

Un formulari
i un registre
del bisbe de València
En Jaume d'Aragó
(siglo XIV)

Edició a cura de
M. Milagros Cárcel Ortí

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

2005

*f*onts històriques valencianes

Un formulari i un registre
del bisbe de València
En Jaume d'Aragó
(segle XIV)

U *n formulari*
i un registre
del bisbe de València
En Jaume d'Aragó
(segle XIV)

Edició a cura de
M. Milagros Cárcel Ortí

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

2005

fonts històriques valencianes

*Directors de la col·lecció
Antoni Furió i Enric Guinot*

Aquesta obra està sota una Llicència Creative Commons
Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional.

© M. Milagros Cárcel Ortí, 2005

© D'aquesta edició: Universitat de València, 2005

Diseny de la col·lecció: J.P.

Il·lustració de la coberta: Antoni Canals ofereix la traducció del Valeri Màxim al
Cardenal de València, Jaume d'Aragó. (Arxiu Històric Municipal de Barcelona)

Fotocomposició i maquetació: Publicacions de la Universitat de València

ISBN: 978-84-370-8664-4

<http://dx.doi.org/10.7203/PUV-OA-8664-4>

Edició digital

A Juan

*E*studi introductori

INTRODUCCIÓ

L'edició d'una font es justifica d'una banda en l'autonomia i coherència interna de la documentació, d'una altra en el seu ús amb finalitats historiogràfiques. Un formulari i un registre de cancelleria episcopal com aquests que publiquem es presten essencialment a dues claus de lectura: una formal i tipològica, és a dir, des del punt de vista de la Diplomàtica, i una altra de contingut, és a dir, històrica *stricto sensu*. Cal remarcar que, com a font històrica, el formulari es caracteritza per la seua parcialitat, puix que els criteris que guiaren el compil·lador foren totalment subjectius, en veure's obligat a fer una selecció de formes documentals i en haver de rebutjar-ne d'altres. En el cas del registre, el problema el constitueix la fragmentació de la font, car no s'ha conservat completa. Tanmateix, els registres venen a omplir el buit informatiu dels documents, a més del valor que tenen com a exponent del grau d'organització cancelleresca.

Ambdós llibres, escrits sobre paper, pertanyeren a la cancelleria de Jaume d'Aragó, bisbe de València (1369-1396) i, bé que incomplets, ens ofereixen una mostra molt significativa dels tipus documentals que expedia l'oficina episcopal i dels afers que s'hi tramitaven, alhora que són un fidel retrat de la problemàtica eclesiàstica d'una església local, com és la diòcesi de València que vivia immersa en un dels moments més difícils de la Història de l'Església, com era el desterrament dels papes a Avinyó i el posterior Cisma d'Occident.

Cap dels dos llibres es troba actualment al seu arxiu d'origen, com podria ser l'actual Arxiu Diocesà de València. El primer, el Formulari, es conserva en la secció de manuscrits de la Biblioteca de Catalunya, i el segon, el Registre, encara que fins a inici del s. XX es trobava a l'arxiu de la Cúria amb la resta de llibres, lligalls i documents, que aquesta havia produït des de començaments del s. XIV en què s'organitzà la cancelleria episcopal valentina, actualment es troba, per motius desconeguts, amb altres llibres procedents de la mateixa Cúria, a l'Arxiu del Baró de Llaurí, a València.

Aquests llibres, per les seues característiques intrínseques no poden ser atribuïts a un notari o a un escrivà determinat, puix que a partir de la baixa edat mitjana eren instruments imprescindibles en tota cancelleria mínimament organitzada. Del Formulari se servien els notaris que treballaven per al bisbe en la redacció dels documents; aquests, redactats ja en net, sobre paper o pergamí, eren copiats, abans de ser expedits, sobre llibres o registres en paper. La intervenció de diverses mans que copiaven directament els documents al registre queda perfectament reflectida en diverses grafies, entre les quals destaca una escriptura molt cursiva que apareix sobretot completant documents o supervisant-ne i anotant-ne d'altres, que correspon a Lluís de Fenollosa, notari públic de València i regent de l'escrivania episcopal durant tot el mandat del bisbe Jaume d'Aragó. Tingué com a ajudants Bernat de Soler, notari apostòlic, i els escrivans Francesc Vidal i Pere Ça-Plana. A tots aquests els devem la redacció del registre. L'autoria del formulari és més incerta, com hom veurà més endavant.

La cronologia que comprenen els documents editats abasta els primers dotze anys a València del bisbe Jaume d'Aragó, encara que apareix algun document inserit d'època anterior. El registre, en concret, és de l'any 1372 i el formulari, atesa la riquesa de dades que aporta quant a topònims, noms de persones i esdeveniments i àdhuc alguna data, informació poc usual en aquest tipus de documents en els quals només interessa la fórmula, i on la resta queda reduït a un escarit *.T.* o *talis*, interessa pel fet de ser un dels escassos instruments coneguts del seu gènere. A la Diplomàtica episcopal i a la història dels textos emanats d'autoritats eclesiàstiques permet d'il·lustrar els procediments de composició emprats al darrer quart del s. XIV.

Quant al contingut dels textos editats, gairebé tots redactats en llatí i uns pocs en valencià, que constitueix la part més interessant d'aquest treball i la seua justificació, sense menystenir el gran pes de la part formulística per la seua reiteració, son afers relacionats amb els beneficis eclesiàstics: institució de beneficis, col·lació de beneficis o capellanies (en els quals figura el nom del beneficiat i la seua qualificació eclesiàstica, església de la qual hom li atorga el benefici, altar o capella, fundador del benefici, patró, la persona que el presenta o qui té el dret del patronat, el motiu de la concessió de la col·lació —bé per permuta, mort o resignació de l'anterior beneficiat—, quan es fundà, notari que redactà el document de fundació, qui li ha de donar la possessió, testimonis, obligacions que comporta, etc.), llicències per absentar-se del benefici per estudis, què estudiarà i ón, la persona que el substituirà, les rendes que tindrà i llicències per percebre els fruits i rendes del seu benefici malgrat l'absència.

L'autoritat podia expedir testimonials per acreditar que una persona havia rebut un determinat orde sagrat, lletres de tonsura o de recepció dels quatre ordes menors (on trobem el nom de l'ordenat i la filiació, orde que rep, bisbe que l'ordena, lloc i data de l'ordenació), i atorgava llicències per ser ordenat per qualsevol

bisbe i dispenses de defecte de naixement o il·legitimitat per poder ser ordenat, tot indicant el tipus d'il·legitimitat.

L'autoritat diocesana controlava els seus súbdits a través de la concessió de llicències. El ventall d'eventualitats que obligava a proveir-se d'una autorització eclesiàstica era molt ample. Abunden les llicències per demanar almoïna a favor de santuaris, capelles o hospitals de la diòcesi i de fora (figura el nom del nunci o questor, lloc per al qual demana llicència, concessió d'indulgències a qui ajude amb almoïna), i per redimir captius (trobem el nom del questor i del captiu, quantitat de diners que calen per al rescat, lloc on és pres, etc.) o per a malalts, àdhuc per dotar òrfenes que volen casar-se.

S'atorguen altres tipus de llicències per tenir sepultura eclesiàstica en les esglésies (hi llegim el nom del peticionari, capella o altar i església on vol ser soterrat) i per traslladar les restes dels familiars, per triar confessor, per confessar i perdonar pecats reservats al bisbe (amb la relació de pecats reservats) per oir o celebrar missa a cases particulars, llicències a sacerdots de la diòcesi o de fora per celebrar, o per tenir la cura d'ànimes (figura el nom del sol·licitant, diòcesi de procedència, presentació de lletres dimissòries, lloc on celebrarà, quantitat que en rebrà, etc.) o per arrendar els fruits de l'església.

Són també freqüents els nomenaments, salconduits, certificacions de captivitats i de conversos (figura el nom de l'alliberat i el lloc on estigué pres), ordres en general als rectors (perquè facen públic el nom dels excomunicats, perquè inquiresquen sobre afers d'usura, perquè els marmessors complequen les seues obligacions i reten compte de l'administració dels béns dels difunts, perquè es pague la talla per la dècima pontifícia, per tenir escolà que ajude a l'altar, perquè els beneficiats canten les hores, etc.), lletres dimissòries per poder eixir de la diòcesi, pròrrogues als beneficiats o als jurats d'una localitat perquè manen fer llibres, objectes d'altar o ornaments sagrats.

No tots els documents registrats o que figuren en el Formulari corresponen als documents expedits o que potencialment podia expedir la cúria episcopal. Bé que escadussers, hom veu també alguns documents rebuts, que solen ser copiats per la seua importància (alguna indulgència papal), o perquè tenen relació amb algun afer en curs de tramitació, com ara les dispenses d'il·legitimitat atorgades per la Penitenciaria Apostòlica, cartes de procuració o lletra de presentació, alguna requisició, etc.

El present treball va acompanyat d'un breu recorregut historiogràfic sobre formularis i registres, d'un estudi de la cancelleria episcopal durant els anys als quals es refereixen els documents editats, a través dels quals hem pogut reconstruir la cort i la casa del bisbe, és a dir, el personal que treballa per a ell i les funcions que hi exerceixen; aquestes dades han estat completades per les aportacions d'un registre de minutes d'aquesta mateixa època, ja que algunes d'aquestes persones, sobretot domèstics del bisbe, apareixen com a testimonis en alguns documents o són esmentats perquè hom els atorga beneficis o altres gràcies.

Segueix un petit estudi diplomàtic de la *littera* episcopal, una descripció codicològica i paleogràfica del Formulari i del Registre i els criteris d'edició. A continuació figura l'edició dels textos precedida dels registres dels documents del Formulari, tot seguint el mateix ordre en què apareixen editats puix que, com és ben sabut, a la major part de fórmules hi manca la data, i el registre dels documents del Registre ordenats cronològicament, amb la indicació al peu de cadascun dels folis que comprén el document i el número que aquest té a l'edició. L'edició íntegra d'ambdós textos s'ha fet amb la identificació, sempre que ha estat possible, dels personatges i esdeveniments esmentats a les fonts. Finalment, uns índexs onomàstic i toponímic en permeten la consulta.

Aquest treball forma part del projecte d'investigació BHA2003-01959 «Formas y espacios de la conservación de la memoria escrita (Península Ibérica, siglos XII-XVI)» concedit pel Ministeri de Ciència i Tecnologia a la Unitat Docente de Paleografia i Diplomàtica del Departament d'Història de l'Antiguitat i de la Cultura Escrita de la Universitat de València.

Aquesta recerca, iniciada fa uns anys, l'he poguda concloure durant el curs 2001-2002 en què vaig gaudir d'una llicència per any sabàtic atorgada per la Universitat de València. Vull agrair l'ajut desinteressat que m'ha prestat el prof. dr. Mateu Rodrigo Lizondo, del departament d'Història Medieval, en la resolució d'alguns passatges difícils i en la identificació d'alguns personatges, al prof. dr. Josep Corell Vicent i al prof. dr. Xavier Gómez Font, del departament de Filologia Clàssica, per la acurada revisió del text llatí i la traducció al català. Finalment, la meua gratitud l'estenc al Servei de Publicacions de la Universitat de València que ha acollit l'obra amb gran interès i ha volgut patrocinar-ne l'edició.

BIBLIOGRAFIA

- ARAGÓ, A. M. i J. TRENCHS: «Los registros de la Corona de Aragón (Jaime I y Pedro II) y los registros pontificios», *Annali de la Scuola Speciale per Archivisti e Bibliotecari dell'Università di Roma*, XII (1972), pp. 26-39.
- ARRIBAS ARRANZ, F.: *Un formulario notarial del siglo XV de la cancellería real castellana*, Valladolid, 1964.
- «Los registros de Cancillería Castellana», *Boletín de la Real Academia de la Historia*, CLXII-11 (1968), pp. 171-200.
- BAIGES I JARDI, I.: *Els registres «Officialium» a la Cancelleria de Jaume II: Els oficials reials a Catalunya segons els nomenaments dels registres «Officialium» (1303-1327)*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1990 (Col·lecció de Tesis Doctorals Microfitxades, núm. 570).

- BARBERÁ SENTAMANS, A.: *El derecho Canónico Valentino comparado con el general de la Iglesia*, València, 1928.
- BARRACLOUGH, G.: «Formulare für Suppliken der ersten Hälfte des 13. Jahrhunderts», *Archiv für katholisches Kirchenrecht*, 115 (1935), pp. 435-456.
- BARRERO GARCÍA, A. M.: «Un formulario de cancillería episcopal castellano-leonés del siglo XIII», *Anuario de Historia del Derecho Español*, XLVI (1976), pp. 671-612.
- BAUCELLS I REIG, J.: «Vida y práctica religiosa en el obispado de Barcelona de 1229 a 1344», Tesis de Doctorado dirigida por el dr. Manuel Riu i Riu, Barcelona, Universitat de Barcelona, 5 vol., 1999.
- BOFARULL Y MASCARÓ, P. DE: *Ordinacions fetes per lo molt alt senyor en Pere terç, rey d'Aragó, sobre lo regiment de tots los officials de la seua cort*, Colección de documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón V, Barcelona, 1850.
- BORJA CORTIJO, H. J.: «“Libro registro” de Juan de Tahuste, obispo de Segorbe (1421-1426)», Tesi de llicenciatura dirigida por la dra. M. José Carbonell Boria, València, Universitat de València, 1989.
- BOSCA CODINA, J. V.: «Jaume d'Aragó y los registros de visitas pastorales de la diócesis de Valencia», *Saitabi*, XLIII (1993), pp. 125-133.
- BRIQUET, C. M.: *Les filigranes. Dictionnaire historique de marques du papier dès leur apparition vers 1282 jusqu'en 1600* (París, 1907). *A Facsimile of the 1907 Edition with Supplementary Material*, ed. by A. Stevenson, I-IV, Amsterdam, 1968.
- BRY, J.: «Notice sur un formulaire du XIVe s. à l'usage de l'officialité d'Orléans», *Nouvelle Revue Historique de droit français et étranger*, XXXVIII (1914), pp. 417-460.
- CANELLAS, B. i A. TORRA: *Los registros de la Cancillería de Alfonso el Magnánimo*, Madrid, Archivo de la Corona de Aragón, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2000.
- CANELLAS LÓPEZ, A.: «Anotaciones codicológicas y diplomáticas a un formulario real navarro del siglo XV», *I Congreso General de Historia de Navarra*, 2, Pamplona, 1986, pp. 65-82.
- CARBONELL BORJA, M. J.: «El libro de colaciones de Ramón Gastón (1312-1347)», Tesi de doctorat dirigida pel dr. Josep Trenchs Odena, València, Universitat de València, 1986.
- CÁRCEL ORTÍ, M. M.: «La diócesis de Valencia y sus beneficiados (1501-1538). Tesi de doctorat dirigida pel dr. Josep Trenchs Odena, València, Universitat de València, 5 vol., 1979.
- «Un registro de colaciones de la Curia Eclesiástica Valentina (1349-1350)», *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, LXVII (1991), pp. 181-262.
- «Notas de Diplomática episcopal: Títulos de órdenes sagradas»: *Hispania sacra*, XLV, núm. 92 (1993) pp. 429-458.
- *La lengua vulgar en la administración episcopal valentina (siglos XIV y XV)*, Castelló de la Plana, Societat Castellonense de Cultura, 1994.

- CÁRCEL ORTÍ, M. M.: «Casa, corte y cancellería del obispo de Valencia Hug de Llupià (1398-1427)», *Anuario de Estudios Medievales*, 28 (1998), pp. 635-659.
- «Las tasas de la Cancillería Valentina y el ‘gratis’ en los registros del obispo Hug de Llupià (1408-1425)», *Analecta Sacra Tarraconensia*, 72 (1999), pp. 55-108.
- «Un registro de colaciones de Hug de Fenollet y Vidal de Blanes, obispos de Valencia (1350-1359)», *Estudis Castellonencs*, 9 (2000-2002), pp. 593-766.
- «Documentación judicial de la administración episcopal valentina: procesos del Oficialato de Valencia y Xàtiva (siglos XIV-XV)»: *La diplomatica dei documenti giudiziari (dai placiti agli acta-secc. XII-XV). Commission International de Diplomatique. X Congresso Internazionale, Bolonya, 12-15 settembre 2001* Ciutat del Vaticà, 2004 (en premsa).
- CÁRCEL ORTÍ, M. M. i J. V. BOSCA CODINA: *Visitas pastorales de València (siglos XIV-XV)*, València, Facultat de Teologia Sant Vicent Ferrer, 1996.
- COELHO, M. H. da Cruz i A. L. de Carvalho HOMEM: *Origines et évolution du registre de la chancellerie royale portugaise (XIIIe-XVe siècles)*, Porto 1995.
- Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, Bolonya, Istituto per le scienze religiose, 1973.
- CONDE, R.: «La transmisión de la “iussio regis” en la producción documental de Jaime II de Aragón. Estudio del registro “curie I” del Archivo de la Corona de Aragón», *Folia Parisiensia* I, Saragossa, 1983, pp. 83-99.
- CORTÉS, J. i V. PONS: *Catàleg de l'arxiu dels Boil de la Scala, senyor de Manises (Arxiu Històric Municipal de Sueca)*, València, Universitat de València, Excm. Ajuntament de Sueca i Fundació Municipal de Cultura i Joventut, Manises, 2000.
- COSTA I PARETAS, M. M.: *La casa de Xèrica i la seva política en relació amb la monarquia de la Corona d'Aragó (segles XIII-XIV)*, Barcelona, 1998.
- CUENCA ADAM, A.: «Aportación a la diplomática señorial: un registro del duque de Gandía (1402-1406)», *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, LXI (1985), pp. 227-247.
- CHÉLINI, J.: *L'Église au temps des schismes. 1294-1449*, París, Armand Colin, 1982.
- CHENEY, C. R.: *English Bishop's Chanceries, 1100-1250*, Manchester, 1950.
- Diccionario de Historia Eclesiástica de España*, Q. ALDEA VAQUERO, T. MARÍN MARTÍNEZ i J. VIVES GATELL (dirs.), Madrid, Instituto Enrique Flórez, CSIC, 4 vol., 1972, i suplement.
- DIENER, H.: «Ein Formularbuch der Kanzlei der Päpste Eugen IV. und Nikolaus V», *Quellen und Forschungen aus Italienischen Archiven und Bibliotheken*, 42 (1963), pp. 370-411.
- ELSENER, E.: «Die Censura ecclesiastica (Exkommunikation) in zivilrechtlichen Verträgen auf Grund eines Formularbuches des 15. Jahrhunderts aus Freiburg im Üechtland», *Festschrift Nikolaus Grass*, Innsbruck-Munic, 1, 1974, pp. 299-308.
- EUBEL, C.: *Hierarchia Catholica Medii Aevi, Monasterii, Sumptibus ex typis Librariae Regensbergianae*, 1913, t. I.

- FRENZ, T.: *I documenti pontifici nel Medioevo e nell'età moderna*, Ciutat del Vaticà, Scuola Vaticana di Paleografia, Diplomatica e Archivistica, 1989.
- GALINDO ROMEO, P.: «Un formulario del obispo don Jaime de Aragón (s. XIV)», *Revista Universidad*, XI (1934), pp. 319-340.
- GALINDO ROMEO, P. i F. ALCAYDE VILAR: «El Lexicón latino-valenciano del obispo Don Jaime de Aragón (siglo XIV)», *Revista Universidad*, I (1923), pp. 69-78.
- GARCÍA JUAN, V.: «El “Liber Ordinum” de la diócesis de Valencia (1407-1411)», Tesi de llicenciatura dirigida per la dra. M. Milagros Cárcel Ortí, València, Universitat de València, 1985.
- GASPARRI, F.: «Note sur le “Registrum veterius”, le plus ancien registre de la chancellerie de Philippe Auguste», *Mélanges de l'Ecole française de Rome. Moyen Age*, 83 (1971-1972), pp. 363-388.
- «Les registres de chancellerie de Philippe Auguste», *Annali della Scuola Speciale per Archivistici e Bibliotecari dell'Università di Roma*, XXIII (1983), pp. 5-56.
- GIMENO BLAY, F. M.: «Una aventura caligráfica: Gabriel Altadell y su “De arte scribendi” (ca. 1468)», *Scrittura e Civiltà*, 17 (1993), pp. 203-270.
- Guía de los Archivos y las Bibliotecas de la Iglesia en España*. I. Archivos, Lleó, Asociación Española de Archiveros Eclesiásticos, 1985.
- GUITARTE IZQUIERDO, V.: *Obispos Auxiliares en la historia del Arzobispado de Valencia*, Castelló de la Plana, Publicaciones del Ayuntamiento de Castellón de la Plana, 1985.
- «Legislación sinodal en la historia del Obispado de Tortosa (1274-1988). (El manuscrito 737 de la B. N. y otras fuentes impresas)», *Anthologica Annua*, 35 (1988), pp. 541-578; publicat posteriorment amb el mateix títol a *Anales de la Real Academia de Cultura Valenciana*, 67 (1991) pp. 187-227.
- GYUG, R. F.: *The Diocese of Barcelona during the Black Death. The Register Notule Communium 15 (1348-1349)*, Toronto, 1994.
- HASKINS, C. H.: «A formulary of the officialité of Rouen», *Mélanges Paul Fournier*, París, 1929, pp. 359-362.
- HERDE, H.: «Papal Formularies for Letters of Justice (13th-16th centuries)», *Proceedings in the Second International Congress of Medieval Canon Law*, Roma-New Haven 1965, pp. 321-346.
- HERDE, P. i H. JAKOBS (hrsg.): *Papsturkunde und europäisches Urkundenwesen. Studien zu ihren formalen und rechtlichen Kohärenz vom 11. bis 15. Jahrhundert*, Colònia-Weimar-Viena, Böhlau, 1999 (Archiv für Diplomatik, Schriftgeschichte, Siegel und Wappenkunde, Beiheft, 7).
- HILLGARTH, J. N. i J. ROSSELLÓ LLITTERAS: *The Liber Communis curiae of the diocese of Majorca (1364-1374)*, Montreal-París, 1989.
- HILLGARTH, J. N. i G. SILANO: *The Register Notule Communium 14 of the Diocese of Barcelona (1345-1348)*, Toronto, 1983.

- HINOJOSA MONTALVO, J.: *Diccionario de historia medieval del Reino de Valencia*, València, Biblioteca Valenciana, 4 t., 2002.
- IDOATE IRAGUI, F: «Un formulario de la cancillería navarra del siglo XV», *Anuario de Historia del Derecho Español*, XXVI (1956), pp. 517-647.
- VIII. *Internationalen Kongress für Diplomatiek*. «Die Diplomatiek der Bischofsurkunden vor 1250. La Diplomatiek épiscopale avant 1250», Innsbruck 27 sep.-3 okt. 1993, hrsg. Ch. HAIDACHER und W. KÖFLER, Innsbruck, 1995.
- LAIRÓN PLA, A. J.: *Llibre de diverses statuts e ordenacions fets per lo consell de la vila de Algezira*, València, Universitat de València, 2001.
- LANGLOIS, CH.-V.: «Les plus anciens formulaires de la chancellerie de France», *Notices et extraits des mss. de la Bibliothèque nationale*, XXXV, 2 (1897), pp. 793-830.
- «Fragments d'un formulaire du temps de Philippe VI», *Bibliothèque de l'Ecole des chartes* LXI (1900), pp. 251-252.
- LEA, H. (ed.): *A Formulary of the Papal Penitentiary in the Thirteenth Century*, Philadelphia, 1892.
- LECACHEUX, P.: «Un formulaire de la Pénitencerie Apostolique au temps du cardinal Albornoz (1357-1358)», *Mélanges d'archéologie et d'histoire*, 18 (1898), pp. 37-49.
- LHOTSKY, A.: «Ein Würzburger Formularbuch aus dem XIII. Jahrhundert», *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung*, XII (1932), pp. 259-296.
- LÓPEZ RODRÍGUEZ, C.: «La serie de registros "Curie" de la cancillería regia aragonesa en el Archivo del Reino de Valencia», *Estudis Castellonencs*, 7 (1996-1997), pp. 491-509.
- MANTOVANI, (ed.): *Il formulario vicentino-padovano di lettere vescovili (sec. XIV)*, Pàdua, 1988.
- MARQUÉS I PLANAGUMÀ, J. M.: *Guía de l'Arxiu Diocesà de Girona*, Gerona 1982.
- «Un formulari de lletres de la Cúria Eclesiàstica de Girona, s. XV», *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 10 (1991), pp. 319-334.
- «Registres de Lletres (1294-1334)», Girona, Arxiu Diocesà, 1991, Manuscrit, 434 p.
- MARTÍ BONET, J. M., L. NIQUI PUIGVERT i F. MIQUEL MASCORT: *Ponç de Gualba, obispo de Barcelona (a. 1303-1334). Visitas Pastorales y Registro de Comunes*, vol. I, Barcelona, 1983.
- MAYEUR, J. M. et alii: *Histoire du christianisme des origines à nos jours*, t. VI: *Un temps d'épreuves (1274-1449)*, M. MOLLAT i A. VAUCHEZ (dirs.), Desclée-Fayard, 1990.
- MEYER, M. (hrsg.): *Die Pönitentiariiformularsammlung des Walter Murner von Strassburg*, Freiburg i.Ü., 1979.
- NOGUER I MUSQUERAS, T. i J. M. PONS GURI: «Constitucions sinodals de Gerona

- de la primera compilació», *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XVIII (1966-1967), pp. 49-212.
- NOVÁK, J. B.: *Formulár biskupa Tobiáse z Bechyne (1279-1296)*, Praga, 1903.
- OLMOS Y CANALDA, E.: *Los preladados valentinos*, València, 1949.
- PÉQUIGNOT, S.: «Enregistrer, ordonner et contrôler: les documents diplomatiques dans les “Registra Secreta” de Jacques II d’Aragón»: *Anuario de Estudios Medievales*, 32/1 (2002), pp. 431-479.
- PÉREZ DE HEREDIA Y VALLE, I.: «Sínodos medievales de Valencia. Edición bilingüe», *Anthologica Annua*, 40 (1993), pp. 477-858 i tiratge a banda a Roma 1994 (Publicaciones del Instituto Español de Historia Eclesiástica. Subsidia, 33), pp. 386-387.
- PONS ALÓS, V. i M. M. CÁRCEL ORTÍ: «Obras pías y otras instituciones eclesiásticas: La caridad institucional y privada en la Valencia medieval», *Memoria Ecclesiae*, XI. *Beneficencia y hospitalidad en los Archivos de la Iglesia*. Actas del XI Congreso de la Asociación de Archiveros de la Iglesia en España celebrado en Valencia del 11 al 15 de septiembre de 1995. (Segunda parte), ed. Agustín Hevia Ballina, Oviedo, 1997, pp. 11-50.
- PONS GURI, J. M.: «Nomenclatores de la diócesis Gerundense en el siglo XIV», *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XVII (1964-1965), pp. 5-77.
- A propos des actes d’évêques. Hommage à Lucie Fossier*, Études réunies par M. PARRISSE, Nancy, Presses Universitaires de Nancy, 1991.
- PUEYO COLOMINA, P.: «Aproximación a una tipología documental de los registros de actos comunes de la diócesis de Zaragoza durante el arzobispado de Pedro de la Jugie», *Aragón en la Edad Media*, VIII. *Al profesor Antonio Ubieto Artaeta en homenaje Académico*, Saragossa 1989, pp. 523-536.
- «El registro de actos comunes del arzobispo de Zaragoza Pedro de la Jugie (1346-1347)», *Aragón en la Edad Media*, IX (1991), pp. 291-308.
- «Guillermo d’Aigrefeuille, arzobispo de Zaragoza: el Registro de actos comunes del año 1348», *Aragón en la Edad Media*, XVII (2003), pp. 71-129.
- RADER, O. B.: «Das Formular der Magdeburger Erzbischöfensurkunden im 12. Jahrhundert», *Archivmitteilungen. Zeitschrift für Archivwesen, archivalische Quellenkunde und historische Hilfswissenschaften*, 42 (1993), pp. 230-234.
- RAPP, F.: *La Iglesia y la vida religiosa en Occidente a fines de la Edad Media*, Barcelona, Labor, 1973.
- RIU Y RIU, M.: *Nuevos datos sobre el comercio mediterráneo catalano-aragonés: el comercio prohibido con el Oriente islámico*, Barcelona, 1978.
- ROBERTI, M.: «Intorno ai frammenti de un formulario notarile del principio del secolo XIV della curia del vescovo di Padova», *Atti e memorie dell’Accademia di scienze, lettere ed arti in Padova*, n.s. XII (1906), pp. 105-112.
- RODRIGO LIZONDO, M.: «Sobre l’ascendència d’Ausias March», *Revista Valenciana de Filologia*, VII, 4 (1981), pp. 351-372.

- RODRIGO LIZONDO, M. i M. R. MUÑOZ POMER: «La ciudad en armas: la Unión y la guerra contra Castilla», en *Historia de València*, dirigida por A. FURIÓ, València, Universitat de València-Levante. El Mercantil Valenciano, 1999, pp. 120-122.
- ROMERO TALLAFIGO, M.: *La cancellería de los condes de Prades y Ribagorza (1341-1414)*, Saragossa, Institución Fernando el Católico, 1990.
- ROSSELLÓ LLITTERAS, J.: «Registra collationum ecclesie maioricensis (s. XIV)», *Fontes Rerum Balearium*, I (1977), pp. 113-256, II (1978), pp. 81-160; 291-324; 517-548, III (1979-80), pp. 49-80.
- «Tipología documental de las series de registros del Archivo Diocesano de Mallorca», *Homenaje a Jesús García Pastor, Bibliotecario*, Barcelona, 1986, pp. 119-134.
- RUBIO VELA, A.: «Una fundación burguesa en la Valencia medieval: el hospital d'En Clapers (1311)», *Dynamis*, 1 (1981), pp. 17-41.
- *L'escrivania municipal de València als segles XIV i XV: burocràcia, política i cultura*, València, Generalitat Valenciana. Consell Valencià de Cultura, 1995.
- RUBIO VELA, A. i M. RODRIGO LIZONDO: «Els beguins de València en el segle XIV. La seua casa-hospital i els seus llibres», *Quaderns de Filologia. Miscel·lània Sanchis Guarnier*, València, Universitat de València, 1984, t. I, pp. 327-341.
- *Antroponímia valenciana del segle XIV. Nòmnes de la ciutat de València (1368-69 i 1373)*, València-Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana-Abadia de Montserrat, 1997.
- SAMBIN, P.: *Un formulario di lettere vescovili del secolo XIV*, Pàdua, Antenore, 1961.
- SANABRE, J.: *El Archivo Diocesano de Barcelona*, Barcelona, 1947.
- SÁNCHEZ MARTÍNEZ, M.: «Fiscalidad pontificia y finanzas reales en Cataluña a mediados del siglo XIV: las décimas de 1349, 1351 y 1354», *Estudis Castellonencs*, 6 (1994-1995), pp. 1280-1296.
- SANCHIS SIVERA, S.: *La Catedral de València. Guía histórica y artística*, València, 1909.
- *La Iglesia Parroquial de Santo Tomás de València. Monografía histórico-descriptiva*, València, 1913.
- *La diócesis valentina. Estudios históricos*, València, 1920.
- SCHEURER, R.: «L'enregistrement à la chancellerie de France au cours du xve siècle», *Bibliothèque de l'Ecole des chartes*, CXX (1962), pp. 103-129.
- SERRA ESTELLÉS, X.: «Inventario de los notales y protocolos de Bonanato Monar del Archivo de la Catedral de Valencia», *Estudis Castellonencs*, 6/2 (1994-1995), pp. 1371-1383.
- SEVILLANO COLOM, F.: «Apuntes para el estudio de la cancellería de Pedro IV el Ceremonioso», *Anuario de Historia del Derecho Español*, XX (1950), pp. 137-241.
- SMITH, D. M.: *Guide to bishop's registers of England and Wales: a survey from the*

- Middle Ages to the abolition of the episcopacy in 1646*, Londres, Offices of the Royal Historical Society, 1981.
- SOBREQUÉS, S.: *Els Barons de Catalunya*, 4a ed., Barcelona, Ed. Vicens Vives, 1980.
- TAMBURINI, F.: *Santi e peccatori. Confessioni e suppliche dai registri della Penitenzieria dell'Archivio Segreto Vaticano (1451-1586)*, Milà, Istituto di Propaganda Libraria, 1995.
- TARIN Y JUANEDA, F.: *La Cartuja de Porta-Coeli (Valencia). Apuntes históricos*, València, Establecimiento tipográfico de Manuel Alufre, 1897.
- TESSIER, G.: «L'enregistrement à la chancellerie royale française», *Le Moyen Age*, LXII, 1-2 (1956), pp. 39-62.
- TOCK, B. M.: «Le personnel de la chancellerie épiscopale d'Arras au XIIIème s.», en P. L. NEVE et O. MORMAN VAN KAPPEN (ed.), *Conservare jura. Actes des journées internationales d'histoire du droit et des institutions*, Deventer, 28-31 mai 1987, Deventer, 1988, pp. 187-197.
- *Une chancellerie épiscopale au XIIe siècle: Le cas d'Arras*, Lovaina, Université Catholique de Louvain, Publications de l'Institut d'Études Médiévales, 1991.
- TOLOSA ROBLEDO, L.: «El "Liber Ordinum" (1402-1406) de la diócesis de València», Tesi de llicenciatura dirigida per la dra. M. Milagros Cárceles Ortí, València, Universitat de València, 1983.
- TORRE Y DEL CERRO, A. DE LA: *La colección sigilográfica del Archivo de la Catedral de Valencia*, València, s.d. [1905].
- TRENCHS ODENA, J.: «De Alexandrinis. El comercio prohibido con los musulmanes y el papado de Avignon durante la primera mitad del siglo XIV», *Anuario de Estudios Medievales*, 10 (1980), pp. 237-320.
- «Les «Alexandrini», ou la désobéissance aux embargos conciliaires ou pontificaux contre les Musulmans», *Islam et chrétiens du Midi (XIIe-XIVe s.)*, Toulouse 1983, pp. 169-193. (*Cahiers de Fanjeaux*, 18).
- TRENCHS, J. i R. CONDE: «Registros y registración bajo Pedro III»: *XI Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, 4, Palerm, 1984, pp. 397-407.
- «La escribanía cancillería de los condes de Urgel (s. VIII-XV)»: en *Landesherrliche Kanzleien im Spätmittelalter*, München, 1984, pp. 559-580 y en *Folia Munichensia*, Saragossa, 1985, pp. 8-130.
- USÓN SESÉ, M.: «Un formulario latino de la cancillería real aragonesa», *Anuario de Historia del Derecho Español*, VI (1929), pp. 329-408, VII (1930), pp. 442-500, IX (1932), pp. 334-374, X (1933), pp. 334-390, XI (1934).
- UTTERBACK, K. T.: «The Date of Composition of Bishop's Registers from the Plague Years in the Diocese of Barcelona», *The Journal of Ecclesiastical History*, 39 (1988), pp. 412-431.
- Vocabulaire International de la Diplomatie*. 2a ed., M. Milagros CÁRCELES ORTÍ (ed.), València, Universitat de València, Servei de Publicacions, 1997.

FORMULARIS I REGISTRES: LLIBRES AL SERVEI DE LES CANCELLERIES

Formularis i registres, ambdós sota el format de llibre, constitueixen a partir del s. XIII a la cancelleria pontificia,¹ i per influència d'aquesta,² a les cancelleries reials europees (França,³ Portugal,⁴ etc.) i peninsulars (Corona d'Aragó⁵ i Castella),⁶ a les cancelleries senyoriales⁷ i a les cancelleries episcopals,⁸ un instrument de

¶¹ Sobre els registres de la cancelleria pontificia em remet a l'obra de Thomas FRENZ: *I documenti pontifici nel Medioevo e nell'età moderna*, Ciutat del Vaticà, Scuola Vaticana di Paleografia, Diplomatica e Archivistica, 1989, en concret pp. 105-129. ¶² Per a la influència del document pontifici sobre les cancelleries europees hom pot consultar Peter HERDE i Hermann JAKOBS (hrsg.): *Papsturkunde und europäisches Urkundenwesen. Studien zu ihren formalen und rechtlichen Kohärenz vom 11. bis 15. Jahrhundert*, Colònia-Weimar-Viena, Böhlau, 1999. ¶³ Sobre els registres de la cancelleria francesa remetem, entre altres, a François GASPARRI: «Note sur le «Registrum veterius», le plus ancien registre de la chancellerie de Philippe Auguste», *Mélanges de l'Ecole française de Rome. Moyen Age*, 83 (1971-1972), pp. 363-388; *Id.*: «Les registres de chancellerie de Philippe Auguste», *Annali della Scuola Speciale per Archivistici e Bibliotecari dell'Università di Roma*, xxiii (1983), pp. 5-56; R. SCHEURER: «L'enregistrement à la chancellerie de France au cours du xve siècle», *Bibliothèque de l'Ecole des chartes*, cxx (1962), pp. 103-129; George TESSIER: «L'enregistrement à la chancellerie royale française», *Le Moyen Age*, lxxii, 1-2 (1956), pp. 39-62. ¶⁴ Sobre els registres de la cancelleria portuguesa podeu consultar el treball de Maria Helena da Cruz COELHO i Armando Luis de Carvalho HOMEM: *Origines et évolution du registre de la chancellerie royale portugaise (xiiie-xve siècles)*, Porto, 1995, en el qual aporten abundant bibliografia. ¶⁵ Sobre els registres de la cancelleria de la Corona d'Aragó, podeu consultar els treballs següents: Antonio M. ARAGÓ i José TRENCHS: «Los registros de la Corona de Aragón (Jaime I y Pedro II) y los registros pontificios», *Annali de la Scuola Speciale per Archivistici e Bibliotecari dell'Università di Roma*, xii (1972), pp. 26-39; Ignaci BAIGES I JARDI: *Els registres 'Officialium' a la Cancelleria de Jaume II: Els oficials reials a Catalunya segons els nomenaments dels registres 'Officialium' (1303-1327)*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1990; Beatriz CANELLAS i Alberto TORRA: *Los*

registros de la Cancillería de Alfonso el Magnánimo, Madrid, Archivo de la Corona de Aragón, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2000; Rafel CONDE: «La transmisión de la "iussio regis" en la producción documental de Jaime II de Aragón. Estudio del registro "curie I" del Archivo de la Corona de Aragón», *Folia Parisiensia* 1, Saragossa, 1983, pp. 83-99; Carlos LÓPEZ RODRÍGUEZ: «La serie de registros "Curie" de la cancellería regia aragonesa en el Archivo del Reino de Valencia», *Estudis Castellonencs*, 7 (1996-1997), pp. 491-509; Stéphane PÉQUIGNOT: «Enregistrer, ordonner et contrôler: les documents diplomatiques dans les "Registra Secreta" de Jacques II d'Aragón», *Anuario de Estudios Medievales*, 32/1 (2002), pp. 431-479; José TRENCHS i Rafel CONDE: «Registros y registración bajo Pedro III»: *XI Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, 4, Palerm, 1984, pp. 397-407. ¶⁶ Sobre els registres de la cancelleria castellana podeu veure Filemón ARRIBAS ARRANZ: «Los registros de Cancillería Castellana», *Boletín de la Real Academia de la Historia*, clxii-11 (1968), pp. 171-200. ¶⁷ Sobre els registres d'algunes cancelleries senyoriales, remetem a Ángeles CUENCA ADAM: «Aportación a la diplomática señorial: un registro del duque de Gandía (1402-1406)», *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, lxi (1985), pp. 227-247; Manuel ROMERO TALLAFIGO: *La cancellería de los condes de Prades y Ribagorza (1341-1414)*, Saragossa, Institución Fernando el Católico, 1990, en concret sobre els registres pp. 178-186; José TRENCHS ODENA y Rafael CONDE: «La escribanía cancellería de los condes de Urgel (s. VIII-XV)»: en *Landesherrliche Kanzleien im Spätmittelalter*, Munic, 1984, pp. 559-580 i en *Folia Munichensia*, Saragossa, 1985, pp. 8-130, en concret sobre els registres pp. 66-69. ¶⁸ Sobre els registres d'algunes cancelleries episcopals de la Corona d'Aragó hom pot veure els treballs publicats per a Barcelona: Richard Francis GYUG: *The Diocese of Barcelona during the Black Death. The Register Notule Communium 15 (1348-1349)*, Toronto, 1994; Jocelyn Nigel HILLGARTH i Giulio

control dels usos en l'elaboració dels documents expedits per aquestes cancelleries. L'estudi de l'estructura interna, sobretot dels registres, ens pot donar la clau per comprendre les funcions que li són assignades i, per tant, per discernir millor els mecanismes d'una cancelleria.

En el cas que ens ocupa, tots dos tipus de llibres no es presenten només com a testimonis de dues etapes del procés d'expedició documental a la cancelleria episcopal valentina, sinó que són el resultat dels esforços de recopilació sistemàtica de la documentació diplomàtica, amb finalitat pragmàtica, d'ensenyament, de memòria administrativa dels documents expedits en nom del bisbe i, sobretot, aquest i d'altres registres conservats poden ser considerats en el seu conjunt com un instrument de control exercit per l'escrivania del bisbe sobre els documents i com una font sobre els usos d'aquesta documentació i sobre els mètodes de treball emprats pels escriptors de la cancelleria. Alhora els registres contenen els formularis de cancelleria que fan de model per a la redacció de documents per part dels escriptors, si no disposen de formularis pròpiament dits.

SILANO: *The Register Notule Communium 14 of the Diocese of Barcelona (1345-1348)*, Toronto, 1983; José M. MARTÍ BONET, Leandro NIQUI PUIGVERT i Félix MIQUEL MASCORT: *Ponç de Gualba, obispo de Barcelona (a. 1303-1334). Visitas Pastorales y Registro de Comunidades*, vol. I, Barcelona, 1983; K.T. UTTERBACK: «The Date of Composition of Bishop's Registers from the Plague Years in the Diocese of Barcelona», *The Journal of Ecclesiastical History*, 39 (1988), pp. 412-431. Per a Girona: Josep M. MARQUÉS i PLANAGUMÀ: «Registres de Lletres (1294-1334)», Girona, Arxiu Diocesà, 1991, Manuscrit, 434 pp. Per a Mallorca: Jocelyn Nigel HILLGARTH i Juan ROSSELLÓ LLITZERAS: *The Liber Communis curiae of the diocese of Majorca (1364-1374)*, Montreal-París, 1989; Juan ROSSELLÓ LLITZERAS: «Registra collationum ecclesie maioricensis (s. XIV)», *Fontes Rerum Balearium*, I (1977), pp. 113-256, II (1978), pp. 81-160; 291-324; 517-548, III (1979-80), pp. 49-80, ID.: «Tipología documental de las series de registros del Archivo Diocesano de Mallorca», *Homenaje a Jesús García Pastor, Bibliotecario*, Barcelona 1986, pp. 119-134. Per a Segorb: Helios Joaquín BORJA CORTIJO: «"Libro registro" de Juan de Tahuste, obispo de Segorb (1421-1426)», Tèsi de llicenciatura dirigida per la dra. M. José Carbonell Boria, València, Universitat de València, 1989. Per a València: M. José CARBONELL BORJA: «El libro de colaciones de Ramón Gastón (1312-1347)», Tèsi de doctorat dirigida pel dr. Josep Trenchs Odena, València, Universitat de València, 1986; M. Milagros CÀRCEL ORTÍ: «Un

registro de colaciones de la Curia Eclesiástica Valentina (1349-1350)», *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, LXVII (1991), pp. 181-262; EAD.: «Un registro de colaciones de Hug de Fenollet y Vidal de Blanes, obispos de Valencia (1350-1359)», *Estudios Castellonenses*, 9 (2000-2002), pp. 593-766. Per a Saragossa: Pilar PUEYO COLOMINA: «Aproximación a una tipología documental de los registros de actos comunes de la diócesis de Zaragoza durante el arzobispado de Pedro de la Jugie», *Aragón en la Edad Media*, VIII. *Al profesor Antonio Ubieta Arteta en homenaje Académico*, Saragossa, 1989, pp. 523-536; EAD.: «El registro de actos comunes del arzobispo de Zaragoza Pedro de la Jugie (1346-1347)», *Aragón en la Edad Media*, IX (1991), pp. 291-308; EAD.: «Guillermo d'Aigrefeuille, arzobispo de Zaragoza: el Registro de actos comunes del año 1348», *Aragón en la Edad Media*, XVII (2003), pp. 71-129. Sobre els registres de les cancelleries episcopals de la Gran Bretanya ens remetem al complet treball de David M. SMITH: *Guide to bishop's registers of England and Wales: a survey from the Middle Ages to the abolition of the episcopacy in 1646*, Londres, Offices of the Royal Historical Society, 1981. El tema de l'enregistrament fou també objecte d'un col·loqui de la Comissió Internacional de Diplomàtica, celebrat a Montreal el 1995, amb motiu de la celebració dels col·loquis del Comitè Internacional de les Ciències Històriques, sota el títol «Origines des systèmes d'enregistrement et développement des registres de chancellerie».

Els formularis de la cancelleria són unes col·leccions de fórmules que fan de model als redactors de documents per la composició de textos usuals en aquesta, i de vegades serveixen també per la formació dels propis redactors.⁹ Aquestes fórmules foren extretes pel seu redactor d'instruments originals anteriors, simplificant, però, el protocol inicial i prescindint completament del protocol final, és a dir, de la datació tòpica i crònica i de les subscripcions. Eren llibres imprescindibles en qualsevulla cancelleria i facilitaven als escrivans i als notaris d'aquesta el treball quotidià. L'ús, en la gènesi del procés documental, se situava immediatament després de la redacció de la minuta feta pel notari; a partir d'aquell moment, els escrivans, fent ús de formularis, redactaven en net el document o *mundum*, que contenia les dades de la minuta ordenades, segons l'estructura del tipus documental en la qual havia de ser expedit i amb les fórmules corresponents extretes del formulari.

Sabem de l'existència d'aquests formularis per les diverses cancelleries europees, com ara la Cancelleria Pontificia,¹⁰ la Reial Francesa,¹¹ i entre les peninsulars: d'Aragó,¹² de Castella,¹³ i de Navarra.¹⁴ I coneixem també l'ús de formularis a les cancelleries episcopals.¹⁵

¶⁹ *Vocabulaire International de la Diplomatie*. 2a ed., M. Milagros CÁRCEL ORTÍ (ed.), València, Universitat de València, Servei de Publicacions, 1997, pp. 37 i 81. ¶¹⁰ Geoffrey BARRACLOUGH: «Formulare für Suppliken der ersten Hälfte des 13. Jahrhunderts», *Archiv für katholisches Kirchenrecht*, 115 (1935), pp. 435-456; Hermann DIENER: «Ein Formularbuch der Kanzlei der Päpste Eugen IV. und Nikolaus V», *Quellen und Forschungen aus Italienischen Archiven und Bibliotheken*, 42 (1963), pp. 370-411; Peter HERDE: «Papal Formularies for Letters of Justice (13th-16th centuries)», *Proceedings in the Second International Congress of Medieval Canon Law*, Roma-New Haven 1965, pp. 321-346; Henry LEA (ed.): *A Formulary of the Papal Penitentiary in the Thirteenth Century*, Philadelphia, 1892; Paul LECA-CHEUX: «Un formulaire de la Pénitencerie Apostolique au temps du cardinal Albornoz (1357-1358)», *Mélanges d'archéologie et d'histoire*, 18 (1898), pp. 37-49; Matthäus MEYER (hrsg.): *Die Pönitentiari-formularsammlung des Walter Murner von Strassburg*, Freiburg i.Ü., 1979. ¶¹¹ Charles-Vincent LANGLOIS: «Les plus anciens formulaires de la chancellerie de France», *Notices et extraits des mss. de la Bibliothèque nationale*, xxxv, 2 (1897), pp. 793-830; *Id.*: «Fragments d'un formulaire du temps de Philippe VI», *Bibliothèque de l'École des chartes* lxi (1900), pp. 251-252. ¶¹² Mariano USÓN SESÉ: «Un formulario latino de la cancellería real aragonesa», *Anuario de Historia del Derecho Español*, vi (1929), pp.

329-408, vii (1930), pp. 442-500, ix (1932), pp. 334-374, x (1933), pp. 334-390, xi (1934). ¶¹³ Filemón ARRIBAS ARRANZ: *Un formulario notarial del siglo xv de la cancellería real castellana*, Valladolid, 1964. ¶¹⁴ Ángel CANELLAS LÓPEZ: «Anotaciones codicológicas y diplomáticas a un formulario real navarro del siglo xv», *I Congreso General de Historia de Navarra*, 2, Pamplona, 1986, pp. 65-82; Florencio IDOATE IRAGUI: «Un formulario de la cancellería navarra del siglo xv», *Anuario de Historia del Derecho Español*, xxvi (1956), pp. 517-647. ¶¹⁵ D'entre els formularis de cancelleries episcopals coneixem formularis de l'Oficialat i formularis episcopals en general, com són per a Alemanya: Alphons LHOTSKY: «Ein Würzburger Formularbuch aus dem XIII. Jahrhundert», *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung*, xii (1932), pp. 259-296; Olaf B. RADER: «Das Formular der Magdeburger Erzbischofsurkunden im 12. Jahrhundert», *Archivmitteilungen. Zeitschrift für Archivwesen, archivalische Quellenkunde und historische Hilfswissenschaften*, 42 (1993), pp. 230-234. Per a Espanya: Ana M. BARRERO GARCÍA: «Un formulario de cancellería episcopal castellano-leonés del siglo XIII», *Anuario de Historia del Derecho Español*, xlvi (1976), pp. 671-612; Josep M. MARQUÉS I PLANAGUMÀ: «Un formulari de lletres de la Cúria Eclesiàstica de Girona. s. xv», *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 10 (1991), pp. 319-334. Per a França: J. BRY: «Notice sur un formulaire du XIVe s. à l'usage de l'officialité

D'una altra banda, el procés de còpia sistemàtica, íntegrament o per extracte, del text o del contingut dels documents, a mesura que eren expedits o rebuts, en els anomenats registres¹⁶ i l'ús posterior d'aquests documents s'inscriu en el quadre global del paper que tingué la documentació escrita en les polítiques desenvolupades en totes les cancelleries a partir de la baixa edat mitjana.

El registre ocupa un lloc ben definit en el procés d'expedició documental: el document, redactat ja en net, corregit, validada i calculada la taxa que havia de pagar el destinatari, es registrava en llibres disposats a aquest efecte per conservar en la memòria administrativa una petja dels documents expedits en nom del bisbe o, si era procedent, del vicari general.¹⁷ Aquests llibres tenen, a més, una utilitat palesa: permeten el control per part de la institució de la documentació atorgada.

d'Orléans», *Nouvelle Revue Historique de droit français et étranger*, XXXVIII (1914), pp. 417-460; C. H. HASKINS: «A formulary of the officialité of Rouen», *Mélanges Paul Fournier*, París, 1929, pp. 359-362. Per a Gran Bretanya: a la diòcesi de Iork, el Reg. 13 és un formulari dels s. XIV-XV i conté actes relatius a l'arquebisbe Alexander Neville (1374-1388), como podeu veure al treball de David M. SMITH, *op. cit.* pp. 240 i ss. Per a Hongria: R. SZENTIVÁNYI: *Catalogus concinnus librorum MSS Bibliothecae Batthyanyanae*, 4. Ausg., Szeged, 1958. [Conté alguns formularis de l'Oficialat]. Per a Itàlia: *Il formulario vicentino-padovano di lettere vescovili (sec. XIV)*, a cura di Gilda MANTOVANI, Pàdua, 1988; M. ROBERTI: «Intorno ai frammenti de un formulario notarile del principio del secolo XIV della curia del vescovo di Padova», *Atti e memorie dell'Accademia di scienze, lettere ed arti in Padova*, n.s. XII (1906), pp. 105-112; Paolo SAMBIN: *Un formulario di lettere vescovili del secolo XIV*, Pàdua, Antenore, 1961. Per a la República Txeca: J. B. NOVÁK: *Formulár biskupa Tobiáše z Bechyne (1279-1296)*, Praga, 1903. I per a Suïssa: Ferdinand ELSENER: «Die Censura ecclesiastica (Exkommunikation) in zivilrechtlichen Verträgen auf Grund eines Formularbuches des 15. Jahrhunderts aus Freiburg im Üechtland», *Festschrift Nikolaus Grass*, Innsbruck-Munic, 1, 1974, pp. 299-308. ¶¹⁶ *Vocabulaire... Ibidem*, p. 38. ¶¹⁷ La divisió en sèries dels registres episcopals de la cancelleria valenciana és un ús que entronca amb la tradició cancelleresca reial aragonesa, tradició que es perfila a l'època de Pere IV el Cerimoniós. Prové molt probablement de la cancelleria pontifícia a través de Sicília, i les coincidències s'accentuen amb els registres vaticans a partir de

Jaume II. Les sèries de la cancelleria valenciana se separen i es constitueixen per funcions de govern, justícia, administratives i pastorals de la diòcesi: *Manuale litterarum, Liber litterarum collationum, Liber Ordinum, Liber visitationis et reformationis, Liber litterarum visitationis, Purgatio visitationis*. La tipologia de les sèries de registres episcopals d'algunes diòcesis de la Corona d'Aragó en l'edat mitjana són, segons la denominació donada en cada arxiu, la següent: per a Barcelona: *Taxae Beneficiorum, Registra Ordinorum, Libri visitationis, Collationum, Registra Gratiarum, Licencias Ministeriales, Registra Communium, Registra Verbalium, Litterarum, Registra Comparationum* (vid. José SANABRE: *El Archivo Diocesano de Barcelona*, Barcelona, 1947); per a Girona: *Visites pastorals, Registes litterarum, Ordenacions, Llicències, Llibres notularum, Beneficial, Matrimonial, Tribunal, Deposita* (vid. Josep M. MARQUÉS: *Guia de l'Arxiu Diocesà de Girona*, Girona 1982); per a Mallorca: *Registra Collationum, Liber Communis Curiae, Registra Ordinationum, Concesos Matrimoniales, Registra Homagiorum, Registra Litterarum Justitiae* (vid. Juan ROSSELLÓ LLITTERAS: «Tipología documental de las series de registros del Archivo Diocesano de Mallorca», *Homenaje a Jesús García Pastor, Bibliotecario*, Barcelona, 1986, pp. 119-134); per a Tarassona: *Libros de Visitas Pastorales, Libros de Vicaría y Actos de Curia, Procesos, Órdenes Sagradas* (vid. *Guía de los Archivos y las Bibliotecas de la Iglesia en España*. I. Archivos, Lleó, Asociación Española de Archiveros Eclesiásticos, 1985, p. 453), per a Tarragona: *Vicariato General y Oficialato* (*Ibid.* p. 461); per a l'Urgell: *Registro de Curia* (*Ibid.*, p. 504) i per a Saragossa: *Registro de Actos Comunes, Libros de Ordenes Sagradas (incluidos en Actos Comunes)* (*Ibid.* p. 539).

En el nostre cas, tot i que escassos en nombre, constitueixen la font més completa de documents emanats del bisbe de València en l'exercici de l'administració de la diòcesi. Tanmateix, tenen una important limitació, car són còpies que, tot i que es feren en el mateix moment de l'expedició de l'original i es verificaren amb una garantia cancelleresca, no permeten un estudi tan complet i exhaustiu de les formes diplomàtiques com el document original. Nogensmenys, aquesta limitació és compensada amb avantatges molt peculiars i gairebé exclusius per a estudis de cancelleries, car el registre permet aconseguir una visió bastant completa del funcionament intern d'aquestes i establir, almenys, les bases d'un esquema de tipus i formes diplomàtiques, atenent la seua naturalesa seriada amb una seqüència documental, cronològica i contínua. Aquest aspecte és difícil d'obtenir en els documents originals, els quals, expedits, arriben a múltiples destinataris i rarament s'han conservat fins a l'actualitat.

LA CASA, LA CORT I LA CANCELLERIA DEL BISBE JAUME D'ARAGÓ

Jaume d'Aragó era germà d'Alfons I d'Aragó, duc de Gandia i marquès de Villena; tots dos eren fills de Pere d'Aragó, comte de Ribagorça i d'Empúries i després comte de Prades, oncle i conseller de Pere IV i de la seua esposa Joana de Foix; eren néts del rei Jaume II d'Aragó i de la reina Blanca d'Anjou, la seua primera dona.

Fou bisbe de Tortosa des de 1362, fins que, a la mort de Vidal de Blanes, bisbe de València, el papa Urbà V el nomenà bisbe de València el 5 de març de 1369, contra la voluntat de part del capítol, el qual quedà des d'aleshores privat de la facultat de triar els seus prelats.

Climent VII el nomenà cardenal del títol de Santa Sabina en 1388, però no acceptà el càrrec, ja que el seu cosí, el monarca, que no reconeixia cap dels dos papes mentre no se n'aclarira la legitimitat, amenaçà amb la confiscació de les rendes de la Mitra si acceptava el cardenalat. En morir Pere IV i reconegut Climent VII pel nou rei, Jaume d'Aragó fou confirmat en el cardenalat.¹⁸

Celebrà sínode en 1382 i 1385 i en convocà uns altres tres abans, de la celebració dels quals no s'han trobat notícies.¹⁹

Passà gran part de la seua vida a Roma en ambaixades i estades a prop de la cort papal, i mantingué fins a la seua mort el títol cardenalici i de bisbe de València.

¶¹⁸ Cf. Elías OLMOS Y CANALDA: *Los prelados valentinos*, València, 1949, pp. 95-101. ¶¹⁹ Cf. Antonio BAR-

BERÁ SENTAMANS: *El derecho Canónico Valentino comparado con el general de la Iglesia*, València, 1928, pp. 46-50.

Aquest prelat impulsà la gestió administrativa i li donà un nou tarannà que es plasmà en l'existència d'una sèrie de registres totalment diferenciats entre ells quant a la temàtica. Cal no oblidar la seua experiència al front de la seu tortosina durant set anys i el coneixement de les *Ordinacions* per al govern de la casa i la cancelleria règia, manades recopilar pel rei Pere IV i que pogueren haver servit, naturalment a escala menor, per regular la cancelleria episcopal valenciana, com veurem més avant.

Alguns registres són una continuació dels ja existents, com ara els *Libri ordinum*,²⁰ els *Registra collationum*²¹ i els *Libri visitationis*,²² i d'altres són nous, ja que d'aquells no teníem notícia fins a aquest pontificat, com els *Manuale litterarum*²³ o registres de minutes i el mateix *Formularius litterarum* que estudiem. Tot açò ens parla d'una cúria episcopal totalment consolidada i organitzada.

Pel que fa al Formulari que encomanà de compondre no hi ha dubte que és valencià, car valencians són els llocs esmentats i els personatges, tots ells datables en la segona meitat del s. XIV. Cap fórmula està presa de la cancelleria tortosina de la qual procedia el bisbe, tot i que sí que pertanyen a aquesta diòcesi alguns membres de la seua casa i cort.

L'òrgan clau per al funcionament de la cúria, com és després de les *litterae* analitzades, són els vicaris generals. Ells expedeixen totes les lletres no signades pel bisbe. Habitualment, el bisbe se servia de dos vicaris generals, però de vegades tots dos actuen contemporàniament. No sembla que s'hagen especialitzat en un tipus determinat d'afers; quan en són dos, l'un i l'altre expedeixen dispenses o atorguen lletres de possessió de beneficis. Un altre funcionari, l'oficial, és l'encarregat de processos i plets. Abunden entre els vicaris generals els canonges i, òbviament, tots ells són llicenciats en lleis. Un oficial del bisbe tenia una petita cúria a Xàtiva, l'anomenada *Officialatus Xative*, al cap de la qual estava l'*officialis Xative et ultra rivum Xuquari*, el qual resolia qüestions judicials promogudes a les zones situades a l'altra riba del riu Xúquer fins als confins de la diòcesi i dictava sentències que podien ser apel·lades davant el bisbe.

En l'organització d'aquesta cúria i per tal de desenvolupar tota l'activitat que requereix una diòcesi, el bisbe compta amb una sèrie de persones. Uns són

¶²⁰ El més antic del qual tenim notícia és de 1299, puix que en 1302 Jaume de Bullfarines, oficial de València, confirma que Doménec del Castellar, veí de Xàtiva, rebé la tonsura el 18 d'abril de 1299, segons consta en el *Liber Ordinum* en mans del notari Ferrer Espinavell. (*Reg. Ramón Gastón*, p. 405). ¶²¹ Aquests registres comencen en 1316, en època del bisbe Ramón Gastó (1312-1348). (Cf. José SANCHIS SIVERA: *La diòcesis valentina. Estudios históricos*, València, 1920, p. 21). ¶²² Aquests llibres comencen en 1357, en

època del bisbe Ramón Gastó (Cf. José SANCHIS SIVERA: *La Iglesia Parroquial de Santo Tomás de Valencia. Monografía histórico-descriptiva*, València, 1913, p. 48). ¶²³ La sèrie comença en 1369 i, corresponents als segles de la baixa edat mitjana, se n'han conservat els següents a l'Arxiu Diocesà de València, Secció 1, Fons XVII, Caixa 336/1 (1369-1372), /2 (1395-1399), /3 (1443-1444), /4 (1490) y /5 (1498-1500), i a l'Arxiu del Baró de Llaurí, *Fondo documentación eclesiástica*, Caixa 43/2 (1384-1385) i Caixa 24/3 (1491-1492).

canonges, com els vicaris generals i oficials, d'altres són notaris i escrivans, responsables del control i l'expedició documental, d'altres formen part de la seua *familia*. Només té un bisbe auxiliar, Joan de Formentera, qui des de 1380 exerceix funcions pròpies del seu càrrec, com ara el conferiment de la tonsura clerical i l'ordenació en ordes menors i majors.²⁴

La participació d'alguns d'aquests *homines episcopi* com a testimonis en els documents permet de conèixer-ne el nom, el càrrec i la durada de l'activitat al servei del prelat. Per exemple, els capellans i d'altres membres *de domo* eren els més pròxims al bisbe. Els primers constituïen un conjunt de clergues lletrats i devots als quals el bisbe podia confiar altres tasques a més de les litúrgiques, i el seu títol de *capellanus episcopi* sembla indicar un paper de conseller i pròxim al bisbe. Tots foren afavorits per la concessió de diversos beneficis.

A) LA CANCELLERIA EPISCOPAL

I. *Vicari general*

Diversos vicaris generals ajuden el bisbe, de vegades absent de la diòcesi, en l'expedició de documents, i apareixen com intitolats d'aquests els següents:

BERNAT CANDELL (1369-1372), *prior de Ulmo, in legibus licenciat, vicarius generalis et officialis*.²⁵

ROMEU SOLER (1370-II-11), *bacallarius in decretis, rector de Paterna, vicarius generalis reverendissimi domini... episcopi... in remotis agentis*.²⁶

GUERAU DOMÉNECH MATOSES (1371-1374), *llicenciat en decrets, canonge e vicari general*.²⁷

BERNAT URDI (1371-II-V), *licenciat in decretis, canonicus Sedis Valencie, vicarius generalis*.²⁸

BERENGUER VICENT (1371-II-V), *canonicus Sedis Valencie, vicarius generalis*.²⁹

BERNAT DE CARCÍ (1376), *in legibus licenciat, canonicus Sedis Valencie, vicarius generalis*.³⁰

ANTONI MATEU (1381), *llicenciat en decrets*.³¹

II. *Oficial*

BERNAT CANDELL (1369-1376), *prior de Ulmo, in legibus licenciat, vicarius generalis et officialis*. El 14-III-1371 se manda al oficial *quod de bonis et proventibus*

¶²⁴ Form. núm. 82, 83, 84 i 142. ¶²⁵ Quan la font proporciona dades sobre la data de nomenament de qualsevol càrrec l'anotem també. ¶²⁶ *Liber licentiarum*, f. 39r. ¶²⁷ *Lengua vulgar*, pp. 13-14. ¶²⁸ *Liber licentiarum*, f. 62r. ¶²⁹ *Ibid.* ¶³⁰ En tot el

formulari hi ha molts documents intitolats per *Bernardus etc.*, només el doc. 27 diu *Bernardus de Candello* i els doc. 12, 48, 49, 53, 56, 62, 76 i 112 diuen *Bernardus de Carcino*, encara que només du data el doc. 53 (1377). ¶³¹ *Lengua vulgar*, p. 14.

*Curie Officialatus solvat magistro Vincencio Serra [medico, civi Valencie³²] XIX libras et media restantes sibi ad solvendum de pensione sua usque ad festum Natalis Domini proxime... inclusive quod sibi assignat super dictis proventibus.*³³

BERNAT DE CARCÍ (1377-1380), *in legibus licenciatus, canonicus Sedis Valencie, vicarius generalis et officialis.*³⁴

III. Provisor

MIQUEL D'APIERA (1369-1370), *llicenciat en decrets, provisor,*³⁵ el 30-VII-1372 funda el benefici de Sta. Maria de la Humilitat a l'església de Sta. Maria d'Alzira.³⁶

IV. Escrivans de la cort

LLUÍS DE FENOLLOSA (1369-1380), *auctoritate regia notarius publicus Valencie et regens curiam sive scribaniam episcopalem.*

BERNAT DE SOLER (1371-1374), *notari apostòlic;*³⁷ el 8-VII-1371 el bisbe li atorga el benefici instituït a la catedral sota la invocació de l'Esperit Sant, del qual pren possessió sis dies després, vacant per la mort d'Arnau de Candell; pot retenir alhora el benefici simple que té a la catedral de Tortosa i la rectoria d'Atzeneta en aquesta diòcesi.³⁸

FRANCESC VIDAL (1371-1375), *scriptor scribanie domini episcopi.*

PERE ÇA-PLANA (1371-1375), *scriptor scribanie domini episcopi;* el 7-V-1371 se manda hacer una *littera quod dominus episcopus dat gratis Francisco Vitalis et Petro Ça-Plana, scriptoribus, XX florenos auri eo quia lavorarunt in negociis dicti episcopi et in litteris procuracionibus apud thesaurario quod eos sibi solvat.*³⁹

V. Procuradors del bisbe

DOMINGO PONÇ (1369), *procuratori in Curia Romana.*⁴⁰

JAUME CONILL (1370), *presbiter, beneficiatus in Sede Valencie;* el 5-VII-1370 *ut procuratur operis eiusdem [Sedis] habeat accedere ad civitatem Dertuse pro negociis dicti episcopi.*⁴¹

BENDITXO DE FLORS (1378), *escuder, familiar e comensal seu;* el 18-VI-1378 el bisbe el constitueix *general procurador e actor* davant el rei de Castella.⁴²

BERNAT MATEU (1371), *procurator noster.*⁴³

VI. Col·lector de les talles

GUILLEM OLLER (1371), *colector talliarum.*⁴⁴

¶ ³² Reg. núm. 183. ¶ ³³ *Liber licentiarum*, f. 65r.

¶ ³⁴ *Lengua vulgar*, p. 14. ¶ ³⁵ *Ibid.* p. 13. ¶ ³⁶ Reg. núm. 109. ¶ ³⁷ *Lengua vulgar*, p. 13. ¶ ³⁸ *Liber*

licentiarum, f. 75v. ¶ ³⁹ *Ibid.*, f. 72r. ¶ ⁴⁰ *Ibid.*, f. 11r.

¶ ⁴¹ *Ibid.*, f. 42v. ¶ ⁴² Form. núm. 45. ¶ ⁴³ *Liber licentiarum*, f. 74r. ¶ ⁴⁴ *Ibid.*, f. 72v.

VII. Nunci

GUILLEM TERRATS (1372), *nuncium iuratum nostre Curie*.⁴⁵

VIII. Oficial de Xàtiva

BARTOMEU RENARDES (1369), *officialis Xative*.⁴⁶

IX. Notaris de la cúria de l'Oficialat de Xàtiva

PERE MARTÍ (1369-1370), *notarius Xative*; el 13-X-1369 *dominus episcopus providit de scribania Officialatus Xative Petro Martini*;⁴⁷ el 13-VII-1370 el bisbe li encomana de nou que regente l'escrivania de l'Oficialat, i revoca la comissió feta el 28-I-1370 a Bartomeu March,⁴⁸ i el 21-XII-1370 li atorga que pugui arrendar per un any l'escrivania a l'esmentat Bartomeu.⁴⁹

BARTOMEU MARCH (1370), *notarius*; el 28-I-1370 *dominus episcopus comisit regimen scribanie Curie Officialatus Xative Bartholomeo March, notario, que revocando commissionem inde factam iam per ipsum eundem dominum episcopum Petro Martini, notario Xative, voluit tamen dictus dominus episcopus quod de omnibus emolumentis que provenient in dicta Curia ratione sigilli et scripturarum teneatur dare medietatem domino episcopo*.⁵⁰

X. Procurador fiscal a l'Oficialat de Xàtiva

ANTONI MIRALLES (1369), *presbiter diocesis Dertuse*; el 9-VIII-1369 *dominus episcopus constituit procuratorem fiscalem in Oficialatu Xative Anthonium Miralles, presbiter diocesis Dertuse*.⁵¹

XI. Procurador dels pobres de Crist a Xàtiva

FRANCESC DE TORRES (1370), *notarius*.⁵²

BERNAT ESCRIVÀ (1370), *notarius Xative*.⁵³

XII. Advocat en els afers dels pobres de Crist de Xàtiva

BERENGUER DE VALLFLOR (1370), *bacallarius in legibus*; el 2-VII-1370 *dominus episcopus constituit advocatum Berengarium de Vallflor, bacallarium in legibus, in negociis Christi pauperum Officialatus Xative, asignando sibi pro dando... procuratoribus Christi pauperum videlicet Francischo de Torres, notario, et Bernardo Scribe, notario Xative, XV libras annis singulis*.⁵⁴

¶ ⁴⁵ Reg. núm. 1. ¶ ⁴⁶ *Liber licentiarum*, f. 24v. ¶ ⁵⁰ *Ibid.*, f. 37v. ¶ ⁵¹ *Ibid.*, f. 20v. ¶ ⁵² *Ibid.*, f. 48v.
¶ ⁴⁷ *Ibid.*, f. 32r. ¶ ⁴⁸ *Ibid.*, f. 43r. ¶ ⁴⁹ *Ibid.*, f. 44v. ¶ ⁵³ *Ibid.* ¶ ⁵⁴ *Ibid.*, f. 48v.

B) LA CASA I CORT DEL BISBE

I. *Tresorer*

RAMON DE BELLVÍS (1371–1383), *thesaurario suo*; el 5-II-1371 hom encomana al tresorer *quod de decime sue tradat et solvat Petro Torrelles, atzemblerio suo, X florenos sibi debitos... pro salario... et alios X Petro d'Urrea, atzemblerio, eiusdem ratione.*⁵⁵

II. *Vicetresorer*

GUILLEM MATEU (1370), *vicethesaurario domini episcopi*; el 29-III-1370 hom encomana al vicetresorer *quod solvat Johanni Oliverii, argentario, viginti quinque florenos auri pro precio duorum anulorum, unius cum lapide cafill et alterius cum lapide cresolica, quos idem dominus episcopus donavit domino episcopo Elnense.*⁵⁶

III. *Escuder*

DOMINGO JOAN (1370–1371), *clerico tonsurato, scutifero suo*; el 8-VIII-1370 el bisbe li assigna l'església parroquial de Seta, vacant per mort del darrer rector.⁵⁷

BENDITXO DE FLORS (1378), *escuder, familiar e comensal seu.*⁵⁸

IV. *Confessor*

PERE DE MONTROIG (1372), *carmelita*; l'1-VIII-1372 el bisbe el tria per a confessor seu i li assigna una pensió anual de 30 florins que li pagarà el procurador dels pobres de Crist.⁵⁹

V. *Capellans*

PERE BORDET (1370–1371), *capellano suo*; el 8-VIII-1370 el bisbe li assigna l'església parroquial de Dénia, vacant per mort de Bernat Mir, darrer rector.⁶⁰
El 8-IX-1371 el bisbe li atorga l'església parroquial d'Alcoi, vacant per mort de Bernat Susies, darrer rector.⁶¹

RAMON ROIG, *dilecti capellani nostri.*⁶²

TOMÀS BERNAT, *anglico, canonico ecclesie Beate Marie de Norton, Lieffellensis diocesis... in capellanum nostrum... recipimus.*⁶³

¶⁵⁵ *Ibid.*, f. 62v. ¶⁵⁶ *Ibid.*, f. 57r. ¶⁵⁷ *Liber licentiarum*, f. 48r. ¶⁵⁸ Form. núm. 45. ¶⁵⁹ Reg. núm.

20. ¶⁶⁰ *Liber licentiarum*, f. 48r. ¶⁶¹ *Ibid.*, f. 81r. ¶⁶² Form. núm. 43. ¶⁶³ Form. núm. 65.

VI. Beneficiats

NADAL D'OS (1369), *presbiter, beneficiatus Sancti Pauli, in capella hospicii episcopalis Valencie*; el 10-VII-1369 permuta el seu benefici amb Ramon Pèriç, prevere, beneficiat a l'altar de St. Narcís de la catedral.⁶⁴

BERENGUER DEZ-PUIG (1372-1377); el 17-12-1372, essent beneficiat de la capella de St. Pau del palau episcopal i de St. Nicolau, el bisbe li atorga un benefici instituït a St. Joan del Mercat per Maria, esposa de Pere Vilar;⁶⁵ el 23-XI-1377 ha de donar possessió a Jaume Gizbert, procurador de Martí de Mur, de la capellania de Sta. Tecla instituïda a l'església de St. Salvador.⁶⁶

VII. Familiars del bisbe i membres «de domo»

TOMÁS CASTELLÓ (1369), *acolito, domestico suo*; el 4-XI-1369 el bisbe li atorga un benefici instituït en Sta. Caterina per Berenguer Boscà, mercader de València;⁶⁷ el 28-III-1371 obté un altre benefici instituït en St. Joan de l'Hospital per Arnalda, esposa de Ramon Gostantí, cavaller, de Gandia.⁶⁸

GUERAU DE CASTELVERT (1369), *de domo domini episcopi*.⁶⁹

GUERAU DOMÉNECH (1369), *presbitero de domo sua*; l'1-VIII-1369 el bisbe li atorga la capellania instituïda per Joan Escorna a l'altar de St. Lluc a la catedral i el dispensa perquè pugui tenir una capellania a Benicarló a la diòcesi de Tortosa.⁷⁰

SIMÓ DE MARINO (1369), *de domo domini episcopi*.⁷¹

FERRER CALDERA (1370), *cirurgicus, de domo sua*; el 21-XI-1370 hom encomana fer una *Littera quod dominus in remuneracionem servitorum que Ferrerius Caldera, chirurgicus, de domo sua, sibi temporibus retroactis inpendit dat sibi graciose C libras. Mandans thesaurario quod de redditibus anni LXXI vel de eorum partis solvat predicto... C libras per... terminos, videlicet in festo Natalis Domini mille solidos et alios mille in festo Pasche Domini...*⁷²

BERENGUER DEZ-GUANECH (1370), *de domo domini episcopi*.⁷³

GABRIEL DE MONTÇÓ, *rector ecclesie de Paníscola, Dertusensis diocesis, antiquus domesticus et servitor... in nostro servicio residendi*.⁷⁴

ANTONI SALVÀ (1370), *de domo*.⁷⁵

DOMINGO ARNAU (1371), *domestico dicti domini episcopi*.⁷⁶

SANÇ ÇANOU (1371), *presbiter, de domo dicti domini episcopi*.⁷⁷

¶⁶⁴ *Liber licentiarum*, f. 11v. ¶⁶⁵ Reg. núm. 179. En la documentació estudiada apareix un Berenguer Dez-Puig, *presbitero diocesis Gerundensis*, a qui el 6-X-1372 el bisbe atorga llicència per un any per celebrar a la diòcesi misses votives i d'altres fins a 20

lliures. (Reg. núm. 93). ¶⁶⁶ Form. núm. 53. ¶⁶⁷ *Liber licentiarum*, f. 34v. ¶⁶⁸ *Ibid.*, f. 65v. ¶⁶⁹ *Ibid.*, f. 35v. ¶⁷⁰ *Ibid.*, f. 17v. ¶⁷¹ *Ibid.*, f. 35v. ¶⁷² *Ibid.*, f. 54v. ¶⁷³ *Ibid.*, f. 50v. ¶⁷⁴ Form. núm. 3. ¶⁷⁵ *Liber licentiarum*, f. 38r. ¶⁷⁶ *Ibid.*, f. 65v. ¶⁷⁷ *Ibid.*, f. 75r.

JAUME DE EQUORA (1371), *clerico de domo sua*; el 1-VII-1371, essent beneficiat de Guadalest, el bisbe li atorga un benefici instituït per Caterina, esposa d'Arnau Ça-Morera, en St. Joan de l'Hospital, vacant per resignació feta per Pere Clariana.⁷⁸

MARTÍ EXIMENIÇ DE RODA (1371), *de domo domini episcopi*.⁷⁹

BARTOMEU FERRER (1371-1372), *clerico tonsurato, domestico suo*; el 31-VIII-1371 el bisbe li atorga un benefici instituït a Benigànim per Berenguer Ça-França, rector que hi fou, vacant per mort de Ramon Ferrer, prevere.⁸⁰

ARNAU GAÇOL (1371), *de domo dicti domini episcopi*.⁸¹

GARCIA LOPIZ DE LUJERRE (1371), *de domo domini episcopi*.⁸²

JOAN DE LUNA (1371), *domesticus domini episcopi*.⁸³

JOAN DE SALAS (1371), *de domo domini episcopi*.⁸⁴

ROMEU SOLÀ (1371), *domesticus dicti domini episcopi*.⁸⁵

ARNAU DE VILARNAU (1371), *de domo domini episcopi*.⁸⁶

DOMINGO PONTILS (1372), *dilecto de domo nostra*.⁸⁷

BERENGUER DE CASTELLBISBAL (1377), *domesticus et familiari domini episcopi*.⁸⁸

VIII. Porters

BERNAT BRANDÓ (1369), *porterio suo*.⁸⁹

JOAN ANDREU (1371), *porterio*.⁹⁰

C) LLOCS DE SENYORATGE DE LA MITRA: PUÇOL

I. Rector

BERENGUER RAMON (1370), *rector*.

II. Batlle

GUILLEM SERRA (1369), *baiulo*; el 26-VII-1369 *dominus episcopus iniunxit Bernat Bradon, porterio suo, quod accederet ad locum suum de Puçolio et de mandato suo iniunxeret Guillermo Serra, baiulo, quod infra x dies proxime sequentes exiret hospicium episcopale in quo ipse moratur in dicto loco, excepto causa quod per istud preceptum non periudicium fiat venerabili capituli Sedis nec ecclesie eiusdem, in tercia parte baiulie, imo voluit dictus dominus episcopus quod dictus Garcia Serra habeat et retineat in dicto hospicio unum locum seu certam domum in qua possit conservare redditus dicte ecclesie*.⁹¹

¶⁷⁸ *Ibid.*, f. 73v. ¶⁷⁹ *Ibid.*, f. 77v. ¶⁸⁰ *Ibid.*, f. 76r. ¶⁸¹ *Ibid.*, f. 75r. ¶⁸² *Ibid.*, f. 76v. ¶⁸³ *Ibid.*, f. 81r. ¶⁸⁴ *Ibid.*, f. 77v. ¶⁸⁵ *Ibid.*, f. 76r. ¶⁸⁶ *Ibid.*, f. 76v. ¶⁸⁷ Reg. núm. 34. ¶⁸⁸ Form. núm. 53. ¶⁸⁹ *Liber licentiarum*, f. 16r. ¶⁹⁰ *Ibid.*, f. 80r. ¶⁹¹ *Ibid.*, f. 16v.

LA LITTERA EPISCOPAL

La composició, el funcionament i l'organització d'una cúria episcopal⁹² durant l'edat mitjana són aspectes d'una estructura eclesiàstica que encara avui necessita d'estudis sistemàtics i exhaustius.⁹³ El mateix podem dir de l'aparició, difusió i evolució de les tipologies documentals. El document més estès entre les cancelleries episcopals durant la baixa edat mitjana és la *littera*.

1. ESTRUCTURA DE LA LITTERA

De la *littera*, que al s. XIV ha conegut ja l'elaboració formal de l'*ars dictaminis* i la normalització dels formularis, assatjada en la praxi de la cancelleria pontifícia, el registre i el formulari que estudiem ofereix un esquematipus articulat de la manera següent:

Intitulatio. Etceterada en la major part dels casos, tant en el registre com en el formulari, com s'adiu amb aquest tipus de llibres d'oficina («Jacobus» o «Nos, Jacobus»), la forma més estesa comprén el nom del bisbe seguit d'una expressió al·lusiva al «nutu Dei»: «Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie»,⁹⁴ «Jacobus, divina providencia episcopus Valencie»,⁹⁵ o en cartes escrites en valencià: «En Jacme, per la gràcia de Déu bisbe de València»;⁹⁶ o el nom del vicari general i els seus títols: «Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini»,⁹⁷ «Bernardus de Carcino, licenciatus in legibus, canonicus Valencie, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valen-

¶ ⁹² Sobre l'organització d'una cancelleria episcopal i el personal que hi treballa podeu consultar els treballs de Benoît Michel TOCK: «Le personnel de la chancellerie épiscopale d'Arras au XIIIème s.», en P. L. NEVE et O. MORMAN VAN KAPPEN (ed.): *Conservare jura. Actes des journées internationales d'histoire du droit et des institutions*, Deventer, 28-31 mai 1987, Deventer, 1988, pp. 187-197 i M. Milagros CÁRCEL ORTÍ: «Casa, corte y cancellería del obispo de Valencia Hug de Llupià (1398-1427)», *Anuario de Estudios Medievales*, 28 (1998), pp. 635-659. ¶ ⁹³ Pot citar-se com un dels pocs treballs sistemàtics Christopher Robert CHENEY: *English Bishop's Chanceries, 1100-1250*, Manchester, 1950, i per a una cancelleria concreta el de Benoît Michel TOCK: *Une chancellerie épiscopale au XIIe siècle: Le cas d'Arras*, Lovaina, Université Catholique de Louvain, Publications de l'Institut

d'Études Médiévales, 1991. Treballs parcials han aparegut a *A propos des actes d'évêques. Hommage à Lucie Fossier*, Études réunies par Michel PARISSÉ, Nancy, Presses Universitaires de Nancy, 1991. També la Comissió Internacional de Diplomàtica dedicà un dels seus congressos a l'estudi del document episcopal i les actes foren publicades amb el títol *VIII. Internationalen Kongress für Diplomatik. «Die Diplomatik der Bischofsurkunden vor 1250. La Diplomatie épiscopale avant 1250»*, Innsbruck 27 sep.-3 okt. 1993, hrsg. Christoph HAIDACHER und Werner KÖFLER, Innsbruck, 1995. ¶ ⁹⁴ Reg. núm. 4, 20, 22, 25-28, 68, 81, 89, 92, 95-97, 135, 138, 156, 172, 179. Form. núm. 14, 25, 34, 37, 41, 82, 85-87, 92, 95, 100, 109, 114, 119, 147. ¶ ⁹⁵ Reg. núm. 19. Form. núm. 53, 76. ¶ ⁹⁶ Reg. núm. 66. Form. núm. 45, 137, 138. ¶ ⁹⁷ Reg. núm. 15-17, 21, 23, 24, 29, 30, 40, 83, 116, 123, 183.

tini»,⁹⁸ o aquesta mateixa fórmula més curta: «Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis reverendissimi Jacobi, miseracione divina episcopi Valentini»,⁹⁹ «Bernardus de Carcino, vicarius, etc.»,¹⁰⁰ «Anthonius, etc., vicarius generalis in spiritualibus, etc.»,¹⁰¹ i excepcionalment aquesta altra: «Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini». ¹⁰² La *intitulatio* apareix postposada a la *inscriptio*, en senyal d'homenatge al destinatari, quan aquest és una autoritat: arquebisbe¹⁰³ o bisbe.¹⁰⁴

Inscriptio. Quan el destinatari és identificat només a través del càrrec que ocupa, hom usa el «gemipunctus»;¹⁰⁵ per norma general consta del nom i cognom, seguit d'uns títols, càrrec o professió acompanyat prèviament per una expressió de cortesia, com ara «Dilecto in Christo»,¹⁰⁶ «Dilecto nobis in Christo»,¹⁰⁷ «Venerabili et dilecto nostro»,¹⁰⁸ «Discreto et dilecto nobis in Christo»,¹⁰⁹ totes aquestes fórmules usades per a eclesiàstics; «Reverendissimo in Christo patri ac domino»,¹¹⁰ «Venerabili et religioso»,¹¹¹ «Religioso viro»,¹¹² «Religioso fratri»,¹¹³ «Religioso ac dilecto nobis in Christo»,¹¹⁴ «Honorabili et religioso viro»,¹¹⁵ fórmules usades per a un religiós; «Venerabili domino»,¹¹⁶ per a un cavaller; «Venerabile domine»,¹¹⁷ per a una dama; «A l'amat»,¹¹⁸ «Als amats e feels nostres»,¹¹⁹ en lletres en valencià. Quan es tracta d'una pluralitat de subjectes determinats, hom emprà formes com «Reverendis in Christo patribus et dominis»,¹²⁰ «Venerabilibus et discretis viris»;¹²¹ en el cas d'una pluralitat indeterminada, la fórmula d'adreçament és: «Universis et singulis»,¹²² a la qual pot seguir una delimitació parcial: «Christifidelibus per civitatem et diocesim Valentiam constitutis»,¹²³ o bé la perífrasi que individualitza al destinatari com aital: «presentes litteras inspecturis». ¹²⁴

Salutatio. És usada gairebé sempre la fórmula més genèrica: «salutem (in Domino/in Domino Iesu Christo/in filio Virginis gloriose¹²⁵/ et gaudium con-

¶ ⁹⁸ Form. núm. 48, 112. ¶ ⁹⁹ Reg. núm. 82.
 ¶ ¹⁰⁰ Form. núm. 49. ¶ ¹⁰¹ Form. núm. 55, 72.
 ¶ ¹⁰² Reg. núm. 189, 198, 199. ¶ ¹⁰³ Reg. núm. 52, 57, 70. ¶ ¹⁰⁴ Reg. núm. 129. Form. núm. 1, 38. ¶ ¹⁰⁵ Reg. núm. 69, 79, 198. Form. núm. 17, 35, 38, 40, 117. A l'edició del registre i del formulari han estat respectats com a element formal significatiu. ¶ ¹⁰⁶ Reg. núm. 5, 15, 16, 18, 21, 23, 28, 29-32, 34, 36, 40, 42, 44, 45, 48, 49, 52, 54, 58, 59, 60, 65, 68, 72, 75, 77, 87, 90, 91, 93, 94, 97, 98-102, 104, 105, 110, 115-121, 123-128, 130, 131, 133, 134, 136, 139-145, 147-149, 151, 153-157, 159, 160, 161, 163, 164, 166, 167, 169-179, 183, 184, 191-202. Form. núm. 4, 10, 11, 16, 20-24, 32, 33, 35, 36, 39, 44, 46-48, 50, 51, 54-56, 60-64, 66-72, 88, 90, 94, 96, 97, 98, 101-105, 111, 112, 114, 115, 118, 120-122, 135, 141,

144, 145, 155-157, 163. ¶ ¹⁰⁷ Reg. núm. 9, 35, 64, 81, 182. Form. núm. 8, 17, 30, 41, 57, 59, 73, 74, 81, 89, 95, 106, 108, 116, 117, 123, 124, 127-129, 132-134, 143, 150-152, 159, 160, 162.
 ¶ ¹⁰⁸ Reg. 8, 22, 46, 47, 76. Form. núm. 40, 80.
 ¶ ¹⁰⁹ Reg. núm. 19, 25. ¶ ¹¹⁰ Reg. núm. 70.
 ¶ ¹¹¹ Reg. núm. 20. ¶ ¹¹² Form. núm. 9, 37.
 ¶ ¹¹³ Form. núm. 12, 107. ¶ ¹¹⁴ Reg. núm. 67. Form. núm. 15. ¶ ¹¹⁵ Reg. núm. 69, 79.
 ¶ ¹¹⁶ Reg. núm. 24. ¶ ¹¹⁷ Reg. núm. 37.
 ¶ ¹¹⁸ Reg. núm. 38. ¶ ¹¹⁹ Reg. núm. 66. Form. núm. 136, 137. ¶ ¹²⁰ Reg. núm. 7, 57, 129.
 ¶ ¹²¹ Reg. núm. 88. Form. núm. 49, 65. ¶ ¹²² Reg. núm. 4, 17, 55, 77, 82, 83, 86, 95, 96, 135, 138, 147, 168. ¶ ¹²³ Reg. núm. 55, 147. ¶ ¹²⁴ Reg. núm. 4, 82, 135, 138, 189. ¶ ¹²⁵ Reg. núm. 20, 79, 172, 195. Form. núm. 5, 7, 37, 41, 119.

sequi sempiternum¹²⁶/et sinceram in Domino caritatem¹²⁷/ in Domino et bonis semper operibus habundare»¹²⁸).

El text pot ser introduït per una arenga, construïda sobre cites bíbliques.¹²⁹

Notificatio. Sol situar-se a continuació de la *intitulatio* amb aquesta fórmula: «Ad futuram rei memoriam notum facimus universis»,¹³⁰ tot i que la més freqüent és «Noverint universi» o aquesta altra: «Universis christifidelibus presentes litteras inspecturis».¹³¹

Narratio. La part expositiva no té un formulari fix, car depèn d'allò que es disposarà a cada *littera*; és introduïda per l'expressió «Cum igitur»; a les concessions de cura d'ànimes hom usa l'expressió «De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes»,¹³² a les col·lacions de beneficis trobem «Morum et conversacionis honestas laudabiliaque virtutum et probitatis merita super quibus apud nos fidedignorum comendamini testimonio merito nos inducunt»¹³³ i a les pròrrogues s'empra aquesta altra: «Cum nos universitatem dicti loci inspecta».¹³⁴

Dispositio. És introduïda per les expressions «atorgam»,¹³⁵ «comanam e manam»,¹³⁶ «comendamus»,¹³⁷ «comittimus»,¹³⁸ «concedendam»,¹³⁹ «concedimus»,¹⁴⁰ «conferimus et assignamus et instituimus»,¹⁴¹ «confitemur et recognoscimus»,¹⁴² «damus et comittimus»,¹⁴³ «damus et concedimus»,¹⁴⁴ «dicimus et declaramus»,¹⁴⁵ «dicimus et mandamus»,¹⁴⁶ «ducimus»,¹⁴⁷ «elegimus et assumimus»,¹⁴⁸ «inducatis et deffendatis»,¹⁴⁹ «moneatis»,¹⁵⁰ «requirimus»,¹⁵¹ «requirimus et citamus»,¹⁵² «requirimus et monemus»,¹⁵³ «revocamus, cassamus et annullamus»,¹⁵⁴ «rogamus»,¹⁵⁵ «volumus, ordinamus et mandamus».¹⁵⁶

Sanctio. És introduïda per «Alioquin». Preval la sanció espiritual de l'excomunicació, expressada en termes genèrics de «excommunicationis pena»,¹⁵⁷ «exco-

¶ ¹²⁶ Reg. núm. 4, 82. Form. núm. 14, 25, 110.
¶ ¹²⁷ Reg. núm. 7, 52, 57, 70, 129, 135, 138, 198.
Form. núm. 38, 93. ¶ ¹²⁸ Reg. núm. 55, 147.
Form. núm. 30, 73, 74, 95, 124, 127-130, 139,
140, 150, 158, 159, 161. ¶ ¹²⁹ Reg. núm. 55.
Form. núm. 9. ¶ ¹³⁰ Form. núm. 147. ¶ ¹³¹ Form.
núm. 119. ¶ ¹³² Reg. núm. 124. ¶ ¹³³ Reg. núm.
31, 32, 123, 127, 131, 140, 142, 145. ¶ ¹³⁴ Reg.
núm. 54. ¶ ¹³⁵ Reg. núm. 66. ¶ ¹³⁶ Reg. núm. 38.
¶ ¹³⁷ Reg. núm. 18. ¶ ¹³⁸ Form. núm. 1, 9, 10, 49,
54, 62, 90, 111. ¶ ¹³⁹ Reg. núm. 21, 30, 43, 45, 48,
59, 60, 67, 68, 93, 94, 101, 110, 118, 126, 128,
132, 136-139, 148, 149, 151, 166, 167, 193, 194.
¶ ¹⁴⁰ Reg. núm. 28, 35, 45-47, 52, 69, 72, 89, 91,
94, 104, 116, 145, 156, 169, 182, 184, 199, 200.
Form. núm. 35, 50, 55, 67, 111, 120. ¶ ¹⁴¹ Reg.
núm. 30, 32, 49, 81, 119, 123, 140, 143, 154, 156,
159, 176, 178, 184, 191, 196, 199. Form. núm.

101-103, 111. ¶ ¹⁴² Reg. núm. 8. Form. núm. 28.
¶ ¹⁴³ Reg. núm. 5. Form. núm. 61. ¶ ¹⁴⁴ Reg.
núm. 89. Form. núm. 68, 100. ¶ ¹⁴⁵ Reg. núm.
27. ¶ ¹⁴⁶ Reg. núm. 5, 9, 16, 17, 22, 23, 34, 58,
64, 65, 75, 77, 83, 86-88, 95-99, 101, 102, 105,
147, 160, 163, 164, 168, 173, 194. Form. núm. 8,
20, 21, 35-37, 39-41, 44, 51, 52, 57, 69, 72, 74,
79, 81, 88, 95, 99, 117, 118, 123, 127-132, 134,
138, 140, 150, 151-153, 158-160. ¶ ¹⁴⁷ Reg.
núm. 15, 19. Form. núm. 11, 16, 23, 24, 50, 60,
61, 64, 70, 96-98, 104, 106, 107, 163. ¶ ¹⁴⁸ Reg.
núm. 20. ¶ ¹⁴⁹ Reg. núm. 75. ¶ ¹⁵⁰ Reg. núm. 77.
Form. núm. 51, 81, 118. ¶ ¹⁵¹ Reg. núm. 55, 147.
Form. núm. 38. ¶ ¹⁵² Reg. núm. 16. ¶ ¹⁵³ Reg.
núm. 22, 24, 25, 55, 161. Form. núm. 5, 17.
¶ ¹⁵⁴ Reg. núm. 64. ¶ ¹⁵⁵ Reg. núm. 6. Form.
núm. 3, 5, 38, 43, 95. ¶ ¹⁵⁶ Reg. núm. 90.
¶ ¹⁵⁷ Form. núm. 41.

municationis sententiam promulgamus»,¹⁵⁸ «excommunicatum publice nunciatis»,¹⁵⁹ «excommunicatum suspensum»,¹⁶⁰ i de vegades hom especifica la modalitat: «singulis diebus dominicis et festivis in ecclesiis vestris, dum populus ad divina convenerit, campanis pulsatis et candelis incensis pariter et extinctis».¹⁶¹

Roboratio. Consisteix en l'anunci dels signes de validació —introduït per la frase «In quorum testimonium»— com són la subscripció del bisbe: «presentes nostras litteras manu nostra propria subsignatas»,¹⁶² «fem la present carta signada de mà pròpia nostra e segellada ab nostre segell»,¹⁶³ i l'aposició del segell episcopal de cera natural «et sigillo nostro sigillatas»,¹⁶⁴ tot indicant si és el segell de placa: «et sigilli nostri impressione iussimus comuniri»¹⁶⁵ o penjant: «et sigilli nostri appensione iussimus comuniri»,¹⁶⁶ o hom al·ludeix al tipus de segell, com ara el segell major: «sub sigillo nostro maiori»,¹⁶⁷ el segell secret: «sub meo sigillo secreto»,¹⁶⁸ o de manera genèrica «sub sigilli nostri testimonio»;¹⁶⁹ o és el segell del Vicariat, quan el document és intitulat pel vicari general: «et sigilli officii Vicariatus nostri appensione iussimus comuniri»,¹⁷⁰ «sub sigillo Vicariatus nostro officii»,¹⁷¹ «sigillum officii Vicariatus nostri per notarium publicum infrascriptum apponi iussimus impendenti»,¹⁷² i de vegades, al·ludeix a la matèria escriptòria: «presentem litteram papiream nostram».¹⁷³ Hi figura també la *publicatio*: «et publicari mandamus».¹⁷⁴

Datatio. Figura normalment amb la forma abreujada «Dat.» o «Act. et dat.» seguida de la data tòpica, i s'indica àdhuc el lloc on s'ha fet el document: «in palacio episcopali»,¹⁷⁵ «in ecclesia Sedis Valencie»¹⁷⁶ i de la crònica pel sistema directe per a la indicació dels dies i l'estil de la Nativitat per indicar l'any expressat en números romans o en lletres.

Només un cop apareix la comprovació cancelleresca al final del document feta pel vicari general Bernat Candell amb la frase «Vidit Bernardus».¹⁷⁷

Validatio. Òbviament, l'anàlisi de les *litterae* del formulari i del registre només ens permet de conèixer amb quin tipus de segell es validava el document i no sempre, puix que una de les fórmules que queden incompletes és precisament aquesta, la de l'anunci dels signes de validació: «In quorum testimonium etc.»¹⁷⁸

¶¹⁵⁸ Reg. núm. 1, 22, 23, 25, 27, 34, 88, 97, 99, 105. Form. núm. 8, 17, 39, 51, 88. ¶¹⁵⁹ Reg. núm. 83, 95, 96. Form. núm. 79. ¶¹⁶⁰ Reg. núm. 7. Form. núm. 93. ¶¹⁶¹ Reg. núm. 17, 83, 95. ¶¹⁶² Reg. núm. 8. ¶¹⁶³ Reg. núm. 111. ¶¹⁶⁴ Reg. núm. 8. ¶¹⁶⁵ Reg. núm. 9, 20, 92. Form. núm. 54, 68, 91, 120. ¶¹⁶⁶ Reg. núm. 18, 27, 47, 69, 81, 82, 89, 155, 172, 186. Form. núm. 25, 34, 82, 111, 112, 116, 119, 147. ¶¹⁶⁷ Reg. núm. 70. ¶¹⁶⁸ Form. núm. 42. ¶¹⁶⁹ Form. núm. 2, 26, 33, 35, 37, 121. ¶¹⁷⁰ Reg. núm. 30, 42, 75, 101, 109, 116, 145, 152, 183, 184, 189, 195, 198-200. Form.

núm. 112. ¶¹⁷¹ Reg. núm. 101. ¶¹⁷² Reg. núm. 109. ¶¹⁷³ Reg. núm. 92. ¶¹⁷⁴ Reg. núm. 27. ¶¹⁷⁵ Reg. núm. 27, 69, 109, 189, 203. ¶¹⁷⁶ Reg. núm. 152. ¶¹⁷⁷ Reg. núm. 129. ¶¹⁷⁸ Només l'observació de documents originals que conserven segell podria cobrir aquesta llacuna, però això no és objecte d'aquest treball, raó per la qual bastarà de prendre la descripció realitzada al seu dia per Antonio DE LA TORRE Y DEL CERRO: *La colección sigilográfica del Archivo de la Catedral de Valencia*, València, s.d. [1905], pp. 14-15: «Usó sello pendiente, en forma de doble ojiva (70 x 41

Traditio. L'expedició de la *littera* al destinatari ha estat recollida només en un cas al final del document d'aquesta manera: «Die sabbati, III^a mensis predicti octobris, fuit presentata atque tradita dicta littera ex parte dicti domini episcopi in palacio episcopali Valencie dicto rectori eam recipienti et granter acceptanti». ¹⁷⁹ En algunes lletres hom prescriu que en siga notificada la recepció amb la subscripció al dors següent: «Redditis litteras portitori diem quam vobis presentatas fuerint in dorso manu propria rescribentes». ¹⁸⁰

2. TIPOLOGIA DOCUMENTAL

L'establiment d'una classificació estrictament diplomàtica basada en la intitulació o en els tipus de segell dels documents episcopals estudiats, resulta difícil per diversos motius: el primer i fonamental és que, en tractar-se de documents copiats, eliminen mitjançant un etcètera les fórmules més emprades, i això afecta la fórmula que anuncia els elements validatoris del document, amb la consegüent pèrdua d'una valuosa informació sobre el tipus de segell que portaria el document, cosa que impossibilita l'intent de classificació en documents segellats i no segellats, quan molts d'aquells —a més— no van segellats. El segon motiu: el terme més genèric emprat en ambdós llibres per a tots els documents és aquell de *littera*, i gairebé sempre és intitulativa, és a dir, comença amb la intitulació del bisbe o del vicari general, cosa que tampoc no facilita la classificació, puix que aquest darrer, per les funcions assignades al seu càrrec, expedeix i intitula les mateixes lletres que el bisbe.

Per altra banda, la nomenclatura emprada al Formulari es caracteritza pel fet que indica la matèria sobre la qual versa un afer, o destaca la forma d'exercici de l'autoritat episcopal: una «licència» confereix llicitud a una acció; una «dispensa» suspén per a un cas una llei general; amb una «comissió» hom encarrega a una autoritat inferior determinats actes; una «testimonial» dóna fe d'un fet. Per això, seguirem aquest criteri, que considerem més adient perquè sol influir en la redacció, tant de la part dispositiva, com de les clàusules. Nogensmenys, els

mm.) de cera natural, formando caja, y lámina de cera roja para la impresión de la matriz. Representa un nicho, recubierto con un doselete escalonado, que cobija a la Virgen, de pie y con el Niño en el brazo izquierdo, llevando manto, corona y en la mano derecha un cetro con remate flordelisado. El espacio entre el nicho y la leyenda lo ocupan unas pilastras, apoyadas en diferentes planos y rematadas por delgadas agujas. En la parte inferior del sello un nicho, terminado en arco apuntado, y dentro un obispo, de frente, con

las manos unidas en actitud de orante, y báculo apoyado en el hombro izquierdo. A ambos lados el escudo del obispo, cuartelado en soter, el 1º y 4º palos, y el 2º y 3º flores de lis. La leyenda, en letras ojivales, extendida desde el doselete a los escudos, dice: SIGILLVM : IACOBI : DI : GRACIA : EPISCOPI : VALECIE. Emplea sello de placa idéntico al pendiente». Del Vicariat, del qual també hi havia segell pendent i de placa, no se n'ha conservat cap. ¶ ¹⁷⁹ Reg. núm. 65. ¶ ¹⁸⁰ Form. núm. 8, Reg. núm. 88, 100.

curials, que usaven diàriament conceptes jurídics, titularen algunes fórmules vagament com a *littera*, i més d'un cop redactaren en termes semblants una dispensa i una llicència.

La tasca pastoral del prelat és, sens dubte, l'origen del major nombre de tipus documentals que concerneixen a una gran varietat d'aspectes. Els tipus documentals que proposem els agrupem per temes, deduït el seu contingut del títol que consta al Formulari, tot atenent que no s'ha conservat complet el formulari i que moltes *litterae* les coneixem només pel títol o en analitzar el seu tenor en el registre.

1. Ordes sagrats: l'ordenació de clergues, que és competència episcopal, produí una sèrie de llicències, cartes i títols d'ordenació que demostren que el clergue havia rebut alguna dels ordes sagrats necessaris per a l'exercici del ministeri, foren emeses pel bisbe o per un altre prelat. S'hi fa referència a l'existència de registres d'ordenacions.

- Licentia promovendi
- Littera tonsurae
- Littera tonsure super defectu natalium
- Littera testimonialis tonsurae
- Alia recipiendi tonsuram ex parte domini vicarii generalis, absente episcopo a sua diocese
- Littera licencie ut scholaris possit recipere tonsuram a quovis domino episcopo
- Littera licencie ut aliquis scholaris possit recipere tonsuram a quocumque alieno episcopo
- Ad III^{or} minores ordines
- Forma litterarum ad III^{or} minores ordines et ad omnes alios ordines
- Titulum ad sacros ordines
- Licentia ad omnes ordines
- Ordinum generalium
- Reparatio cartae ordinum
- Instrumentum faciendi titulum alicui scolari ut possit promoveri ad sacros ordines
- Littera dimissoria

2. Dispenses: la il·legitimitat era un dels greus impediments per a l'accés a qualsevol orde, raó per la qual hom requeria una dispensa atorgada per la Penitenciaría Apostòlica. S'hi especifica el tipus d'il·legitimitat contreta per l'aspirant a l'orde. També hi ha dispenses matrimonials d'afinitat o consanguinitat i altres tipus de dispenses atorgades a preveres i beneficiats.

- Dispensatio
- Forma dispensacionis legitimandi dictum scolarem

- Super defectu natalium
- Dispensatio de presbitero et soluta
- Dispensatio de soluto et soluta
- Forma litterarum dispensacionis facte per aliquem cardinalem legatum Domini nostri Pape super deffectu natalium et quod possit obtinere beneficium
- Forma super defectu natalium tamen episcopus alienus faciat ordines et dominus episcopus comittit ei
- Dispensatio matrimonialis
- Forma dispensacionis ut clericus possit obtinere duo vel tria beneficia
- Forma dispensacionis ut aliquis presbiter possit obtinere duo vel tria beneficia

3. Benefici eclesiàstic: la col·lació de beneficis o capellanies ocupa un gran nombre de documents del registre, que a més dóna nom a aquest tipus de llibres de la cúria episcopal, ja que al seu voltant s'articulen tota una sèrie d'activitats, des de la institució i col·lació fins a la permuta o la resignació.

- Institutio
- Institutio beneficii cum aniversario
- Collatio
- Forma collacionis beneficii noviter instituti, collati alicui presbitero vel scolari
- De nullitate collationis
- Possessio duorum beneficiorum
- Capellania
- Provisio
- Presentatio
- Ius patronatus
- Edictum contra patronos
- Revocatio procurationis
- Littera possessionis
- Renunciatio beneficii causa permutationis
- Forma permutationis
- Licentia permutandi
- Commissio permutandi
- Edictum per permuta
- Licentia translalandi beneficium
- Licentia absentandi
- Substitutum
- Exsecutoria beneficii
- Littera unionis duorum beneficiorum
- Forma uniendi seu incorporandi unum beneficium cum alio

- Littera citatoria
- Littera citatoria quod aliquis beneficiatus faciat residenciam personalem
- Littera concessa alicui quod non teneatur promoveri ad sacerdotium ad certum tempus et quod possit recipere fructus sui beneficii faciendo celebrari in septimana in illo duobus diebus missam tantum
- Littera facta alicui presbitero ut in defectu alicuius beneficiati non servientis suum beneficium suppleat eiusdem servicium
- Licencia concessa alicui presbitero beneficiato infirmo quod non teneatur dare, nisi certum quis pro servicio sui beneficii
- Procuracio facta per aliquem patronum alicui ad comparendum seu prestare assensum coram domino episcopo vel eius vicario quod beneficiatus illius beneficii possit permutare cum alio
- Procuracio ad conferendum seu presentandum coram domino episcopo aliquem escolarem ad obtinendum beneficium
- Procuracio ad comparendum causa renunciandi aliquod beneficium seu concambii et uniendi illud
- Presentacio alicuius litere presentacionis missa domino episcopo ex parte patroni alicuius beneficii cum possessione eiusdem beneficii
- Littera facta alicui patrono beneficii litigiosi quod durante litigio possit vendiciones possessionum dicti beneficii firmare et laudimia recipere

4. Cura d'ànimes: hom encarregava a un beneficiat que fora prevere o a qualsevol altre prevere, de la diòcesi o de fora, per dos anys, la cura d'ànimes d'una parròquia, en substitució del rector.

- Cura
- Cura animarum
- Regimen animarum
- Forma comittendi curam animarum
- Littera comittendi curam animarum alicui presbitero beneficiato et quod possit arrendare fructus ecclesie
- Littera qua comitittur cura animarum

5. Celebració de misses: Amb la intenció d'evitar que alguns beneficiats visqueren gairebé en la indigència per l'escassa renda dels seus beneficis, el bisbe els atorgava llicència per celebrar en altres beneficis o ajudar en alguna parròquia. Aquest tipus de llicències també s'atorgava a preveres procedents d'una altra diòcesi, prèvia presentació.

- Littera licentiae celebrandi et quod habeat beneficium
- Littera licencie celebrandi aliquod beneficium et presbiter non sit beneficiatus
- Littera licencie concessa alicui presbitero beneficiato quod serviendo alicui domino possit celebrare beneficium suum ubique
- Licentia celebrandi missas

- Forma litterarum celebrandi factarum alicui presbitero beneficiato alicuius beneficii quod ultra suum beneficium possit celebrare aliquod beneficium talis clerici vel presbiteri
- Littera facta alicui presbitero quod possit celebrare missas vel aniversarium que aliquis in suo ultimo testamento celebrari mandavit
- Littera licencie celebrandi aliquod beneficium alicuius absentis
- Littera revocacionis alicuius litere facte ratione celebracionis beneficii
- Littera licencie pro quodam presbitero alienigena quod amore Dei possit celebrare
- Licentia celebrandi facta alicui presbitero alienae dioecesis
- Forma licencie celebrandi facta alicui presbitero alieno

6. Confessió: sobre aquest tema hom concedia tres tipus de llicència; unes, adreçades a laics o eclesiàstics perquè pogueren triar confessor, unes altres eren poders atorgats a preveres per perdonar pecats reservats al bisbe, i unes altres eren poders per administrar aquest sagrament en determinats llocs.

- Litterae licentiae eligendi confessorem specialem
- Littera confessionis facta per dominum episcopum alicui persone
- Littera comittendi casus penitentialis alicui
- Littera casuum poenitentialium reservatorum domino episcopo
- Littera casuum sub brevi forma et de cura commitenda
- Littera licencie facta alicui rectori ut aliquis beneficiatus adiuvet sibi ad audiendas confessiones
- Item alia littera eligendi confessorem et quod possit absolvere a quibuscumque criminibus.
- Littera cuidam beneficiato presbitero in quadam ecclesia quod loco rectoris possit confessiones et alia sacramenta ministrare
- Littera licentiae ut aliquis possit confiteri mulieres quae vocantur de poenitentia sive *repenedides* civitatis Valentiae

7. Oir missa a casa: la llunyania de la parròquia, una malaltia o qualsevol altra circumstància que dificultava el precepte de l'església d'oír missa els diumenges i festius es pal·liava amb la concessió per part del bisbe a famílies, generalment nobles, d'una llicència per poder tenir altar portàtil i celebrar missa a sa casa, així com celebrar la missa nupcial.

- Littera licentiae audiendi missam in aliqua alcarea
- Forma litterarum licentiae audiendi missam in domo et erigere altare
- Licentia ut aliquis dominus cuiusdam loci possit audire missam in suo loco
- Forma licencie audiendi missam nupciale
- Littera audiendi missam nuptialem in domo
- Littera concessa ut procurator carceris secularis civitatis Valencie possit altare erigere in capcione et in presencia captorum facere missam celebrare

8. Nomenaments: el bisbe nomenava els seus vicaris generals, els notaris de la cúria, l'oficial, el seu confessor, els batlles i d'altres càrrecs en els llocs de jurisdicció de la mitra.

- Collatio prepositurae
- Creatio officialatus
- Vicaria
- Provisio hebdomadariae sedis
- Provisio sacristiae
- Littera scribaniae
- Littera baiuliae
- Officium vicariatus

9. Almoines: Hi ha llicències atorgades per demanar almoina a favor d'esglésies, ermites, confraries o hospitals, de la diòcesi i de fora, remei de pobres, òrfenes per casar i, sobretot, per a redempció de captius que, bé ells reunien els diners per a completar l'import de la seua redempció o algun dels seus familiars els aconseguia mitjançant l'almoina. Amb aquesta finalitat, el bisbe permetia que aquestes persones pogueren recórrer la diòcesi de València.

- Aceptandi
- Littera acceptandi pro quodam qui ad sepulcrum dominicum venerit et non habet *etc.* Item alia acceptandi per transitum itineris
- Littera acceptandi brevis pro homine qui factus est debilis
- Littera acceptandi ad opus maritandi
- Littera acceptandi ad opus maritandi aliquam orfanam
- Littera acceptandi causa matrimonii
- Littera acceptandi pro quadam puella
- Alia et alia acceptandi ad opus cuiusdam puelle desponsate
- Littera acceptandi ad opus alicuius orphane desponsate pro habendis vestibus nupcialibus
- Littera deferendi bacinum
- Littera quaerendi eleemosynas
- Littera pro eleemosynis petendi
- Littera acceptandi indulgentialis pro quodam qui estat in terra paganorum
- Littera acceptandi pro captivo qui est extra
- Indulgentia
- Impetra confraternitatis
- Littera acceptandi de cautivo
- Littera pro captivis
- Littera acceptandi pro una femina que captiva fuit
- Littera de iniungendo elemosinam ad rescatum

10. Testimonials de captivitat: els qui havien estat sotmesos a captivitat en terres d'infidels i havien eixit d'aquesta i es reconciliaven de nou amb la fe, necessitaven un document acreditatiu de la seua conversió.

- Littera testimonialis de illo qui de captivitate exivit
- Forma litterarum testimonilium conversorum
- Littera reconciliationis
- Forma litterarum de reconciliatis
- Littera indulgentialis pro redemptione alicuius conversi scilicet qui de novi recipiat baptismum

11. Indulgències: el bisbe concedia quaranta dies d'indulgència a aquells que ajudaren amb almoines captius o questors d'hospitals, esglésies o capelles de nova construcció.

- Littera indulgentia in adoracione Corporis Christi
- Littera acaptandi indulgentialis
- Littera indulgentialis racione hospitalis Gandie
- Littera indulgentialis concessa per dominum episcopum opere vel fabrica alicuius ecclesie
- Littera indulgentialis facta per dominum episcopum in favorem alicuius capelle noviter institute
- *Cartell atorgat per a ops d'algun catiu ab XL dies de perdó*

12. Sepultura: algunes persones, generalment aquelles que havien fundat alguna capellania o benefici en una església, demanaven llicència per tenir sepultura a la capella on tenien el benefici i no al cementiri, malgrat que solia estar al costat de l'església. D'aquest permís també podien beneficiar-se els seus avantpassats, les restes dels quals podien ser traslladades al nou lloc, així com els seus descendents i altres parents.

- Licentia sepeliendi in ecclesia
- Concessio sepulturae
- Edictum sepulturae
- Licentia transferendi ossa
- Littera licencie quod aliquis possit ossa alicuius rectoris incinerari et translari intus ecclesiam
- Littera concessa ut aliquis possit sepeliri intus ecclesiam brevis et valde bona

13. Proccures: generalment, els beneficiats nomenaven algú com a procurador seu perquè prenguera possessió del seu benefici al seu lloc: d'altres vegades, les cartes de procura es fan per intervenir en diversos afers.

- Procuracio ad causas
- Revocacio procuratoris
- Procuracio ad comparendum vel presentandum vel protestandum

- Procuracio ad causas cum ratificatione aliorum negotiorum
- Procuracio et substitucio
- Procuracio generalis
- Procuracio ad resignandum aliquod beneficium
- Procuracio ad comparandum causa renunciandi aliquod beneficium seu concambii et uniendi illud
- Procuracio ad causas et ad manulevandam usuras
- Procuracio ad presentandum litteras domino episcopo

14. Comissions: el bisbe delegava en alguna persona la seua autoritat perquè aquesta exercira determinades funcions.

- Commissio iusticie vel alio officiali quod capiat fratres
- Littera comissionis missa alicui archiepiscopo vel episcopo racione alicuius concambii
- Commissio generalis missa universis et singulis dominis episcopis et prelati super aliquo concambio alicuius beneficii
- Commissio facta per dominum episcopum alicui alteri episcopo quod possit legitimare certos escolares et illis conferre tonsuram

15. Salconduits: quan el bisbe comissionava alguna persona, domèstic seu o no, per resoldre alguns afers li expedia aquest tipus de documents per transitar lliurement per terres de fora de la diòcesi.

- Guidaticum seu assecuramentum per certum tempus
- Littera testimonialis domestici

16. Cartes: circumstàncies de tota mena obligaven al bisbe a enviar una sèrie de cartes al papa, cardenals, bisbes, oficials eclesiàstics o civils, rectors, familiars o als seus representants als llocs del seu senyoratge.

- Littera missa per dominum episcopum alicui domino officiali vel vicario de statu et aliis rebus
- Littera missa alicui socio
- Littera missa alicui officiali domini episcopi pro parte ipsius domini
- Littera tallie missa per dominum episcopum universis rectoribus et vicariis perpetuis sue diocesis quod solvat illam
- Littera missa iustitiae, iuratis et probis hominibus locorum domini episcopi
- Littera missa alicui servitori domini episcopi in favore alicuius in Curia Romana
- Littera missa Domino nostro Pape in favorem alicuius
- Littera missa alicui domino cardinali pro eodem
- Littera missa rectoribus, vicariis et presbiteris ex parte domini episcopi causa tenendi vel celebrandi colloquium aliquo loco

- Littera citacionis missa alicui domino antistiti super absentia alicuius presbiteri
- Littera missa domino regi Cipri
- Littera missa alicui servitori pro eodem
- Littera missa custodiis Regni Valentiae
- *Lletra tramesa a les guardes*
- *Al Consell de Requena*
- *Lletra tramesa per lo senyor a qualqué loch seu sobre excés que algun vassall haja feyt e lo dit seyor li ho perdona*

17. Afer judicial: hi ha alguns tipus de lletres emprades per l'oficial en l'exercici de les seues funcions o lletres enviades pel bisbe a l'oficial on li encomana quelcom.

- Littera responsiva
- Littera iusticie
- Littera provisionis quod rectore absente ponant vicarium ad tempus
- Littera provisionis iusticie
- Littera cuidam officiali quod remitat sibi factum inceptum
- Littera missa alicui officiali super recepcione testis
- Littera requisitoria sive monitoria missa per dominum episcopum alicui officiali seculari super facto necis quam aliquis clericus comiserit
- Littera remissionis
- Littera sequestracionis aliquorum fructuum vel bonorum

18. Llicències diverses: atorgades a esglésies parroquials o als rectors perquè admeten un nombre de padrins als batejos, d'aprovació de capítols de confraries, a religiosos perquè es traslladen a un altre monestir, etc.

- Licentia construhendi heremitorium
- Licentia baptizandi campanam
- Licentia benedicendi ecclesiam
- Licentia habendi fontes baptismales
- Littera licencie mutandi unam ecclesiam in aliam ut sit longior
- Littera licencie ut curatus ecclesie possit admittere ad compaternitatem sex personas vel pauciores
- Forma licencie faciendi sex inter compatres et comatres
- Littera licencie de confratria
- Littera concessa alicui fratri ut possit se transferre de uno monasterio ad aliud
- Littera licencie concessa alicui presbitero quod filius proprius possit morari secum
- Littera absentanti concessa alicui presbitero et quo possit demorari cum aliquo domino

19. Monitoris: les cartes monitòries eren enviades als rectors o encarregats de la cura d'ànimes de les parròquies perquè amonestaren públicament els beneficiats que estaven absents dels seus beneficis, als marmessors que no complien les deixes pies, als patrons de beneficis perquè permeteren la permuta d'un benefici, etc.

- Littera monitoria
- Littera monitoria quod faciat residenciam personalem
- Littera monitoria iusticie
- Littera monitoria causa permutacionis beneficiorum
- Littera missa alicui curato ut moneat aliquem patronum ut velit consentire seu prestare assensum quod beneficiatus possit permutare suum beneficium cum alio

20. Absoluciones

- Forma carte absolucionis facte alicui persone de facto homicidii
- Absolutio sive remissio facta alicui pro facto alicuius femine
- Littera absolucionis
- Littera absolucionis de quodam qui fuit difamatus de una muliere
- Littera absolucionis alicuius criminis vel excessus facte alicui clerico
- Absolutio et remissio causa dicte necis
- Littera facta curato ut ex certis causis absolvat

21. Pròrrogues: la visita pastoral realitzada pel bisbe a les parròquies permetia conèixer l'estat material de les esglésies i les seues deficiències en llibres o ornaments sagrats, i per això hom ordenava que aquestes foren subsanades en un termini; si passava aquest i no s'obeïa l'ordre, el bisbe podia concedir una pròrroga d'uns mesos per fer-ho.

- Littera prorogacionis de coperta de coreo in altari facienda
- Littera prorogacionis de quodam legenderio
- Littera prorogacionis de quodam vestimento festivale
- Littera prorogacionis de aliquibus libris
- Littera prorogacionis de cruce argentea facienda
- Alia pro uno sanctorale.
- Littera prorogacionis facta alicui patrono beneficij de ornamentis tradendis
- Littera prorogacionis alicuius manumissorie

22. Estudis: durant el mandat d'aquest bisbe foren atorgades moltes llicències per estudiar dret canònic a Tolosa, Montpeller o a un altre estudi general. Durant la seua absència, el beneficiat havia de deixar un substitut idoni i podia percebre també les rendes del seu benefici per tal de pagar-se els estudis.

- Licentia studendi
- Forma litterarum recipiendi fructus in absentia alicuius beneficij

- causa studii
- Littera facta alicui causa studii et quod non teneatur promoveri ad sacros ordines
- Littera absentandi facta alicui scolari causa studii

23. Credencials

- Littera credencie missa alicui episcopo
- Littera credencie

24. Gràcies: donacions en metàl·lic que el bisbe feia a alguns dels seus parents o servidors pel seu matrimoni o pel dels seus fills.

- Littera graciaryum de certa quantitate
- Littera graciaryum
- Alia forma graciaryum de parte decimarum

24. Testaments

- Testamentum
- Codicillus

25. Àpoques

- Istrumentum apoche et absolucionis
- Apocha quantitatit peccunie solute in diversis solucionibus
- Apocha dicte vendicionis [domorum]

26. *Instrumenta* diversos

- Instrumentum vendicionis domorum
- Instrumentum novi acapiti per deffectum instrumentorum predictae vendicionis domorum
- Instrumentum sponsalicii
- Instrumentum agermanamenti tempore nupciarum
- Instrumentum comparendi coram domino episcopo
- Instrumentum obligacionis

27. Còpies de documents

- Translatum autenticum
- Translatum autenticum abstractum a duobus pergamenis insimul iunctis
- Translatum autenticum alicuius clause
- *Translat de testament nuncupatiu*
- Clausura ipsius translati

28. Reparació de documents: els documents perduts podien ser expeditis de nou si se sol·licitava a la cancelleria una reparació.

- Forma reparacionis alicuius carte seu instrumenti
- Littera reformatoria alicuius primeve litere

29. Lletres diverses: incloem aquí una sèrie de *litterae* amb diverses denominacions que eren emprades per altres negocis jurídics no inclosos en els apartats anteriors.

- Littera quando aliquis dominus suscipit aliquem de domo et familia sua
- Littera de relaxando interdictum
- Littera absentandi facta cuidam rectori
- Forma litterarum sponsalium
- Littera generalis recomendacionis

DESCRIPCIÓ DEL FORMULARI

El Formulari, estudiat per Pascual Galindo Romeo¹⁸¹ es troba intercalat en un interessantíssim manuscrit miscel·lani conservat a Barcelona, a la Biblioteca de Catalunya, *Manuscrits*, 1276.¹⁸²

La descripció d'aquest manuscrit feta per Galindo, del qual prenem les dades essencials, és la següent: està escrit en paper (220 x 140 mm) i presenta dos tipus de foliació, una de l'època, en números romans, i una altra moderna, en xifra aràbiga (s. xx), com veurem més endavant; té un total de 108 folis, en els quals hom pot observar les següents filigranes: arc amb aspa, flor i muntanya rematada amb creu.¹⁸³

Manca de fulles de guarda. Els quadernets són irregulars: un quadern de 8 ff., un quadern de 12 ff. al qual manquen 2 ff. de la segona meitat; un quadern de 17 ff. al qual hom hi ha afegit en la segona meitat un altre de 8 ff.; un quadern de 9 ff.; un quadern de 20 ff. al qual hom hi ha afegit un bifoli més curt a la meitat; un quadern de 6 ff. al qual li manca un foli; un quadern de 14 ff., al qual hom ha afegit en la segona meitat un quadern de 4 ff.; i un quadern de 10 ff. La part interior de cada quadern es reforça en el cosit amb estretes tires de pergamí.

L'escriptura és gòtica bastarda d'almenys dues mans i minúscula cancelleresca.

L'enquadernació és en pergamí groguenc (228 x 250 mm) en forma de carpeta amb solapa en la part posterior que cobreix la part anterior; un poc gastat

¶¹⁸¹ Pascual GALINDO ROMEO: «Un formulario del obispo don Jaime de Aragón (s. XIV)», *Revista Universidad*, XI (1934), pp. 319-340. ¶¹⁸² Abans, aquest manuscrit es conservava a la Biblioteca del monestir dels Benedictins de la Mare de Déu de Cogullada (Saragossa), procedent de la cúria del bisbe valencià Jaume d'Aragó. Després de la desaparició completa o disgregació de la biblioteca

d'aquest monestir, el manuscrit passà a la Biblioteca de Catalunya. ¶¹⁸³ Semblants als núm. 798, 6853 i 11685 de C. M. BRIQUET: *Les filigranes. Dictionnaire historique de marques du papier dès leur apparition vers 1282 jusqu'en 1600* (Paris, 1907). *A Facsimile of the 1907 Edition with Supplementary Material*, ed. by A. Stevenson, I-IV, Amsterdam, 1968, vol. III.

en la part superior davantera i trencat en la solapa que fa de tancament. No s'hi veuen restes d'haver tingut tancament. Atenent com de desgastat i borrós està el darrer full del Formulari, hom pot suposar que aquest manuscrit fou enquadrernat molt posteriorment a la seua composició i ús. El llom du dos reforços de cuir obscur cosits a la tapa amb fil de cànem, en el qual, s'hi veuen set fils corresponents als set quadernets que componen el manuscrit. Per l'enquadrernació, feta després de 1554, ha estat usat un document en pergami, redactat en escriptura humanística cursiva, retallat, cosit a repunt i doblat en les seues dues parts laterals per donar major consistència a les cobertes. En la coberta anterior hi ha una nota a tinta: «1369-1417». En la coberta posterior apareix un resum del contingut d'aquest pergami, de difícil lectura: «Contrato de censales [...] vendidos [...]». Sembla que es tracta d'un contracte de venda de censals fet per Miquel Dolç, habitant a Terol, notari dels regnes d'Aragó i València, a XII de març de M cinc-cents LIII anys, en l'església de St. Martí, escrit en castellà i valencià.

El contingut del manuscrit és el següent:

ff. 1r-8r (sense numeració antiga): quadern afegit posteriorment al manuscrit de Jaume d'Aragó. F. 1r: Dues oracions.- F. 1r i v: Breu crònica familiar d'Antoni Miquel i la seua esposa Sebelia Colomines, de València, casats el 21 de novembre de 1417 (a. 1417-1423).- Ff. 2r-8r: Còpia de dos documents atorgats en 1327 i 1328, a Barcelona i València respectivament, per Bernat de Sarrià per la fundació del monestir d'ermitans de St. Agustí a Benidorm.- F. 8v: Proves d'escriptura.

f. 9r: *Quern de la epístola que sent Bernat tramés a un cavaller sobre la cura e manera de governar profitosament la cosa familiar, ço es, la casa.* (Vid. *infra.*, f. 44).

f. 9v: Diverses notes familiars i econòmiques de diferents persones; quatre inicis de fórmules de súpriques i albarans. «*Curia romana non vult agnum sine lana*», «*Una oroneta sola no fa estiu*».

f. 10r: *Iurent notarii noviter creati infrascripta tenere et observare.*

f. 10v: Proves d'escriptura del s. XVI en castellà: Juan Gil de Palomar, de Terol.

ff. 11r-16v: Índex del formulari.

ff. 16v-18r: Operacions numèriques, proves d'escriptura del s. XVI i dibuixos.

f. 18v: Proves d'escriptura amb antífores repetides amb models gràfics de diversos països.

ff. 19r-20v: Formulari de la visita pastoral: *Cum visitator ad ecclesiam accesserit primo recognoscat altaria, libros, fontes...* acaba amb la visita dels beneficis.¹⁸⁴

f. 21r (inici de la numeració romana original del Formulari): Comença el Formulari.- Ff. 21 i 22 (ant. I i II).

¶ ¹⁸⁴ Va ser publicat per José Vicente BOSCA CODINA: «Jaume d'Aragó y los registros de visitas

pastorales de la diócesis de Valencia», *Saitabi*, XLIII (1993), pp. 125-133.

ff. 23r-29v: [*Summula artis scribendi*]:¹⁸⁵

Inc.: *Unde hec documenta predicta ab illo loco scilicet. Item nota quod ista Littera s. etc. usque ad istum locum...*

Expl.: (f. 29v) *Unum capitulum facit Ebreardus de arthographia in quo aliqua de superius habita pertractantur sed non omnia consideres per te ipsum.*

Explicit Sumula artis scribendi. Deo gracias.

Manus scriptoris careat gravitate doloris.

f. 30r-v: [Part d'una *Summa* gramatical].

Inc.: *Preposicio quid est: pars orationis que preposita aliis partibus orationis...*

Expl.: (referint-s'hi a la interjecció:) ... *aut admirationem ut pape, aut metum ut, at, ac, ast, et si qua sunt similia.*

f. 30v: Dos docs. de Jaume bisbe: 1r) A favor de la seua germana Na Violant, marquesa de Villena i comtessa de Ribagorça, que li atorga dins de la seua diòcesi llicència per tenir oratori privat. 2n) A favor del noble Otó de Montcada (no acaba el document).

ff. 31r-41r (numeració antiga III-XIII): [*Lèxic llatí-valencià*].¹⁸⁶

f. 41r: Proves d'escriptura del s. xvi.

ff. 42r-43v (numeració antiga XV-XVI): continua el Formulari.

ff. 44r-47v (numeració antiga XVI-XVIII): Carta de St. Bernat, en valencià.¹⁸⁷ Està també numerada en el revers dels folis: I-III).

f. 47v: *L'any MCC[C] quatre vints e quatre vengueren los franceses Gerona combatre.* Aquesta nota és de la mateixa mà que escrigué el Formulari.

ff. 47v-59r (numeració antiga XIXv-XXXI): continua el Formulari.

ff. 59v-60r (numeració antiga XXXI-XXXII): Direccions de cartes.

ff. 60v-104r (numeració antiga XXXIIv-LXXVIr): continua i acaba el Formulari.

ff. 104v-108v (numeració antiga LXXVIv-LXXX): *Ordinatio litterarum clausarum...*

A banda de la descripció realitzada per P. Galindo, cal remarcar el fet que a més de la *Summula artis scribendi* que apareix transcrita als ff. 23r-29v, hi ha també un foli, 30r-v, dedicat a la transcripció d'una part d'una *Summa* gramatical on apareixen la preposició i la interjecció, i el famós Vocabulari llatí-valencià.

¶ ¹⁸⁵ El Prof. F. Gimeno Blay está estudiant aquesta *Summa* de la qual ja donà notícia (Francisco M. GIMENO BLAY: «Una aventura caligráfica: Gabriel Altadell y su 'De arte scribendi' (ca. 1468)», *Scriptura e Civiltà*, 17 (1993), pp. 203-270, en concret pp. 244-245, nota 104). Agraesc a aquest professor les notes que m'ha fet a mans.

¶ ¹⁸⁶ El publicà Pascual GALINDO ROMEO i Francisco ALCAYDE VILAR: «El Lexicón latino-valenciano del obispo Don Jaime de Aragón (siglo XIV)», *Revista Universidad*, 1 (1923), pp. 69-78. Sobre aquest lèxic, vegeu també Germà COLÓN i Amadeu J. SOBERANAS: «Panorama de la lexi-

cografía catalana» en *Gran Enciclopèdia Catalana*, Barcelona 1991, pp. 14-16; J. MASSÓ i J. RUBIÓ: *Catàleg dels manuscrits de la Biblioteca de Catalunya*, Barcelona 1989; Marco PICCAT: «El vocabulari català del ms. 1276 de la Biblioteca de Catalunya»: *Miscel·lània Joan Gili*, Montserrat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988, pp. 431-464; Emil J. POLAK: *Medieval and Renaissance Letter Treatises and Form Letters: A Census of Manuscripts found in part of Western Europe, Japan and the United States of America*, Leiden, E. J. Brill, 1994, pp. 113-114. ¶ ¹⁸⁷ Publicat per ID. en *Ibidem*, pp. 79-85.

Són molt interessants també en especial les proves d'escriptura en elemental de base i usual que s'hi troben escampades al llarg del manuscrit, com s'ha vist a la descripció anterior. Potser allò més interessant de les proves és el fet que revelen la forma amb la qual s'assolia perícia en escriptura. Probablement, la persona que les realitza és un futur professional de l'escriptura (ff. 8v i 18v). D'entre aquestes, resulta cridaner que, en el cas del f. 18v per a una mateixa mostra hom use diversos models gràfics, sempre compresos a l'àmbit documental (minúscula cancelleresca i bastarda).

Tot fa suposar que es tracta d'un manuscrit d'àmbit professional, d'escripció notarial, puix que, a més del formulari, el lèxic i la *summa* gramatical, que permeten ensenyar l'ofici de notari, les pàgines en blanc permeten fer proves d'escriptura. Les del s. XVI, en elemental de base, probablement es fan per mimetisme.

El manuscrit pot ser datat entre els darrers anys del s. XIV i inici del s. XV.

La part del Formulari pròpiament anomenada presenta un bon estat de conservació. Consta de 267 fórmules,¹⁸⁸ de les quals se'n conserven 163; la resta les coneixem només per l'índex. Una de les característiques internes del formulari rau —al contrari del que passa amb aquest tipus de recopilacions documentals en que hom preferia extreure de l'original el conjunt de clàusules de cada document però no les dades de la data i els noms de les persones citades, els quals, en general, eren substituïts per la sigla *T* (de *talís*) segons el cas— en el fet que només és etceterat l'inici de la intitulació (*Nos, Jacobus*, etc. o *Jacobus*, etc.), de la notificació (*Noverint*, etc.), de la datació (*Data* etc., *Data Valencie .t. die* etc.), i sobretot, de les clàusules finals (*Sperantes* etc.; *Nos enim* etc.; *Presentibus* etc.; *In cuius rei* etc.; *Presentes litteras* etc.; *Sperantes ab illo premium* etc.; *In quorum* etc.), i rarament hom omet cap nom (*Dilecto in Christo .T. clerico tonsurato*). Per això, els documents copiats i que fan de model conserven completes les dades referides a les persones i a l'afer tractat. Aquesta particularitat el fa més valuós i és, fins ara, l'únic formulari episcopal del s. XIV que coneixem, no solament per a la Corona d'Aragó, ans també per a tot Espanya.

El Formulari està contingut, per tant, amb altres coses intercalades, en els següents folis (numeració moderna): ff. 21-22, 42-43, 47-59, 60-104. Segons l'índex del Formulari (ff. 11-16) no en tenim més que la meitat, és a dir els ff. I-LXXVI del manuscrit primitiu. El Formulari comprenia, a més, els ff. LXXXI-CLIII, segons el contingut i la numeració que ens ha conservat l'índex.

Per als folis I-LXXVI, transcrivim íntegrament els documents del Formulari amb el títol o rúbrica que es troba al davant de cadascun d'ells; des del f. LXXVII (realment des del LXXX, car el contingut dels ff. LXXVII-LXXX és diferent del Formulari) fins al CLIII (desapareguts), transcrivim literalment l'índex ja citat. Transcrivim també els ff. 104-108 (numeració antiga LXXVI-LXXX) que conte-

¶¹⁸⁸ Només dues fórmules, la 31 i 149, són de documents rebuts.

nen adreces i subscripcions de les cartes particulars del bisbe Jaume. A aquesta secció s'han de referir també els ff. 59v i 60v (XXXI-XXXII).

Tots els folis estan escrits a les dues cares a línia tirada. L'autor del formulari encapçalà cada fórmula amb un títol tancat en un signe de paràgraf o calderó situat a l'esquerra i una mena de clau a la dreta amb la finalitat d'individualitzar-la. Aquest títol, de vegades també subratllat, s'hi troba al centre del full i ocupa una extensió d'entre una o quatre línies. A més una línia en blanc el separa del document anterior i de l'inici del propi document al qual correspon el títol. Alguns documents no porten títol.

Els títols estan fets per la mateixa mà que ha copiat el document; d'altres són fets posteriorment i la lletra apareix molt apretada en el petit espai que ha quedat entre dos documents. Algunes fórmules han estat copiades quan ja ho estaven d'altres i degut al poc espai que restava lliure hagueren de seguir al marge de la dreta.¹⁸⁹ L'índex general de rúbriques sembla molt posterior i escrit per una altra mà.

La lletra inicial de cada document va tancada en un gran calderó.

En la presentació dels documents l'autor del formulari no aplicà cap ordenació sistemàtica ni els agrupà segons els tipus de negocis jurídics, ni tan sols els presentà segons una ordenació alfabètica, com era normal en aquesta mena d'obres, raó per la qual les fórmules van unes rere altres tot barrejant les temàtiques. Només quan hi ha fórmules semblants i l'autor hi detecta alguna diferència, ho adverteix així en el títol de la fórmula: *Alia*, *Alia de eodem*, *Alia forma*, *Alia similis et quod non habeat beneficium*, *Alia sub certa forma*, *Alia super eodem*, *Item alia*, *Item alia forma valde bona*, *Item aliud*, *Item aliud translatum*.

En la còpia del formulari, hom usa en diverses ocasions signes d'omissió¹⁹⁰ en forma de *lambda*, introduïts al text tot aprofitant els espais interliniats per indicar el lloc exacte on cal incloure una lletra, un mot, àdhuc una frase. En alguna ocasió l'afegit és d'una altra mà.¹⁹¹ D'altres vegades, l'omissió d'un passatge ample és indicada amb una línia inclinada amb dos punts sota o dues petites línies paral·leles tallades per unes altres dues també paral·leles; els mateixos signes es repeteixen al marge inferior on va copiat el text omès i una llarga línia uneix ambdós signes.¹⁹² Abunden les frases subratllades amb una línia¹⁹³ o tancades en un quadre,¹⁹⁴ i es pot veure algun esborrat amb una ratlla horitzontal que creua tota el mot o frase.¹⁹⁵ Una anotació al marge adverteix que hom consulte un altre foli més endavant (*Verte ultra ad LXV paginam*)¹⁹⁶ on està copiada una fórmula semblant: hi apareix al foli també una nota de remissió (*Verte retro ad XLV pagi-*

¶¹⁸⁹ F. 43r. ¶¹⁹⁰ La seua presència es manifesta als ff. 48r, 50v, 53v, 54r, 55r, 65v, 69v, 79r, 79v, 85r, 95v, 97v, 106v. ¶¹⁹¹ Ff. 43r, 47v, 48r, 50v, 53v, 54r, 56r, 60v, 62r, 65r, 65v, 79r, 82v, 84v, 89r, 103r, 104r,

106r, 106v, 107r, 107v. ¶¹⁹² Ff. 21v i 82r. respectivament. ¶¹⁹³ Ff. 22r, 48v, 49r, 50r, 50v, 51r, 52v, 55r, 58r, 61r, 62r, 65r, 75v, 79r, 79v, 84r, 87r, 88v, 91r, 100v. ¶¹⁹⁴ F. 51r. ¶¹⁹⁵ Ff. 84v, 107r. ¶¹⁹⁶ F. 73v.

nam).¹⁹⁷ Un altre signe, també curiós, consisteix en un petit traç vertical amb un punt a cada costat seguit d'un mot en valencià col·locat en l'interliniat sobre el mateix mot en llatí, com aclariment del copista.¹⁹⁸

Com era propi de l'època i d'una cúria eclesiàstica com l'episcopal, totes les fórmules estan redactades en llatí a causa del dret romà i canònic, i poques vegades en valencià. Aquestes darreres es refereixen a cartes adreçades als llocs de senyoratge del bisbe o a d'altres oficials.

Va acompanyat de 46 adreces i subscripcions de les cartes particulars del bisbe Jaume que permetien als notaris de conèixer el tractament que rebien les diverses personalitats amb les quals mantenia correspondència el bisbe; s'hi detallen els tractaments d'acord amb el nivell i categoria del destinatari.¹⁹⁹ Cadascuna d'aquestes persones, així com les diverses maneres d'adreçar-s'hi va precedida d'un gran calderó farcit de tinta.

Per algunes persones citades, les quals hem identificat, per la llista de cardenals que hi figuren, molts d'ells promoguts en 1371, i pels elements cronològics implícits i de vegades palesament expressats, que van des de l'any 1368 fins al 1379,²⁰⁰ sabem que aquest formulari comença a fer-se en 1369, amb motiu del trasllat del bisbe Jaume a la seu de València procedent de la seu de Tortosa, i la col·lecció de totes les fórmules que la integren arriba fins al 1381. Aquesta darrera data la marca un document intítulat per Antoni Mateu, qui comença a ser vicari general aquest any.²⁰¹

Gràcies al fet que l'autor del formulari no ometé dades en moltes fórmules podem deduir que per la selecció hagué de servir-se de documents originals no expedits, dels molts registres de col·lacions —un per any de pontificat de cada bisbe— que eren guardats a la cúria,²⁰² o potser dels protocols notariais dels

¶¹⁹⁷ F. 93v. ¶¹⁹⁸ Són aquestes: *picta/pugesà* (f. 42r), *invitus/coactus, velut/axí com* (f. 51v), *explendum/complit*, *placandam/amansada* (f. 56r), *angusta/estreta* (f. 89r), *abstergit/torta*, *aboletur/delatur*, *ademit/tolgué* (f. 101v). ¶¹⁹⁹ La idea de la inclusió al Formulari d'adreces i subscripcions que serviren de model a l'hora de redactar cartes a diverses persones pogué ser presa de les Ordinacions de casa i cort de Pere IV el Cerimoniós, on hi ha un ampli capítol sota el títol *De la manera de scriure lretres a diverses persones* en el qual són detallats els tractaments segons el nivell i categoria del destinatari. (Cf. P. de BOFARULL Y MASCARÓ: *Ordinacions fetes per lo molt alt senyor en Pere terç, rey d'Aragó, sobre lo regiment de tots los oficials de la seua cort*, Colecció de documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón V, Barcelona, 1850, pp. 197-208). ¶²⁰⁰ Elements cronològics palesament expressats es poden veure a les fórmules 19 (a. 1377), 26 (a. 1375), 45 (a. 1378), 53 (a. 1377), 76 (a. 1378), 113

(a. 1379), 114 (a. 1379), 149 (1375) i 147 (a. 1377). ¶²⁰¹ Doc. núm. 55. ¶²⁰² Segons una recopilació de dades realitzada en 1600 sobre beneficis eclesiàstics obtinguts després de la consulta de tots els registres episcopals existents, hom considera el primer aquell de 1316. Hom afegeix que hi manquen els llibres des de 1317 fins 1329 i des de 1334 fins 1340 en què segueix la sèrie ininterrompuda fins la citada data en què es va fer la recopilació. A la vista de la llista observem que existia un registre de col·lacions de beneficis per any (ADV, Secció I, Fons III. *Colaciones de beneficios*. Carpeta 1). Per tant, l'autor del Formulari pogué comptar per a la seua redacció amb un considerable nombre de registres que contindrien una mitjana de 400 documents cadascun. De l'època en què va ser confeccionat el formulari només s'ha conservat un fragment de registre de 1372, que és aquell que acompanya també l'edició del Formulari, però d'aquell no s'ha pres cap document, i dos registres de 1383 i 1386.

notaris que hi treballaven, puix que no hi ha cap document de procedència forània. Aquest treball de recopilació i selecció el pogué fer Lluís de Fenollosa, notari públic de València, que desenvolupà un treball fecund al cap de la cúria i escrivania episcopal durant tot el pontificat del bisbe Jaume, perquè servira de model als escrivans que l'ajudaven en la tasca de redacció de les lletres episcopals.

DESCRIPCIÓ DEL REGISTRE

València, Arxiu del Baró de Llaurí, *Documentación eclesiástica*, caixa XVIII.

Paper: 293 x 205 mm. Foliació posterior (s. XVI) en números romans; 78 folis; han saltat el f. 101 i el f. 131v està en blanc.

Resta de dos quadernets de 48 (ff. 99-147) i 30 (148-176) folis respectivament. Hi manquen els dos primers quadernets de 24 folis cadascú. El llibre fou fragmentat en data posterior a 1600, car d'aquesta època es conserva un llibre a l'Arxiu Diocesà de València que conté exclusivament dades sobre beneficis eclesiàstics obtinguts després de la consulta de tots els registres episcopals existents en aquest arxiu. En aquest llibre llegim el títol referit a aquest registre que li posà el compil·lador, extret del títol en llatí que portaria en el primer foli com els altres registres que han estat conservats: *Comença lo libre de colacions del any 1372, de provisions y mandatos e institucions, regint y administrant lo reverendíssim bisbe don Jaume d'Aragó, bisbe de València, y sos officials y vicaris generals Bernat de Candell y altres licenciatos en drets, y escrivans de la cort Lloís de Fenollosa, notari de València, y Bernat de Soler, notari apostòlic, etc.*²⁰³

Esriptura gòtica bastarda i minúscula cancelleresca de tres mans.

Manca d'enquadernació. Quan la tingué seria semblant a aquella dels registres conservats, és a dir, en pergamí groguenc (313 x 230 mm) amb dues tires de cuir blanc pel tancament. Reforços rectangulars de cuir obscur cosits a la tapa amb fil de cànem en el qual es veurien els fils corresponents als quadernets que componien el manuscrit. En el llom aniria la següent inscripció en escriptura gòtica rodona: «Coll., Inst., Present. et aliorum 1372».

Tots els fulls estan escrits a les dues cares a línia tirada. La lletra inicial de cada document va tancada en un gran calderó i un espai en blanc corresponent a dues línies separa cada document.

L'ordre cronològic no és respectat del tot, puix malgrat que els documents copiats corresponen a unes dates que abasten tot l'any 1372, trobem llacunes en alguns mesos i el nombre de documents copiats cada mes varia sensiblement,

¶²⁰³ Vid. *Lengua vulgar*, pp. 12-13.

essent més nombrosos a partir d'agost.²⁰⁴ Té documents inserits, i per això la cronologia va des del 1367 fins al 1371 i des de l'1 de gener de 1372 fins el 23 de desembre d'aqueix any, amb un total de 211 documents.

Com és propi dels registres, abunden les etceteracions sobretot, encara que no sempre, en la intitulació, exposició, clàusules finals i datació.

Són freqüents les notes col·locades al marge de documents relacionats amb els beneficis eclesiàstics: P. (*permutatio*),²⁰⁵ Co. (*collacio*),²⁰⁶ Obliga. (*obligacio*),²⁰⁷ Cosessio. (*concessio*),²⁰⁸ Ftm. (*Factum*);²⁰⁹ o referides a localitats o esglésies on hi ha beneficis²¹⁰ o com a títol a l'inici de dos documents.²¹¹

Els escrivans de la cancelleria empraven algunes referències que devien ajudar a retrobar la documentació registrada. Aquestes referències es fan amb la indicació del número de folis. *Litteram collacionis istius beneficii invenies retro in XLIX cartis sub tali signo (maneta)*,²¹² *Require possessionem in subsequenti pagina in tali sig (cruz) no*,²¹³ *Require infra hoc sig(creu)no*²¹⁴ i han estat fetes pel notari de la cúria, Lluís de Fenollosa, que figura també com a supervisor i corrector de molts documents, puix que hom troba paraules, frases o finals de documents afegits per ell, on consta fins i tot que ho ha fet. D'altres notes precisen que aquell document ha estat ja expedit en forma pública, i en aquest cas la nota va al final d'un document creuat per dues línies en forma d'aspa: *Fuit factum in forma et clausum per me Ludovicum*; aquesta nota va a la fi d'aquest mateix document: *Fuit factum in forma et clausum per me Ludovicum de Fenollosa, auctoritate regia notarium publicum, ad instanciam dicti domini vicarii generalis, et traditum*.²¹⁵ Un deute ja pagat és cancel·lat amb dues aspes i una nota feta pel notari de la cúria al peu del document: *Post hec die veneris, XXVIII ianuarii anno LXXIII°, dictus Petrus Pellicerii reputans se contentum et paccatum a predicto Petro Augustini, mandavit cancellari oblacionem predictam, que statim fuit cancellatam in presencia sua. Testes Raymundus Blanch, rector de Xàbia, et Raymundus Pahó, scriptor Valencie*.²¹⁶

Hom anul·la documents amb una gran línia corba i al marge hom escriu *Vacat*;²¹⁷ una nota precisa que ha estat copiat també en un altre registre posterior i el document és anul·lat amb dues línies verticals: *Iam est in registro anni LXXⁱ tercii*.²¹⁸

¶ ²⁰⁴ Gener: 1; març: 2; abril: 5; maig: 6; juny: 1; juliol: 10; agost: 33; setembre: 44; octubre: 36; novembre: 39 i desembre: 29 documents. ¶ ²⁰⁵ F. 103v. ¶ ²⁰⁶ Ff. 111v, 146v, 149v. Aquestes anotacions són de 1600, quan hom recopilà totes les dades sobre beneficis en un registre. ¶ ²⁰⁷ F. 139v. ¶ ²⁰⁸ F. 151r. ¶ ²⁰⁹ F. 152v. ¶ ²¹⁰ *Ontinyent* (f. 112r), *S. Anthonii* (f. 113r), *S. Johannis Hospitalis* (ff. 113v, 155r), (*Benigànim* (f. 140v), *Xàtiva* (ff. 141v, 150r, 162r), *Cocentayna* (f. 142v), *Pego* (f. 144r), *S. Vin-*

cencii (f. 145r), *Chiva* (f. 148r), *Burriacot* (f. 155v), *S. Martini* (f. 155v), *Cortes* (160v), *Olleria* (f. 162r), *S. Joannis de Mercato* (f. 162v), *Manizes* (f. 165r), *Puig* (f. 167v). ¶ ²¹¹ *Institucio beneficii Sancte Marie Humilitatis in ecclesia Virginis Marie Algezire per Michaelem de Apiaria instituti* (f. 136v), *Institucio beneficii Sancte Elene per Simonam, uxorem Arnaldi de Valleriola, mercatoris, in ecclesia Sancti Johannis de Mercato* (f. 152v). ¶ ²¹² F. 125v. ¶ ²¹³ F. 156v. ¶ ²¹⁴ F. 168v. ¶ ²¹⁵ F. 169v. ¶ ²¹⁶ F. 156v. ¶ ²¹⁷ F. 171v. ¶ ²¹⁸ F. 173r.

D'acord amb el costum notarial hom anota al peu de pàgina en lletra petita les dades que apareixeran en un document copiat en el foli següent: *XXVI octobris. Testes Arnaldus Brescó et Bernardus d'Uch. Fuit preceptum Anthonio Tibalt.*²¹⁹

Observem diverses grafies en la còpia de documents, entre les quals destaca una escriptura molt cursiva que apareix sobretot completant documents o supervisant i anotant d'altres i que correspon a Lluís de Fenollosa, notari públic de València i regent de l'escrivania episcopal durant tot el mandat del bisbe Jaume d'Aragó; les altres suposem que corresponen a Bernat de Soler, notari apostòlic, i als escrivans Francesc Vidal i Pere Ça-Plana, ajudants del primer.

CRITERIS D'EDICIÓ

La transcripció i l'edició han estat fetes segons les normes internacionals establertes, per l'edició de documents medievals per la Comissió Internacional de Diplomàtica.²²⁰

Si per una errada manifesta l'escrivà ha omés cap lletra o mot indispensables per al sentit, ha estat restablerta entre claudàtors.

Els mots o frases interliniats o posats al marge corresponents al text van entre parèntesis angulars (< >); quan són d'una altra mà és indicat; aquelles que són aclariments de l'escrivà, també interliniats, van en nota al peu del document.

Les *formae* són numerades progressivament entre claudàtors igual com els documents del Registre, per indicar que no són al manuscrit original.

Els títols de les *formae* transcrits entre claudàtors els done jo quan no els indica l'índex del Formulari ni figuren a l'inici del document.

En la formulació de les notes històriques i en la redacció dels índexs hem usat una sèrie de sigles i abreviatures.

SIGLES I ABREVIATURES

<i>a.</i>	any(s)
<i>ABLL</i>	Arxiu del Baró de Llaurí
<i>ad.</i>	ardiaca
<i>alt.</i>	altar

¶²¹⁹ F. 134r.

¶²²⁰ *Folia CaesarAugustana*. 1, Saragossa, Institución Fernando el Católico, 1984, pp. 13-64.

- Antropon. valenciana* RUBIO VELA, A. i M. RODRIGO LIZONDO: *Antroponímia valenciana del segle XIV. Nòmines de la ciutat de València (1368-69 i 1373)*, València-Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana-Abadia de Montserrat, 1997.
- arqb.* arquebisbe
- Barons Catalunya* SOBREQÜÉS, S.: *Els Barons de Catalunya*, 4a ed., Barcelona, Ed. Vicens-Vives, 1980.
- bbe.* bisbe
- BC* Biblioteca de Catalunya
- ben.* benefici
- br.* batxiller
- bt.* beneficiat
- card.* cardenal
- cat.* catedral
- Catàleg Boïl* CORTÉS, J. i V. PONS: *Catàleg de l'arxiu dels Boïl de la Scala, senyor de Manises (Arxiu Històric Municipal de Sueca)*, València, Universitat de València, Excm. Ajuntament de Sueca i Fundació Municipal de Cultura i Joventut, Manises, 2000, p. 23).
- Catedral València* SANCHIS SIVERA, J.: *La Catedral de València. Guia històrica y artística*, València, 1909.
- cav.* cavaller
- cg.* clergue
- ci.* ciutadà
- clla.* capella
- da.* diaca
- DHE* *Diccionario de Historia de España*, 2a ed., dir. per G. BLEIBERG, Madrid, Ed. de la Revista de Occidente, 3 t., 1968.
- DHEE* *Diccionario de Historia Eclesiástica de España*, dir. per Q. ALDEA VAQUERO, T. MARÍN MARTÍNEZ i J. VIVES GATELL, Madrid, Instituto Enrique Flórez, CSIC, 4 vol., 1972, i suplement.
- DHMRV* HINOJOSA MONTALVO, J.: *Diccionario de historia medieval del Reino de Valencia*, València, Biblioteca Valenciana, 4 t., 2002.
- Dióc. beneficiados* CÁRCEL ORTÍ, M. M.: «La diócesis de Valencia y sus beneficiados (1501-1538)», Tesi de doctorat dirigida pel dr. José Trenchs Odena, València, Universitat de València, 5 vol., 1979.
- diòc.* diòcesi
- Doc. judicial* CÁRCEL ORTÍ, M. M.: «Documentación judicial de la administración episcopal valentina: procesos del Oficialato de Valencia y Xàtiva (siglos XIV-XV)»: *La diplomática dei documenti giudiziari (dai placiti agli acta-secc. XII-XV). Commission Internationale de Diplomatique. X Congresso Internazionale, Bolonya, 12-15 settembre 2001*, Ciutat del Vaticà, 2004 (en premsa).

<i>doc.</i>	document
<i>dr.</i>	doctor
<i>esc.</i>	escrivà
<i>esgl.</i>	església
<i>esp.</i>	esposa
<i>est.</i>	estudiant
<i>f.</i>	foli
<i>GEC</i>	<i>Gran Enciclopèdia Catalana</i> , Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 25 vol., 1986.
<i>GERV</i>	<i>Gran Enciclopedia de la Región Valenciana</i> , València, Ed. Mas Ivars, 12 vol., 1972.
<i>hab.</i>	habitant
<i>Hierar. Catholica</i>	EUBEL, C.: <i>Hierarchia Catholica Medii Aevi</i> , Monasterii, Sump-tibus ex typis Librariae Regensbergianae, 1913, t. I.
<i>hosp.</i>	hospital
<i>ibid.</i>	<i>ibidem</i> : en el mateix lloc
<i>id.</i>	<i>idem</i> : mateix, allò mateix
<i>jur.</i>	jurat
<i>làm.</i>	làmina
<i>Lengua vulgar</i>	CÁRCEL ORTÍ, M. M.: <i>La lengua vulgar en la administración epis-copal valentina (siglos XIV y XV)</i> , Castelló de la Plana, Societat Castellonenca de Cultura, 1994.
<i>Liber licentiarum</i>	ADV Sección I. Fondo XVII. Caja 136/1. <i>Liber licentiarum</i> .
<i>Liber Ordinum</i>	TOLOSA ROBLEDO, L.: «El “Liber Ordinum” (1402-1406) de la diócesis de Valencia», Tesi de Llicenciatura dirigida per la dra. M. Milagros Cárcel Ortí, València, Universitat de València, 1983.
<i>Llibre statuts</i>	LAIRÓN PLA, A. J.: <i>Llibre de diverses statuts e ordenacions fets per lo consell de la vila de Algezira</i> , València, Universitat de València, 2001.
<i>llic.</i>	llicenciat
<i>merc.</i>	mercader
<i>mm.</i>	milímetre(s)
<i>mtir.</i>	monestir
<i>not.</i>	notari
<i>núm.</i>	número
<i>O.Can.S.A.</i>	Ordinis Canonicorum (regularium) S. Augustini
<i>O.Er.S.A.</i>	Ordinis Eremitarum S. Augustini
<i>O.Min.</i>	Ordinis Minorum
<i>O.S.B.</i>	Ordinis S. Benedicti

<i>Obras pías</i>	PONS ALÓS, V. i M. M. CÁRCEL ORTÍ: «Obras pías y otras instituciones eclesiásticas: La caridad institucional y privada en la Valencia medieval», <i>Memoria Ecclesiae</i> , XI (1997), pp. 11-50.
<i>p.</i>	pàgina
<i>Prelados valentinos</i>	OLMOS Y CANALDA, E.: <i>Los prelados valentinos</i> , València, 1949.
<i>proc.</i>	procurador
<i>pvre.</i>	prevere
<i>r.</i>	recto
<i>Reg. Curia Episcopal</i>	CÁRCEL ORTÍ, M. M.: «Un registro de colaciones de la Curia Episcopal Valentina (1349-1350)»: <i>Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura</i> , LXVII (1991), pp. 181-262.
<i>Reg. Hug de Fenollet</i>	CÁRCEL ORTÍ, M. M.: «Un registro de colaciones de Hug de Fenollet y Vidal de Blanes, obispos de Valencia (1350-1359)»: <i>Estudis Castellonencs</i> 9 (2000-2002), pp. 593-766.
<i>Reg. Ramón Gastón</i>	CARBONELL BORJA, M. J.: «El libro de colaciones de Ramón Gastón (1312-1347). Estudio crítico», Tesi de doctorat dirigida pel dr. José Trenchs Odena, València, Universitat de València, 2 vol., 1986.
<i>reg.</i>	regist/registre
<i>ror.</i>	rector
<i>s.</i>	segle
<i>Sínodos med.</i>	PÉREZ DE HEREDIA Y VALLE, I.: «Sínodos medievales de Valencia. Edición bilingüe», <i>Anthologica Annua</i> , 40 (1993), pp. 477-858 i tirada a part a Roma 1994.
<i>St.</i>	Sant
<i>Sta.</i>	Santa
<i>subr.</i>	subratllat
<i>t.</i>	tom
<i>ton.</i>	tonsurat
<i>v.</i>	verso
<i>vic. gral.</i>	vicari general
<i>vic. perp.</i>	vicari perpetu
<i>vid.</i>	vide: vegeu
<i>Visitas pastorales</i>	CÁRCEL ORTÍ, M. M. i J.V. BOSCA CODINA: <i>Visitas pastorales de Valencia (Siglos XIV-XV)</i> , València, Facultat de Teologia Sant Vicent Ferrer, 1996.
<i>vol.</i>	volum

*R*egestes
del Formulari
de Jaume d'Aragó

1.

Llicència del bisbe de València al bisbe de Lleida perquè celebre ordes generals al seu lloc. [f. 21r]

2.

Llicència del bisbe de València a fra Gregori Cazaloni, bisbe del Marroc i llegat papal, perquè al seu lloc pugui conferir la tonsura. [f. 21r]

3.

Lletra del bisbe a Andreu Felicià, vicari general de Tortosa, perquè permeta a Gabriel de Montçó, rector de Peníscola i antic domèstic del bisbe, que pugui absentarse de la diòcesi i residir a València al servei del bisbe. Li demana també que li envii un papagai. [f. 21v]

4.

Lletra del bisbe al regent de la cura d'ànimes de l'església major de Xàtiva en la qual permet que Joan Cuch i Pereta, filla de Berenguer de Vallflor, puguin casarse a casa seua. [f. 22r]

5.

Comissió feta pel bisbe al batlle d'El Puig perquè pugua prendre els frares que ixen de nit armats i provoquen diversos aldarulls i excessos i els envie a la seua Cúria. [f. 22r]

6.

Llicència del bisbe a Violant, marquesa de Villena, comtessa de Ribagorça i cunyada del bisbe, perquè pugua oir missa a casa seua. [f. 30v]

7.

Llicència del bisbe al noble Ot de Montcada i a la seua dona perquè puguen oir missa a casa seua. [f. 30v]

8.

Lletra enviada pel bisbe als rectors i vicaris perpetus de la diòcesi perquè paguen abans de la pròxima festa de Nadal 9 diners i òbol a Guillem Julià, rector de Sta. Caterina, col·lector de la talla per un import de 300 florins d'or d'Aragó. [f. 42r]

9.

Lletra del bisbe a fra Eximén de Santa Creu, eremita de St. Agustí del convent de València perquè pugua absoldre pecats considerats com a casos reservats. [ff. 42v-43r]

10.

Una altra lletra del bisbe on atorga llicència per absoldre pecats reservats. [f. 43r]

11.

Llicència del bisbe a Pere Miró, prevere, beneficiat de St. Llorenç, perquè pugua absentar-se de la diòcesi i passar com a capellà al servei de l'infant Joan, primogènit del rei, deixant en la seua absència un substitut idoni. [f. 43r]

12.

Llicència del vicari general Bernat de Carcí a fra Jaume Ibanyes, prior del monestir de St. Jeroni de Dénia perquè durant tres anys puga absoldre pecats considerats com a casos reservats. [ff. 42v-43r]

13.

Llicència del bisbe a Pere Guerau, oriünd de la ciutat de Mallorca, per poder demanar almoïna per la diòcesi. [f. 43r]

14.

Lletra testimonial del bisbe a Joan Anglés, convers, que renegà de la seua fe quan fou captiu a mans dels sarraïns. [ff. 47v-48r]

15.

Lletra del bisbe a fra Bernat Frígola, eremita de St. Agustí del convent de València perquè puga absoldre pecats considerats com a casos reservats. [f. 48r-v]

16.

Lletra monitòria del bisbe a Pere Matarredona, prevere, beneficiat a Cocentaina, en la qual li revoca la cura d'ànimes del lloc de Planes i li mana que en el termini de 10 dies atenga el seu benefici. [f. 48v]

17.

Lletra monitòria del bisbe al justícia i jurats de la Pobla de Vallbona, sobre la qüestió que mantenien els seus predecessors amb Francesc d'Esplugues, cavaller, sobre la contribució de la peïta d'aquell lloc sobre un forn que hi posseïa, en què cada persona que usava el forn havia de donar una rosca al forner, amb el perjudici consegüent per a aquest cavaller, raó per la qual obliga els jurats que en el termini de 20 dies retiren aquest costum. [f. 49r-v]

18.

Carta d'absolució del bisbe a Roderic Martínez on li perdona la pena en la qual havia incorregut en cometre homicidi contra Eximén Cortés. [f. 49v]

19.

Lletra de justícia del bisbe a Francesc Dez Vilar i Bartomeu Ça-Torre, preveres, beneficiats a l'església major de Xàtiva en els beneficis instituïts per Pere de Blancafort i la seua esposa Caterina, i administradors de l'almoïna dels pobres instituïda per aquests cònjuges, que es negaven a donar 90 sous a Bernat Ça-Vila, ciutadà de València, pobre. [f. 50r]

20.

Lletra de pròrroga del bisbe al rector del lloc de Benissa perquè faça fer un cobretaula i cinc estovalles per l'altar major abans de la pròxima festa de Pasqua. [f. 50r]

21.

Lletra de pròrroga del bisbe al regent de la cura d'ànimes del lloc d'Oliva perquè els jurats facen fer un llegendar dominical i un santoral abans de la pròxima festa de St. Miquel. [f. 50v]

22.

Lletra de pròrroga del bisbe al vicari d'Oliva perquè els jurats, passada ja la festa de St. Miquel i no havent fet els dos llegenders, els facen fer en el termini d'un any. [f. 50v]

23.

Lletra del bisbe a Eximén de Capdet, clergue tonsurat, beneficiat al lloc de Pego per absentar-se del seu benefici per dos anys per estudiar dret canònic a València amb fra Bonifaci Ferrer, doctor en decrets, que llegeix al palau episcopal, i per poder percebre la meitat dels fruits del seu benefici. [f. 51r]

24.

Lletra del bisbe a Pere Serra, clergue tonsurat, beneficiat a la vila de Gandia, per absentar-se del seu benefici per un any i estudiar dret canònic, i per pecebre els fruits del seu benefici. [f. 51r-v]

25.

Lletra testimonial de tonsura del bisbe a Lluís de Manresa, fill de Berenguer de Manresa, de la ciutat de València, que rebé la tonsura el 20 de setembre de 1365. [f. 51v]

26.

Lletra testimonial de tonsura del bisbe a Pere Montblanch, fill de Pere de Montblanch, jurista, veí de València, que rebé la tonsura el 9 de febrer de 1345, de mans del bisbe Ramon Gastó. [f. 52r]

27.

Lletra testimonial de tonsura del bisbe a Francesc Llobregat, fill de Francesc Llobregat, de la ciutat de València. [f. 52r]

28.

Lletra en la qual el bisbe confessa haver rebut quelcom d'alguna persona. [f. 52v] Valencià.

29.

Dedució de 20 florins d'una quantitat tornada a una persona. [f. 52v]

30.

Lletra per demanar almoina del bisbe a Bernat, de l'illa de Menorca, pobre i major, que té dues filles en edat de casar-se. [f. 52v]

31.

Lletra tramesa pels cardenals, tot just mort Gregori XI a Roma el 27 de març de 1378, a Bartolomeo Prignano, arquebisbe de Bari. [ff. 53r-54v]

32.

Llicència del bisbe a Pasqual Pallarés, clergue tonsurat de València, perquè pugui rebre els quatre ordes menors de mans de qualsevol bisbe. [f. 54v]

33.

Llicència del bisbe a Joan Martí de Luna, de València, perquè pugui rebre la tonsura de mans de qualsevol bisbe. [f. 54v]

34.

Aprovació dels estatuts de la confraria de la Mare de Déu de la vila de Gandia. [f. 55r]

35.

Llicència del bisbe al vicari perpetu de l'església major de Xàtiva perquè permeta el trasllat de les restes mortals de Ramona, filla de Pere del Pla, d'aquesta ciutat, que instituí un aniversari que s'havia de celebrar per la seua ànima i de la seua amiga Benveguda, esposa de Pere Ça-Torre, el cos del qual ja està soterrat en aquesta església i el dotà amb 10 sous anuals, a l'altar i al benefici de Sta. Bàrbara i Sta. Llúcia, on està soterrada Benveguda. [ff. 55v-56r]

36.

Lletra del bisbe al rector de la vila de Gandia on atorga 40 dies d'indulgència als devots de l'Eucaristia. [f. 56r-v]

37.

Lletra del bisbe a fra Pere Franch, de l'orde dels framenors del convent de València, perquè es pugui traslladar a la ciutat de Girona per resoldre uns afers. [f. 56v]

38.

Lletra citatòria del bisbe al bisbe de Mallorca perquè amoneste Garcia de Pisa, prevere, beneficiat de l'església de St. Esteve en el benefici instituit per Doménec Mascó sota la invocació de St. Francesc i en el termini de 30 dies es presente al seu benefici i l'atenga. [ff. 57r-58r]

39.

Lletra del bisbe a Jaume Prats, rector d'Ontinyent, procurador de sis pabordies de l'horta de la Catedral de València, perquè en el termini de quatre dies diposite davant seu tots els diners i els béns del cardenal que tenia segrestats, així com allò corresponent a les canongies, prebendes i pabordies, a requeriment fet per Miquel Pastor, tutor de Lluís, fill del noble Joan, comte de les muntanyes de Prades, germà del bisbe. Insereix el requeriment fet per aquest noble, però queda en suspens tot seguit per un etc. [f. 58r-v]

40.

Lletra del bisbe al justícia i jurats de la vila de Dénia, on els comunica que és nul·la la col·lació feta a Ramon Dez-Quer de la rectoria d'aquesta vila, que ha abandonat l'orde clerical, i l'assigna ara a Pere d'Orriols, reboster del marquès de Villena i procurador seu. [f. 58v]

41.

Lletra del bisbe als rectors, vicaris i preveres, on els convoca al sínode que es celebrarà a Sta. Maria d'Alzira. [f. 59r]

42.

Carta del bisbe a Pere, rei de Jerusalem i Xipre, que li prega que permeta Bardolet de Castellbó, fill bastard del vescomte de Castellbó, anar en peregrinació al Sant Sepulcre. [f. 60v]

43.

Lletra del bisbe a Ramon Roig, capellà seu, a favor de son pare, Pere de Ribagorça, davant la Cúria Romana. [f. 60v]

44.

Lletra del bisbe al regent de la cura d'ànimes de Sta. Caterina d'Alzira, que atorga pròrroga als jurats de la vila perquè facen fer una vestimenta sacerdotal de seda per als dies de festa per al servei de l'altar major, un llegendar dominical, un salteri i una consuetat, abans de la pròxima festa de St. Joan, tal i com els manà Berenguer Vicent, vicari general. [f. 61r]

45.

Carta de procuració del bisbe a favor de Benditxo de Flors, escuder, familiar i comensal seu, perquè demane al rei de Castella, Enric II, 66.666 morabatins, pels anys 1377 i 1378 en què aquest rei es comprometé a donar. [ff. 61r-62r]. València. Ed. *Lengua vulgar*, doc. núm. 49.

46.

Lletra de Bernat de Carcí, vicari general, al rector de Canet, on atorga pròrroga al justícia i als jurats del lloc perquè facen fer diversos llibres litúrgics fins a la pròxima festa de St. Miquel. [f. 62r-v]

47.

Lletra del bisbe a Gil Soriano, fill de Gil Soriano, de València, perquè puga rebre tonsura. [f. 62v]

48.

Lletra de Bernat de Carcí, vicari general, a Pere Bonet, prevere, vicari i arrendador de l'església de Guadalest, perquè celebre les misses que Bartomeua Marqués, filla de Bertran Marqués, d'aquest lloc, difunta, disposà en el seu darrer testament, la qual instituí un aniversari perpetu de 10 sous i del que sobrara manà que se celebraren misses per la seua ànima. [f. 63r-v]

49.

Lletra de Bernat de Carcí, vicari general, a Ramon d'Almenar, oficial de Xàtiva, on li encarrega que en el termini d'un mes proveesca la rectoria de Canals d'un prevere idoni. [f. 63v]

50.

Lletra de Bernat de Carcí, vicari general, a Miquel Rull, prevere, beneficiat a St. Joan de Jerusalem i en Vilafermosa, on li encarrega per dos anys la cura d'ànimes de l'església de Morvedre, en lloc de Pere Ferriç, rector d'aquesta. [f. 64r-v]

51.

Lletra de Bernat de Carcí, vicari general, al regent de la cura d'ànimes de Morvedre perquè amoneste Doménec Doménech, prevere, beneficiat a Benifairó, perquè en el termini de 10 dies pague a Lluís de Fenollosa, notari, escrivà del bisbe, 40 sous que deu per dret de segell d'una carta de permuta. [f. 64r-v]

52.

Lletra del bisbe als rectors i vicaris de la diòcesi perquè ajuden Francesca amb almoina, que viu com a ermitana a la capella de St. Joan a Almenara, la qual manca d'ornaments litúrgics. [f. 64v]

53.

Presentació al vicari general, Bernat de Carcí, i en presència de Lluís de Fenollosa, notari i escrivà del bisbe, d'una carta de procuració a favor de Jaume Gizbert, rector de St. Salvador, procurador de Martí de Mur, clergue de València, com consta per instrument públic dat a Barcelona l'11 de novembre de 1377 pel notari Pere Çes-Comes, i d'una carta de presentació de Guillem de Comba, paborde de Tarragona, que és inserida de manera etceterada, per raó de la qual el vicari general de València permet que Jaume Gizbert prenga possessió, com a procurador, de la capellania de Sta. Tecla, vacant per mort de Montalt Obrer, capellà i beneficiat d'aquesta, i mana a Berenguer Dez-Puig, prevere, beneficiat a la capella de St. Pau del palau episcopal que li done possessió, del qual aquest procurador demanà instrument públic, on actuen com a testimonis Pere Osinyà, rector de Cortes, Llorenç Veià, vicari temporal de St. Esteve, i Berenguer de Castellbisbal, domèstic i familiar del bisbe. [ff. 65r-66r]

54.

Lletra del bisbe a Guillem Dez-Coll, veí d'Albaida, patró del benefici instituit a l'església d'aquesta vila per Guillem Escrivà sota la invocació de St. Joan, vacant per mort de Joan Ximénez, prevere, per tal que si el benefici està en litigi no pugui vendre cap de les seues possessions. [ff. 66r-67r]

55.

Lletra d'Antoni Mateu, vicari general, al rector de Silla on li atorga llicència per al trasllat de les restes mortals de Pasqual Sanç de Forç, que fou rector d'aquesta església, al costat de l'altar major, a la part dreta on jeu el cos de son pare Pasqual. [f. 67v]

56.

Llicència del bisbe a Vicent Pedrós, prevere, beneficiat al monestir de la Saidia, per absentar-se del seu benefici, pel fet d'estar al servei de Bernat de Carcí, llicenciat en lleis i soci del bisbe, que ha de viatjar amb el prelat al comtat de Foix, tot deixant com a substitut Jaume Carcí, clergue, beneficiat a la catedral. [ff. 67v-68r]

57.

Lletra indulgencial del bisbe als regents de la cura d'ànimes de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna Pere Miquel, veí de València, que fou pres quan el rei de Castella assetjà la ciutat de València i conduït a terra d'infidels on encara és pres, el qual necessita 300 dobles d'or per al seu rescat. [f. 68r]

58.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi on els mana que permeten Bernat Pagés, prevere de fora de la diòcesi, celebrar en les seues esglésies. [f. 68r]

59.

Llicència del bisbe a Constança, esposa de Jordà Calderer, que viu a la vila de Lliria, perquè pugui triar confessor. [f. 68v]

60.

Llicència del bisbe a Pere Rodella, prevere de la vila de Lliria, per celebrar en el benefici de Doménec de Gerp, fill de Doménec de Gerp, instituït a l'església de la vila sota la invocació de St. Joan Baptista i St. Joan Evangelista, i que reba una pensió anual de 12 lliures durant dos anys, amb el consentiment del rector de Ribarroja, procurador d'aquest benefici. [f. 68v]

61.

Llicència del bisbe a Pere Serra, prevere de València, per triar confessor. [f. 68v]

62.

Llicència de Bernat de Carcí, vicari general, a Guillem Cabot, rector de la vila de Gandia, perquè busque un, dos o més preveres que l'ajuden en les confessions. [f. 69r]

63.

Llicència del bisbe a un clergue tonsurat, beneficiat a St. Andreu, que està estudiant, perquè en el termini d'un any pugui rebre ordes i accedir després al sotsdiaconat. [f. 69r-v]

64.

Llicència de Bernat de Carcí, vicari general, a Bartomeu Fonos, prevere, beneficiat a Sueca, per celebrar durant un any en el benefici d'Andreu Marqués, prevere, beneficiat a la mateixa església, que no atén el seu benefici. [ff. 69v-70r]

65.

Lletra del bisbe al mestre Tomàs Bernat, canonge de l'església de Sta. Maria de Norton, de la diòcesi de Lichfield, on l'admet com a capellà seu. [f. 70r-v]

66.

Llicència del bisbe a Bernat Feliu, setmaner de la catedral, perquè el seu fill Joan Ignasi, que tingué amb una dona soltera, pugui viure amb ell a sa casa i ajudar-lo en l'església durant dos anys. [ff. 70v-71r]

67.

Llicència de Bernat de Carcí, vicari general, a Pere Miró, prevere, beneficiat a St. Bartomeu, per entrar al servei de Pere March, cavaller, que viu a Beniarjó, i que pugui celebrar a la capella d'aquest lloc el seu benefici. [f. 71r]

68.

Llicència de Bernat de Carcí, vicari general, a Jaume Mamblella, sotsdiaca, beneficiat a Sta. Caterina, que no percep res del seu benefici, per poder percebre els fruits com si ja fora prevere, tot comproment-se a ordenar-se'n en el termini d'un any i mentretant que se n'encarregue un altre beneficiat de celebrar dues misses a la setmana en l'altar del seu benefici. [f. 71r-v]

69.

Llicència del bisbe al rector de la vila de Morvedre perquè permeta a Bernat de Vallebrera, sènior, habitant d'aquesta vila, que es troba força malalt, enterrar-los dins l'església, a la capella de St. Caterina on són soterrats d'altres familiars seus. [ff. 71v-72r]

70.

Llicència del bisbe a Miquel Monreal, prevere, per celebrar en els beneficis que té Antoni Tibalt, prevere, a la capella de Torres i al lloc de Marines, terme d'Olocau, puix que no els atén. [f. 72r-v]

71.

Llicència del bisbe a Mateu Noguera, prevere, beneficiat perpetu en l'església del lloc d'Ondara, depenent de la parròquia de Dénia, per celebrar en aquest lloc, com li demanà Bernat de Bonastre, senyor d'Ondara. [ff. 72v-73r]

72.

Lletra d'Antoni Mateu, vicari general, a Guillem Ponç, prevere, beneficiat a Sta. Maria d'Alzira, on revoca la llicència que li atorgà de celebrar en el benefici que Bernat Daroca, rector de Murla, tenia en aquesta església de Sta. Maria, i on li atorga ara aquesta gràcia per dos anys a Ramon Sanç, prevere. [f. 73r-v]

73.

Lletra del bisbe als regents de la cura d'ànimes de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna la persona que anirà a demanar per rescatar Sanç Moles, que és pres al lloc de Tànger. [ff. 73v-74r]

74.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna Francesc Çalom i Maria, habitants de la vila de Cullera, que són pobres i no tenen diners per pagar el dot de la seua filla casadora. [f. 74r-v]

75.

Lletra del bisbe als fidels de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna Joan Tutxó, que té una malformació als peus, al qual ha atorgat la corresponent llicència per poder demanar almoïna. [f. 74v]

76.

Caterina, esposa de Pere Martí, que viu en el camí de la Mar, en la parròquia de St. Andreu, davant Bernat de Carcí, vicari general, institueix un benefici i aniversari en l'esmentada església, dotat amb 300 i 10 sous, respectivament. El vicari general li atorga llicència per enterrar-la a l'altar on ha fundat el benefici i poder traslladar les restes mortals del seu espós, fills i altres familiars que són soterrats al cementiri del Trabuquet. Actuen com a testimonis Llorenç Dez-Fraus, prevere, major, Berenguer Ramon, rector de Benigànim i Arnau Ripoll, rector de Guadalest. [ff. 75r-76r]

77.

Lletra d'absolució del bisbe a Doménec Gavarda, veí del Villar, difamat d'haver violat Martina, esposa de Llorenç de Santdelines, viuda. [f. 76v]

78.

Lletra del bisbe al justícia i als jurats del lloc de Xulella en la qual absol Doménec Agostí de les penes en què havia incorregut en transgredir el manament que li havia fet el justícia del lloc. [f. 76v]. València. Ed. *Lengua vulgar*, doc. núm. 50.

79.

Lletra del bisbe a Ramon d'Almenar, oficial de Xàtiva, perquè apresse Bernat Mateu, ciutadà de València, perquè pague a Ramon Gorda, prevere de Xàtiva, una quantitat de diners que es comprometé a donar-li. [f. 77r]

80.

Llicència del bisbe a Francesc Ponç de Fenollet, habitant de Xàtiva, perquè pugui oir missa en la seua alqueria, en l'horta d'aquesta ciutat. [f. 77v]

81.

Lletra del bisbe als regents de la cura d'ànimes de l'església major de Xàtiva i de Castelló de Xàtiva perquè anuncien públicament que Ramon Guerau, prevere, beneficiat al benefici instituit per Antoni Jovell en l'església de Xàtiva, sota la invocació de St. Simó i St. Judes, desitja permutar el seu benefici amb Francesc Mançanera, prevere, beneficiat a l'hospital dels Sanços. [ff. 77v-78r]

82.

Fra Joan de Formentera, bisbe auxiliar de València, atorga la tonsura a Guillem de Rius, fill de Joan de Rius, a la capella de St. Pere de la catedral. [f. 78v]

83.

Fra Joan de Formentera, bisbe auxiliar de València, atorga la tonsura a Joan Pérez, fill de Pere Pérez, veí de València. [f. 78v]

84.

Fra Joan de Formentera, bisbe auxiliar de València, atorga els quatre ordes menors a Pere Fuster, beneficiat al lloc d'Almassora, diòcesi de Tortosa. [f. 78v]

85.

Concessió de la tonsura a un clergue a la capella de St. Pere de la catedral. [f. 79r]

86.

Concessió de la tonsura a un clergue en les estances del bisbe. [f. 79r]

87.

Lletra dimissòria del bisbe a Pere Manyes, prevere, que vol traslladar-se a altres indrets, perquè li permeten celebrar. [f. 79r-v]

88.

Lletra del bisbe al regent de la cura d'ànimes d'Alzira, on retira l'interdicte en què estava la vila perquè Guillem Mir, justícia d'Alzira en 1377, havia pres Ramon Morisca, clergue tonsurat d'aquesta vila. [ff. 79v-80r]

89.

Lletra del bisbe als rectors i vicaris de la diòcesi perquè permeten celebrar en les seues esglésies Vicent Domínguez, prevere de la diòcesi de Braga, que presentà lletres dimissòries. [f. 80r]

90.

Llicència del bisbe a Macià Pardo, fill de Bernat Pardo, oriünd de València, perquè pugui rebre la tonsura de mans de qualsevol bisbe. [f. 80r]

91.

Salconduit per un any atorgat pel bisbe a Guillem Sebastià, clergue tonsurat i casat, veí de València, que matà Joan Radido, forner de la mateixa ciutat, i cometé altres crims, perquè pugui circular estalvi per tota la diòcesi. [f. 80v]

92.

Lletra de remissió de pena del bisbe a un familiar i servidor seu. [f. 81r]

93.

Lletra dimissòria del bisbe a un prevere que desitja traslladar-se a d'altres indrets, perquè pugui celebrar. [f. 81r-v]

94.

Llicència del bisbe a un clergue per poder rebre els quatre ordes menors, el sots-diaconat, diaconat i presbiterat de mans de qualsevol bisbe. [f. 81v]

95.

Lletra del bisbe als rectors i vicaris perpetus de la diòcesi perquè deixen demanar almoïna en les seues esglésies a una persona que necessita diners per rescatar-ne una altra. [ff. 81v-82r]

96.

Llicència del bisbe a un beneficiat per poder absentar-se de la seua església per un any i residir en una altra. [f. 82r]

97.

Llicència del bisbe a un beneficiat perquè durant un any pugui celebrar també en un altre benefici puix que els seus ingressos són minsos. [f. 82v]

98.

Llicència del bisbe a un beneficiat perquè durant un any pugui celebrar en un benefici, atés que no en té cap. [f. 82v]

99.

Lletra del bisbe al seu tresorer perquè done dels diners de la cúria 80 sous a una persona, com a regal seu. [f. 82v]

100.

Lletra del bisbe a un domèstic seu on li atorga els fruits i les rendes que la mitra percep al lloc de Xiva relatius al delme del pa, del vi, de l'oli i d'altres fruits de la terra. [f. 83r-v]

101.

Lletra de col·lació del bisbe a un escolar d'un benefici recentment instituit. [f. 83v]

102.

Lletra de col·lació del bisbe a Bernat Vilarovir, prevere de la diòcesi de Vic, d'un benefici. [ff. 83v-84r]

103.

Llicència del bisbe a Bartomeu Dez-Valls, prevere, beneficiat a la catedral en el benefici instituit per Francesc d'Esplugues, cavaller, sota la invocació de Sta. Llúcia, per permutar el seu benefici amb un altre en l'església de Sta. Caterina, amb el consentiment de Guillem Ça-Noguera, cavaller, senyor de Pardines, patró del benefici de la catedral. [f. 84r]

104.

Llicència del bisbe a Vicent Gil, prevere, beneficiat a l'església major de Xàtiva, on li atorga la cura d'ànimes per dos anys de l'església de Montcada. [f. 84r-v]

105.

Llicència del bisbe a Pere Ça-Vila, prevere, on li atorga la cura d'ànimes de l'església del lloc de Museros, a instàncies de Ramon de Çes-Olles, rector d'aquesta església. [f. 84v]

106.

Llicència del bisbe a fra Berenguer de Ribalta, de l'orde del St. Sepulcre, rector de St. Bartomeu, per celebrar misses votives i altres fins a la quantitat de 20 lliures, en ser les rendes de la seua església minses. [f. 85r]

107.

Llicència del bisbe a fra Pere Guerau, de l'orde del St. Sepulcre, vicari temporal de St. Bartomeu, per celebrar misses votives i altres fins a la quantitat de 20 lliures, en ser les rendes de la seua església minses. [f. 85r]

108.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna Pere Carbonell, lliurat del captiveri després d'haver pagat 30 lliures pel seu rescat, al qual li ha atorgat una lletra d'indulgència i ha rebut de nou el baptisme. [f. 85r]

109.

Lletra testimonial de tonsura del bisbe a Salvador Saura, fill de Doménec Saura, veí de València, que rebé la tonsura el 7 de febrer de 1361. [f. 85v]

110.

Lletra testimonial de tonsura del bisbe a Bartomeu de Torres, de la diòcesi de Saragossa, que rebé la tonsura el 9 d'abril de 1346. [f. 85v]

111.

Llicència del bisbe a Pere Dosa, prevere, beneficiat a Sueca en el benefici instituït per Jaume i Borràs Ferri, per poder juntar aquest benefici amb un altre que té en la mateixa església instituït per Maimó Ferri, sota la invocació de Sta. Maria, vacant per mort de Bartomeu Ferri, prevere, i mana a Bernat Sanç, prevere, beneficiat a aquesta església que li done possessió. [ff. 86r-87r]

112.

Bernat de Carcí, vicari general, accepta les lletres que Andreu Ferrer, escolar de València, li ha presentat de Jean de Croso, penitenciari major, dades a Roma el 16 de maig de 1378, en les quals el dispensa del defecte de naixement que patia pel fet de ser fill de prevere i soltera. [ff. 87r-88r]

113.

Lletra del bisbe a Gabriel Amat, fill de Guillem Amat, de València, que pateix el defecte de naixement pel fet de ser fill de prevere i soltera, i l'admet per rebre la tonsura. [f. 88r]

114.

Lletra del bisbe a Gabriel Amat, fill de Guillem Amat, de València, on el legitima del defecte de naixement que pateix pel fet de ser fill de prevere i soltera, perquè pugui rebre la tonsura. [f. 88r-v]

115.

Llicència del bisbe al regent de la cura d'ànimes del lloc de Puçol, perquè en el bateig del fill que tinga Pere Pasqual admeta sis persones com a padrins. [f. 88v]

116.

Llicència del bisbe al justícia i als jurats del lloc de Teulada, de la parròquia de Benissa, perquè puguen ampliar l'església. [f. 89r]

117.

Lletra del bisbe al rector de Benissa i al capellà de l'església de Teulada on suprimeix l'interdicte que pesava sobre aquestes esglésies pel fet que els justícies i els jurats d'ambdós llocs no volgueren comparèixer davant el bisbe per escoltar la declaració sobre la controvèrsia que tenien ambdós llocs sobre la forma de contribuir amb llibres i ornaments al manteniment de les seues esglésies. Aquesta qüestió ja s'havia acabat per intervenció d'Alfons, marquès de Villena i comte de Ribagorça i Dénia. [ff. 89v-90r]

118.

Lletra del bisbe al regent de la cura d'ànimes de la vila de Gandia perquè advertisca els patrons dels beneficis que tenen Jaume Guerau, prevere, en l'hospital de la Reina, a València, que vol permutar-lo amb Doménec Beneyto, prevere, beneficiat al benefici de St. Doménec i St. Honorat en l'església de Gandia, instituit per Doménec Roca, jurista. I ordena també que amoneste Joan de Quinta-

vall, veí d'aquesta vila, patró de l'esmentat benefici de l'hospital, perquè comparega davant el bisbe i li presente el seu consentiment per realitzar la permuta. [f. 90r-v]

119.

Lletra de reconciliació del bisbe a Ginés March, de la ciutat de Mallorca, que apostatà de la seua fe, captiu a Orà, i ara s'ha reconciliat de nou amb aquesta davant el seu bisbe auxiliar fra Joan de Formentera. [ff. 90v-91r]

120.

Llicència del bisbe a un escolar de València perquè pugua rebre la tonsura. [f. 91r]

121.

Llicència del bisbe a Jaume Dez-Canós, rector de Montcada, perquè pugua rebre els quatre ordes menors i els tres majors de mans de qualsevol bisbe. [f. 91r-v]

122.

Llicència del bisbe a Berenguer Costejà, escolà, de la vila d'Alzira, perquè pugua rebre els ordes de sotsdiaconat, diaconat i presbiterat de mans de qualsevol bisbe. [f. 91v]

123.

Llicència del bisbe a Pere Malet, ermità, que vol anar en peregrinatge al Sant Sepulcre, per demanar almoïna per la diòcesi. [ff. 91v-92r]

124.

Lletra del bisbe als regents de la cura d'ànimes de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna una jove indigent de la parròquia de St. Andreu i que vol casar-se. [f. 92r]

125.

Lletra d'absolució del bisbe a Doménec Gavarda, veí del Villar, difamat d'haver violat Martina, esposa de Llorenç de Santdelines, viuda. [f. 92r-v]

126.

Lletra del bisbe al seu vicari general, on li comunica que ha absolt Doménec Gavarda dels excessos que havia comés i que cancel·le totes les obligacions que pesaven contra ell; que Doménec, però, pague al notari tot el que hom li deu per aquest concepte. [f. 92v]. Valencià.

127.

Lletra del bisbe als regents de la cura d'animes de la diòcesi perquè permeten demanar almoina en les seues esglésies Antoni Martí, veí d'Algesires, i Caterina, la seua esposa, que s'han alliberat del captiveri i necessiten aplegar 170 dobles per al rescat de les seues filles captives en aquesta ciutat en mans dels sarraïns, als quals ja han lliurat 30 dobles de les 200 que val el rescat. [ff. 92v-93r]

128.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoina a les esglésies a Elvira, dona pobra de la ciutat de Sàsser, a l'illa de Sardenya, que quedà viuda i sense béns quan el jutge d'Arborea ocupà la ciutat i li prengueren captiu un fill, per al rescat del qual fretura diners. [f. 93r]

129.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoina en les seues esglésies per al rescat de Miquel Jaume, veí de Monfort, que està captiu al lloc de Purxena a mans dels sarraïns i li calen 40 dobles per ser alliberat. [f. 93v]

130.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoina a les esglésies per pagar el rescat d'Andreu de Morlans, veí de la vila de Llorca que està captiu a mans dels sarraïns i fretura una suma de diners per al seu rescat. [f. 93v]

131.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoïna en les seues esglésies per pagar el rescat de Bernat Soler, veí de València, que fou pres pels sarraïns a la mar a prop de Tarragona i conduït captiu al lloc de Tremice i necessita 80 dobles d'or per al seu rescat. [ff. 93v-94r]

132.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoïna en les seues esglésies per pagar el rescat de Roderic Pérez, veí de la ciutat de Múrcia, que està captiu al lloc de Vélez a mans dels agarens i necessita 80 dobles d'or per al seu rescat. [f. 94r]

133.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoïna en les seues esglésies a Esclarmonda, dona pobra de la parròquia de la Santa Creu de València. [f. 94v]

134.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoïna en les seues esglésies a la mare de Bartomeu d'Abella, veí del lloc de Castalla que està pres pels sarraïns a la presó d'aquest lloc i necessita 100 florins per al seu rescat. [f. 94v]

135.

Llicència del bisbe al regent de la cura d'ànimes d'una parròquia perquè no faça les amonestacions d'una parella que vol casar-se. [f. 95r]

136.

Lletra del bisbe al justícia i als jurats del lloc de Puçol, perquè li envien un síndic per assegurar un ciutadà amb una quantitat de diners. La lletra queda interrompuda amb un etc. [f. 95r]. Valencià.

137.

Lletra del bisbe a l'alcaid, al justícia i als jurats del lloc de Xulella. La lletra queda interrompuda per un etc. [f. 95r].Valencià.

138.

Lletra del bisbe als alcaids, batlles, justícies i altres oficials del regne de València. La lletra queda interrompuda per un etc. [f. 95v].Valencià.

139.

Lletra d'indulgència de convers del bisbe a Alfons Ferràndez, oriünd de la ciutat de Toledo, que abjurà de la seua fe en ser pres pels sarraïns i de nou ha tornat a ella, perquè puga demanar almoïna per la diòcesi. [ff. 95v-96r]

140.

Lletra d'indulgència de convers del bisbe a Vicent Dez Graus, que viu a València, qui abjurà de la seua fe en ser pres pels sarraïns i de nou ha tornat a ella, perquè puga demanar almoïna per la diòcesi. [f. 96r-v]

141.

Llicència del bisbe a Pere Guillem, prevere, beneficiat al benefici instituït a l'hospital d'En Bellvís de la ciutat de Xàtiva, instituït per Bernat de Bellvís sota la invocació de St. Bernat, perquè puga tenir també el benefici en l'església de St. Joan del Mercat instituït per Guillemona, esposa de Doménec Vilar. [ff. 96v-97r]

142.

Lletra d'orde clerical impartida pel bisbe auxiliar fra Joan de Formentera en la seua residència a Pere Vidal, de València, dispensat del defecte de naixement. [f. 97r]

143.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna Francesc Dez Pla, de la diòcesi de Girona, que fou pres pels sarraïns al lloc de Bugia i ara és ja lliure i prometé ofrenar una làmpara d'argent de dos marcs de pes a la Mare de Déu en l'església de Ntra. Sra del Puig. [f. 97v]

144.

Llicència del bisbe al vicari o rector de la vila de Xiva perquè en el bateig del fill que tinga la dona de Jaume Martí admeta sis persones com a padrins. [f. 97v]

145.

Llicència del bisbe a Berenguer Martorell, veí de la ciutat de Xàtiva perquè pugui triar confessors. [ff. 97v-98r]

146.

Llicència del bisbe a Berenguer Sanç, habitant de la ciutat de Xàtiva, i a la seua dona perquè puguen tenir altar a sa casa al lloc de Barxeta i puguen oir missa. [f. 98r]

147.

Lletra testimonial de tonsura del bisbe a Ramon Morisca, fill de Romeu Morisca, de la vila d'Alzira, que rebé la tonsura de mans del bisbe Hug de Fenollet en l'església de l'Alcúdia de Carlet. [f. 98v]

148.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna els pares d'una jove pobra, a la qual ha concedit llicència per demanar i poder pagar la dot del seu matrimoni. [f. 98v]

149.

Indulgència concedida pel papa Gregori XI el 21 d'abril de 1375 a la diòcesi de València, per la gran mortandat patida l'any anterior. [f. 99r-v]

150.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoïna en les seues esglésies a Roderic Martínez, del lloc d'Écija, al qual ha concedit llicència per demanar, i té son pare i un germà captius a Granada i necessita 80 dobles d'or per al seu rescat de les 200 en què foren taxats ambdós per poder ser rescatats. [f. 100r]

151.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna Doménec Urgellés, pobre i major, al qual ha concedit llicència per demanar, perquè pugui comprar un ase i poder anar així d'un lloc a un altre. [f. 100r-v]

152.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna per casar una donzella òrfena. [f. 100v]

153.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna per rescatar a Bernat Seguer, fill de Pere Seguer, oriünd de València, el qual està pres a Granada en mans dels agarens i necessita 200 dobles per al seu rescat. [f. 101r]

154.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna Jaume Llorenç, de la ciutat de Barcelona, al qual ha atorgat llicència per demanar, que ha fugit dels sarraïns i necessita arribar a la seua ciutat. [f. 101r]

155.

Dispensa de il·legitimidad concedida a Vicent Nadal, escolar de València, que pateix el defecte de naixement per ser fill de solter i soltera, perquè puga rebre la tonsura. [f. 101v]

156.

Lletra del bisbe a Joan Vall-llebrera, prevere, de la vila de Morvedre, on l'absol de la pena en què havia incorregut per haver violat una dona. [ff. 101v-102r]

157.

Lletra del bisbe a Llorenç Dez-Fraus, prevere, beneficiat a la vila de Dénia, on l'absol de la pena en què incorregué per haver comés un crim. [f. 102r-v]

158.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoina a les esglésies a Bernat Martí, oriünd de la ciutat de Mallorca, al qual ha concedit llicència per demanar almoina, que estigué durant uns anys captiu a la ciutat de Fes. [f. 102v]

159.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoina a les esglésies a Marina, esposa d'Alfons Garcia, de la ciutat de Còrdova, pobra, que durant molts anys ha estat captiva a Granada i fou taxada per al seu rescat en 100 dobles d'or, pagades en part per un cristià, però que fretura encara de 20. [f. 103r]

160.

Lletra del bisbe als rectors de la diòcesi perquè permeten demanar almoina a les esglésies a Roderic de Pagarra, captiu en Granada, que fou taxat per al seu rescat en 100 dobles, de les quals un cristià ja n'ha pagat 40, i ha de pagar les 60 restants per rescatar son fill que ara està pres en lloc seu. [f. 103r]

161.

Lletra del bisbe a tots els fidels de la diòcesi perquè ajuden amb almoïna l'hospital de pobres de la vila de Gandia, que fou destruït en la guerra contra Castella i necessita reparació, llits i llençols. [f. 103v]

162.

Llicència del bisbe a Francesca, esposa de Pere Tous, cavaller, perquè tinga altar a sa casa i pugui oïr missa. [f. 104r]

163.

Llicència del bisbe a Pere Vidal, prevere, beneficiat a la vila de Dénia, perquè pugui celebrar en el benefici de Llorenç Dez-Fraus, atés que les rendes del seu són minses. [f. 104r]

*R*egestes
del Registre
de Jaume d'Aragó

1.

1367, desembre 1. Manresa
Inclós en doc. 52, ff. 119v-120r.

Ramon de Bellera, bisbe de Vic, envia una lletra patent a l'arquebisbe i als bisbes de la província eclesiàstica Tarraconense en la qual els comunica que Bartomeu de Prullans, prevere, rector de St. Nicolau de Bellpuig, ha fet resignació de la seua rectoria perquè vol permutar-la amb la d'un altre clergue.

2.

1370, març 23. Roma
Inclós en doc. 189, ff. 166v-167r.

Esteve de Poissy, cardenal prevere del títol de St. Eusebi, penitenciari papal, dispensa a Pere Miquel, escolà, del defecte de naixement que patia pel fet de ser fill de solter i casada, i que puga ordenar-se i rebre un benefici.

3.

1371, octubre 26. Almeria
Inclós en doc. 135, f. 148r.

Gregorio Cazaloni, bisbe del Marroc i llegat papal al regne de Granada i Àfrica, atorga a Jaume Pèriç, fill de Martí Pèriç, la tonsura en l'església dels catalans a Almeria.

4.

1371, octubre 26. Almeria
Inclós en doc. 138, f. 148v.

Gregorio Cazaloni, bisbe del Marroc i llegat papal en el regne de Granada i Àfrica, atorga a Guillem Ministrol, fill de Berenguer Ministrol, la tonsura en l'església dels catalans a Almeria.

5.

1372, gener 1. València
Doc. 81, ff. 126v-127v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Garcia Ferrer, rector d'Albaida i beneficiat de l'altar de St. Andreu en la catedral, en el benefici instituït per Jaume d'Esplugues, canonge, que puga permutar tot açò amb Guillem Mateu, beneficiat del benefici de Sta. Llúcia, instituït per Octavià de Malferit en l'església de Foios, i per açò institueix la resignació de les seues prebendes i li atorga la col·lació de la rectoria de Foios.

6.

1372, març 1. València
Doc. 5, f. 100v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena a Ramon Almenar, rector d'Énguera, comissari per inquirir sobre assumptes d'usura en els llocs «ultra Xucarum», que reta compte de la seua gestió davant Berenguer Vicent, canonge de la catedral, comissari principal per aquests afers en la ciutat i diòcesi.

7.

1372, març 18. València
Doc. 95, f. 132r-132v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena a tots els rectors i vicaris perpetus de la diòcesi, que publiquen a les esglésies com a excomunicat a Eximén Lòpiz de Pomar, habitant de la vila d'Alzira, difamat d'usura i altres coses, declarat usurer públic per Arnau d'Avicenda, clergue, batxiller en decrets i jutge en la causa existent entre el procurador fiscal del bisbe i aquest Eximén.

8.

1372, abril 3. València
Doc. 197, f. 171r-171v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Berenguer Font, prevere, beneficiat de l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València i en l'església de la casa de l'orde militar de Sta. Maria de Montesa de València, la col·lació de la rectoria del lloc de Museros, vacant perquè l'anterior rector, Ramon Pèriç, té una canongia a la catedral. El presenta Jaume Pérez de Burgos, notari, procurador de Fernando Gómiz de Albornoz, comanador major en Aragó de l'orde de Santiago d'Uclés i senyor de Museros, la procuració del qual consta per instrument públic fet a Calataiud el 15 d'abril de 1367, per Pedro Moçaraf, notari públic d'aquesta ciutat. Ordena a Berenguer Dez-Puig, prevere, beneficiat de la capella de St. Pau del palau episcopal que li done possessió.

9.

1372, abril 5. València
Doc. 96, f. 132v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena a tots els rectors i vicaris perpetus de la diòcesi, que publiquen en les esglésies com a excomunicat a Eximén Lòpiz de Pomar, com els exposà en la lletra que els trameté, amb toc de campanes i ciris enceses.

10.

1372, abril 12. València
Doc. 192, f. 168r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència a Arnau Ripoll, rector de Guadalest i beneficiat de la catedral en el benefici instituit per Gil Martínez d'Entença, senyor del lloc de Nàquera, per permutar els seus beneficis amb un en l'església de la Vila Joiosa i amb un altre que té Bernat Rivera, prevere, en la catedral, del qual ja ha fet resignació amb el consentiment de Vidal de Blanes, senyor de l'esmentat lloc i patró dels beneficis de la catedral.

11.

1372, abril 16. València
Doc. 97, ff. 132v-133r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena al vicari perpetu de la vila d'Alzira, que amoneste Aznar d'Exea, Llop Eximéniz de Tolsana, major, i el seu fill, Bernat Çafàbrega, notari, Guillem Nadal, notari, Arnau Valls, Ferrer Morisca, Antoni Boquet, Sanxo de Moya, Pere Dez-Torrent, Jaume Martorell, Bernat Costejà, Bernat Comella, Marc Galindo, Blasco d'Oscha, Pere Enyech, Guillem Mir, Berenguer Venrell, Berenguer de Carcasona, Pere de Santa Creu àlies de Morrals, Miquel Nulla, Bernat Cleriana, Antoni Martorell, Jaume d'Olit, Bernat de Jacha, Ramon Gilabert, notari, Bartomeu Delmer, Bernat Sanç, Jaume Ponç, notari, Francesc Térrens, notari, Pere Serra, notari, Bartomeu Enyech d'Aràndiga, Bartomeu Carbonell, sastre, Pere Mir, Vicent d'Esplugues, Garcia de Calatayu, Guillem Badia, Francesc Domingo, Bernat Domingo, Jaume Ramis, Pere Agut, Berenguer Yvorra, Joan Abbat, Berenguer Badia, Pere Aymar, Garcia Serra, Bartomeu Camarasa, Na Elsa, Francesc Monblanch, Pere d'Albesa i Berenguer Rocha, veïns i habitants en aquesta vila, perquè declaren la relació que han tingut amb Eximén Lòpiz de Pomar, excomunicat per usurer.

12.

1372, abril 27. València
Doc. 191, f. 167v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Mateu Noguera, prevere, beneficiat de l'església del lloc de Llutxent, la col·lació d'una de les cinc capellanies instituïdes al monestir de Sta. Maria del Puig per Margarida de Lloria, comtessa de Terranova, vacants de feia temps, raó per la qual el dret de patronat fou retornat al bisbe, i ordena als beneficiats d'aquest monestir que li donen possessió.

13.

1372, abril 30. València
Doc. 33, f. 114r.

Llicència atorgada a Llorenç Goçalbo, sotsdiaca, beneficiat d'Oliva, per rebre els fruits i rendes del seu benefici en estar absent per causa d'estudis fins a la festa de Nadal, i que ha de pagar 60 sous reials.

14.

1372, maig 11. València
Doc. 45, f. 117v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Gil Garcia de Calataiud, prevere, beneficiat del lloc de Castalla, llicència per absentar-se del seu benefici i residir a València i celebrar-hi misses votives i d'altres fins a 20 lliures, i que durant aquest temps deixi un substitut idoni que atenga el benefici, ja que en 1370, quan obtingué una altra llicència per absentar-se, no trobà cap prevere que el vullguera atendre i estigué vacant durant tot l'any, i que a més de les 20 lliures pugui percebre de les rendes del seu benefici fins a 100 sous.

15.

1372, maig 12. València
Doc. 55, ff. 120v-121r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga quaranta dies d'indulgència a tots aquells qui ajuden amb almoïna els nuncis de la capella de Sta. Llúcia de la catedral per poder comprar llibres, estovalles, ciris i ornaments necessaris.

16.

1372, maig 13. València
Doc. 140, f. 149r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Doménec Albero, escolà, la col·lació del benefici en l'església del lloc de Xiva, instituït per Teresa, esposa de Bertran Despès, sota la invocació de Sta. Caterina, vacant per resignació de Bernat de Pomar, prevere, al qual el presentà Pere de Camarasa, veí d'aquest lloc i patró del benefici.

17.

1372, maig 20. València
Doc. 127, ff. 145r-146r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Vidal de Castellbell, prevere, beneficiat de l'església del lloc d'Alfagar, la col·lació del benefici que té Guillem Carbonell, prevere, instituït en l'església de St. Vicent de València sota la in-

vocació de St. Bernat, resident ara al lloc de Noguera, diòcesi de Sogorb, al qual ha citat perquè residesca personalment i atenga el seu benefici, però, com que ha passat un temps i no ho ha fet, l'ha privat d'aquest. Presenta al candidat fra Joan Arboç, majoral de Quart i patró d'aquest benefici.

18.

1372, maig 25. Avinyó
Inclós en doc. 198, f. 172r.

Esteve de Poissy, cardenal prevere del títol de St. Eusebi, penitenciari papal, dispensa Antoni Fillach, escolà, del defecte de naixement que patia en ser fill de solter i soltera, i que puga ordenar-se i rebre un benefici.

19.

1372, maig 30. València
Doc. 94, f. 132r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per tres anys a Guillem Mathoses, diaca beneficiat de la capella de St. Bartomeu en l'església del lloc de Xàbia, que vol absentar-se de la diòcesi per estudis, per percebre les rendes del seu benefici.

20.

1372, juny 18. València
Doc. 194, f. 168v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per un any a Doménec Beneyto, beneficiat de la vila de Gandia, pobre i cec, que vol ordenar-se de prevere, perquè puga percebre els fruits del seu benefici.

21.

1372, juliol 1. València
Doc. 19, f. 105r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena a Ramon de Ruxol, rector d'Oliva, que escolte i decidezca l'apel·lació posada al bisbe per Arnau Ça-Vila, veí de València,

a una sentència pronunciada per Giner Rabassa, llicenciat en lleis, i Guillem Julià, rector de Castelló de la Ribera, jutges en segona instància en l'apel·lació presentada davant seu entre Arnau Ça-Vila, com a procurador dels pobres de Crist de la diòcesi, i Francesc Ivars, notari de València, procurador de Francesca, esposa de Nadal Ruboi i Elisenda, esposa de Francesc Ceriol, per la sentència pronunciada per Ramon Tolsà, llicenciat en lleis, i Bernat Candell, oficial de València, jutges delegats pel rei.

22.

1372, juliol 4. València
Doc. 13, f. 103r.

Llicència per un any atorgada a Bartomeu del Miracle, prevere, beneficiat d'Almàssera, per celebrar a més de la renda del seu benefici entre misses votives i d'altres fins a 100 sous.

23.

1372, juliol 5. València.
Doc. 18, ff. 104v-105r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Joan de Besalú, prevere, beneficiat de la vila de Lliria, la col·lació del benefici instituït per Guillem Cortés, vicari perpetu d'aquesta església, que manca de beneficiat, les rendes del qual s'han perdut per la seua escassetat i perquè cap beneficiat el volia.

24.

1372, juliol 5. Avinyó
Inclós en doc. 69, ff. 123v-124r.

Pere d'Estaing, arquebisbe de Bourges, cambrer papal, nomena fra Arnau, abat de Valldigna, capellà d'honor del Papa Gregori XI, el qual presta jurament del seu càrrec tot subscriuint en el llibre on solen signar altres capellans.

25.

1372, juliol 6. València
Doc. 201, ff. 173v-174v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència a Ramon Riba, clergue, beneficiat de l'església de la vila de Morvedre en el benefici instituït per Guillem Busquet, sota la invocació de St. Jaume, per permutar el seu benefici per un altre instituït a l'església de St. Martí de València sota la invocació de St. Jaume, i per això Ramon ha fet resignació del seu benefici davant el vicari general en absència de Violant, esposa de Mateu Miralles, veí de la vila, filla i hereva de Guillem Busquet.

26.

1372, juliol 28. València
Doc. 157, f. 156r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Berenguer Cebrià, prevere, la col·lació d'una de les quatre capellanies existents al monestir de Sta. Maria del Puig, instituïdes per Margarida de Lloria, comtessa de Terranova, vacants de feia molt de temps, el dret de patronat del qual fou retornat al bisbe.

27.

1372, juliol 30. València
Doc. 27, ff. 108v-111r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena que hom torne a l'hospital dels Beguins una suma de diners que li havia estat sostreta pels següents motius: en temps del seu predecessor Hug de Fenollet fou empresonat en la presó episcopal fra Jaume Just, de la tercera regla de St. Francesc, regent de l'hospital de Sta. Maria o dels Beguins de València, acusat d'heretge. Durant el temps en què fou pres ordenà el bisbe que feren inventari dels béns mobles d'aquest hospital, entre els quals foren inclosos també 3.722 sous, 10 diners i òbol en diners que s'endugueren a la sagristia de la catedral i tot quedà anotat en l'inventari fet per Bonanat Monar, notari de València, el 30 d'octubre de 1353. Més tard aquests diners foren trets per Antoni d'Alpicat, canonge, i Jaume del Mas, ciutadà de València, obrers majors, i Jaume Conill, prevere, sotsobrer de la fàbrica de la catedral, i prometeren tornar-los en el termini de quinze dies quan foren requerits, sota pena de 500 sous, com consta per instrument públic fet pel mateix notari el 17 de juliol de

1354. El bisbe averiguà que l'esmentat Jaume Just era pobre i duia una vida molt pobra, per la qual raó els diners presos no li pertanyien a ell sinó a l'hospital; per això, i davant Gerald Fuster, ciutadà de València, procurador i administrador d'aquest hospital, el bisbe declara que aquest import siga tornat a l'hospital i que els abans esmentats tornen els diners.

28.

1372, juliol 30. València
Doc. 109, ff. 136v-138r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència a Miquel d'Apiera, llicenciat en lleis, ciutadà de València, per instituir una capellania presbiteral a l'església de Sta. Maria d'Alzira, sota la invocació de Sta. Maria de la Humilitat, amb una dotació de 15 lliures de renda anual, i que poguen ser-hi soterrats ell i els seus parents a la capella que manara construir. Aquest acte es féu davant Lluís de Fenollosa, notari públic i escrivà del bisbe, Bartomeu Blanch, rector de Xaló, Ramon Riba, clergue, beneficiat de la catedral de Tortosa, i Ramon Mir, ciutadà de València.

29.

1372, juliol 30. València
Doc. 198. Incluye doc. 18, ff. 171v-172v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, accepta les lletres trameses per Esteve de Poissy, cardenal prevere del títol de St. Eusebi, penitenciari papal, en les que dispensa Antoni Fillach del defecte de naixement que patia en ser fill de solter i soltera.

30.

1372, juliol 31. València
Doc. 64, f. 122v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena a Arnau Brescó i Guillem Julià, preveres, marmessors de Joan de Gramer, que dels béns d'aquest difunt facen celebrar un aniversari de 50 sous distribuïts entre els clergues que intervinguen, i que donen a Guillem Rausell, veí del lloc de la Pobla de Benaguasil 116 sous que el difunt li deixà per diversos serveis que li prestà.

31.

1372, agost 1. València

Doc. 1, f. 99r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, envia una carta a través de Guillem Terrats, nunci de la Cúria, en la qual ordena a tots els eclesiàstics de la diòcesi que contribueixen a pagar 2.944 sous i 6 diners en què ha estat taxada la diòcesi de València en la talla que han de pagar per a la dècima pontifícia a la Cambra Apostòlica, en la qual cadascú ha de contribuir amb 18 diners per lliura, i que ho donen a Arnau Brescó, prevere i beneficiat de la catedral.

32.

1372, agost 1. València

Doc. 2, f. 99v.

Llicència de cura d'ànimes per dos anys de les esglésies del castell de Rebollet i de la Font, dependents de la parròquia d'Oliva, atorgada a Jaume de Santa, prevere, beneficiat de l'església del castell de Rebollet, en lloc de Ramon Ruxol, rector d'Oliva, i que Guillem Oliver, prevere, beneficiat de la catedral, pugui arrendar per dos anys els fruits i les rendes d'aquesta església d'Oliva.

33.

1372, agost 1. València

Doc. 3, ff. 99v-100r.

Llicència de cura d'ànimes per dos anys de l'església d'Oliva atorgada a Guillem Oliver, prevere, beneficiat de la catedral, i que aquest i Jaume de Santa, prevere, beneficiat de l'església del castell de Rebollet, puguin arrendar per dos anys els fruits i rendes d'aquesta església d'Oliva.

34.

1372, agost 1. València

Doc. 20, f. 105v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, nomena confessor seu fra Pere de Montroig, carmelita, que obtingué llicència de fra Aznar Martí, prior de la província d'Espanya, i li assigna una pensió anual de 30 florins que li pagarà el procurador dels pobres de Crist.

35.

1372, agost 2. València
Doc. 72, f. 125r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Joan Borrell i Guillem Vidal, preveres, la cura d'ànimes de l'església de Xàtiva, per dos anys, a instàncies d'Andreu Dez-Puig, vicari perpetu d'aquesta església, on podrà celebrar misses votives i d'altres fins a 100 sous.

36.

1372, agost 3. València
Doc. 134, f. 147v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Guillem Dez-Pla, prevere de la diòcesi de Girona, la cura d'ànimes per dos anys de l'església de la Vila Joiosa, en lloc de Bernat Palací, batxiller en decrets, rector d'aquesta església.

37.

1372, agost 4. València
Doc. 4, f. 100r.

Jurament prestat davant Jaume d'Aragó, bisbe de València per Vicent de Sant Silo, mercader i ciutadà de Gènova, que té llicència del Papa Gregori XI per comerciar amb «Alexandrinis», què les mercaderies que transporta en la seua nau Santa Caterina no són prohibides.

38.

1372, agost 4. València
Doc. 8, f. 102r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, reconeix un deute a Berenguer Vicent, canonge de la catedral, de 1.317 sous que li devia d'un total de 4.800 sous, per diversos objectes que Berenguer li vengué per un total de 170 lliures, 4 sous i 5 diners, com consta per un albarà que li signà el 7 de febrer passat. També reconeix un deute de 416 sous que li pagà a Berenguer Reboll el 31 de juliol passat per la talla de la darrera dècima que recaptà en la diòcesi el llegat papal Bertrando de Cosnaco.

39.

1372, agost 5. València
Doc. 61, f. 122r.

Llicència per tres mesos atorgada a Enyego Ortiç, prevere de la diòcesi de Tarragona, que presentà lletres dimissòries del seu bisbe, per celebrar en l'església de Cocentaina misses votives i altres, percebent 60 sous.

40.

1372, agost 10. València
Doc. 6, f. 100v.

Llicència per un any atorgada a Bernat de Sant Joan, prevere, beneficiat de Càrcer, per celebrar en el benefici que Jaume Collbató, rector de Càrcer, té en l'església de Xàtiva, percebent 100 sous.

41.

1372, agost 10. València
Doc. 9, f. 102v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, comissiona Ramon Almenar, rector d'Énguera, al qual havia constituït comissari per inquirir sobre assumptes d'usura en Xàtiva i en els llocs «ultra Xucarum», perquè pugui absoldre qualsevol persona acusada o sospitosa d'usura.

42.

1372, agost 10. València
Doc. 10, f. 102v.

Llicència per un any atorgada a Doménec Gil, de l'orde de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem a València, per celebrar en el benefici que Gabriel Ça Font té en aquesta església, percebent 100 sous.

43.

1372, agost 10. València
Doc. 11, f. 102v.

Llicència per un any atorgada a Pere Dez Blada, prevere, beneficiat de Xàbia, pera a celebrar en aquesta església, afegint a les 12 lliures que renda el seu benefici un complement de fins a 20 lliures.

44.

1372, agost 10. València
Doc. 21, f. 106r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència per celebrar en la ciutat i horta misses votives i altres fins a 15 lliures per un any a Miquel Soldevila, prevere, beneficiat del monestir de Sta. Clara de València, de les rendes del qual no es podia mantenir, i en el de la Saidia, que en morir Pere Ximèneç de Lomberrí, cavaller, que instituí el benefici de la Saidia, pels deutes que deixà, els seus marmessors no volgueren pagar a aquest Miquel la pensió anual que li corresponia.

45.

1372, agost 11. València
Doc. 14, f. 103r.

Llicència per un any atorgada a Pasqual Polo, prevere, per celebrar en el benefici que Pere Doso, vicari de Sueca, té en aquesta església, i en el benefici d'Antoni Ferrer, que estudia a València.

46.

1372, agost 11. València
Doc. 24, f. 107r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, amonesta Pere March, cavaller, procurador general d'Alfons, marquès de Villena, comte de Ribagorça i Dénia perquè prohibesca als jueus construir una sinagoga a Gandia.

47.

1372, agost 14. València

Doc. 29, ff. 111v-112r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Pere Garcia, clergue tonsurat de València, la col·lació d'una capellania de les cinc existents al monestir de Sta. Maria del Puig, instituïdes per la noble Margarida de Lloria, comtessa de Terranova, que estaven vacants de feia temps i el dret de patronat de les quals fou retornat al bisbe, i li ordena que reba els quatre ordes menors i les de sotsdiaca, diaca i prevere.

48.

1372, agost 17. València

Doc. 7, ff. 101v-102r.

Jaume d'Aragón, bisbe de València, prega als arquebisbes i bisbes d'altres diòcesis que permeten a Pere Bondia, prevere de la diòcesi de València, a qui ha atorgat lletres dimissòries, que pugui celebrar en les seues esglésies.

49.

1372, agost 20. València

Doc. 16, ff. 103v-104r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, comunica al rector de Gandia que Pere Galve, prevere, que té un dels tres beneficis instituïts en Ifach per la noble Margarida de Lloria, comtessa de Terranova, i a Bernat Perpinyà, prevere, que té un benefici instituït per Arnalda de Romaní, esposa de Ramon Gostantí, cavaller, en el monestir de Predicadors de València, que el bisbe traslladà a l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem, i volien permutar els beneficis, i li mana que cite a Pere March, procurador general d'Alfons, marquès de Villena i comte de Ribagorça i Dénia, patró dels tres beneficis d'Ifach, perquè comparega en el palau episcopal de València i veja la permuta.

50.

1372, agost 21. València
Doc. 15, f. 103r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga la cura d'ànimes de l'església de Vilallonga a Joan Alfonso, prevere.

51.

1372, agost 21. València
Doc. 17, f. 104r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, ordena a tots els rectors i vicaris perpetus de la ciutat i diòcesi que anuncien com excomunicades a les abadeses dels convents de Sta. Clara de València i de Xàtiva, perquè es negaren a pagar la talla passada feta pel llegat papal.

52.

1372, agost 21. València
Doc. 23, ff. 106v-107r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, ordena a Guillem Cabot, rector de la vila de Gandia, que amoneste a totes les persones, homes o dones, que facen operacions de diners amb els jueus en la nova sinagoga que van a construir en la vila.

53.

1372, agost 27. València
Doc. 22, f. 106r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena a Ramon de Renardes, oficial de Xàtiva, que amoneste als jutges i comissaris dels llegats piadosos de la ciutat de Xàtiva perquè hom compleisca els llegats amb la celebració de misses, com quedà estipulat als testaments i últimes voluntats.

54.

1372, agost 28. València
Doc. 25, ff. 107v-108r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, mana a Bartomeu de Renardes, oficial de Xàtiva, que amoneste als jutges i comissaris dels llegats piadosos de la ciutat de Xàtiva perquè hom compleisca els llegats amb la celebració de misses, com quedà estipulat als testaments i últimes voluntats.

55.

1372, agost 28. València
Doc. 182, f. 164v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per un any a Pere Saragossans, beneficiat de l'església de Morvedre sota la invocació de St. Blai, per absentar-se de la diòcesi per motiu d'estudis i seguir cobrant fins a 100 sous de les rendes del seu benefici.

56.

1372, agost 29. València
Doc. 12, f. 103r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, prorroga Antoni Tibalt, prevere, beneficiat de l'església de St. Salvador de València, fins a la festivitat de Tots Sants, l'ordre de manar fer una calze d'argent amb patena, vestimentes sacerdotals, un missal i estovalles per ornar l'altar del seu benefici, com s'havia obligat ell mateix, segons consta al llibre de la visita celebrada aqueix any, que havia de fer durant tot el mes d'agost.

57.

1372, agost 30. València
Doc. 141, f. 149v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga per un any a Guillem Salat, prevere, la cura d'ànimes de l'església de St. Andreu de València, des del pròxim més de gener, en lloc de Garcia d'Heredia, rector d'aquesta església.

58.

1372, agost 31. València

Doc. 26, f. 108r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena als preveres beneficiats en el monestir de la Saidia, i als seus substituïts que no celebren misses ni altres oficis divins, mentre dure la discòrdia provocada per l'elecció i confirmació com a abadessa de Raimunda March, i l'elecció i no confirmació com a abadessa de Raimunda de Sent Lir.

59.

1372, agost 31. València

Doc. 30, ff. 112r-113r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Pere Ça Sala la col·lació de la rectoria d'Agres i del benefici de St. Mateu apòstol en l'església d'Ontinyent, dels quals ha presentat la resignació per causa de permuta Pere Gizbert. La col·lació és rebuda per Gil Garcés de Calataiud, prevere de València, el seu procurador, com consta per instrument públic fet el 26 del present mes. És presentat per Miquel Ribera, notari de València, procurador de Doménec Navarro, Pere Nom de Déu i Bartomeu Revert, jurats aqueix any del lloc d'Ontinyent i patrons del benefici esmentat. Ordena, a més, als rectors de Cocentaina, Ontinyent i Albaida i a tots els preveres i beneficiats de la diòcesi que el tinguen com a aital.

60.

1372, agost 31. València

Doc. 31, f. 113r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Antoni de Castellaulí, prevere, beneficiat de la capella de St. Antoni en el castell de Cocentaina, la col·lació del benefici en el monestir de St. Antoni de València, instituit per Garcia Lòpiz de Cetina, uixer del rei, i la seua esposa Mallada d'Entença, el dret de patronat del qual fou retornat al bisbe per la negligència dels patrons.

61.

1372, agost 31. València
Doc. 48, f. 118v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Francesc Vilar, prevere, beneficiat de l'església major de Xàtiva i en el monestir de Montsant, llicència per absentar-se dels seus beneficis i arrendar les rendes de l'església de Gandia per tres anys, encarregant-se de la cura d'ànimes, puix que vol residir en aquesta ciutat, i que durant aquest temps deixi un prevere idoni que atenga els beneficis.

62.

1372, agost 31. València
Doc. 153, ff. 153v-154r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Bernat Perpinyà, prevere, beneficiat de l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València, en el benefici instituit per Arnalda de Romaní, esposa de Ramon Gostantí, cavaller, a la capella de Sta. Maria Magdalena, la col·lació d'un dels tres beneficis instituits en l'església d'Ifach per la noble Margarida de Lloria, vacant per resignació de Pere Galve, prevere, per causa de permuta feta amb ell.

63.

1372, agost 31. València
Doc. 154, ff. 154v-155r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Pere Galve, prevere, beneficiat de l'església d'Ifach en un dels tres beneficis instituits per la noble Margarida de Lloria, comtessa de Terranova, la col·lació d'un benefici instituit en l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València per Arnalda de Romaní, esposa de Ramon Gostantí, cavaller, a la capella de Sta. Maria Magdalena, vacant per resignació de Bernat Perpinyà, per causa de permuta feta amb ell.

64.

1372, setembre 1. València
Doc. 28, f. 111v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per estudiar música a Arnau Ça-Pujada, diaca, beneficiat de la catedral.

65.

1372, setembre 1. València
Doc. 32, ff. 113v-114r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Pere Feliu, clergue tonsurat de València, el benefici recentment instituït en l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem per Bernat Bonet, ciutadà de València, sota la invocació de Sta. Bàrbara, el dret de patronat del qual fou retornat al bisbe per la negligència dels patrons.

66.

1372, setembre 2. València
Doc. 80, f. 126v.

Concessió per un any a Jaume Bonamic, prevere, de la cura d'ànimes de l'església de Montcada, puix que no té cap benefici.

67.

1372, setembre 2. València
Doc. 136, f. 148r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga per dos anys a Berenguer Pujol, prevere, beneficiat de la vila d'Alzira, la cura d'ànimes d'Albalat de Pardines, en lloc de Bernat Olives, i que puga arrendar les rendes de la seua església, i que durant aquest temps deixi un prevere que atenga el benefici.

68.

1372, setembre 2. València
Doc. 137, f. 148v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València atorga llicència per dos anys a Bernat Olivers, rector d'Albalat de Pardines, per absentar-se i estudiar dret canònic, i que durant aquest temps deixi un prevere que atenga la rectoria.

69.

1372, setembre 4. València
Doc. 69. Incluye doc. 24, ff. 123v-124v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, rep de fra Arnau, abad de Valldigna, de l'orde del Císter, les lletres del Cambrer Papal on és anomenat capellà honorari del Papa, davant d'aquests testimonis: Gregorio Cazaloni, bisbe del Marroc, Pere Oliver, ardiaca de Valles, diòcesi d'Ozca, Pere Bordet, rector d'Alcoi, i Lluís de Fenollosa, notari públic i escrivà del bisbe.

70.

1372, setembre 4. València
Doc. 70, ff. 124v-125r.

Pere d'Estaing, arquebisbe de Bourges, Cambrer Papal, envia al bisbe de València una lletra on nomena fra Arnau, abad de Valldigna, capellà d'honor del Papa, i el bisbe executa allò manat en la lletra.

71.

1372, setembre 5. València
Doc. 113, f. 140r.

Bartomeu Ferrer, clergue, beneficiat a Benigànim, en el benefici de la Mare de Déu, instituït per En Franquea, rector que fou d'aquesta església, fa resignació del seu benefici davant Bernat Candell, vicari general, Lluís de Fenollosa, notari públic i escrivà del bisbe, Pere Bordet, rector d'Alcoi, i el mestre Joan Çalom.

72.

1372, setembre 5. València
Doc. 114, f. 140r.

Francesc Malet, prevere, beneficiat de Carlet, fa resignació del seu benefici davant Bernat Candell, vicari general i els testimonis abans esmentats.

73.

1372, setembre 5. València

Doc. 115, ff. 140r-141r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Francesc Malet, prevere, beneficiat de l'església de St. Bartomeu de València la col·lació del benefici de la Mare de Déu, instituït en Benigànim per En Franquea, rector que fou d'aquesta església, vacant per resignació de Berenguer Ferrer, clergue; el presenta Francesc Maça, prevere i ciutadà de València, procurador de Ponç de Malferit, major, ciutadà de Xàtiva, patró d'aquest benefici, com consta per instrument públic fet a Xàtiva el proppassat primer de setembre pel notari Berenguer Serra.

74.

1372, setembre 6. València

Doc. 34, f. 114v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena a Vicent Taybalos, rector de Xulella, que en el termini de sis dies pague a Doménec Pontils, de la casa del bisbe, 100 sous per la pena imposada perquè no tenia escolà o clergue que l'ajudara a missa, que cantara amb ell, llegira l'epístola i ensenyara als xiquets, com s'havia compromés quan el bisbe realitzà la visita a l'església. El 2 d'octubre aquest Vicent pagà l'esmentada xifra davant Lluís de Fenollosa, notari públic i escrivà del bisbe, Joan Eximèniç de Montornés, cavaller, i Joan Luna.

75.

1372, setembre 7. València

Doc. 35, ff. 114v-115r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Jacmeta, esposa d'Antoni de Montblanch, ciutadà, perquè done 80 sous al convent de predicadors de València, a instàncies de fra Jaume Vidal, per celebrar misses per l'ànima de Caterina, esposa d'Andreu Pisano, que ho deixà estipulat al seu testament, però no assignà cap església on s'havien de dir.

76.

1372, setembre 7. València

Doc. 36, f. 115r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Pere d'Osona, clergue, la col·lació de dos beneficis, l'un instituït per Jaume Martínez d'Entença i l'altre per Bernat Balaguer i la seua esposa Novella en l'església del lloc de Castalla, vacants per resignació de Gil Garcés, prevere, de feia temps, motiu pel qual el dret de patronat fou retornat al bisbe atesa la negligència dels patrons.

77.

1372, setembre 7. València

Doc. 37, f. 115v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Mallada d'Entença, esposa de Guillem de Bellvís, de la ciutat de Xàtiva, perquè tinga altar a sa casa i pugui oir missa.

78.

1372, setembre 7. València

Doc. 39, f. 116r-v.

Antònia, esposa de Joan Roiç, ciutadà, atorga llicència a aquest per ingressar en una orde religiosa. L'acte es celebra al palau episcopal davant Bernat Candell, vicari general, Lluís de Fenollosa, notari públic i escrivà del bisbe, Pere Oliver, ardiaca de Valles, diòcesi de Osca, i Doménec Joan, rector de Seta.

79.

1372, setembre 7. València

Doc. 79, f. 126v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, comunica al prior del monestir de Porta Coeli, de l'orde de la Cartoixa, que Antònia, esposa de Joan Roiç, ciutadà de València, ha atorgat llicència, davant del vicari general, al seu marit per entrar en religió i ella ha promés viure en castedat la resta de la seua vida, de tot el qual es manà fer instrument públic a Lluís de Fenollosa, notari públic i escrivà del bisbe.

80.

1372, setembre 10. València

Doc. 38. Ed. *Lengua vulgar*, doc. núm. 46, f. 116r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena a Ramon Roig, capellà seu i obrer del castell de Xulella, que obligue a Doménech Salvador i Eximén Salzadella, diputats, per rebre els quintos de les cavalcades amb motiu de la guerra contra el rei de Castella, import que s'ha de distribuir.

81.

1372, setembre 10. València

Doc. 40, f. 116v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència a Ferran Millà, batlle de l'Alcúdia de Carlet, i a la seua esposa Violant perquè puguen triar confessor.

82.

1372, setembre 10. València

Doc. 41, ff. 116v-117r.

Llicència per absentar-se per tres anys atorgada a Ramon Ruxol, rector d'Oliva, perquè pugua anar a estudiar a qualsevol estudi general i perquè durant aquest temps deixi un vicari idoni que atenga la rectoria.

83.

1372, setembre 13. València

Doc. 76, ff. 125v-126r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Pere de Montfort, canonge de València i rector de la parròquia de Cocentaina, perquè pugua permutar la seua rectoria amb la xantria que té Fortuny de Congostina a la catedral d'Elna, ja autoritzat pel llegat papal, cardenal Guido de Bolonya, bisbe Portuense.

84.

1372, setembre 14. València
Doc. 156, ff. 155v-156r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Ramon Fuster, prevere, beneficiat de la catedral i a l'església de St. Llorenç de València, la col·lació d'un benefici novament instituit a l'església de Burjassot per Arnau Ça Font, vacant de feia temps, el dret de patronat del qual fou retornat al bisbe.

85.

1372, setembre 14. València
Doc. 195, f. 170r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Guillem Amat, prevere, beneficiat de l'església de St. Joan de l'Hospitat de Jerusalem de València, que instituí tres aniversaris perpetus de 60 sous en l'església de St. Tomàs de València, dels quals un de 20 sous s'ha de celebrar a la seua mort amb altres dos anuals dels béns que ell deixe, per ser soterrat i traslladar les despulles dels seus parents en l'altar de Sta. Anna, on Saurina, esposa d'Arnau Gay, amic seu, dotà en aquesta església un benefici perpetu de 15 lliures en aquest altar, i un aniversari de 20 sous i una làmpara, els parents del qual deien que tenien dret a ser soterrats.

86.

1372, setembre 16. València
Doc. 42, f. 117r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Bartomeu de Castellar, prevere, capellà de la reina d'Aragó, beneficiat de la catedral i a la capella de l'hospital d'En Clapés, llicència per absentar-se dels seus beneficis per un any i que durant aquest temps deixe un prevere idoni que atenga els beneficis i celebre tres dies a la setmana en el benefici de la catedral.

87.

1372, setembre 16. València
Doc. 119, ff. 141v-142r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Joan Ferran, clergue, tonsurat, fill de Ramon Ferran, ciutadà de Xàtiva, la col·lació d'un benefici en l'església de Sta. Tecla d'aquesta ciutat, instituït per Maria, esposa que fou de Doménec Gerald, sota la invocació de St. Marc, vacant perquè el seu antecessor Ferran de Sant Ramon, clergue, abandonà l'estat clerical i es casà. El presenta Lluís Lópeç, notari i ciutadà de València, procurador de l'esmentat Ferran de Sant Ramon, pare de Joan Ferran, com consta per instrument públic fet a València el proppassat dia 4.

88.

1372, setembre 18. València
Doc. 43, f. 117r.

Llicència per un any atorgada a Joan Alfons, vicari de Vilallonga per celebrar, percebent 100 sous.

89.

1372, setembre 18. València
Doc. 193, f. 168v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per quatre anys a Francesc Ça Costa, sotsdiaca, rector de Carpesa, per absentar-se de la diòcesi per motiu d'estudis, i que durant aquest temps deixi un substitut idoni que atenga la rectoria.

90.

1372, setembre 20. València
Doc. 44, f. 117r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Felip Aguiló, escolà de la ciutat de Xàtiva, llicència per rebre la tonsura i els quatre ordes menors, essent dispensat pel llegat papal, Guido de Bolonya, bisbe Portuense, del defecte de naixement, pel fet de ser fill de prevere i soltera.

91.

1372, setembre 20. València
Doc. 46, ff. 117v-118r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga pròrroga per un any a Doménec Navarro, veí d'Ontinyent, marmessor de la seua germana Marieta, esposa de Sanxo Martínez d'Oblites, de la vila d'Alzira, la qual deixà en el seu testament que hom construïra una capella sota la invocació de St. Bartomeu i St. Antoni i la dotara amb 15 lliures de cens, perquè, passat un any, ho acompleisca.

92.

1372, setembre 20. València
Doc. 49, ff. 118v-119r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Bartomeu de Prullans, la rectoria del lloc de Bèlgida, que havia obtingut per permuta amb l'església de St. Nicolau de Bellpuig, de la diòcesi de Vic, regentada per Bernat Çapaiça, el qual per mediació del seu procurador Berenguer Vicent, canonge de la catedral de València, com consta per instrument públic fet a Manresa el dia primer d'aquest mes pel notari Berenguer de Tresserres, féu resignació d'aquesta, segons consta per lletres del bisbe de Vic fetes a Manresa el primer de desembre de 1366.

93.

1372, setembre 20. València
Doc. 63, f. 122r.

Llicència per un any concedida a Eximén de Daroca, prevere, beneficiat de l'església de la Sta. Creu, per celebrar, a més del seu benefici, fins a 100 sous.

94.

1372, setembre 20. València
Doc. 196, ff. 170r-171r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència a Joan Xativar, rector de Cortes, per permutar la rectoria per dos beneficis que té Pere Osinyà, prevere: l'un a la catedral instituït per Raimunda, esposa de Bonanat Munyoç i

Munio Martínez, ciutadà, sota la invocació de St. Jordi, i l'altre a l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València, instituït per Gueraula de Tous, sota la invocació de St. Jaume, dels quals ja ha fet la resignació. Pel benefici de la catedral, el dret de patronat del qual pertany al bisbe, el presenta Arnau Escribà, cavaller, i per l'altre el presenta Nicolau de Moraria, patró del benefici.

95.

1372, setembre 22. València

Doc. 47, f. 118r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Doménec Navarro, veí d'Ontinyent, marmessor de sa germana Marieta, esposa de Sanxo Martínez d'Oblites, de la vila d'Alzira, la qual deixà en el seu testament que hom construïra una capella sota la invocació de St. Bartomeu i St. Antoni i la dotara amb 15 lliures de cens, i instituï dos aniversaris, l'un en l'església d'Ontinyent i l'altre en la d'Alzira, llicència perquè pugui traslladar les despulles de sa germana i d'altres parents i amics, que estan soterrats al cementiri d'Ontinyent, a l'església d'aquest lloc, i que també pugui ser soterrat ell, la seua esposa i els seus fills.

96.

1372, setembre 22. València

Doc. 52. Incluye doc. 1, ff. 119v-120v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga la permuta a Bernat Çapaïça, rector de St. Nicolau de Bellpuig, de la diòcesi de Vic, que presentà lletres patentes del seu bisbe, amb el rector de Bèlgida Bartomeu de Prullans.

97.

1372, setembre 25. València

Doc. 50, f. 119v.

Llicència per un any concedida a Berenguer Ça Torre, prevere, beneficiat de l'església major de Xàtiva, per celebrar a més del seu benefici misses votives i d'altres en la ciutat, i que perceba fins a 17 lliures.

98.

1372, setembre 25. València
Doc. 51, f. 119v.

Llicència per un any concedida a Joan Gonçalveç, rector de Vilamarxant, que viu a València, i que durant aquest temps deixi un vicari idoni que atenga l'església.

99.

1372, setembre 28. València
Doc. 53, f. 120v.

Llicència per un any concedida a Bartomeu de Prullans, rector de Bèlgida, per absentar-se de la diòcesi.

100.

1372, setembre 28. València
Doc. 54, f. 120v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga pròrroga fins a la festa de Nadal al vicari perpetu del lloc del Villar perquè mane fer una campana, una vestidura sacerdotal completa i dues estovalles, que veié que faltaven quan realitzà la visita a l'església.

101.

1372, setembre 28. València
Doc. 56, f. 121r.

Llicència per un any concedida a Pere Ortí, prevere, per celebrar en qualsevol església de la diòcesi, percebent 15 lliures, puix que no té cap benefici.

102.

1372, setembre 28. València
Doc. 57, f. 121r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga lletres dimissòries a Pere Salvo, prevere, que vol absentar-se de la diòcesi, per celebrar en qualsevol església.

103.

1372, setembre 28. València
Doc. 84, f. 128r.

Llicència per absentar-se per dos anys concedida a Joan Gonçalveç, prevere, rector de Vilamarxant, perquè pugui residir a València i celebrar misses votives fins a 5 lliures.

104.

1372, setembre 28. València
Doc. 85, f. 128r.

Concessió de la cura d'animes per un any de l'església de Vilamarxant a Pere Tascant, prevere, a instàncies del rector d'aquesta.

105.

1372, setembre 30. València
Doc. 59, f. 121v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per un any a Guillem Ferrer, prevere, beneficiat de Riola, per absentar-se del seu benefici, que té unes rendes minses, perquè visca a València i celebre a la catedral o en qualsevol església misses votives i d'altres, i que durant aquest temps deixi un substitut idoni que atenga el benefici.

106.

1372, setembre 30. València
Doc. 62, f. 122r.

Llicència concedida a Antoni Ferrer, prevere, beneficiat de Riola, per absentar-se del seu benefici, poder viure a València i celebrar misses votives i d'altres fins a 20 lliures, i que durant aquest temps deixi un substitut idoni que atenga el benefici.

107.

1372, setembre 31. València
Doc. 60, ff. 121v-122r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Andreu Dez-Puig, vicari perpetu de l'església major de Xàtiva, perquè puga absoldre pecats considerats com a casos reservats.

108.

1372, octubre 1. València
Doc. 58, f. 121v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga pròrroga fins a la festa de Pasqua de Resurrecció al regent de la cura d'ànimes de Llombai perquè mane fer una custòdia d'argent, que veié que faltava en la seua visita a l'església.

109.

1372, octubre 1. València
Doc. 65, f. 122v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena a Vicent Taybalos, rector de Xulella, que fins a la festa de Nadal procure tenir un escolà de 14 o 15 anys que li ajude en missa, que cante amb ell i que llegesca l'epístola, en lloc de l'escolà que té de 8 anys, que no sap llegir ni cantar ni fer res a l'altar, i que si l'escolà s'absenta més de dos mesos procure tenir-ne un altre semblant. El 3 d'octubre fou tramesa aquesta lletra del bisbe en el palau episcopal per l'esmentat rector.

110.

1372, octubre 1. València
Doc. 66. Valencià. Ed. *Lengua vulgar*, doc. núm. 47, f. 123r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena al justícia i jurats de Xulella que els quintos d'aquest lloc, deguts del temps de la guerra contra Castella, siguen destinats a la reparació de l'església.

111.

1372, octubre 1. València
Doc. 67, f. 123r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per un any a fra Jaume de Sant Martí, vicari perpetu de Sta. Maria del Puig, per absentar-se, puix que va a Tolosa a estudiar dret canònic.

112.

1372, octubre 1. València
Doc. 68, f. 123r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per dos anys a Franch de la Volta, clergue, beneficiat del monestir de la Saidia, per absentar-se perquè va a estudiar dret canònic, i a percebre les rendes del seu benefici, i que durant aquest temps deixi un prevere idoni que atenga el benefici al qual donarà la meitat d'aquestes rendes.

113.

1372, octubre 1. València
Doc. 87, f. 128v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, ordena a Bartomeu d'Aliaga, veí de València, detentor dels béns que foren de Francesca d'Aliaga, de la parròquia de la Sta. Creu, que dels béns de la difunta destine 15 sous per celebrar en aquella església misses per la seua ànima.

114.

1372, octubre 4. València
Doc. 73, f. 125v.

Llicència per un any concedida a Pere d'Alcalà, prevere, beneficiat de St. Bartomeu de València, per celebrar misses votives i altres fins a 20 lliures, a més de les rendes del seu benefici, que són de 10 lliures i 16 sous.

115.

1372, octubre 4. València

Doc. 74, f. 125v.

Concessió per un any a fra Llorenç Rocha, de l'orde del Sant Sepulcre, de la cura d'ànimes de St. Bartomeu de València, en lloc de fra Francesc Ribalta, rector d'aquesta.

116.

1372, octubre 4. València

Doc. 75, f. 125v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, ordena al rector de Massamagrell que done possessió a Jaume Solaner, prevere, beneficiat del benefici de St. Miquel, instituït per Guillem Pinet, vacant per resignació d'Arnau Pellicer, prevere.

117.

1372, octubre 5. València

Doc. 71, f. 125r.

Concessió per un any a Guillem Porta, prevere, beneficiat de l'església major i a la capella de St. Antoni del castell de Cocentaina, de la cura d'ànimes de l'església major, a instàncies de Pere de Montfort, canonge de la catedral i rector de la mateixa església.

118.

1372, octubre 6. València

Doc. 77, f. 126r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena a tots els rectors i vicaris perpetus de la diòcesi que amonesten els marmessors de les seues parròquies perquè dels llegats que els difunts feren als frares dominics, franciscans, agustins i carmelites o a d'altres frares i monjes de la diòcesi, entreguen una quarta part a les parròquies o als rectors, que els correspon per dret parroquial.

119.

1372, octubre 6. València
Doc. 93, ff. 131v-132r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència per un any a Berenguer Dez Puig, prevere de la diòcesi de Girona, que presentà lletres dimissòries del seu bisbe, per celebrar en la diòcesi misses votives i d'altres fins a 20 lliures.

120.

1372, octubre 15. València
Doc. 83, ff. 127v-128r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, comunica a tots els rectors i vicaris perpetus de la diòcesi que de part del bisbe de Tarragona, Pere Clasquerí, li fou presentada una lletra de Gil Aycelin de Montaigu, cardenal bisbe Tusculà, auditor i comissari delegat del Papa, en la qual li mana a aquest arquebisbe i als seus sufraganis que denunciïn com a excomunicat a Francesc Roma, vicecanceller del rei, perquè després d'haver estat citat diverses vegades no volgué respondre davant el cardenal sobre alguns capítols sobre el mestre Albertold de Milà, procurador fiscal del Papa, contra aquest Francesc sobre alguns danys i opressions ocasionats al clero de la província Tarraconense.

121.

1372, octubre 16. València
Doc. 82, f. 127v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga lletra testimonial de tonsura a Guillem Cardona, fill de Guillem Cardona, del lloc de Xàbia, que rebé la tonsura de mans del bisbe Vidal de Blanes el 6 de desembre de 1359 quan realitzà la visita a aquest lloc, com consta al registre d'Ordes d'aquest bisbe.

122.

1372, octubre 17. València
Doc. 89, ff. 129v-130r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència als majorals i confreres de la confraria de St. Miquel, instituïda al lloc de Quart, a instància de Joan Arboç, majoral de Quart, per construir un altar, sota aquesta invocació, dins de l'església d'aquest lloc.

123.

1372, octubre 20. València
Doc. 88, f. 129r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, comunica als abats, priors, ardiaques, rectors, vicaris perpetus de la diòcesi i mestres dels ordres militars la lletra que ha rebut de l'arquebisbe de Tarragona, Pere de Clasquerí, la copia del qual els tramet, en la qual els ordena que en 20 dies li entreguen en la ciutat de Tarragona 2.807 sous i 10 diners barcelonins que els pertoca pagar en concepte de la talla de la suma de 24.465 sous que ha de recaptar Bernat d'Albia, cardenal bisbe Portuense i llegat del Papa, de la dècima papal en els regnes de Castella, Lleó, Aragó, Portugal i Navarra, a raó de 17 diners per lliura, i que ho paguen a Berenguer de Reboll, prevere de la catedral i col·lector diputat pel bisbe.

124.

1372, octubre 20. València
Doc. 91, f. 130v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Martí Sanç d'Oblites, rector de Pardines, que té només una renda de 40 lliures, per celebrar una missa a la setmana en l'església de Sta. Caterina de la vila d'Alzira.

125.

1372, octubre 20. València
Doc. 92, f. 131r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Antoni Boquet, veí de la vila d'Alzira i parent de Joan de Baiona, que puga percebre 30 lliures reials de València del seu parent per casar sa filla Caterina, el qual deixà en el seu testament com hereu universal a son fill Caterí de Baiona, sota la condició que si aquest moria sense fills legítims, dels seus béns hauria de dotar una capellania en el monestir de St. Agustí de l'esmentada vila, tot deixant per aquesta finalitat 2.000 sous reials, dels quals hom compraria 100 sous censuals, que rendarien anualment per la celebració de misses per l'ànima del testador, i de la resta volgué que compraren censals per distribuir-los entre donzelles casadores de la seua família i altres. Després de la mort del testador morí son fill, i no s'acomplí allò estipulat, pel qual motiu el bisbe també mana als marmessors del testador que li ho paguen.

126.

1372, octubre 20. València
Doc. 104, f. 135r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Martí Sanç d'Oblites, rector de Pardines, perquè, a més de la seua rectoria, pugua celebrar una missa a la setmana en l'església de Sta. Caterina d'Alzira en un benefici, la renda del qual no arriba a 10 lliures anuals, i per això ningú no el vol atendre i residir-hi.

127.

1372, octubre 21. València
Doc. 86, f. 128r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, comunica a tots els rectors i vicaris perpetus de la diòcesi la querella presentada per Pere Bramon, rector de Lutxent, sobre l'almoïna que es recapta per la capella del Corpus Christi.

128.

1372, octubre 22. València
Doc. 78, f. 126r.

Llicència per un any atorgada a Pere Rovira, prevere, beneficiat de Xàbia, per celebrar misses votives i d'altres a Benissa, a més del seu benefici, fins a 10 lliures.

129.

1372, octubre 22. València
Doc. 111. València. Ed. *Lengua vulgar*, doc. núm. 48, f. 139r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, absol Joan Vidal, que havia posat una querella contra fra Arnau, prior de Porta Coeli, per obrar un aljub que havia començat, i no havia complert els pactes establerts.

130.

1372, octubre 23. València
Doc. 90, f. 130r-v.

Bernat Candell, vicari general de València, mana al vicari perpetu i beneficiats de l'església major d'Alzira que toquen la campana de matí i que canten les hores, sota la pena de 12 diners cada cop que algun d'ells fora negligent en aquest compliment, puix que els jurats de la vila li han comunicat que el clero no atén aquestes obligacions.

131.

1372, octubre 23. València
Doc. 120, ff. 142v-143r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Pere Mataredona, prevere, la col·lació del benefici instituit en l'església del lloc de Cocentaina per Bernat Dez Puig i la seua esposa Maria, veïns que foren d'aquest lloc, sota la invocació de Sta. Llúcia, que fou presentat per Pere Daries, ciutadà de València, tutor de Francesca, filla de Nicolau Dez Puig, draper de València, patrona de la meitat del benefici, i rebutja com a menys idoni a Bernat Dez Puig, clergue simple tonsurat, de 14 anys, presentat per son pare Francesc Dez Puig, veí del mateix lloc, que ostenta l'altra meitat del dret de patronat. I mana a Pere de Montfort, canonge de la catedral que li done possessió.

132.

1372, octubre 24. València
Doc. 152, ff. 152v-153v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència a Simona, esposa d'Arnau de Valleriola, mercader, ciutadà de València, per instituir una capellania presbiteral, després de la seua mort, en l'església de St. Joan de la Boatella de València, a la capella i altar de Sta. Elena, construïda per ella vora el portal de l'església, i que l'atenga un prevere d'entre els seus hereus que contínuament celebre misses per la seua ànima, i la dota amb 15 lliures de renda anual, i que pugui ser soterrada ella i traslladades les despulles dels seus parents. Aquest acte es féu davant Pere de Montfort, canonge, Joan Riera, beneficiat de la catedral, i Pere Clariana, prevere.

133.

1372, octubre 25. València

Doc. 98, f. 133r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, mana al vicari perpetu de l'església de Sta. Maria de la vila d'Alzira, que done possessió del seu benefici a Pere Clariana, prevere, que substituirà Nicolau Pasqual, prevere, beneficiat d'aquesta església, absent del seu benefici recentment instituït per Suau, esposa de Guillem Vidal, d'aquesta vila.

134.

1372, octubre 25. València

Doc. 99, ff. 133v-134r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, mana al vicari perpetu de l'església major de Xàtiva que anuncie com a excomunicada a Cília de Peralta, abadessa del monestir de Sta. Clara d'aquesta ciutat perquè no volia contribuir a la talla de la diòcesi, i que amoneste a Berenguer de Valflor, Durand de Listo, Andreu Jovell, rector de Murla, Francesc Natera, Ponç de Pertusa, Francesc Gorchs, Joan Huguet, carnicers, Joan Simó, Guillem Arnau de Listo, Felip Baró, Miquel Sorió, Bernat Baró, Berenguer Foltra, Bernat Scolà, Pere Sepulcre, Ramon Almenar, sastre, Pere Colent, Joan de Gallach, Joan Llorenç, Joan Martíniç, Guillem Salanova i Joan Solzina, notari, ciutadans i habitants en aquesta ciutat, perquè en quatre dies desistesquen de participar i tenir relació amb l'esmentada abadessa.

135.

1372, octubre 25. València

Doc. 100, f. 134r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, mana a Galcerà Selva, prevere, beneficiat de Rafelbunyol, que en quatre dies residesca i atenga el seu benefici.

136.

1372, octubre 26. València

Doc. 101, f. 134v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, mana a Pere Mollà, prevere, beneficiat del lloc d'Albaida, que amoneste públicament a Pere Dez-Quer, prevere d'aquesta esglé-

sia, i a altres clergues i laics del lloc perquè no s'entremeten en els afers de les escoles de gramàtica que ha encomanat a Pelip Dez-Bach, batxiller en decrets i vicari d'aquesta església.

137.

1372, octubre 26. València

Doc. 102, ff. 134v-135r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, mana al vicari de l'església d'Albaida, que amonesti a tot clergue d'aquesta església perquè cante les hores i la missa major, sota la pena de 2 diners cada cop que deixen de cantar, i que apunte aquell que falte a cantar les hores i el castigue a no percebre els perçaos d'aquesta església.

138.

1372, octubre 26. València

Doc. 103, f. 135r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, a instàncies del noble Antoni de Vilaragut, senyor del castell d'Olocau i de les seus valls, en presència de Lluís de Fenollosa, notari públic i escrivà del bisbe, Arnau Brescó, rector de Sollana, i Bernat d'Uch, ciutadà de València, mana a Antoni Tibalt, prevere, beneficiat del lloc de Pardines i a la capella del lloc de Torres, d'aquesta vall, present també al palau episcopal, que cada setmana celebre missa tres dies a Pardines i dos dies a Torres, sota la pena de 2 sous.

139.

1372, octubre 26. València

Doc. 105, ff. 135v-136r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, mana al regent de la cura d'ànimes de la vila d'Alcoi, que amonesti a Gerald Doménech, batlle, i Bernat Correger, obrers del monestir de St. Agustí, perquè cada any a la festa de St. Miquel paguen a fra Doménech Escrivà, prior d'aquell, 4.000 sous que deixà en el seu darrer testament Margarida de Lloria, comtessa de Terranova, per la construcció i les obres de l'església i manteniment dels frares del monestir, a la qual cosa es negaven, i que li donen els 1.870 sous que li retenen des de l'any passat.

140.

1372, octubre 27. València
Doc. 108, f. 136r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga pròrroga fins a la festa de Nadal a Antoni Tibalt, prevere, beneficiat de l'església de St. Salvador de València, en el benefici instituït per Guillem Conill, per gastar 12 lliures en ornaments per al seu benefici, com li manà en la passada visita. Aquesta pròrroga s'atorga davant els testimonis Doménech Doménech, notari, i Berenguer Vicent, canonge.

141.

1372, octubre 27. València
Doc. 112, ff. 139v-140r.

Mateu Carbonell, ciutadà de València, en el palau episcopal davant Bernat Candell, vicari general, Lluís de Fenollosa, notari públic i escrivà del bisbe, Miquel d'Apiera, llicenciat en lleis i ciutadà de València, i Joan Riera, batxiller en decrets i beneficiat de la catedral, fa confessió judicial en la qual manifesta que té 4.000 sous dels béns que foren de Guillem Crespí, ciutadà de València, que rebé d'aquells 19.000 sous, que el noble Pere de Xèrica reconegué en el seu testament que devia a Guillem Crespí i manà que li foren pagats dels seus béns. Després d'això, l'esmentat Carbonell promet dotar amb 17 lliures anuals el benefici instituït per aquest Guillem en l'església de St. Joan de la Boatella de València, sota la invocació de St. Jordi, i un aniversari i una làmpara perpètua.

142.

1372, octubre 30. València
Doc. 106, f. 136r.

Llicència per un any atorgada a Pere Calp, prevere, beneficiat de la vila d'Alzira, per celebrar, a més del seu benefici, al benefici instituït fa poc per Miquel d'Apiera, llicenciat en lleis, en l'església de Sta. Maria.

143.

1372, octubre 30. València
Doc. 107, f. 136r.

Llicència per un any concedida a Bernat Darocha, prevere, beneficiat de la vila d'Alzira, per celebrar, a més del seu benefici, misses votives i d'altres fins a 15 lliures.

144.

1372, novembre 2. València
Doc. 130, f. 146v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, comunica a Guillem Valentí, rector de la vila de Gandia, que ha atorgat a Ramon Castellà, cavaller, senyor de l'alqueria de Xeresa, i Eximén Sanç, prevere, beneficiat de la capella d'aquesta alqueria al benefici instituit per Ramon Camell, habitant de Gandia, i amb 20 lliures de renda sense lluïisme ni fadiga, que paga aquest Ramon, que puga lliurar aquesta alqueria de la suma esmentada i l'assigna per permuta a aquest benefici.

145.

1372, novembre 4. València
Doc. 116, f. 141r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, dispensa a Nicolau Pasqual, prevere, beneficiat de l'església major d'Alzira de l'obligació de cantar diàriament les hores a l'església, com havia manat fer als clergues d'aquesta vila, atesa la seua malaltia als ulls.

146.

1372, novembre 6. València
Doc. 155, f. 155r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Mateu Bolea, prevere, la col·lació d'un benefici instituit en l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem per Pere Bondia, jurista de València, vacant de fa temps, el dret de patronat del qual fou retornat al bisbe.

147.

1372, novembre 8. Alcúdia
Inclós en doc. 122, f. 143v.

Joan Serra, prevere, beneficiat del lloc de Pego, a la capellania anomenada del Corpus Christi, instituïda per Berenguer Suau, veí que fou d'aquest lloc, nomena procurador seu a Pere Miravet, prevere, beneficiat de l'església del lloc de l'Alcúdia, perquè el represente davant el bisbe per presentar la renúncia al seu benefici i proposar al seu lloc a Doménec Mezquita, prevere de la vila d'Alzira. Actua com a notari Ferran Milla, i com a testimonis de l'acte Bernat Monbuy, vicari de l'Alcúdia, i Doménec Vicent, veí d'Alzira.

148.

1372, novembre 8. València
Doc. 117, f. 141r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general atorga a Bartomeu Benet, notari, veí de la vila de Morvedre, marmessor de Tomàs Vives de Canemars, cavaller, pròrroga per un any per construir una capella en l'alqueria anomenada Benifayró, situada a la vall de Segó, puix que aquest difunt deixà establert al seu testament que dels béns construïren en tres anys una capella en una alqueria seua on instituï a més un benefici, per al qual ja existia un beneficiat.

149.

1372, novembre 8. València
Doc. 118, f. 142v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per tres anys a Eximén de Pomar, vicari perpetu de Russafa, per celebrar dos dies a la setmana, a més de la seua vicaria, en un benefici instituït en l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València, sota la invocació de Sta. Caterina, puix que les rendes de la seua vicaria són molt minses.

150.

1372, novembre 8. València
Doc. 121, f. 143r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per tres anys a Berenguer Escampa, batxiller en decrets, diaca i rector de l'església de Bocairent, que vol ser promogut a l'orde del presbiterat, perquè pugui anar a estudiar a un estudi general.

151.

1372, novembre 8. València
Doc. 133, f. 147v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Joan de Castellsent, fill de Ramon de Castellsent, oriünd de València, per poder rebre la tonsura de mans de qual-sevol bisbe.

152.

1372, novembre 8. València
Doc. 187, f. 166v.

Concessió de la cura d'ànimes per tres anys de l'església de Gorga a Nicolau Revert, prevere, que no té cap benefici.

153.

1372, novembre 8. València
Doc. 188, f. 166v.

Concessió de la cura d'ànimes per un any de l'església de Gallinera a Doménech Rei, prevere, que no té cap benefici.

154.

1372, novembre 10. València
Doc. 122. Inclou doc. 147, ff. 143v-144r.

Pere Miravet, prevere, beneficiat de l'església del lloc de l'Alcúdia, procurador de Joan Serra, prevere, beneficiat del lloc de Pego, en el benefici instituït per

Berenguer Suau, sota la invocació del Corpus Christi, i legítimament constituït per ell, com consta per instrument públic fet el passat dia 8, presenta la renúncia al seu benefici per procurador, davant Bernat Candell, vicari general, Lluís de Fenollosa, notari públic i escrivà del bisbe, Pere Vidal, rector de Benaguasil, i Pere Bordet, rector d'Alcoi.

155.

1372, novembre 10. València
Doc. 123, f. 144r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Doménec Mezquita, prevere de la vila d'Alzira, la col·lació del benefici instituït a l'església de Pego per Berenguer Suau, veí que fou d'aquest lloc, vacant per resignació de Pere Miravet, prevere, beneficiat de l'Alcúdia, procurador de Joan Serra, prevere, darrer beneficiat.

156.

1372, novembre 12. València
Doc. 124, ff. 144v-145r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Pere Alier, prevere, beneficiat de l'església de la vila de Gandia, per arrendar per dos anys els fruits de l'església de Palma, en lloc de Berenguer Company, rector d'aquesta església, i que mane celebrar almenys un cop a la setmana en el seu benefici a un beneficiat idoni.

157.

1372, novembre 12. València
Doc. 125, f. 145r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per dos anys a Berenguer Company, rector de l'església de Palma i beneficiat de Gandia, per absentar-se d'aquesta església i viure a Gandia i que durant aquest temps deixi un vicari idoni que atenga la rectoria.

158.

1372, novembre 12. València
Doc. 139, ff. 148v-149r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per tres anys a Pere Vidal, rector de Benaguasil, per traslladar-se a la Cúria Romana al servei de Fernando Pérez Muñoz, bisbe electe d'Osca i que durant aquest temps deixi un prevere que atenga la rectoria.

159.

1372, novembre 12. València
Doc. 142, ff. 149v-150r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Llorenç d'Alpanyés, prevere, que fou beneficiat de l'església de Sta. Tecla de la ciutat de Xàtiva, en el benefici instituit per Maria, esposa d'Arnau Margalit, la col·lació del benefici instituit en l'església de Sta. Maria d'aquesta ciutat per Bernat Puig, sota la invocació de St. Maties, vacant per resignació de Pere d'Altés, prevere.

160.

1372, novembre 12. València
Doc. 143, f. 150r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Pere d'Altés, prevere, que fou beneficiat de l'església de Sta. Maria de la ciutat de Xàtiva, en el benefici instituit per Bernat Puig, sota la invocació de St. Maties, la col·lació del benefici instituit en l'església de Sta. Tecla d'aquesta ciutat per Maria, esposa d'Arnau Margalit, veí d'aquesta ciutat, vacant per resignació de Pere d'Alpanyés, prevere, per permuta mútua dels seus beneficis.

161.

1372, novembre 12. València
Doc. 145, f. 151r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Jaume Ratera, prevere, beneficiat de la catedral en el benefici instituit per Pere de Taraçona, canonge, en l'altar de Sta. Llúcia, la col·lació d'un benefici en el palau reial de València.

162.

1372, novembre 13. València
Doc. 110, f. 138r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Miquel Cardona, clergue, beneficiat d'Oliva, que vol estudiar dret a Montpeller, per percebre íntegrament en la seua absència les rendes del seu benefici durant quatre anys.

163.

1372, novembre 13. València
Doc. 126, f. 145r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per un any a Pere Oliver, prevere de la diòcesi de Pamiers, que presentà lletres dimissòries del seu bisbe, per celebrar misses votives i d'altres fins a 20 lliures.

164.

1372, novembre 13. València
Doc. 131, ff. 146v-147r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Andreu Marqués, prevere, la col·lació del benefici instituït a l'església de Sueca per Arnau Simó sota la invocació del Corpus Christi, vacant per resignació de Bernat Olives, prevere, el dret de patronat del qual fou retornat al bisbe.

165.

1372, novembre 13. València
Doc. 199, f. 173r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Bartomeu Romaguera, prevere, beneficiat de la catedral en el benefici de St. Donís, la col·lació d'un benefici dels deu que el noble Jaume de Xèrica instituï al monestir de la Saidia, vacants de feia temps, per la qual raó el dret de patronat fou retornat al bisbe.

166.

1372, novembre 15. València
Doc. 128, f. 146r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per un any a Pere Ferran, prevere de la diòcesi de Tarragona, que ha presentat lletres dimissòries de Bernat Terreny, oficial d'aquesta diòcesi, per celebrar misses votives i d'altres en qualsevol església de la diòcesi fins a 20 lliures.

167.

1372, novembre 15. València
Doc. 129, f. 146r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, comunica a tots els prelats que ha atorgat lletres dimissòries a Pere Tavascant, prevere, que vol absentar-se de la diòcesi i que li permeten celebrar a les seues diòcesis.

168.

1372, novembre 15. València
Doc. 159, ff. 156v-157r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Joan Ximénez, prevere, beneficiat de la catedral, la col·lació d'un benefici instituït en l'església de St. Martí de València, per Bernada, esposa de Giner Rabassa, ciutadà de València, vacant de fa temps per la mort de Ferrer Truytol, el dret de patronat del qual fou retornat al bisbe.

169.

1372, novembre 15. València
Doc. 190, f. 167r.

Concessió de la cura d'ànimes per un any de l'església de Vilamarxant a Guillem de Vilamur, prevere de la diòcesi d'Urgell, a instàncies de Joan Goçalveç, rector d'aquesta.

170.

1372, novembre 16. València
Doc. 132, f. 147r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència per sis anys a Miquel Donís, batxiller en decrets, rector de Navarrés i beneficiat de la catedral, per estudiar dret canònic i percebre íntegrament les rendes de la seua rectoria i benefici, i que durant aquest temps deixe un prevere que celebre dues vegades a la setmana.

171.

1372, novembre 16. València
Doc. 162, f. 157v.

Bernat Lillet, regent de la cura d'ànimes de l'església de St. Martí de València, en nom de Joan Ximèneç, beneficiat de l'altar major d'aquesta església, en el benefici instituit per Bernada, esposa de Giner Rabassa, mare de Giner Rabassa, llicenciat en lleis i ciutadà de València, que està en aquesta església per mandat de Bernat Candell, vicari general, donà possessió del seu benefici a l'esmentat Joan, essent testimonis Joan Suau, clergue, Joan Martínez i Bernat López, esculptors, veïns de València.

172.

1372, novembre 17. València
Doc. 200, f. 173v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Andreu Marqués, prevere, beneficiat de l'església de Sueca, la col·lació d'un dels dos beneficis instituits en l'església del lloc de Picassent per Ramon de Boyl, vacants de fa temps, raó per la qual el dret de patronat fou retornat al bisbe.

173.

1372, novembre 18. València
Doc. 135. Incluye doc. 3, f. 148r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, diu que ha vist unes lletres testimoniales del bisbe del Marroc i llegat papal al regne de Granada i Àfrica, en les quals concedí la tonsura a Jaume Pèriç, oriünd de València, fill de Martí Pèriç.

174.

1372, novembre 18. València
Doc. 138. Inclou doc. 4, f. 148v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, diu que ha vist unes lletres testimonials del bisbe del Marroc i llegat papal al regne de Granada i Àfrica, en les quals concedí la tonsura a Guillem Ministrol, fill de Berenguer Ministrol

175.

1372, novembre 22. València
Doc. 144, ff. 150v-151r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga per un any a Jaume d'Aliaça, prevere, vicari de Benidorm, depenent de la parròquia de Polop, la cura d'ànimes de l'església d'Altea, amb el consentiment de Jaume Esteve, rector d'aquesta església matriu, i que en quatre festes a l'any pugui celebrar dues misses, una a Benidorm i una altra a Altea.

176.

1372, novembre 23. València
Doc. 146, f. 151r.

Llicència per un any atorgada a Pere Verdú, prevere, beneficiat de l'església de St. Joan de Mercat de València, per celebrar misses votives i d'altres en aquesta ciutat, a més del seu benefici, fins a 10 lliures.

177.

1372, novembre 23. València
Doc. 147, f. 151r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena als rectors i vicaris perpetus de la diòcesi que reben i tracten bé i no impedisquen demanar almoïna a Miquel Polo, nunci de la capella de Sta. Llúcia de la vila d'Alzira, contigua a l'hospital, i atorga quaranta dies d'indulgència a aquells que ajuden amb almoïna.

178.

1372, novembre 23. València
Doc. 185, ff. 165v-166r.

Bartomeu de Foix, rector de l'església del lloc de Manises, diputat per Bernat Candell, vicari general, a instàncies de Vicent de Castre, beneficiat d'aquesta església en el benefici instituït per Pere López, dóna possessió d'aquest benefici davant del notari i els testimonis Guillem Carcasona, Sanxo Roiz i Pere Cenceloni.

179.

1372, novembre 24. València
Doc. 148, ff. 151v-152r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència per un any a Bartomeu Blanch, prevere, rector de Xaló, per absentar-se de la seua església, puix que les seues rendes són minses, i que pugua celebrar misses votives i d'altres fins a 20 lliures, i que durant aquest temps deixi un prevere que celebre almenys dos cops per setmana, un el diumenge.

180.

1372, novembre 24. València
Doc. 149, f. 152r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga per un any a Bartomeu Blanch, rector de Xaló, la cura d'ànimes de l'església de Sta. Caterina de València, i que hi celebre misses votives i d'altres fins a 20 lliures.

181.

1372, novembre 26. València
Doc. 150, f. 152r.

Llicència per celebrar per un any atorgada a Bernat Ribera, prevere, beneficiat de l'església de la Vila Joiosa, en el benefici instituït en aquesta església per Pere Celer, fins a 8 lliures a més del seu benefici.

182.

1372, novembre 26. València
Doc. 151, f. 152v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència per dos anys, des de la festa de Nadal, a Guillem Cabot, rector de Gandia, per absentar-se de la seua església i viure a València, i que durant aquest temps deixe un prevere idoni que atenga la rectoria.

183.

1372, desembre 6. València
Doc. 164, f. 158r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, odena al rector de l'església de Puçol que deixe de celebrar els oficis divins, ja que el justícia, els jurats, els obrers i el sagristà d'aquesta església no han fet allò manat en la darrera visita relatiu a la compra de diversos ornaments i objectes sagrats de l'altar de Sant Jaume, reparació del sostre de l'església en la part que cau al campanari, i que tancaren el cementiri amb un mur.

184.

1372, desembre 7. València
Doc. 158, f. 156v.

Pere Agostí, prevere, beneficiat de l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València, reconeix un deute a Pere Pellicer, beneficiat de l'església de Sueca, de 6 florins d'or comuns d'Aragó que s'havia compromés a donar-li abans de Quaresma, sota la pena quarta aplicada al fisc del bisbe. El 28 de gener Pere Pellicer manà cancel·lar el deute anterior perquè Pere Agostí ja li havia pagat. En foren testimonis Ramon Blanch, rector de Xàbia, i Ramon Pahó, escrivà de València.

185.

1372, desembre 7. València
Doc. 176, f. 161r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Joan Saüc, prevere, beneficiat de l'església de St. Llorenç de València, la col·lació d'un benefici instituït en l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València, a la capella de Sta.

Maria Magdalena, per Teresa Ximèneç de Borriol, esposa del noble Francesc Carroç, vacant perquè l'anterior beneficiat, Jaume Prats, ha obtingut un altre en l'església d'Ontinyent. És presentat per Pere Torrella, notari de València, procurador del noble Joan de Vilaragut, tutor de la noble Alamanda, patrona d'aquest benefici, la procuració de la qual consta per instrument públic fet a Xàtiva el 18 de juliol per Andreu de Solbes, notari públic.

186.

1372, desembre 10. València

Doc. 160, f. 157r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, ordena al vicari de l'església de Sollana que obligue a Pere Amiguet, prevere, beneficiat d'aquesta església a celebrar dos o tres cops per setmana al seu benefici, i diumenges i festius, puix que el té molt descurat i només celebra tres cops a mes.

187.

1372, desembre 10. València

Doc. 161, f. 157v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, ordena a Mateu Ivanyes i Pere Garcia, ciutadans de València, marmessors de Joan Navarro, ciutadà de València, que paguen als vicaris perpetus i beneficiats de l'església de St. Joan de València, com li havia sol·licitat Arnau Torres, prevere, procurador d'aquests, 14 lliures corresponents a la quarta part del llegat testamentari fet per aquest Joan al convent de Sta. Maria Magdalena, de la demarcació parroquial d'aquesta església, atenant així el mandat del bisbe relatiu a què als rectors correspon la quarta part dels llegats testamentaris que els feligresos de les seues parròquies deixen als convents de la seua demarcació.

188.

1372, desembre 10. València

Doc. 177, f. 162r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Francesc Mançanet, prevere, beneficiat de l'església de l'hospital de Jaume Sanç, de la ciutat de Xàtiva, la col·lació d'un benefici instituit al lloc de l'Olleria per Francesc Quintana, rector d'aquest lloc, el dret de patronat del qual fou retornat al bisbe per la negligència dels patrons.

189.

1372, desembre 11. València
Doc. 163, f. 158r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, ordena al rector de l'església de Puçol que amoneste als seus feligresos perquè declaren el que sàpien sobre la desaparició, en la passada guerra contra Castella, d'una sèrie d'ornaments i objectes sagrats de l'altar de Sant Jaume i que denunciïn a Jaume Vila, beneficiat d'aquest altar.

190.

1372, desembre 13. València
Doc. 165, f. 158v.

Concessió per un any a Miquel Sànxec, prevere, de la cura d'ànimes de l'església de la Pobla de Benaguasil, a instàncies del seu rector, Pere Vidal.

191.

1372, desembre 14. València
Doc. 166, f. 158v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Berenguer Çà-Torre, prevere, beneficiat de l'església major de Xàtiva, la cura d'ànimes de l'església de Llutxent i que pugui arrendar els seus fruits per tres anys, en lloc de Pere Bramon, rector d'aquesta església, i que durant aquest temps deixi un prevere que atenga el seu benefici.

192.

1372, desembre 14. València
Doc. 167, f. 158v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència per un any a Pere Berga, prevere, beneficiat de la catedral i a l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València, per absentar-se de la diòcesi, i que done 6 lliures al prevere que li atenga el benefici de la catedral i 4 lliures pel benefici de l'esmentada església.

193.

1372, desembre 14. València
Doc. 168, f. 159r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, ordena als rectors i vicaris perpetus de la diòcesi que permeten celebrar a les seues esglésies durant un any a Bernat Gerald, prevere de la diòcesi d'Elna, que ha presentat lletres dimissòries del seu bisbe.

194.

1372, desembre 14. València
Doc. 169, f. 159r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga llicència per tres anys a Bernat Perpinya, prevere, beneficiat de l'església del lloc de Pego, per absentar-se del benefici i residir i celebrar a la vila de Gandia.

195.

1372, desembre 14. València
Doc. 170, f. 159r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, dona possessió a Jaume Prats de la rectoria de l'església d'Ontinyent, que ha obtingut a través d'un rescripte del Papa Gregori XI sobre expectació d'un benefici vacant, fins a una determinada quantitat.

196.

1372, desembre 14. València
Doc. 203, ff. 175v-176r.

Guillem Amat, prevere, beneficiat de l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València, al qual el vicari general havia atorgat llicència per ser soterrat ell i la seua família en l'església de St. Tomàs de València en l'altar de Sta. Anna, construït per Saurina, esposa d'Arnau Gay, germana de l'àvia d'aquest Guillem, s'obliga a fer cada any tres aniversaris de 60 sous en total en l'església de St. Tomàs de València, un de 20 sous per l'ànima de Mateua, mare d'aquest Guillem, i dos de 40 sous entre ambdós després de la seua mort, tot deixant disposat com s'han de celebrar aquests aniversaris. Açò ho fa davant el vicari general, el notari Lluís de Fenollosa i els testimonis Guillem Sabadell i Bernat Perpinyà, preveres.

197.

1372, desembre 15. València

Doc. 171, f. 159v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga per un any a Andreu Donat i Berenguer Francesc, preveres, beneficiats en l'església del lloc d'Ontinyent, la cura d'ànimes d'aquesta església, a instàncies de Jaume Prats, rector d'aquesta església, i que durant aquest temps deixen un prevere idoni que atenga els seus beneficis.

198.

1372, desembre 16. València

Doc. 172, ff. 159v-160r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Guillem Salat, fuster, ciutadà de València, per ser soterrat ell i la seua família a l'església de St. Llorenç de València, a la capella de la Mare de Déu, on el seu oncle, Doménec Salat, prevere, instituï tres beneficis presbiterals o capellanies perpètues, i el mateix Guillem havia instituït també un aniversari perpetu de 15 sous.

199.

1372, desembre 16. València

Doc. 173, f. 160r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga al rector de l'església de Calp pròrroga fins a la festa de Pasqua de Resurrecció perquè mane fer uns llibres que manquen quan visità l'església.

200.

1372, desembre 16. València

Doc. 178, f. 162r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Bernat Dez Coll, rector de Ternils, la col·lació d'un benefici instituït a l'església de Sta. Maria de Xàtiva, sota la invocació de St. Gregori, per Guillem Ça Parra, ciutadà d'aquesta ciutat, vacant per mort de Martí dels Archs, prevere. És presentat per Guillem Ça Parra, fill i hereu d'aquest Guillem.

201.

1372, desembre 16. València

Doc. 204, f. 176r-v.

Guillem Salat, fuster de València, institueix un aniversari perpetu de 15 sous de renda en l'església de St. Llorenç de València, a la capella de Sta. Maria, cosa convinguda amb el bisbe perquè en aquest dia li ha atorgat llicència per ser soterrat ell i la seua família en aquesta església.

202.

1372, desembre 17. València

Doc. 179, ff. 162v-163r.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Berenguer Dez-Puig, prevere, beneficiat de la capella de St. Pau del palau episcopal i en l'església de St. Nicolau de València, la col·lació d'un benefici instituit en l'església de St. Joan del Mercat de València, per Maria, esposa de Pere Vilar, vacant de feia deu anys. És presentat per Berenguer Olives, ciutadà de València i patró del benefici.

203.

1372, desembre 17. València

Doc. 183, ff. 164v-165r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, ordena a Bernat Escrivà, notari de Xàtiva, que interroge davant testimonis a Pere de la Raga, notari i ciutadà de Xàtiva, sobre alguns capítols que ara nega sobre la promesa que féu, com a tutor d'Andreu Jovell, en l'església major de Xàtiva, a Vicent Serra, metge i ciutadà de València, procurador del seu germà Pere Serra, de presentar al seu germà Pere Serra per l'esmentat benefici, i ara Pere de la Raga no ho vol fer; per contra, ha presentat, per mediació del seu procurador, Pere d'Alcanyz, ciutadà de Xàtiva, a un infant anomenat Pere Montalber, cosa a la qual s'oposa l'esmentat mestre Vicent.

204.

1372, desembre 17. València

Doc. 184, f. 165r-v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Vicent de Castre, prevere, beneficiat de l'església de St. Martí de València, la col·lació d'un benefici perpetu instituït en el convent de predicadors d'aquesta ciutat per Pere Lópeç, ciutadà de València, dotat amb algunes rendes que deixà l'instituïdor, però com els frares no volen admetre al seu convent a cap clergue estrany a la seua orde ni tampoc poden tenir cap benefici, el bisbe manà transferir aquest benefici a la parròquia del lloc de Manises, on Felip Boyl, senyor d'aquest lloc, augmentà la renda del benefici en 100 sous si es transferia a la seua església parroquial, i mana a Bartomeu de Foix, rector de Manises, que li done possessió.

205.

1372, desembre 17. València

Doc. 186, f. 166r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga a Vicent Garrigosa, prevere, beneficiat de la catedral, la col·lació d'un benefici instituït en l'església de St. Esteve de València per Jaume Strany, ciutadà de València, i la seua esposa Elvira, sota la invocació de St. Joan Baptista i St. Joan Evangelista, vacant per mort de Pere Ferrer. El presenta Pere Rabassa, ciutadà i patró d'aquest benefici i parent més proper a Guillem Rabassa, ciutadà, i mana als beneficiats de la catedral i de St. Esteve que li donen possessió.

206.

1372, desembre 18. València

Doc. 174, f. 160r-v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, mana a Pasqual Ferri i Andreu de Pujaçons, veïns del lloc de Penàguila, marmessors de Pere Garcés de Masones, d'aquest lloc, que deixà una quantitat de diners per la redempció de captius, que donen 100 sous a Pere Dez-Coll, veí de València, que li calen per redimir al seu fill Pere.

207.

1372, desembre 19. València

Doc. 175, ff. 160v-161r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Pere Osinyà la rectoria del lloc de Cortes, vacant feta per resignació de Joan Xativar per causa de permuta feta amb ell per dos beneficis, l'un en l'altar de St. Jordi en la catedral i l'altre en l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València. És presentat per Jaume Escrivà, cavaller, habitant a València, procurador de Joan, comte de Prades, senyor del lloc de Cortes, com consta per instrument públic fet a València el 7 de desembre de 1369 per Ramon Gaya, notari públic. I mana al rector de Vilafermosa, al vicari de Sucaina, i a Antoni Garcia, prevere, beneficiat de l'església de Vilafermosa, que li donen possessió.

208.

1372, desembre 19. València

Doc. 181, f. 164r.

Pere Basella, notari, procurador de la noble Elicsén, esposa del noble Eximén Pérez d'Arenós, habitant a València, hereva de Caterina, esposa d'Arnau Ça-Morera, àvia d'aquesta noble, s'obliga, en presència de Bernat Candell, vicari general, a donar fins a la festa de St. Joan de juny a Pere Clariana, prevere, beneficiat de l'església de St. Joan de l'Hospital de Jerusalem de València en el benefici de St. Miquel, instituït per Caterina, 23 lliures, 3 sous i 6 diners que li devia pel servei d'un any, 6 mesos i 13 dies que atengué el benefici, davant els testimonis Pere Barrera, prevere, i Miquel Giner.

209.

1372, desembre 20. València

Doc. 189. Incluye doc. 2, ff. 166v-167r.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, accepta les lletres que Pere Miquel, escolà, li ha presentat d'Esteve de Poissy, cardenal prevere del títol de St. Eusebi, penitenciari papal, en les quals el dispensa del defecte de naixement que patia pel fet de ser fill de solter i casada.

210.

1372, desembre 23. València

Doc. 180, f. 163v.

Bernat Candell, prior de l'Olm i vicari general, atorga a Antoni Tibalt, prevere, beneficiat de l'església de St. Salvador de València en l'altar de St. Jordi, pròrroga fins a la festa de Pasqua de Resurrecció per manar fer un calze d'argent i una patena per l'altar del seu benefici.

211.

[1372, desembre. València]

Doc. 202, f. 174v.

Jaume d'Aragó, bisbe de València, atorga llicència a Bartomeu Ferrer, escolà, beneficiat perpetu en el monestir de St. Isabel de València, en el benefici instituit pel noble Eximén Pérez d'Arenós, per permutar el seu benefici amb el de Francesc Malet, beneficiat perpetu en l'església del lloc de Carlet, en el benefici instituit per Bernat Sanç de Bou.

T_{ext}

del

Formularius litterarum

cetero no contemptet Ita tñ q p̄rio r ante dñs bona
 mobilia r immobilia r que dñs iustias t̄p̄e de p̄hen
 sione facta s̄t ex post p̄p̄o r̄t p̄negreant oca
 dantur ad caplentā p̄ vos dñm d̄icam et dñm
 iustias simul alioy ydone p̄pone qm ipa bona p̄
 nō r dñs iustias teneat r̄ consuet ac etia resti
 tuat quocūq̄ p̄ vos r dñm iustias fuit requisit
 p̄ p̄dicta aut nō putendū p̄udicacionē nec aut h̄
 beatati eccl̄ ap̄ice p̄ aliquo derogare Dat/

Forma licent̄ celebrandi f̄r alioy p̄rio p̄
 Alieno

Jacoby r̄. Dilectis nō in xpo univ̄s et singulis ecclesiis
 et d̄icams eccl̄ias civitat̄ r̄ dot̄ nec salut̄. Salut̄ in
 dñmo ih̄u xpo. Novitis q̄ nos d̄icenas dominique p̄rio
 d̄icor̄ d̄icaxen̄ lator̄ p̄sent̄ qui suas l̄as dimissoras
 nō exhibuit h̄yam celebrandi et ministrandi infra n̄as
 d̄icor̄ excepta tñ Sede n̄ra tenore p̄sent̄ d̄icimus conceden
 dam. Unde mandamus vob̄ in v̄ritate p̄t̄ obedire quia
 ip̄m p̄b̄em cū ad d̄ic̄as l̄as declinavit benignit̄ admitt
 us et caritate tractatis et p̄mittatis missas et alia
 q̄ p̄ officia celebrare et a p̄b̄ sacerdotali officio circa tñ
 cura n̄as et ministracionem sacramentor̄ libere p̄mittat̄
 ita tñ q̄ idem p̄b̄ ad mendicandū in cler̄i ep̄b̄icū in
 m̄ue admittatur. p̄sent̄ post r̄o. Dat/

Forma licent̄ ut celebrare possit recepto p̄
 Comp̄sa aḡis d̄no ep̄o.

Jacoby r̄. Dilecto in xpo ā arch̄e pardo filio b̄ndi pardo
 civitatis d̄ic̄is cond̄o. Salut̄ in d̄no d̄ic̄o aḡub̄us malueris
 d̄no antistite vite p̄moto geam̄ r̄ycom̄m̄on̄t̄ p̄ m̄as
 eccl̄ et Sedis ap̄lice obtinere p̄ma r̄p̄ra recepte d̄ic̄as
 et d̄ic̄ali caractere insignire tibi de legamo m̄em̄o
 p̄ccato ac in l̄atura ydoneo h̄yam impartimus et
 eide d̄no antistite sup̄ hoc com̄it̄ d̄ic̄as n̄as. Rogans
 ip̄m d̄um antistite quato suas tibi concedi dehit l̄as de
 d̄ic̄atu h̄yam r̄p̄m̄on̄t̄ p̄b̄ens. Dat/ r̄o.

[Índex del Formulari¹]

- [1] [f. 11r] Litera licencie facta per dominum episcopum alicui alteri episcopo quod loco ipsius celebret ordines generales I carta
- [2] Alia sub certa forma I carta
- [3] Litera missiva de statu et de recomendacione / Litera missa per dominum episcopum alicui domino officiali vel vicario de statu et aliis rebus I carta
- [4] Litera audiendi missam nupcialem in domo II carta
- [5] Comissio iusticie vel alio officiali quod capiat fratres / Comissio iusticie vel alio officiali quod capiat etc. II carta
- [6] [Litera licencie audiendi missam in domo]
- [7] [Alia²]
- [8] Litera tallie missa per dominum episcopum universis rectoribus et vicariis perpetuis sue diocesis quod solvant illam XIII carta
- [9] Litera casuum reservatorum domino episcopo / Litera casuum penitencium reservatorum domino episcopo XIII carta
- [10] Litera casuum sub brevi forma et de cura commitenda/ [Alia sub certa forma] XV carta
- [11] Litera absentandi XV carta
- [12] Litera licencie absolvendi casuum penitencium reservatorum domino episcopo XV carta
- [13] Litera acaptandi sub brevi forma XV carta

¶ ¹ Transcriu el títol de cada document com apareix a l'índex i, tot seguit, separat per una barra (/) transcriu el títol del mateix document

com apareix al Formulari, sempre que divergesca d'aquell que apareix a l'índex. ¶ ² Aquest document i l'anterior no consten a l'índex.

[14] Forma literarum conversorum / Forma literarum testimonia- lium conversorum	XIX carta
[15] Litera comittendi casus penitenciales alicui	XX carta
[16] Litera monitoria quod faciat residenciam personalem / Litera monitoria	XX carta
[17] Litera monitoria iusticie	XXI carta
[18] Forma carte absolucionis facte alicui persone de facto homi- cidii	XXI carta
[19] Litera iusticie	XXII carta
[20] Litera prorogacionis de coperta de coreo in altari facienda / Litera prorogacionis	XXII carta
[21] Litera prorogacionis de quodam legenderio / Litera proro- gacionis	XXII carta
[22] Alia litera de alio legenderio / Alia	XXII carta
[23] Forma literarum recipiendi fructus in absentia alicuius bene- ficii causa studii	XXIII carta
[24] Alia de eodem / Alia	XXIII carta
[25] Litera testimonialis tonsure	XXIII carta
[26] [f. 11v] Litera testimonialis tonsure	XXIII carta
[27] Litera testimonialis tonsure facta ex parte vicarii generalis	XXIII carta
[28] Litera confessionis facta alicui / Litera confessionis facta per dominum episcopum alicui persone	XXIII carta
[29] Deduccio alicuius litere / Deduccio alicuius litere facte alicui	XXIII carta
[30] Litera acaptandi	XXIII carta
[31] Litera missa per dominos cardinales Bartholomaeo, archie- piscopo Barensi ³	
[32] Licencia quod aliquis scholaris posit recipere III ^{or} minores ordi- nes a quocumque episcopo / Litera licencie quod aliquis sco- laris possit recipere III ^{or} minores ordines a quocumque epis- copo	XXVI carta
[33] Alia recipiendi tonsuram ex parte domini vicarii generalis, absente episcopo a sua diocese / Alia recipiendi tonsuram ex parte domini vicarii generalis tantum si episcopus est absens a diocesi sua	XXVI carta
[34] Litera licencie de confratria / Confratria	XXVII carta
[35] Licencia sepeliendi in ecclesia / [Licencia sepeliendi]	XXVII carta
[36] Litera de indulgenciis. [Litera indulgencia in adoracione Cor- poris Christi]	XXVII carta

¶³ Aquest document no consta a l'índex.

- [37] Litera concessa alicui fratri ut possit se transferre de uno monasterio ad aliud XXVIII carta
- [38] Litera citacionis missa alicui domino antistiti super absentia alicuius presbiteri XXIX carta
- [39] Litera sequestracionis aliquorum fructuum vel bonorum a XXX
- [40] Litera de uno qui, vivente rectore, accepit possessionem et modo dominus episcopus mandat restitui dictam possessionem dicto rectori qui primo possidebat / [De nullitate collacionis] a XXX
- [41] Litera missa rectoribus, vicariis et presbiteris ex parte domini episcopi causa tenendi vel celebrandi colloquium alicui loco a XXXI
- [42] [Litera missa domino regi Cipri⁴] a XXXIII
- [43] Litera missa alicui servitori domini episcopi in favorem alicuius in Curia Romana a XXXIII
- [44] Litera prorogacionis de quodam vestimento festivo / Litera prorogacionis a XXXIII
- [45] Procuracio ad causa/ *Procuració* a XXXIII
- [46] Litera prorogacionis de aliquibus libris / Litera prorogacionis a XXXIII
- [47] Litera licencie quod aliquis possit recipere tonsuram a quocumque / [Litera ad recipendam tonsuram] XXXIII
- [48] Litera facta alicui presbitero quod possit celebrare missas vel anniversarium, que aliquis in suo ultimo testamento celebrari mandavit a XXXIII
- [49] Litera provisionis quod rectore absente ponant vicarium ad tempus / Litera provisionis iusticie a XXXV
- [50] Litera comittendi curam animarum alicui presbitero beneficiato et quod possit arrendare fructus ecclesie a XXXV
- [51] [f. 12r] Litera monitoria⁵
- [52] Litera monitoria facta alicui quod solvat certum quid pro iure sigilli acceptandi pro quadam muliere que in vita heremitica *etc.* / Acaptandi a XXXVI
- [53] Presentacio alicuius litere presentacionis missa domino episcopo ex parte patroni alicuius beneficii cum possessione eiusdem beneficii a XXXVII
- [54] Litera facta alicui patrono beneficii litigiosi quod durante litigio possit vendiciones possessionum dicti beneficii firmare et laudimia recipere *etc.* a XXXVIII
- [55] Litera licencie quod aliquis possit ossa alicuius rectoris incinerari et translari intus ecclesiam a XXXIX

¶ ⁴ Aquest document no consta a l'índex.

¶ ⁵ Aquest document no consta a l'índex.

- [56] Litera licencie concesse alicui presbitero beneficiato quod ser-
viendo alicui domino possit celebrare beneficcium suum ubique a XXXIX
- [57] Litera acaptandi indulgencialis <pro> quodam qui estat in
terra paganorum / Litera acaptandi indulgencialis a XL
- [58] Litera licencie pro quodam presbitero alienigena quod amore
Dei possit celebrare / [Licencia celebrandi] a XL
- [59] Litera licencie eligendi confessorem specialem a XL
- [60] Litera licencie celebrandi aliquod beneficcium et presbiter non
sit beneficiatus a XL
- [61] Item alia litera eligendi confessorem et quod possit absolvere a
quibuscumque criminibus a XL
- [62] Litera licencie facta alicui rectori ut aliquis beneficcatus adiu-
vet sibi ad audiendas confessiones a XLI
- [63] Litera facta alicui causa studii et quod non teneatur promoveri
ad sacros ordines a XLI
- [64] Litera licencie celebrandi aliquod beneficcium alicuius absentis
/ Litera licencie celebrandi aliquod beneficcium alicuius absen-
tis facta alicui presbitero a XLI
- [65] Litera quando aliquis dominus suscipit aliquem de domo et
familia sua a XLII
- [66] Litera licencie concessa alicui presbitero quod filius proprius
possit morari secum / Litera licencie concessa alicui presbitero
quod filius proprius possit morari secum in domo a XLII
- [67] Litera absentanti concessa alicui presbitero et quo possit de-
morari cum aliquo domino a XLII
- [68] Litera concessa alicui quod non teneatur promoveri ad sacer-
docium ad certum tempus et quod possit recipere fructus sui
beneficcii faciendo celebrari in septimana in illo duobus diebus
missam tantum / Litera concessa alicui quod non teneatur
promoveri ad sacerdocium ad certum tempus et quod possit
recipere fructus beneficcii faciendo celebrari in septimana
duobus diebus missam in illo tantum a XLIII
- [69] Litera concessa ut aliquis possit sepeliri intus ecclesiam, brevis
et valde bona a XLIII
- [70] [f. 12v] Litera facta alicui presbitero ut in defectu alicuius
beneficcii non servientis suum beneficcium suppleat eiusdem
servicium a XLIII
- [70a] Litera cuidam beneficiato presbitero in quadam ecclesia quod
loco rectoris possit confessiones et alia sacramenta ministrare⁶ a XLIII

¶⁶ Aquest document no consta al Formulari.

- [71] [Litera qua comittitur cura animarum⁷]
- [72] Litera revocacionis alicuius litere facte ratione celebracionis
beneficii a XLV
- [73] Litera acaptandi pro quodam captivo / Litera acaptandi a XLV
- [74] Litera acaptandi causa matrimonii a XLVI
- [75] Litera acaptandi brevis pro homine, qui factus est debilis /
Litera acaptandi brevis a XLVI
- [76] Institucio beneficii cum aniversario a XLVII
- [77] Absolutio sive remissio facta alicui pro facto alicuius femine a XLVIII
- [78] *Letra tramesa per lo senyor a qualqué loch seu sobre excés que algun
vassalll haja feyt e lo dit seyor li ho perdona / Letra tramesa per lo
senyor bisbe a qualqué loch seu sobre excés que algun vassalll haja feyt
e lo dit seyor li o perdona* a XLVIII
- [79] Litera cuidam officiali quod remitat sibi factum inceptum /
[Litera de processu ad se advocando] a XLIX
- [80] Litera licencie audiendi missam in aliqua alcarea a XLIX
- [81] Litera monitoria causa permutacionis beneficiorum a XLIX
- [82] Litera tonsure et sint ordines generales / Tonsura et sint ordi-
nes generales a L
- [83] Litera tonsure et non sint ordines generales / Tonsura a L
- [84] III^{or} minores ordines celebratos per alienum episcopum de li-
cencia *etc.* / III^{or} minores ordines celebratos per alienum epis-
copum de licencia episcopi Valencie a L
- [85] Ordinum generalium a LI
- [86] Alia forma et non sint ordines generales a LI
- [87] Litera dimisoria / Litera dimissorie a LI
- [88] Litera ex parte domini facta cuidam regenti quod absolvat ius-
ticiam et sagiones, qui excommunicati erant pro quadam cap-
tione cuiusdam tonsurati / [Litera de relaxando interdictum] a LI
- [89] Forma licencie celebrandi facta alicui presbitero alieno / For-
ma licencie celebrandi facte alicui presbitero alieno a LII
- [90] Litera licencie ut scholaris possit recipere tonsuram a quovis do-
mino episcopo a LII
- [91] Guidaticum seu asecuramentum per certum tempus a LII
- [92] Litera remissionis a LIII
- [93] Litera dimissoria / Litera dimissorie a LIII
- [94] Litera licencie recipiendi ordines a quocumque episcopo / Li-
tera licencie recipiendi ordines a quocumque episcopatu a LIII
- [95] Litera acaptandi pro captivo / Litera acaptandi a LIII

¶ ⁷ Aquest document no consta a l'índex.

- [96] [f. 13r] Litera absentandi facta cuidam rectori / Litera absentandi a LIII
- [97] Litera celebrandi et quod habeat beneficium / Litera licencie celebrandi et quod habeat beneficium a LIII
- [98] Alia similis et quod non habeat beneficium a LIII
- [99] Litera graciaram de certa quantitate / Litera graciaram a LIII
- [100] Alia forma graciaram de parte decimarum / Alia forma graciaram a LV
- [101] Forma collacionis beneficij noviter instituti, collati alicui presbitero vel scolari a LV
- [102] Alia forma / Alia a LV
- [103] Forma permutacionis / Permutacionis a LVI
- [104] Forma comittendi curam animarum a LVI
- [105] Alia similis quod presbiter non habeat beneficium a LVI
- [106] Item alia a LVII
- [107] Item alia a LVII
- [108] Litera indulgencialis pro redempcione alicuius conversi scilicet qui de novo recipiat baptisma a LVII
- [109] Litera testimonialis tonsure a LVII
- [110] Alia similis a LVIII
- [111] Litera unionis duorum beneficiorum / Forma literarum uniendi sive incorporandi unum beneficium cum aliquo ut de duobus fiat unum a LVIII
- [111a] Forma uniendi seu incorporandi unum beneficium cum alio⁸ a LVIII
- [112] Super defectu natalium a LIX
- [113] Forma carte tonsure super defectu natalium a LX
- [114] Forma dispensacionis legitimandi dictum scolarem a LX
- [115] Litera licencie ut curatus ecclesie possit admittere ad comparnitatem sex personas vel pauciores a LX
- [116] Litera licencie mutandi unam ecclesiam in aliam ut sit longior a LXI
- [117] Litera facta curato ut ex certis causis absolvat *etc.* / Litera absolucionis a LXI
- [118] Litera missa alicui curato ut moneat aliquem patronum ut velit consentire seu prestare assensum quod beneficiatus possit permutare suum beneficium cum alio / Litera missa alicui regenti curam animarum ut moneat aliquem patronum beneficij ut velit consentire seu prestare assensum quod beneficiatus possit permutare dictum beneficium cum alio a LXII

¶⁸ Aquest document no consta al Formulari.

- [119] Forma literarum de reconciliatis / De reconciliatis a LXII
- [120] [f. 13v] Litera licencie ut aliquis scolaris possit recipere tonsuram a quocumque alieno episcopo a LXIII
- [121] Forma literarum ad III^{or} minores ordines et ad omnes alios ordines / Ad III^{or} minores ordines et ad omnes alios ordines a LXIII
- [122] Item alia / Alia a LXIII
- [123] Litera acaptandi pro quodam, qui ad sepulcrum dominicum venerit et non habet *etc.* / Litera acaptandi a LXIII
- [124] Litera acaptandi ad opus alicuius orphane desponsate pro habendis vestibis nupcialibus a LXIII
- [125] Litera absolucionis de quodam, qui fuit difamatus de una muliere / Litera absolucionis a LXIII
- [126] Litera missa alicui officiali domini episcopi pro parte ipsius domini a LXIII
- [127] Litera acaptandi pro captivis / Litera acaptandi a LXIII
- [128] Litera acaptandi pro una femina, que captiva fuit / Litera acaptandi a LXV
- [129] Litera acaptandi pro captivo / Acaptandi a LXV
- [130] Alia et alia acaptandi pro captivis / Alia a LXV
- [131] Item alia litera acaptandi / Litera acaptandi a LXVI
- [132] Item alia / Alia a LXVI
- [133] Item alia / Alia a LXVI
- [134] Item alia⁹
- [135] Forma literarum sponsalium a LVII [*sic*]
- [136] Litera missa iusticie, iuratis et probis hominibus locorum domini episcopi a LVII [*sic*]
- [137] Alia forma melior a LVII [*sic*]
- [138] Litera missa custodiis regni Valencie a LVII [*sic*]
- [139] Litera inulgienciarum conversorum / Alia litera indulgencie conversorum a LVII [*sic*]
- [140] Item alia forma valde bona a LVIII [*sic*]
- [141] Forma dispensacionis ut clericus possit obtinere duo vel tria beneficia *etc.* a LVIII [*sic*]
- [142] Forma super defectu natalium tamen episcopus alienus faciat ordines et dominus episcopus comittit ei / Forma super defectu natalium tamen episcopus alienus faciat ordines et dominus Valencie comittit ei a LIX [*sic*]
- [143] Litera acaptandi pro captivo / Litera acaptandi a LIX [*sic*]

¶ ⁹ Aquest document no consta a l'índex.

- [144] Forma licencie faciendi sex inter compatres et comatres /
 Forma licencie faciendi VI^{ex} inter compatres et comatres a LIX [*sic*]
- [145] Forma licencie eligendi confessores / Forma literarum licencie eligendi confessores a LIX [*sic*]
- [146] [f. 14r] Forma literarum audiendi missam in domo et erigere altare / Forma literarum licencie audiendi missam in domo et erigere altare a LXX
- [147] Litera testimonialis tonsure a LXX
- [148] Litera acaptandi pro quadam puella / Litera acaptandi a LXX
- [149] Indulgentiam concessa per dominum papam Gregorium anno LXXV° per totam diocesim Valentinam et anno illo fuerunt mortalitates de mense decembris usque ad mensem septembris sequentem / Hanc indulgentiam dedit dominus noster papa Gregorius in anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° quinto, scilicet per totam diocesim Valencie et fuerunt mortalitates a LXXI
- [150] Litera acaptandi pro captivis / Alia forma literarum acaptandi a LXXII
- [151] Alia et alia acaptandi ad opus cuiusdam puelle desponsate / Alia a LXXII
- [152] Item alia acaptandi pro captivo / Item alia a LXXIII
- [153] [146] Item alia a LXXIII
- [154] Item alia acaptandi per transitum itineris / Item alia a LXXIII
- [155] Super defectu nathalium [*sic*] a LXXIII
- [156] Litera absolucionis alicuius criminis vel excessus facte alicui clerico a LXXIII
- [157] Item alia litera absolucionis / Alia a LXXIII
- [158] Litera acaptandi pro captivo / Litera acaptandi a LXXIII
- [159] Item alia litera acaptandi pro captivo / Alia litera acaptandi a LXXV
- [160] Item alia pro captivo / Alia a LXXV
- [161] Litera indulgencialis racione hospitalis Gandie / Hospitalis Gandie a LXXV
- [162] Forma literarum audiendi missam in domo a LXXVI
- [163] Forma literarum facta alicui quod ultra suum beneficium *etc.* / Forma literarum celebrandi factarum alicui presbitero beneficiato alicuius beneficii quod ultra suum beneficium possit celebrare aliquod beneficium talis clerici vel presbiteri a LXXVI
- [164] Litera credencie missa alicui episcopo¹⁰ a LXXXI
- [165] Litera missa alicui socio a LXXXI

¶ ¹⁰ Aquesta segona part del Formulari és coneguda només per l'índex, car no s'han conservat els documents copiats.

[166] Litera credencie	a LXXXI
[167] Litera generalis recomendacionis	a LXXXI
[168] <i>Letra tramesa a les guardes</i>	a LXXXII
[169] <i>Al consell de Requena</i>	a LXXXII
[170] <i>Comissió en pla</i>	a LXXXIII
[171] Litera acaptandi ad opus maritandi aliquam orfanam	a LXXXIII
[172] [f. 14v] Litera missa Domino <nostro> Pape in favorem alicuius.....	a LXXXVIII
[173] Litera missa alicui domino cardinali pro eodem	a LXXXVIII
[174] Litera missa alicui servitori pro eodem	a LXXXVIII
[175] Litera comissionis missa alicui archiepiscopo vel episcopo ratione alicuius concambii	a LXXXV
[176] Alia super eodem.....	a LXXXV
[177] Litera dimissoria	a LXXXVI
[178] Comissio generalis missa universis et singulis dominis episco- pis et prelatiis super aliquo concambio alicuius beneficii	a LXXXVI
[179] Litera prorogacionis de cruce argentea facienda	a LXXXVII
[180] Alia pro uno sanctorale	a LXXXVII
[181] Litera testimonialis de illo qui de captivitate exivit	a LXXXVII
[182] Litera dimissoria	a LXXXVIII
[183] Licencia celebrandi facta alicui presbitero aliene diocesis	a LXXXVII
[184] Item alia	a LXXXVIII
[185] Litera acaptandi de captivo	a LXXXVIII
[186] Litera absentandi facta alicui scolari causa studii	a LXXXIX
[187] Litera prorogacionis alicuius manumissorie	a LXXXIX
[188] Litera prorogacionis facta alicui patrono beneficii de orna- mentis tradendis	a LXXXIX
[189] Comissio facta per dominum episcopum alicui alteri episcopo quod possit legitimare certos escolares et illis conferre tonsuram	a XC
[190] Litera tonsure super defectu nathalium [<i>sic</i>]	a XC
[191] Titulum ad sacros ordines	a XC
[192] Instrumentum faciendi titulum alicui scolari ut possit pro- moveri ad sacros ordines	a XCI
[193] Renunciatio beneficii	a XCII
[194] Instrumentum obligacionis	a XCII
[195] Renunciatio beneficii causa permutacionis	a XCIII
[196] [f. 15r] Istrumentum apoche et absolucionis	a XCIII
[197] Revocacio procuratoris	a XCV
[198] Possessio duorum beneficiorum	a XCVI
[199] Litera testimonialis	a XCVI
[200] Licencia concessa alicui presbitero beneficiato infirmo quod non teneatur dare, nisi certum quis pro servicio sui beneficii	a XCVI

- [201] Litera licencie ut aliquis possit confiteri mulieres que vocantur de penitencia sive *Repenedides* civitatis Valencie a XCVII
- [202] Litera concessa ut procurator carceris secularis civitatis Valencie possit altare erigere in capcione et in presencia captorum facere missam celebrare a XCVII
- [203] Forma literarum dispensacionis facte per aliquem cardinalem legatum Domini nostri Pape super defectu nathalium [*sic*] et quod possit obtinere beneficium a XCVIII
- [204] Procuracio ad causas a XCVIII
- [205] Procuracio ad comparendum vel presentandum vel protestandum a C
- [206] *Cartell atorgat per a ops d'algun catiu ab XL dies de perdó* a CI
- [207] Litera indulgencialis concessa per dominum episcopum opere vel fabrica alicuius ecclesie a CI
- [208] Procuracio facta per aliquem patronum alicui ad comparendum seu prestare assensum coram domino episcopo vel eius vicario quod beneficiatus illius beneficii possit permutare cum alio a CII
- [209] Litera indulgencialis facta per dominum episcopum in favorem alicuius capelle noviter institute a CIII
- [210] Testamentum a CV
- [211] Sindicatus a CV
- [212] Possessio beneficii a CVII
- [213] Procuracio ad causas cum ratificacione aliorum negociorum a CVIII
- [214] Procuracio et substitucio a CIX
- [215] [f. 15v] Testamentum a CX
- [216] Testamentum a CXI
- [217] Codicillus a CXII
- [218] Testamentum a CXIII
- [219] Litera missa alicui officiali super recepcione testis a CXV
- [220] Responsiva a CXVI
- [221] Forma dispensacionis ut aliquis presbiter possit obtinere duo vel tria beneficia a CXVI
- [222] Litera requisitoria sive monitoria missa per dominum episcopum alicui officiali seculari super facto necis quam aliquis clericus comiserit a CXVII
- [223] Absolutio et remissio causa dicte necis a CXVIII
- [224] Litera audiendi missam nupciale in aliqua alquarea a CXIX
- [225] Litera citatoria quod aliquis beneficiatus faciat residenciam personalem a CXX
- [226] Licencia ut aliquis dominus cuiusdam loci possit audire missam in suo loco a CXX
- [227] Forma licencie audiendi missam nupciale a CXXI

[228] Litera reformatoria alicuius primeve litere	a CXXI
[229] Clausura alicuius bendicionis facte in duobus pergamenis	a CXXI
[230] Translatum autenticum abstractum a duobus pergamenis insimul.....	a CXXII
[231] Clausura ipsius translati	a CXXII
[232] Aposta quantitates peccunie solute in diversis solucionibus	a CXXII
[233] Procuracio ad causas	a CXXII
[234] Procuracio ad conferendum seu presentandum coram domi- no episcopo aliquem escolarem ad obtinendum beneficium	a CXXIII
[235] Litera acaptandi pro captivo qui est extra	a CXXIII
[236] Translatum autenticum	a CXXV
[237] Testamentum	a CXXV
[238] Translatum autenticum alicuius clausule	a CXXV
[239] [f. 16r] Item aliud translatum	a CXXVI
[240] Item aliud translatum	a CXXVII
[241] Procuracio	a CXXVII
[242] Procuracio	a CXXVIII
[243] Procuracio	a CXXVIII
[244] Procuracio ad resignandum aliquod beneficium	a CXXX
[245] Procuracio ad causas	a CXXXI
[246] Procuracio ad comparendum causa renunciandi aliquod be- neficium seu concambii et uniendi illud.....	a CXXXII
[247] Instrumentum vendicionis domorum.....	a CXXXIII
[248] Aposta dicte vendicionis	a CXXXV
[249] Item aliud instrumentum vendicionis domorum	a CXXXVI
[250] Item aliud instrumentum vendicionis domorum	a CXXXIX
[251] Aposta dicte vendicionis	a CXL
[252] Instrumentum novi acapiti per defectum instrumentorum predicte vendicionis domorum	a CXLI
[253] Forma reparacionis alicuius carte seu instrumenti	a CXLII
[254] Instrumentum sponsalicii	a CXLIII
[255] Item aliud.....	a CXLIII
[256] Instrumentum agermanamenti tempore nupciarum	a CXIV
[257] Procuracio generalis.....	a CLI [sic]
[258] Translatum alicuius clausule	a CLI
[259] Procuracio	a CLIII
[260] Procuracio	a CLIII
[261] <i>Translat de testament nuncupatiu</i>	a CLV
[262] Instrumentum comparendi coram domino episcopo	a CLVII
[263] Procuracio	a CLVIII
[264] Procuracio et substitucio	a CLIX
[265] [f. 16v] Assignacio certe quantitates.....	a CLIX
[266] Procuracio ad causas et ad manulevandam usuras	a CLXII
[267] Procuracio ad presentandum literas domino episcopo.....	a CLIII [sic]

[1] ¶^{21r} *Litera licencie facta per dominum episcopum alicui alteri episcopo quod loco ipsius celebret ordines generales*

Reverendo in Christo patri domino Petro, Dei gracia episcopo Ilerdense, Jacobus, per eandem episcopus Valentinus, salutem et prosperas adnota successus. Quia nos pluribus negociis occupati circa subscripta intendere comode paternitatem vestram attentius deprecamur, ut die sabbati IIII^{or} de Adventu, qua computabitur XXII^a dies mensis et anni¹ subscriptorum, in civitate Valencie generales ordines licite celebretis, promovendo ad tonsuras et alios ordines scolares nostre diocesis et eciam aliene, qui licencias a suis diocesanis duxerint obtinendas. Nos enim vobis super hiis hac vice presentis serie comittimus vices nostras.

Data *etc.*

[2] *Alia sub certa forma*

Nos, Jacobus, *etc.* Ut vos reverendus in Christo pater dominus frater Gregorius per eandem Marrochitanus episcopus et tocius Affrice legatus,² sex personis nostre diocesis desiderantibus ascribi milicie clericali primam tonsuram conferre valeatis, ac eas clericali caractere insignire vobis facultatem et licenciam impartimur, rogantes vos attentius quod tonsurandis ipsis, cum fuerint tonsurati de tonsura et promocione huiusmodi vestras concedatis testimoniales litteras opportunas. Quam nos vobis super hoc totum locum nostrum damus et vices nostras comittimus cum presenti.

Data Valencie, sub sigilli nostri testimonio, die XX^a novembris anno a Nativitate Domini *etc.*

[3] ¶^{21v} *Litera missa per dominum episcopum alicui domino officiali vel vicario de statu et aliis rebus*

Venerande pater domine et amice, precipue de statu vestre persone nobis carissime tamquam fratris Andree Felicià prestolantes, amicitiam vestram deprecamur attente quatenus statum eius utinam prosperum velit nobis rescribere et frequenter. Et quia experientia teste probavimus quod veneracioni vestre est gratum percipere prospera de amicis, eidem presentibus denotamus, quod illius clemencia operante, qui cunctis in se sperantibus dat salutem votiva perfruimur corporis et utinam anime sanitate. Ceterum cum dilectus Gabriel de Montes-

¶¹ Els anys en què el 22 de desembre fou dissabte són 1375, 1380 i 1386. ¶² Gregorius Cazaloni, O.P. bisbe del Marroc (*Marrocitan.*) (1357-1375). (*Hierar. Catholica*, p. 327).

sono, rector ecclesie de Paníscola, Dertusensis diocesis, sit noster antiquus domesticus et servitor, paternitatem et amiciciam vestram rogamus, quatenus nostri amoris respectu velit eidem rectori concedere licenciam absentandi a sua ecclesia et tota diocese Dertusense et in civitate Valencie in nostro servicio residendi. Ita tamen, quod in sui ausencia faciat sue ecclesie supradicte in cura animarum et aliis quibuscumque laudabiliter deserviri. Preterea domine addentes precamina precibus et petitionem petitionibus inculcantes, eandem paternitatem vestram rogamus, quatenus unum <psitacus est quodam avis que in die litoribus gignitur colore viridi torquem habens puniceum circa collum, grandi lingua et ceteris avibus laciore, unde et articulata verba exprimit. Ita ut si eam non videas hominem loqui putes³> psitacum, qui aliter et a vulgo dicitur *papagayus*, quem a vestra paternitate teneri relatum est nobis velit nobis donare et mittere si est tamen in verbis dulcissimis cantus sui diserte et proprie proferendis expertus et aptus. Nam alias nolumus eum certe sequentes vestre paternitate modum laudabilem, que non solet clericos ordinandos admittere, nisi sint in cantus magistris bene docti bene in Domino valeatis et rescribitis quemque vobis grata.

Data etc.

[4] ¶^{2r} *Litera audiendi missam nupcialem in domo*

Jacobus, etc. Dilecto in Christo regenti curam animarum in ecclesia maiori civitatis Xative nostre diocesis, salutem in Domino. Ut dilectis nostris Iohanni Cuch et Perete, filie Berengarii de Vallflor quondam, eius sponse, habitatoribus dicte civitatis, missam nupcialem intus hospicium proprium vel aliud quod elegerint in dicta civitate celebrare possitis et solemnizare matrimonium inter ipsos, presentibus quibuscumque personis, non tamen excommunicatis, interdictis, vobis ad supplicacionem dicti Iohannis Cuch.

Mandatum damus ac eciam potestatem constitucione quamlibet contrariam non obstante.

Data etc.

[5] *Comissio iusticie vel alio officiali quod capiat etc.*

Jacobus, etc. Dilectis in Christo baiulo de Podio pro serenissimo domino rege et iusticie eiusdem loci, salutem in filio Virginis gloriosse⁴ et dilectis. Relatu fidedignorum ad nostrum pervenit auditum et per informacionem verbalem inde habitam nobis innotuit, quod aliqui ex fratribus ecclesie sive domus beate Marie dicti loci de Podio, ordinis Beate Marie de Mercede captivorum, regulam sui or-

¶³ Afegit al marge inferior. ¶⁴ Subratllat «Salutem ... gloriosse».

dinis non servantes in derrisionem tocius clericalis religionis et in detrimentum animarum suarum, frequenter et vicibus frequentatis, de nocte exeunt ecclesiam et domum predictas et ut quasi instriones et bufones in habitu laicali precinti et armati per terminum dicti loci et alcareas illius per devia incedunt et cum aliquibus mulieribus coniugatis, captatis opportunitatibus rem nephariam comittunt et plura alia crimina et excessus comittere non verentur, ex quibus irreparabilia scandala verisimiliter sequi possent. Cumque talia nepharia, sic oculis conviventibus non debeant sine pena transire, et ad nostrum pastorale spectet officium animarum periculis obviare, ne sanguis eorum de nostris manibus ab Altissimo requiratur, vos ex parte nostra attente rogamus et auctoritate qua fungimur in iure subsidium requirimus et monemus, quatenus in et super predictis cura pervigili sollicite intendentes, si aliquem ex dictis fratribus de die vel de nocte ex dictas domum et cclesias inveneritis dissolute incedentes aliqua de predictis criminibus vel aliis comittentes illos et quempiam ¶^{2v} ipsorum capiatis vel capere si placuerit mandetis et faciatis et ad nos vel Curiam nostram captos sub fideli custodia adque cura prout vobis benevisum fuerit transmittatis. Nos enim parati sumus custodibus qui eos nobis tradent satisfacere ut iustum fuerit de labore; alias si in hiis negligentes vel remissi fueritis, quod non credimus, contra vos iuxta mentem constitutionis sacri concilii Terrachonensis procul dubio procedemus et alias providebimus in predictis ut ius et iusticia sua debunt.

Data *etc.*

[6] ¶^{30v} [*Litera licencie audiendi missam in domo*⁵]

Nos, Jacobus, *etc.* Condicionem et statum vestre egregie ac magnifice domine, domine Violantis marquesie Villene, comitissique Rippacurcie et Denie,⁶ soris [*sic*] nostre carissime, attendentes precibusque vestris propterea nobis factis affectu benivolo annuentes, vobis tenore presentis indulgemus quod ubicumque infra nostram diocesim vos adesse contigerit valeatis intus vestre habitacionis hospicium, in loco nitido et decenti altare erigere et parare et in eo missam semel in die ab aliquo idoneo sacerdote in vestra et familiarium ac domesticorum vestrorum et aliorum eciam quorumcumque, qui tamen ligati excommunicationis vinculo non existant, presencia facere celebrari. Cessante tamen tempore interdicti ac iure parrochialis ecclesie in omnibus semper salvo.

Data *etc.*

¶⁵ Al sínode celebrat en 1296 pel bisbe Ramon Despont es prohibeix celebrar missa a cases privades si no es té llicència del bisbe, com llegim a la constitució 24: «Nec etiam ipsa celebret nisi in ecclesiis per nos vel pre-

decessores nostros ad hoc officium ordinatis, non in oratoriis privatis nec etiam in domibus privatorum et maxime et aliud officium deputatis, sine nostri aut officialis nostri licentia speciali». (*Sínodos med.*, p. 185).

[7] *[Alia]*

Jacobus, *etc.* Nobilibus Octoni de Muncada⁷ et^{***8} uxore sue⁹ salutem in filio Virginis gloriose. Devocionis vestre sinceritas quam ad divina geritis promeretur ut votis vestris in hiis quod presertim que ad animarum vestrarum salutem cedere valeant, quantum cum Deo possumus favorabiliter anuamus. Vestris igitur in hac parte supplicacionibus inclinati vobis tenore presentis indulgemus ut ubicumque infra nostram diocesim^{***}.¹⁰

[8] ¶^{42r} *Litera tallie missa per dominum episcopum universis rectoribus et vicariis perpetuis sue diocesis quod solvant illam*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis nostre Valencie, eorumque procuratoribus et negociorum gestoribus et locatenentibus eorundem, salutem in Domino Iesu Christo. Cum in prossecucione nonnullorum negociorum utilitatem et bonum statum ecclesiarum vestrarum concernencium sint facte varie expense, que facto inde computo et legitima calculacione summam ascendunt CCC^{orum} florenorum auri communium sint de Aragonia. Et pro huiusmodi summa rehabenda vocatis et presentibus ac volentibus sindicis et procuratoribus vestris et multis aliis ex vobis talliam indixerimus inter vos de novem denariis et obolo et picta,¹¹ de fructibus ecclesiarum vestrarum pro quibus ad decimam sunt tatxate. Et huiusmodi tallie dilectum nostrum Guillelmum Iuliani,¹² rectorem ecclesie Sancte Caterine civitatis Valencie, deputaverimus collectorem, idcirco, vobis et cuilibet vestrum tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus hinc ad festum Nativitatis Domini proxime venturum, quem terminum vos et cuilibet vestrum ad hoc uno edicto pro tribus et pro monicione canonica peremptorie assignamus, ut parcatur laboribus et expensis solvatis et tradatis in civitate Valencie dicto collectori partem et quantitatem vos et quemlibet vestrum, ad rationem predictam in ipsa tallia solvere contingentem. Alioquin, in omnes et singulos ex vobis qui in hiis negligentes fueritis et mandatum nostrum huiusmodi non

¶⁶ Violant d'Arenós, esposa d'Alfons d'Aragó, comte de Ribagorça i de Dénia, duc de Gandia i marquès de Villena. Era cunyada del bisbe Jaume d'Aragó. (*GERV*, t. 1, p. 280). ¶⁷ Pot ser Ot II de Montcada, fill d'Ot «el Jove» i de Teresa de Montcada, que heretà en 1341 al seu avi el gran major dom Ot de Montcada i morí en 1371, o Ot III de Montcada, que en 1392 embarcà amb els seus fills Guillem Ramon i Pere en l'expedició de Sicília. (*Barons Catalunya*, p. 224). ¶⁸ Espai en

blanc de 12 mm. ¶⁹ Pot ser Constança o Guillema d'Anglesola, esposa d'Ot II de Montcada, o Elfa de Luna, germana del cèlebre Anton i de la dona del comte Hug Folch II de Cardona i esposa d'Ot III de Montcada. (*Barons Catalunya*, p. 225). ¶¹⁰ El text queda incomplet i deixa un espai en blanc de 5 línies. ¶¹¹ Interliniat, aclariment de l'escrivà pugesà. ¶¹² Guillem Julià apareix a la documentació en 1359 com procurador fiscal del bisbe Vidal de Blanes. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. n. 606).

compleveritis cum effectu nunc ut ex tunc et e contra, hac nostra canonica monitione premissa, et lapso dicto termino in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus contra vos per alia iuris opportuna remedia nichilominus processuri. Reddite literas portitori diem presentationis in dorso manu propria subscribentes.

Data Valencie .t. die etc.

[9] ¶^{42v} *Litera casuum penitentialium reservatorum domino episcopo*¹³

Jacobus, etc. Religioso viro fratre Eximinio de Sancta Cruce, ordinis heremitarum sancti Augustini conventus Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Inter cetera que ad salutem expectant populi christiani pabulum Verbi Dei maxime noscitur esse necessarium eo quod «Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit ex ore Dei.»¹⁴ Cum igitur, vos qui, divina vobis favente gracia, competentem habetis noticiam divinorum per maiores vestri ordinis diffinitus fueritis ad audiendum confessiones fidelium et ad sancte predicacionis officium salubriter exercendum, idcirco, ut in quibuscumque ecclesiis et parrochiis nostre diocesis Valencie quoscumque fideles Christi in confessione et secreto consciencie audire valeatis et eos de commissis auctoritate nostra absolvere etiam in casibus nobis a iure vel constitutionibus reservatis et penitenciam iniungere

¶¹³ En alguns sínodes s'aprovaren una sèrie de casos reservats al bisbe, que només ell podia absoldre. Per la diòcesi de València trobem, tot i que en època tardana com és al sínode celebrat en 1548 per l'arquebisbe Sant Tomàs de Villanueva, els referits a heretgia, simonia i sacrilegi; homicidi voluntari comès, manat, aconsellat o afavorit; sodomia o bestialitat; incest en primer i segon grau de consanguinitat o afinitat; maltractament dels pares; opressió dels fills i avortament provocat; incendi voluntari; qui celebra no havent estat promogut al sacerdocí; el falsificador de lletres episcopals; qui contrauen matrimoni clandestinament; retenció de delmes fins la seua restitució; igualment excomunicació inferida per l'arquebisbe; relaxació dels juraments; commutació de vots i tota dispensa no reservada al Papa; malefícis i invocació dels dimonis; intoxicació i subministraments de verins. (*Sínodos med.*, pp. 386-387). Aquests mateixos casos amb alguns més com «Sacrilegium. Ab alieno episcopo sine licentia sui episcopi ordinatum vel tonsuratum. Clericum vel laicum scienter corpus excommunicati quacumque tempore vel etiam tempore interdicti corpus etiam

non excommunicati, in cimiterio sepelientem et ad hec scienter operam dantem. Abutentem ostia consecrata vel crismate. Corruptentem monialem vel aliam virginem cum violentia. Restituentem male ablatorum in casu quo testator nichil ordinaverat per aliquem fieri de eisdem», els trobem al sínode celebrat en 1368 per Ènnec de Valterra, bisbe de Girona. (Tomàs NOGUER I MUSQUERAS i Josep M. PONS GURI: «Constitucions sinodals de Girona de la primera compilació», *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XVIII (1966-1967), pp. 49-212, en concret p. 201). Per la diòcesi de Tortosa trobem al sínode celebrat en 1359 pel bisbe Joan Fabra la constitució 15 sota el títol «Qui casus sunt episcopi reservati, hic habentur», el contingut de la qual no coneixem. (Vidal GUI-TARTE IZQUIERDO: «Legislación sinodal en la historia del Obispado de Tortosa (1274-1988). (El manuscrito 737 de la B.N. y otras fuentes impresas)», *Anthologica Annua*, 35 (1988), pp. 541-578, en concret p. 552, publicat posteriorment amb el mateix títol a: *Anales de la Real Academia de Cultura Valenciana*, 67 (1991) pp. 187-227, en concret p. 198). ¶¹⁴ Mt 4, 4.

salutarem, dum modo talia non sint propter que Sedes Apostolica sit merito consulenda, necnon in predicacionibus populo exponere Verbum Dei vobis tenore presentis facultatem et licenciam impartimur et super predictis comittimus vices nostras, iure parrochiali in omnibus semper salvo. Sed ut sit differencia inter dantem et recipientem, quodque vultus ovium, que circa maiora peccaverunt penes nos cognoscamus, retinemus nobis absolucionem casuum penitenciam qui sequitur, scilicet de crimine heresis et simonie, de sacrilegio, de oppressione filiorum si sit publicum, de clandestinis sponsalibus, de hiis qui ecclesiam polluerunt si sit publicum, de <sentencia excomunicacionis lata ab homine, de falsariis literarum nostrarum, de decimis et primiciis, nisi facta prius restitutione, de clericis qui sine licencia nostri se fecerint ab alio episcopo vel per saltum promoveri, de restitutione oblatores incertorum vel certorum si non extant hiis quibus restitucio sit facienda vel heredes eorundem si quantitatem quinque solidorum excedant, de sentencia suspensionis vel interdicti, de dispensacione vel comutacione voti, non tamen denegamus ¶^{43r} vobis quin possitis confitentes absolvere a peccato transgressionis seu fraccionis voti iam fracti, comisso iniuncta sibi proinde penitencia et salutari presentibus post annum minime valituris.

Data.¹⁵>

[10] *[Alia sub certa forma]*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo *etc.*, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes, ut quoscumque fideles dicte vestre ecclesie vobis sua peccamina confiteri volentes in confessione et secreto consciencie audire valeatis eosque de commissis, eciam si eorum absolucio ad nos sit de iure vel constitucione reservata, dum modo talia non sint propter que sit Sede Apostolica consulenda absolvere iniuncta <penitencia salutari vobis auctoritate presentis licenciam impartimur et comittimus vices nostras.¹⁶>

[11] *Litera absentandi*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Miró, presbitero, beneficiato in ecclesia parrochiali Sancti Laurentii civitatis Valencie, salutem in Domino. Cum illustrissimus et dominus, dominus infans Iohannes,¹⁷ serenissimi domini nostri regis primogenitus, vos in suum receperit capellanum et aliorum capellanorum suorum numero duxerit aggregandum, idcirco, ad humilem vestri supplicacionem

¶¹⁵ Afegit per una altra mà, amb la lletra més petita i diferent color de tinta.

¶¹⁶ Segueix el text al marge dret. ¶¹⁷ Futur Joan I, rei d'Aragó.

propterea nobis factam et contemplacione tanti domini vobis licenciam absentandi a vestro beneficcio et tota diocese Valentina et insistendi servicio domini inffantis iamdicti hinc ad unum annum continue numerandum ducimus presentis serie concedendam; proviso tamen quod durante huiusmodi vestra ausencia faciatis memorato vestro beneficcio per ydoneum substitutum in missis et aliis divinis officiis et serviciis laudabiliter deserviri.

Data Valencie *etc.*

[12] *Litera licencie absolvendi casuum penitenciarum reservatorum domino episcopo*

Bernardus de Carcino,¹⁸ *etc.* Religioso fratri Jacobo Hivanyes, priori monasterii Sancti Hieronimi in parrochia ville Denie diocesis Valencie situati, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes, ut quoscumque fratres dicti ¶^{43v} monasterii in confessione et secreto consciencie audire valeatis eosque, de comissis eciam in casibus dicto domino episcopo de iure vel constitucione aut alias quomodolibet reservatis, absolvere et eisdem penitencias iniungere quas saluti animarum ipsorum cognoveritis expedire, vobis tenore presentis auctoritate qua fungimur et ex potestate per prefatum dominum episcopum super talibus generaliter nobis data, facultatem et licenciam impartimur, iure parrochialis ecclesie in omnibus semper salvo, salvis eciam dicto domino episcopo visitacione, correccionem et reformacionem dicti monasterii et personarum ipsius et aliis ut lege diocesana sive iurediccionis sibi competunt et debentur,¹⁹ presentibus post tres annos minime valituris.

Data *etc.*

[13] *Litera acaptandi sub brevi forma*

Nos, Jacobus, *etc.* Tenore presentis notum facimus universis et singulis christifidelibus infra civitatem et diocesim nostram Valencie constitutis ad quos presentes pervenerint, quod Petrus Gerdali, oriundus civitatis Maioricensis, habet a nobis licenciam petendi helemosinas per civitatem et diocesim supradictas. Quodque omnibus eidem beneficientibus vere penitentibus et confessis sunt <per nos> XL^a dies de iniunctis penitenciis in Domino relaxati presentibus post *etc.*

Data *etc.*

¶¹⁸ Bernat de Carcí, llicenciat en lleis, canonge de la catedral de València i vicari general durant els anys 1376-1388, 1394, 1408, 1411 i 1421. (*vid. Lengua vulgar*, pp. 14-15). ¶¹⁹ *Subratllat salvis ... debentur.*

[14] ¶^{47v} *Forma literarum testimonialium conversorum*

Universis christifidelibus presentes literas inspecturis. Iacobus, miseracione divina episcopus Valentinus, salutem et gaudium consequi sempiternum. Ad universitatem vestram noticiam deducimus per presentes Iohannem Anglés, conversum, latorem presentis, qui olim dum in perfidia sarracenorum a quibus traxit originem persisteret Muça nomine vocabatur fugatis tenebrarum erroribus et errore penitus derelicto ad fidem catholicam et Christum verum lumen fidelium, divina sibi inspirante gracia ¶^{48r}, est conversus et in sacris fontibus nostre <ecclesie> Valencie licore sacri crismatis in anime sue remedium insignitus. Quocirca universitatem et devocionem vestras in Domino deprecamur, quatenus ipsum Iohannem tanquam verum et fidelem catholicum habeatis et caritative²⁰ in Domino pertractetis. In cuius rei testimonium presentes eidem Iohanni fieri fecimus nostri sigilli munimine roboratas.

Data.

[15] *Litera comittendi casus penitenciales alicui*

Iacobus, etc. <Religioso et²¹> dilecto <nobis²²> in Christo <fratri> Bernardo Frígola,²³ <ordinis heremitarum sancti Augustini conventus Valencie,²⁴> salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes, ut quoscumque fideles nostre diocesis vobis sua peccamina confiteri volentes in confessione et secreto consciencie audire valeatis eosque de comissis eciam si eorum absolucio ad nos sit de iure vel constitucione reservata, dum modo talia non sunt propter que sic Sedes Apostolica consulenda, absolvere iniuncta penitencia salutari vobis auctoritate presentis, sine iuris parrochialis ecclesie preiudicio, licenciam impartimur et committimus vices nostras. Sed ut sic diferencia inter dantem et recipientem, quodque vultus ovium, que circa maiora peccamina penes nos cognoscamus, retinemus nobis absolucionem casuum penitencialium qui sequitur, scilicet de crimine heresis et simonie, de sacrilegio, de oppressionem filiorum si sit publicum, de sentenciam excommunicationis lata ab homine, de²⁵ clandestinis <sponsalibus,²⁶> de hiis qui ecclesiam polluerunt si sit publicum, de falsariis literarum nostrarum, de decimis et primiciis, ¶^{48v} nisi facta prius restitutione, de clericis qui sine licencia nostri se fecerint ab alio episcopo vel per saltum promoveri, de restitutione oblatorum incertorum vel certorum si non extant hii quibus restitutione facienda vel heredes eorumdem, de sentenciam

¶²⁰ Esborrat tractetis. ¶²¹ Afegit per una altra mà.

¶²² Afegit per una altra mà. ¶²³ Ratllat vicario vel regenti curam animarum ecclesie de Sollana dio-

cesis nostre Valencie. ¶²⁴ Segueix el text al marge dret. ¶²⁵ Esborrat falsariis literarum nostrarum.

¶²⁶ Afegit per una altra mà.

suspensionis vel interdicti, de dispensacione vel comutacione voti, non tamen denegamus vobis quin possitis confitentes absolvere a peccato trasgressionis <seu infraccionis> voti iam fracti, comisso iniuncta sibi proinde penitencia et salutari presentibus post *etc.*, minime valituris.

Data *etc.*

[16] *Litera monitoria*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Mataredona,²⁷ presbitero, beneficiato in ecclesia de²⁸ Cocentayna nostre diocesis, salutem in Domino Iesu Christo. Cum intellexerimus quod absentia vestra tam ecclesie quam vestro beneficio supradictis est nociva, ideo curam et exercitium animarum loci de Planes dicte nostre diocesis quam vobis nuper commissimus ducimus presentis sit revocanda. Mandantes vobis, in virtute sancte obediencie et sub pena privacionis dicti beneficii,²⁹ quatenus infra X^{em} dies primo venturos a presentacione harum vobis facienda ex tunc continue computandos, quos vobis ad hoc pro primo, secundo, tercio et peremptoris terminis assignamus, ut parcatur laboribus et expensis ad dictum vestrum beneficium redeatis et faciatis ex tunc continuam et personalem residenciam in eodem debitum, quem illi officium et servicium impendatis. Alioquin, si mandatis et monicionibus nostris huiusmodi non parueritis, cum effectu procedemus contra vos per privacionem dicti beneficii et alias prout de iure invenerimus faciendum. Reddite literas portitori diem presentacionis in dorso manu vestra propria subscribentes.

Data *etc.*

[17] ¶^{49r} *Litera monitoria iusticie*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo ··· iusticie et iuratis Popule de Benaguazirio nostre diocesis, salutem in Domino Iesu Christo. Ad audienciam nostram fidedigna assercione pervenit, quod olim orta materia questionis inter vos seu predecessores vestros ex una parte et venerabilem Franciscum d'Esplugues,³⁰ militem quondam, ex parte altera, super eo quod recusabat solvere et contribuere

¶ ²⁷ Pere Matarredona era en 1383 vicari de l'església de Planes. (*Visitas pastorales*, p. 538). ¶ ²⁸ *Esborrat* con. ¶ ²⁹ *Subratllat* et sub pena... beneficii. ¶ ³⁰ Francisc d'Esplugues (València, segles XIV-XV). Cavaller valencià que intervingué notablement en les lluites nobiliàries del seu temps, com partidari

del bisbe Jaume d'Aragó contra la facció dels Vila-ragut. Fou justícia civil en 1379 i justícia criminal de la ciutat de València en 1387,1402 i 1416. Fou enviat en 1401 com ambaixador de la ciutat de València a la cort de Martí l'Humà per gestionar la vinguda del rei a jurar els Furs. (*DHMRV*, t. II, p. 175).

in peytis et³¹ questis dicti loci pro quoddam furno quem ibidem possidebat, fuit statutum et ordinatum in ipso loco et hec in odium et dampnum dicti Francisci, quod nullus³² esset sive homo sive mulier, qui daret roscam fornerio dicti furni et ut dictus Franciscus ipsum statutum sibi nocivum inveniens prius fieret ad contribuendum in peytis, quas poterat forsitan excusare dictum statutum iurari et observari fecistis ab omnibus presertim a mulieribus dicti loci. Statuto vero huiusmodi edito et iurato dictus furnus in alios vicinos scilicet et habitatores loci predicti translatus extitit pro quibus peytas et questias servare et contribuere nullatenus contradicunt propter quod cessat tam iusticia et veritas observandi dictum iuramentum contra modernos dominos furni superius expressati. Cum igitur, ad³³ nostrum spectet officium presulare super hiis de opportuno et salubri animarum remedio providere vos et quemlibet vestrum tenore presentis requirimus et monemus, quatenus infra XX^{ti} dies primo venturos a recepcione seu noticia presentis vobis facta ex tunc continue computandos et completos, quos vobis et cuilibet vestrum pro primo, secundo, tercio et peremptoris terminis ac pro monicione canonica assignamus, ut parcatur laboribus et expensis prefatum iuramentum tanquam illicitum illis personis, a quibus resitum et habitum extitit relaxetis, nec eas per iuramentum ad observandum dictum statutum de cetero non cogatis vel proponatis coram nobis iustas si honestis causas ¶^{49v} propter quas minime teneamini ad premissa. Alioquin, in vos et quodlibet vestrum nunc pro tunc et e contra hanc nostra canonica monicione premissa et lapso dicto termino in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus.

Data etc.

[18] *Forma carte absolucionis facte alicui persone de facto homicidii*

Jacobus, etc. Attendentes quod dudum in civitate Valencie fuit quoddam homicidium in personam cuiusdam Exemini Cortés non ex proposito sed rixa interveniente comissum quodque aliqui emuli tui Roderici Martínez, sellerii, clerici tonsurati Valencie, homicidii predicti reatum, tibi impingere conabantur, te de eo apud nos et Curiam nostram malivole difamando et eciam acusando; considerantes insuper, quod licet super hiis fuerit contra te per nostrum procuratorem fiscalem seu de eius instanciam recepta et facta inquisicio diligenter et nullo modo repertum extiterit neque potuerit prout non potest aliquatenus reperiri te esse homicidii supradicti participem vel actorem nec inde aliqua nota culpe noxium vel respersum tu tamen ad superhabundantem cautelam ne occasione dicti homicidii posses vexari de cetero inmerenter absolucione et alia sub-

¶³¹ Esborrat pey. ¶³² Subratllat quod olim... nullos. ¶³³ Repetit ad.

contenta a nobis humiliter postulasti, ¶^{50r} idcirco, nos volentes obloquencium ora frenare ac innocenciam suam tutam reddere de predictis cum pena tenere non debeat, quos culpa non gravat, tenore presentis carte nostre firmiter valiture per nos et omnes successores nostros indulgemus, remittimus et eiam perdonamus tibi dicto Roderico Martínez omnem penam.

[19] *Litera iusticie*

Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo Francisco de Vilario et Bartholomeo Ça-Torre, presbiteris, beneficiatis in ecclesia maiori civitatis Xative nostre diocesis, de beneficiis³⁴ institutis per Petrum de Blancafort et Caterinam eius uxorem et ipso nomine administratoribus elemosine pauperum per dictos coniuges instituta, salutem in Domino Iesu Christo. Conquestus est nobis Bernardus Ça-Vila, civis Valencie, nobis exposuit querelose, quod vos nulla causa rationabili presenti contradixistis et contradicistis eiam sibi dare et tradere illos nonaginta solidos monete regalium Valencie, qui pro anno Domini M^o CCC^o LXX° VII° per vos dandi et erogandi erant amore Dei pauperibus verecundis. Cum autem dictus Bernardus, qui pauper est, sit de genere dictorum defunctorum, qui voluerunt³⁵ inopes de parentela sua in atquisicione [*sic*] peccunie erogande preferendos esse aliis extraneis quibuscumque.³⁶

[20] *Litera prorogacionis*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo rectori vel regenti curam animarum in ecclesia loci de Beniça nostre diocesis eiusque locumtenenti, salutem in Domino Iesu Christo. Cum nos iusticiam et iuratos ac universitatem dicti loci ad faciendum fieri et tradendum prefate ecclesie unam cohopertam de coreo et quinque lineas ad opus altaris maioris <dicte ecclesie>, hinc ad festum Pasche Resurrectionis Domini proxime sequiturum, duxerimus presentis serie prorogandos, idcirco, vobis et cuilibet vestrum tenore presentis dicimus et mandamus quatenus huiusmodi prorogacionis termino perdurante.

¶³⁴ Un dels beneficis referits és el de Sant Bartomeu. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 637).

¶³⁵ *Esberrat in.* ¶³⁶ *Subratllat cum autem... quibuscumque.*

[21] ¶^{50v} *Litera prorogacionis*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo regenti curam animarum in ecclesia loci de Oliva nostre diocesis, salutem in Domino. Cum nos <iusticiam,³⁷> iuratos et <probos homines³⁸> ac universitatem dicti loci ad faciendum fieri et dicte ecclesie tradendum unum legenderium <dominicale et sanctorale> ad opus et pro servicio dicte ecclesie hinc ad festum Sancti Michaelis proxime venturum presentis serie prorogaverimus, idcirco, per easdem vobis dicimus et mandamus quatenus huiusmodi prorogacionis termino perdurante divina officia in dicta ecclesia more solito celebretis. Lapsa vero dicto termino, nisi dicti <iusticia,³⁹> iurati et universitas predicta fieri fecerint cum effectu <dicte licencie tradiderint⁴⁰>, cessetis in eadem penitus a divinis, alio mandato nostro minime expectato.

Data Valencie.

[22] *Alia*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo rectori vel vicario ecclesie de Oliva nostre diocesis, salutem in Domino. Cum nos iuratos et universitatem dicti loci ad faciendum fieri ad opus dicte ecclesie duos libros legenderium dominicale et sanctorale quos fecisse et dicte ecclesie tradidisse debuerant dicti iurati et universitas in festo Sancti Michaelis proxime veniente ab eodem festo in unum annum ex tunc primo venturum et continue computandum presentis serie prorogemus interdictum ab eadem ecclesia set quascumque penas spirituales et temporales⁴¹ medio tempore suspendentes, idcirco, *etc.* lapsa vero dicto termino, nisi iidem iurati et universitas libros predictos fieri fecerint et cum effectu tradiderint ecclesie memorate cessetis et cessari faciatis in eadem ecclesia penitus a divinis, alio mandato *etc.*

Data *etc.*

[23] ¶^{51r} *Forma literarum recipiendi fructus in absentia alicuius beneficii causa studii*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Eximino de Capdet, clerico tonsurato, beneficiato in ecclesia loci de Pego nostre diocesis, salutem in Domino. Cupientibus in sciencia proficere que sanctam Dei Ecclesiam reddit multipliciter decoratam decet nos, qui decorem domus Dei tenemur diligere cum propheta benignos

¶³⁷ *Afegit per una altra mà.* ¶³⁸ *Idem.* ¶³⁹ *Idem.*
¶⁴⁰ *Idem.* ¶⁴¹ *Subratllat set quascumque... temporales.*

et propicios exhibere ut fructum afferre valeant opportunum, vestris igitur supplicationibus inclinati vobis tenore presentis ducimus concedendum quod per duos annos a data presentis computandos possitis a dicto vestro beneficio esse absens et in civitate Valencie residere et percipere in absentia medietatem vel omnes fructus dicti vestri beneficii,⁴² ut sub venerabile Bonifacio Ferrarii,⁴³ decretorum doctore, qui in palacio nostro episcopali Valencie legit canonica iura, continue cunctis audire volentibus possitis in sciencia ipsius iuris canonici uberius permittente domino informari. Ita tamen quod restante medietate fructuum beneficii supradicti teneamini quemlibet onera iamdicti beneficii supportare.

Data *etc.*⁴⁴

[24] *Alia*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Serra, clerico tonsurato, beneficiato in ecclesia ville Gandie nostre diocesis, salutem in Domino. Cum tu circa iuris canonici scienciam auriendam perhibearis totis conatibus insudare et non habeas unde tibi in libris vel aliis necessariis providere valeas bono modo, idcirco, nos attendentes quod querentibus sciencie margaritam que sanctam Dei Ecclesiam reddit multipliciter decoratam, debemus nos favorabiliter exhibere ad humilem supplicationem tui propterea nobis factam, tibi tenore pre- ¶^{51v} sentis ducimus de speciali gracia concedendum, quod insistendo alicui studio ex causa dicte sciencie adiscende possis hinc ad unum annum continue computandum, recipere in absentia omnes fructus tui beneficii supradicti. Ita quod durante anno predicto nullum servicium invitus⁴⁵ in illo facere teneris.

Data.

¶⁴² *Subratllat* vel... beneficii. ¶⁴³ Bonifaci Ferrer (València 1355–Valdecríst, 1417). Il·lustre religiós i juriconsult valencià, germà de Sant Vicent Ferrer. Estudià filosofia a la Universitat de Lleida i dret i teologia a Peruggia. Representà València a les Corts Generals de Monsó. En 1382 es casà amb Jacmeta Despont. Dona i fills moriren a la pesta «dels infants» que arrasà València en 1394. Ingressà a la cartoixa de Porta Coeli (1394). Prior del seu monestir i visitador de la província cartoixana de Catalunya (1400). Prior de la Grande

Chartreuse i general de l'orde (1402). Fou llegat pontifici. Assistí a les sessions del Compromís de Casp, on votà a favor de Ferran d'Antequera. Publicat l'edicte de sostreta d'obediència al papa Luna (Benet XIII), tant ell com el seu germà Vicent trencaren les relacions amb Pedro de Luna. Es retirà a la cartoixa de Valdecríst. Morí en fama de santedat i les seues restes reposen al santuari de la Cova Santa. (*DHMRV*, t. II, pp. 212–213). ¶⁴⁴ *Tancat en un requadre* Ita tamen... etc. ¶⁴⁵ *Interliniat, aclariment de l'escrivà* coactus.

[25] *Litera testimonialis tonsure*⁴⁶

Universis et singulis presentes literas inspecturis. Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus, salutem et gaudium consequi sempiternum. Quia pium existit et debitum veritatis testimonium perhibere, notum vobis facimus per presentes, quod die .t. <quatuor temporum> que fuit XX^a dies septembris anno a Nativitate Domini⁴⁷ et coram reverendus in Christo pater dominus frater Bernardus, bone memorie episcopus Carsonensis (?), de licencia et permissu reverendi in Christo patris domini Vitalis,⁴⁸ recolende memorie Valentini episcopi, predecessoris nostri, in capella Sancti Petri Sedis Valencie ordines⁴⁹ celebrans generales contulit primam tonsuram Ludovico de Manresa, filio quondam Berengarii de Manresa civitatis Valencie, prout in libro sive originali registro Ordinum dicti domini Vitalis, in quo nomina illorum qui dicta die sabbati una cum prenominate Ludovico ad tonsuram et aliorum eciam⁵⁰ qui tempore et vita eiusdem predecessoris nostri, tam ad tonsuram quam alios ordines promoti fuerunt, legimus et vidimus contineri. In cuius rei testimonium presentes eidem Ludovico fieri fecimus et sigilli nostri appensione muniri quibus adhiberi volumus velut⁵¹ originalibus literis plenam fidem.

Acta et data Valencie .t. die, anno *etc.*

[26] ||^{52r} *Litera testimonialis tonsure*

Universis presentes literas inspecturis. Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus, salutem in Domino. Quia pium existit et debitum veritatis testimonium perhibere universitatis vestre fieri volumus manifestum Petrus Montblanch, filium Petri de Montblanch, iurisperiti vicini Valencie, a reverendo patre domino Raymundo <Gastoni,⁵²> bone memorie episcopo Valentino, predecessore nostro, die iovis intitulata V^o idus februarii anno a Nativitate Domini M^o CCC^o XLV° ad primam tonsuram promotum fuisse et clericali per eum

¶ ⁴⁶ Sobre aquest tipus de documents *vid.* M. Milagros CÀRCEL ORTÍ: «Notas de Diplomática episcopal: Títulos de órdenes sagradas», *Hispania sacra* XLV, 92 (1993) pp. 429-458. ¶ ⁴⁷ Es refereix a l'any 1365. ¶ ⁴⁸ Vidal de Blanes i de Castellar (Girona ? - València 1369). Bisbe de València (1356-1369). Fill de Ramon de Blanes, que fou ambaixador a Roma, i d'Aldonça de Fenollet. Essent abad secular de Sant Fèlix de Girona fou elegit bisbe pel capítol valencià i ratificat per Innocenci VI. Celebrà sínodes en 1357 i 1368, consagrà l'altar major de la catedral (1357) i im-

pulsà la construcció de l'aula capitular. Formà part del consell de regència de Catalunya quan Pere IV passà a Sardenya en 1354. (*Prelados valentinos*, pp. 90-94; *GEC*, vol. 5, p. 113). ¶ ⁴⁹ *Esborrat* generales. ¶ ⁵⁰ *Esborrat* ordinum. ¶ ⁵¹ *Interliniat*, *aclariment de l'escrivà* axí com. ¶ ⁵² Ramon Gastó (Millà, Noguera ? - València 1348). Canonge i bisbe de València (1312-48). Auditor de la Rota romana, destacava per la seua virtut i lletres. Celebrà sínode en 1330 i en 1345; d'acord amb el capítol, instituí la càtedra de teologia. (*Prelados valentinos*, pp. 83-86).

caractere insignitum, prout in libro seu originali registro Ordinum dicti predecessoris nostri in Archivio nostre Curie repertum, in quo nomina illorum qui tempore et vita ipsius predecessoris nostri et aliorum qui die predicta una cum dicto Petro ad tonsuram promoti fuerunt vidimus contineri, unde quia dictus Petrus suas primitivas literas testimoniales tonsure ab eodem domino predecessore obtentas casualiter amisisse asserat presentis sibi duximus concedendas, quibus adhiberi volumus velut originalibus literis plenam fidem.

Data et acta Valencie sub sigilli nostri testimonio die VIII^a mensis decembris anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° V^o.

[27] *Litera testimonialis tonsure <facta> ex parte vicarii generalis*

Nos Bernardus de Candello, *etc.* Tenore presentis notum facimus universis Francischum Lobregat, filium Francisci Lobregat civitatis Valencie, die sabbati quatuor temporum p[ost]***.⁵³

[28] ¶^{52v} *Litera confessionis facta per dominum episcopum alicui persone*

Nos, Jacobus, *etc.* Scienter <vel tenore presentis> confitemur et in veritate recognoscimus vobis tali, quod *etc.*, vel sic nos *En Jacme, etc.*,⁵⁴ *per tenor de la present confessam e regonexem etc.*

[29] *Deduccio alicuius litere facte alicui*

De quantitate in presenti albarano contenta sunt deducendi XX^{ti} floreni, qui fuerint exsoluti dicto .T. per talem X^a die februarii anno *etc.*

[30] *Litera acaptandi*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis curam animarum regentibus in ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto vos et alios christifideles *etc.* Cum igitur, Bernardus .T., de insula Minoricensis trahens originem qui dudum bonis temporalibus satis erat habundans nunc in civitate

¶⁵³ El text queda incomplet i deixa un espai en blanc en el foli següent de 8 ratlles.

¶⁵⁴ Subratllat vel sic nos... etc.

Valencie comorans senio pergravatus, in paupertatis profundum sit adeo sinistrante fortuna submersus, quod duas filias puellas quas habet in annis nubilibus constitutas non potest nubcii tradere, necque sibi nec illis in vite necessariis providere, sicque extrema necessitas cogat eum recurrere ad christifidelium pia elemosinarum subsidia postulanda, idcirco, vobis et cuilibet vestrum *etc.* Sperantes ab illo *etc.* Nos⁵⁵ enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[31] ¶^{53r} *Litera missa per dominos cardinales Bartholomaeo, archiepiscopo Barensi*⁵⁶

Episcopi, presbiteri, diaconi cardinales, Apostolica Sede vacante, Bartholomeo Cerdani [*sic*], archiepiscopo Barensi.⁵⁷ Spiritum consilii sanioris exigit sancte ac catholice fidei puritas, exigit et catholici ac christiani populi devotio salutaris, exigit totius ecclesie status, clara professio ac salus animarum christifidelium singulorum, ut ea que, dissimulata in fide, maculam subversionem in christicola populo status ecclesiastici, enervacionem ac evidens animarum inducerent periculum palam notificentur omnibus, anuncientur in populis et iuxta doctrinam evangelicam super tecta predicentur, ne indiscretum silencium in errorem derelinquat qui poterant erudiri ac hii ad quos ex officio pertinet subiaceant reprehensioni prophete, dicentis: «Predicadores tui videbantur tibi falsa et stulta neque apperiebant iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent».⁵⁸ Cum igitur, Apostolica Sede vacante per obitum pie ac sancte recordacionis domini Gregorii pape XI, qui de mense marcii proximo preterito in Urbe diem suum clausit extremum,⁵⁹ nos, preeleccione Summi Pontificis ut iuris et moris est celebranda in conclave ad hoc in Apostolico Palacio in quo idem sancte memorie dictus Gregorius obierat deputato, convenissemus, populus romanus eciam ad campanarum sonitum congregatus hostili more, totum circundans ab extra et ab intus fere implens palacium, et terrore tam vehementi minas eciam superaddens quod, nisi eligerimus et sine mora romanum vel italicum stanti incideremur, per frustra eciam congruo spacio temporis, in quo saltem de

¶⁵⁵ *Esbornat cum nos.* ¶⁵⁶ Els cardenals, després d'uns mesos de govern d'Urbà VI com Pontífex legítim i en haver tingut problemes amb ell pel seu caràcter, abandonaren Roma i li trameteren un requeriment perquè renunciara al papat. (Sobre el Cisma d'Occident, vegeu entre d'altres: Franciss RAPP: *La Iglesia y la vida religiosa en Occidente a fines de la Edad Media*, Barcelona, Labor, 1973; Jean CHÉLINI: *L'Église au temps des schismes. 1249-1449*, París, Armand Colin, 1982; Jean-Marie MAYEUR, et alii. *Histoire du christia-*

nisme des origines à nos jours, t. VI: *Un temps d'épreuves (1274-1449)*, dir. par M. MOLLAT i A. VAUCHEZ, Desclée-Fayard, 1990). ¶⁵⁷ L'arquebisbe de Bari aleshores era Bartolomeo Prignano (des del 13-1-1377-78), futur Urbà VI. (*Hierar. Catholica*, p. 129). ¶⁵⁸ Thren. 2, 14. El text correcte de la cita bíblica és: «Prophetæ tui viderunt tibi / Falsa et stulta: / Nec aperiebant iniquitatem tuam / Ut te ad poenitentiam provocarent». ¶⁵⁹ Gregori XI morí a Roma el 27 de març de 1378.

persona delli- ¶^{53v} berare possemus penitus nobis substracto contra voluntatem et propositum nostrum ad eligendum italicum, subito et ex erupto per violenciam et metum mortis coegerunt invitos, propter quod, ad evitandum mortem dumtaxat, alias non facturi, ut eciam tunc palam inter nos diximus, te in papam duximus eligendum, extimantes te, cui tam nefanda impressio sicuti toti clero et populo nota erat, talis esse consciencie quod eam nullatenus acceptares, ac tu, proprie salutis immemor, omni pura sciencia procul pulsa, ambicionis alias inaudite quam maxime inflamatus, presentacione eleccionis huiusmodi ab illis ex nobis qui in Urbe remanserant, eciam per metum exorta, contra canonicas sanciones, in maximum scandalum cleri et populi christiani ac exempli perniciem, eleccioni huiusmodi licet nulle et invalide ipso iure consensisti, necnon metu et ipsius metus causa adhuc procul dubio perdurantibus, in Urbe ipsa intronizatus, <positus in cathedra⁶⁰> et coronatus de facto te papam et apostolicum nominasti, qui a sanctis patribus et iure comuni apostaticus, anatematizatus, antichristus et tocius christianitatis invasor et destructor potius et merito nominaris.

Nempe cum ista tua tam nepharia intrusio in papatu iam sit divulgata per orbem veluti tam notoria quam iam alicubi celari non potest cum eo tempore, scilicet modicum ante Pascha, facta fuerit quando de universis partibus christianitatis maior adest in Urbe populi multitudo, quod errores quamplurimi pullulare incipiunt et fidelium christianorum illaqueari consciencie, tuque diucius expectatus ac in secreto caritative admonito, immemor salutis ¶^{54r} proprie, in precipicium cupiens trahere clerum et populum universum ad cor redire non cures, sed manere in transitoriam mundi gloriam saluti et anime proprie et aliorum christifidelium anteponens, animo abstinato [*sic*] satagis ipsum papatum tyrannice possidere qui per hostium non intrasti, nos, non volentes premisa salvis conscienciis amplius sub dissimulacione transire, ad tuam et christifidelium noticiam, premissa omnia, licet ipsa tam tibi quam pene toti clero et populo existant notoria, deducentes te anatematizatum ac tanquam intrusum in papatu nulla canonica eleccione precedente, tocius christianitatis invasorem, qui capud ipsius sancte christianitatis invadere non formidas, destructoremque, qui ut sub tua tyrannica occupacione efficere satagis ut fere sacramenta deficiant, et ut christicola populus, vero pastore carens, per arrupta ducatur, in demum publicamus et eciam denunciamus te, nunch exortantes ac obsecrantes per viscera misericordia Iesuchristi, cuius ecclesiam sponsam suam non erubuisti invadere, ut desine, cogitans ad quem iam te trahit plenitudo dierum, ad Deum et puram conscienciam dirigas accionem mentis tue ipsamque beati Petri sedem sanctissimam, quam sine titulo occupas, liberam et vacuam omnino dimittas, insignia deponas papalia et ab administracione spiritualium et temporalium papatus et Romane Ecclesie abstineas indilate et alias <Deo⁶¹> et Ecclesie sancte sue per fructus vere

¶⁶⁰ Afegit per una altra mà. ¶⁶¹ Idem.

penitencie satisfacere studeas iuxta posse, quod si feceris gratiam Dei, gloriam mundi ac laudes cleri et populi universi mereberis obtinere, ac acerbarum penarum per iura comunia tibi impositarum et imponendarum remissionem cum misericordiosa indulgentia obtinere, alias indignacionem Dei omnipotentis⁶² ac beatissimorum apostolorum Petri et Pauli ¶^{54v} [et] sanctorum omnium non inmerito incursum, nosque divinum et humanum auxilium cum Christi sponsa et omnium christianorum, ne comunis mater per te procul dubio violetur invocabimus aliisque utemur remediis per canonicas sancctiones concessis, ab inde in antea nullam spem de misericordia habiturus.

Data.⁶³

[32] *Litera licencie quod aliquis scolaris possit recipere IIII^{or} minores ordines a quocumque episcopo*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Paschasio Pallarés, clerico tonsurato civitatis Valencie, salutem in Domino. Ut a quocumque malueris domino antistite catholico gratiam et comunem sacrosancte Romane Ecclesie obtinente, ad IIII^{or} minores, necnon et ad sacros subdiaconatus, diaconatus et presbiteratus ordines⁶⁴ successive et statutis a iure temporibus valeas promoveri, tam eidem domino antistiti quem propterea adhieris conferendi, quam tibi dum tamen in scientia et etate idoneus <reperitus fueris> ac sufficienter intitutus existas, aliudque canonicum impedimentum non habeas, super quibus conscienciam dicti domini antistitis oneramus, recipiendi ordines supradictos facultatem et licenciam⁶⁵ tenore presentis impartimur.

Data *etc.*

[33] *Alia recipiendi tonsuram ex parte domini vicarii generalis tantum si episcopus est absens a diocesi sua*

Bernardus, *etc.* Dilecto in Christo Iohanni Martini de Luna, civitatis Valencie oriundo, salutem in Domino. Ut a quocumque malueris domino antistite rite promotus et gratiam ac comunem sancte matris Ecclesie et Sedis Apostolice obtinente, sacro crismate in fronte liniri et primam tonsuram recipere valeas ac clericali per eum caractere insigniri ipsi domino antistiti quem propterea adhieris

¶⁶² *Repetit al marge inferior* Dei omnipotentis.

¶⁶³ Aquest document figura copiat també en el ms. 1249 de la Biblioteca de Catalunya, f. 1 r.-v., sota el títol «Formulari de correspondència per a

ús de la Cancelleria de la Corona d'Aragó» (iniciis s. xv) i allí apareix la data completa: Anagnie, et anno a Nativitate Domini M CCC LVIII°. ¶⁶⁴ *Esborrat* promoveri. ¶⁶⁵ *Esborrat* impartimur.

conferendi tibi que recipiendi, predicta dummodo in literatura ydoneus sis re-
per- tus et autem omnia in manibus dicti domini antistitis ad sancta Dei evangelia iu-
raveris, quod intendis ad ordines sacros te facere promoveri, super quibus eiusdem
domini antistitis conscienciam oneramus, facultatem et licenciam impartimur.

Data Valencie sub sigilli nostri testimonio VI^a die, etc.

[34] ¶^{55r} *Confratria*

Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus. Ad futuram rei memo-
riam. Peticionem supplicem pro parte vestri venerabilium confratrum confratrie
noviter ordinate in villa Gandie nostre diocesis sub vocabulo Beate Marie Vir-
ginis accepimus continentem. Quod cum vos ac laudem et gloriam omnipotentis
Dei et dicte Beate Marie et in remissionem peccatorum vestrorum elemosinam
et confraternitatem ipsam ordinaveritis inter vos perpetuo duraturam. Ideo con-
fratriam huiusmodi de benignitate admittere et confirmare deberemus prout
continetur in quibusdam pro parte vestra nobis oblatis capitulis <tenoris et>
continencie subsequens:

«*Primerament, que sien elets, etc.*»

Ponatur omnia capitula.⁶⁶

Nos igitur Jacobus, episcopus Valentinus prefatus, considerantes huiusmodi
confratriam sive confraternitatem fore opus optimum, laudabilem atque pium et
in caritate maxima raditatum suplicatione vestra huiusmodi benigniter admissa,
ipsam confratriam sive confraternitatem in quantum nostra interest admittimus,
laudamus et eciam confirmamus sub modo et forma ac capitulis antedictis. Et ut
vos ad exequendum tam pia et caritativa opera eo potius vestra devocio augeatur
quo magis exinde premissa senceritis adipisci, nos de omnipotentis Domini nos-
tri Iesuchristi misericordia et Beatissime Marie semper Virginis genitricis eius-
dem beatorum Petri et Pauli apostolorum meritis et auctoritate confisi omnibus
vere penitentibus et confessis, qui in tam sancta confraternitate se statuerint
collegas et eius beneficia persolverint et statuta observaverint supradicta pro
qualibet vice seu actu premissorum XL^a dies de iniunctis sibi legitime penitencis
per gratiam Sancti Spiritus misericorditer in Domino indulgemus. In quorum
testimonium presentes vobis fieri et sigilli nostri appensione iussimus comuniri.

Data etc.

¶⁶⁶ *Subratllat* Ponatur omnia capitula.

[35] ¶^{55v} [*Licencia sepeliendi*⁶⁷]

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo ·· vicario perpetuo ecclesie maioris civitatis Xative eiusque locumtenenti, salutem in Domino. Dignum arbitramur et congruum ut hii qui ecclesiam Dei beneficiis seu anniversariis aut aliis donis spiritualibus decernunt de suis facultatibus honorare gratiam favoris congrui consequantur. Cum igitur, Raymunda, filia quondam Petri del Pla, dicte civitatis, ad mortem veniens suum ultimum condiderit testamentum, in quo ad laudem Domini nostri Iesuchristi et pro divino cultu augmentando instituit in predicta ecclesia maiori unum anniversarium annis singulis et perpetuo celebrandum pro anima sua et pro anima eciam Bevingude eius amice, uxoris quondam Petri Ça-Torre, cuius corpus in ecclesia supradicta racionabiliter est sepultum, et pro dotatione dicti anniversarii decem solidos annuales emi mandaverit et eciam consignari prout in dicto testamento vidimus contineri. Ideo volumus vobisque dicimus et mandamus, quatenus quoscumque ab amicis dicte quondam Raymunde fueritis requisitus corpus dicte Raymunde permittatis translari et inhumari intus dictam ecclesiam et infra rexias altaris et beneficii Sanctarum Barbare et Lucie in eadem scilicet fossa sive carnerio, in quo ossa dicte quondam Bevingude que ipsum instituit beneficium incinerata dudum de nostra licencia extiterunt. Nos enim vobis mandatum et amicis dicte quondam Raymunde licenciam super hoc de voluntate Bartholomei Ça-Torre, presbiteri, filii dicte quondam Bevingude ¶^{56r} et patroni memorati beneficii damus atque concedimus cum presenti, constitutione nostre ecclesie Valentine et quavis alia contraria non obstante.

Data *etc.*, sub sigilli nostri testimonio, die *etc.*

[36] [*Litera indulgencia in adoracione Corporis Christi*]

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo rectori ecclesie ville Gandie nostre diocesis eiusque locumtenenti, salutem in Domino <Iesu Christo.⁶⁸> Cum ad divinum explendum⁶⁹ officium et reverenciam tam debitam quam devotam Sacratissimo Corpori Iesuchristi impendendam celestemque iram placandam⁷⁰ ac Dei misericordiam facilius obtinendam per constitutionem sacri provincialis concilii Terrachonensis universis christifidelibus qui Eucharistiam, que ad infirmos pro com-

¶ ⁶⁷ Per poder ser soterrat a dins de les esglésies calia la corresponent llicència concedida pel bisbe, com s'estableix al sínode celebrat en 1262 per Andreu d'Albalat: «quod, si quis rector sepelierit infra principales parietes ecclesie aliquam personam, nisi de illis de quibus

canonice est licitum sepellire, sine mandato episcopi, ipso iure sit privatus beneficio dicte ecclesie». (*Sínodos med.*, p. 105). ¶ ⁶⁸ *Interliniat d'una altra mà.* ¶ ⁶⁹ *Interliniat, aclariment de l'escrivà complit.* ¶ ⁷⁰ *Interliniat, aclariment de l'escrivà amansada.*

municando defertur eundo et ad ecclesiam redeundo,⁷¹ et illis qui cum pulsatur⁷² in ecclesiis squilla pro Sacratissimi Corporis Christi elevacione flexis humiliter genibus devote oraverint ac magnificaverint nomen Dei XL^a dies de indulgentia sint concessi. Quequidem indulgentia extenditur ad illos qui prolatis per presbiterum in canone misse verbis «Gratias agamus *etc.*», flexis genibus verba pertulerint humiliter infrascripta «Domine Iesu Christe filii Dei vivi meritis tue sacratissime passionis misserere michi peccatori».⁷³ Idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus ad premissas indulgentias conse- ¶^{56v} quendas parochianos vestros diligentius inducatis prefatam constitutionem bis in anno, scilicet in festo Nativitatis et Resurreccionis Domini in dicta ecclesia quando maior populi multitudo ad divina convenerit publicantes. Et ut clerus et populus ad hec facilius inclinentur mandamus vobis in virtute sancte obediencie, quod singulis diebus cum Corpus Christi in missa maiori elevabitur cimbalum eiusdem ecclesie faciatis pulsari modo et forma in nostra cathedrali ecclesia observatis.

Data *etc.*

¶⁷¹ En el sínodo celebrat en 1296 per Ramon Despont, a la constitució 20 que du el títol «De indulgentia Corporis Christi consocianti», trobem «Cuilibet autem vere penitenti cum reverentia et timore consocianti presbiterum portantem Corpus Domini ad infirmum tam eundo quam redeundo de iniunctis sibi legitime penitentiis, misericorditer remittimus x dies». (*Sínodes med.* p. 179) ¶⁷² *Esborrat squilla.* ¶⁷³ A començaments del s. XIII figura ja establerta la norma d'agenollar-se o de fer reverència durant la consagració i al final d'aquesta centúria s'havia introduït ja el costum que el sacerdot féra genuflexió abans i després de tocar les espècies consagrades. En alguns sínodes s'atesta el costum d'agenollar-se durant la consagració i s'ordena als sacerdots que adoctrinen la gent per tal que en escoltar la campaneta anunciadora del pas del viàtic o en «veure el Cos» s'agenollen o facen una inclinació reverent. (Josep BAUCELLS I REIG: «Vida y práctica religiosa en el obispado de Barcelona de 1229 a 1344», Tesi de Doctorat dirigida pel Dr. Manuel Riu i Riu, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1999, 5 vols., vol. II, pp. 795-796).

En el sínodo celebrat en 1368 pel bisbe de València Vidal de Blanes a la constitució 8, que du el títol «De indulgentiis concessis dicentibus Domine Jhesu Christe et flectendo genua cum dicitur 'Gracias agamus' et 'Te ergo quesumus'» s'estableix: «Quia dignum, iustum ac salutare profecto existit, ut nomen illud beatissimum ac salvificum, quod est supra omne nomen, a quo aliud sub celo hominibus datum non est et in quo salvos fieri credentes oportet nomine Jhesu Christi, qui salvum fecit populum suum a peccatis eorum, exhibitione specialis reverentie attolitur cum scriptum sit: 'In hoc nomine Jhesu omne genu flectatur celestium, terrestrium pariter et infernorum', idcirco nos Vitalis... statuimus, ut omnis utriusque sexus fidelis, dum audierit verba illa in symbolo posita, videlicet, 'Te ergo quesumus, Domine, famulis tuis subveni quos pretioso sanguine redimisti' et verba illa in prefatione misse posita, scilicet 'Gratias agamus Domino Deo nostro' protinus genua sui corporis flectant vel saltim cordis, quod capitis inclinationem demonstrent.» (*Sínodos med.*, pp. 295-296).

[37] *Litera concessa alicui fratri ut possit se transferre de uno monasterio ad aliud*

Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Religioso viro fratri Petro Franch, ordinis fratrum minorum conventus Valencie, salutem in filio Virginis gloriose. Cum nos ex quibusdam causis racionabilibus secretum consciencie concernentibus et negociis eciam propriis peragendis vos apud civitatem et diocesim Gerundensem decrevimus evestigio destinare, idcirco, auctoritate et potestate ab ordine vestro super talibus generaliter nobis datis, vobis tenore presentis dicimus et mandamus in virtute sancte obediencie, quatenus ad huiusmodi civitatem et diocesim Gerundensem cum uno vobis grato et consolabili socio dicti ordinis quam citius poteritis accedatis et illich comissa per nos vobis negocia utiliter et salubriter peragatis, nullam inde difficultatem aut excusacionem dilatoriam proponentes.

Data Valencie sub sigilli nostri testimonio, ultima die mensis septembris anno *etc.*

[38] ^{||57r} *Litera citacionis missa alicui domino antistiti super absentia alicuius presbiteri*

Reverendo in Christo patri domino Dei gracia ·· episcopo Maioricense vel eius venerabili vicario aut officiale. Jacobus, per eandem episcopus Valentinus, salutem et sinceram in Domino caritatem. Noverint paternitas vestra, quod nos, qui sine morsu consciencie nec tacere possumus nec debemus gravem negligencie culpam nonnullorum obtinencium dignitates, preposituras, canonicatus et prebendas, officia vel beneficia < tam > simplicia quam curam animarum habencia in Sede civitatis et diocesis nostra Valencie, qui contra ius et equitatem et canonicas sancciones a suis se elongarunt beneficiis, cupientes innumeris malis et periculis, que ex absentia predictorum pervenire noscuntur, et indemnitati beneficiorum huiusmodi de opportuno remedio providere, ne culpam predictam propriam facere videamur, citavimus in nostra ecclesia cathedrali publice per edictum omnes et singulos beneficiatos nostre diocesis absentes, quascumque absentandi licencias a nobis habitas revocantes, certis exceptis personis racionabiliter, ut intra certum peremptorium terminum sub pena privacionis, redeant ad sua beneficia futuri in eisdem ac in dicta diocesi nostra continuam et personalem residenciam ut tenentur. Citacione vero ac monicione nostris huiusmodi emanatis ac factis pervenit ad nostram audienciam ex conquestione patronorum cuiusdam beneficii instituti in ecclesia parrochiali Sancti Stephani dicte civitatis per quondam venerabilem Dominicum Maschoni, sub invocacione Sancti Francisci, quod Garsias de Pisa, presbiter, beneficiatus de dicto beneficio non facit diu est in dicto suo beneficio residenciam, quinymo non sine defraudacione servicii et evidenti damno eiusdem beneficii a tribus annis vel circiter continue in vestra

diocese evagatur, propter quod fuimus pro parte dictorum patronorum debita instancia requisiti, ¶^{57v} ut contra dictum beneficiatum processus nostros privacionis facere et alias super hiis providere deberemus de remedio condeceni. Nos igitur requisicionem hanc iuri et rationi consonam reputantes paternitatem vestram in iuris subsidium requirimus et ex parte nostra affectuose rogamus, quatenus eundem Garsiam de Pisa citetis vel citari faciatis, quem nos in quantum de iure possumus citamus per presentes, ut infra XXX^a dies a citacione vestra huiusmodi continue computandos, quos ei ad hoc pro primo, II°, III° et peremptoris terminis si placuerit assignetis, et nos eciam assignamus, ut parcatur laboribus et expensis, redeat ad prefatum suum beneficium, facturus ex tunc in eo continuam et personalem residenciam debitumque illi officium et servicium impensurus vel alias propositurus iustas si habet causas, propter tamen absentandi gratiam. Cum nos cum presenti illam penitus revocemus propter quas ad redeundum et residendum minime sit astrictus. Alioquin, nos contra ipsum beneficiatum procedemus per privacionem dicti sui beneficii et alias, prout de iure invenerimus faciendum, ad quam privacionis sentenciam audienciam, si citatus ut predictur redire renuerit, XV^m diem ultimam ipsorum XXX^a dierum inmediate sequentem, si iuredica fuerit. Alioquin, proxima ex tunc sequenti die iuredica hora vesperorum in palacio nostro episcopali pro primo, II°, III° et peremptorio termino si paternitati vestre placuerit, assignetis et nos eciam assignamus ut eisdem parcatur laboribus et expensis. Certificando eundem citatum sive die et loco assignatis comparuerit sive non nichilominus nos ad proferendum dictam privacionis sentenciam procedemus vel vicarius generalis noster procedet eiusdem citati absentia seu contumacia nullatenus obsistentis, diem vero citacionis et citacionum huiusmodi et quitquid [sic] ¶^{58r} in premissis egeritis nobis per vestras patentes litteras seu publicum instrumentum harum seriem seu effectum continentes significare, et nos de eisdem significare velitis, et in negocio procedere valeamus. Offerentes nos paratos pro vobis similia et maiora facere suo casu.

Data etc.

[39] *Litera sequestracionis aliquorum fructuum vel bonorum, etc.*

Jacobus, etc. Dilecto in Christo Jacobo Prats, rectori ecclesie de Ontinyén nostre diocesis, procuratori sex prepositorum orte Sedis nostre Valencie, salutem in Domino. Constitutus in iudicio coram nobis Michael Pastoris, tutor et curator dompni Ludovici, filii multum nobilis et egregii viri domini Iohannis, comitis Montanearum de Prades,⁷⁴ fratris nostri carissimi, petitionem suam proposuit in hec verba:

¶ ⁷⁴ Joan I, comte de Prades i baró d'Entença. Fill primogènit de l'infant Pere de Ribagorça i de Jo-

na de Foix, heretà el comtat de Prades. Era germà del bisbe Jaume d'Aragó. (*Barons Catalunya*, p. 140).

«In presencia vestri reverendi in Christo patris *etc.*».

Ponatur tota requisicio.⁷⁵

Nos, igitur, Jacobus, episcopus Valentinus prefatus, quia ius et iusticia petentibus nescius nec possumus nostrum denegare assensum, vobis, dicto Jacobo, procuratori et nomine procuratorio quo supra et ut detentori bonorum dicti quondam domini cardinalis seu dicte eius prepositure, tenore presentis dicimus et mandamus quatenus infra IIII^{or} dies primo venturos a presentatione harum vobis facienda et tunc facta continue computandos, quos vobis ad hoc pro primo, II°, III° et peremptoris terminis ac pro monicione canonica assignamus, ut parcatur laboribus et expensis, deponatis in posse nostro pro tuicione et alias, ut est dictum, totam illam peccuniam et bona ¶^{58v} que penes vos et in potestate vestra sunt ipsius scilicet domini cardinalis et canonicatus, prebende ac prepositure suorum predictorum iuxta requisita a dicto Michaelae, tutore et curatore, qui supra vel interim compareatis coram nobis prepositurus iustas si habetis causas, propter quas minime teneamini ad predicta. Alioquin, in vos nunc et ex tunc et e contra ac nostra canonica monicione premissa et lapsa dicto termino in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus.

Data.

[40] [*De nullitate collacionis*]

Jacobus, *etc.* Venerabilis et dilectis nobis in Christo ·· iustitia et iuratis ac populo ville Denie nostre diocesis, salutem in Domino. Nuper ad nostram deducto noticiam quod Raymundus de Querio, rector ecclesie dicte ville, fuerat viam universe carnis ingressus. Nos volentes eidem ecclesie de persona ydonea providere, prefatam ecclesiam contulimus et assignaverimus venerabili Petro de Orriols, dispenserio domini marchionis Villene⁷⁶ et ipsum seu procuratorem suum, in possessionem eiusdem ecclesie induci fecimus corporalem. Nunc vero, per dilectum Raymundum Porterii, mercatorem et civem Valencie, procuratorem et nomine procuratorio dicti Raymundi de Querio fuit nobis legitime probatum et averatum, quod dictus Raymundus de Querio tempore datis literarum collacionis et provisionis per nos factarum dicto Petro d'Orrriols de prefata ecclesia de Denia vivebat, sicut et adhuc vivit et plena corporalis fruitur sanitate et collacio per nos facta dicto Petro d'Orrriols nulla sit, nullisque efficacie seu valoris

¶⁷⁵ *Subratllat* Ponatur tota requisicio. ¶⁷⁶ Alfons d'Aragó, fill primogènit de l'infant Pere de Ribagorça i de Joana de Foix, heretà els comtats de Ribagorça i Dènia. Fou primer marquès de Villena i primer condestable de Castella, i primer duc de Gandia (1399) per concessió de Martí I.

Era germà del bisbe Jaume d'Aragó. (*Barons Catalunya*, p. 140; *DHMRV*, t. II, p. 44). Sobre la seua cancelleria *vid.* M. Luisa CABANES CATALÁ, «Aportación a la cancellería señorial de don Alfonso, marqués de Villena»: *Aragón en la Edad Media*, XIV-XV (1999), pp. 143-154.

et perinde habeatur ac si facta minime extitisset. Nosque ad instanciam dicti procuratoris et exhigentis iusticia dictam collacionem et provisionem et quitquid ex ea factum et sequutum extitit duxerimus annullandum, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus eundem Raymundum de Querio et nullum alium in verum curatum et rectorem vestrum et dicte ecclesie habeatis et teneatis, sibi que vel procuratori suo respondeatis de omnibus eiusdem ecclesie fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et pertinenciis universis, amoto quolibet alio illicito detentore.

Data etc.

[41] ¶^{59r} *Litera missa rectoribus, vicariis et presbiteris ex parte domini episcopi causa tenendi vel celebrandi colloquium alicui loco*

Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus. Dilecto nobis in Christo, universis et singulis rectoribus et vicariis ac beneficiatis ecclesiarum civitatis et diocesis nostre Valencie, salutem in filio Virginis gloriose. Cum nos ex certis causis rationabilibus ut, videlicet de statu prospero cleri et ecclesiarum predictarum disponere Deo propicio valeamus generale colloquium sive parlamentum⁷⁷ ultima die presentis mensis madii vobis universis celebrandum duxerimus seu tenendum, et de loco ubi dictum parlamentum expediencius teneretur solícite cogitantes pro faciliore expedicione agendorum, de quibus tractaturi fuimus ecclesiam Beate Marie ville Algezire tanquam ad id magis aptam et expedientem celebracioni dicti colloquii duxerimus consignandam, idcirco, vobis et cuilibet vestrum presentis serie in virtute sancte obediencie et sub excommunicationis pena dicimus et mandamus, quatenus vos dicti rectores et vicarii personaliter, vos vero beneficiati saltim per procuratores habentes potestatem comparendi et essendi in dicto colloquio, audiendique dicendi, tractandi, consentiendi et firmandi que inde fuerint ordinata, die et loco prefixis, ubi Deo dante presencialiter esse proponimus infallibiliter intersitis. Mandantes vobis vicario Sancti Petri Sedis Valencie aliisque universis et singulis rectoribus et curatos predictis, quatenus has nostras literas in dictis ecclesiis prout ad singulos vestrum pertinet coram clericis publice recitetis aut contenta in eis ipsis clericis nunciatis.

Data etc.

¶⁷⁷ Es refereix al primer Sínode que convocà el bisbe Jaume d'Aragó a València el primer de maig de 1373, per reunir-se a Santa Maria d'Alzira, el dia 31 del mateix mes, del qual no existeixen

actes ni cap altra notícia. (A. BARBERBÁ SENTAMANS *El derecho canónico valentino comparado con el general de la Iglesia*, València 1928, p. 46; *Sínodos med.*, p. 304).

[42] ¶^{60v} *Domino regi Cipri*⁷⁸

Illustrissimo ac magnifico principi et domino, domino Petro, Dei gracia regi Iherusalem et Cipri.

Illustrissime ac magnifice princeps et domine ac nepos carissime. Cum nobilis vir Berdoletus de Castrobono, filius bastardus domini quondam vicecomitis Castriboni,⁷⁹ lator presentis, consanguineusque germanus serenissime domine matris vestre ac meus, ad Sanctum Sepulcrum Dominicum ex causa peregrinationis se transferat, idcirco, regie clemencie supplico, quatenus dictum Berdoletum, obtentu tam propinqui debiti sanguinis quo vestre celsitudini iunctus est, dignemini habere <propensius⁸⁰> recomissum regie celsitudini, supplicans quatenus de statu suo et regni utinam prospero et felici dignetur me suarum literarum oraculis recreare, cedet namque hoc mihi ad gaudium non modicum et solamen. Et quia credo regie serenitatis affectibus fore gratum eidem cum presentibus notifico quod illustrissimus dominus infans Petrus, avus vester meusque genitor ac incliti fratres mei et ego plena sospitate valemus, parati ad omnia beneplacita magnificencie regie promptis affectibus exequenda. Et conservet illam Altissimus eiusque statum adaugeat iuxta votum.

Scripta Valencie sub meo sigillo secreto *etc.*

Jacobus, episcopus Valentinus.

[43] *Litera missa alicui servitori domini episcopi in favorem alicuius in Curia Romana*

Amice carissime. Rogamus vos quanto carius possumus quatenus factum dilecti capellani nostri Raymundi Rubei, super quo illustrissimus dominus infans Petrus, genitor noster⁸¹ metuendissimus, prudencie vestre scribit, velit habere

¶⁷⁸ Pere II de Lusignan, fill de Pere I de Lusignan i d'Elionor d'Aragó; nebot del bisbe Jaume d'Aragó. (*Barons Catalunya*, p. 140). ¶⁷⁹ Roger Bernat IV de Castellbò (?-1381), vescomte de Castellbò (1350-1381) i senyor de les baronies de Castellvell i de Montcada. Menor d'edat a la mort de son pare, el vescomte Roger Bernat III, el succeí sota la tutela de sa mare, Constança Pérez de Luna (morta en 1353). Amplià el patrimoni familiar amb l'adquisició dels castells de Bar (Cerdanya), Aramunt (Pallars Jussà) i Castellví de la Marca (1366). Casat amb GERALDA de Navalhas, la mort prematura del primogènit, Roger Bernat, feu que el fill menut, Mateu, el succeís en els vescomtats i les baronies. (*GEC*, vol. 19, p. 455). ¶⁸⁰ *Afegit per una altra mà.* ¶⁸¹ Pere de Ribagorça (? 1305-Pisa 1381). Comte de Ribagorça (1322-58), d'Empúries (1325-41) i

de Prades (1341-58), senyor de Gandia i de Pego. Seté dels deu fills de Jaume II, rei d'Aragó, i Blanca d'Anjou. En 1341 permutà el comtat d'Empúries pel de Prades amb el seu germà Ramon Berenguer. Com comte de Prades, l'infant Pere fou lloctinent general de Pere IV (1354). La mort de la seua esposa accentuà les tendències místiques de Pere de Prades i en 1358 ingressà al convent de franciscans de Barcelona. Diplomàtic, cortesà, home de món, guerrer, savi, místic i sant, fou també poeta i mecenes dels poetes de l'escola de Tolosa, i també tractadista políticomoral. Morí molt vell, en 1381, a Pisa. Del seu matrimoni amb Joana de Foix, filla de Gastó I, tingué quatre fills. El primogènit, Alfons, heretà els comtats de Ribagorça i Dènia i fou més tard marquès de Villena i primer duc de Gandia. El segon, Joan,

propensius comendatum, taliter quod per intercessores vestre favorem attingat ex audicionis gratiam ut optamus. Nam in hec nobis complacebitis in immensum. Valetate et rescribite si qua vultis.

Data *etc.*

Episcopus Valentinus

[44] ¶^{61r} *Litera prorogacionis*

Bernardus, *etc.* Dilecto in Christo regenti curam animarum in ecclesia⁸² Beate Caterine ville Algezire diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum nos iusticiam, iuratos et universitatem dicte ville ad faciendum fieri unum vestimentum festuale de serico ad opus et pro servicio altaris maioris ecclesie beate Marie dicte ville, et quoddam eciam legenderium dominicale, salterium et consuetam, que omnia in proximo instanti festo Beate Marie presentis mensis ab eodem festo usque ad festum beati Iohannis mensis iunii proxime sequiturum presentis serie duxerimus prorogandos ipsosque a refeccione et confeccione ac tradicionem nonnullorum ad que tenebantur tam dicte ecclesie Sancte Marie quam eidem ecclesie Sancte Caterine iuxta mandatum et ordinacionem venerabilis Berengarii Vincencii,⁸³ olim vicarii generalis domini episcopi supradicti, ad presens merito relevantes,⁸⁴ idcirco, per easdem vobis dicimus et mandamus vobis quatenus huiusmodi prorogacionis termino perdurante divina officia in predictis ecclesiis more solito celebretis lapsa vero dicto termino *etc.*, alio mandato *etc.*

Data *etc.*

[45] *Procuració*⁸⁵

Sia a tots cosa manifesta, que sots l'any, dia e loch, e en presència de mi notari e dels testimonis deiús scrits, l'alt senyor e reverent pare en Christ En Jacme, per la divinal providència bisbe de València en Aragó, sens revocació de altres procuradors, de certa sciència, feu, constituí e ordenà seu especial e altres coses deiús scrites general procurador e actor En Benditxo de Floris, escuder, familiar e comensal seu, present e exceptant. Es a saber, a requerir e demanar, obtenir e haver en nom del dit senyor bisbe, axí per l'any proppassat que hom comptava ¶^{61v} M CCC LXXVII com per l'any present que hom compta M CCC LXXVIII

heretà el comtat de Prades i la baronia catalana d'Entença. Jaume, el tercer, fou bisbe de Tortosa (1362-69) i València (1369-96) i, més endavant (1388) cardenal. La quarta filla, Elionor, fou reina de Xipre com a esposa de Pere I de Xipre. (*Barons Catalunya*, pp. 132-134 i 139-140). Sobre la cancelleria d'aquest comte hom pot veure el treball de Manuel ROMERO ROMERO

TALLAFIGO: *La cancellería de los Condes de Prades y Ribagorza (1341-1414)*, Saragossa: Institución Fernando el Católico 1990. ¶⁸² *Esborrat loci de Torres-Torres*. ¶⁸³ Berenguer Vicent, llicenciat en ambdós drets, canonge i degà, vicari general i oficial (1376-78). (*Doc. Judicial*). ¶⁸⁴ *Subratllat ad presens... relevantes*. ¶⁸⁵ Ed. *Lengua vulgar*, pp. 61-62.

del molt alt e molt poderós senyor, lo senyor Don Enrich, per la gràcia de Déu rey de Castella e de Leó,⁸⁶ tota aquella quantitat o suma de sexanta sis milia sis-cents sexanta sis maravedís de certa moneda corrible en Castella, los quals per quascun any rendalment lo dit senyor rey ab letra o carta sua signada de la sua mà e segellada ab son segell ha constituïts e donats, dona o fa deliurar en acostament e de gràcia special al dit senyor bisbe quascun any posats en terra. E a demanar e obtenir reverentment del dit senyor e cort sua poniment de assignació quascun any de la dita gràcia o renda e per lo dit poniment e assignació obtenir totes e sengles lettres, cartes e provissions necessàries a expedició e deliurament del dit acostament e gràcia e poniment de aquella. E les dites cartes, lettres, provissions presentar, supplicar, instar, requerir e demanar de totes e reebudes, àpoques fer, absoldre, quitar e deliurar totes e sengles persones de qui·s pertanga. E de les dites àpoques, absolucions e fins, cartes atorgar e fermar e contribuir e pagar tots e sengles drets d'aquèn pertanyents per rahó del dit poniment o gràcia a la cort del dit senyor rey, e fer, supportar e complir tots altres càrrechs e messions necessàries a expedició de la cosa. E no resmenys a demanar e defendre lo dit senyor bisbe e béns e dret de aquell de una part e qualsevol persones de la part altre, axí demanant com defenent, per qualsevol causa, dret o rahó, donant al dit procurador llicència, auctoritat e plen poder, que en loch seu pusca comparar en juhi, demandes e requestes proposar, respondre, satisfer, pleyts contestar, posar, excipir e exceptar, replicar e triplicar, de calumpnia, malícia e veritat a dir, en ànima sua jurar, fer e prestar qualsevol manera de jurament, testimonis, cartes e altres ¶^{62r} muniments produir, e als produïts per l'altra part obviar e contrastar e contradir, de tot son dret alegar, disputar e protestar, renunciar e concloure, sentenciats demanar, oir e exigir, e de aquelles appellar, appellacions proseguir, fermances donar, de aquelles de dan guardar, procurador substituir, e aquelles revocar, e lo feyt en si resumir, quantesqué vegades al dit procurador seu serà ben vist. E generalment totes altres e sengles coses fer e complir que'l dit senyor bisbe poria fer personalment constituït, e volent lo dit senyor relevar lo dit procurador e substituiïts d'aquell de tot càrrech de la present procuració, prometé a mi notari, axí com a pública persona, stipulant e rebent d'aquell en loch, veu e nom de qui·s pertanga o pertànyer puxa en esdevenidor, star a juhi e pagar la cosa jutjada si mester serà, e haver agradable e ferm tot ço que per lo dit procurador o substituiïts d'aquell serà feyt en les sobredites coses, sots obligació de tot sos béns, haüts e per haver en que sien, de les quals coses lo dit senyor demana esser feyta la present carta pública, segellada ab son segell⁸⁷ en testimoni de veritat e memòria en esdevenidor.

Fon feyt açó en la ciutat de València, divendres a XVIII dies del mes de juny de l'any de la Nativitat de nostre Senyor M CCC LXXVIII.

Present⁸⁸ a aquestes coses per testimonis appellats acudits especialment e pregats los discrets En Guillem Julià, rector de la esgleya de Castelló <de Xàtiva,⁸⁹> del bisbat de València, e En Pere Riba,⁹⁰ notari, ciutadà de València.

¶⁸⁶ Enric II. ¶⁸⁷ Subratllat segellada ab son segell.

¶⁸⁸ Esborrat per testimonis. ¶⁸⁹ Afegit per una altra mà al marge dret. ¶⁹⁰ En 1383 apareix en la

documentació com a notari i escrivà de la Cúria i de l'Oficialat.. (Visitas pastorales, pp. 79, 80, 89, 90, 469, 498, 520, 521, 547 y 548).

[46] *Litera prorogacionis*

Bernardus *etc.* Dilecto in Christo rectori ecclesie loci de Quaneto diocesis Valencie eiusque locumtenenti, salutem in Domino. Noveritis quod nos terminum datum et asignatum iusticie ¶^{62v} et iuratis ac habitatoribus dicti loci ad faciendum fieri et dicte ecclesie tradendum libros sequentes, scilicet responderium, sanctorale et dominicale sub uno volumine et legenderium dominicale et sanctorale sub alio volumine duximus prorogandos, eis firmiter iniungentes quod librum responderium sanctorale et dominicale infra unum annum vero legenderium dominicale et sanctorale infra duos annos a festo sancti Michaelis proxime sequuturo computandos fieri faciant et cum effectu tradant ecclesie memorate, propter quod mandamus vobis quatenus termino prorogacionis perdurante predicto divina officia in predicta ecclesia more solito celebretis, lapso dicto termino, nisi dicta ecclesia libros habuerit memoratos, cessetis in eadem penitus a divinis, alio mandato *etc.*

Data *etc.*

[47] [*Litera ad recipiendam tonsuram*]

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Egidio Soriano, filio Egidii Soriano, civitatis Valencie, salutem in Domino. Ut a quocumque malueris domino antistite rite promote gratiam tamen et comunione Sacrosancte Romane Ecclesie et Sedis Apostolice obtinente, primam tonsuram recipere valeas et clericali caractere insigniri, tam eidem domino antistiti quem propterea adheris quam tibi legitimo et confirmato, si alias in literatura idoneus sis repertus, facultatem et licenciam impartimur.

Data Valencie *etc.*

[48] ¶^{63r} *Litera facta alicui presbitero quod possit celebrare missas vel aniversarium que aliquis in suo ultimo testamento celebrari mandavit*

Bernardus de Carcino, licenciatus in legibus, canonicus Valencie, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis⁹¹ reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Petro Bonnet, presbitero, vicario ac arrendatori ecclesie de Godalest, diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum Berthomeua, filia quondam Bertrandi Marqués, loci predicti, defuncta, in suo ultimo testamento de facultatibus suis duxerit disponen-

¶⁹¹ Bernat de Carcí, vicari general (1378-1408-1411-1421) (*Doc. judicial*).

dum quod fiat et instituat pro anima sua unum anniversarium perpetuum decem solidorum in prefata ecclesia celebrandum, et de residuo mandaverit missas pro eius anima celebrari, idcirco, ad humilem supplicationem⁹² pro parte vestra propterea nobis factam, ut dictas missas celebrare possitis et dictum residuum bonorum recipere et habere usque ad quantitatem seu valorem pro caritate et pensione vestra quindecim librarum, vobis tenore presentis licenciam impartimur. Mandantes per easdem manumissoribus dicte defuncte quod de et super celebracione <dictarum> missarum vobis satisfacciant de residuo dictorum bonorum usque ad dictam summam quindecim librarum, si tamen dictum residuum ad id suficerit alias prout citra dictas quindecim libras extiterit deducto anniversario supradicto.

Data Valencie *etc.*

[49] ¶^{63v} *Litera provisionis iusticie*

Bernardus de Carcino, vicarius *etc.* Venerabili et discreto Raymundo de Almenario, officiali Xative, salutem in Domino Iesu Christo. Intelleximus quod in ecclesia loci de Canals, diocesis Valencie, nec rector personaliter residet, nec de servicio vel officio faciendo curam gerit aliquam sic ipsam ecclesiam servitore destitutam dimittere non timendo. Super quo nos remedium adhibere intendimus brevi tempore opportunum, sed ne iterum dicta ecclesia existat servicio defraudata auctoritate qua fungimur vobis tenore presentis comittimus quatenus eidem ecclesie et populo loci predicti de vicario ydoneo providentes ponatis et instituatis in eam saltem ad unum mensem presbiterum ydoneum, qui divina inibi celebret et circa exercitium cure ministret populo ecclesiastica sacramenta. Nos vobis super hiis necnon constituendi dicto presbitero pensionem congruam de qua vobis videbitur et eidem in et de bonis ipsius rectoris et dicte sue ecclesie satisfaciendi plenam concedimus potestatem et comittimus vices nostras.

Data *etc.*

[50] *Litera comittendi curam animarum alicui presbitero beneficiato et quod possit arrendare fructus ecclesie*

Bernardus *etc.* Dilecto in Christo Michaeli Rull, presbitero, beneficiato in ecclesia Sancti Iohannis Ierosolimitani civitatis Valencie et in ecclesia de Vilaformosa diocesis Valencie, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes curam animarum ecclesie ville Murive-

¶⁹² *Esbornat vestris.*

teris dicte Va- ¶^{64v} lentine diocesis regendam et debitis exercendam vice et nomine dilecti Petri Ferriç,⁹³ ipsius ecclesie rectoris, ducimus vobis hinc ad duos annos continue computandos presentis serie comitendam. Circa cuius cure regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere, quod de animabus vobis commissis dignam eidem in die iudicii valeatis reddere rationem Et ut fructus et redditus dicte ecclesie arrendare seu conducere valeatis per dictos duos annos vobis licenciam concedimus et facultatem plenariam impartimur. Proviso tamen quod dicta beneficia supradicta suis debitis, officiis et serviciis non fraudetur sed eisdem per substitutos ydoneos faciatis laudabiliter deserviri.

Data etc.

[51] *Litera monitoria*

Bernardus etc. Dilecto in Christo regenti curam animarum in ecclesia ville Muriveteris diocesis Valencie, salutem in Domino. Instante et requirente Ludovico de Fenollosa,⁹⁴ notario, scriptore dicti domini episcopi, vobis dicimus et mandamus in virtute sancte obediencie, quatenus moneatis Dominicum Doménech, presbiterum, beneficiatum in ecclesia de Benifayró dicte diocesis, ut infra X dies a monicione vestra in antea computandos, quos ei ad hoc pro primo, II°, III° et peremptoris terminis ac pro monicione canonica assignamus et vos eciam assignetis, ut parcat laboribus et expensis solvat dicto scriptori quadraginta solidos, quos debet pro iure sigilli carte permutacionis,⁹⁵ quas dictus Dominicus fecit in posse nostro de quodam beneficio, quod obtinebat in dicta ecclesia Muriveteris pro dicto suo beneficio ecclesie ¶^{64v} de Benifayró, quod Jacobus Solaner, presbiter, obtinebat vel conveniat secum amicabiliter, aut proponat rationes propter quas ad predicta minime teneatur. Alioquin, in eum nunc ut ex tunc et e contra hac nostra canonica monicione premissa et lapso dicto termino in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus. Rescribentes harum dorso diem qua monicionem feceritis supradicta.

Data etc.

¶⁹³ El 9-6-1350, essent beneficiat d'Alfagar, l'anomenaren rector de Madrona, presentant la resignació del seu benefici el 13 de setembre següent. El 5-10-1351, essent rector de Picassent, obtingué llicència per absentar-se de la seua rectoria uns anys. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 3, 46, 47 i 283). ¶⁹⁴ Lluís de Fenollosa, notari públic de València. Escrivà de la Cúria episcopal 81371-99). (*Doc. judicial*). Posteriorment, estigué al front de l'escrivania municipal de València durant un sexenni, des del 16 de

juny de 1406 en què fou elegit. (Agustín RUBIO VELA: *L'escrivania municipal de València als segles XIV i XV: burocràcia, política i cultura*, València, Generalitat Valenciana. Consell Valencià de Cultura, 1995, p. 55). ¶⁹⁵ Sobre les taxes que hom pagava per l'expedició dels documents a la cancelleria episcopal, *vid.* M. Milagros CÁRCEL ORTÍ: «Las tasas de la Cancillería Valentina y el 'gratis' en los registros del obispo Hug de Llupià (1408-1425)», *Analecta Sacra Tarraconensia*, 72 (1999), pp. 55-108.

[52] *Acaptandi*

Jacobus, *etc.* Dilectis in <Christo> universis et singulis rectoribus et vicariis ecclesiarum civitatis et diocesis nostre Valentine, eorumque locatenentibus ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino Iesu Christo. Cum Francischa pauper mulier, latrix presentis in capella Sancti Johannis constructa apud territorium de Almenara, in vita heremitica et solitaria Domino famuletur, dictaque capella careat liniis, vestimentis et aliis ornamentis ad que dicta mulier sufficere non potest sine christifidelium elemosinis et succursu, idcirco vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus cum dicta Francischa *etc.*, declinaverit christifidelium helemosinis ad⁹⁶ opus dictorum ornamentorum petitura ipsam benigne recipiatis et caritative tractetis et necessitatem dicte capelle vestris plebibus exponatis ipsasque plebes ad beneficiendum eidem monitus et exortacionibus salubribus inducat. Sperantes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[53] ¶^{65r} *Presentacio alicuius litere presentacionis missa domino episcopo ex parte patroni alicuius beneficii cum possessione eiusdem beneficii*

In nomine Domini. Pateat universis et singulis, quod die lune intitulata XXIII^a dies mensis novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° VII°, in presencia mihi Ludovici de Fenollosa, regia auctoritate notarii publici et testium infrascriptorum, discretus Jacobus Gizberti, rector parochialis ecclesie Sancti Salvatoris civitatis Valencie, procurator et nomine procuratorio discreti Martini de Muro, clerici civitatis Valencie, prout de ipsius procuracione ac speciali mandato et potestate ad subscripta, est certum per publicum instrumentum actum in civitate Barchinone, XI^a die mensis novembris anni predicti Mⁱ CCCⁱ LXXⁱ VIIⁱ, clausum per discretum virum Petrum de Cumba, notarium publicum, personalmente constitutus in palacio episcopali civitatis Valencie coram honorabile et circumspecto viro domino Bernardo de Carcino, licenciato in legibus, vicario generali in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini, exhibuit et presentavit ipsi domino vicario dictum procuracionis instrumentum, necnon quandam <litteram⁹⁷> de papiro honorabilis et egregie circumspeccionis viri domini Guillelmi de Cumbis, prepositi Terrachone, patentem eiusque sigillo ut prima facie apparebat, et in eo literis claris et distinctis videbatur et legebatur, in dorso sigillata, continencie subsequens:

«Reverendissime pater *etc.*»

¶⁹⁶ *Esberrat succursu.* ¶⁹⁷ *Interliniat d'una altra mà.*

Ponatur tota litera presentacionis.⁹⁸

Quaquidem litera sic ut premittitur presentata dicto domino vicario generali et coram eo lecta et publicata dictus Jacobus Gizberti, procurator et nomine procuratorio supradictis supplicavit humiliter dicto domino vicario generali quatenus presentacione dicti domini prepositi facta de persona dicti Martini de Mur ad dictam capellaniam Sancte Tecele benigniter admitendo ipsam capellaniam conferre dicto Martino de Mur principali ipsius supplicantis ipsumque de eadem investire canonice dignaretur. Ipse vero dominus vicarius generalis, visis et recognitis instrumento procuracionis dicti Jacobi Gizberti et litera presentacionis preinserta ¶^{65v} ipsorum consideratis tenoribus, attendens ut dixit indemnitatem persone dicti Martini de Mur, sic ut predicatur presentati et requisicioni sive suplicacioni dicti procuratoris annuens in hac parte memoratam capellaniam Sancte Tecele vaccantem de iure et de facto per obitum Montalti Obrer, capellani et beneficiati dicte capellanie, ipsi domino Jacobo Gizberti, procuratori et nomine procuratorio dicti Martini de Mur contulit et assignavit et sibi de illa providit cum suis iuribus universis ipsum procuratorem et nomine procuratorio investiendo tradicionem birreti presencialiter de eadem. Mandans et comittens vive vocis oraculo discreto Berengario de Podio, presbitero, beneficiato in capella Sancti Pauli palatii episcopalis predicti, quatenus ilico una cum dicto procuratore ad prefatam capellam Sancte Tecele personaliter <accederet⁹⁹> et ipsum procuratorem et nomine procuratorio in corporalem possessionem vel quia dicte capellanie et universorum eius iurium et pertinenciarum poneret et induceret ac defenderet inductum faceretque illi de universis eiusdem capellanie fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et obvencionibus universis integre responderi, contradictores auctoritate sua per censuram ecclesiasticam compescendo. Quamquidem comissionem dictus Berengarius de Podio admisit et obtulit se ad exequendum et complendum mandatum domini vicarii generalis predicti. De quibus idem procurator et nomine procuratorio petiit sibi fieri publicum instrumentum presentibus discretis viris Petro Ossinyà,¹⁰⁰ rectore ecclesie de Cortes, et Laurencio Veyà, vicario temporalis ecclesie Sancti Stephani Valencie, et Berengario de Castroepiscopali, domestico et familiari domini episcopi Valentini. Quibus sit actis stanti et in eodem instanti dictus Berengarius de Podio exequor, instante et requirente dicto Jacobo Gizbert, procuratore et nomine procuratorio supradicto et una cum eo ¶^{66r} ac me notario accessit personaliter ad dictam capellam Sancte Tecele et auctoritate et potestate inde sibi traditis per dictum dominum vicarium et premissa sibi iniuncta et comissa exequendo accepit claves ianuarum dicte capelle et hospicii eiusdem et tradidit eas dicto procuratori et

¶ ⁹⁸ *Subratllat* Ponatur tota litera presentacionis.

¶ ⁹⁹ *Interliniat d'una altra mà.* ¶ ¹⁰⁰ En 1352 apareix a la documentació com beneficiat de Sant

Martí, on hom l'amonesta per no atendre el seu benefici i l'amenaça amb la privació de les rendes. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 398).

nomine procuratorio per quem fecit dictas ianuas aperiri et reserari. Quibus apertis et reseratis, dictus exequor per ipsum procuratorem in dictam capellam introduxit et una cum eo ad altare eiusdem capelle accessit posuitque in manibus dicti procuratoris vestimentum, calicem, librum et ornamenta altaris et capelle predictorum tradens sibi per predicta nemine contradicente, impediante vel modo aliquo perturbante veram, corporalem, realem ac etiam vacuumque possessionem vel quia dicte capelle sive capellanie et hospicii ac iurium et pertinentiarum eiusdem. Quequidem omnia dictus procurator et nomine procuratorio fecit de manibus dicti exequoris accepit et tenuit in signum tradite sibi per predictum exequorem et per se accepte possessionis capelle et iurium predictorum. De quibus simul cum aliis dictus procurator et nomine procuratorio petiit et requisivit per me notario sibi fieri et tradi si et quando petierit et habere voluerit publicum et publica instrumenta tot quot habere voluerit in fidem et testimonium.

Que acta fuerunt loco, die et anno prefixis, presentibus ad hoc pro testis convocatis venerabilis etc.

[54] *Litera facta alicui patrono beneficii litigiosi quod durante litigio possit vendiciones possessionum dicti beneficii firmare et laudimia recipere etc.*

Jacobus, etc. Dilecto in Christo Guillelmo Dez-Coll, vicino ville de Albayda, nostre diocesis, patrono beneficii instituti in ecclesia dicte ville per Guillelmum Scribe quondam, sub invocacione Sancti Iohannis, salutem in Domino. Cum beneficium supradictum a lon- ¶^{6v} gis diebus citra vacaverit sicut vacat ad presens per obitum Iohannis Ximénez, presbiteri, qui illud ultimo obtinebat nec in ipso possit per nos beneficiatus institui, donec lis que inter nonnullos preten- dentes ius habere ad ipsum beneficium fuerit terminata, et cui ipsorum com- petat difinitum, et intellixerimus quod nonnulli emphiteote seu terrastenentes pro dicto beneficio ad laudimium et faticam et aliud plenum ius emphiteoticum venderent et alienarent aliquas de ipsis terris et possessionibus si esset benefi- ciatius, aut alia persona que dictas vendiciones et alienaciones laudaret et faticas concederet, de eisdem quo deffunctum multe cause litis et controversie que sunt inter eosdem emphiteotas super dictis possessionibus remanent indecisse, ob quod ipsum beneficium in suis iuribus non modicum defraudatur, et ad nostrum spectat officium super hoc de opportuno remedio providere, idcirco, de fide et legalitate vestri dicti Guillelmi Dez-Coll plenarie confidentes assignamus vos dictum Guillelmum in iudicem dictorum censualium et auditorem determina- torem omnium et quarumcumque causarum litium, questionum que sunt vel erunt usque ad collacionem et provisionem et institucionem beneficiati dicti beneficii et tradicionem possessionis eiusdem inter dictum beneficium ex una

parte et dictos emphiteotas ex altera seu inter ipsos censaterios ad invicem ratione censualium et domini laudimiorumque faticarum et alio quovis preteritu, occasione vel causa. Dantes et concedentes vobis licenciam et facultatem predictas causas, lites et controversias in ausencia seu deffectu beneficiati audiendi et sine debito terminandi, faticasque dandi et concedendi, laudandique quascumque vendiciones, permutaciones et alienaciones factas et faciendas de possessionibus supradictis, laudimiaque et iura pro ipsis dicto beneficcio et eius futuro beneficcio debita petendi et recipiendi et de receptis quoscumque absol- ¶^{67r} vendi et quitandi, salva dicto beneficcio rerum substancia et censu, laudimio et fatica et alio pleno iure emphiteotico terrarum et possessionum predictarum, et omnia alia et singula faciendi, que inde ad utilitatem dicti beneficii eiusque iurium conservacionem fuerint opportuna et que beneficcio dicti beneficii si esset facere posset personaliter constitutus. Vos vero quitquid pro iure censuum annualium, laudimiorumque et faticarum receperitis futuro beneficcio teneamini conservare et tradere inclinate. Nos enim vobis super hiis et ex eis dependentibus seu emergentibus plenarie comittimus vices nostras, et promittimus ratum habere et gratum facereque auctor domino observari quitquid per vos in premissis actum fuerit et laudatum. In cuius rei testimonium presentis vobis fieri et sigilli nostri impressione iussimus comuniri.

Data *etc.*

[55] ¶^{67v} *Litera licencie quod aliquis possit ossa alicuius rectoris incinerari et translitari intus ecclesiam*

Anthonyus,¹⁰¹ *etc.* Dilecto in Christo rectori ecclesie de Cilla diocesis Valencie vel eius locumtenenti, salutem in Domino. Mandamus vobis quatenus ossa Pasquasii <Sancii> de Forç, quondam rectoris dicte ecclesie, intus dictam ecclesiam apud altare maius, ad manum dexteram ubi corpus Pasquasii Sancii de Forç, quondam patris eiusdem rectoris incineratum est, translitari et inhumari libere permittatis, constitucione qualibet contraria non obstante. Et hoc aliquatenus non mutetis. Nos enim super hoc manumissoribus dicti quondam rectoris plenam tenore presentis concedimus facultatem.

Data Valencie, *etc.*

¶¹⁰¹ Micer Antoni Mateu (1381-1396), llicenciat en ambdós drets, vicari general i rector de Sant Esteve de València. (*Doc. judicial*).

[56] *Litera licencie concesse alicui presbitero beneficiato quod serviendo alicui domino possit celebrare beneficium suum ubique*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Vincencio Pedrosi, presbitero, beneficiato in ecclesia monasterii *de la Çaydia* civitatis Valencie, salutem in Domino. Cum vos in servicio venerabilis et discreti Bernardi de Carcino, licenciati in legibus, socii nostri dilecti, qui nobiscum in viagio quod infra paucos dies facere habemus apud comitatum Fuxensem, est necessario profecturus, et sic vos deceat a dicto vestro beneficio absentare, idcirco, ad humilem supplicacionem vestram propterea nobis factam et consideracionem dicti socii nostri volumus, vobisque licenciam elargimur ut ubique nos fuerimus et vos eritis dicto nostro¹⁰² socio serviendo possitis celebrare dictum vestrum ¶^{68r} beneficium et unum substitutum Jacobi Carcini, clerici, beneficiati in Sede, quod de nostra alias obtenta licencia celebratis. Ita quod dum in nostro servicio utique fueritis nullum alium servitorem ponere aut subrogare teneamini in beneficio et substituto vestris predictis. Mandantes officiali et vicario generali nostro et procuratori beneficiorum vacantium, quatenus huiusmodi gratiam aut licenciam firmiter teneant et observent et contra non veniant aliqua racione. Presentibus post *etc.*

Data, *etc.*

[57] *Litera acaptandi indulgencialis*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis curam animarum regentibus in ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Tanto vos *etc.* Noveritis igitur quod Petrus Michaelis, vicinus Valencie, viginti anni fere sunt elapsi dum Petrus,¹⁰³ quondam rex Castelle, civitatem Valencie tenebat obsessam,¹⁰⁴ in orta eiusdem civitatis in manus incedit paganorum

¶¹⁰² *Esborrat* servicio. ¶¹⁰³ Pere I el Cruel, rei de Castella (1334-69; 1350-69) [Burgos-Montiel].

¶¹⁰⁴ En 1356 esclatà la guerra amb Castella, un conflicte en l'origen del qual es combinaven la reivindicació castellana de les comarques murcianes incorporades per Jaume II al regne de València i la lluita per l'hegemonia peninsular. Després d'uns anys de dures hostilitats, sobretot en la frontera amb Aragó, la guerra s'acarnissà a mitjans 1362 amb una nova ofensiva castellana sobre el front aragonès, recolzada per portuguesos, navarresos i granadins, que arribà fins les portes de València. Pere el Cruel instal·là el seu campament a Morvedre, sotmeté la zona central del regne i posà un primer setge a la capital. Se

signà l'anomenada pau de Morvedre, el 2 de juliol de 1363, que no arribà a aconseguir-se, car el monarca castellà tornà a ocupar tot el sud del país. La capital valenciana, convertida ara en l'objectiu principal, patiria un llarg i dur setge en els mesos de març i abril de 1364. Finalment, València seria alliberada per terra per Pere el Cerimoniós, amb el suport des de la costa de sis galeres sota el comandament d'Olf de Pròixida. (Mateu RODRIGO LIZONDO i M. Rosa MUÑOZ POMER: «La ciudad en armas: la Unión y la guerra contra Castilla», en *Historia de Valencia*, dirigida por A. Furió, València, Universitat de València-Levante. El Mercantil Valenciano, 1999, p. 122).

adherencium dicto regi. Fuitque postmodum in terram sarracenorum adductus ubi ab illo tempore citra stetit et stat ad presens in compedibus et cathenis famem, situm, frigus et verbera ac cruciatus plurimos sustinendo. Cum autem idem Petrus cupiens a tantis iminentibus sibi afflictionibus liberari, non quod eius facultates suppeterent, sed confisus subvencione fidelium pro sua redempcionem CCC^a duplas auri obtulit se daturum, idcirco, vobis et cuilibet vestrum tenore presentis dicimus et mandamus *etc.* Sperantes *etc.* Nos enim de omnipotentis Domini nostri *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[58] [*Licencia celebrandi*]

Jacobus, *etc.* Dilectis <nobis> in Christo universis et singulis ·· rectoribus et vicariis perpetuis et aliis ecclesiarum curatis per civitatem et diocesim nostram Valentinam constitutis eorumque locatenentibus ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino Iesu Christo. Mandamus vobis, quatenus Bernardum Pagesii, presbiterum alienigenum, latorem presentis quem nos pietatis intuitu admissimus, cum ad ecclesias vestras declinaverit, permittatis divina officia celebrare et in sacerdotali officio ac aliis per eum susceperitis ordinibus libere ministrare. Nos enim super hoc ipsi presbitero facultatem et licenciam impartimur. Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[59] ||^{68v} *Litera licencie eligendi confessorem specialem*

Jacobus, *etc.* Dilecte nobis in Christo Constancie, uxori quondam Iordani Calderer, in villa Lirie nostre diocesis comoranti, salutem in Domino Iesu Christo. Saluti anime vestre providere quantum cum Deo possumus cupientes ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam, ut confessor seu confessores quos duxeritis eligendos religiosos vel eciam seculares vos in confessione et secreto consciencie audire valeant et de comissis absolvere iniuncta penitencia salutarum vobis et eidem confessori super hoc auctoritate presentis facultatem et licenciam impartimur, presentis post annum minime valituris.

Data.

[60] *Litera licencie celebrandi aliquod beneficium et presbiter non sit beneficiatus*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Rodella, presbitero ville Lirie nostre diocesis, salutem in Domino. Cum vos nullum adhuc sitis beneficium ecclesias-

ticum assequutus nec alias habeatis fructus vel redditus ex quibus vitam possitis quomode sustentare, idcirco, vestris in hac parte supplicacionibus inclinati, vobis licenciam celebrandi beneficium <Dominicum> de Gerp,¹⁰⁵ filium Dominici de Gerp, institutum in ecclesia dicte ville sub invocacione Sanctorum Iohannis Babbiste et Evangeliste, et recipiendi annuam caritatem seu pensionem XII librarum hinc ad duos annos contiue computandos de voluntate et assensu expresso rectoris ecclesie de Riba-roja procuratoris dicti beneficiati ducimus vobis presentis serie concedendam.

Data etc.

[61] *Item alia eligendi confessorem et quod possit absolvere a quibuscumque criminibus*

Jacobus, etc. Dilecto in Christo Petro Serra, presbitero civitatis Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Ut anime vestre salubriter consulatur, vobis tenore presentis ducimus indulgendum, quatenus liceat vobis ydoneum eligere confessorem, qui de peccatis que sibi confitebimini, eciam in casibus nobis a iure vel constitucionibus aut alias quomodolibet reservatis, auctoritate nostra absolvere valeat et vobis de comissis penitenciam iniungat salutarem, quociens hinc ad biennium extiterit opportunum. Quam nos eidem confessori quo ad hoc locum nostrum damus et comittimus plenarie vices nostras.

Data etc.

[62] ¶^{69r} *Litera licencie facta alicui rectori ut aliquis benefficiatus adiuvet sibi ad audiendas confessiones*

Bernardus de Carcino, etc. Dilecto in Christo Guillelmo Caboti,¹⁰⁶ rectori ecclesie ville Gandie diocesis Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Cum parrochia vestra christianorum per Dei graciam sit opida copiosa et contingat multotiens quod vos eciam cum uno adiutore ad audiendas confessiones fidelium sufficere non potestis. Idcirco saluti animarum providere quantum cum Deo possumus cupientes vestrisque postulacionibus annuentes benigniter in hac parte, ut unum et duos ac plures presbiteros dicte vestre ecclesie de quibus vobis beneficium fuerit et ad hoc ydoneos noveritis ad exercicium cure deputare

¶¹⁰⁵ Fou vicari de Lliria. (Reg. Ramón Gastón, II, p. 728). ¶¹⁰⁶ El 26-2-1356 estava vacant la capellania de Sant Andreu en l'església de Santa Caterina de València per resignació d'aquesta presentada per Guillem Cabot, i el

21 de març d'eixe any el bisbe li atorgà llicència, essent sotsvicari de Sant Andreu, per exercir la cura d'ànimes per un any en l'esmentada església. (Reg. Hug de Fenollet, reg. núm. 521 y 568).

possitis et eisdem vice nostra comittere, ut confessiones quorumcumque audire valeant et confitentes absolvere et de commissis penitencias iniungere salutaris, dum tamen comissa non sint talia, quod eorum absolutio sit maioribus reservata, vobis tenore presentis, facultatem et licenciam impartimur et comittimus vices nostras presentibus post festum Pasche Resurreccionis Domini proxime instantis minime valituris.

Data *etc.*

[63] *Litera facta alicui causa studii et quod non teneatur promoveri ad sacros ordines*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo .T. clerico tonsurato ¶^{69v} benefficiato in ecclesia Sancti Andree civitatis Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Cum <tu> illectus amore sciencie liberalis scolasticis insudes continue disciplinis, idcirco, nos tue humili supplicacioni benigniter annuentes, considerantesque quod desiderium pauperum dirigencium ad scienciam vota sua prosequi debemus favoribus et iuvaminibus graciosis, tibi tenore presentis indulgemus, quod hinc ad unum annum continue computandum sacros recipere ordines invitus minime tenearis, ut sic expedicius possis intendere circa scienciam hauriendam. Mandamus tamen tibi expresse, quod in primis ordinibus post lapsum anni predicti in civitate Valencie celebrandis, te facias ad sacrum subdiachonatus ordinem promoveri.

Data *etc.*

[64] *Litera licencie celebrandi aliquod beneficium alicuius absentis facta alicui presbitero*

Bernardus, *etc.* Dilecto in Christo Bartholomeo Fonos, presbitero, benefficiato in ecclesia de Çuecha diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum Andreas Marqués, presbiter, benefficiatus in dicta ecclesia non faciat inibi residenciam personalem nec benefificio suo providerit de aliquo substituto, sicque ipsum benefficiam per totum preteritum annum omni officio et servicio caruerit et careat ¶^{70r} etiam de presente, idcirco, volentes super hiis de opportuno remedio providere prefatum benefficiam ad celebrandum per unum annum continuum a prima die mensis ianuarii proxime elapsi computandum, vobis ducimus concedendum pro cuiusmodi celebracione et servicio assignamus vobis fructus omnes et redditus ipsius benefficii annate preterite et presentis, presertim cum fructus ipsi pro dictis duobus annatis quantitatem decem librarum regalium non excedant.

Data Valencie, XXIII^a die februarii anno *etc.*

[65] *Litera quando aliquis dominus suscipit aliquem de domo et familia sua*

Jacobus, *etc.* Venerabili et discreto viro magistro Thome Bernardi, anglico, canonico ecclesie Beate Marie de Norton, Lieffellensis diocesis, salutem in Domino Iesu Christo. Meritis vestre probitatis inducimur ut personam vestram quandam prerrogativa gracie prosequentes, tam opportunis muniamur favoribus ac honoribus congruis atollamus, ut igitur affectu specialis benivolencie, quem erga vos gerimus evidencius cognoscatis et in vestris sciatis utilitatibus fructuosum vos ex nunc in capellanum nostrum gracie recipimus et familiaritatis nostre consorcio agregamus. Volentes ut vos una cum omnibus bonis vestris sub nostra protectione sistatis, implorantes securius cuilibet favoris graciā in hiis que vestrum spectaverint comodum et honorem. ¶^{70v} In cuius rei testimonium presentem vobis fieri et sigilli nostri *etc.*

Data *etc.*

[66] *Litera licencie concessa alicui presbitero quod filius proprius possit morari secum in domo*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Bernardo Feliu, ebdomadario Sedis nostre Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Sicut petitione vestra coram nobis proponita demonstratis dudum quendam Iohannem Ignacii, ex quadam soluta muliere vos penitet genuisse, pro quo a Sede Apostolica dispensacionis graciā habuistis per quam clericali iam caractere insignitur et poterit ad omnes ordines licite promoveri et ecclesiasticum beneficium obtinere eciam si curam habeat animarum, unde cum affectu naturali in vobis nequaquam fallente desideretis illum utique docilem in literatura laicius erudire et in annis teneris bonis moribus ac virtutibus informare, nobis humiliter supplicastis, ut idem Iohannes, qui carnalem affectat patrem agnoscere et sue geniture penitus est ignarus vestro servicio insistere posset vobis tam in domo quam in ecclesia ministrare. Nos autem attendentes quod in ipso Iohanne defectus natalium probitatis morum et virtutum meritis compensatur vestris supplicacionibus tam favorabiliter quam racionabiliter annuentes retinendi absque alicuius pene vel metus incursu ipsum Iohannem sub vestro servicio et disciplina servili, tam in domo quam in ecclesia hinc ad duos annos continue numerandos ¶^{71r} et completos vobis tenore presentis facultatem et licenciam impartimur. Et vobiscum quo ad hec auctoritate ordinaria dispensamus. Quibuscumque ordinacionibus, constitucionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo.

Data *etc.*

[67] *Litera absentanti concessa alicui presbitero et quo possit demorari cum aliquo domino*

Bernardus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Miró, presbitero, beneficiato in ecclesia Sancti Bartholomei civitatis Valencie, salutem in Domino. Cum vos in servicio venerabilis domini Petri Marchi, militis, insistetis et contingat vos aliquociens cum ipso domino ad locum suum de Beniarjó accedere et ibidem diebus aliquibus demorari, idcirco, ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam volumus vobisque concedimus quod dum vos in eodem loco adesse contigerit possitis celebrare in capella dicti loci vestrum beneficium supradictum. Ita quod in dicta ecclesia Sancti Bartholomei non teneamini dimittere substitutum, presentibus post annum minime valituris.

Data *etc.*

[68] *Litera concessa alicui quod non teneatur promoveri ad sacerdotium ad certum tempus et quod possit recipere fructus beneficii faciendo celebrari in septimana duobus diebus missam in illo tantum*

Bernardus, *etc.* Dilecto in Christo Jacobo Mamblella, subdiacono, beneficiato in ecclesia Sancte Caterine civitatis Valencie, salutem in Domino. Cum tu in subdiachonatus ordine constitutus licet dicto beneficio deservias quantum ordo ipse patitur ¶^{71v} in divinis, nichil ex fructibus ipsius beneficii percipias nec alias habeas unde vitam valeas pertransire, idcirco, attendentes quod hoc habet canonica diffinicio, quod qui altari serviunt vivere habent de altari tueque indigencie compascentes pie et racionabiliter in hac parte, tenore presentis damus et concedimus tibi dicto Jacobo licenciam et facultatem quod amodo habeas et percipias, tuosque proprios facias fructus omnes et redditus tui beneficii supradicti, posito quod non dum in presbiterum sis promotus nec missam adhuc valeas celebrare. Volumus tamen et tibi iniungimus ex certa sciencia et expresse, quod sicut ad id te obtulisti sponte infra unum annum primo venturum a data presentis computandum facias te ad sacrum presbiteratus ordinem promoveri. Et interim tu intersis omnibus horis canonicis in dicta ecclesia Sancte Caterine et singulis septimanis duobus diebus missam in altari dicti tui beneficii per aliquem presbiterum tibi gratum missam facias celebrari. In cuius rei testimonium presentes tibi fieri et sigilli nostri impressione iussimus comuniri.

Data *etc.*

[69] *Litera concessa ut aliquis possit sepeliri intus ecclesiam, brevis et valde bona*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo rectori ecclesie ville Muriveteris vel eius locumtenenti, salutem in Domino. Cum dilectus noster Bernardus de Vallebrera,

senior, habitator ville predicte, gravatus egritudine corporali, trahat iam sicut ¶^{72r} percepimus ultima suspiramina vite sue, ideo volumus, vobisque tenore presentis dicimus et mandamus expresse, quatenus si dictum Bernardum ex ista infirmitate mori contigerit, corpus eius intus ecclesiam vestram predictam, videlicet in capella Beate Caterine, in quodam carnerio sive fossa, in quo proximiores ipsius dicuntur sepulturam habere, sepeliri et tumulari libere permittatis, nullius contradictionis obstaculum opponentes in isto, quam nos sit ex certa sciencia fieri volumus et iubemus quacumque constitutione vel ordinacione contraria non obstantibus.

Data Valencie *etc.*

[70] *Litera facta alicui presbitero ut in defectu alicuius beneficati non servientis suum beneficum suppleat eiusdem servicium*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Michaeli Monreal, presbitero diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum Anthonius Tibalt, presbiter, obtinens unum beneficum in capella loci de Torres, et aliud in ecclesia loci de Pardines,¹⁰⁷ que loca sunt constituta in territorio loci de Olocau, et intus parrochiam ecclesie ville Lirie nostre diocesis, non faciat in eisdem beneficiis, aut in aliquo de eisdem residenciam personalem, nec alias per se vel per alium ipsis beneficiis et capellis debitum officium et servicium non impendat; ymmo in hiis inventus sit negligens plurimum et remissus, cuius culpa dicta beneficia suis debitis, officiis et serviciis non modicum defraudantur, idcirco, volentes in- ¶^{72v} dempnitatis dictorum beneficatorum et vestre indigencie, cum nullum habeatis beneficum pietatis studio providere ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam, vobis licenciam celebrandi dicta duo beneficia eisque in divinis pariter deservendi et utique eiusdem beneficati supplendi absenciam et deffectum hinc ad tot tempus,¹⁰⁸ ducimus presentis serie concedendam.

Data Valencie *etc.*

[71] *[Litera qua comittitur cura animarum]*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Matheo Noguera, presbitero, perpetuo beneficato in ecclesia loci de Ondara, parrochie ecclesie ville Denie diocesis nostre Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Cum dictus locus de Ondara christianorum per Dei graciam sit opido populosus multum, ei conveniat unum habere presbiterum, qui sacramenta et spiritualem pabulum populo subministret,

¶¹⁰⁷ Deu ser Marines. ¶¹⁰⁸ *Subratllat* ad tot tempus.

presertim cum accensus seu regressus de uno loco ad alium eorum longa distancia faciente tam presbitero parrochiali quam parrochianis ipsius loci reddatur nimium tediosus, idcirco, volentes super hiis de salutari remedio providere, ad humilem supplicacionem honorabilis viri domini Bernardi de Bonastre, domini temporalis dicti loci de Ondara, ut quosque christianos habitantes in dicto loco vel territorio eiusdem licerit vobis in confessione et secreto consciencie audire et ipsos auctoritate nostra in foro tamen penitenciali absolvere de peccatis et eisdem de commissis penitentiam iniungere ||^{73r} salutarem necnon corpus Domini ministrare ac Ramos Palmarum animarum solemniter benedicere *etc.* facere que ad divinum explendum officium et salutem pertinent animarum, vobis tenore presentis mandatum damus ac eciam potestatem presentibus post octabas [*sic*] Pasche Resurreccionis Domini proxime sequiturus minime valituris.

Data Valencie *etc.*

[72] *Litera revocacionis alicuius litere facte racione celebracionis beneficii*

Anthonium, *etc.*, vicarius generalis in spiritualis, *etc.* Dilecto in Christo Guillermo Poncii, presbitero, beneficiato in ecclesia Sancte Marie ville Algezire diocesis Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Recolimus nos dudum concessisse vobis licenciam celebrandi beneficium, quod Bernardus Daroqua, rector ecclesie de Murla, obtinet in ecclesia Sancte Marie predicta et quinquaginta de beneficio Genessi Dez-Torrents, in minoribus constituti. Quamquidem concessionem sive gratiam nos fecisse intendidimus sine periudicio iuris alicui et eam minime fecissemus si nobis dictum seu expressatum fuisset, quod prefatus dominus episcopus de ipso substituto rectoris, substituto Raymundo Sancii, presbitero, gratiam concessisset ad duos annos de quibus sexdecim mensibus iam transactis, octo menses sint utique transeundi, prout in confectis super hoc literis eiusdem domini episcopi vidimus contineri. Cum autem nos ||^{73v} provisiones et mandata dicti domini episcopi, qui nobis est superior, tollere aut revocare non possumus aut eciam debeamus, idcirco, tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus eidem Raymundo Sancii, memoratam licenciam atque gratiam observantes dimittatis eidem dictum substitutum et vos ab eius celebracione et servicio penitus desistatis, cum dicta vestra gracia seu licencia, quo ad ipsum substitutum, per eaque dicta sunt viribus non subsistat, sic igitur mandatum nostrum taliter impleatis quod de obediencia possitis merito comendari et idem Raymundus pro predictis ad nos amplius recurrere non rogatur.

Data *etc.*

[73] *Litera acaptandi*¹⁰⁹

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis curam animarum regentibus in ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie, ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto vos et alios christifideles ad pietatis et caritatis *etc.* Vobis igitur in virtute sancte obediencie dicimus et in remissionem vestrorum iniungimus peccatorum, quatenus ob Dei reverenciam latores presentis, qui Deum et proximum diligentes, pro querendis et congregandis fidelium elemosinis et subsidiis, pro quodam Sanccio Moles, qui captivus in posse sarracenorum apud locum de Tager¹¹⁰ detentus fame, frigore, siti et cathenis gravibus cruciatur nullos dubitant sustinere labores, cum ad vos seu vestras ecclesias et parrochias declinaverint christifidelium elemosinas peturi, benigne recipiatis et caritative tractetis et necessitatem dicti¹¹¹ captivi vestris plebibus exponatis ipsasque plebes ad benefficiendum dicto captivo, piis monitis et exortacionibus ¶^{74r} salubribus inducatis, eligendo, si et quando ab eisdem latoribus fueritis requisiti, unum probum hominem vestre parrochie, qui una cum dictis latoribus ac eciam sine ipsis, si opus fuerit, vadat cum bacino inter fideles elemosinas pro petendo et capiendo in subvencionem dicti captivi, taliter vos habentes, quod in hiis impendis laudemini misericordiam pauperi et obedienciam mandatori, sperantes ab illo premium, qui in centuplum remunerat omnem bonum. Nos igitur de omnipotentis Domini nostri Iesuchristi misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus vere penitentibus et confessis, qui dicto captivo in sua redempcione subvenerint per elemosinas, aut alia opera caritatis, XL dies de iniunctis sibi legitime penitencis per gratiam Sancti Spiritus in Domino misericorditer indulgemus. Presentibus *etc.*, minime valituris.

Data *etc.*

[74] *Litera acaptandi causa matrimonii*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis nostre Valencie eorumque locatenentibus, ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper

¶¹⁰⁹ *De otra mano en margen izquierda* Verte <ultra> ad LXV paginam. ¶¹¹⁰ L'esclavitud en els segles de la baixa edat mitjana era un fenomen general als Estats de la conca mediterrània, tant cristians com musulmans, essent la guerra una important font d'esclaus, però també les captures i el cors. Els captius valencians a terres de l'islam podien alliberar-se de la captivitat bé amb la fuga,

bé amb el renegament de la pròpia fe i la conversió a l'islam, de grat o per força. Allò més freqüent, però, fou el rescat amb el pagament d'una suma de diners, replegat pels familiars dels captius tot demanant almoina per les esglésies, amb la correponent «*littera acaptandi*» atorgada pel bisbe. (*DHMRV*, t. II, pp. 148-156). ¶¹¹¹ *Repetido* dicti.

operibus habundare. Tanto vos *etc.* Cum igitur, Francischus Çalom et Maria, uxor ipsius, comorantes in villa de Cullera nostre diocesis Valencie, latores presentis, quandam eius filiam cuidam iuveni duxerint desponsandam, sed cum sint pauperes et egeni valde, dotem premissam solvere nequeant sine christifidelium elemosinis et suc- ¶^{74v} cursu. Ideo vobis et cuilibet vestrum tenore presentis dicimus et mandamus quatenus cum dicti coniuges vel alter eorum ad vos seu ecclesias vestras declinaverint christifidelium elemosinas petituri, benigne recipiatis et caritative tractetis eosdemque parrochianos vestros ad beneficiendum ipsis piis monitis et exortacionibus salubribus inducatis taliter, quod vestrorum et eorum sufulti auxilio dictam eorum filiam valeant in matrimonium celeriter collocare, sperantes ab illo premium, qui in centuplum *etc.* Nos *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[75] *Litera acaptandi brevis*¹¹²

Nos, Jacobus, *etc.* Tenore presentis notum facimus universis et singulis christifidelibus per civitatem et diocesim nostram Valencie constitutis, quod Iohannes Tutxó, lator presentis, qui cum dudum plena soleret corporis sanitate vigore noviter divina ordinante potencia factus est in tibiis et pedibus adeo contractus et in sanabiliter debilis, quod nec vitam sibi potest adquirere nec gradi aliquatenus super terram, habet a nobis licenciam querendi elemosinas per civitatem et diocesim supradictas. Quodque omnibus vere penitentibus et confessis, qui dicto Iohanni, manus porrexerint adiutrices sint per nos XL^a dies de iniunctis eis legitime penitentiis per Spiritus Sancti gratiam in Domino relexat. Presentibus post *etc.*

Data *etc.*

[76] ¶^{75r} *Institucio beneficii cum aniversario*

In Christi nomine. Pateat universis. Quod cum sit pium et animarum saluti congruum cultum divinum augere, per quem <Dei> omnipotentis clemencia excitatur peccatorum contagio ac delictorum labes diluitur, et venia sine remissio obtinetur, idcirco, ego Caterina, uxor quondam Petri Martini, comorans in <itinere> Maris, infra parrochiam Sancti Andree civitatis Valencie, constituta in presencia vestri honorabilis et circumspecti viri domini Bernardi de Carcino, licenciati in legibus, vicarii generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domni Jacobi, divina providencia episcopi Valentini. Ad laudem et gloriam omnipotentis Dei et gloriose Beate Marie

¶¹¹² *A marge esquerre i escrit per una altra mà*Verte <ultra> ad.

semper Virginis totiusque celestis curie civium supernorum et pro salute anime mee et animarum eciam parentum et benefactorum meorum, et omnium fidelium defunctorum, scienter et gratis cum hoc presenti publico instrumento, suo robore perpetuo valituro, instituo et ordino in predicta ecclesia <Sancti> Andree unum beneficium ac aniversarium, post obitum tamen meum, ex tunc perpetuis temporibus celebranda. Que dotare promitto de bonis meis, saltem in testamento seu ultima voluntate, scilicet beneficium de trescentis et anniversarium de decem solidis monete regalium Valencie, censualibus, rendalibus ac perpetualibus, sine laudimio et fatica, sed cum toto eorum pleno iure emphiteotico et iure percipiendi ipsos secundum foros Valencie, quos in ipso testamento nominare ac assignare promitto et convenio bona fide. Quod si dictam dotacionem, nominacionem et consignacionem non fecero, volo quod manumissores et heredes mei quos ad hoc efficaciter obligo, huiusmodi dotacionem, nominacionem et consignacionem censualium super certis et securis possessionibus faciant et facere teneantur de predictis bonis meis, cum licencia regia ad sumptus dictorum bonorum, prout melius et apcius fieri poterit, ad utilitatem beneficii et aniversarii predictorum. Ius patronatus vero dicti beneficii retineo mihi de tota vita mea. Ita quod ego si michi visum fuerit alias ¶^{75v} minime possumus presentare et nominare, in vita mea vel ultima voluntate beneficiatum quemcumque voluero. Post dies vero meos dictum ius patronatus sit rectoris et operariorum dicte ecclesie qui pro tempore fuerint. Quiquidem rector et operarii ac patroni postquam ego a seculo migravero ex tunc quociens contingat beneficiatum institui presentent et presentare habeant persona ydoneam de parentela mea. Sed si presbiter de mea parentela inventus fuerit preferatur et si duo in eodem gradu fuerint presbiteri vel clerici, maior dierum et alias suficiencior presentetur. Et si presbiter vel clericus de mea vel dicti viri mei inventus non fuerit, quem aliis scilicet extraneis preferri iubeo, in tali casu volo quod capellanus sive sacerdos missam celebrans extraneus presentetur et instituat in beneficio supradicto. Qui presentatus admittatur et admissus destitui seu amoveri non possit, nisi eius demerita hoc exposcant. Adicio insuper quod beneficiatus eiusdem beneficii, quicumque fuerit presentatus et admissus teneatur illud celebrare in altari quod iam erectum est in dicta ecclesia sub invocacione Sancte Clare, et facere debitum eius officium et interesse horis canonicis in ecclesia sepedicta, et si in hoc negligens fuerit corrigatur. Ego enim promitto et fide bona convenio vobis dicto domino vicario generali de bonis meis ornare semel tamen dictum altare calice argenteo, missali, lineis et aliis necessariis ornamentis,¹¹³ premissa igitur universa et singula, ego dicta Caterina facere et complere promitto ut est dictum, scilicet in ultima voluntate et non revocare aliqua racione vel modo obligando ad hec omnia bona mea mobilia et immobilia ubique habita et habenda, supplicans vobis domino

¶¹¹³ *Subratllat* semel... ornamentis.

vicario generali predicto, quatenus institutione beneficii et anniversarii predictorum dignemini benigniter acceptare. Et nos Bernardus de Carcino, vicarius generalis prefatus, attendentes premissa, que secundum Deum et veram et rectam conscienciam procedunt, ea omnia acceptamus, laudamus et confirmamus. Et quia institutionem huiusmodi beneficii et anniversarii vos dicta Caterina factis et facere intenditis preter divine retributionis premium intencione scilicet et proposito obtinendi sepulturam et licenciam infrascriptam, ideo cum presenti volumus et concedimus vobis quod statim seu quando vobis visum fuerit possitis facere coram dicto altari sepulturam sive fossam atque carnerium, in quo stanti seu quando vobis visum fuerit possitis translatare et inhumare sive cadavera dicti quondam viri vestri et ossa filiorum vestrorum et dicti viri vestri et aliorum de parentela vestra, prout sepulti sunt in quodam fossa in cimiterio dicte ecclesie quod dicitur *del Trabuquet* et in alia fossa in alio cimiterio quod contiguum est ecclesie supradicte, possitis eciam vos et omnes eciam de vestra parentela utriusque sexus qui nunc sunt inhiberi sepeliri et inhumari quancumque vos vel ipsos mori contigerit, et ab hoc seculo ad divinum transmigrare. Quibuscumque ordinationibus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus ullo modo. Mandantes rectori dicte ecclesie Sancti Andree, qui nunc est et qui pro tempore fuerit, et universis et singulis officialibus dicti domini episcopi presentibus et futuris quatenus huiusmodi nostram concessionem atque graciam firmiter teneant et observent et contra non veniant aliqua racione.

Quod est actum Valencie XX^a VIII^a die ianuarii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXXVIII°. Sig (*cruz*) num mei Caterine, institutricis. Sig (*cruz*) num nostri Bernardi de Carcino, vicarii generalis auctoritatis predictorum, qui premissa laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt Laurencius Dez-Fraus, <presbiter>, maior dierum, Berengarius Raymundi, rector ecclesie de Benigànim, et Arnaldus Ripoll, rector ecclesie de Godalest, diocesis Valencie.

[77] ¶^{76v} *Absolutio sive remissio facta alicui pro facto alicuius femine*

Nos, Jacobus, *etc.* Attendentes te Dominicum Gavarda, vicinum loci nostri del Vilar, fuisse apud nos et nostram Curiam difamatum, quod dudum existens in termino dicti loci quandam mulierem viduam nomine Martinam, uxorem Laurencii de Santdelines, quondam loci eiusdem, fueras vi conatus opprimere et habere usum sui corporis violenter, quod tamen ipsa renitente nequiveras opere adimplere, considerantes insuper quod licet super hiis fuerit contra te recepta et facta inquisicio diligenter et nullo modo repertum extiterit te esse in predictis aliqua note culpe noxium vel responsum, cum tamen ad superhabundantem cautelam, *etc.*

[78] *Letra tramesa per lo senyor bisbe a qualqué loch seu sobre excés que algun vassalll haja feyt e lo dit seyor li o perdona*¹¹⁴

Lo bisbe de València.

Nós havem feyta absolució general al feel nostre Doménech Agostí de e sobre totes aquelles penes en que era encorregut per transgressió del manament que vós, justícia, li fees que en pena de la feeltat a qual és a nós tengut vós seguís ab armes. E de un altre manament que li fes de no passar per lo camp de Bernat Thomàs, perquè us manam que per rahó de les dites penes o manaments no procehiscats en res contra lo dit Doménech ni béns de aquell, ans li tornets tot ço del seu, e li cancel·lets qualsevol capleutes e scripcions de béns que sien stades feytes per aquesta rahó. E açó <per res> no mudets ni dilatets. Dada etc.

Als amats e feels los justícia, jurats e homens bons del loch nostre de Xul·lèlla.

[79] [*Litera de processu ad se advocando*]

¶^{77r} *Jacobus, etc. Venerabili et dilecto Raymundo de Almenario, officiali nostro Xative et ultra Xuquarum, salutem in Domino. Oblata nobis pro parte Bernardi Mathei, civis Valencie, peticio continebat, quod vos ipsum Bernardum, qui mere laycus est et iudicio seculari inmediate subiectus, ad instanciam Raymundi Gorda, presbiteri civitatis Xative, compellatis eundem Bernardum ad dandum et solvendum ipsi Raymundo certam peccunie quantitatem pro qua ex promissione, obligatione vel contractu aut alias eidem Raymundo respondere coram vobis et alias in foro ecclesiastico minime est astrictus. Et sic ponenda saltem in segetem alienam ipsum Bernardum quadam excommunicationis sententia inodastis et in ea fecistis et facitis publice nunciari et agravari multum indebite et iniuste. Unde fuit nobis humiliter supplicatum, ut pro debito iusticie a vestri iudicii instancia absolvere deberemus. Nos siquidem de premissis certam noticiam non habentes et volentes ex causa cognoscere de premissis volumus vobisque dicimus et mandamus quatenus petitionem dicti Raymundi Gorda, auctoris et quidquid ad ipsius instanciam contra dictum Bernardum hactenus processum est mittatis nobis ad sumptus eiusdem Bernardi clausum et sigillo vestre Curie sigillatum simul cum vestris literis in quibus de veritate facti nos faciatis quanto plenius poteritis cerciores, ut sic cum dicto processu et vestra relatione instructi super predictis iusticiam utrique parti confulcius facere valeamus, et assignetis dictis partibus diem certum ad comparendum coram nobis super predictis de iure suo plenarie hostensuris. Nos vero inibemus vobis ut in negocio quod nobis resumimus amplius nullatenus procedatis.*

Data etc.

¶¹¹⁴ Ed. *Lengua vulgar*, pp. 62-63.

[80] ¶^{77v} *Litera licencie audiendi missam in aliqua alcarea*

Jacobus, *etc.* Venerabili et dilecto nobis in Christo Francisco Poncii de Fenollet, habitatori civitatis Xative nostre diocesis, salutem in Domino Iesu Christo. Condicionem ac devocionem vestri merito attendentes, ad humilem supplicacionem vestri propterea nobis factam, ut intus alcaream vestram, sitam in orta dicte civitatis Xative, in loco nitido et honesto altare erigere et parare, ac in eo missam semel in quibuslibet diebus dominicis et festivis, exceptis tamen IIII^{or} festivitibus anni precipuis, ab aliquo presbitero ydoneo cessante tamen tempore interdicti celebrari facere valeatis vobis missam huiusmodi cum omnibus domesticis et familiaribus vestris, excommunicatis tamen prorsus exclusis audiendi, memoratoque presbitero celebrandi plenam sine iure parochialis ecclesie preiudicio licenciam impartimur. In cuius rei testimonium presentis *etc.*, quas hinc ad unum annum <continue numerandum> durare volumus et non ultra.

Data *etc.*

[81] *Litera monitoria causa permutacionis beneficiorum*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo curam animarum regentibus in¹¹⁵ maiori de Xative et de Castilione ecclesiis nostre diocesis et cuilibet eorum, salutem in Domino. Cum Raymundus Geraldus,¹¹⁶ presbiter, obtinet beneficium institutum in dicta maiori ecclesia de Xativa per Anthonium Jovelli quondam sub invocacione beatorum Simonis et Jude cupiant et intendant ex certis causis licitis huiusmodi suum beneficium, cum Francisco Mançanera, presbitero, obtinente unum beneficium institutum in hospitali *dels Sanços* in suburbio dicte civitatis Xative constructo permutare, idcirco, volentes recte procedere in premissis vobis tenore presentis dicto Raymundo Geraldus instante dicimus et mandamus, quatenus ¶^{78r} ex parte nostra quilibet vestrum, prout ad vos spectat in sua ecclesia una die dominica vel festiva, dum maior multitudo populi ad divina convenerit, proponendo permutacionem predictam moneatis seu requiratis publice et generaliter omnes et singulos pretendentes se habere ius patronatus dicti beneficii instituti per dictum Anthonium Jovell, ut si sua putaverint interesse infra sex dies a notificacione et monicione predictis, quem terminum eis ad hoc pro primo, II°, III° et peremptorio [termino] assignamus, ut parcatur laboribus et expensis compareant coram nobis in palacio episcopali Valencie assensum dicte permutacioni

¶¹¹⁵ *Esberrat* ecclesia. ¶¹¹⁶ El 16-9-1359 es concedí llicència a Ramon Guerau, beneficiat de Santa Maria de Xàtiva, per portar armes prohibides per la seua defensa, car sa vida

corria perill, ja que tenia enemics a la capital i fou inculpat de mort i difamat segons declaració de testimonis. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. n. 617).

seu concambio prestituri vel proponituri si habent iustas causas, propter quas dicta permutacio inter predictos permutare volentes fieri no debeat vel non possit ipsique patroni assensum prestare minime teneantur. Alioquin, nos, lapso dicto termino, procedemus in premissis prout de iure invenerimus faciendum eorum ausencia seu verius contumacia non obstante diem vero requisicionis huiusmodi in dorso presentis rescribatis sigillo aponito in testimonium veritatis.

Data *etc.*

[82] ¶^{78v} *Tonsura et sint ordines generales*

Noverint universi quod nos, frater Iohannes,¹¹⁷ miseracione divina episcopus *etc.*, die sabbati IIII^{or} temporum¹¹⁸ que fuit XVII^a dies *etc.*, in capella Sancti Petri Sedis Valencie, de licencia reverendi *etc.*, generales ordines celebrantes *etc.* Dilectum in Christo Guillelmum de Rius, filium Iohannis de Rius, literatum *etc.*, ad primam tonsuram admissimus ac ipsum *etc.* rite et canonice caractere insignimus clericali, presentes literas sigilli dicti domini Valentini episcopi appensione munitas cum nostrum sigillum proprium non haberemus in promptu eidem *etc.*

Data et acta *etc.*

[83] *Tonsura*

Noverint universi quod nos, frater Iohannes, *etc.* die lune que fuit III^a dies *etc.* <anno *etc.*> in domo habitacionis nostre Valencie, personaliter existentes dilectum in Christo Iohannem Pereç, filium Petri Pereç, vicini Valencie, literatum *etc.*, ad primam tonsuram, de licencia reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini, admisimus ac ipsum *etc.*, rite et canonice caractere insignimus clericali, presentes literas *etc.*, cum nostrum sigillum proprium non haberemus in promptu eidem in sui clericato testimonium concedentes.

Data *etc.*

¶¹¹⁷ Fra Joan de Formentera, O.Er.S.A., fou nomenat per Climent VII, l'1-2-1380, bisbe titular de Sió i auxiliar del bisbe Jaume d'Aragó, que residia habitualment a la cúria romana. (Vidal GUITARTE IZQUIERDO: *Obispos Auxiliares en la historia del Arzobispado de Valencia*, Castelló de la Plana, Publicaciones del Ayuntamiento de Castellón de la Plana, 1985, pp. 30-31). ¶¹¹⁸ Les ordres sagrades eren impartides pel bisbe en di-

versos dies a l'any i quan corresponien a alguna festivitat o temps litúrgic es precisen en la documentació amb les següents expressions: «*quatuor temporum post Cinerem, quatuor temporum post Neuma, quatuor temporum in Trinitate, quatuor temporum post festum sancte Crucis, quatuor temporum ante festum beati Mathei, quatuor temporum post festum sancti Mathei, quatuor temporum post festum sancte Lucie*». (Luisa TOLOSA: *Liber Ordinum*).

[84] *III^{or} minores ordines celebratos per alienum episcopum de licencia episcopi Valencie*

Noverint universi quod nos, frater Iohannes, *etc.* die mercurii que fuit XXIII^a dies novembris anno¹¹⁹ *etc.*, in sacristia Sedis Valencie, personaliter existentes, habentesque licenciam <ad infrascripta> a reverendissimo in Christo patre et domino, domino Jacobo, Dei gracia episcopo Valentino, dilectum in Christo Petrum Fuster, beneficiatum in ecclesia loci de Almaçora, diocesis Dertusensis, iam clericali caractere insignitum, ad III^{or} minores ordines de licencia sui diocesanani duximus rite et canonice promovendum. Presentes *etc.*

Data *etc.*

[85] ¶^{79r} *Ordinum generalium*

Noverint universi quod nos, talis, miseracione divina episcopus *etc.*, die talis quatuor temporum que fuit *etc.* anno *etc.*, in capella Talis sancti Sedis Valencie, generales¹²⁰ ordines celebrantes dilectum in Christo talem, filium talis *etc.*, literatum et de legitimo matrimonio procreatum ad primam tonsuram admisimus ac ipsum rite et canonice caractere insignimus clericali. Presentes literas *etc.*, eidem in sui clericatus testimonium concedentes.

Data et acta *etc.*

[86] *Alia forma et non sint ordines generales*

Noverint universi quod nos, talis, miseracione divina episcopus *etc.*, die talis que fuit *etc.* <anno *etc.*¹²¹> in domo habitacionis nostre *etc.*, personaliter existente dilectum in Christo .T. *etc.* literatum *etc.* ad primam tonsuram admisimus ac ipsum *etc.* Presentes *etc.*

[87] *Litera dimissorie*

Universis et singulis Sancte matris Ecclesie prelatis eorumque vicariis et officialibus et aliis ad quos presentes pervenerint. Jacobus, miseracione divina vel Bernardus *etc.*, si ex parte sui vicarii generalis fit, si ex parte domini episcopi

¶ ¹¹⁹ Els anys correponents al pontificat de Jaume d'Aragó en què el 24 de novembre fou dimecres foren 1372 i 1378, a més de 1389 i 1395. Les

dues primeres dates coincideixen amb les dates d'altres documents inclosos al formulari. ¶ ¹²⁰ *Esborrat de licencia etc.* ¶ ¹²¹ *Afegit per una altra mà.*

dicimus sic¹²² Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus, reverenciam pariter et honorem similiter ex parte sui vicarii,¹²³ cum <dilectus> Petrus Manyes, presbiter diocesis nostre Valencie, cupiat ad partes alias vel ultra marinas¹²⁴ se transferre supplicaveritque nobis ut sibi literas dimissorias seu comendaticias concedere dignemur, idcirco, ipsum presbiterum universitati vestre propensius comendamus. Rogantes quatenus eundem ¶^{79v} Petrum, quem nescimus excommunicatum, suspensum vel alicuius irregularitatis macula irretitum, cum ad ecclesias vestras declinaverit presentibus comunitus permittatis in susceptis ministrare ordinibus ac divina officia libere celebrare, nos enim vobis de ipso presbitero, quatenus nos se sanit humana fragilitas laudabile testimonium perhibemus.

Data Valencie.

[88] [*Litera de relaxando interdictum*]

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo vicario vel regenti curam animarum ecclesie maioris ville Algezire nostre diocesis eiusque locumtenenti, salutem in Domino. Cum Raymundus Morisca, clericus tonsuratus dicte ville, quem nuper Guillelmus Mir, iusticia dicte ville,¹²⁵ captum detinebat, nobis remissus fuerit per nobilem virum Olffum de Pròixida,¹²⁶ gerentemvices gubernatoris in regno Valencie, idcirco interdictum cui ecclesia predicta ratione capcionis et detencionis dicti clerici seu alias superponita noscitur relaxantes, vobis tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus dictum iusticiam et sagiones ac fischalem Curie secularis, qui capcioni dicti clerici interfuerunt necnon Bernardum Marco, mustaçafum ville predictae, qui ipsum Raymundum olim multaverat ab excommunicationis sententia,¹²⁷ qua propterea ligati existunt si hoc ipsi humiliter pecierint auctoritate nostra in forma ecclesie solita absolvatis iniungentes proinde ipsorum utriusque pro modo culpe penitencia salutari et quod similia de ¶^{80r} cetero non actemptent, ita tamen quod prius et ante omnia bona mobilia et immobilia si que dictus iusticia tempore deprehensionis dicti clerici vel ex post scripsit vel sequestravit tradantur ad capleutam per vos dictum vicarium et dictum iusticiam simul alicui ydone persone qui ipsa bona pro nobis et dicto iusticia teneat et conservet

¶¹²² *Subratllat* Bernardus... dicimus sic. ¶¹²³ *Subratllat* similiter... vicarii. ¶¹²⁴ *Subratllat* vel ultra marinas. ¶¹²⁵ Guillem Mir, justícia d'Alzira en 1377. (*Llibre estatuts*, p. 45). ¶¹²⁶ Olf de Pròixida i Cervelló (València, ? -1435). Fill de Nicolau de Pròixida i Centelles, del qual heretà els estats, i d'Elvira Cervelló. Com un dels barons del regne apareix confirmant els Furs atorgats per Pere IV en les Corts de 1384. Destacà per les seues quali-

tats militars en diverses campanyes. Fou coper de Joan I i es casà amb la Marquesa de Santapau, d'una noble família catalana, que era dama de l'infanta Joana; després fou camarlenc de Martí I i de la reina Elionor, esposa de Ferran d'Antequera. Des del 15 de juliol de 1387 fou governador d'Oriola, càrrec que ocupà fins 1409. (*DHMRV*, t. III, pp. 486-487). ¶¹²⁷ *Subratllat* qui capcioni... sententia.

ac etiam restituat quocumque per vos et dictum iusticiam fuerit requisitus. Per predicta autem non intendimus iurisdictioni nostre aut libertati ecclesiastice in aliquo derogare.

Data.

[89] *Forma licencie celebrandi facte alicui presbitero alieno*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus et vicariis ecclesiarum civitatis et diocesis nostre Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Noveritis quod nos, Vinçencio Domingueç, presbitero diocesis Bracarenensis, latori presentis, qui suas literas dimissorias nobis exhibuit, licenciam celebrandi et ministrandi infra nostram diocesim, excepta tamen sede nostra, tenore presentis duximus concedendum. Vnde mandamus vobis in virtute sancte obediencie, quatenus ipsum presbiterum cum ad ecclesias vestras declinaverit benigne admittatis et caritative tractetis et permittatis missas et alia omnia officia celebrare et a suo sacerdotali officio, cura tamen curam animarum et ministracionem sacramentorum libere permittatis. Ita tamen quod idem presbiter ad mendicandum in cleri opprobium minime admittatur. Presentis post *etc.*

Data *etc.*

[90] *Litera licencie ut scolaris possit recipere tonsuram a quovis domino episcopo*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Mathie Pardo, filio Bernardi Pardo, civitatis Valencie oriundo, salutem in Domino. Ut a quocumque malueris domino antistite rite promotus, gratiam tamen comunione Sancte matris Ecclesie et Sedis Apostolice obtinente, primam tonsuram recipere valeas et clericali caractere insigniri, tibi de legitimo matrimonio procreato ac in literatura ydoneo, licenciam impartimur et eidem domino antistiti super hoc comittimus vices nostras. Rogantes ipsum dominum antistitem, quatenus suas tibi concedere velit literas de clericatum huiusmodi testimonium perhibentes.

Data *etc.*

[91] ¶^{80v} *Guidaticum seu asecuramentum per certum tempus*

Nos, Jacobus, *etc.* Tenore presentis guidamus <et asecuramus> in nostra bona fide vos Guillelmum Sabastià, clericum tonsuratum et coniugatum, vicinum civitatis Valencie, de morte olim inflictæ in persona Iohannis Radido, flaquerii, civitatis iamdictæ, ac etiam de quibuscumque aliis criminibus, excessibus et

delictis de quibus fueritis hactenus inculpatus. Ita quod huiusmodi durante guidatico, quod durare et valere volumus per unum annum proxime sequiturum et ex tunc donec revocatum fuerit et post ipsius revocationem, que per literam seu nuncium nostrum vel officialem nostrorum vobis personaliter seu in propriis domiciliis habeat intimare per decem dies continue subsequentes a die intimacionis iamdicte non valeatis pro predictis capi, arestari, detineri, impediri, nec aliquatenus molestari. Immo, possitis ire, esse et morari per totam diocesim nostram et ab inde recedere salve pariter et seque. Mandantes quibuscumque officialis et subditis nostris presentibus et futuris, quatenus huiusmodi nostrum guidaticum et sequrum conductum firmiter teneant et observent et contra non veniant quavis causa. In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro impressione iussimus comuniri.

Data, *etc.*

[92] ||^{81r} *Litera remissionis*

Nos, talis, miseracione divina episcopus, *etc.* Cupientes mise[re]ri pocius quod ulcisti ac volentes eterni pastoris offensorum immemoris vestigiis inherere, ad humiles intercessus non nullorum familiarium et servitorum nostrorum per nos et omnes successores nostros, remittimus et indulgemus ac etiam perdonamus tibi tali *etc.*, omnem penam civilem et criminalem et ad quam nobis vel fischo nostro teneris pro eo quia *etc.*, ad procuracionem satoris malorum operum in talem, *etc.* manus iniectisse violentas. Teque absolvimus, quitamus et liberamus ab omni accione, inquisicione, questione, petitione et demanda reali et personali, quas nos vel procurator fiscalis noster ex officio facere proponere, movere, suscitare, vel intemptare possemus contra te vel bona tua previa racione sic quod amodo procedetis in quantum nostrum vel fisci nostri vertitur interesse non possis unquam per nos vel successores nostros in iudicio vel extra conveniri impeti vel dexari, quinymo immunis existas et perpetuus absolutus, facientes tibi de et super premissis bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius non petendo vel conveniendo te occasione premissorum aut aliquorum ex eis sicut melius possit dici et intelligi ad tui et tuorum comodum et perpetuum salvamentum. Mandantes ex certa sciencia omnibus et singulis officialis nostris presentibus et futuris, quatenus huiusmodi nostram absolucionem seu remissionem tibi firmiter teneant et observent et non contraveniant aliqua racione. In quorum testimonium presentes tibi fieri *etc.*

Data *etc.*

[93] *Litera dimissorie*

Universis sancte matris Ecclesie prelati eorumque vicariis et officialibus ac locatenentibus eorundem talis *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. Pro dilecto tali *etc.*, presentis latore quem paternitatibus vestris in Domino commendamus ¶^{81v} easdem paternitates precamur accente, quatenus eundem talem quem nescimus excommunicatum suspensum, vel alicuius irregularitatis nota noxium vel responsum in vestris ecclesiis, civitatibus et diocesis benigniter admit-tendo permitatis divina celebrare officia et in suo sacerdotali officio ac aliis per eum susceptis ordinibus libere ministrare. Nos enim de ipso presbitero in quantum humana fragilitas nosse sinit laudabile testimonium perhibemus.

Data *etc.*

[94] *Litera licencie recipiendi ordines a quocumque episcopatu*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo *etc.*, salutem in Domino Iesu Christo. Ut a quocumque malueris domino antistite rite promoti gratiam tamen et comunio-nem sancte matris <Ecclesie> et Sedis Apostolice obtinente ad quatuor minores et¹²⁸ sacros subdiachonatus, diachonatus et presbiteratus ordinis, successive tamen et statutis a iure temporibus, valeas promoveri, tam illi domino antistiti quem propterea adieris conferendi quam tibi quem examinatum in sciencia mittimus ac ydoneum in etate recipiendi acolitatus, subdiachonatus et diachonatus ordinis et *etc.*, ordinem presbiteratus quando idoneus ad ipsum repertus fueris in etate et sufficienter intitulus ad ordines supradictos facultatem et licenciam impartimur. Rogantes ipsum dominum promotorem, quatenus de promocione tua suas dignetur concedere literas oportunas.

Data *etc.*

[95] *Litera acaptandi*

Jacobus, miseracione divina episcopus *etc.* Dilectis nobis in Christo univer-sis et singulis rectoribus, vicariis perpetuis et aliis ecclesiarum curatis per civita-tem et diocesim nostram Valentinam constitutis, ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto vos ad pietatis et <caritatis> opera libencius invitamus, quanto ¶^{82r} ad ea exercenda vos invenire credimus prompiciores. Cum igitur, sicut fidedigno testimonio accepimus Talis *etc.*, *idcirco*, caritatem et devocionem vestras rogamus in Domino vobis in remissione

¶¹²⁸ Esborrat ad.

vestrorum pec<caminum> nichilominus iniungentes, quatenus de bonis adeo vobis collare pias eisdem elemosinas et grata caritatis subsidia per lato talem transmitatis, ut per vestram subvencionem dictum rescatum solvere valeat et a captivitate huic liberari vosque per hec et alia bona que divinitus inspirati fecerimus positis ad perpetue felicitatis gaudia pervenire. Vobis autem rectoribus et vicariis ac capellanis curatis et non curatis civitatis et diocesis predictarum dicimus et mandamus, quatenus cum lator presentis ad vos seu ecclesias vestras declinaverint christifidelium elemosinas petiturus ipsum benigne recipiatis et caritative tractetis et necessitatem dicti captivi vestris plebibus exponatis ipsasque plebes ad benefaciendum eidem monitis <et exortacionibus salubribus inducatis, sperantes ab illo premium qui in centuplum remunerat omne bonum. Nos enim de omnipotentis Domini nostri Iesuchristi misericordia ac Beatissime Virginis Marie matris intercessione beatorumque Petri et Pauli apstolorum eius meritis confidentes omnibus vere penitentibus et confessis, qui dicto tali manus suas porrexerint adiutrices, XL dies de iniunctis eis legitime penitentiis per gratiam sancti Spiritus in Domino misericorditer relaxamus. Presentibus post *etc.*

Data *etc.*¹²⁹>

[96] *Litera absentandi*

Talis, *etc.* Dilecto in Christo tali, salutem in Domino. Cum vos propter aliquas iustas causas expositas coram nobis non possitis ad presens in dicta vestra ecclesia comode residere, idcirco, ad humilem supplicacionem vestri propterea nobis factam, vobis licenciam absentandi a dicta vestra ecclesia et <residendi> in tali loco, hinc ad unum annum continue numerandum ducimus harum serie concedendam, quibuscumque constitucionibus, ordinacionibus vel statutis in contrarium editis ac literis a nostra Curia emanatis cuiuscumque tenoris existant non obstantibus, ullo modo proviso tamen quod propter licenciam nostram huiusmodi memorata vestra ecclesia in cura animarum aliisque suis officiis et serviciis debitis non fraudetur.

Data.

[97] ¶^{82v} *Litera licencie celebrandi et quod habeat beneficium*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo tali, presbitero, *etc.*, salutem in Domino. Cum fructus et redditus dicti vestri beneficii adeo sint tenues et exiles quod ad sustentacionem vite vestre sufficere nequeunt bono modo, idcirco, ad humilem

¶¹²⁹ *Afegit al marge inferior et excomunicacionibus... Data.*

vestri supplicacionem propterea nobis factam, vobis licenciam celebrandi in ecclesia Talis sancti *etc.*, ultra dictum vestrum beneficium, hinc ad unum annum continue numerandum decem libras vel quot voluerit regalium Valencie de missis *etc.*, ducimus presentis serie concedendam.

Data.

[98] *Alia similis et <quod¹³⁰> non habeat beneficium*

Talis *etc.* Dilecto in Christo tali, presbitero diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum vos nullum <adhuc> sitis beneficium ecclesiasticum assequutus nec alias habeatis fructus vel reditus ex quibus vitam valeatis aliquatenus sustentare, idcirco, ad humilem supplicacionem vestri propterea nobis factam, vobis licenciam celebrandi in tali ecclesia *etc.*, missas votivas, tricennaria, annualia, substituta et quemlibet alia divina officia usque ad quantitatem *etc.*, ducimus hinc ad unum annum continue numerandum presentis serie concedendam.

Data.

[99] *Litera graciaram*

Nos, Jacobus. Venerabili et dilecto thesaurario nostro¹³¹ .T. *etc.*, salutem in Domino. Dicimus et mandamus vobis quatenus de peccunie Curie nostre detis et solvatis .T. *etc.* octuaginta solidos regalium, quos sibi damus gracie. Et facta solutione, recuperetis presens albaranum ab eo loco apoche et cautele.

Data *etc.*

[100] ¶^{83r} *Alia forma graciaram*

Nos, Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus. Ad plura, grata, laudabilia et accepta servicia que vos venerabilis et dilectus domesticus noster talis *etc.*, nobis diversimode impendistis et impendere non definitis prompto corde inducimur merito ut circa vos ad retribucionem alicuius condigni premii dirigamus oculos mentis nostre, cum iuxta debitum caritatis hiis potissime teneamur obnoxii a quibus servicia noscimus recepisse. Ea propter intuitu dictorum serviciorum iam per vos nobis ut predicatur impensorum et eorum *etc.*, que a vobis speramus Domino permittente suscipere in futurum, tenore presentis

¶ ¹³⁰ *Afegit per una altra mà.* ¶ ¹³¹ Ramon de Bellvis apareix a l'esmentada documentació com a tresorer del bisbe en 1383. (*Lengua vulgar*, pp. 76-77).

nostre carte seu litere firmiter valiture, damus et concedimus vobis dicto venerabili *etc.*, omnes fructus, redditus et proventus nobis et nostre episcopali dignitati pertinentes in locis scilicet de Xiva, *etc.* nostre diocesis et terminis eorundem ratione decimi panis, vini, olei et omnium aliorum fructuum et expletorum terre, de quibus decima dari consuevit et debet, excepto dumtaxat carnagio, quod nobis specialiter reservamus. Ita quod vos singulis annis vigore donacionis huiusmodi, quam dum nobis placuerit valere et durare, volumus tamen modo et non ultra per procuratores aut nuncios vel arrendatores vestros faciatis plene et libere dictam decimam, seu fructus decimales predictos colligi et levari vel si maueritis, arrendetis et arrendare possitis et eam vel ipsius decime precium aut precia recipiatis et vestris utilitatibus applicetis. Nos enim per presentes ¶^{83v} mandamus procuratori nostro generali, ceterisque procuratoribus et officialibus nostris qui nunc sunt vel erunt pro tempore quod hanc nostram donacionem et concessionem gratam et validam habeant, teneant et observent et contra eam per vendicionem, distraccionem, alienacionem vel obligacionem aut alias super quibus eis potestatem omnimodam admittimus non veniant aliqua ratione, quinyimo in percepcione dictorum fructuum vobis prestant auxilium et consilium opportunum. In cuius rei testimonium *etc.*

Data *etc.*

[101] *Forma collacionis beneficii noviter instituti, collati alicui presbitero vel scolari*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo tali *etc.*, salutem in Domino. Morum et conversacionis honestas laudabilia virtum et merita probitatis, quibus persona vestra multipliciter decoratur, merito nos inducunt, ut vos prosequamur favoribus graciosis. Ea propter beneficium noviter institutum in tali ecclesia *etc.*, vobis dicto tali tanquam bene merito conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem.

[102] *Alia*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Bernardo Vilarovir, presbitero Vicensis diocesis, salutem in Domino. Morum et conversacionis honestas laudabilia quod virtutum et merita probitatis quibus persona vestra multipliciter decoratur merito <nos> inducunt ut vos prosequamur favoribus ¶^{84r} graciosis. Ea propter beneficium *etc.*, auctoritate qua fungimur sine tamen iuris alieni preiudicio conferimus *etc.*, proviso tamen quod in dicto beneficio facias residenciam personalem *etc.*

[103] *Permutacionis*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Bartholomeo de Valls,¹³² presbitero, beneficiato in ecclesia Sedis nostre Valencie, de beneficio instituto per venerabilem Francischum d'Esplugues, quondam militem, habitorem Valencie, sub invocacione Sancte Lucie, salutem in Domino. Permutacionis beneficiorum ecclesiasticorum ex causis licitis et honestis fieri posse ut qui uni loco utiles non sunt alteri producere valeant iuris ambiguum non existit. Cum itaque vel cum igitur,¹³³ vos beneficiatus <in ecclesia> Sancte Caterine civitatis Valencie de beneficio instituto per venerabilem .T. <quondam> militem civitatis¹³⁴ predictae, et dilectus .T. obtinens prelibatum¹³⁵ beneficium Sedis predictae, volentes et cupientes huiusmodi beneficia ex certis causis licitis invicem permutare, illa duxeritis ex causa permutacionis die presenti in nostris manibus libere resignanda. Nosque resignaciones has ex causa et intencione prefatis gratanter admissimus venerabilis Guillelmi Ça-Noguera, militis, domini de Pardines¹³⁶ patroni memorati beneficii dicte Sedis ad id interveniente consensu, idcirco, memoratum beneficium in ecclesia Sedis Valencie ut pertangitur institutum et per eundem .T. ut premititur resignatum et vacans per resignacionem eandem auctoritate qua fungimur vobis dicto Bartholomeo tanquam benemerito conferimus *etc.*

[104] *Forma comittendi curam animarum*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Vincencio Egidii, presbitero, beneficiato in ecclesia maiori civitatis Xative nostre diocesis, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in domino fiduciam obtinentes curam animarum ecclesie de Moncada et parrochie eiusdem regendam et debite exercendam, hinc ad duos annos continue numerandos ¶^{84v}, ducimus vobis presentis serie comittendam. Circa cuius cure regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere quod de animabus vobis commissis dignam eidem in die iudicii valeatis reddere rationem, proviso tamen quod propter absenciam nostram huiusmodi memoratum vestrum beneficium suis officiis et serviciis debitis non fraudetur. Sed eidem faciatis per aliquem ydoneum substitutum in divinis laudabiliter deserviri <per hoc tamen non intendimus dictum rectorem eximere a residenciam faciendam in sua ecclesia, nisi super <hoc a nobis¹³⁷> licenciam habuerit specialem.¹³⁸>

Data *etc.*

¶ ¹³² El 20-9-1359 trobem a la documentació que Bartomeu de Valls, diaca, havia estat pres juntament amb Bonanat d'Aler, també diaca, pel justícia de Xàtiva, Bernat de Gallach, per un escàndol que organitzaren a la plaça d'aquesta ciutat, i l'11 d'octubre posterior el bisbe encomanà al regent de la cura d'a-

nimes de l'església de Santa Maria que amonestara aquest justícia perquè els alliberara. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 628 i 664). ¶ ¹³³ *Subratllat* vel cum igitur. ¶ ¹³⁴ *Esborrat* Valencie. ¶ ¹³⁵ *Esborrat* filium. ¶ ¹³⁶ *Subratllat* domini de Pardines. ¶ ¹³⁷ *Afegit per una altra mà.* ¶ ¹³⁸ *Afegit al final del document.*

[105] *Alia similis quod presbiter non habeat beneficium*¹³⁹

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Ça-Vila, presbitero diocesis nostre Valencie, salutem in Domino. De discrezione et industria vestri plenam in domino fiduciam obtinentes, curam animarum ecclesie loci de Museros et parrochie eiusdem regendam et debite exercendam loco et nomine vel ad instanciam dilecti Raymundi Çes-Olles, ipsius ecclesie rectoris, ducimus vobis presentis serie comittendam. Circa cuius cure regimen *etc.* Presentibus¹⁴⁰ post annum minime valituris.

Data *etc.*

[106] ¶^{85r} *Item alia*

Jacobus, *etc.* Dilecto nobis in Christo¹⁴¹ vel religioso et melius fratri Berengario de Ribalta, ordinis Sancti Sepulcri, rectori parrochialis ecclesie Sancti Bartholomei civitatis Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Cum fructus et redditus ecclesie vestre non sufficiant ad ea que ad presens vobis incumbunt onera expensarum, idcirco, ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam, vobis licenciam celebrandi in eadem vestra ecclesia¹⁴² missas votivas, tricennaria, annualia <et quis alia divina officia>, substitutis tamen exceptis, usque ad quantitatem viginti librarum regalium ducimus vobis presentis serie concedendam, presentibus post annum *etc.*

[107] *Item alia*

Jacobus, *etc.*¹⁴³ Religioso fratri Petro Gerald, ordinis Sancti Sepulcri, vicario temporali ecclesie Sancti Bartholomei civitatis Valencie, salutem in Domino. Ad humilem vestri supplicacionem in aliqualem supportacionem vite vestre et ut diversa que vobis ex certis causis incumbunt onera, possitis melius supportare vobis licenciam celebrandi in predicta ecclesia¹⁴⁴ missas votivas, tricennaria, annualia et quelibet alia divina officia, substitutis tamen exceptis, usque ad quantitatem seu summam viginti librarum regalium ducimus vobis presentis serie concedendam, presentibus post *etc.*

Data *etc.*

¶¹³⁹ *Esborrat* et possit arrendare ecclesiam. ¶¹⁴⁰ *Esborrat* Concedentes nichilominus vobis licenciam quod fructus et redditus predictae ecclesie possi-

tis libere arrendare. ¶¹⁴¹ *Subratllat* Dilecto nobis in Christo. ¶¹⁴² *Esborrat* vos. ¶¹⁴³ *Esborrat* tali. ¶¹⁴⁴ *Esborrat* ut.

[108] *Litera indulgencialis pro redemptione alicuius conversi scilicet qui de novo recipiat baptismum*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus *etc.*, salutem in Domino Iesu Christo. Tanto vos *etc.*, devocionem igitur vestram monemus in Domino vobis in remissionem vestrorum peccaminum iniungentes, quatenus cum Petrus Carbonelli, lator presentis, qui de gente paganorum trahens originem fugatis tenebrarum erroribus per suscepcionem sacri bapbismatis, ad Christum verum lumen fidelium est conversus, quique in captivitate persistens domino suo pro sua redemptione XXX^a libras obtulit se daturum, ad vos seu¹⁴⁵ ecclesias vestras declinaverit, pias elemosinas et grata fidelium subsidia, ipsum vel latorem presentis benigne recipiatis *etc.* Sperantes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*
Data *etc.*

[109] ¶^{85v} *Litera testimonialis tonsure*

Universis et singulis presentes literas inspecturis. Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus, salutem in Domino. Quia pium existit et debitum veritatis testimonium perhibere, universitatis vestre fieri volumus manifestum Salvatorem Saura, filium Dominici Saura, vicini Valencie, a reverendo in Christo patre domino fratre Bernardo, bone memorie episcopo Carsonense, die dominica, qua computabatur VII^a dies februarii anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LX° primo, de licencia et permissu reverendissimi in Christo patris domini Vitalis recolende memorie episcopi Valentini, predecessoris nostri, ad primam tonsuram promotum fuisse ac clericalem per dictum dominum Carsonensem episcopum caractere insignitum, prout in libro seu originali registro Ordinum dicti predecessoris nostri in Archivio nostre Curie repertum, in quo nomina illorum qui tempore et vita ipsius predecessoris nostri et aliorum qui die predicta, una cum prenominate Salvatore ad tonsuram promoti fuerunt, vidimus contineri, unde quia dictus Salvator suas primitivas testimoniales literas tonsure ab eodem domino predecessore obtentas casualiter amisisse asserit, presentis sibi duximus concedendas, quibus adhiberi volumus velut originalibus literis plenam fidem. In cuius rei testimonium presentes dicto Salvatore fieri fecimus et sigilli nostri appensione iussimus communiri.

Data *etc.*

¶¹⁴⁵ *Esberrat seu.*

[110] *Alia similis*

Universis *etc.* Jacobus, *etc.*, salutem et gaudium consequi sempiternum. Quia pium existit *etc.*, Bartholomeum de Torres, diocesis Cesarauguste, de licencia venerabilium vicariorum generalium sui diocesis in remotis agentis, a reverendo in Christo patre domino Raymundo, bone memorie predecessore nostro, die dominica Quadragesime, qua fuit V^o idus aprilis, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o XLVI°, in palacio episcopali Valencie personaliter existentis ad primam tonsuram promotum fuisse ac clericali per eundem predecessorem nostrum caractere insignitum, prout in libro seu originali registro Ordinum dicti predecessoris nostri in Archivo Curie nostre repertum, in quo nomina illorum qui tempore et vita ipsius predecessoris nostri et aliorum qui die predicta, una cum prenominato Bartholomeo ad tonsuram promoti fuerunt, vidimus contineri, unde quia dictus Bartholomeus suas primitivas literas *etc.* In cuius rei *etc.*

Data.

[111] ¶^{86r} *Forma literarum uniendi sive incorporandi unum beneficium cum aliquo ut de duobus fiat unum*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Dosa,¹⁴⁶ presbitero, beneficiato in ecclesia loci de Çuecha nostre diocesis de beneficio instituto per Jacobum et Borracium Ferri¹⁴⁷ quondam, salutem in Domino Iesu Christo. Laudabilia probitatis et virtutum merita super quibus apud nos fidedigno comendamini testimonio merito nos inducunt, ut vobis simus in graciis et favoribus liberales. Attendentes siquidem quod in predicta ecclesia de Çuecha est unum beneficium institutum per Maymonum Ferri quondam, sub invocacione Beate Marie Virginis, quod per obitum Bartholomei Ferri,¹⁴⁸ presbiteri, ultimi eius beneficiati, tanto tempore vaccavit et vacet, quod eius collacio, provisio et quivis alia dispositio ad nos per devolucionem pertinent ista vice, ipsiusque beneficii fructus et redditus adeo sunt tenues, quod ad sustentacionem vite unius presbiteri sufficere nequeunt bono modo, et beneficium quod vos obtinetis in predicta ecclesia sit in tantum in suis redditibus exiguum quod vos ex ipso vitam non potestis modo aliquo supportare, idcirco, volentes tenuitatis ipsorum beneficiorum utiliter providere et intendentes ex hoc ipsorum beneficiorum condicionem facere meliorem et providere pocius

¶¹⁴⁶ El 3-4-1339 Bartomeu Ferri obtingué la col·lació d'aquest benefici. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 689). En la visita pastoral realitzada a l'església de Riola el 29-5-1389 apareix Pere Dosa com vicari de Sueca i beneficiat del benefici de Sant Martí d'aquesta església. (*Visitas pastorales*, pp. 116 i 122). ¶¹⁴⁷ Es refereix al benefici de Sant Bernat.

(*Dióc. beneficiados*, III, p. 958). ¶¹⁴⁸ En la visita pastoral realitzada a l'església de Sueca el 28-5-1389 hom condemna Bartomeu Ferri «*in quinque florenis auri et in salariis fiscalis et scriptoris*» perquè, segons la deposició del testimoni Pere Tovià, vicari, «*tenet concubinam a Cullera secundum famam*». (*Visitas pastorales*, p. 114).

beneficiis quam persone memoratum beneficium per antedictum Maymonum Ferri, ut pertangitur institutum et vaccans modo premissis, vobis dicto Petro tanquam benemerito auctoritate ordinaria in presencia¹⁴⁹ et de expresso consensu Francisci Ferri, filii quondam et heredis Guillelmi Ferri, qui olim ad dictum beneficium obtinendum extiterat presentatus et Petri Clementis, notarii, nomine curatorio dicti Guillelmi et procuratorio *etc.*, nomine Bernardi Ferri, vicini ¶^{86v} dicti loci de Çuecha, ad quem ius patronatus ipsius dicitur pertinere sine iuris alieni preiudicio conferimus et assignamus. Et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos traditione cuiusdam birreti presencialiter investimus, ipsumque beneficium memorato alteri beneficio vestro auctoritate predicta unientes, agregantes ac eiam incorporantes, volentes nichilominus ac eiam decernentes auctoritate iamdicta quod ipsa beneficia pro unico beneficio habeantur et reputentur, vosque ipsa taliter ad unita habeatis, teneatis et possideatis quamdiu vitam duxeritis in humanis. Nos enim mandamus omnibus et singulis emphiteotis dictorum beneficiorum et aliis quibusvis personis que eisdem in aliquo quomodolibet teneantur presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum ipsorum beneficiorum sic premititur unitorum habeant et teneant, vobisque de omnibus ipsorum beneficiorum fructibus, redditibus, proventibus et iuribus integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comittentes dilecto Bernardo Sancii, presbitero, beneficiato in ecclesia supradicta de Çuequa quatenus in continenti, cum a vobis fuerit requisitus, vos in corporalem possessionem vel quia dicti Beate Marie Virginis vobis noviter collati auctoritate nostra ponat et inducat ac inductum defendat et faciat vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. Contradictores et rebelles si qui fuerit auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam compescendo. Quam ¶^{87r} nos eidem Bernardo super hiis et dependentibus seu emergentibus ex eisdem plenarie per presentes comittimus vices nostras. Volumus autem et decernimus quod vobis, cedente vel eiam descendente dicta unio per nos facta, viribus careat et effectum, ipsaque beneficia ex tunc divisa et seperata [*sic*] remaneant sicut prius preterea volentes vos vestrorum intuitu meritorum, et hoc ponas et clericus vult dispensacionem¹⁵⁰ amplius prosequi favoribus graciosis, ut predicta beneficia simul cum quodam alio beneficio istituto pro defunctis quod in ecclesia de Riola obtinetis, retinere et habere valeatis vobis licenciam concedimus et facultatem plenariam impartimur. Et vobiscum super hoc ex certa sciencia dispensamus, proviso tamen quod propter dispensacionem nostram huiusmodi nullum ipsorum beneficiorum suis debitis officiis et serviciis defraudetur. In quorum testimonium presentes vobis fieri et sigilli nostri appensione iussimus comuniri.

Data *etc.*

¶¹⁴⁹ *Subratllat* in presencia. ¶¹⁵⁰ *Subratllat* et hoc... dispensacionem.

Bernardus de Carcino, licenciatus in legibus, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Andree Ferrarii, scolari Valencie, salutem in Domino. Literas reverendissimi in Christo patris et domini, domini Iohannis, miseracione divina Penestrinensis episcopi, Sancte Romane Ecclesie cardinalis,¹⁵¹ domini nostri Pape Penitenciarum, patentes et sigillo suo ut prima facie videbatur et legebatur cum cordono rubei coloris inpendenti sigillatas, presentatas nobis pro parte tua recepimus tenore qui sequitur continentes:

«Venerabili in Christo patri ·· Dei gracia episcopo Valentino vel eius vicario in spiritualibus. Iohannes, miseracione ¶^{87v} divina episcopus Penestrinensis, salutem et sinceram in Domino caritatem. Ex parte Andree Ferrarii, scholaris Valentini, fuit nobis humiliter supplicatum ut cum eo qui sicut asseritur ascribi desiderat milicie clericali super defectu natalium quem patitur de presbitero genitus et soluta quod huiusmodi non obstante defectum ad omnes possit ordines promoveri et beneficium ecclesiasticum obtinere eciam si curam habeat animarum Sedes Apostolica dispensare misericorditer dignaretur. Nos igitur, auctoritate domini Pape, cuius Penitenciarie curam gerimus,¹⁵² et de ipsius speciali mandato super hoc vive vocis oraculo nobis facto circumspeccioni vestre comittimus, quatenus si est ita consideratis diligenter circumstanciis universis que circa ydoneitatem persone fuerunt attendende si paterne non est incontinencie imitator sed bone conversacionis et vite sufficientisque literature super quibus vestram intendimus conscienciam onerare aliasque sibi merita sufragantur ad huiusmodi dispensacionis gratiam obtinendam cum ipso super petitis misericorditer dispensetis. Ita tamen quod idem scholaris prout requiret onus beneficii quod eum post dispensacionem huiusmodi obtinere contigerit se faciat ad ordines statutis a iure temporibus promoveri et personaliter resideat in eodem. Alioquin, dicte dispensacionis gracia quoad ipsum beneficium nullius penitus sit momenti.

Data Rome, apud Sanctum Petrum, XVII^a kalendas iunii, pontificatus domini Urbani Pape VI anno primo.»

Post quarum quidem literarum presentacionem et recepcionem fuimus pro parte tua instancia debita requisiti ut ad exequcionem dictarum literarum procedere curaremus. Nos igitur Bernardus, vicarius, comissarius prefatus, volentes mandatum apostolicum supradictum reverenter exequi ut teneamur quia fidedig-

¶ ¹⁵¹ Jean de Croso. Bisbe de Llemotges (*Lemovicen.*). El 30-5-1371 fou promogut cardenal del títol dels Sants Nereu i Aquileu. Posteriorment, en 1376, bisbe *Praenest.* Anomenat generalment «Lemovicensis». Fou nun-

ci apostòlic a França (1378) i a l'any següent, quan tornà de París, entrà a la cúria on arribà a ocupar el càrrec de Penitenciarum major. Morí el 21-11-1383. (*Hierar. Catholica*, p. 21). ¶ ¹⁵² *Esborrat gerimus.*

norum testium coram nobis productorum testimonio nobis constitit atque constat de presbitero genitum et soluta desi- ¶^{88r} derantem ascribi milicie clericali, non esse paterne incontinenzie sectatorem, sed bone conversacionis et vite, sufficientisque literature aliasque tibi merita sufragari. Consideratisque diligenter circums-tanciis universis, que circa ydoneitatem persone fuerunt attendende tecum ut defectum non obstante predicto ad omnes possis ordines promovere et beneficium ecclesiasticum obtinere eciam si curam habeat animarum auctoritate dicti domini penitenciarum, seu verius apostolica supradicta misericorditer dispensamus. Ita tamen quod tu, prout requiret onus beneficii quod te de cetero obtinere contingat te facias statutis a iure temporibus ad ordines promoveri et personaliter resideas in eodem. Alioquin, dicte dispensacionis gracia quoad ipsum beneficium nullius penitus sit momenti. In quorum testimonium presentes tibi fieri et sigilli vicariatus nostri appensione iussimus comuniri.

Data *etc.*

[113] *Forma <carte> tonsure super defectu natalium*

Noverint universi quod nos, Jacobus, *etc.* Die veneris que fuit prima dies mensis aprilis, anno *etc.* LXX° IX°, in palacio episcopali Valencie personaliter existentes, dilectum in Christo Gabrielem Amat, filium Guillelmi Amat, civitatis Valencie, literatum, cum quo fuit per nos dispensatum super deffectum natalium quem patiebatur de presbitero genitus et soluta, ad primam tonsuram admisimus ac ipsum Gabrielem rite et canonice caractere insignimus clericali. Presentes literas *etc.*

Data et acta *etc.*

[114] *Forma dispensacionis legitimandi dictum scolarem*

Jacobus, miseracione divina *etc.* Dilecto in Christo Gabrie- ¶^{88v} li Amat, ¹⁵³ scolari civitatis Valencie, salutem in Domino. Illegittime genitos quos vite decorat honestas nature vicium minime decolorat, quia decus virtutum maculam geniture abstergit in filiis et pudicia morum pudor originis aboletur. Cum itaque sicut accepimus tu paciaris defectum natalium de presbitero genitus et soluta, nos attendentes quod sicut habet fidedignorum assercio deffectum huiusmodi probitate vite et virtutum meritis compensas redimens favore virtutum quod in te ortus odiosus ademit. Tecum qui affectas clericali ascribi milicie et inter servitores

¶ ¹⁵³ Esborrat filii.

ecclesie computari, quod huiusmodi non obstante defectum primam tonsuram recipere ac clericali caractere insigniri et eis uti libere valeas scienter tenore presentis dispensamus.

Data Valencie, septima die marcii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° nono.

[115] *Litera licencie ut curatus ecclesie possit admittere ad compaternitatem sex personas vel pauciores*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo regenti curam animarum in ecclesia loci de Puçolio diocesis Valencie, salutem in Domino. Ut in bapismo cuiusdam nate vel nati¹⁵⁴ Petri Paschalis, vicini dicti loci, sex personas vel pauciores ad compaternitatem admittere valeatis, vobis tenore presentis mandatum damus et eciam potestatem, constitutione qualibet contraria non obstante.

Data Valencie *etc.*

[116] ¶^{89r} *Litera licencie mutandi una ecclesia in aliam ut sit longior etc.*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo iustitie et iuratis ac populo loci de Teulada, parrochie ecclesie de Beniça nostre diocesis, salutem in Domino Iesu Christo. Pro parte vestra fuit nobis reverenter expositum quod vos pro eo quod ecclesia vestra, quia ex concessione domini Vitalis bone memorie predecessoris nostri episcopi Valencie, et de consensu rectoris dicte ecclesie de Beniça, hactenus habuistis et possidetis, multum est modica seu angusta¹⁵⁵ et alias talis, quod in ea non possunt divina officia celebrari cum ea solemnitate <et reverencia¹⁵⁶> qua deceret, proposuistis et ordinastis aliam facere in dicto loco ecclesiam alciorem, scilicet longiorem et preciosiorem ad laudem et reverenciam altissimi Creatoris, propter quod nobis fecistis humiliter supplicari, ut operandi et de novo <construendi¹⁵⁷> ecclesiam in dicto loco licenciam vobis concedere dignaremur. Nos igitur devocionem et intencionem vestras, que secundum Deum et veram ac¹⁵⁸ comendabilem caritatem procedunt diligentius attendentes ac volentes quantum in nobis est huic vestro laudabili proposito dare locum ut vos quandocumque volueritis et alias vobis bene vissum fuerit prelibatam ecclesiam de novo operari possitis et alciorem, longiorem ac laciorem ac preciosiorem eficere loci tamen et parrochie qualitatibus pesantis, vobis tenore presentis facultatem et licenciam sine iuris tamen alieni preiudicio impartimur. Ita tamen quod per hoc ius parrochialis

¶¹⁵⁴ *Subratllat vel nati.* ¶¹⁵⁵ *Interliniat, aclariment de l'escrivà estreta.*
¶¹⁵⁶ *Afegit per una altra mà.* ¶¹⁵⁷ *Afegit per una altra mà.* ¶¹⁵⁸ *Esberrat rectam.*

et matricis ecclesie de Beniça et eius rectoris in aliquo non ledatur, sed universa iura eidem integritèr conservetur. Quodque dicta prior ecclesia ad prophanos usus nullatenus transferatur, sed hospitalitati et refeccioni pauperum specialiter deputetur. Unde mandamus rectori dicte ecclesie de Beniça, ¶^{89v}, qui nunc est et pro tempore fuerit eiusque locumtenenti ac universis et singulis officialibus et subdditis nostris presentibus et futuris, quatenus huiusmodi nostram graciã et licenciam firmiter teneant et observent et contra non veniant aliqua racione. In quorum testimonium presentis vobis fieri et sigilli appensione iussimus comuniri.

Data etc.

[117] *Litera absolucionis*

Jacobus, etc. Dilectis nobis in Christo ·· rectori ecclesie de Beniça ac ·· capellano ecclesie de Teulada nostre diocesis, salutem in Domino. Pro parte iusticie, iuratorum et proborum hominum ipsius loci de Teulada fuit nobis expositum, quod in ecclesia dicti loci de Teulada cessatur ab omni officio et divine in ea laudis organa penitus suspenduntur, pro eo quod in termino nuper vobis dato et assignato tam ipsis iusticie et iuratis de Teulada quam iusticie et iuratis dicti loci de Beniça ipsi non comparuerunt coram nobis pro audienda declaracionem super questione sive controversia, que inter dictas universitates erant racione contributionis expensarum, tam librorum et iocalium quam et aliarum rerum quibus dicta ecclesia de Beniça que parrochialis et matrix est ecclesia indigebat, circa hoc contumaciter se habendo. Verum cum nobis constet quod dicta questione sive controversia mediante et tractante inclito et magnifico domino Alfonso, marchione Villene et comite Rippacurcie et Denie, domino locorum predictorum, fuit infra dictum et per nos assignatum¹⁵⁹ terminum amicabili concordia terminata, idcirco, volumus vobisque dicimus et mandamus, quatenus ex parte nostra quilibet vestrum qui prout super hoc fueritis requisiti seu alter fuerit requisitus absolvatis auctoritate nostra omnes illos qui racione dicte contumacie excommunicationis sentenciam incurrerunt. Et nichilominus de cetero in ¶^{90r} predictis ecclesiis de Beniça et de Teulada divina officia celebretis libere sicut prius. Nos enim interdictum si cui dicte ecclesie propter hoc supponite sunt penitus amovemus.

Data Valencie.

¶¹⁵⁹ *Esberrat et.*

[118] *Litera missa alicui regenti curam animarum ut moneat aliquem patronum beneficii ut velit consentire seu prestare assensum quod beneficiatus possit permutare dictum beneficium cum alio*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo regenti curam animarum in ecclesia ville Gandie diocesis nostre Valencie, salutem in Domino. Cum Jacobus Geraldi, presbiter, beneficiatus in hospitali vulgariter dicto *de la Regina* intra Valenciam, et Dominicus Beneyto, presbiter, obtinens beneficium sub invocacione Sanctorum Dominici et Honorati in ecclesia dicte ville Gandie, institutum per Dominicum Roca, iurisperitum quondam dicte civitatis Valencie, volentes et cupientes huiusmodi eorum beneficia ex certis causis licitis invicem permutare, illa duxerint sub consensu tamen patronorum beneficiorum suorum die presenti in nostris manibus resignanda, nosque resignaciones has gratanter duxerimus admittendas, idcirco, volentes <recte> rite procedere in premissis tenore presentis vobis dicimus et mandamus, quatenus ex parte nostra moneatis, requiratis et citetis venerabilem Iohannem de Quintavall, vicinum dicte ville Gandie, patronum qui se assertit dicti beneficii hospitalis vel ipsius legitimum procuratorem ut si sua crediderit interesse sexta die a presentacione harum per vos facienda aut cum facta fuit continue computanda, quam ei ad hoc pro primo, secundo, III° et peremptorio termino assignamus et vos eciam assignetis, ut parcatur laboribus et expensis compareat coram nobis per se vel per legitimum procuratorem suum ad prestandum ¶^{90v} assensum dicte permutacioni seu concambio et ad videndum fieri collacionem et investituram dicto Dominico Beneyto de beneficio dicti hospitalis memorato vel iustas si habet causas coram nobis proponat propter quas dicta permutacio fieri non debeat seu non possit. Alioquin, nos lapso dicto termino procedemus ad faciendum collaciones et provisiones dictorum beneficiorum et alias ut sit iuris ipsius citati ausencia seu verius contumacia non obstante. Et rescribatis nobis in dorso presentis diem qua citacionem feceritis supradictam.

Data.

[119] *De reconciliatis*¹⁶⁰

Universis christifidelibus presentes literas inspecturis. Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus, salutem in filio Virginis gloriose. Ad universitatem vestre noticiam deducimus per presentes Genesium March, civitatis Maiorice, latorem presentis, qui apostatam extitit apud villa de Hora in Barberia sectam illius perfidi Mahometi quadam levitate animi adorando, fugiendo de partibus

¶ ¹⁶⁰ Ed. *Obras pías*, p. 45.

illis ad hanc civitatem noviter actigisse, et sua super hoc peccamina publice revelando et redendo absolucionem et penitenciam humiliter petivisse, propter quod nos eius contricione attenta, per reverendum in Christo patrem dominum fratrem Iohannem, Dei gracia episcopum Sindoniensem, in nostra ecclesia Valentina ¶^{91r} videndo populo universo, ipsum reconciliari fecimus in forma Ecclesie¹⁶¹ consueta, propter quod devocionem vestram in Domino¹⁶² deprecamur, quatenus ipsum Genesium tamquam constrictum et fidelem catholicum de cetero admitatis et caritativa in Domino afeccione tractetis. In cuius rei testimonium presentis sibi fieri iussimus et concessimus nostri sigilli appensione munitas.

Data et acta Valencie *etc.*

[120] *Litera licencie ut aliquis scolaris possit recipere tonsuram a quocumque alieno episcopo*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo .T. scolari civitatis Valencie vel talis loci nostre diocesis Valentine, salutem in Domino. Ut a quocumque malueris domino antistite rite promoti, gratiam tamen et comunem sancte matris Ecclesie et Sedis Apostolice obtinente valeas statutis a iure temporibus ad primam clericalem tonsuram promoveri < tam > eidem domino antistiti quem propterea adieris conferendi quod tibi examinato vel examinando¹⁶³ confirmato et de legitimo matrimonio procreato, potestatem concedimus et licenciam impartimur. In cuius rei testimonium presentes tibi fieri et sigilli nostri impressione iussimus comuniri.

Data *etc.*

[121] *Ad IIII^{or} minores ordines et ad omnes alios ordines*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Jacobo Dez-Canós, rectori ecclesie parochialis de Muncada nostre diocesis Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Ut a quocumque malueritis ¶^{91v} domino antistite rite promoti, gratiam tamen et comunem sancte matris Ecclesie et Sedis Apostolice obtinente, ad IIII^{or} minores et sacrum subdiachonatus ordines successive et statutis a iure temporibus valeatis promoveri, tam illi domino antistiti quem propterea adieritis conferendi, quam vobis¹⁶⁴ ydoneo in sciencia et etate et sufficienter intitulado recipiendi ordines supradictos facultatem et licenciam impartimur. Rogantes ipsum dominum promotorem, quatenus de promocione vestra < velit > dignetur concedere suas literas oportunas.

Data *etc.*, sub sigilli nostri testimonio *etc.*

¶¹⁶¹ *Esberrat solita.* ¶¹⁶² *Esberrat exortamur.* ¶¹⁶³ *Subratllat vel examinando.* ¶¹⁶⁴ *Esberrat dum.*

[122] *Alia*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Berengario Costejà, acolito ville Algezire nostre diocesis, salutem in Domino Iesu Christo. Ut a quocumque malueris domino antistite rite promoti gratiam et communionem sancte matris Ecclesie ac Sedis Apostolice obtinente, ad sacros subdiachonatus, diachonatus et presbiteratus ordines successive et statutis a iure temporibus valeas promoveri, tam illi domino antistiti quem propterea adhieri conferendi, quam tibi dum tamen in sciencia et etate idoneus repertus fueris ac sufficienter intitulatus recipiendi ordines supradictos facultatem et licenciam impartimur. Rogantes ipsum *etc.*

Data *etc.*

[123] *Litera acaptandi*¹⁶⁵

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis *etc.*, salutem in Domino. Tanto vos *etc.* Cum igitur, Petrus Malet, heremita, lator presentis non ex sui animi levitate sed ex delliberato mentis proponito ad salutem scilicet anime venerit Sepulcrum Dominicum ¶^{92r} et alia loca sancta Ierusalem peregre visitare et ad exequendum votum huiusmodi cum sit persona indigens christifidelium succursu indigeat, et alias vitam cogatur ducere elemosinis eciam hostiatum, idcirco, vobis et cuilibet vestrum tenore presentis dicimus et mandamus *etc.* Sperantes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[124] *Litera acaptandi ad opus alicuius orphane desponsate pro habendis vestibus nupcialibus*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis curam animarum regentibus in ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie, ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Mandamus vobis, quatenus pro quadam puellam indigenti parrochie Sancti Andree dicte civitatis, cuidam inveni desponsata, que vestes nupciales et raubas suo matrimonio necessarias habere non potest sine christifidelium adiutorio et succursu, mulieres latrices presentis, que ad hoc amore Dei et pietate intuitu inducuntur, cum ad vos seu ecclesias ac parrochias vestras¹⁶⁶ declinaverint elemosinas petere et recipere, libere permitatis populum vobis comissum ad benefaciendum predictis monitis salubrius exortantes. Sperantes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus post XV dies *etc.*

Data *etc.*

¶¹⁶⁵ Ed. *Obras pías*, p. 46. ¶¹⁶⁶ *Esbornat* el.

[125] *Litera absolucionis*

Nos, Jacobus, *etc.* Attendentes te Dominicum Gavarda, vicinum loci nostri del Vilar, fuisse apud nos et nostram Curiam difamatum, quod dudum existens in termino dicti loci quandam mulierem viduam nomine Martinam, uxorem Laurentii de Sandelines quondam, loci eiusdem, fueras vi conatus opprimere [et habere] usum sui corporis violenter, quod tamen ipsa renitente nequiveras opere adimplere, considerantes insuper [quod licet super] hiis fuerit contra te recepta et facta in- ¶^{92v} quisicio diligenter et nullo modo repertum extiterit et esse in predictis aliqua nota culpe noxium vel responsum cum tamen ad superhabundantem cautelam [*etc.*]★★★.¹⁶⁷

[126] *Litera missa alicui officiali domini episcopi pro parte ipsius domini*

Lo bisbe de València.

Vicari. Nos havem feyta absolució e remissió a Domingo Gavarda, axí del fet d'aquexa dona com de qualsevol altres excesses que hagués comeses entro ací, segons que en la dita absolució és pus largament contengut. Per que volem e us manam que per lo feyt de la dona, ne per altre qualsevol excesses no proceescats en res contra ell, mas fets cancel·lar totes obligacions e capleutes que per la rahó damunt dita sien stades de la sua persona, ne de sos béns. Emperò volem que'l dit Domingo satisfaga al notari de tot ço que li sia degut per aquest feyt etc.

[127] *Litera acaptandi*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis curam animarum regentibus in ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie, ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto vos ad pietatis et caritatis opera libencius invitamus quanto ad ea exercenda vos invenire credimus promptiores. Cum ¶^{93r} itaque Anthonius Martini, vicinus ville Algezire de Alfadre et Caterina, eius uxor, simul cum duabus filiabus, dudum in captione dicte ville a sarracenis extiterint captivitatis, a quo captivitate iidem coniuges mediante rescato liberati fuerunt, illich dictas filias captivas, quod dolenter referunt dimittentes. Et nunc cupientes dictas filias redimere duentas duplas auri pro earum rescato se daturos obtulerint, de quibus solutis iam XXX^a duplis, restantes centum septuaginta solvere habeant nimis in brevi termino. Sed ad eas solvendas

¶¹⁶⁷ El text queda incomplet i deixa un espai en blanc de 8 ratlles.
Aquesta mateixa *littera* ja ha aparegut més amunt en el núm. 77.

facultates eis non suspectant sine christifidelium elemosinis et succursu, idcirco, vobis et cuilibet vestrum tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus cum dictus *etc.* Sperantes ab illo premium *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus post *etc.*

Data.

[128] *Litera acaptandi*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus *etc.*, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto vos *etc.* Cum igitur, Elvira, mulier inops, latrrix presentis dudum habitans in civitate Saceri in insula Sardinie, quando ipsa civitas ab iniquo iudice Arboree¹⁶⁸ hoste publico domini nostri regis¹⁶⁹ extitit producialiter occupata, tam viro suo quam bonorum substantia prorsus extiterit viduata et fugiens nichil secum praeter nudum corpus deportans, quendam eius filium in captivitate dimiserit, qui VII^{em} annis sue puericie tam matris carnalis solacium quam sua incomoda continuo deploravit, ipsaque Elvira cupiens dictum filium a captivitate huiusmodi liberare ad vos et caritates christifidelium recurrere sit coacta, idcirco, vobis et cuilibet vestrum tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus cum dicta Elvira ad vos seu ecclesias vestras declinaverit christifidelium elemosinas petitura *etc.* Sperantes ab illo premium *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data.

[129] ¶^{93v} *Acaptandi*¹⁷⁰

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus *etc.*, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto vos *etc.* Cum igitur, Michael Jacobi, vicinus loci de Monpot, regni Valencie, nobis per documenta legitima narraverit quod ipse dudum ab infidelissimis agarenis extitit captivatus et captivus existens in dicto loco de Porxena, infra regnum pessimi regis Granate in posse cuiusdam sarraceni quia famem, situm et frigus ac compedes et catheras sustinere. Non poterat se habuit talliare et pro suo rescato XL^a duplas solvere infra terminum multum breve certis fideiussoribus inde datis, unde cum dictus Michael sit pauper et non possit dictas XL^a duplas solvere sine christifidelium elemosinis

¶ ¹⁶⁸ Marià IV d'Arborea anomenat el Gran (1310-1377). Jutge d'Arborea (1345-1377), germà i successor de Pere III d'Arborea. S'educà, de molt jove, a la cort d'Alfons IV i de Pere IV, on es casà amb Timbor de Rocafort, filla del vescomte Dalmau IV (pel 1335). Malgrat la seua educació i el

parentesc amb molts magnats catalans canvià radicalment la política tradicional d'amistat amb la corona, i des del 1353 fins la seua mort, promogué contínues revoltes contra Pere IV. (*GEC*, vol. 14, p. 397). ¶ ¹⁶⁹ Pere IV el Cerimoniós. ¶ ¹⁷⁰ *Al marge superior* Verte retro ad XLV paginam.

et succursu, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus cum dictus Michael ad vos seu ecclesias vestras *etc.* Sperantes ab illo premium *etc.* Nos *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[130] *Alia*

Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo *etc.*, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Dicimus et mandamus vobis, quatenus cum Andreas de Morlans, vicinus ville de Llorca, diocesis Cartaginensis, qui sub infidelissimis agarenis regni Granate diucius passus fuit***¹⁷¹ desolamen, quique pro suo rescato certam summam peccunie solvere brevi termino est astrictus ad quod proprie sibi non suppetunt facultates ad vos seu ecclesias vestras declinaverit elemosinas petiturus, presentibus comunitus ipsum benigne recipientes et caritative tractantes et necessitatem *etc.*

[131] *Litera acaptandi*

Jacobus, *etc.* Dilectis *etc.*, salutem in Domino *etc.* Tanto vos *etc.* Cum igitur quidam Bernardus Soler, vicinus Valencie, nuper in mari apud Terraconam ab infidelissimis sarracenis extiterit captivatus et nunc captus existens in loco de Tremice, regni Benamarine, famem, situm et frigus aliosque diversos et orrendos cruciatus sustineat, a quibus et a captione predicta liberari non potest, nisi prius LXXX^a ¶^{94r} duplas auri exolverit, quas pro eius rescato obtulit se daturum, et ad ipsum rescatum exolvendum ipse captivus qui pauper est christifidelium elemosinis indegeat [*sic*] et succursu, idcirco, vobis tenore presentis, dicimus et mandamus, quatenus cum lator presentis ad vos seu ecclesias vestras declinaverit christifidelium elemosinas ad opus dicti captivi humiliter petiturus, ipsum benigne recipiatis et caritative tractetis et necessitatem, inopiam et miseriam dicti captivi vestris comissis plebibus exponatis ipsasque plebes ad benefaciendum illi piis monitis et exortacionibus salubrius inducat. Sperantes ab illo *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

¶¹⁷¹ Espai en blanc de 32 mm.

[132] *Alia*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis curam animarum *etc.*, ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino *etc.* Dicimus et mandamus vobis, quatenus cum Rodericus Péreç, vicinus civitatis Murçie, qui dudum apud locum de Béliç, regni Granate, sub infidelissimis agarenis dura captivitate detentus famemque, situm et verbera aliosque varios cruciatus miserabiliter sustinens, octuaginta duplas auri quamvis eas non haberet, habuit pro suo rescato promittere, ex quibus solutis iam quinquaginta et una, residuas viginti et novem exsolvere brevi termino est astrictus, dimisso pro eas quodam suo filio parvulo in refenis ad vos seu ecclesias vestras declinaverit helemosinas christifidelium petiturus, presentibus comunitus, eum benigne recipientes et caritative tractantes necessitatem suam vestris plebibus exponatis, ipsasque plebes ad benefaciendum eidem salubribus monitis inducatis. Sperantes ab illo *etc.* Nos *etc.* Presentibus post *etc.*

Data *etc.*

[133] ¶^{94v} *Alia*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis *etc.*, salutem *etc.* Cum igitur, Sclarmonda, mulier inops parrochie Sancte Crucis civitatis Valencie, latrix presentium, pro eo ad elemosinas et caritates christifidelium recurrere sit coacta, quod bona sive facultates aliquas non habet vivere, sibi et filiis suis in vite necessitatibus valeat providere, idcirco, vobis dicimus *etc.* Sperantes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[134] *Item alia*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus *etc.* Tanto vos *etc.* Cum itaque Bartholomeum d'Abella, vicinus loci de Castalla nostre diocesis, qui delatus de morte cuiusdam sarraceni captus tenetur in carcere dicti loci, nequeat¹⁷² captivitate huiusmodi liberari, nisi prius centum florenos exsolvat, ad quos proprie sibi nullatenus suppetunt facultates sicque mater eius latrix presentis timens ne dictus eius filius pro defectu dicte pecunie subeat penam mortis, ad caritates christifidelium sit coacta recurrere pias helemosinas petitura, idcirco, nos dicte mulieris lamentabili supplicatione pulsati, vobis tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus predictam mulierem, cum ad vos seu ecclesias

¶¹⁷² *En ms. nequeat i e esborrada.*

vestras declinaverint, benigne recipientes et caritative tractantes necessitatem suam dictique sui filii¹⁷³ vestris commissis plebibus exponatis ipsasque plebes ad benefaciendum eidem¹⁷⁴ salubribus monitis inducat. Sperantes ab illo premium etc. Nos enim etc. Presentibus post etc.

Data etc.

[135] ¶^{95r} *Forma literarum sponsalium*

Jacobus, etc. Dilecto in Christo regenti curam animarum in ecclesia loci etc., nostre diocesis, salutem in Domino. Ut inter talem dicti loci de etc. et talem, filiam talis etc. talis loci dicte diocesis vel eiusdem loci, sponsalia de presenti sive matrimonium faciatis bannis non editis, nisi semel tamen in presencia amicorum suorum, recepto prius ab eis corporaliter iuramento quod in similibus solitum est prestari, vobis, dum tamen aliquod impedimentum canonicum non emergat, mandatum damus et licenciam per presentes.

Data Valencie.

[136] *Litera missa iusticie, iuratis et probis hominibus locorum domini episcopi*

Lo bisbe de València.

Als amats e feels los justicia, jurats e prohomens del nostre loch de Puçol. Salut e dilecció. Dehim e manam vós que vista la present trametats ací un <vostre> síndich ab poder bastant per assegurar a·N aytal, ciutadà de València, aytants diners etc.

[137] *Alia forma melior*

En Jacme, per la gràcia de Déu bisbe de València. Als amats e feels nostres los alcayt e sotsalcayt, bal·le, justicia, jurats e prohomens del nostre loch de Xul·lella. Salut e dilecció. Com nós etc.

[138] ¶^{95v} *Litera missa custodiis regni Valencie*

En Jacme, per la gràcia de Déu bisbe de València. Als honrats e amats nostres tots e sengles <governadors>, alcayts, bal·les, justicies, guardes e altres qualsevol oficials dins lo Regne de València constituïts, als quals les presents pervendran. Salut e dilecció. Com nós etc.

¶¹⁷³ En ms. filii. ¶¹⁷⁴ Esborrat monitis.

[139] *Alia litera indulgentie conversorum*

Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo universis et singulis curam animarum regentibus in ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie constitutis ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto vos et alios christifideles ad opera pietatis libencius invitamus quanto ad illa exercenda, vos et eos invenire credimus promptiores. Cum itaque Alfonsus Ferrández, oriundus civitatis Toleti, lator presentis, fugatis tenebrarum erroribus et cecitatis iudaice a qua traxit originem, perfidia derelicta, ad Christum verum lumen fidelium, eius gracia illustrante corde constricto et humili sit conversus et sacri fontis liquore in anime sue remedium insignitus, et quia modo genitus infans lat concupiscens dulcedinis, nichilque se cum preter nudum corpus deportans christifidelium indigeat ¶^{96r} elemosinis et succursu, idcirco, vobis dicimus et mandamus, quatenus predictum Alfonsum, cum ad vos seu ecclesias vestras declinaverit elemosinas petiturus ipsum benigne recipientes et caritative tractantes necessitatem suam vestris plebibus exponatis, ipsasque plebes ad benefaciendum eidem salubribus monitis inducat. Sperantes ab illo *etc.* Nos enim de omnipotentis *etc.*, presentibus post *etc.*

Data *etc.*

[140] *Item alia forma valde bona*

Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo universis et singulis curam animarum regentibus in ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie constitutis ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto vos et alios christifideles ad caritatis opera libencius invitamus quanto ad ea exercenda, vos et ipsos invenire credimus promptiores. Cum igitur, Vincencius de Gradibus, degens Valencie, lator presentis, fugatis tenebrarum erroribus et cecitatis iudaice perfidia derelicta, ad Christum verum lumen fidelium, corde constricto et humili, conversus existit sacroque baptemate insignitus. Et cum sit inops valde, vitam sustentare non valeat, christifidelium elemosinis non adiutus, idcirco, vobis et cuilibet vestrum presentis serie dicimus et mandamus, quatenus cum dictus conversus ad vos seu ecclesias vestras declinaverit, christifidelium elemosinis petiturus, presentibus comunitus, ¶^{96v} ipsum benigne recipientes et caritative tractantes plebes vestras ad benefaciendum eidem monitis et exortacionibus salubribus inducat, nichil proinde recipientes ab eo vel quomodolibet extorquentes. Set sperantes ab illo premium qui in centuplum remunerat omne bonum, ut autem christifideles ad benefaciendum dicto converso eo liberius [...]mentur quo pociori dono celestis gracia senserint se reffectos omnibus vere penitentibus et conversis, qui illi manus suas porrexerint adiutrices. Quadraginta dies de iniunctis

eis legitime penitentiis per gratiam Sancti Spiritus misericorditer in Domino relaxamus, presentibus post *etc.*

Data *etc.*

[141] *Forma dispensacionis ut clericus possit obtinere duo vel tria beneficia etc.*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Guillelmi, presbitero, beneficiato beneficii instituti in hospitali *d'En Bellvís* civitatis Xative nostre diocesis, per venerabilem Bernardum de Bellvís sub invocacione beati Bernardi, salutem in Domino Iesu Christo. Exigunt vestre probitatis et virtutum merita super quibus apud nos fidedigno comendamine testimonio et personam vestram favore specialis gratie prosequamur. Cum igitur, vos beneficium¹⁷⁵ in ecclesia Sancti Iohannis de Mercato civitatis Valencie per Guillamonam, uxorem ¶^{97r} quondam Dominici Vilar, institutum obtinueritis noviter, idcirco, nos vestrorum intuitu meritorum ut beneficium predictum hospitalis *d'En Bellvís* et huiusmodi beneficium ecclesie Sancti Iohannis predicti, simul retinere valeatis et habere vobis facultatem et licenciam impartimur, ac vobiscum super hoc scienter et auctoritate ordinaria dispensamus. Quibuscumque ordinationibus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo, proviso tamen quod propter dispensacionem nostram huiusmodi neutrum dictorum beneficiorum suis debitis officiis et serviciis defraudetur. In quorum testimonium *etc.*

Data *etc.*

[142] *Forma super defectu natalium tamen episcopus alienus faciat ordines et dominus Valencie comittit ei*

Noverint universi quod nos, frater Iohannes, *etc.*, die tali que fuit XXII^a dies octobris, anno a Nativitate Domini *etc.*, in domo habitacionis nostre Valencie personaliter existentes, dilectum in Christo Petrum Vitalis, literatum civitatis Valencie vel diocesis¹⁷⁶ cum quo reverendus in Christo pater dominus Jacobus, episcopus Valentinus***.¹⁷⁷

[143] ¶^{97v} *Litera acaptandi*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis curam animarum regentibus in ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie ad quos *etc.*, salutem in

¶¹⁷⁵ Es refereix al benefici de la Santíssima Trinitat, fundat per Guillema Dez-Vilar. (*Reg. Ramón*

Gastón, II, p. 570). ¶¹⁷⁶ Subratllat diocesis. ¶¹⁷⁷ El text queda incomplet i deixa un espai en blanc de 8 ratlles.

Domino *etc.* Tanto vos *etc.* Cum igitur, Franciscus Dez-Pla, diocesis Gerundensis, lator presentis, prout vobis lacius exponet, captivus in posse sarracenorum apud Bugiam existeret, famem, situm et frigus sustinens in compedibus et cathenis, et nunc divina sibi favente gracia de manibus evaserit infidelium et restitutus fuerit pristinae libertati; et propterea ad honorem Dei et beate Marie Virginis ecclesiam Sancte Marie de Podio Valencie, cum una lampada argenti ponderis duorum marcorum offerenda ipsi ecclesie, ante quam revertatur ad patriam venerit visitare, et ad hoc sibi facultates non suppetant, sine christifidelium elemosinis et succursu, idcirco, vobis et cuilibet vestrum *etc.* Sperantes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[144] *Forma licencie faciendi VF^x inter compatres et comatres*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo vicario vel rectori ecclesie ville de Xiva nostre diocesis, salutem in Domino. Ut ad bapuzandum prolem que ex uxore Jacobi Martini dicte ville vicina, iam partui domino permittente nascitur vel nascetur sex inter compatres et comatres admittere valeatis vobis tenore presentis licenciam impartimur.

Data.

[145] *Forma literarum <licencie¹⁷⁸> eligendi confessores*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Berengario Martorelli, civitatis Xative nostre diocesis, salutem in filio Virginis gloriose. Saluti anime vestre providere quantum cum Deo possumus intendentes et supplicacionibus vestris ¶^{98r} annuentes favorabiliter in hac parte, vobis tenore presentis indulgemus quod confessor seu confessores quos eciam in locis extra nostram diocesim elegeritis vos in confessione audire valeant, quociens opportunum fuerit et a quibuscumque peccatis vice nostra absolvere et penitentiam proinde iniungere salutarem, posito quod illorum absolutio esset nobis a iure vel constitucione aut alias quomodolibet reservata, dum modo non sint talia propter que Sedes Apostolica sit merito consulenda, presentibus post *etc.*

Data *etc.*

¶¹⁷⁸ *Afegit per una altra mà.*

[146] *Forma litterarum licencie audiendi missam in domo et erigere altare*

Jacobus, *etc.* Venerabili Berengario Sanç, habitatori civitatis Xative nostre diocesis Valencie, et domine ·· uxori sue, salutem in Domino Iesu Christo. Devocionis vestre sinceritas et status vestri condicio promerentur ut vocis vestris in hiis presertim que ad animarum salutem cedere valeant quantum cum Deo possumus favorabiliter annuamus, vestris igitur in hac parte supplicacionibus inclinati, vobis tenore presentis indulgemus, quod apud locum vestrum de Barcheta infra territorium Xative, in hospicio scilicet habitacionis vestre liceat vobis nitide et honeste altare erigere et parare et missam in eo ab aliquo ydoneo presbitero nostre diocesis vel alterius a nobis celebrandi licenciam obtinente in vestra et cuiuslibet vestrum ¶^{98v} et domesticorum et familiarum vestrorum presencia singulis diebus, exceptis quatuor anni festivitibus precipuis, facere celebrari excommunicatis tamen prorsus exclusis et cessante tempore interdicti. Ita tamen quod per hoc ius parrochialis ecclesie in aliquo non ledatur. Presentibus post *etc.*

Data *etc.*

[147] *Litera testimonialis tonsure*

Nos, Jacobus, miseracione divina *etc.* Ad futuram rei memoriam notum facimus universis, nos didisse, tenuisse et diligenter inspexisse quandam litteram reverendi in Christo patris et domini, domini Hugonis bone memorie episcopi Valentini predecessoris nostri, super clericatum Raymundi Morisca, filii Romei Morisca, ville Algezire nostre diocesis, confectam sigilloque dicti predecessoris nostri in dorso sigillatam, cuius tenor ad requisicionem instantem dicti Raymundi transcribi et fideliter de verbo ad verbum presentibus annotari fecimus in hac verba:

«Noverint universi quod nos, Hugo, miseracione divina episcopus Valentinus, die datis presentis in ecclesia loci *de la Alcúdia* que dicitur de Carleto nostre diocesis, debite visitacionis officium exercentes, dilecto in Christo Raymundo Morischa, filio Romei Morisca ville Algezire nostre diocesis, literato et examinato ac de legitimo matrimonio procreato, rite et canonice tonsuram contulimus clericalem. In quorum testimonium presentes nostro sigillo munitas eidem duximus concedendas.

Data et acta in dicto loco *de la Alcludia* dicte nostre diocesis, secunda die mensis madii, anno¹⁷⁹ *etc.*»

¶¹⁷⁹ Entre 1351 i 1354 el bisbe Hug de Fenollet realitzà la visita pastoral a la diòcesi. (*Visitas pastorales*, pp. 399-445).

In cuius rei testimonium nos, Jacobus, episcopus Valentinus prefatus, presentem cartam nostram eidem Raymundo fieri iussimus et sigilli nostri appensione muniri.

Data et acta Valencie, XIII^a die madii, anno *etc.* LXX° VII°.

[148] *Litera acaptandi*

Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo universis et singulis rectoribus *etc.*, salutem in Domino Iesu Christo. Tanto vos *etc.* Cum igitur, lator presentis pro eo ad vos et caritates fidelium recurrere compellatur, quod quandam sibi propinquam puellam ville Algezire nostre diocesis, cuidam iuveni desponsatam, non potest ad talamum coniugii pervenire, donec dos per parentes constituta, eidem fuerit persoluta, quam ipsi parentes solvere nequeunt sine fidelium elemosinis et succursu, idcirco, vobis *etc.* Sperantes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[149] ¶^{99r} *Hanc indulgenciam dedit dominus noster Papa Gregorius¹⁸⁰ in anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° quinto, scilicet per totam diocesim Valencie et fuerunt mortalitates*

Gregorius episcopus, servus servorum Dei. Dilectis filiis universis, personis ecclesiasticis et secularibus utriusque sexus habitatoribus civitatis et diocesis Valentine, salutem et apostolicam benedictionem. Provenit ex vestre devocionis affectu, quo Nos et Romanam Ecclesiam reveremini ut petitiones vestras illas presertim, que animarum vestrarum salutem respiciunt et exaudicionis gratiam admittamus. Cum itaque sicut accepimus in civitate et diocese Valentine magna mortalitatis pestis¹⁸¹ vigere noscatur, nos animarum vestrarum saluti providere cupientes, vestris supplicacionibus inclinati, ut confessor quem quilibet vestrum quem usque ad quatuor menses a die publicacionis presencium in ecclesia

¶¹⁸⁰ Gregori XI. ¶¹⁸¹ L'inici de les onades de pesta, l'anomenada «pesta negra» pels historiadors, s'encetà a l'occident europeu en 1348, tot i que a València en el segle XIV, abans de l'esmentada data, hi ha notícies de dos episodis epidèmics, en 1326 i 1335. La pesta de 1348 obre un nou cicle epidèmic de considerables conseqüències per la història europea. Per les seues dimensions i conseqüències l'impacte entre la gent de l'època fou molt gran, i la documentació de 1348 qualifica el fenomen com «mortaldat». La pesta es detectà a

la capital cap a mitjans de maig, procedent del nord, i desaparegué a començaments d'agost. La pesta s'estengué per totes les comarques del regne, com ho demostren els nombrosos testaments redactats en els mesos d'estiu. La pesta no fou un fenomen aïllat, sinó que reaparegué en anys posteriors. En 1362 es produí una nova epidèmia, la «mortaldat dels infants», perquè atacà preferentment aquests. La tercera mortaldat es produí en octubre de 1374 i castigà València durant nou mesos, amb alts i baixos. (*DHMRV*, t. III, pp. 411-416).

Valentina faciente computandos ex huiusmodi mortalitatis peste migrari contingerit ab hac luce duxerit eligendum omnium peccatorum vestrorum, de quibus corde constricti et ore confessi fueritis semel tantum in mortis articulo plenam remissionem, vobis in sinceritate fidei unitate Sancte Romane Ecclesie ac obedientia et devocione nostra vel successorum nostrorum Romanum Pontificum canonice intrancium persistentibus auctoritate apostolica concedere valeat devocioni vestre tenore presentis indulgemus. Sic tamen quod idem confessor de hiis de quibus fuerit alteri satisfaccio impendenda, eam vobis per vos si ¶^{99v} supervixeritis vel per alios si tunc forte transfieritis faciendam iniungat quam vos vel illi facere teneamini, ut prefertur, et ne, quod absit, propter huiusmodi gratiam reddamini procliviores ad illicita imposterum comittenda, volumus quod si ex confidencia remissionis huiusmodi aliqua forte comiteritis quo ad illa predicta remissio vobis nullatenus sufragetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Data Avinione, XI kalendas maii, pontificatus nostri anno quinto.¹⁸²

[150] ¶^{100r} *Alia forma literarum acaptandi*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus, vicariis perpetuis et aliis ecclesiarum curatis per civitatem et diocesim nostram Valencie constitutis, ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto vos et alios christifideles ad pietatis et caritatis opera libencius invitamus quanto ad ea exercenda vos et ipsos invenire credimus propnciores. Cum igitur, Rodericus Martínez, loci de Hécija, diocesis Cordubensis, lator presentis habeat patrem et unum fratrem apud Granatam in captivitate detentos, et ad solvendum octuaginta duplas auri, restantes ex ducentis duplis pro quibus pater et germanus sui predicti atalliatu fuerunt proprie sibi non suppetant facultates, absque christifidelium elemosinis et succursu, idcirco, vobis dicimus et mandamus, quatenus cum lator presentis ad vos seu ecclesias vestras declinaverit, christifidelium helemosinas petiturus, ipsum benigne recipiatis et

¶¹⁸² *Emmarcat per un gran calderó segueix aquesta nota* «Fuerunt mortalitates glandularum in anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° quinto, scilicet de mense decembris usque ad mensem septembris sequentem dicti anni. Petrus Gherardi». *A continuació segueix aquesta altra*: «Hic ille Hugo libri in secundo «De anima». Ling[u]a dicitur a linguendo quia lingit adulando, mordet detrahendo, occide mentiando; ligat et ligari non potest, labilis

est et teneri non potest, set labitur et fallitur. Labitur ut anguilla, percutit ut sagit[t]a tollit amicos, multiplicat inimicos, movet rixas, seminat discordias, uno ictu multos interficit et per- ¶^{100r} cutit, blanda est et subdola, lata et parata ad exaurienda bona et miscenda mala. Qui custodit linguam [suam]custodit animam, quoniam mors et vita in potestate lingue sunt». (Hugo de San Víctor, *De anima*, Lib. II).

caritative tractetis et necessitatem dictorum captivorum vestris plebibus exponatis, ipsasque plebes ad benefaciendum eisdem monitis et exortacionibus salubribus inducatis. Sperantes ab illo premium *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[151] *Alia*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis *etc.* Tanto vos *etc.* Cum igitur, Dominicus Urgellés, lator presentis, qui de iuvene in sene et de divite in pauperem divina disponente potencia est mutatus non possit ¶^{100v} aliqua servilia opera in persona propria exercere et ne habeat elemosinas querere et vivere mendicando, cupiat asinum unum emere cum quo vitam pertransire valeat sicut antea faciebat cum quodam alio quem amisit,¹⁸³ idcirco, vobis et cuilibet vestrum tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus cum dictus *etc.* Sperantes *etc.* Nos enim *etc.*

Data *etc.*

[152] *Alia acaptandi*¹⁸⁴

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus et vicariis ecclesiarum civitatis et diocesis nostre Valencie eorumque locatenentibus ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper *etc.* Tanto vos et alios christifideles *etc.* Cum igitur, latores presentis amore Dei et pietatis intuitu ac in remedium animarum suarum ad querendas elemosinas et caritates fidelium per nos se constituerint ad opus cuiusdam desponsate puelle orphane civitatis Valencie, que alias non potest pro nimia paupertate iniungi matrimonialiter sponso suo, ut de hiis sumus plenarie informati, idcirco, vobis et cuilibet vestrum presentis serie dicimus et mandamus, quatenus cum dicti latores ad vos seu ecclesias vestras declinaverint christifidelium elemosinas ad opus dicte puelle misericorditer petitori populum vobis commissum ad benefaciendum eisdem monitis et exortacionibus salubribus inducatis. Sperantes ab illo premium *etc.* Nos enim *etc.*, qui dicte puelle per dictos latores elemosinas vel alia caritatis subsidia transmisserit vel manus ad hoc porrexerint adiutrices quadraginta dies *etc.* Presentibus post *etc.*

Data *etc.*

¶¹⁸³ *Subratllat cupiat... amisit.*

[153] ¶^{101r} *Item alia*

Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo universis et singulis curam animarum regentibus in ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie constitutis ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis *etc.* Tanto vos *etc.* Cum itaque Bernardus Seguer, filius Petri Seguer, civitatis Valencie oriundus, qui sub infidelissimis agarenis Granate a longis citra temporibus durissima captivitatis detentus est famem, situm et verbera ac alia diversorum genera tormentorum miserabiliter sustinendo, nunc ut a captivitate liberetur predicta pro ducentis duplis se atalliare habuerit et solutis iam maiori parte illarum residuum solvere nequeat nec a dicta captivitate perconsequens liberari absque auxilio christifidelium et succursu, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus *etc.* Sperantes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus post *etc.*

Data.

[154] *Item alia*

Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis *etc.* Tanto vos *etc.* Cum igitur, Jacobus Laurencii, civitatis Barchinone, lator presentis, de manibus evaserit paganorum et nichil secum preter nudum corpus deportans non habeat unde sibi providere possit in victu et aliis necessitatibus sibi iminentibus in itinere quod facit apud Barchinonam ac ibidem remeando, idcirco, vobis et cuilibet vestrum dicimus *etc.* Sperantes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[155] ¶^{101v} *Super defectu natalium*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Vincencio Nadal, scolari civitatis Valencie, salutem in Domino. Illegitime genitos quos vite decorat honestas nature vicium minime decolorat, quia decus virtutum maculam geniture abstergit¹⁸⁵ in filiis, et pudicia morum pudor originis aboletur.¹⁸⁶ Cum itaque, sicut accepimus, defectum natalium patiaris de soluto genitus et soluta, nos attendentes quod sicut habet fidedignorum assertio deffectum huiusmodi probitate vite et virtutum meritis recompensas redimens favore virtutum quod in te ortus odiosus ademit,¹⁸⁷ tecum quod huiusmodi non obstante defectum primam tonsuram recipere et clericali caractere insigniri ac eis uti libere valeas, scienter et auctoritate ordinaria dispensamus. In cuius rei testimonium.

Data Valencie.

¶¹⁸⁴ Ed. *Obras pías*, p. 46. ¶¹⁸⁵ *Interliniat, aclariment de l'escrivà torta*. ¶¹⁸⁶ *Idem delatur*. ¶¹⁸⁷ *Idem tolgué*.

[156] *Litera absolucionis alicuius criminis vel excessus facte alicui clerico*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Iohanni Vallebrera, presbitero ville Muriveteris nostre diocesis, salutem in Domino. Nobile opus sedentis in solio clemencia suadente prosequimur et pulcrum vindicte genus prosequi extimamus si per lubrica culpe deliramenta cadentibus ad sublevanda remedia citose nostra manus humiliat et indulgemus obnoxiiis veniam post reatum, hinc est quod nos ad supponendum calumpniatorum tuorum audaciam prospicientes servicia nonnullorum familiarium et domesticorum nostrorum apud nos intercedencium in hac parte tuisque supplicacionibus annuentes tenore presentis carte firmiter et perpetuo valiture per nos et nostros indulgemus et perdonamus tibi dicto Iohanni sive culpabilis fueris sive non crimen defloracionis cuiusdam virginis de quod apud nos delatus noviter extitisti tibi que pro dicto crimine remitimus et relaxamus omnem ¶^{102r} penam civilem et criminalem, omnemque litem et causam, questionem et demandam reales et personales, pretorias et civiles quas adversus te et bona tua facere, proponere, suscitare vel intemptare possemus previa ratione. Super quibus facimus tibi bonum et perpetuum finem de ulterius non petendo et vel de non conveniendo prout melius, plenius, sanius et utilius possit dici et intelligi a tui et tuorum comodum et perpetuum salvamentum, nobis et nostris successoribus super eisdem silentium imponentum [*sic*]. Vnde mandamus omnibus et singulis officialibus nostris presentibus et futuris quatenus presentem nostram absolucionem firmiter teneant et observent et contra non veniant aliqua ratione. Per hanc auctoritate absolucionem et difinicionem nostram non intendimus remittere tibi ius partis in prosecutione acusacionis vel querele super qua coram nobis vel officiali nostro contra te peticio offeratur. In quorum testimonium presentis *etc.*

Data *etc.*

[157] *Alia*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Laurencio Dez-Fraus, presbitero, beneficiato in ecclesia ville Denie nostre diocesis, salutem in Domino. Nobile opus sedentis *etc.*, sicut superius hinc est quod nos ad supponendum quorumcumque calumpniatorum tuorum audaciam prospicientes servicia que nobis actenus fideliter prestitisti tenore presentis carte seu litere perpetuo valiture remittimus et indulgemus tibi dicto Laurencio omnia et singula crimina, delicta seu excessus, omnemque penam civilem et criminalem quam a te petere exigere tibi que inflingere possemus ex mero officio, tam de iure quam per constitutiones sinodales et provinciales ratione vel occasione quorumcumque criminum per te quomodocumque et quocienscumque perpetratorum a toto tempore preterito usque in

hunc presentem diem, teque absolvimus, difinimus, quitamus et liberamus ac omni accione, questione et demanda pro predictis criminibus seu excessibus que hic haberi volumus pro expressis quantumcumque maiora existant sed etiam graviora et im- ¶^{102v} ponimus inde nobis et nostris successoribus silencium sempiternum, facientes tibi bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius non petendo et non conveniendo te racione quorumcumque criminum et penarum, sicut melius, plenius, sanius et utilius possit dici, scribi vel intelligi, ad tui et tuorum comodum et perpetuum salvamentum. Mandantes omnibus et singulis officialibus nostris presentibus et futuris, quatenus presentem nostram absolucionem firmiter teneant et observent et contra non veniant aliqua racione. Per hanc auctoritatem absolucionem et difinicionem nostram huiusmodi non intendimus *etc.*, sicut supra. In quorum *etc.*

Data Valencie.

[158] *Litera acaptandi*

Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo universis et singulis curam animarum regentibus in ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto vos *etc.* Cum itaque Bernardus Martini, civitatis Maioricensis oriundus, qui sub perfidissimis agarenis apud civitatem de Feç, regni Benamarine, miserabilis captivitatis opprobrium per longa spacia temporum passus fuit, nunc divina sibi gracia suffragante manus dictorum evaserit paganorum, prout certo et vero testimonio nobis constat, et quia necessitate et inopia maxima sociatur, ad caritates fidelium Iesu-christi recurrere habeat pia elemosinarum subsidia petiturus, idcirco, volumus vobisque tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus predictum Bernardum cum ad vos seu ecclesias vestras declinaverit, presentibus comunitus ipsum benigne recipientes et caritative tractantes necessitatem suam vestris plebibus exponatis ipsasque plebes ad benefaciendum eidem salubribus monitis inducatis. Sperantes ab illo *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[159] ¶^{103r} *Alia litera acaptandi*

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus, vicariis et aliis ecclesiarum curatis <civitatis¹⁸⁸> et diocesis nostre Valencie, eorumque locatenentibus ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper

¶¹⁸⁸ Afegit per una altra mà.

operibus habundare. Tanto vos *etc.* Cum igitur, Marina, pauper mulier, uxor Alfonsi Garsie, civitatis Cordubensis, regni Castelle, in posse paganorum apud Granatam per multos annos captiva extiterit et ibi fame, siti et frigore et alias multipliciter cruciata usque adeo quod divina favente gracia per quendam christianum, ex ea pro centum duplis auri extitit talliata, de quibusquidem centum duplis soluta certa parte pro restantibus XX^{ti} duplis quendam ipsius Marine filium dimisit in obside pro eisdem, ad quas solvendas sibi non suppetunt facultates sine christifidelium elemosinis et succursu, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus cum dicta Marina vel dictus Alfonsus Garsie, maritus ipsius vel illius ad vos seu ecclesias vestras cum presentibus declinaverit christifidelium elemosinas petitura, ipsam benigne recipiatis et caritative tractetis *etc.* Sperantes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[160] *Alia*¹⁸⁹

Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus *etc.* Tanto vos et alios christifideles *etc.* Cum igitur, Iohannes Roderici de Pagarra, submissus regis Castelle, lator presentis in posse paganorum apud Granatam captivus extiterit et ibi fame, siti, frigore, compedibus et cathenis et alias multipliciter usque adeo quod divina favente gracia per quendam christianum ex ea pro centum duplis extitit talliatus; de quibus solutis per eum quadraginta duplis, restantes sexaginta sarraceno domino suo promisit exsolvere quodam ipsius filio dimisso in obside pro eisdem; et cum idem Iohannes sit pauper et miserabilis persona dictasque restantes sexaginta duplasolvere nequeat nec dictum eius filium a captione liberare sine christifidelium elemosinis et succursu, idcirco, vobis et cuilibet vestrum tenore presentis dicimus et mandamus, quatenus cum dictus Iohannes ad vos seu ecclesias vestras declinaverit christifidelium elemosinas petiturus ipsum benigne recipiatis *etc.* Presentes *etc.* Nos enim *etc.* Presentibus *etc.*

Data *etc.*

[161] ¶^{103v} *Hospitalis Gandie*

Jacobus, *etc.* Universis christifidelibus per civitatem et diocesim nostram Valentinam constitutis ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto¹⁹⁰ vos ad pietatis et caritatis opera libentius invitamus quanto ad ea exercenda vos invenire credimus promptiores. Cum

¶¹⁸⁹ Ed. *Obras pías*, p. 45. ¶¹⁹⁰ *En ms. tantos Esborrat.*

igitur, hospitale pauperum ville Gandie dicte nostre diocesis quod olim vigente guerra Castellae destructum extitit, reparacione necessaria indigeat et careat lectis et pannis in tantum quod pauperes non possunt ibidem comode hospitari, et ad reparandum¹⁹¹ predictum hospitale et emendum lectos et pannos, christifidelium helemosine sint plurimum opportune, eo maxime quod dictum hospitale non habet redditus vel proventus ex quibus predicta possint sine adiutorio fidelium adimpleri, idcirco, caritatem et devocionem vestram in Domino deprecamur vobis in remissionem vestrorum peccaminum nichilominus iniungentes, quatenus de bonis adeo vobis collatis ad dictum hospitale pias helemosinas et alia grata caritatis subsidia misericorditer transmitatis ut per subvencionem vestram dictum hospitale reparari valeat et vos per hoc et alia bona que Domino inspirante feceritis possitis ad perpetue felicitatis gaudia pervenire. Nos enim de omnipotentis Domini nostri Iesuchristi misericordia *etc.*, omnibus vere penitentibus et confessis qui ad fabricam, lectos et pannos dicti hospitalis suas pias helemosinas et caritatis subsidia erogaverint XL^a dies *etc.* In¹⁹² cuius rei testimonium *etc.*

Data *etc.*¹⁹³

[162] ||^{104r} *Forma literarum audiendi missam in domo*

Jacobus, *etc.* Venerabile et dilecte nobis in Christo Francisce, uxori quondam venerabilis Petri de Thous, militis, salutem in Domino Iesu Christo. Devocionis vestre sinceritas promeretur ut votis vestris in hiis presertim que ad animarum salutem cedere valeant, quantum cum Deo possumus favorabiliter annuamus. Cum igitur, vos mariti solacio destituta, infra domum, vestra incomoda deplorando, ad ecclesiam non possitis accedere pro divino audiendo officio, idcirco, vestris in hac parte supplicacionibus inclinati vobis tenore presentis indulgemus ut infra habitacionem vestram liceat, vobis altare erigere et parare, nitide tamen et honeste, et in eo missam <ab¹⁹⁴> aliquo presbitero ydoneo semel in die absque transgressione interdicti in vestra et parentum et familiarium vestrorum et dictorum eciam parentum facere celebrari. Ita tamen quod excommunicati vel interdicti nullatenus admittantur. Et ius parrochialis ecclesie in aliquo non ledatur, presentibus post biennium minime valituris.

Data.

¶¹⁹¹ *Esberrat perandum.* ¶¹⁹² *Idem presen.*
¶¹⁹³ *Idem ducimus presentis serie.* ¶¹⁹⁴ *Afegit per una altra mà.*

[163] *Forma litterarum celebrandi factarum alicui presbitero beneficiato alicuius beneficii quod ultra*¹⁹⁵ *suum beneficium possit celebrare aliquod beneficium talis clerici vel presbiteri*

Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Vitalis,¹⁹⁶ presbitero, beneficiato in ecclesia ville Denie diocesis Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Cum fructus et redditus vestri beneficii adeo sint tenues et exiles quod ad sustentacionem vite vestre sufficere nequeunt bono modo, idcirco, ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam, vobis licenciam celebrandi et una cum vestro beneficio serviendi in missis et aliis divinis officiis beneficium, ibidem institutum quod dilectus Laurentius Dez-Fraus, presbiter, absens obtinere noscitur ducimus presentis serie concedendam.

Data *etc.*

||^{104v} ORDINACIO LITERARUM CLAUSARUM, QUAS DOMINUS
EPISCOPUS MITTIT HIIS INFERIUS SCRIPTIS,
SCILICET IN SUPRASCRIPTO PRINCIPIO
ET SUBSCRIPCIONE, UT SEQUITUR

[1] *Primo domino Pape*

Sanctissime ac Beatissime Pater et domine humilima recomendacione premissa. Cum ego in favorem *etc.*

Sanctissimo ac Beatissimo in Christo patri et domino, domino .T., digna Dei providencia Sacrosancte <Romane> ac universalis Ecclesie Summo Pontifice.

Humilimus et devotus orator ac factura sanctitatis vestre Jacobus,
episcopus Valentinus.

[2] *Dominis cardinalibus*

Reverendissimi pater et domine mi precipue. Ego in favorem *etc.*

Reverendissimo in Christo patri et domino, domino .T. divina providencia tituli *etc.*

Per similem modum aliis omnibus.

Humilis et devotus vester Jacobus, episcopus Valentinus.

¶¹⁹⁵ *Esberrat dictum.* ¶¹⁹⁶ El 30-5-1383 el vicari general concedí a Pere Vidal, Doménec Ximeno i Francesc Buarch, preveres de l'església de Dénia,

llicència per celebrar fins 100 sous entre els tres en el benefici que té en aquesta església Guerau Solivella, clergue. (*Visitae pastorales*, p. 552).

[3] *Procuratori domini episcopi in Curia Romana*

Amice carissime. Nos scribimus dominis cardinalibus *etc.*

Venerabili et dilecto Dominico Poncii, precentori Ilerdensi ac procuratori nostro in Curia Romana.

[4] ^{105r} *Hii sunt tituli dominorum cardinalium*

Presbiteri cardinales

«Pampilonensis», Petrus, tituli Sancte Anastasie.¹⁹⁷

«Nemausensis», Iohannes, tituli Sancti Marchi.¹⁹⁸

«De Agrifolio», Guillelmus, tituli Sancti Stephani in Celio monte.¹⁹⁹

«Guillermus», Guillelmi, tituli Sancti Clementis.²⁰⁰

«Belvacensis», Iohannes, tituli Sanctorum Coronatorum.²⁰¹

«Sancti Petri», Franciscus, tituli Sancte Sabine.²⁰²

«Bituricensis», Petrus, tituli Sancte Marie in Trastiberim.²⁰³

«Florentinus», Petrus, tituli Sancti Laurentii in Damascho [*sic*].²⁰⁴

«Canturien» [*sic*], Simon, tituli Sancti Sixti.²⁰⁵

«Glandatensis», Bertrandus, tituli Sancte Prisce.²⁰⁶

¶ ¹⁹⁷ Pierre de Monteruco. Bisbe electe de Pampilona (*Pampilonen.*). El 23-12-1356 fou promogut cardenal del títol de Santa Anastàsia. Vicecanceller de la S.R.E. Anomenat generalment «Pampilonensis». Morí a Avinyó el 20-5-1385. (*Hierar. Catholica*, p. 19). ¶ ¹⁹⁸ Jean de Blandiaco. Bisbe de Nîmes (*Nemausen.*). El 17-9-1361 fou promogut cardenal del títol de Sant Marc, després (des de 1372) del títol de Santa Sabina. Anomenat generalment «Nemausensis». Morí a Avinyó el 6-7-1379, (*Ibidem*, p. 20). ¶ ¹⁹⁹ Guillaume de Aigrefeuille. Nebot de Climent VI. Degà de la catedral de Clermont i notari de la Seu Apostòlica. El 12-5-1367 fou promogut cardenal del títol de Sant Esteve *in Coelio monte*. Anomenat generalment «de Agrifolio». Morí a Avinyó el 13-1-1401. (*Ibidem*, p. 20). ¶ ²⁰⁰ Guillaume de la Jugée. Diaca de Santa Maria *in Cosmedin*. El 22-9-1368 fou promogut cardenal del títol de Sant Climent. Anomenat generalment «Guillermus». Morí el 28-4-1374. (*Ibidem*, p. 18). ¶ ²⁰¹ Jean de Dormans. Bisbe de Beauvais (*Belvacen.*). El 22-9-1368, essent canceller del rei de França, fou promogut cardenal del títol dels IV Sants Coronats. Anomenat generalment «Bellovacensis». Morí el 7-11-1373. (*Ibidem*, p. 21). ¶ ²⁰² Francesco Teobal-

deschi. Prior de la basílica de Sant Pere de Roma. El 22-9-1368 fou promogut cardenal del títol de Santa Sabina i el 20 del més següent entrà a la Cúria Romana. Morí a Roma el 6 o 7-9-1378. (*Ibidem*, p. 21). ¶ ²⁰³ Pierre d'Estaing, O.S.B. Arquebisbe de Bourges (*Bituricen.*). El 7-6-1370 fou promogut cardenal del títol de Santa Maria *in Trastiberim*. Després (1373) bisbe *Ostien*. Traslladat a Santa Sabina (c. 1380). Morí a Roma el 25-11-1377. (*Ibidem*, p. 21). ¶ ²⁰⁴ Pietro Corsini. Bisbe de Florència (*Florentin.*). El 7-6-1370 fou promogut cardenal del títol de Sant Llorenç *in Damaso*, posteriorment (1374) bisbe *Portuen*. (no *Ostien*). Anomenat generalment «Florentinus». Morí a Avinyó el 16-8-1405. (*Ibidem*, p. 21). ¶ ²⁰⁵ Simon de Langham, O.S.B., Arquebisbe de Canterbury (*Cantuarien.*). El 22-9-1368 fou promogut cardenal del títol de Sant Sixt, posteriorment (1373) bisbe *Praenestin*. Anomenat generalment «Anglicanus». Morí a Avinyó el 22-7-1376. ¶ ²⁰⁶ Bertrand *Atgerius alias Lagerius de Figiaco* O. Min. Bisbe de Glandèves (*Glandaten.*). El 30-5-1537 fou promogut cardenal del títol de Santa Prisca, després de Santa Cecília; posteriorment (1378) bisbe *Ostien*. Anomenat generalment «Glandatensis». Morí el 7-11-1392. (*Ibidem*, p. 21).

«De Turre», Iohannes, tituli Sancti Laurentii in Lucina.²⁰⁷
 «Lemovicensis», Iohannes, tituli Sanctorum Nerei et Achillei.²⁰⁸
 «Ispalensis», Petrus, tituli Sancte Praxedis.²⁰⁹
 «Mimatensis», Guillelmus, tituli Sancti Vitalis.²¹⁰
 «Gebenensis», Robertus, basilice tituli Sanctorum XII^{cim} Apostolorum.²¹¹
 «Glandatensis», Bertrandus, tituli Sancte Cecilie.

Episcopi cardinales

«Tolosanus», Raymundus, Penestrinus.²¹²
 «Avinionensis», Anglicus, Albanensis.²¹³
 «Massiliensis», Guillelmus, Hostiensis et Velletrensis.²¹⁴
 «Morinensis», Egidius, Tusculanus.²¹⁵
 «Iherosolimitanus», Philipus, Sabinensis.²¹⁶

Diachoni cardinales

¶^{105v} «De Ursinis», Reginaldus Sancti Adriani.²¹⁷
 «Sancti Marcialis», Hugo, Sancte Marie in Portu [*sic*].²¹⁸
 «Flandrini», Petrus, Sancti Eustachii.²¹⁹

¶²⁰⁷ Jean de la Tour. Abat del monestir de Fleury, O.S.B. El 30-5-1371 fou promogut cardenal del títol de Sant Llorenç in *Lucina*. Morí a Avinyó el 15-4-1374. (*Ibidem*, p. 22). ¶²⁰⁸ *Vid. nota del doc. 112 del Formulari*. ¶²⁰⁹ Pedro Gómez de Barroso Albornoz. Arquebisbe de Sevilla (*Hispalen.*). El 30-5-1371 fou promogut cardenal del títol de Santa Pràxedes. Anomenat generalment «Ispalensis». Morí el 2-6 o 3-7-1374. (*Ibidem*, p. 21). ¶²¹⁰ Guillaume de Chanaco, O.S.B. Bisbe de Mende (*Mimatén.*). El 30-5-1371 fou promogut cardenal del títol de Sant Vidal. Anomenat generalment «Mimatensis». Morí a Avinyó el 30-12-1383. (*Ibidem*, p. 22). ¶²¹¹ Robert de Gebennis. Bisbe de Cambrai (*Cameracen.*). El 30-5-1371 fou promogut cardenal del títol dels XII Sants Apòstols. (Papa Climent VI). Llegat papal a la Lombardia (1376-78). (*Ibidem*, p. 21). ¶²¹² Raymond de Canillac, O.Can.S.Aug. Arquebisbe de Tolosa (*Tolosan.*). El 17-12-1350 fou promogut cardenal del títol de Santa Creu en Jerusalem, després (1361) bisbe *Praenestin*. Anomenat generalment «Tolosanus». Morí a Avinyó el 20-6-1373. (*Ibidem*, p. 19). ¶²¹³ Anglicus, Grimoaldi, O. Can. S. Aug. Bisbe de Mende (*Mimatén.*), cosí germà del bisbe d'Avinyó. El 18-9-1366 fou promogut cardenal del títol de San Pere *ad Vincula*, posteriorment (1367) bisbe *Albanen*. Anomenat generalment «Avinionensis». Morí a Avinyó el 13 o 16-4-

1388. (*Ibidem*, p. 20). ¶²¹⁴ Guillaume de la Sudrie, O.P. Bisbe de Marsella (*Massilien.*). El 17-9-1367 fou promogut cardenal del títol dels Sants Joan i Pau, després (1367) bisbe *Ostien*. Anomenat generalment «Massiliensis». Morí el 18-4-11373. (*Ibidem*, p. 20). ¶²¹⁵ Aycelin de Montaigu. Bisbe de Théroutanne (*Morinen.*) i canceller del rei de França. Fou promogut cardenal del títol de Sant Martí in *mont*. Després bisbe *Tusculan*. Anomenat generalment «morinensis». Morí a Avinyó el 5-12-1378. (*Ibidem*, p. 20). ¶²¹⁶ Filippo Cabassole. Patriarca de Jerusalem. El 31-5-1370 fou promogut cardenal del títol dels Sants Marcel·lí i Pere, després (1370) bisbe *Sabinen*. Anomenat generalment «Iherosolimitanus». Entrà a la Cúria en Montefiascone (1369). Morí a Perusa el 27-8-1372. (*Ibidem*, p. 21). ¶²¹⁷ Rinaldo Orsini. Notari apostòlic. El 17-12-1350 fou promogut cardenal del títol de Sant Adrià. Anomenat generalment «De Ursinis». Morí el 6-6-1374. (*Ibidem*, p. 19). ¶²¹⁸ Hugues de Saint Martial. Prebost de Kilmacduagh (*Duacen.*). El 17-9-1361 fou promogut cardenal del títol de Santa Maria in *Porticu*. Anomenat generalment «Sancti Martialis». Morí el 17-9-1403. (*Ibidem*, p. 20). ¶²¹⁹ Pierre Flandrin. Referendari del Papa. El 30-5-1371 fou promogut cardenal del títol de Sant Eustaqui. Anomenat generalment «Flandrini». Morí a Avinyó el 23-1-1381. (*Ibidem*, p. 22).

«De Vernio», Petrus, Sancte Marie in Via Lata.²²⁰
«Noeleti», Guillelmus, Sancti Angeli.²²¹
«De Ursinis», Jacobus, Sancti Georgii ad velum aureum.²²²
«Aragonia», Petrus, Sancte Marie in Cosmedin.²²³

[5] *Domino regi Aragonum*²²⁴

*Molt alt e molt poderós senyor. Sàpia la vostra senyoria que yo etc.
A mon senyor lo senyor rey d'Aragó.*

Vostre humil e devot servidor Jacme, bisbe de València.

[6] *Domino duci Gerunde*²²⁵

*Molt alt senyor. Be creu que a la vestra senyoria recorda etc.
A mon senyor lo senyor duch.*

Jacme, bisbe de València, servidor vostre.

[7] *Primogenito Castelle*²²⁶

*Al molt alt senyor lo senyor infant Don Johan, hereter de Castella. Molt alt senyor.
Yo per alguns affers meus tramet a la vostra senyoria l'amat de casa mia .T. etc.*

¶ ²²⁰ Pierre de Vergne. Ardiaca de Rouen (*Rothomagen.*). Referendari i auditor de les causes del Palau Apostòlic. El 30-5-1371 fou promogut cardenal del títol de Santa Maria *in Via Lata*. Anomenat generalment «De Vernio». Morí a Avinyó el 6-10-1403. (*Ibidem*, p. 22). ¶ ²²¹ Guillaume Noëlet. Referendari del Papa. El 30-5-1371 fou promogut cardenal del títol del Sant Àngel. Anomenat generalment «Noeleti». Morí a Avinyó el 4-7-1394. (*Ibidem*, p. 22). ¶ ²²² Giacomo Orsini. Notari apostòlic. El 30-5-1371 fou promogut cardenal del títol de Sant Jordi *ad velum aureum*. Anomenat generalment «De Ursinis». Morí a Tagliacoti el 13-8-1379. (*Ibidem*, p. 22). ¶ ²²³ Pere de Luna. Paborde de València. El 20-12-1375 fou promogut cardenal del títol de

Santa Maria *in Cosmedin*. (Papa Benet XIII). Anomenat generalment «De Luna» o «De Aragonia». Morí a Peníscola el 23-5-423. (*Ibidem*, p. 22). ¶ ²²⁴ Pere IV el Cerimoniós, rei d'Aragó (1319-87; 1336-87) [Balaguer-Barcelona]. (*DHE*, t. 3, p. 205). ¶ ²²⁵ Joan I, rei d'Aragó (1350-95; 1387-95) [Perpinyà-Foixà]. Fill de Pere IV el Cerimoniós i Elionor de Sicília. Nasqué el 27 de desembre de 1350 i, l'any següent, son pare li atorgà el títol de duc de Girona, que més tard s'eleva a principat annex a la primogenitura d'Aragó. Heretà el tron el 5 de gener de 1387. (*DHE*, t. 2, p. 567). ¶ ²²⁶ Futur Joan I, rei de Castella (1358-90; 1379-90) [Épila-Alcalà de Henares]. Fill d'Enrique II i de Na Juana [Manuel]. (*Ibidem*, p. 563).

[8] *Capitulo Sedis Valencie*

Amici carissimi. Nos *etc.* Honorabilis et discretis viris dominis ·· capitulo ecclesie Sedis nostre Valencie, amicis nostris carissimis.

Episcopus Valentinus.

[9] ¶^{106r} *Domine infanti Elenonori Aragonie*

Molt alta senyora e cara neboda. Yo he sabut per letres etc.

A la molt alta senyora e cara neboda la infanta dona Elionor d'Aragó.

Jacme, bisbe de València.

[10] *Domino infanti Martini*²²⁷

Molt alt senyor e car nebot. Yo en favor de l'amat de casa mia En Francesch Burguera, scriu al senyor rey supplican-lo etc. Per que us prech senyor.

Al molt alt senyor e car nebot lo senyor infant don Martí.

Jacme, bisbe de València.

[11] *Domino comiti Urgellensi*²²⁸

Senyor e car <cosí²²⁹> nebot.²³⁰ Nòs, per esguart etc.

— *Al alt senyor e car nebot nostre lo comte d'Urgell.*

Lo bisbe de València.

[12] *Domino comiti Impuriarum*²³¹

Senyor e car cosí. Sapiats que nòs entenem etc.

A l'alt senyor e car cosí nostre lo comte d'Empúries.

Lo bisbe de València.

¶²²⁷ Futur Martí I, rei d'Aragó i de Sicília (1356–1410; 1396–1410) [Girona-Barcelona]. Fill segon de Pere IV i Elionor de Sicília. (*Ibidem*, p. 941).

¶²²⁸ Pere II d'Urgell (1347–1408). Comte d'Urgell, vescomte d'Àger i baró de Fraga i Entença. La tercera estirp dels comtes prové de la casa reial aragonesa i dinastia catalana. Jaume II el cedí al seu fill Alfons, després Alfons IV, casant-lo amb Teresa d'Entença, neboda del darrer comte. En ocupar el tron Alfons, el donà en 1328 al seu fill segon Jaume i a aquest el succeí el seu fill

Pere (1347). Es casà amb Beatriu, filla del vescomte de Cardona Hug Folch II. (*Ibidem*, t. 3, p. 851, t. 23, p. 290; *Barons Catalunya*, p. 170).

¶²²⁹ Afegit per una altra mà. ¶²³⁰ Subratllat nebot.

¶²³¹ Joan, comte d'Empúries (1364–98). Fill del segon matrimoni de l'infant Ramon Berenguer amb Maria Álvarez, filla de Jaume de Xèrica, descendent de Jaume I. Es casà en primeres nocces amb Blanca de Sicília i en segones amb Joana d'Aragó. Era cosí germà del bisbe Jaume d'Aragó. (*GEC*, vol. 9, p. 462; *Barons Catalunya*, p. 135).

[13] *A nostre molt car amich mossén de Tortosa*²³²

— Mossén. Nòs per alguns affers nostres etc. Perque us pregam mossén tan com podem que·l cregats de tot ço que us recoptrarà de part nostra e que en aquest feyt nos vullats fer bona obra, axí com nòs havem de vós gran fiança. E si res volets, mossén etc. Dada etc.

Lo bisbe etc.

[14] ¶^{106v} *Domino marchioni Villene*

*Senyor e car frare. Gran desig havem de saber etc.
A l'alt senyor e car frare nostre lo marquès de Villena.*

Lo bisbe de València.

[15] *Per similem modo domino comiti de Prades*

[16] *Domine regine Aragonie*²³³

*Molt alta e molt excel·lent senyora. Yo per alguns affers etc.
A la molt alta e molt excel·lent senyora, la senyora reyna d'Aragó.*

Jacme, bisbe de València.

[17] *Domine regine Cipri*²³⁴

*Molt alta senyora e cara sor. Yo per alguns etc.
A la molt alta e molt excel·lent senyora, la senyora*²³⁵ *dona Leonor, reyna de Iherusalem e de Xipre, sor mia molt cara.*

Jacme, bisbe de València.

¶²³² El bisbe de Tortosa. ¶²³³ Pot ser Elionor de Sicília, reina d'Aragó (?-1375; 1349-75) [?-Lleida]. Filla de Pere II de Sicília i Elionor de Caríntia. Es casà a València, en juliol de 1349, amb Pere IV d'Aragó. Fou la tercera esposa del monarca i qui li donà descendència masculina que el succeí en el tron. (*DHMRV*, t. 2, p. 695). També pot ser Sibil·la de Fortià, reina d'Aragó (?-1406; 1381-87) [?-Barcelona]. Quarta esposa de Pere IV.

¶²³⁴ Elionor, quarta filla de l'infant Pere de Ribagorça i de Joana de Foix. Reina de Xipre com esposa de Pere I de Xipre. Era germana del bisbe Jaume d'Aragó. Acabà els seus dies a Barcelona com religiosa franciscana. (*Barons Catalunya*, p. 140. Vegeu també M. PIERÍS: «Nuevos testimonios sobre la vida de Eleonor de Aragón, reina de Chipre (ca. 1333-1416)», *Erytheia* xx (1999), pp. 153-171). ¶²³⁵ *Esborrat* reyna.

[18] *Regi Cipri*²³⁶

Illustrissimo ac magnifico principi et domino, domino Petro, Dei gracia regi Iherusalem et Cipri.

Illustrissime ac magnifice princeps et domine, <neposque carissime.²³⁷> Ego aliquibus de causis *etc.*

Vester humilis et devotus, Jacobus, episcopus Valencie.

[19] ||^{107r} *Domine comitisse Impuriarum*²³⁸

*A la <molt²³⁹> alta senyora e cara cosina la senyora²⁴⁰ <infanta dona> Johana.
<Molt alta²⁴¹> senyora e cara cosina. Nós, Déu volent, entenem *etc.**

Lo bisbe de València.

[20] *Domine comitisse vel marquesie Villene*²⁴²

*Senyora e cara sor. Nós trametem al senyor marquès l'amat capellà de casa nostra .T. *etc.**

A la alta senyora e cara sor nostra la marquesa de Villena.

Lo bisbe de València.

[21] *Per similem modum domine comitisse de Prades*²⁴³

[22] *Domino infanti Petro, patri domini episcopi*²⁴⁴

Illustrissimo ac magnifico domino infanti Petro de Aragone, patri et domino meo metuendissimo.

*Molt alt senyor e car pare. Yo per algunes justes rahons *etc.**

Humil e devot fill vostre Jaume, bisbe de València.

¶²³⁶ Pere II. Era nebot del bisbe Jaume d'Aragó. (*Ibidem*, p. 140). ¶²³⁷ Afegit per una altra mà. ¶²³⁸ Joana, filla de Pere IV i d'Elionor de Sicília, fou la segona esposa de Joan, comte d'Empúries, amb qui es casà a Barcelona en 1373. Era neboda del bisbe Jaume d'Aragó. ¶²³⁹ Afegit per una altra mà.

¶²⁴⁰ Esborrat comtessa d'Empúries. ¶²⁴¹ Afegit per una altra mà. ¶²⁴² *Vid.* doc. núm. 6 del Formulari. ¶²⁴³ Sança Ximèneç d'Arenós, esposa de Joan, comte d'Empúries. Era cunyada del bisbe Jaume d'Aragó. (*Ibidem*, p. 141). ¶²⁴⁴ *Vid.* doc. núm. 43 del Formulari.

[23] *Raymundo Alamani*

*Al noble e car cosí nostre mossén Ramon Alamany de Cervelló, mossén Ramon.
Sapiats que nós etc.*

Lo bisbe de València.

[24] ¶^{107v} *Bernardo de Cabrera*²⁴⁵

*Al molt noble e car nebot nostre En Bernat de Cabrera.
Car nebot. Nós havem huy reebudes letres del senyor rey en que's conten etc.*

Lo bisbe de València.

[25] *Comitisse de Osona*²⁴⁶

*A la <molt²⁴⁷> noble e cara cosina nostra la comtessa d'Osona.
Cara cosina. Nós havem acordat que sobre'l fet etc.*

Lo bisbe de València.

[26] *Comiti de Foix*²⁴⁸

*Mossén e car cosí. Gran desig havem de saber etc.
A mossén lo comte de Foix molt car cosí nostre.*

Lo bisbe de València.

¶ ²⁴⁵ Bernat de Cabrera (? 1352-Milà? 1423). Vescomte de Cabrera (1373-1423) (Bernat IV de Cabrera) i de Bas (1381-1423) i comte de Modica (1393-1423), conegut també per Bernardí. Fill de Bernat de Cabrera el Jove (Bernat III) i Margarida de Foix. Creà a Sicília una gran casa, el comtat de Modica (1393). Féu un casament principesc, enllaçant amb Timbor de Prades, filla del comte Joan de Prades, besneta de Jaume II i neboda del bisbe Jaume d'Aragó. Amb alguns dels seus familiars fugí de Catalunya després de l'execució del seu avi, Bernat II de Cabrera. Pere IV li restituí una part dels bens confiscats a son pare: el vescomtat de Cabrera (1373) i més tard el de Bas (1381) i el prengué

sota la seua protecció. (GEC, vol. 5, p. 467 i *B arons Catalunya*, pp. 158-161). ¶ ²⁴⁶ Margarida de Foix, filla del vescomte Roger Bernat II de Castellbò. Es casà en 1360 amb el fill del omnipotent aleshores privat del rei Pere IV, Bernat de Cabrera, és a dir, amb el comte d'Osona. (*Ibidem*, pp. 158 i 200). ¶ ²⁴⁷ *Afegit per una altra mà.* ¶ ²⁴⁸ Gastó III Febus (?-1391). Comte de Foix, vescomte de Bearn (Gastó X), de Marsan, Gabardà i Lautrec i senyor d'Andorra i Donasà. Morí en 1391 de sobte, sense successió legítima, essent proclamat hereu del comtat de Foix Mateu, vescomte de Castellbò, el parent més proper del difunt. (*Ibidem*, pp. 201-202, GEC, vol. 11, pp. 204-205).

[27] *Domino Arnaldo Guillelmi de Bearn*

*Mossén Arnaldo e car cosí. Nós stan ab gran desig de saber lo vostre bon stament etc.
A nostre car cosí mossén Arnau Guillem de Bearn.*

Lo bisbe de València.

[28] ||^{108r} *Domino Petro de Bearn*

*Mossén Pere, car cosí. Nós etc.
A nostre car cosí mossén Pere de Bearn.*

Lo bisbe de València.

[29] *Vicecomiti d'Illa vel de Caneto*²⁴⁹

Mossén lo vezcomite. Nós trametez etc.

Lo bisbe de València.

Al molt noble e car amich nostre mossén lo vezcomte d'Illa.

[30] *Sic domino vicecomiti de Rocaberti*²⁵⁰

[31] *Domino comiti de Cardona*²⁵¹

*Al molt noble e car amich nostre mossén lo comte de Cardona.
Mossén lo comte. Nós, per alguns affers nostres etc. Per que us pregam etc. Dada etc.
Lo bisbe de València.*

¶²⁴⁹ Bertran, vescomte d'Illa i de Canet. El vescomtat de Canet passa successivament a la mort de Ramon de Guàrdia (1350) als Fenollet, vescomtes d'Illa, i als Pinós i de Mataplana ((*Ibidem*, p. 209 i *GEC*, vol. 6, p. 162). ¶²⁵⁰ Felip Dalmau (I) de Rocabertí i de Montcada (1342-92). Vescomte de Rocabertí, baró de Navata i Vilademuls i senyor de Peralada i Rocacorba. Fill de Jofre (V) de Rocabertí i de Serrallonga i d'Elisenda de Montcada, neboda de la reina del mateix nom. Es casà en primeres noces amb Antònia d'Alagó i en segones amb Esclarmunda de Fenollet. Des de 1368 apareix a Catalunya molt lligat amb el jove primogènit, el futur Joan I. Formà part del seu Consell, l'acompanyà sovint en els seus desplaçaments i, almenys des de 1371, fou un dels seus camarlencs. (*Ibidem*, pp. 206-209 i *GEC*, vol. 19, p. 422). ¶²⁵¹ Hug

de Cardona (? 1320-Cardona 1400), vescomte de Cardona (1334-75), primer comte de Cardona (1375-1400) (*Hug de Cardona*). Fill i successor de Hug (I) de Cardona i de Beatriu d'Anglesola. Participà en l'expedició de Sardenya de 1354 i, després, en la defensa de les fronteres d'Aragó contra la invasió castellana. Pere IV l'elevà a la categoria de comte. Engrandí el seu patrimoni, gràcies al seu oncle matern Ramon d'Anglesola, amb el vescomtat de Vilamur (1381) i les baronies de Bellpuig (1386) i de Juneda. En 1364 fou investit almirall de la corona catalano-aragonesa, títol que quedà vinculat a la família. Es casà successivament amb Blanca d'Empúries, filla de l'infant Ramon Berenguer i cosina del Bisbe Jaume d'Aragó, i amb Beatriu de Luna i de Xèrica. (*GEC*, vol. 6, pp. 282-283; *Barons Catalunya*, p. 170).

[32] *Als jurats de la ciutat de València*

*A nostres cars amichs los jurats de la ciutat de València.
Cars amichs. Bé us recorde com nós l'altre jorn etc.*

Lo bisbe de València.

[33] *Al consell de Tèrol*

*Als molt honrats e amats nostres los ·· jueç, procuradors e bonshomens de la ciutat de Tèrol.
Lo bisbe etc.*

[34] ¶^{108v} *Domino Raymundo Alamani de Cervilione*²⁵²

*Mossén Ramon. Nós, Déu volent, entenem etc.
Al noble e car cosí nostre mossén Ramon Alamany.*

Lo bisbe de València

[35] *Sic domino Ludovico Cervilione*

[36] *Omni nobili militi, qui non sit de domo regali*

Mossén .T. nós entenem etc.

Lo bisbe de València

Al noble e car amich nostre mossén .T.

[37] *Omni*²⁵³ *militi, qui non sit nobilis*

*Mossén .T. sapiats que nós havem etc.
Lo bisbe de València
A l'honrat e amat nostre mossén .T.*

Lo bisbe de València

¶ ²⁵² Ramon Alemany de Cervelló i de Cardona (?-? 1405). Senyor de Montagut, Querol, Subirats i Sant Martí Sarroca. Fill d'Hug de Cervelló i d'Elionor de Cardona. Anomenat governador del regne de València (1370), des

de l'any següent fins 1376 fou sovint ambaixador a la cort pontificia i a Castella. En dos ocasions obtingué el càrrec de governador de Catalunya. (GEC, vol. 7, p. 196). ¶ ²⁵³ *Esborrat* lo bisbe de València.

[38] *Omni servitori, ut non sit miles*

En P[ere], ja sabets com nós, etc.

A l'amat de casa nostra .T. si tamen est domus sui. Si non.

A l'amat nostre .T.

[39] ¶^{59v} *Letra tramesa per lo senyor bisbe de València als justícia, jurats d'algun loch seu*

Als amats e feels lo justícia, jurats e prohomens del loch nostre de Xul·lèlla et sic de aliis.

Prohomens. Nós, Déu volent, entenem anar a Xul·lèlla e partirem de València dimarts etc.

[40] *A don Álvaro García d'Albornoz*

A nostre molt car amich Don Alvar Garcia d'Albornoz, coper major del senyor rey de Castella.

Don Alvar Garcia, car amich. Nós lo bisbe de València vos enviam molt a saludar, axí com aquell que molt amam e volriem que Déus donàs molta honra e bona ventura, fem-vos saber etc. E si res etc. Data etc.

[41] *Al comte de Carrió*

Al molt noble e car amich lo comte de Carrió.

Comte e car amich. Nós trametem etc.

Lo bisbe de València.

[42] *A don Pedro, fill del marquès de Villena*²⁵⁴

A nostre molt car nebot don Pedro, fill del senyor marquès de Villena.

¶ ²⁵⁴ Pere d'Aragó i d'Arenós, segon fill d'Alfons d'Aragó, marquès de Villena, i de Violant d'Arenós. Es casà amb Joana de Castella i tingué dos fills: Enric i Pere de Villena. Era nebot del bisbe Jaume d'Aragó. Son pare li cedí el títol de mar-

quès de Villena quan aquest tenia nou anys, però es reservà l'usdefruit d'aquell estat de per vida. S'anomenà Pere de Villenà i entrà al servei del rei Joan I de Castella, morint a la batalla d'Aljubarrota en 1385. (*GERV*, t. 12, p. 240).

[43] *Per hunc modum filio comiti de Prades. A don Pedro*²⁵⁵

Car nebot. Nós haviem gran freytura d'un bon rocí ginet etc. E si res etc. Dada etc.

[44] ¶^{60r} *Domino regi Castelle*²⁵⁶

A mon senyor, lo senyor rey de Castella.

Molt alt e molt poderós senyor. Sàpia la vostra molt gran altea que yo per esguart etc.

Humil e devot servidor vostre. Jacme, bisbe de València.

[45] *Domine regine Castelle*²⁵⁷

A la molt alta e molt excel·lent senyora, la senyora dona Johana, regina de Castella.

Molt alt e molt excel·lent senyora. Yo per alguns affers meus etc.

Humil servidor vostre, Jacme, bisbe de València.

[46] *Al primogènit de Castella*

Al molt alt senyor, lo senyor infant Don Johan, hereter de Castella.

Molt alt senyor. Yo escriu al seyor rey per la forma seguent etc.

Jacme, bisbe de València, servidor vostre.

¶ ²⁵⁵ Pere de Prades, fill de Joan de Prades i de Sança Ximèneç d'Arenós, es casà amb Joana de Cabrera i morí sense descendència masculina abans que son pare; una de les seues filles fou la reina Margarida, esposa del rei Martí. Era nebot del bisbe Jaume d'Aragó.

(*Barons Catalunya*, pp. 140-141). ¶ ²⁵⁶ Enric II, rei de Castella (1333?-79; 1369-79) [Sevilla-Santo Domingo de la Calzada]. (*DHE*, t. 1, p. 1257). ¶ ²⁵⁷ Juana [Manuel], reina de Castella (1339-81; 1369-79) [¿-Salamanca]. (*Ibidem*, t. 2, p. 592).

*T*_{ext}

del

Liber litterarum collacionum beneficiorum

ac aliorum negociorum communium

Curie Episcopalis Domini Jacobi,

episcopi Valentini

tenere p[ro]p[ri]et[ate]m d[omi]ni & ma[gn]a[m] qu[est]i[on]e[m] in p[ro]p[ri]et[ate] eccl[esi]e resp[ect]u p[ro]p[ri]et[ate] a d[omi]no t[er]m[in]o
v[er]u[m] d[omi]ni d[omi]ni p[ro]p[ri]et[ate] adimpl[er]e cu[m] eff[er]at ut a nob[is] aliud recipi[er]e p[ro]m[iss]io[n]e
Dat[ur] v[er]u[m] xij die Decemb[ri] a[n]no a nat[ur]a d[omi]ni m[ille]m[od]o p[ro]p[ri]et[ate]

Die xij m[en]s[is] Decemb[ri] fuit commiss[us] cura eccl[esi]e & populi & benignit[er]
doct[or] v[er]u[m] ad annu[m] t[er]m[in]u[m] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] doct[or] v[er]u[m] ad p[ro]p[ri]et[ate]
Sicut p[ro]p[ri]et[ate] v[er]u[m] eccl[esi]e v[er]u[m] (Dat[ur] v[er]u[m])

Indus & conditio p[ro]p[ri]et[ate] & v[er]u[m] v[er]u[m] ut Sicut p[ro]p[ri]et[ate] t[er]m[in]o p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate]
v[er]u[m] f[er]re in eccl[esi]a m[aj]or[um] part[em] doct[or] v[er]u[m] p[ro]p[ri]et[ate] q[ui]bus de d[omi]n[ati]o[n]e p[ro]p[ri]et[ate]
d[omi]ni t[er]m[in]u[m] p[ro]p[ri]et[ate] m[aj]or[um] f[er]re obvenit[ur] arrendat[ur] p[ro]p[ri]et[ate] redd[er]e eccl[esi]e
de l[ib]er[ati]o[n]e d[omi]ni doct[or] v[er]u[m] ad t[er]m[in]u[m] annos continue num[er]andos h[ab]e[re] p[ro]p[ri]et[ate] v[er]u[m]
cura m[aj]or[um] eccl[esi]e regenda adhib[er]e p[ro]p[ri]et[ate] d[omi]ni t[er]m[in]u[m] l[ib]er[ati]o[n]e v[er]u[m]
n[on]e Sicut p[ro]p[ri]et[ate] v[er]u[m] eccl[esi]e v[er]u[m] d[omi]ni p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate]
Cura aut[em] cura regim[en]e tale de p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] adhib[er]e q[ui] p[ro]p[ri]et[ate]
m[aj]or[um] v[er]u[m] commiss[us] d[omi]ni eccl[esi]e p[ro]p[ri]et[ate] v[er]u[m] redd[er]e v[er]u[m] p[ro]p[ri]et[ate]
t[er]m[in]u[m] q[ui] p[ro]p[ri]et[ate] m[em]orari v[er]u[m] b[ri]ef[er]as q[ui] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] f[er]re d[omi]ni
de p[ro]p[ri]et[ate] (Dat[ur] v[er]u[m] xij die Decemb[ri] a[n]no a nat[ur]a d[omi]ni m[ille]m[od]o p[ro]p[ri]et[ate])

Indus & conditio p[ro]p[ri]et[ate] & v[er]u[m] v[er]u[m] ut Sicut p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate]
v[er]u[m] p[ro]p[ri]et[ate] ut in eccl[esi]a p[ro]p[ri]et[ate] Joh[ann]es h[er]ed[ar]i[us] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] v[er]u[m] v[er]u[m]
p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] Cum v[er]u[m] p[ro]p[ri]et[ate] aliquis p[ro]p[ri]et[ate] ad cura nob[is] p[ro]p[ri]et[ate] in p[ro]p[ri]et[ate]
b[ri]ef[er]as v[er]u[m] p[ro]p[ri]et[ate] comode no[n] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] ad humil[em] v[er]u[m] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate]
p[ro]p[ri]et[ate] v[er]u[m] h[er]ed[ar]i[us] ab h[er]ed[ar]i[us] p[ro]p[ri]et[ate] v[er]u[m] b[ri]ef[er]as a p[ro]p[ri]et[ate] doct[or] v[er]u[m] v[er]u[m] no[n]
v[er]u[m] p[ro]p[ri]et[ate] in eccl[esi]a p[ro]p[ri]et[ate] ad annu[m] annu[m] continue num[er]andu[m] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] d[omi]ni
concedenda p[ro]p[ri]et[ate] v[er]u[m] v[er]u[m] v[er]u[m] v[er]u[m] ut p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate]
v[er]u[m] no[n] obvenit[ur] quoq[ue] modo p[ro]p[ri]et[ate] t[er]m[in]u[m] q[ui] p[ro]p[ri]et[ate] b[ri]ef[er]as d[omi]ni p[ro]p[ri]et[ate]
p[ro]p[ri]et[ate] t[er]m[in]u[m] p[ro]p[ri]et[ate] b[ri]ef[er]as eccl[esi]e p[ro]p[ri]et[ate] Joh[ann]es p[ro]p[ri]et[ate] t[er]m[in]u[m] adimpl[er]e v[er]u[m]
m[aj]or[um] v[er]u[m] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] p[ro]p[ri]et[ate] q[ui] p[ro]p[ri]et[ate] celebrant d[omi]ni a[n]no (Dat[ur]
v[er]u[m] xij die Decemb[ri] a[n]no a nat[ur]a d[omi]ni m[ille]m[od]o p[ro]p[ri]et[ate])

[LIBER LITTERARUM COLLACIONUM,
INSTITUCIONUM PRESENTACIONUMQUE BENEFICIORUM
AC ALIORUM NEGOCIORUM COMMUNIIUM CURIE EPISCOPALIS
REVERENDISSIMI IN CHRISTO PATRIS ET DOMINI, DOMINI JACOBI,
DIVINA PROVIDENCIA EPISCOPI VALENTINI, SCILICET
ANNI A NATIVITATE DOMINI MILLESIMI CCC¹ SEPTUAGESIMI
SECUNDI. CONFECTUS SUB LUDOVICO DE FENOLLOSA,
NOTARIO PUBLICO AUCTORITATE REGIA ET REGENTE
CURIAM SIVE SCRIBANIAM SUPRADICTAM]

[1] ¶^{99r} [...] in quantitate seu summa duorum milium centum sexaginta florenorum auri boni pondis Camere Apostolice per universos archiepiscopos, episcopos et prelatos alios, necnon capitula, conventus, personas ecclesiasticas, regulares et seculares, exemptas et non exemptas tocius regni predicti iuxta distributionem seu taxacionem in literis apostolicis in dicto processu domini legati predicti insertis comprehensa pro tempore trium mensium seu nonaginta dierum sibi debitam pro rata sui secundum taxacionem seu distributionem consuetam more solito in similibus observari tangentem, necnon duos florenos auri de camera pro salario et labore notarii sui dicti processus scribe solverent et assignarent dilecto in Christo magistro Nicholao de Clivo, ecclesie Melitatis (¿) thesaurario, licenciato in legibus, capellano eiusdem domini cardinalis, aut Petro de Castellario, canonico Barchinonensi, subcolector apostolico, seu Johanni Ferrarii, civi et mercatori Barchinone, et quomodo eciam, ipse idem archiepiscopus cum dicto domino Cesaraugustano episcopo pro infrascriptis adhinverunt presenciam dicti domini cardinalis, qui declaravit et dixit eis verbotenus ac eciam mandavit quod ipse dominus Terraconensis¹ pro se et suffraganeis suis ac eciam pro reve-

¶ ¹ Pere de Clasquerí (¿-Agde, Languedoc 1380). Bisbe d'Osca (1351-1357), arquebisbe de Tarragona (1357-1380) i canceller de Pere IV (1353-1374). Doctor en ambdós drets, fou canonge de Barcelona. Essent arquebisbe de Tarra-

gona celebrà tres concilis provincials (1354, 1368, 1369). En 1375 rebé el títol de patriarca d'Antioquia. Fou partidari del papa d'Avinyó Clement VII. Morí quan tornava d'una visita a la cort papal d'Avinyó. (*GEC*, vol. 7, p. 346).

rendis episcopis Elnensis² et Maioricarum³ et dictus dominus Cesaraugustanus⁴ pro se et suffraganeis suis infra limites regni Aragoni constitutis partem suam et eorumdem exsolventes predictae peccunie quantitatis. Insuper idem dominus Terraconensis archiepiscopus mandabat et mandavit nobis in et cum eisdem literis suis quod, cum facta recta calculationem in tota predicta summa florenorum contingeret ipsum dominum archiepiscopum et alios suffraganeos suos necnon ipsos episcopos Maioricarum et Elnensis et prelatos, capitula, conventus et clericum ac personas ecclesiasticas predictas, exemptas et non exemptas, seculares et regulares dictarum provincie Terracone et diocesis Elnensis et Maioricarum solvere mille DC XLIII florenos auri dicte Camere Apostolice et pro hiis ac pro expensis actus presentis opportuerit facere talliam inter ipsum et nos et alios suffraganeos et Elnensis et Maioricarum episcopos viginti sex milibus sexcentis quinque solidis quatuor denariis et obolo monete barchinonensis et in ipsa summa XXVI mille DC V solidorum contingat nos et vos ac clericum nostre diocesis solvere II^m DCCCC XLIII solidos VI denarios et obolum eiusdem monete; ideo, ipsam quantitatem sub certis penis et sentenciis in dicta sua littera et in ipso processu exequutorio latis solveremus vel solvi faceremus infra certum preemptorium terminum in civitate Terracone certo per ipsum collectori deputato nostris periculo fortunam et expensis, prout predicta omnia in dictis literis domini archiepiscopi, quarum copiam mitimus per presentem portitorem vestrum singulis exhibendam serius sunt contenta. Unde cum nos volentes vitare penas et sentencias in dictis literis et processu contentis, predictam summam duorum milium DCCCC XLIII solidorum sex denariorum et oboli ¶^{99v} infra episcopus debitum exsolverimus sicque pro ipsis et pro sumptibus actenus presentis talliam inter nos et vos et alias personas ecclesiasticas nostre diocesis ad rationem XVIII° denariorum pro libram secundum taxationem decime⁵ deci-

¶ ² Pere de Cima (Mallorca?-90). Religiós franciscà, bisbe d'Elna (1371-1377) i de Mallorca (1378-1390) i confesor de Pere IV. A Elna conseguí una butlla de Gregori XI que acabà amb els litigis originats entre el seu antecessor Pere de Planella i els còsols de Perpinyà. Traslladat a Mallorca, en els inicis del Cisma d'Occident, reconegué l'autoritat pontificia de Clement VII a les corts de 1381. En 1385 celebrà sínode. (*GEC*, vol. 7, p. 271; *Hierar. Catholica*, p. 239). ¶ ³ Antoni de Galiana (Mallorca?-ciutat de Mallorca 1375). Bisbe de Mallorca (1363-1375). Canonge degà de la catedral; fou el primer prelat mallorquí que regí la seu de Mallorca. Impulsà les obres de la catedral, on és soterrat. (*GEC*, vol. 11, p. 426). ¶ ⁴ Lope Fernández de Luna. Arquebisbe de Zaragoza (1351-Zaragoza 1382). Celebrà quatre sínodes en 1352, 1357, 1361 i 1372 respectivament. En 1353 rebé ordre de Pere IV perquè hom inserira al misal saragossà el cerimonial litúrgic de la coronació dels reis d'Aragó.

Canceller de Pere IV (1375-1382). (ÁNGEL CANNELLAS LÓPEZ: *Zaragoza medieval (1162-1479)* en *Historia de Zaragoza*, Saragossa, Ayuntamiento de Zaragoza, 1976, pp. 336-337; LUISA D'ARIENZO: «Lope Fernández de Luna, archivescovo di Saragozza, cancelliere di Pietro IV d'Aragona»: *Medievo. Saggi e Rassegne*, 2 (1976), pp. 77-96). ¶ ⁵ La dècima apostòlica era una taxa extraordinària i transitòria imposada pels papes sobre tots els beneficis per a la Croada o una necessitat semblant i sovint era concedida als monarques. Consistia en la dècima part dels fruits o rendes d'un benefici eclesiàstic. Els col·lectors, nomenats per la Cambra Apostòlica, s'encarregaven de la recaptació de l'impost, del qual una part anava a la Cambra, i dues parts era reservada per al monarca (*vid.* sobre el tema, entre altres, Manuel SÁNCHEZ MARTÍNEZ: «Fiscalidad pontificia y finanzas reales en Cataluña a mediados del siglo XIV: las décimas de 1349, 1351 y 1354», *Estudios Castellonens*, 6 (1994-1995), pp. 1280-1296).

mate, idcirco, tenore presentis nos monemus vobisque auctoritate apostolica nobis in hac parte comissa dicimus et mandamus quatenus hinc ad XXV diem presentis mensis augusti quem terminum vobis et cuilibet vestrum ad hoc uno edicto pro tribus et pro monicione canonica assignamus, ut parcatur laboribus et expensis solvatis vel solvi faciatis in civitate Valencie vestris fortuna periculo et expensis dilecto Arnaldo Bresconi, presbitero, beneficiato in ecclesia nostra Valencie parte vos et vestrum quemlibet in predicta tallia solvere contingentem. Alioquin, in vos omnes et singulos supradictos qui monicionibus et mandatis nostris huiusmodi non permitteritis et ea non adimpleveritis cum effectu nunc ut ex tunc et e contra hac nostra canonica monicionem premissa excommunicationis sententiam promulgamus et ecclesias ac monasteria vestra supponimus ecclesiastico interdicto. Ad has autem nostras litteras nobis presentandas Guillelmum Terrats⁶ earum latorem, nuncium iuratum nostre Curie destinamus, cuius relacioni super presentacione quam vobis fecerit de eisdem fidem adhibebimus pleniorum.

Data Valencie, prima die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[2] Die XV^a iulii fuit comissa cura animarum ecclesiarum <castri> de Rebollet *e de La Font*, parrochie de Oliva, ad duos annos vice et loco discreti Raymundi Ruxol, rectoris dicte ecclesie de Oliva, Jacobo de Sancta, presbitero, beneficiato in ecclesia castri de Rebollet, simul cum dicto suo beneficio. Concedens nichilominus eidem quod una cum Guillelmo Oliverii,⁷ presbitero, beneficiato in Sede possit arrendare seu conducere ad tempus dictorum duorum annorum fructus et redditus dicte ecclesie de Oliva quacumque constitucione vel ordinacione in contrarium edita non obstantis.

Data Valencie.

[3] Die predicta fuit comissa cura animarum ecclesie de Oliva ad duos annos continue numerandos vice et loco discreti Raymundi Ruxol, ipsius ecclesie rectoris, Guillelmo Oliverii, presbitero, beneficiato in Sede. Concedentes nichilominus eidem Guillelmo et una cum Jacobo Sancta, presbitero, beneficiato ¶^{100r} in ecclesia castri de Rebollet, possit conducere seu arrendare fructus et redditus dicte ecclesie de Oliva ad ipsius dictorum duorum annorum quacumque constitucione vel ordinacione in contrarium edita non obstantis.

Data Valencie.

¶⁶ Guillem Terrats, nunci de la Cúria episcopal entre 1372-1383. (*Doc. judicial*).

[4] Universis et singulis presentes litteras inspecturis. Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie, salutem et gaudium consequi sempiternum. Quia pium existit et debitum veritatis testimonium perhibere notum nobis factis per presentes quod venerabilis Vincencius de Sancto Silo, mercator et cive Jannue, dictis navis vocate Sancta Caterina habens locum donacionem et cessionem de quadam licencia seu gracia apostolica per sanctissimum in Christo patrem et dominum, dominum Gregorium, divina providencia Papam XI^{mi} facta Banxo de Auria, militi in civitate Nemausensi, concedenti ducendi seu duci faciendi semel tamen unam navim apud Alexandrie⁸ et alias partes ultra marinas, que quod soldanum Babilonie detinentur mercimoniis oneratam cum nautis et personis ad regimen navis huiusmodi opportunis, exceptis armis, ferris, liguaminibus et aliis prohibitis, prout in literis apostolicis inde confectis plenius continetur, volens et intendens uti et gaudere gracia seu licencia antedicta sibi donata atque concessa ut predictur oneravit in plagia maris coram civitate Valencie predictam suam navium mercimoniis intencione ut Deo duce ipsam navium ducat vel duci faciat ad terras apertas predictas et quia dictus dominus noster Papa in dictis suis literis graciae seu licencie iuramentum infrascriptum ab ipso presentii voluit et providit idem Vincencius, dominus et patronus dicte navis, necnon et venerabilis Bernardus de Gualbes, mercator et civis Barchinone, qui dictam navim principaliter nauleaverat seu conduxerat die presenti in nostra presencia constituti prestiterunt in manibus nostris ad sancta quatuor Evangelia corporaliter iuramentum quod ipsi in dicta navi nec cum ea non adducerent seu adduci facerent ad predictas terras et partes arma, ferrum, liguamina aut alia prohibita quodque predicta in fraude nullatenus acceptarent. De quoquidem iuramento nos duo similia confici fecimus publica instrumenta, alterum per nos Camere Apostolice destinandum, penes nos relicto reservato. In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, III^a die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

¶ ⁷ El 14-11-1350 fou concedida a Guillem Oliver la col·lació del benefici de St. Julià en el monestir de St. Julià de València. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 64). ¶ ⁸ El terme «alexandrini» se referia a tota persona que duia a terme de manera il·lícita una activitat comercial amb els musulmans, no atenant les prohibicions dels Papes. Així doncs, podem considerar com «alexandrini» aquells que financiaven una expedició comercial, els mercaders que la feien, el patró de la nau, els passatgers, els marins, etc. (*vid.* sobre el tema Ma-

nuel RIU Y RIU: *Nuevos datos sobre el comercio mediterráneo catalano-aragonés: el comercio prohibido con el Oriente islámico*, Barcelona 1978; JOSÉ TRENCHS ODENA: «De Alexandrinis. El comercio prohibido con los musulmanes y el papado de Avignon durante la primera mitad del siglo XIV», *Anuario de Estudios Medievales*, 10 (1980), pp. 237-320; ID.: «Les “Alexandrini”, ou la désobéissance aux embargos conciliaires ou pontificaux contre les Musulmans», *Islam et chrétiens du Midi (XIIe-XIVe s.)*, Toulouse 1983, pp. 169-193.

[5] ¶^{100v} Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Raymundo de Almenario, rectori ecclesie de Enguera, comissario ad inquirendum in factis seu contractibus usurariis ultra Xuquarum⁹ per nos specialiter deputato, salutem in Domino. Volumus vobisque dicimus et mandamus quatenus de peccunia seu emolumentis dicte vestre commissionis [...] deatis integre et complete venerabili et dilecto nostro Berengario Vincencii, canonici Sedis nostre Valencie, principali comissario ad predicta negocia in civitate et diocesi Valencie per nos specialiter deputato, reddatisque sibi computum et computa rationem <et rationes¹⁰> de predictis emolumentis <quociens> fuit opportunum. Nos enim ipsi Berengario recipiendi a vobis dictam peccuniam atque emolumenta et audiendi a vobis dicta computa ipsaque examina diffiniendi vosque quod inde absolvendi, diffiniendi, quitandi et liberandi et omnia alia faciendi et libere exercendi, que in hiis fuerint necessaria expedientiam ac opportunam et que nos possemus facere si presentes essemus cum dependentibus, emergentibus ex ipsis totum locum nostrum damus et plenarie vices nostras comittimus cum presenti.

Data Valencie, prima die marcii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[6] Die X^a augusti, anno predicto fuit concessa licentia celebrandi centum solidos de beneficio quod Jacobus Collbató,¹¹ rector de Carcre, in ecclesia de Xative ad annum Bernardo de Sancto Johanne,¹² presbitero, beneficiato in ecclesia de Carcre.

[7] Reverendis in Christo patribus et dominis, dominis divina providencia archiepiscopis et episcopis aliisque ecclesiarum prelatibus necnon venerabilibus et prudentibus viris eorumque vicariis et officialibus vel locatenentibus eorumdem, Jacobus per eandem episcopus Valencie, salutem et sinceram in Domino caritatem. Cum Petrus Bondia,¹³ presbiter nostre diocesis, lator presentis ex causis licitis et honestis, ut asseruit, extra nostram diocesim proficisci cupiat et morari supplicaveritque nobis ut sibi litteras dimissorias concedere dignemur, idcirco, paternitatem et discrecionem vestram rogamus attente quatenus cum dictum presbiterum ad ecclesias vestrarum civitatum et diocesim pro divinorum celebrationem contingerit declinare, ipsum quem nescimus excommunicatum suspen-

¶⁹ Ramon d'Almenar, oficial de Xàtiva entre 1362-1396. (*Doc. judicial*). ¶¹⁰ *Esbornat* tocies quociens.

¶¹¹ Jaume Collbató ja era rector de Càrcer en 1351. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 198). ¶¹² El 28-6-1351 el vicari general atorgà a Bernat de Sant Joan la vicaria de Tous, vacant per resignació

de Bernat Boscà. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 198).

¶¹³ Pere Bondia havia estat beneficiat de la catedral del benefici de St. Esteve, el qual deixà vacant per privació, i el 10-10-1359 hom li atorgà la col·lació d'aquest benefici a Pere Ferrer, diaca, de la diòcesi de Tortosa (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 661).

sum vel¹⁴ ¶^{102r} alicuius irregularitatis macula irretitum, benigniter admitendo et caritative tractando permitatis in vestris ecclesiis divina officia celebrare et in suis susceptis ordinibus libere ministrare, nos enim, in quantum humana fragilitas nosse sunt, de ipso presbitero laudabile testimonium perhibemus.

Data Valencie, XVII^a die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[8] Jacobus, *etc.* Scienter confitemur et recognoscimus in veritate debere vobis venerabili et dilecto nostro Berengario Vincencii, canonico Sedis Valencie, ex una parte M CCC XVII solidos monete regalium Valencie restantes per nos vobis ad solvendum ex illis quatuor mille octingentis solidos dicte monete quos nobis nuper non gratuito mutuastis in pecunia numerata et pro quibus tradidimus vobis inpignere quadraginta septem marchos argenti, scilicet duos pitxerios magnos, unam confiteriam, unum *got* cum suo pede, unum aliud *got* cum tribus pedibus, quandam cupem cum *soprecop*, duos pitxeiros modicos, duo candelabra, unam crucem cum pede et quandam pixidem sive capcetam ostieriam ac etiam duas canadellas. Que omnia supradicta vos dictus Berengarius de voluntate et expresso mandato nostro vendidistis certis personis in certis precii sive quantitibus per minutum, que in universo ascendunt ad summam centum septuaginta librarum quatuor solidorum quinque denariorum, quas et quos vos de voluntate et mandato nostro recepistis et penes vos retinuistis in solum pro rata vestri debiti antedicti, videlicet quatuor mille octingentorum solidorum superius contentorum. Qua retencione per vos facta restituistis nobis albaranum cautele, quod vobis pro inde feceramus nostro sigillo sigillatum et confectum Valencie sub data de VII^a die februarii anni presentis et subscripti. Item confitemur debere vobis ex alia parte quadringentos sexdecim solidos prelibate monete, quos pro nobis bistraxistis et solvistis in tallia decem denariorum pro libra secundum taxacionem decime, que fuit soluta ultima die mensis julii proxime transacti dilecto Berengario de Rebullo, presbitero, in Sede predicta celebranti, factaque in diocesi nostra Valencie ratione expensarum domini cardinalis «Convenarum»,¹⁵ Apostolice Sedis in hiis partibus legati. Et quare hec est rei veritas renunciamus scienter excepcioni confessionis predicte in predictarum quantitatum, que summam capiunt mille septingentorum triginta quinque solidorum trium denariorum per nos vobis debitarum et non debitorum ut pertangitur et doli facimusque nobis presentes nostras litteras manu nostra propria subsignatas et sigillo nostro sigillatas ¶^{102v} in fidem et testimonium premissorum.

Data Valencie, IIII^a die augusti, anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o LXX° secundo.

¶ ¹⁴ S'han saltat un foli en la numeració. ¶ ¹⁵ Bertrand de Cosnac, O.Can.S.A. Bisbe de Comminges (*Conven.*). El 30-5-1371 fou promogut carde-

nal prevere del títol de St. Marcel. Anomenat generalment «Convenarum». Rebé el títol en 1372. Morí el 17-6-1374. (*Hierar. Catholica*, p. 21).

[9] Jacobus, *etc.* Dilecto nobis in Christo Raymundo de Almenario, rectori ecclesie d'Enguera nostre diocesis, salutem in Domino. Cum vos per alias litteras nostras deputaverimus iudicem et comissarium in civitate Xative et aliis locis nostre diocesis ultra rivum Xuquari constitutis ad inquirendum contra usurarios seu qui suas pecunias mutant ad usuras vel alias contractus usurarios frequentantur, cum potestate puniendi et corrigendi tales huiusmodi usurarios de scelere antedicto, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et comittimus quatenus loco, vice et nomine nostris possitis facere ac faciatis illis personis, que apud vos delate vel suspecte ac diffamate fuerint de usura, illas absoluciones, diffinitiones, quitaciones et pacta de ulterius non petendo. Que in predictis fuerint necessaria, expediencia ac quomodolibet opportunam, cum clausula renunciacionibus, promissionibus et cautelis in talibus fieri assuetis, prout nos faceremus ac facere possemus presencialiter constituti. Nos enim vobis super hiis et deppendentibus seu emergentibus ex ipsis totum locum nostrum damus et comittimus plenarie vices nostras et quicquid per vos nomine nostro actum promissum et firmatum fuerit ratum et gratum haberimus et faciemus et quibuscumque officialibus et subditis nostris actore domino inviolabiliter observari per premissa auctoritate nolumus nec intendimus comissioni per nos quo ad talia facta discretis Bernardo de Candello, priori de Ulmo,¹⁶ et Berengario Vincencii, canonico Sedis Valencie, in aliquo derogare quia ipsi vel eorum alterius possint in predicta civitate Xative et aliis locis nostre diocesis ultra et citra Xuquarum constituti similis absoluciones, diffinitiones et quitaciones facere et firmare. In quorum testimonium presentes vobis fieri et sigilli nostri impressione iussimus comuniri.

Data Valencie, decima die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[10] Die XVIII^a augusti fuit concessa [licencia] celebrandi ad annum fratri Dominico Gil, ordinis Sancti Johannis Ierosolimitani civitatis Valencie, centum solidos regalium de beneficio quod Gabriel Ça-Font obtinet in dicta ecclesia, ad annum tamen.

Data Valencie.¹⁷

[11] Eodem <die> fuit concessa licencia Petro Dez-Blada, presbitero, beneficiato in ecclesia de Xàbea, ut possit celebrare in dicta ecclesia computatis redditibus dicti beneficii sui qui summam capiunt XII librarum usque ad complementum viginti librarum, ad annum.

Data Valencie.

¶¹⁶ Fa referència al priorat de Sta. Maria de l'Olm, en Masarac (Gerona). (Josep M. PONS GURI: «Nomenclatores de la diócesis Gerundense en el siglo

XIV», *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XVII (1964-1965), pp. 5-77, en concret p. 25).

¶¹⁷ Aquesta anotació torna a copiar-se al foli següent.

[12] ¶^{103r} Die iovis, XIX^a mensis augusti, anni predicti, venerabilis dominus Bernardus de Candello, vicarius generalis domini episcopi, prorogavit Anthonium Tibalt,¹⁸ presbiterum beneficiatum in ecclesia Sancti Salvatoris civitatis Valencie, usque ad festum Omnium Sanctorum proxime venturum, ad faciendum fieri ac tradendum dicto suo beneficio unum calicem argenteum cum patena, vestimentum sacerdotale, librum missale et linias ad opus et pro ornamento altaris beneficii antedicti, <ad> que omnia¹⁹ facienda et complenda dictus Anthonius obligaverat se in Libro Visitacionis²⁰ anni presentis, et que eciam subsequuta prorogacione facere debebat per totum presentem mensem augusti.²¹

[13] Die quarta mensis iulii fuit concessa licencia celebrandi ad annum Bartholomeo de Miraculo, presbitero, beneficiato in ecclesia de Almàçera, diocesis Valencie, ut possit celebrare ultra redditus dicti beneficii de missis votivis *etc.* centum solidos.

Data Valencie.

[14] Die XI^a mensis augusti anno predicto fuit concessa licencia celebrandi Paschasio Polo, presbitero diocesis Valencie, ut possit celebrare ad annum tamen beneficium quod Petrus Doso, nunc vicarius dicte ecclesie de Cuecha, in predicta ecclesia obtinet, et beneficium Anthonii Ferrarii, in civitate Valencie adiscentis.

Data *etc.*

[15] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis [in] spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi ¶^{103v} Valentini. Dilecto in Christo Johanni Alfonsi, presbitero diocesis Valencie, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes, curam animarum ecclesie de Vilalongua, dicte diocesis et parrochie illius regendam et debite exercendam ducimus vobis pre-

¶¹⁸ El 12-3-1349 s'atorga la col·lació del benefici de St. Jordi en l'església de St. Salvador de València a Garcia Pèrç de Pisa, del qual havia estat beneficiat Antoni Tibalt, que presentà la resignació d'aquest (*Reg. Curia Episcopalis*, reg. núm. 116). ¶¹⁹ *Esberrat ipse.* ¶²⁰ A l'Arxiu del Palau arquebisbal hom custodiava fins la Guerra Civil els següents Llibres de Visites corresponents a l'edat mitjana, i asseynalats tots amb la lletra H, fetes pels bisbes Ramon Gastó, en 1337; Hug de Fenollet, en

1354; Vidal de Blanes, en 1357, en 1361, en 1365; Jaume d'Aragó, en 1373, en 1383, en 1388; Hug de Llupià, en 1398, en 1401; (José SANCHIS Y SIVERA: *La Iglesia Parroquial de Santo Tomás de Valencia. Monografía histórico-descriptiva*, València, Establecimiento Tipográfico Hijos de F. Vives Mora, 1913, p. 48). D'aquestes només es conserven actualment, i no completes, les corresponents als anys 1383, 1388, 1396, 1397 i 1401. (*Visitas pastorales*, pp. 19-30). ¶²¹ Ed. *Visitas pastorales*, pp. 458-459.

sentis serie comittendam. Circa cuius cure regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere, quod de animabus vobis commissis dignam eidem in die iudicii valeatis reddere rationem.

Data Valencie, XXI^a die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[16] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini. Dilecto in Christo rectori ecclesie ville Gandie diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum Petrus Galve, presbiter, obtinens unum ex illis tribus beneficiis in ecclesia loci de Ifach²² dicte diocesis, per nobilem dominam Margaritam, comitissam Terrenove,²³ institutorum [sic], et Bernardus Perpiniani, similiter presbiter, obtinens beneficium quod domina Arnalda de Romanino, uxor quondam venerabilis Raymundi Gostantí,²⁴ militis, habitatoris ville predictae, instituit in ecclesia monasterii fratrum predicatorum civitatis Valencie, quodque dictus dominus episcopus ad ecclesiam beati Johannis Hospitalis Ierosolimitani dicte civitatis transtulit seu mutavit ibidem perpetuis temporibus celebrandum, cupiant ac intendant ex causis licitis et honestis sua huiusmodi beneficia ad invicem permutare et concessire iuris uti volentibus, pius assensus non debeat denegari, idcirco, volentes in hiis rite concedere ut tenemur vobis tenore presentis instantibus et requirentibus²⁵ predictis beneficiatis dicimus et mandamus quatenus ex parte nostra moneatis requiratisque ac citetis personaliter venerabilem Petrum Marchi, tanquam procuratorem generalem egregii viri domini Alfonssi, marchionis Villene comitisque Ripacurcie et Denie, patroni dictorum trium beneficiorum in predicta ecclesia de Ifach ut pertangitur institutorum et prenominate venerabilem Raymundum Gostantí, tanquam patrem et legitimum administratorem ac curatorem Raymundeti, filii quondam et heredis universsalis prenominate domine Arnalde et²⁶ utique patroni beneficii per illam ut premittitur instituti. Quos nos [...] monimus, requirimus et citamus quatenus

¶²² Fa referència als beneficis sota la invocació de St. Miquel, St. Nicolau i Sta. Maria, fundats en l'església de Sta. Maria del Puig (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 136, 99 i 506 respectivament). Segons altres fonts, un d'aquests beneficis és el de Sta. Caterina, fundat per Margarida de Lloria el 31-3-44. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 765). ¶²³ Margarida de Lloria i d'Entença (1292-1345). Filla menor de Roger de Lloria. Heretà de sa mare la vall de Seta, Alcoi, Calp, Altea i altres llocs (1325). Es casà amb Bartomeu da Capua, protonotari i mestre racional de Sicília, i, en segones noces, amb Nicolau de Joinville, cavaller de noble nis-

saga del regne de Nàpols, comte de Terranova i de Sant'Angelo. El 7-12-1336 Pere IV els vengué en franc al·lodi el castell i vila d'Alcoi, alqueria de Barxell i Xirinell, termes i alqueries de la vall de Seta i castells i llocs d'Altea, Calp i el castell i vila de Guadalest. Testà a València en 1341, amb un codicil en 1341, i deixà hereu el seu marit. És soterrada a Santes Creus. Nicolau, vidu, es casà de nou, i per això l'heretat passà al rei (*DHMRV*, t. II, pp. 523-524). ¶²⁴ Ramon Gostantí (València, segle XIV-XV). Justícia civil de València en 1408. (*DHMRV*, t. II, p. 356). ¶²⁵ *Esberrat* dictus ¶²⁶ *Esberrat* utrique.

sexta die a citatione vestra huiusmodi continue computandam si feriata non fuerit alias sequente die non feriata horas quas die et horam eis et cuilibet ipsorum pro primo, secundo, tercio et peremptorio termino assignamus et vos eiam assignetis ut parcatur et expensas compareat coram nobis in palacio episcopali Valencie ad videndum fieri dictis permutacionis eis que per ¶^{104r} voluntatem pariter et assensum. Certificantes ipsos citatos et vos per presentes certificamus quod sive die, hora et loco predictis comperere curaverunt sive non, nos nichilominus ad recipiendum resignaciones dictorum beneficiorum et faciendum eis alternas collaciones de eisdem procedemus, ipsorum citatorum ausencia seu verius contumacia non obstante. Rescribite nobis in dorso presencium diem vel dies quibus citationes feceritis antedictas.

Data Valencie, XX die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²⁷

[17] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini. Dilectis in Christo universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis Valencie vel eorum locatentibus ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino Iesu Christo. Cum venerabiles et religiose domine abbatisse monasteriorum minorissarum civitatis Valencie et Xative²⁸ fuerint et sint excommunicationis vinculo innodate et ut excommunicate per ecclesias civitatis predictae publice nunciate, pro eo quia indebite recusarunt partem eas solvere contingentem in tallis preteritis, que in civitate et diocese supradictis fuerunt, induti auctoritate Sedis Apostolice ratione, scilicet procuracionum sive expensarum domini cardinalis «Convenarum», pridem Apostolice Sedis in hiis partibus legati, ipsamque excommunicationis sententiam sustinerint et adhuc sustineant animo indurato ad gremium sancte matris Ecclesie reddere dampnabiliter postponentes et crescente contumacia crescere debeat et pena cum alias parum prodesset obediencia humilibus si contemptus contumacibus non obsesset, idcirco, vobis et cuilibet vestrum presentis serie dicimus et mandamus quatenus ex parte nostra prenomatas abbatissas et ipsarum quamlibet singulis diebus dominicis et festivis in ecclesiis vestris, dum populus ad divina convenerit, campanis pulsatis et candelis incensis pariter et extinctis, excommunicatas et ipsarum ecclesias et monasteria ecclesiastico supponita interdicto ratione predicta nuncietis evitisque si ab aliis evitare arcius faciatis tantum et tamdiu donech plene satisfaccentes de predictis vice ¶^{104v} fuerint absolute, et alias a nobis super hiis aliud habueritis in mandatis.

Data Valencie, vicesima prima die augusti, anno a Nativitate Domini millesimo trescentesimo septuagesimo secundo.

¶²⁷ *Al marge esquerre, d'una mà posterior P. (permuta).*

¶²⁸ *Aquest any era abadessa Cília de Peralta (vid. més avant doc. 99).*

[18] Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Dilecto in Christo Johanni de Besaldú, presbitero, beneficiato in ecclesia ville Lirie, nostre diocesis Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Cum beneficium²⁹ in dicta ecclesia per magistrum Guillelmum Cortesii, perpetuum vicarius eiusdem quondam institutum, diu caruerit et de presenti careat beneficiato et quolibet eciam alio protectore et ob hoc nonnulla censualia fructus et redditus eiusdem beneficii deperierunt et aliqua ad manum³⁰ transierint alienari et occupata indebite teneantur, de te atque nos aliquem in dicto beneficio perficere, qui illud eiusque bona ministret, protegat ac defendat, maxime cum propter tenuitatem fructuum et reddituum dicti beneficii nullus inveniantur presbiter qui talem modicum beneficium desideret acceptare, idcirco, de fide et industria vestri dicti Johannis plenarie confidentes antefatum beneficium taliter destitutum cum omnibus bonis, fructibus et redditibus et rebus suis vobis presentis serie comendamus. Ita quod auctoritate huiusmodi comande vos dicte Johannes memoratum beneficium celebretis eiusque bona fructus, redditus, census, laudimia, fatichas et³¹ quis <alia> iura exigatis et recipiatis,³² manuteneatis³³ et defendatis pro viribus illibatis³⁴ positisque <eciam> in iudicio et extra adversis quoscumque illicitos detentores et occupatores bonorum, rerum et iurium ipsius beneficii eique in aliquo obnoxias vel obligatas tam de et pro tempore preterito³⁵ et presenti quam futuro uti et experiri agendo, defendendo, ponendo, opponendo, excipiendo, replicando et triplicando solucionem et soluciones, recipiendo apochas, albarana et cautelas ac instrumenta absolucionum et difinicionum novique acapitis et pro defectu instrumentorum quibus ¶^{105r} et quociens expedirit faciendo, concedendo et firmando et omnia alia faciendo, concedendo et firmando, que circa utilitatem eiusdem beneficii fuerint necessaria expediencia ac quomodolibet opportuna et bonus ac legitimus administrator facere consuevit,³⁶ debet et potest et posset beneficiatus si inesset in beneficio sepedicto eciam si talia foret que mandatum exigent specialem. Nos enim vobis super hiis et dependentibus seu emergentibus ex ipsis eaque quis modo tangentibus totum locum nostrum damus et plenarie committimus vices nostras. Et quidquid per vos in et super predictis actum gestum firmatum et atemptatum fuerit ratum habuimus et faciemus actore domino observari. In quorum testimonium presentis vobis fieri et sigilli nostri appensione iussimus comuniri.

Data Valencie, quinta die iulii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

¶²⁹ Fa referència al benefici de Sta. Caterina, fundat per Guillem Cortés el 10-7-1323. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 617). ¶³⁰ *Esberrat* indebite.

¶³¹ *Esberrat* alia. ¶³² *Esberrat* procuretis. ¶³³ *Esberrat* ac eciam. ¶³⁴ *Esberrat* cuiusquidem comande vigore. ¶³⁵ *Esberrat* quam. ¶³⁶ *Esberrat* potest et.

[19] Jacobus, divina providencia episcopus Valencie. Discreto et dilecto nobis in Christo Raymundo de Ruxol, rectori ecclesie de Oliva nostre diocesis, salutem in Domino. Causam appellacionis ad nos emisse per partem Arnaldi Ça-Vila, vicini Valencie, a quadam sententia sive pronunciacione latam per venerabilem et providum virum Jannuarium Rabaça, licenciatum in legibus³⁷ domini regis, et Guillelmum Juliani, rectorem ecclesie Castilionis Xative, nostrum iudices et commissarios in secunda instancia sive appellacionis causa que ducta fuit coram dictis commissariis inter dictum Arnaldum Ça-Vila, ut procuratorem Christi pauperum nostre diocesis ex una parte, et Franciscum Ivarç, notarium, civem civitatis Valencie, nomine procuratorio Francisce, uxoris quondam Nathalis Ruboi, et Elicsendis, uxoris Francisci Ceriol, ex parte altera, rationem cuiusdam sentencie sive pronunciacionis late per venerabiles Raymudum Tolsani, licenciatum in legibus, et Bernardum de Candello, officialem Valencie, delegatos iudices et commissarios per dictum dominum regem. Et nos in factis legatorum piorum ut processu ac processibus inter dictas partes accitatis plenius continetur vobis, de cuius discretionem et industria plenam fiduciam gerimus, ducimus presentis serie comittendam. Mandantes et ¶^{105v} comittentes vobis quatenus vocatis evocandis de meritis cause appellacionis huiusmodi cognitis ipsamque audiatis, decidatis et fine debito terminetis, maliciis et difugiis cessetis quibuscumque. Testes autem qui in hiis necessarii vel vobis nominati fuerint si grato odio vel timore aut alias illicite se substraxerunt auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam et alia iuris opportuna remedium compellatis inde veritatis testimonium perhibere invocato ad hoc si opus aut vobis bene visum fuerit brachi auxiliaris secularis. Nos enim vobis super hiis et dependentibus seu emergnetibus ex ipsis eaque quovis modo tangentibus plenarie per presentes comittimus vices nostras.

Data Valencie, prima die julii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[20] Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Venerabili et religiosi fratri Petro de Monte Rubeo, ordinis Beate Marie de Monte Carmeli, salutem in filio Virginis gloriose. Attendentes idoneitate persone vestre et doctrina sacre sciencie quam vobis altissimus comendaverit necnon et honestatem religionis alique plurimo Dei dona super quibus persona vestra laudabiliter comendatur, vos cum su-

¶ ³⁷ Giner Rabassa (València, segle XIV-1413). El *Menor*. Fill de Giner Rabassa, *Major*, llicenciat en lleis. Fou tresorer de Joan I. Escrigué alguns comentaris sobre temes legals en llatí. Fou XI senyor d'Alcàsser. Estigué casat amb Maria Fernández de Tarassona, que està documentada com a vídua en 1413. En 1391 fou armat cavaller pels serveis pres-

tats a l'administració reial com a jurista. En 1392 prosseguí la seua promoció professional i fou doctor en lleis. En 1372 fou anomenat oïdor de comptes del *Consell* i en 1378 fou elegit per a ocupar una de les dues places de jurats reservades a l'estament militar. Fou compromissari de Casp. Morí en 1413 sense descendència masculina. (*DHMRV*, t. III, p. 517).

per hoc obtinueritis specialem licenciam a venerabili et religioso viro fratre Azenario Martini, priore provincie Ispanie³⁸ ordinis antedicti, in nostrum elegimus et assumimus confessorem, constituentibus vobis amore Dei et pietatis intuitu pensionem triginta florenorum habendi et recipiendi per vos inde et super bonis ac emolumentis Christi pauperum nostre diocesis annis singulis quamdiu noster fueritis confessor, seu alias de nostre processerit beneplacito voluntatis. Unde mandamus officiali nostro Valencie ipsorumque pauperum procuratori, qui nunc sunt et pro tempore fuerunt, quatenus de predictis bonis prefatis triginta florenos vobis dicto fratri Petro annis singulis ratione previa tribuant et exsolvant, alio mandato nostro minime expectato, et facta solutione reciperent a vobis apocha de soluto. In quorum testimonium presentes vobis fieri et sigilli nostri impressione iussimus comuniri.

Data Valencie, prima die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[21] ¶^{106r} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Michaeli Soldevila, presbitero, beneficiato in ecclesia monasterii minorissarum civitatis Valencie et in ecclesia monasterii de la Çaydia, suburbii eiusdem civitatis, salutem in Domino. Cum pro eo quod post mortem venerabilis Petri Ximèneç de Lomberris, militis, defuncti, qui in vita sua instituerat predictum beneficium³⁹ de la Çaydia, fore omnia bona mobilia dicti defuncti existunt in exequione pro solvendis diversis debitis atque creditis, in quibus idem defunctus obligatus existebat, manumissores et exeutores ultimi testamenti prenominati defuncti noluit seu verius nequeant ad presens solvere vobis dicto Michaeli annuam pensionem sive redditus beneficii antedicti, sicque vos ex fructibus sive redditibus alterius beneficii in prelibatis ecclesiis monasteris minorissarum instituti non possitis vitam vestram comode sustentare, idcirco, ad humilem vestri supplicationem propterea nobis factam vobis licenciam celebrandi infra civitatem predictam et ortam eiusdem nunc ad unum annum continue numerandum missas votivas, tricennaria, annualia substituta et quemlibet alia divina officia usque ad quantitatem quindecim librarum ultra redditus beneficii sepedicti ducimus presentis serie concedendam.

Data Valencie, decima die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

¶³⁸ Hom atribueix al capítol celebrat a Bruges en 1297 l'establiment de la província espanyola. Quan es publicaren les constitucions de 1324 ocupava aquesta província el desè lloc. En 1330 la província espanyola en lloc de la d'«Hispaniae» fou anomenada d'«Aragoniae», en 1354 de «Cas-

tilla», però després de 1420 el nom més usat és, de nou, el d'«Hispaniae» (Entrada «Carmelita» en *Enciclopedia universal ilustrada Europeo-americana*, t. XI, Madrid-Barcelona, Espasa-Calpe, p. 1122).

¶³⁹ Fa referència al benefici de St. Pere, màrtir. (*Dióc. beneficiados*, II, p. 487).

[22] Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Venerabili et dilecto Raymundo de Renardes, officiali nostro Xative et ultra rivum Xuquari, salutem in Domino. Ad audienciam nostram fidedigna relacione pervenit quod comissarii legatorum piorum civitatis Xative si in testamentis, codicillis vel aliis ultimis dispositionibus defunctorum inveniunt aliquid quod legatum sit pro missis celebrandis ad cognicionem manumissorum defunctorum tale legatum exequtum non existit. Conantur illud extorquere et in aliis quam deputatum est usibus applicare; cum autem in iure cautum existat quod ea que ad certum usum largicionem sunt destinata fidelium ad illum debeant et non ad alium salva auctoritate Sedis Apostolice converti distribucioque et cognicio dictarum missarum ¶^{106v} non cadant in cognicionem dictorum iudicium nec in compositione que facta est dicitur cum officiali et vicario nostro generali de et super legatis piis incertis pro parte iuratorum civitatis predictae, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus ex parte nostra inibendo moneatis pro primo, secundo, tercio et peremptorio [termino] dictos iudices et comissarios et alios quos intersit. Et nos per presentes inibemus, requirimus et monemus quatinus legata pro missis celebrandis facta in testamentis, codicillis seu ultimis voluntatibus defunctorum nullatenus exigant sive petant nec de cognicione talium se modo quolibet intromitant cum talium cognicio quod nos pertineat pleno iure. Alioquin, si contra monicionem nostram huiusmodi secus egerint in predictis, quod non credimus, in ipsos et quemlibet eorum nunc pro tunc et econtra hac nostra canonica monicione premissa in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus. Rescribite nobis per vestras patentes litteras seu publicum instrumentum harum serie seu designacionem continentes seu continens diem quo inibicionem et monicionem feceritis antedictis.

Data Valencie, XXVII die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[23] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Guillelmo Caboti,⁴⁰ rectori ecclesie ville Gandie, diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum ad audienciam nostram <noviter> pervenerit quod iudei ville Gandie novam ibidem erigunt sinagogam et illam ubi nunquam habuerunt de novo construere⁴¹ non verentur; et canonica ac legalis diffinicio expresse prohibeat iudeos erigere ac de novo

¶ ⁴⁰ Guillem Cabot fou fins el 26-2-1356 beneficiat del benefici de St. Andreu en l'església de Sta. Caterina de València; posteriorment, el 21 de març, essent sotsvicari de l'església de St. An-

dreu, obtingué del bisbe llicència per un any per a exercir la cura d'ànimes en aquesta església. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 521 y 568).

¶ ⁴¹ *Esberrat* constituere.

construere ¶^{107r} sinagogas licet antiquas sive inquietudine haberi permitat easque si corruant vel ruinam minantur rehedificari non quod exalcentur aut ampliores vel preciosiores⁴² fiant quam antea fuisse noscantur; sicque nos necque possimus neque debeamus talia oculis convenientibus preterire, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus ex parte nostra moneatis omnes et singulos utriusque sexus quatinus de cetero precio precibus vel amore aut alia quavis arte vel machinatione operentur in predicta sinagoga vel cum eisdem iudeis aut sine ipsis faciant aut continent opus eiusdem vel alias sudorem suum emittant quomodolibet in opere supradicto, quinymo desistant penitus atque cessent. Alioquin, in omnes et singulos qui huiusmodi nostris mandatis et monicionibus non pervenerint cum effectu nunc ut extunc et econtra hac nostra canonica monicione premissa in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus. Rescribite nobis in dorso presentis diem qua monicionem feceritis antedictam.

Data Valencie, vicesima prima die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[24] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini, a civitate Valencie absentis. Venerabili domino Petro Marchi,⁴³ militi, procuratori generali incliti viri domini Alfonssi, marchionis Villene, comitis Ripacurcie et Denie, salutem in Domino Iesu Christo. Cum ad audienciam nostram⁴⁴ fidedignam relacionem pervenerit quod iudei ville Gandie novam ibidem erigunt sinagogam et illam ubi nunquam habuerunt de novo construere⁴⁵ non verentur; et canonica ac legalis diffinicio expresse prohibeat iudeos erigere⁴⁶ ac de novo construere sinagogas licet antiquas sive inquietudine haberi permitat easque si corruant vel ruinam minantur rehedificari non quod exalcentur aut ampliores vel preciosiores⁴⁷ fiant quam antea fuisse noscantur; sicque nos talia non possimus nec debeamus oculis convenientibus preterire, idcirco, vos in iuris subsidium requirimus et monemus quatenus infra tres dies primo venturos a presentacione harum vobis facta continue computandos quos vobis pro primo, secundo, tercio et peremptorio termino ¶^{107v} assignamus ut parcatur laboribus et expensis interdicatis eisdem iudeis eisque⁴⁸ iniungatis man-

¶⁴² *Esberrat* preciosiores. ¶⁴³ Pere March IV (València, 1338–Balaguer, 1413). Poeta conegut com *el Vell*. Pare d'Ausiàs March. Amb el seu germà Jaume destacà a les guerres contra Castella i en morir son pare heretà la senyoria de Beniarjó. Entrà al servei d'Alfons, primer duc de Gandia, del qual fou procurador general o intendent. Morí a Balaguer durant el setge de la ciutat con-

tra el comte Jaume d'Urgell, que es negava a reconèixer al nou monarca, Ferran I. (*DHMRV*, t. III, pp. 14–15. *Vid.* també Mateu RODRIGO LIZONDO: «Sobre l'ascendència d'Ausias March», *Revista Valenciana de Filologia*, VII, 4 (1981), pp. 351–372). ¶⁴⁴ *Esberrat* noviter pervenerint. ¶⁴⁵ *Esberrat* costruere. ¶⁴⁶ *Esberrat* sinagogas. ¶⁴⁷ *Esberrat* preciosiores. ¶⁴⁸ *Esberrat* mandatis.

dati penalibus de quibus idem iudei possit et debeat verisimiliter formidare quod dictam sinagogam non erigant sive faciant, quinimo ab huiusmodi opere processerunt⁴⁹ <diruant> et ad statum pristinum revocent penitus et de facto. Alioquin, si monicionibus nostris huiusmodi non perveneritis⁵⁰ cum effectu quod non credimus in vos nunc ut extunc et econtra hac nostra canonica monicione premissa in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus.

Data Valencie, undecima die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[25] Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Venerabili et dilecto Bartholomeo de Renardes,⁵¹ officiali nostro Xative et ultra Xuquarum, salutem in Domino. Ad audienciam nostram fidedigna relacione pervenit quod commissarii legatorum piorum civitatis Xative si in testamentis, codicillis vel aliis ultimis dispositionibus defunctorum inveniunt aliquid quod legatum sit pro missis celebrandis ad cognicionem manumisorum defunctorum et tale legatum executum non existit infra annum conantur illud excoquo et in aliis quam deputatum est usibus applicare. Cum autem in iure cautum⁵² existat quod ea que ad certum usum largicione sunt destituta fidelium ad illum debent et non ad alium salva auctoritate Sedis Apostolice converti distribucioque et cognicio dictarum missarum non cadant in comissionem dicatorum iudicium nec in compositione que facta esse dicitur cum officiali et vicario nostro generali de et super legatis piis incertis pro parte iuratorum civitatis predictae, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus ex parte ¶^{108r} nostra inhibendo moneatis pro primo, II°, III° et peremptorio [termino] dictos iudices et commissarios et alios quorum intersit. Et nos per presentes inhibemus, requirimus et monemus quatenus legata pro missis celebrandis facta in testamentis, codicillis seu ultimis voluntatibus defunctorum nullatenus exigant sive petant nec de cognicione talium se modo quolibet intromittant cum talium cognicio ad nos pertineat pleno iure. Alioquin, si contra monicionem nostram huiusmodi secus egerint in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus. Rescribite nobis per vestros litteras seu publicum harum seriem seu designacionem continentes seu continens diem quo inhibicionem et monicionem feceritis antedictas.

Data Valencie, XXVIII^a die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXXX° secundo.

¶⁴⁹ *Eborrat* desistant. ¶⁵⁰ *Eborrat* quod.
¶⁵¹ En el doc. 22 apareix com a Raymundus.
¶⁵² *Eborrat* sit.

[26] Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Dilectis nobis in Christo universsis et singulis presbiteris beneficiatis in ecclesia monasterii de la Çaydia, suburbii civitatis Valencie, et beneficiatorum loco substitutis, salutem in Domino. Cum ad audienciam nostram pervenerit quod venerabilis domina Raymunda Marchi, electa et confirmata abbatissa monasterii antedicti, et domina Raymunda de Sent Lere, electa sed non confirmata eisque adherentes sunt in maximam dissessionem et discordiam racione celebracionis missarum et aliorum divinatorum officiorum que per vos fieri contingit in beneficiis vestris et aliis intra dictam ecclesiam et monasterium eiusdem, idcirco, volentes si possumus ipsas dominas necnon et vos qui super hoc estis ad invicem ut percipimus dispares seu discordes ad uniformitatem et concordiam reducere et utique scandala que inter utrosque oriri possent quantum cum Deo possumus evitare, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus nullus vestrum postquam presentes nostre sibi fuerint littere presentate audeat missam nec aliquod divinum officium infra ecclesiam et monasterium predicta modo aliquo celebrare, donec nos vobis omnibus supradictis cum quibus super hoc in unum esse intendimus certam dederimus formam tenendam et observandam per vos in celebracione et servicio huiusmodi divinatorum. Alioquin, in omnes et singulos vestrum qui mandatis et monicionibus huiusmodi non perueritis cum effectu nunc ut extunc et econtra hac nostra canonica monicione premissa in hiis scriptis excommunicationis sentenciam promulgamus.

Data Valencie, ultima die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[27] ¶^{108v} In Christi nomine. Amen. Noverint universsi quod nos Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Attendentis quod olim tempore vite reverendissimi in Christo patris domini Ugonis,⁵³ bone memorie episcopi Valencie, predecessoris nostri, fratre Jacobo Justi, tercie regule beati Francisci, regente hospitale Beate Marie civitatis Valencie alias nuncupatum vulgariter *dels Beguins*,⁵⁴ racione criminis heresis seu pro facto fidei orthodoxe in capcione episcopali Valencie ponito seu murato, de quoquidem crimine seu fide orthodoxa apud ipsum pre-

¶⁵³ Hug de Fenollet (¿-València 1356). Bisbe de Vic (1346-1348) i de València (1348-1356). Fill de Pere de Fenollet i d'Urtx. Fou doctor en lleis, canonge de Lleida i paborde de Girona, abans del seu ascens a la mitra de Vic. Com a canceller de Pere IV (1344-1354) representà un paper molt important, fins que fou destituït, a les corts de Saragossa, per pressió dels nobles aragonesos, que no volien un canceller català. Com a bisbe de Va-

lència celebrà un sínode en 1350. Presidí un consell a València per als afers de Sardenya. (*Prelados valentinos*, pp. 87-89; *GEC*, vol. 11, p. 36). ¶⁵⁴ Sobre aquest hospital *vid.* Agustín RUBIO VELA y Mateu RODRIGO LIZONDO: «Els beguins de València en el segle XIV. La seua casa-hospital i els seus llibres», *Quaderns de Filologia. Miscel·lània Sanchis Guarner*, València, Universitat, 1984, t. 1, pp. 327-341.

decessorem nostrum et apud inquisitorem heretice pravitatis, qui tunc erat inculpatus, fuerat pariter et delatus ac proinde captus et carceribus eiusdem predecessoris nostri mancipatus. Ipse predecessor noster volens ut decebat ne bona mobilia dicti hospitalis que sub custodia et regimine dicti fratris Jacobi diu extiterant, prout etiam tempore sue huiusmodi deprehensionis existebat propter carenciam rectoris seu alias ex defectu regiminis deperirent vel laborentur, quinymo potius conservarentur, statim eo capto posuit seu ponificit in inventario seu repertorio manu publica confecto bona ipsa et omnes res que tunc erant in eodem hospitali seu intra illud et domos eiusdem quomodolibet existebat. Et signanter tres mille septingentos viginti duos solidos decem denarios et obulum monete regalium Valencie qui in dicto hospitali inter alia bona fuerunt tempore confeccionis predicti inventari adinventi in peccunia numerata. Et quiquidem post confeccionem eiusdem inventarii abstracti a predicto hospitali in quadam [...] et adducti missi et deponiti ad maiorem ipsorum et iuris dicti hospitalis conservacionem, in ede sacra sive sacrista Sedis Valencie in deponito extiterunt, prout [...] omnia in huiusmodi inventario seu repertorio per dilectum Bonanatum Monarii, notarium publicum Valencie,⁵⁵ recepto ac confecto Valencie, tercio kalendas novembris anno Domini M^o CCC^o quinquagesimo tercio ac in publicam formam redacto lacius et serius vidimus contineri. Considerantes etiam quod demum tractatu temporis ipsisque tribus mille septingentis viginti duobus solidis decem denaris et obulo in dicta sacristia utique existentibus cum fabrica Sedis prelibate peccunia per maximum tunc temporis indigeret venerabiles Anthonius de Alpicato,⁵⁶ canonicus eiusdem Sedis, et Jacobus de Manso, civis Valencie, operarii maiores, et Jacobus Conill,⁵⁷ presbiter, viceoperarius fabrice supradicte, ipsos tres mille septingentos viginti duos solidos decem denarios et obulum a dicta sacristia abstractos mutuo ¶^{109r} receperunt et pro securitate rei promisserunt omnes insimul et quilibet eorum insolidum tam nominibus ipsorum propriis quam nomine eciam dicte fabrice et ut operarii eiusdem restituere, tornare et deponere in dicta sacristia aut ipsi domino Ugoni episcopo totam

¶⁵⁵ Bonanat Monar (¿-¿ Girona). Notari públic. Notari del capítol de València des de 1353. Tingué relació amb els comtats de Rosselló, Cerdanya, Conflent i Vallespir (al Pirineu Occidental francès), recentment incorporats a la Corona d'Aragó, puix que en la nominació reial de Monar com a notari hom esmenta aquests quatre comtats, tot afirmant que les actes i escriptures que hi efectue ho farà a les seues costes i pagarà la mitat del preu degut als procuradors reials al Rosselló. (Xavier SERRA ESTELLÉS: «Inventario de los notales y protocolos de Bonanato Monar del Archivo de la Catedral de Valencia», *Estudis*

Castellonens, 6/2 (1994-1995), pp. 1371-1383, en concret p. 1374). ¶⁵⁶ Antoni d'Alpicat, canonge, apareix en la documentació com a rector de Cullera fins el 15-12-1351. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 7, 138, 361, 419 i 420). ¶⁵⁷ El 19-5-1350 Jaume Conill rebé la col·lació d'un benefici a la capella de St. Antoni en la catedral; sembla que en tenia un altre a la capella de St. Jaume en l'església de St. Nicolau, del qual féu resignació per a traslladar-se a un altre més substanciós, perquè el 19-7-1350 hom donà la col·lació a un altre beneficiat. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 2 y 30).

dictam quantitatem trium mille septingentorum viginti duorum solidorum decem denariorum obuli infra quindecim dies postquam existerent requisiti sub pena quingentorum solidorum monete superius expressate, obligando se et bona sua propria et dicte fabrice pro predictis omnibus firmiter attendendis, prout occulata fide per instrumentum publicum inde per dictum Bonanatum confectum in civitate predicta sexdecimo kalendis augusti anno Domini M^o CCC^o quinquagesimo quarto, premissa legitime nobis constat. Precaventes insuper et recta considerantes, pensantes nos super predictis tribus mille septingentis viginti duobus solidis decem denariis et obulo habuisse ex officio plures et diversos tractatus ac informacionem cum personis fidedignis que fuerunt et noverunt a longuo tempore circa facultates statum et normam dicti hospitalis conversacionemque substanciam et vitam eiusdem fratris Jacobi Justi et invenisse latenter et palam per huiusmodi varios, diverssos et exquisitos tractatus atque indaginem pleniorum quod ipsa quantitas dictorum trium mille septingentorum viginti duorum solidorum decem denariorum et obuli erat proprii dicti hospitalis et de bonis et facultatibus eiusdem ac tanquam proprii et ut bona propria ipsius hospitalis. Idem denarii erant et recondebantur penitus in eodem et non dicti fratris Jacobi Justi quamvis sub eius custodia existerent et manerent. Cuius opositum non est verosimiliter presumendum cum ipse frater Jacobus Justi natus fuerit in paupere domo et tugurio rusticano fueritque homo pauper et de paupere vita proprium non habens qui vix poterat ventrem fame rugientem pane cibario saturare ut inde fuimus plenius informati sed gratis pro Deo recolligebat in dicto hospitali cuique ipsius hospitalis regimen administracio et gubernacio comissa fuerant, non ut ea haberet in beneficium, sed quia expediebat sicut aduch expedit quod aliquis regat dictum hospitale eiusque bona et redditus procuret et administret ac curam gerat eciam aliorum. Igitur, nos, Jacobus, episcopus supradictus, volentes in hiis sinceram et⁵⁸ puram agnoscere veritatem et sicut debitum nostri presularis officii nos admonet oculos nostros ¶^{109v} dirigere ad utilitatem, reformationem et augmentum zenodochiorum, leprosiriarum et hospitalium nostre diocesis, ut sic nostris temporibus prosperentur et presertim ipsius hospitalis Beate Marie, in quo fratres de penitencia, heremitice, pauperes, mendicantes et infirmi debiles die et nocte recolliguntur et eis alimenta debita congrue ministrantur. Cum nobis clarissime constiterat atque constet per rei evidenciam et notorium actu permanentis quod nulla potest tergiversacione celari quod dicta quantitas trium mille septingentorum viginti duorum solidorum decem denariorum et obuli reperta in dicta hospitali re vera fuit, erat et est propria ipsius hospitalis et non dicti fratris Jacobi Justi et tanquam bona propria ipsius hospitalis erat ipsa quantitas et recondebatur intra illud. Sicque iuri aut rationi non congruat quod ipsum hospitale propter demerita ac culpam dicti fratris Jacobi⁵⁹

¶⁵⁸ *Esberrat pug.* ¶⁵⁹ *Esberrat Justi.*

paciaturs ulterius lesionem cum alteri per alterum in qua condicio afferrri non debeat de iure pariter ac eciam racione necnon ipsis tribus mille septingentis viginti duobus solidos decem denariis et obulo amplius careat occupacione sinistra et deteccione indebita sicuti caruit annorum viginti numero transactorum Deum habentes pro oculis et eius sacrosanctis evangeliis coram nobis ponitis, moti ex causis premissis et aliis que ad hec nostrum animum racionabiliter induxerunt, scienter, deliberate ac de certa sciencia serie presentis carte nostre seu publici instrumenti suo robore perpetuo valituri, quod in hac parte vicem et vim obtinet sentencie et obtinere volumus pracmatice sanccionis presente, vidente et audiente dilecto Geraldi Fusterii, cive Valencie, procuratore et administratore dicti hospitalis ipsoque instante et requirente iusticiaque exigente ex officii nostri debito quo procedimus in hac parte pronunciamus, dicimus et declaramus in et cum hiis scriptis predictos tres mille septingentos viginti duos solidos decem denarios et obulum fuisse et esse proprios et bona propria eiusdem hospitalis illosque sibi totaliter adiudicamus et ad ipsum hospitale tanquam eius bona propria pertinuisse et pertinere decernimus sibi que competisse et competere restituique, tradi ac persolvi debere et ius in ille fuisse et esse quesitum dicto hospitali et non alteri cuicumque loco, usu vel persone. Mandantes expresse serie presentis⁶⁰ carte seu publici instrumenti quod vicem episcopalem gerere et obtinere volumus supradictis venerabilibus Anthonio de Alpicato, Jacobo de Manso et Jacobo Conill et cuilibet eorum insolidum ac operariis que nunc ¶^{110r} sunt vel aliis que erunt pro tempore dicti fabrice Sedis Valencie et aliis eciam qui nominibus propriis vel nomine dicte fabrice aut eciam nomine deponitario vel alio quovis nomine ad restitutionem et solucionem dicte quantitatis quomodolibet teneantur, quatenus quantitatem ipsam eidem hospitali vel vobis dicto Geraldo Fusterii eius vice, loco et nomine tradant, deliberent atque solvant statim visis presentibus integriter et complete obstaculo, contradiccione et impedimento cessantibus quibuscumque et mandato alio a nobis super hiis minime expectato verum ne super premissis ulterius ambiguitas vel disceptacio temeraria vel quemlibet alia apud quospiam oriatur. Attendentes et recta consideracione pensantes quod predictum hospitalalem indiget in pluribus suis locis necessaria et inevitabili reparacione lectique et lintemina et raube difficiant in eodem et ad ea suportim dum necnon ad providendum dictis pauperibus fidelium erogationes nec proprie eiusdem hospitalis sufficiant facultates maxime moderno tempore quo victualia et res sunt solito cariora volentes ad hoc manum nostre porrigere caritatis. Tenore presencium, amore Dei et intuitu pietatis, damus, concedimus atque tradimus donacione pura propria et irrevocabili inter vivos eidem hospitali et vobis dicto Geraldo Fusterii, procuratori et administratori eiusdem loco, vice et nomine illius presenti et recipienti ad opus ipsius hospitalis et predictae reparacionis et refeccionis pauperum

¶⁶⁰ *Esberrat nostre.*

omnes dictos tres mille septingentos viginti duos solidos decem denarios et obulum casu quo nobis vel dignitati nostre episcopali pertineant ratione abstractionis a dicto hospitali et occupationis premissarum, inde per dictum nostrum predecessorem factarum ac instrumenti debitei supradicti super quantitate eadem restituenda confecti vel casu quo eciam vobis vel eidem nostre episcopali dignitati confiscati existant ratione criminis heresis per dictum fratrem Jacobum Justum comissi aut alias aliquod ius habeamus in eisdem et tam ipsarum abstractionis, occupationis eciam vel criminis heresis seu instrumenti debitei antedicti vigore quam alio quovis modo, causa vel ratione propter quod seu que potuisset au posset nobis vel nostre episcopali dignitati memorata quantitas applicari, confiscari quomodolibet vel acquiri. Ex causa cuiusmodi donacionis et concessionis et alias pro solutione dicto hospitali de iamdicta quantitate facienda et ante ipsam tenore presentis publici instrumenti damus, cedimus, tradimus et concedimus, transferimus et mandamus dicto hospitali et vobis dicto Geraldo Fusterii ¶^{110v} eius vice, loco et nomine recipienti ut supra totum locum nostrum et nostre episcopalis dignitatis et omnia iura et voces, vices, rationes et acciones, quaestiones et demandas, reales et personales, utiles et directas, varias sive mixtas, ordinarias et extraordinarias, pretorias, civiles et alias quascumque que vobis vel nostre dignitati episcopali pertineant et competant aut competere et pertinere possunt et debent quomodolibet in predictis tribus mille septingentis viginti duobus solidis decem denariis et obulo et in dicta pena quingentorum solidorum ubi eam comitti contigat adversus, scilicet prenominatos Anthonium de Alpicato, Jacobum de Manso et Jacobum Conill et quemlibet eorum simul et insolidum ac operas qui nunc sunt et erunt pro tempore dicte fabrice Sedis Valencie et ipsam fabricam et bona sua ac prenominatorum occasione pretextuque dictarum abstractionis et occupationis et vel dictorum criminis heresis et confiscacionis seu dicti debitei instrumenti super prefata quantitate restituenda ut predictur confecti aut alias cuiuslibet alterius iuris, rationis et accionis nobis vel nostre episcopali dignitati competencium ex premissis vel aliis quibuscumque de causis, modis et rationibus in eadem cantitate [*sic*] et pro ea contra superius nominatos et bona eorum et dicte fabrice ac alias quasvis personas que sive nominibus propriis sive nomine dicte fabrice sive eciam nomine deponitario vel alio quovis ad presentationem et solutionem dicte quantitatis teneantur et res ratione eorum. Quibus iuribus, locis, vocibus, vicibus, rationibus et accionibus realibus et personalibus, utilibus et directis ac aliis supradictis possit dictum hospitale et vos dictus Geraldus eius loco, vice et nomine possitis in iudicio et extra iudicium uti et experiri, petendo et habendo dictos tres mille septingentos viginti duos solidos decem denarios et obulum de debito principali et dictos quingentos solidos de pena si eam comita contingat a supradictis, et bonis eorum agendoque in eisdem defendendo, ponendo, opponendo, excipiendo, replicando et triplicando coram iudicibus et officialibus quibuscumque, solutionem et soluciones recipiendo et apo-

cham vel apochas absolucionem et diffinicionem et pactum de ulterius non petendo quibus expedierit faciendo, concedendo et firmando. Et omnia alia exercendo et libere peragendo que in premissis fuerint necessaria expediencia aut quomodolibet oportunum et instituentes et constituentes tenore presentis dictum hospitale et vos dictum Geraldus ¶^{11r} Fusterii loco, vice et nomine illius in predictis omnibus verum dominium et potentem auctorem, defensorem et procuratorem ut in rem vitam propriam utraque in locum nostrum ponimus ad faciedum de predicta quantitate trium mille septingentorum viginti duorum solidorum decem denariorum et ubuli debiti principalis et de dicta quantitate quingentorum solidorum de pena si comissa fuerit ac de universis aliis et singulis supradictis exinde vestros in omnibus libere voluntates, prout verus dominus de re sua facere consuevit et potest et nos poteramus ante huiusmodi donacionem et iurium cessionem. Et ut dicto hospitali et vobis eius procuratori super premissis firmiter caveatur, promittimus et fide bona convenimus vobis dicto procuratori recipienti ut supra necnon sacrosanctis Dei Evangelii coram nobis ponitis iuramus ad Deum et Sancta Evangelia premissa omnia et singula in presenti contractu aposita, scripta et narrata, rata, grata et firma semper habere, tenere et observare et ea non revocare nisi aliquid contrafacere aut contravenire palam, simulate vel occulte per nos vel submissam personam aliquo iure, modo, causa vel racione. Immo, dabimus et dare promittimus vobis dicto procuratori auxilium, consilium, favorem et iuvaminem quod quantitates supradictas tam principalis debiti quam etiam pena casu quo eam comitti contingat habeatis et habere valeatis una cum sumptibus et expensis a supradictis personis et fabrica et bonis eorum integritate et complete, prout decet. Hec, igitur, omnia supradicta nos dictus episcopus dicimus, pronunciamus, declaramus et adiudicamus, donamus, cedimus, concedimus, transferimus atque mandamus, facimus, promittimus et pacistimur in manu et posse nostre publici infrascripti tanquam publice persone, hec⁶¹ nobis loco dicti hospitalis et pro eo ac vestri prenominati procuratoris et omnium etiam aliorum quorum interest vel intererit et interesse potest et poterit quomodolibet in futurum recipientis, pacistentis et legitime etiam stipulantis. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium presentes litteras seu presens publicum instrumentum per notarium subscriptum recipi et publicari mandamus sigillique nostri fecimus appensione muniri.

Data et acta Valencie, in palacio episcopali, XXX^a die iulii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

Presentibus ad premissa venerabilibus domino Johanne Eximini de Montetornesio, milite, habitatore Valencie, et Petro Bordet, rectore ecclesie de Alcoy, diocesis Valencie, pro testibus vocatis specialiter et rogatis.

¶⁶¹ *Esberrat a vobis.*

[28] ¶^{11v} Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Dilecto in Christo Arnaldo Ça-Pujada, diachono, beneficiato in ecclesia Sedis nostre Valencie, salutem in Domino. Cum tu circa scienciam musice adicendam cupias totis conatibus insudare, idcirco, volentes in huiusmodi laudabili proposito nos tibi reddere graciosis ad humilem suplicacionem pro parte tua propterea nobis factam ut infra civitatis Valencie a quocumque clerico seu laico huiusmodi scienciam musice sive cantus adiscere valeas tibi adiscendi et dicto clerico sive laico quem propterea adieris docendi scienciam antedictam concedimus per presentes. Quibuscumque ordinacionibus, constitucionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo.

Data Valencie, prima die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[29] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Petro Garsie, clerico tonsurato civitatis Valencie, salutem in Domino. Attendentes bonum et laudabilem testimonium quod de te apud nos fidedigna relacio perhibet plurimorum, unam ex illis quatuor vel quinque capellaniis in ecclesia monasterii Beate Marie de Podio, diocesis Valencie, pro anima nobilis domine Margarite de Loria, comitisse quondam Terrenove, institutis, que tanto tempore vacarunt quod earum collacio, provisio et omnimoda dispositio ad dictum dominum episcopum hac vice fuerunt⁶² <devolute,> tibi tanquam merito quomodocumque eam vel eas vacare contingant et collacio ipsius vel ipsarum ad ipsum dominum pertineat vel possit modo quolibet pertinere <tam iure devoluto quam alias> auctoritate et generali comissione dicti domini episcopi in talibus nobis facta, conferimus⁶³ et assignamus et te instituimus in eadem tibi que de illo providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde te per nostri birreti tradicionem⁶⁴ presencialiter permessimus. Proviso tamen quod in successive et statutis a iure temporibus te facias ad quatuor minores et omnes sacros subdiachonatus, diachonatus et presbiteratus ordines promoveri et interim donech presbiter fueris facias ipse capellanie per ydoneum substitutum debite deserviri, cum autem in ordine presbiteratus ¶^{112r} constitutus fueris <faciat> in dicta capellania residenciam personalem ei debitum officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit⁶⁵ dominoque episcopo <antedicto> et successoribus suis sis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicte capellanie vendere seu alienare quovis modo

¶⁶² *Esberrat* pertinere pleno iure. ¶⁶³ *Esberrat* cum suis iuribus et pertinenciis. ¶⁶⁴ *Esberrat* presencialiter. ¶⁶⁵ *Esberrat* proviso tamen quod in

dicto beneficio facias residenciam personalem debitu illi officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit.

presumas absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo, alienata sique sint ad ius et proprietatem dicte capellanie reducatur et⁶⁶ manuteneas et defendas pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per te nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicte capellanie et aliis quibusvis personis tenentibus aliquid pro eodem quatenus te de cetero in beneficiatum dicte capellanie habeant et teneant tibi que de omnibus eiusdem capellanie fructibus, redditibus et proventibus aliisque pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et committentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in predicta ecclesia Beate Marie de Podio in quibus aliis ecclesiis civitatis et diocesis Valencie quatenus incontinenti quicumque eorum a te inde fuerit requisitus te in corporalem possessionem <vel quasi> dicte capellanie et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac defendant inductum faciantque tibi ab omnibus de quibuscumque eiusdem capellanie fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. Contradictores et rebelles siqui fuerint auctoritate iamdicta per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos eisdem presbiteris et cuilibet ipsorum insolidum et per se super hiis et dependentibus seu emergentibus ex eisdem plenarie committimus vices nostras. In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XIII^a die augusti, anno predicto.⁶⁷

[30] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, misericordie divine episcopi Valentini. Dilecto in Christo Petro Ça-Sala, rectori ecclesie de Agres beneficiatoque in ecclesia de Ontinyén, diocesis Valencie, beneficii sub invocacione sancti ¶^{112v} Mathei apostoli⁶⁸ instituti, salutem in Domino Iesu Christo. Cum concessione iuris et volentibus piis assensus non debeat denegari et vos ecclesiam parrochiam de Gorga dicte diocesis, per dilectum Egidium Garcesii de Calataubio, presbiterum civitatis Valencie, procuratorem vestrum et ad hoc legitime constitutum habentemque a nobis speciale mandatum et plenariam facultatem, prout in instrumento procuracionis huiusmodi acto vicesima sexta die presentis mensis augusti et anni infra notandi M CCC LXXII, quod idem procurator vester exhibuit plenius continetur; et dilectus Petrus Gizbert, rector dicte ecclesie de Agres et beneficiatus dicti beneficii sancti Mathei, que beneficium tenebatis volentes illam ex certis causis et rationibus ad invicem permutare, die presentis subscripta in manibus nostris ex causa permutacionis huiusmodi li-

¶⁶⁶ *Esberrat illud.* ¶⁶⁷ *Al marge esquerre, d'una mà posterior Co. (Collacio).*

¶⁶⁸ *Fundat per Sanç de Castellar el 16-9-1335. (Reg. Ramón Gastón, II, p. 643).*

bere duxeritis resignanda. Nosque resignaciones has gratanter duxerimus admit-
tendas, idcirco, ecclesiam parrochialem de Agres et beneficium sancti Mathei
<predicta vicaria modo premissa ipsam videlicet ecclesiam ad collacionem,
provisionem et omnimodam dispositionem dicti domini episcopi spectantem
iure ordinario potestatur beneficium sancti Mathei> ad presentacionem de per-
sona vestra nobis factam per discretum Michaellem Ribera, notarium, civem
Valencie, procuratorem et procuratorio nomine Dominici Navarro, Petri Nom
de Déu et Bartholomei Revert, iuratorum in anno presenti dicti loci de Onti-
nyén, et ipso nomine patronorum, ut fertur, eiusdem beneficii sancti Mathei
vobis tanquam benemerito, licet absentem, auctoritate et generali comissione dicti
domini episcopi in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos institui-
mus in eisdem vobisque de illis providemus cum suis iuribus et pertinenciis
universis et inde vos per dictum Egidium Garcesii, procuratorem vestrum et no-
mine procuratorio vero seu verius ipsum procuratorem pro vobis per tradicio-
nem birreti nostri investimus vobiscum ut ipsam ecclesiam de Agres, et dictum
beneficium sancti Mathei valeatis semper retinere licite et habere auctoritate et
comissione predictis ex certa sciencia dispensantes ac curam animarum ipsius
ecclesie de Agres et parrochia eiusdem regendam et debite exercendam, nichilo-
minus comitentes. Unde mandamus universis et singulis parochianis dicte eccle-
sie de Agres aliisque quibusvis personis que illi et dicto beneficio [...] quomodo-
libet teneantur presentibus et futuris quatenus vos de cetero in rectorem et
beneficiatum ecclesie et beneficii predictorum habeant et teneant vobisque de
omnibus eorum fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et obvencionibus
integriter respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato.
Mandamus insuper et comittimus dilectis de Cocentayna, de Ontinyén et de Al-
bayda ecclesiarum diocesis Valencie rectoribus, vicariis perpetuis, beneficiatis ac
presbiteris, tam curatis quam non curatis, per predictas civitatem et diocesim
Valencie ¶^{13r} constitutis, quatenus incontinenti cum per vos fuerint requisiti vos
in corporalem possessionem vel quasi dictorum ecclesie et beneficii auctoritate
nostra inducant, inductumque defendant et faciant vobis ab omnibus de quibus-
cumque illorum fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et obvencionibus,
prout interest integre responderi. Contradictores et rebelles siqui fuerint aucto-
ritate nostra predicta per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos
eisdem beneficiatis et cuilibet ipsorum insolidum et per se super hiis et depen-
dentibus seu emergentibus ex ipsis eaque quovis modo tangentibus totum locum
nostrum damus et plenarie comittimus vices nostras, donec eas ad nos duxeri-
mus revocandas. Ceterum, cum senectus vestra visusque defectus vos inabilem
reddat ad missam de cetero celebrandam et regendam curam eciam animarum,
idcirco, vestre senectuti et necessitatis compascientes absentandi a dicta vestra
ecclesia de Agres et non residendi in eadem comorandique in dicto loco de
Ontinyén deserviendique in horis diurnis et nocturnis tamen beneficio vestro

ibidem instituto absque aliqua celebratione et servicio missarum quam seu quod per vos vel alium in dicto beneficio minime facere vel impendere sitis obligatus quomodolibet vel astrictius licenciam ducimus de speciali gracia concedendam ac vobiscum super hoc auctoritate qua fungimur in hac parte ex certa sciencia dispensamus, quibuscumque ordinacionibus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo. Proviso tamen per vos attente quod per hoc dicta ecclesia de Agres in cura animarum aliisque suis debitis et assuetis officiis et serviciis nullatenus defraudetur, sed eidem faciatis per idoneum vicarium laudabiliter deserviri. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium presentes vobis fieri et sigilli officii Vicariatus nostri appensione iussimus comuniri.

Data Valencie, ultima die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.⁶⁹

[31] Bernardus *etc.* Dilecto in Christo Anthonio de Castellaulí, presbitero, beneficiato in capella Sancti Anthonii castri de Cocentayna diocesis Valencie, salutem in Domino. Morum et conversacionis honestas laudabiliaque virtutum et probitatis merita super quibus apud nos fidedignorum comendamine testimonio merito nos inducunt ut vobis reddamur ad infrascripta gratiam liberales. Eapropter beneficum in ecclesia monasterii Sancti Anthonii civitatis Valencie, per venerabilem Garsiam Lopiz de Cetina, quondam habitatorem Valencie, uxeriumque domini regis, et dominam Malladam d'Entença, uxorem suam, noverit institutum, cuius collacio, provisio et omnimoda dispositio sunt ad dictum dominum episcopum Jacobum vice penitus devoluti propter negligenciam patroni clericum aliquem infra tempus debitum presentare ¶^{113v} ad huiusmodi beneficium recipiatis vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali commissione per ipsum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos instituiamus in eodem vobisque providemus de illo cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per birreti nostri tradicionem presencialiter investimus vobiscum <*etc.*, proviso *etc.*>, ut huiusmodi neutrum ipsorum beneficiorum suis debitis et assuetis officiis et serviciis defraudetur dictoque domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate huiusmodi beneficii sicut nec alterius vendere seu alienare quovis modo presumatis absque sui vel suorum successorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatas et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis

¶⁶⁹ Al marge esquerra, d'una mà posterior Ontinyent.

personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis et non beneficiatis civitatis et diocesis Valencie, quatenus incontinenti <unicumque eorum> cum per vos fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinentiarum inducat inductumque deffendat faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre responderi. Contradictores *etc.* Quoniam nos eisdem presbiteris et cuilibet *etc.* In quorum *etc.*

Data.⁷⁰

[32] Bernardus de Candello, *etc.* Dilecto in Christo Petro Feliu, clerico tonsurato civitatis Valencie, salutem in Domino. Morum et conversacionis *etc.* Eapropter beneficium per Bernardum Bonet, civem Valencie, in ecclesia⁷¹ Sancti Johannis Hospitalis Ierosolimitani, sub invocacione Sancte Barbare noviter institutum, cuius collacio, provisio et omnimoda dispositio ad dictum episcopum hac vice penitus devolutus noscuntur, propter negligenciam patroni non curarunt tempus debitum clericum aliquem ad huiusmodi beneficium presentare, tibi tanquam benemerito licet domini episcopi et generali comissione per ipsum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et ¶^{114r} in eodem tibi que providemus de illo cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde te per nostri birreti tradicionem specialiter investimus. Proviso tamen quod in successive et statutis a iure temporibus te facias ad quatuor minores et omnes sacros subdiachonatus, diachonatus et presbiteratus ordines promoveri, et donech presbiter fueris facias ipsi beneficio laudabiliter deserviri per idoneum substitutum, cum autem fueris in presbiteratus ordine constitutus facias in ipso beneficio residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit dictoque domino episcopo et successoribus suis sis semper bonus, obediens et fidelis, et nil de proprietate dicte capellanie vendere seu alienare quovis modo presumas absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo, alienata si que sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducas illud manuteneas et deffendas pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per te nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid per eodem presentibus et futuris quatenus de

¶⁷⁰ *Al marge esquerra, d'una mà posterior S. Anthonii.* ¶⁷¹ *Esberrat monasterii.*

cetero te in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant tibi que de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis et non beneficiatis civitatis et diocesis Valencie quatenus incontinenti quicumque eorum a te inde fuerit requisitus te in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant inducuntque deffendant faciantque tibi ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. *Contradictores etc. Quoniam etc. In quorum testimonium etc.*

Data Valencie, prima die septembris, anno a Nativitate Domino M CCC LXX secundo.⁷²

[33] Die ultima mensis aprilis anno a Nativitate Domino M CCC LXX secundo fuit concessa licencia recipiendi fructus et redditus sui beneficii in absentia causa sciencie adiscende, hinc ad festum Nativitatis Domini proxime instantem, Laurencio Goçalbo, subdiachono, beneficiato in ecclesia de Oliva, proviso quod pro servicio dicti beneficii LX solidos regalium solvere tantum modo teneatur.

Data Valencie.

[34] ¶^{14v} Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Vincencio Taybalos,⁷³ rectori ecclesie loci nostri de Xullella, diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum nos nuper ecclesiam vestram more solito visitans reperto propria confessione vestra et alias quod fere unus annus erat elapsus non tenueratis neque tunc tenebatis scolarem qui vobis ministraret in missa et alias faceret que ad officium pertinent scolaris fuerit vobis litteratorie mandatum <sub pena C solidorum> quod infra unum mensem haberetis scolarem sive clericum qui vobiscum cantaret, epistolam legeret et pueros edoceret; et vos avaricie cecitate seductus non curaveritis dictum scolarem sive clericum habere licet ad interrogacionem per nos vos super hoc factam responderitis quod vos infra debitum tempus habuistis talem scolarem qualem fuit vobis in dicta littera designatum; nosque per informacionem fidedignorum testimonium per nos summarie habitam reperimus contrarium de predictis videlicet quod scolaris quem vos habuistis erat minus idoneus, neciens cantare, epistolam legere, nec docere pueros, alias de servicium ecclesie insufficientem penitus et indoctum, <quem eciam sic insuficiens duos menses sunt elapsi non habetis et alium habere

¶ ⁷² *Al marge esquerre, d'una mà posterior* S. Johannis Hospitalis. ¶ ⁷³ El 25-7-1349 hom atorgà a Vicent Taybalos la col·lació d'un be-

nefici en l'altar de St. Blai en l'església de Sta. Caterina de València. (*Reg. Curia Episcopalis*, reg. núm. 166).

actenus curavistis sed absque scolari penitus,> sicque vos penam dictorum centum solidorum incurreristis, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus infra VI dies primo die venturos a recepcione seu noticia harum nobis facta continue computandos, quem terminum nobis ad hoc uno edicto pro tribus et peremptorie assignamus ut parcatur laboribus et expensis solvatis nobis vel⁷⁴ dilecto de domo nostra Dominico Pontils C solidos prelibatos. Alioquin, in vos nunc ut ex tunc et econtra hac nostra monicione perhenne in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus.

Data Valencie, VI^a die septembris, anno a Nativitate Domini M CCC LXX secundo.

Die sabbati que fuit II^a mensis octobris anno predicto LXX° secundo, dictus dominus episcopus in presencia mei Ludovici Fenollosa, notarii, et venerabilis Johannis Eximeniz de Montetornesio, militis, ac Johannis Luna, testis, confessus fuit se habuisse a predicto Vincencio Taybalos dictos C solidos pro [...] <et nomine pene contentorum in littera preinserta, quare reputans se contentum a predicto [...] ibidem presente fecit cancellari litteram supradictam.⁷⁵>

[35] Jacobus, *etc.* Dilecte nobis in Christo Jacme, uxore Anthonii de Montealbo,⁷⁶ civis Valencie, salutem in Domino. Cum Caterina, uxor quondam Andree Pisano, dimisserit sive legaverit in suo ultimo testamento octuaginta solidos pro missis celebrandis pro anima sua ad cognicionem vestri dicte Jacme non designato certa ecclesia vel certo loco ubi misse huiusmodi debeant celebrari, et vos dicta Jacmeta gerentis affectum eximie devocionis ad oraciones et preces fratris Jacobi Vitalis, ordinis fratrum predicatorum conventus Valencie, intendatis dare eidem fratri Jacobo dictas missas ad celebrandum si tamen de nostra processerit voluntate, idcirco, attendentes quod ex quo dicta deffuncta vos obligare voluit ut certe persone vel certo loco dictas missas ¶^{115r} teneremini consignare nec nos possemus nec debemus vos et devocionem vestram ad id amplius coartare, maxime cum dicta cognicione infra annum execucionis existat, ut dictas missas et pro eis ipsos LXXX solidos prenominato fratri Jacobo Vitalis dare valeatis vobis tribuendi et dicto fratri celebrandi in quocumque loco fuerit infra tamen aliquam ecclesiam aut monasterium sui ordinis licenciam tenore presentis concedimus et nostrum prebemus assensum. Mandantes cuicumque a vobis de predictis computum audituro quatenus dictos LXXX solidos si et cum per confessionem aut cautelam dicti fratris vos sibi apperuerit exsolvisse in vestro computo recipiat et admitat.

Data Valencie, VII^a die septembris, anno a Nativitate Domini Mⁱ CCC LXX secundo.

¶⁷⁴ *Esberrat* Dominico. ¶⁷⁵ <et nomine ... supradictam> *afegit al marge inferior. El document apareix cancel·lat per quatre línies en for-*

ma d'aspa. ¶⁷⁶ Antoni de Montblanch era parroquià de St. Martí. (*Antropon. valenciana*, núm. 3.399).

[36] Bernardus *etc.* Dilecto in Christo Petro Dosona, <clericus⁷⁷> diocesis Valencie, salutem in Domino. Laudabilia virtutum *etc.* cum itaque reverendus in Christo pater dominus Hugo, bone memorie episcopus Valencie, predecessor dicti domini Jacobi, e<piscopi,> duo beneficia, unum per Jacobum Martínez d'Entença⁷⁸ et aliud per Bernardum Balaguerii et Novellam, eius uxorem, in ecclesia loci de Castalla diocesis Valencie instituta, ex certis causis rationabilibus ut [...] propter tenuitatem certo modo adinvenit et illa ex tunc duo decreverit esse unum, idcirco, ipsum ibidem beneficium taliter ad unicum vacans per puram et liberam resignacionem Egidii Garcesii, presbiteri, ultimi beneficiati illius, a tanto tempore citra quod eius collatio, ¶^{115v} provisio et omnimoda dispositio est ad dictum dominum episcopum ac vice penitus devolutus porofter negligenciam patronorum recusancium clericum ad huiusmodi beneficium presentare, tibi, tanquam benemerito iure devoluto auctoritate dicti domini episcopi et generali comissione per ipsum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et te instituimus in eodem tibi que providemus de illo cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde te per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus, proviso quod successive et statutis a iure temporibus te factas ad quatuor minores et ad omnes sacros subdiaconatus, diaconatus et presbiteratus ordines promoveri et donech presbiter fueris facias eidem beneficio per idoneum substitutum debite deserviri cum autem fueris presbiter facias in dicto beneficio residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius institutio eius institutio exigit et requirit, dictoque domino episcopo et successoribus suis sis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatam sub virtute [manualis] obediencie per te nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus te de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant tibi que de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis et non beneficiatis ecclesiarum civitatis et diocesis nostre Valencie quatenus incontinenti quicumque eorum cum per te fuerit requisitus te in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac deffendant inductum faciantque tibi ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructi-

¶⁷⁷ *Esborrat* presbitero.

¶⁷⁸ Fa referència al benefici de St.Vicent màrtir fundat el 29-9-1342. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 740).

bus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre responderi. Contradictores et rebelles siqui fuerint auctoritate nostra iamdicta per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos eidem presbiteris et cuilibet ipsorum insolidum super hiis et dependentibus seu emergentibus ex eisdem per presentes plenarie comittimus vices nostras. In quorum *etc.*

Data Valencie, VII^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[37] Jacobus, *etc.* Venerabile domine Mallade d'Entença, uxore venerabilis Guillelmi de Bellvís, quondam civitatis Xative nostre diocesis, salutem in Domino. Conditionem vestram ac devocionem quam circa divina officia audienda puro corde et sincera affectione geritis, attendentes ad humilem supplicacionem pro parte vestri propterea a nobis factam ut ubicumque vos infra nostram diocesim esse contingerit possitis intus domum seu hospicium habitacionis vestre altare erigere et parare in loco tamen nitido et decenter ornato et in illo missam ¶^{116r} semel in die absque transgressione alicuius interdicti ab aliquo presbitero idoneo nostre diocesis vel alterius a nobis celebrandi licenciam obtinentis audire vobis missam huiusmodi cum familiaribus et domesticis vestris excommunicationis tamen vinculo non astrictis audiendi memoratoque presbitero eam celebrandi plenam et liberam sine parrochialis ecclesie preiudicio licenciam quam dum nobis placuerit tamen valore volumus et non ultra presentis serie licenciam impartimur.

Data Valencie, VII^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo. Visa Jacobus.

[38] *En Jacme, etc. A l'amat capellà de casa nostra, En Ramon Roig, obrer del nostre castell de Xul·lèlla. Salut e dilecció. Entés havem que durant la guerra entre lo senyor rey d'Aragó e En Pere, quondam rey de Castella, En Domingo Salvador e N'Eximeno Salzadella, vehiins del dit loch, diputats a levar e reebre los quints de les cavalcades que·ls hòmens del dit loch fahien en ara dels enemichs, reeberen dels dits quints algunes quantitats de diners, les quals per manament de mossén Vidal, lavors bisbe de València, havien a distribuir e despendre entre missatgeries e altres affers del dit loch. On com sia cert a nós que·ls dits En Domingo Salvador e Eximeno Salzadella no han curades ne curen distribuir les dites quantitats, axí com és dit damunt, ans se n'hajen retengut e retenguen encara envers si que basten a D sous e més avant, per ço, nós, volents provehir sobre açò de remey covinent, a vós per tenor de la present comanam e manam que tot ço que trobets que·ls dits Domingo Salvador e Eximeno Salzadella tinguen de les dites quantitats, hajats de continent dels béns seus, per tal que allò nós puxam fer despenre en la obra del dit castell o en altres profitoses coses del dit loch, segons que·s cové. E si los dits En Domingo e Eximeno no curaven pagar decontinent ço que damunt és dit, façats execució en béns seus*

tro a compliment de tot ço que tenen de les dites quantitats. Manants per tenor de la present als justícia e jurats del dit loch, sobre les dites coses donen a vós consell, favor e ajuda tota hora que per ell requets ne serets.

Data a València, a X dies de setembre, de l'any M CCC LXXII.⁷⁹

[39] In Christi nomine et eius sancte ac individue Trinitatis. Noverint universi, quod die martis que fuit VII^a dies mensis septembris, anno a Nativitate Domini M CCC LXX secundo, hora vesperorum, in mei Ludovici de Fenollosa, notarii publici et testium subscriptorum presencia venerabilis Johanne Roïç, cive Valencie, et domina Anthonia, uxore sua, in palacio episcopali Valencie, coram venerabili et prudenti viro domino Bernardo ¶^{116v} de Candello, priore de Ulmo, vicario generali in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini, personaliter constitutis. Cum ipse venerabilis Johannes cupiens, ut asseruit, in religiosorum consorcio perpetuum Altissimo impendere famularum et finire utique laudabiliter dies suos inter ibidem ab ipsa uxore sua licenciam ingrediendi unam de religionibus approbatis ipsa in seculari habitu permansura; ipsa ideo Anthonia volens, ut exposuit, dictum Johannem, maritum suum, in suo huiusmodi laudabili proposito confovere gratis et scienter et deliberata mente licenciam et consensum legitimum de presenti dicto marito suo prebuit quam poset ingredi ac etiam proficere unam de religionibus antedictis. Et nichilominus prestita per dictam Anthoniam eidem Johanni viro suo dictam licenciam et per dictum virum ab ipsa uxore sua liberaverit acceptata ipsa eadem Anthonia celebravit votum perpetuis continencie in posse domini vicarii generalis antedicti vovendo, scilicet Domino Deo nostro necnon et iurando ad sancta quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta omnibus diebus vite sue se vivere continenter. Ad hec autem dictus dominus vicarius habitu respectu quod dicta mulier integre opinionis ita erat quod nulla marito [...] ad secunda vota velle migrare vel quominus deberet vivere continenter et ipsa in seculo permanente in castitatem promissam servante dictus eius vir ad religionem transire posset quatenus suam [...] decretum de quibus uterque dictorum coniugum, et ipse dominus vicarius petierunt et requisiverunt per me notarium eis a cuilibet eorum fieri et tradi publicum instrumentum.

Acta fuerunt hec loco, die et anno prefixis.

Presentibus testibus vocatis specialiter et rogatis venerabilis Petro Oliverii, archidiacono Vallensis, in ecclesia Oscensis,⁸⁰ et Dominico Johannis, rectori ecclesie de Seta, diocesis Valencie.

¶⁷⁹ Ed. *Lengua vulgar*, p. 59.

¶⁸⁰ En 1352 Pere Oliver era canonge d'Osca. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 409).

[40] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Ferdinando Milla, baiulo loci *de la Alcúdia de Carleto*, diocesis Valencie, et Violanti eius uxor, salutem in Domino. Saluti animarum vestrarum providere quantum cum Deo possumus cupientes ad humilem supplicacionem pro parte vestri propterea nobis factam ut confessor seu confessores quos elegeritis confessiones vestras audire vosque de commissis nisi talia sint quod eorum absolucio sit ad dictum dominum episcopum a iure vel per constitucione seu alias quomodolibet reservati absolvere ac penitentias salutaris iniungere valeant quociens hinc ad unum <annum⁸¹> a data presentis computandum necessarium aut vobis fuerit opportunum plenam tam nobis quam ipsis confessoribus tenore presentis licenciam impartimur.

Data Valencie, X^o die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[41] Die XI^a mensis septembris, anno predicto, fuit concessa licencia absentandi causa studii venerabili Raymundo Ruxol, rectori ecclesie loci de Oliva, ad III annos continue computandos et proxime ¶^{117r} instante festo sancti Luche evangeliste, residendique in aliquo studio generali, proviso quod dicte ecclesie durante dicto tempore per vicarium idoneum facias laudabiliter deserviri.

Data Valencie.

[42] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Bartholomeo de Castellar, presbitero, capellano serenissime domine regine Aragonum, beneficiato in Sede nostra et in capella hospitalis *d'En Clapés*,⁸² suburbii civitatis Valencie, salutem in Domino. Cum tu continuis obsequiis dicte domine regine racione servicii dicte capelle insistere tenearis et utique in prelibatis tuis beneficiis residenciam facere negans, idcirco, ad humilem suplicacionem pro parte tua propterea nobis factam et intuitu et contemplacione domine regine predicte, tibi licencia absentandi a prefatis tuis beneficiis et non residendi in eis serviendo capelle predicte hinc ad unum annorum continue numerandum ducimus presentis serie concedenda, proviso tamen quod interim memoratis tuis beneficiis per unum presbiterum idoneum deserviri facias in divinis quiquidem presbiter in Sede nostra omnibus horis canonicis interesse teneatur et in quolibet beneficciorum tuorum predictorum missa tribus diebus qualibet ebdomeda celebrare.

Data Valencie, sextadecima die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

¶⁸¹ *Esborrat un mense.* ¶⁸² Sobre aquest hospital *vid.* Agustín RUBIO VELA: «Una fundación bur-

guesa en la Valencia medieval: el hospital d'En Clapers (1311)», *Dynamis*, 1 (1981), pp. 17-41.

[43] Die XVIII^a septembris fuit data licentia celebrandi C solidos per unum annum Johanni Alfonsi, vicario ecclesie de Vilalonga.

Data Valencie.

[44] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Philipo Aguiló, scolari civitatis Xative nostre diocesis, salutem in Domino. Ut a quocumque malueris antiste catholico gratiam et comunem sacrosancte Romane Ecclesie obtinentis primam clericalem tonsuram recipere et ad quatuor minores ordines valeas promoveri tam eidem antistiti quem propterea adieris conferendi quam tibi non obstanti defectum natalium quem pateris de presbitero genitus et soluta super quo fuit tecum per reverendissimum in Christo patrem et dominum, dominum Guidonem, divina providencia Portuensem episcopum, Apostolice Sedis legatum,⁸³ auctoritate apostolica dispensatum, recipiendi tonsuram et ordines supradictos, dum tamen in sciencia et etate idoneus sis repertus, facultatem et licenciam tenore presentis impertimur.

Data Valencie, XX die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[45] ¶^{17v} Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Egidio Garcesiii de Calataiubio, presbitero, beneficiato in ecclesia loci de Castalla nostre diocesis, salutem in Domino. Cum vos propter aliquas iustas causas coram nobis exponitis nequeatis in dicto beneficio comode residere, idcirco, ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam, vobis licenciam absentandi a vestro beneficio supradicto et non residendi in eo, comorandique in civitate Valencie et celebrandi inibi missas votivas, tricennaria, annualia substituta et quemlibet alia divina officia usque ad summam viginti librarum regalium ducimus harum serie concedendam; proviso tamen quod interim memorato beneficio vestro deserviri per substitutum⁸⁴ idoneum laudabiliter faciatis. Ceterum cum in anno LXX° primo lapso que vos de nostra licentia fuistis absens a vestro beneficio memorato non inveneritis aliquem presbiterum qui vellet deservire eidem beneficio loco vestri sicque ipsum beneficium per totum annum LXX° primum vacaverit, idcirco, attendentes quod

¶ ⁸³ Guido de Bolonya (Boulogne) àlias de Montfort. Archebisbe de Lyon (*Lugdunen.*) (no bisbe *Bononien.*) El 20-9-1342 fou promogut cardenal del títol de Sta. Cecília. Legat papal a Hongria entre 15-1-1349 i 7-6-1350. Després (1350) anomenat bisbe *Portuen.* Anomenat generalment «Boloniensis». Morí a Lleida el 25-11-

1373. (*Hierar. Catholica*, p. 18). ¶ ⁸⁴ En el sínode celebrat en 1320 pel bisbe Ramon Gastó s'es-tableix en la constitució 10 la pensió que s'ha de donar als substituïts dels beneficis o capellanies, els titulars de les quals són absents per estudis o per d'altres causes, essent aquesta de 15 lliures barcelonines. (*Sínodos med.*, pp. 240-242).

viginti libre predicte non sint sufficiens ad ea que vobis incumbunt onera expensarum, vobis tenore presentis concedimus quod ultra ipsas XX libras possitis redditus vacationis predicte qui summam centum solidos ut dicitis non excedunt celebrare in civitate Valencie, quacumque constitutione vel ordinatione in contrarium edita non obstantibus.

Data Valencie, decima prima die madii, anno a Nativitate Domini M° CCC° LXX° secundo.

[46] Bernardus de Candello, *etc.* Venerabili et dilecto Dominico Navarro, vicino loci de Ontinyén, manumissori et executori ultimi testamenti dompne Mariete, sororis sue, quondam uxorisque venerabilis Sancii Martiniz d'Oblites, ville Algezire diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum dicta domina Marieta gerens ad ecclesiam dicti loci de Ontinyén eximie devocionis affectum cupiensque temporalia pro spiritualibus felici comercio commutare, de bonis suis quondam capellam in eadem ecclesia sub invocacione Sanctorum Bartholomei et Anthonii construi et de XV libris censualibus dotari mandaverit in suo ultimo testamento, et vos aliis occupatus negociis dictam capellam infra annum execucionis construere nec dictas XV libras censuales emere seu eidem nequiveritis consignare constetque nobis tam per iuramentum vestri dicti Dominici quam alias quam prenominata deffuncta casu quo infra annum ab eis obitu computandum premisam compleri non posset, vos ad ea complenda per alium annum proxime subsequens prorogare, idcirco, volentes potestatem per eandem deffunctam vobis traditam [...] vobisque ¶^{118r} ad complendam in hac parte ultimam voluntatem eiusdem hinc et per unum annum a fine dicti anni execucionis continue numerandum, tenore presentis prorogantes vobis tenore presentis concedimus quod huiusmodi prorogacionis tempore perdurante possitis dictam capellam construere emereque ac consignare eidem XV libras desuper expressatas. Mandamus igitur venerabili officiali Xative aliisque quibusvis officiali dicti domini episcopi presentibus et futuris quod huiusmodi prorogacionem et concessionem nostram firmam habeant atque gratam et contra eam non veniant quavis causa.

Data Valencie, XX^a die septembris, anno a Nativitate Domini M° CCC° LXX° secundo.

[47] Jacobus, *etc.* Venerabili et dilecto Dominico Navarro, vicino et habitatori loci de Ontinyén nostre diocesis, salutem in Domino. Attendentes quod Maria, uxor quondam Sancii Martiniz d'Oblites, habitatrix in ville Algezire, soror vestri dicti Dominici, defuncta ad mortem veniens, suum condidit testamentum in quo disposuit, voluit et mandavit quod de bonis suis fieret, erigeretur et construeretur quendam capellam sub invocacione Sanctorum Bartholomei et Anthonii opere

congruenti instituitque unum beneficium in predicta capella⁸⁵ pro anima sua et parentum suorum et aliorum fidelium defunctorum perpetuis temporibus celebrandum, illudque dotavit de quindecim libris censualibus, rendalibus et perpetualibus. Et nichilominus instituit duo anniversaria viginti solidorum inter ambo unum, scilicet in predicta ecclesia de Ontinyén et aliud in ecclesia dicte ville Algezire perenniter celebranda, idcirco, attendentes dignum et consonum existere equitati ut hii qui ecclesiam sanctam Dei beneficiis et aliis donis spiritualibus decernunt, de suis facultatibus honorare gratiam favoris congrui consequantur pro meritis in eadem ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam, ut infra ecclesiam supradictam de Ontinyén corpus sive cadavera dicte defuncte et ossa parentum consanguineorum et amicorum ipsius et vestri dicti Dominici qui [...] in quodam carnerio sive vase infra cimiterium dicte ecclesie de Ontinyén sepulti et incinerati existunt ab inde abstrahere et intus dictam ecclesiam de Ontinyén translatare et inhumare necnon et vos et uxor vestra et omnes filii vestri et descendentes a vobis per linea tamen rectam, cum vos vel eos aut alterium eorum mori contigerit et ab hoc seculo transmigrare sepelli et inhumari licite valeas et valeant vobis et dictis uxori et filiis et descendentibus vestris, licenciam⁸⁶ concedimus et facultatem plenariam impertimur. Mandantes ex certa sciencia et expresse rectori dicte ecclesie de Ontinyén eiusque locumtenenti ac universis et singulis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris quatenus huiusmodi nosram gratiam et licenciam firmiter teneant et observent et contra non veniant aut ¶^{118v} aliquem vel aliquos contravenire faciant autem permittant aliqua racione. In quorum testimonium presentes vobis fieri et sigilli nostri appensione iussimus comuniri.

Data Valencie, XXII^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[48] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Francisco Vilarii,⁸⁷ presbitero, beneficiato in ecclesia maiori Xative et in ecclesia monasterii Montis Sancti eiusdem, salutem in Domino. Cum vos propter aliquas iustas causas coram nobis expositas in predictis vestris beneficiis residere comode nequeatis, idcirco, ad humilem vestra supplicacionem propterea nobis factam, vobis licenciam absentandi a predictis vestris beneficiis et non residendo in eisdem arrendandique fructus et redditus ecclesie de Gandie diocesis Valencie et inibi comorandi hinc ad tres annos continue numerandos presentis serie ducimus con-

¶⁸⁵ *Esberrat* ecclesia. ¶⁸⁶ Per a ser soterrat dins de les esglésies calia la corresponent llicència del bisbe, com ja figura a la constitució 1ª del sínode celebrat pel bisbe Andreu d'Albalat en 1262. (*Sí-*

nodos med., p. 105). ¶⁸⁷ Francesc Vilar apareix a la documentació com a rector de Planes entre 1351-1356. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 308 y 513).

cedendam. Proviso tamen quod predictis vestris beneficiis durante dicto tempore faciatis in missis et aliis divinis officiis⁸⁸ debite deservire. Ceterum, de discrezione vestra plenam in domino fiduciam obtinentis curam animarum dicte ecclesie de Gandia et parrochie eiusdem regendam et debite exercendam hinc ad dictos tres annos earum serie ducimus comitendam, circa cuius cure regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudine adhibere quod de animabus vobis commissis dignam eidem in die iudicii valeatis reddere rationem.

Data Valencie, ultima die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[49] Bernardus de Candello, *etc.* Dilecto in Christo Bartholomeo de Prullans, rectori ecclesie loci de Bèlgida diocesis Valentine, salutem in Domino. Cum concessione iuris uti volentibus pius assensus non debeat denegari et vos ecclesiam Sancti Nicholai de Pulcro Podio, Vicensis diocesis, et dilectus Bernardus Ça-Paiça, per venerabilem et discretum dominum Berengarium Vincencii, canonicum Sedis Valencie, procuratorem suum et nomine procuratorio suo, de cuius speciali mandato et potestate sibi in hac parte datis et commissis per dictum Bernardum Ça-Paiça, principalem suum, constat per publicum instrumentum confectum Minorisse, prima die presentis mensis septembris anni infrascripti LXXⁱ secundi, clausum et subsignatum per Berengarium de Tresserris, notarium publicum Minorisse, quod idem procurator in ¶^{119r} sui prima forma produxit et insinuavit, non viciatum, non cancellatum nec abolitum, predictam ecclesiam de Bèlgida quos obtinebatis volentes illas ex certis licitis causis ad invicem permutare ex causa permutacionis huiusmodi libere duxeritis <die presenti> in nostris manibus resignanda. Nosque receptis super hoc literis reverendi in Christo patris et domini, domini Raymundi, Dei gracia Vicensis episcopi,⁸⁹ que datis fuerunt Minorisse, prima die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LX° VI° patentibus et sigillo ipsius domini episcopi Vicensis, ut prima facie apparebat sigillatis in dorso in quibus idem dominus Vicensis episcopus recipiendi a vobis dicto Bartholomeo resignacionem dicte ecclesie de Pulcro Podio ex causa dicte permutacionis et ea recepta dictam ecclesiam conferendi et plura alia circa hoc opportuna faciendi nobis tribuit potestatem prestitoque prius a vobis sicut et dicto venerabili Berengario Vincencii, procuratore dicti Bernardi Ça-Paiça in animam ipsius principalis sui quod in huiusmodi permutacione non intervenit fraus, simoniace pravitas nec aliqualis illicita paccio neque dolus, ad sancta quatuor Evangelia corporaliter iuramentis resignaciones has gratanter duxerimus admittendas, idcirco, memoratam ecclesiam de Bèlgida modo premiso vacantem vobis

¶⁸⁸ *Esberrat* per idoneos presbiteros. ¶⁸⁹ Ramon de Bellera, OSB. Monjo del monestir de de Sant

Miquel de Cuixà, de la diòcesi d'Elna. Bisbe de Vic (1352-1377). (*Hierar. Catholica*, p. 526).

dicto Bartholomeo tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali comissione per ipsum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos instituhimus in eadem vobisque providemus de illa cum suis iuribus et pertinenciis universis, et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus, proviso quod in eadem ecclesia faciatis residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius onus exigit et requirit, proviso quod dicto domino episcopo et successoribus sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicte ecclesie vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo alienata si que sint ad ius et proprietatem dicte ecclesie reducatís et illam manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis parrochianis dicte ecclesie presentibus et futuris *etc.* Mandantes insuper et comitentes universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis et aliis quibusvis presbiteris ecclesiarum civitatis et diocesis Valentine *etc.* Contradictores *etc.* Quoniam *etc.* Ceterum, de discrecione et industria vestri *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XX secunda die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[50] ¶^{119v} Die XXV^a mensis septembris fuit concessa licencia celebrandi Berengario Ça-Torre, presbitero, beneficiato in ecclesia maiori Xative, ut possit celebrare ultra suum beneficium qui summa capiunt XVII libras decem libras de missis votivis *etc.*, <ad unum annum> infra civitatem Xative.

Data Valencie.

[51] Die XXV^a dicti mensis septembris fuit concessa licencia celebrandi Johanni Gonçalveç, rectori ecclesie de Vilamarxant diocesis Valencie comorandique in civitate Valencie, ad annum, tamen proviso quod dicte sue ecclesie faciat per idoneum vicarium debite deserviri.

Data Valencie.⁹⁰

[52] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Bernardo Ça-Paiça, rectori ecclesie Sancti Nicholai de Pulcro Podio, Vicensis diocesis, salutem in Domino Iesu Christo. Cum concessione iuris uti volentibus prius assensus non debeat denegari et presentatis nobis *etc.* receptis literis reve-

¶⁹⁰ El document està cancel·lat amb una línia ondulada.

rendi in Christo patris et domini, domini Raymundi, Dei gracia Vicensis episcopi, patentis et sigillo ipsius domini episcopi, ut prima facie apparebat sigillatis in dorso tenoris et continencie subsequentis:

«Reverendis in Christo patribus domino sancte Terraconense ecclesie archiepiscopo et dominis⁹¹ Barchinonensis,⁹² Dertusensis,⁹³ Valentinensis, Ilerdensis,⁹⁴ Gerundensis⁹⁵ et Urgellensis⁹⁶ episcopis vel eorum vicariis in spiritualibus, Raymundus, miseracione divina Vicensis episcopus, vobis dictis dominis archiepiscopo et episcopo, salutem et sinceram in Domino caritatem. Vobis dictis venerabilibus vicariis, salutem et honoris incrementum. Paternitatibus vestris dictorum dominorum archiepiscoporum et episcoporum et discrecionibus vestris dictorum venerabilium vicariorum eorundem harum serie intimamus quod, cum discretus Bartholomeus de Prullans, presbiter, rector ecclesie Sancti Nicholai de Pulcro Podio, ex certis et veris causis coram nobis exponitis, velit et intendat suam ecclesiam Sancti Nicholai predicti permutare cum quibusdam clerico vel clericis vestre diocesi pro eorum beneficiis cum cura vel sine cura et cum rectore seu rectoribus ipsius vel ipsorum, idcirco, ad humilem dicti Bartholomei supplicacionem ut resignacionem de predicta ecclesia Sancti Nicholai a predicto Bartholomeo recipere et alium vel alios presbiterum vel presbiteros cum quo vel quibus dictus Bartholomeus voluit permutare ad dictam ecclesiam recipere et admitere et eum vel eos in eadem instituere [...] eadem eidem vel eis cum iuris plenitudine providere ipsumque investire vel eius procuratorem eadem ac in possessionem eius facere introduci et de redditibus, proventibus, iuribus eiusdem [...] et singulis facere integriter responderi licite valeatis, licenciam et potestatem vobis et cuilibet vestrum insolidum concedimus per presentes, ac vobis et cuilibet vestrum insolidum super premissis omnibus et [...] vobis et cuilibet vestrum

¶⁹¹ *Esbarrat* Barchilo. ¶⁹² Pere de Planella (Moià, Bages ¿-Barcelona 1385). Bisbe de Barcelona. Era canonge de Mallorca quan fou anomenat bisbe d'Elna (1361). Al sínode d'Elna de 1366 augmentà de 15 a 20 el nombre dels seus canonges i donà bones disposicions a favor del clericat. S'enfrontà als cònsols de Perpinyà per les impositcions de Pere IV, fins el punt que el seu vicari general, Arnau, abat de St. Genís de Fontanes, llançà un interdicte a tota la ciutat en 1369. Enmig d'aquestes lluites, en les quals intervingué el papa, fou traslladat a Barcelona (1371). (*GEC*, vol. 18, p. 109). ¶⁹³ Guillem de Torrelles i Marquet. Fill d'Arnau (II) de Torrelles i de Constança Marquet. Canonge de Girona i Barcelona, enviat davant del papa pel tribut de Sardenya (1349-1350), bisbe d'Osca (1357-1361), de Barcelona (1361-1369), i de Tortosa (1369-1379). (*GEC*, vol. 22, p. 460). ¶⁹⁴

Romeu Sescomes (Tarragona ¿-Lleida 1380). Bisbe de Lleida (1361-1380) i polític. Era canonge de Barcelona i conseller de Pere IV en 1361 quan fou anomenat bisbe de Lleida. Alternà la funció pastoral amb una intensa activitat política. Fou diputat i president de la generalitat en 1375. Promulgà decrets sinodals importants i contribuí amb els afers de Lleida en la política municipal. (*GEC*, vol. 21, p. 122). ¶⁹⁵ Jaume de Sutrià, bisbe de Girona (1369-1374). (*DHEE*, t. II, p. 1019). ¶⁹⁶ Berenguer d'Erill i de Pallars (¿-Roma 1388). Fill d'Arnau (II) d'Erill i de Mur. Monjo i prior de Montserrat i abat de Gerri (1365). Bisbe de Barcelona (1369-1371), es comprometé a respectar alguns drets de la ciutat. Traslladat a la seu d'Urgell (1371-1378). Fou neutral durant el Cisma, i obeí Clement VII només externament i per temor del rei (*GEC*, vol. 10, p. 74).

tenore presentis plenarie comittimus vices nostras. Requirentes et rogantes tenore presentis quatenus ex parte nostra assignetis illi presbitero cui de predicta ecclesia duxeritis [...] quatenus infra spacium viginti dierum postquam de predicta ecclesia sivi provisum extiterit vici coram ¶^{120r} nobis vel vicario nostro generali compereat paratus in posse nostro prestare obedienciam manualement et de⁹⁷ indemnitatem ecclesie solitum iuramentum, et a nobis vel a nostro vicario generali curam suscipiat animarum et regimen scribanie, prout est fieri consuetum. In quorum omnium testimonium presentes dicto Bartholomeo fieri mandavimus sigilli nostri impressione roboratas.

Data Minorisse, prima die decembris, anno a Nativitate Domini M CCC LX septimo. Raymundus, episcopus.»

Vos, dicto Bernardo, per venerabilem et discretum dictum Berengarium Vincencii, canonici Sedis Valencie, procuratorem vestrum et nomine procuratorio vestro ad hec legitime constitutum et speciale mandatum habentem, ecclesiam parrochiam de Bèlgida diocesis Valencie, et dilectus Bartholomeus de Prullans per se prelibatam ecclesiam de Pulcro Podio, quas obtinebatis, volentes illas ex certis causis rationabilibus ad invicem permutare, die presenti et subscripta ex causa permutacionis huiusmodi in nostris manibus libere duxeritis resignanda. Nosque recepto prius a dicto venerabili Berengario <Vincencii, procuratore> vestro in animam vestri, sicut a dicto Bartholomeo, corporaliter iuramentis quod in huiusmodi permutacione fraus, dolus, simoniaca pravitas aut alia quevis illicita paccio vel convencio nullatenus intervenit, resignaciones has gratanter duxerimus admitendas, idcirco, collata per nos eidem Bartholomeo de Prullans ecclesie predicta de Bèlgida, memoratam ecclesiam de Pulcro Podio vobis dicto Bernardo, licet absenti, auctoritate dicti domini Vicensis episcopi nobis in hac parte comissa, conferimus et assignamus et vos instituimus in eadem vobisque providemus de illa cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per dictum <dominum> Berengarium Vincencii, procuratorem vestrum et nomine procuratorio vestro seu verius ipsum procuratorem pro vobis per birreti nostri traditionem investimus. Mandantes auctoritate qua supra universis et singulis personis que ad presentacionem fructuum, reddituum, proventuum, iurium ipsius ecclesie de Pulcro Podio quomodolibet teneantur presentibus et futuris, quatenus vos de cetero in rectorem illius habentes et tenentes vobis et nulli alteri de huiusmodi fructibus, redditibus, proventibus et iuribus integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes auctoritate iam dicta venerabilis et discretis universis et singulis rectoribus, vicariis, beneficiatis et presbiteris curatis et non curatis civitatis et diocesis Vicensis quatenus incontinenti cum per vos vel procuratorem vestrum requisiti fuerint, vos in corporalem possessionem vel quasi dicte ecclesie de Pulcro Podio universorumque

¶⁹⁷ *Esberrat indig.*

iurium et pertinenciarum eiusdem inducant et deffendant inductum faciantque vobis de omnibus eiusdem ecclesie fructibus, redditibus et proventibus cunctisque aliis iuribus et pertinenciis integre responderi. Contradictores et rebelles auctoritate premissa per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos eisdem rectoribus, vicariis, beneficiatis et presbiteris curatis et non curatis et cuilibet ipsorum insolidum et per se super hiis et dependentibus seu emergentibus ex ipsis plenarie cum presentes comittimus vices nostras. Ceterum, auctoritate nobis per dictum dominum Vicensem episcopum in preinsertis literis attributa, vobis dicto Bernardo tenore presentis iniungimus quod infra XX dies spacium vici coram ipso domino episcopo vel eius vicario generali compereat paratus prestare obedientiam manualementem et de indemnitatem ecclesie solitum iuramentum suscepturusque ¶^{120v} curam animarum et regimen scribanie, prout est fieri consuetum. In quorum testimonium presentes vobis fieri et sigilli Vicariatus nostri appensione iussimus comuniri.

Data Valencie, XXII^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[53] Die XXVIII^a septembris fuit data licencia absentandi annum a tota diocesi Valencie Bartholomeo de Prullans, rectori ecclesie de Bèlgida.

Data Valencie.

[54] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo vicario perpetuo ecclesie loci nostri de Vilario,⁹⁸ salutem in Domino. Cum nos universitatem dicti loci inspecta necessitate illius ad faciendum fieri ad opus dicte ecclesie unam campanam et unum vestimentum sacerdotalem completum et duas lineas et alia super quibus dudum a nobis dictam ecclesiam visitantibus mandatum literatorium receperunt, hinc ad festum Nativitatis Domini proxime venturum presentis serie prorogamus, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus huiusmodi prorogacionis termino perdurante in predicta ecclesia divina officia more solito celebretis, lapso vero dicto termino nisi ipsa universitas fecerit et compleverit supradicta cessetis in eadem ecclesia penitus a divinis alio mandato nostro minime expectato.

Data Valencie, XXVIII die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[55] Jacobus, *etc.* Universis et singulis christifidelibus per civitatem et diocesim Valentinam constitutis ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino et

¶⁹⁸ En 1356 era vicari del Villar Llorenç Escuder. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 462).

bonis semper operibus habundare. Quoniam, ut ait apostolus: «Omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi, prout in corpore gesserimus sive bonum fuerit sive malum oportet»,⁹⁹ nos diem messisionis extreme misericordie operibus pervenire ac eternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu in celis recolligere valeamus firmam spem fiduciamque tenentis quoniam qui parte seminat parte et metet et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet vitam eternam. Cum igitur, in Sede nostra sit quedam capella instituta sub invocacione Beate Lucie,¹⁰⁰ cuius capelle redditus sive facultates non suspetunt ad emendum libros, pannos, cereos, luminaria et alia ornamenta eidem necessarios, eapropter, universitatem vestram requirimus et in domo exortamur quatenus de bonis a Deo vobis collatis eidem capelle pias elemosinas et caritates ¶^{121r} grata subsidia transmitatis, ut per subvencionem vestram eiusdem capelle inopie et necessitati salubriter succurratur, eciam vos per hec et alia bona que Domino inspirante feceritis ad eterna possitis gaudie pervenire. Mandantes vobis universis et singulis ecclesiarum rectoribus et vicariis perpetuis per civitatem et diocesim Valentinam constitutis vel vestrum locatentibus quatenus, cum nuncios seu procuratores dicte capelle presentibus <comunitos¹⁰¹> ad vos seu ecclesias vestras declinare contigerit, eos benigne recipiatis et caritative tractetis et neccessitatem dicte capelle plebibus vobis commissis prono animo exponatis ipsasque ad benefaciendum eidem monitis et exortacionibus salubribus inducatis, sperantes ab illo premium qui in centuplum remunerat omne bonum. Nos enim de omnipotentis Domini nostri Iesu Christi mediam et Beatissime Virginis Marie, matris eius, ac beatorum apostolorum Petri et Pauli meritis confidentes omnibus vere penitentibus et confessis qui dicte capelle manus suas porrexerint adiutrices quadraginta dies de iniuncta eis legitima penitencia per graciam Sancti Spiritus in Domino misericorditer relaxamus presentibus post annum minime valituris.

Data Valencie, XII^a die madii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[56] Die XXVIII^a septembris fuit data licencia celebrandi XV libras in quibusvis ecclesiis diocesis Valencie, hinc ad unum annum, Petro Ortí, presbitero dicte diocesis nullum beneficium obtinenti.

Data Valencie.

¶⁹⁹ 2 Cor 5, 10.

¶¹⁰⁰ Instituída per Arnau Samorera, jurista. *Reg. Curia Episcopal*, reg. núm. 95).

¶¹⁰¹ *Esberrat* et futuris.

[57] Reverendis in Christo patribus et dominis, dominis divina providencia archiepiscopis et episcopis aliisque ecclesiarum prelatis necnon venerabilibus et prudentibus viris eorumque vicariis et officialibus vel locatenentibus eorumdem, Jacobus per eandem episcopus Valencie, salutem et sinceram in Domino caritatem. Cum Petrus Salvo, presbiter nostre diocesis, lator presentis ex causis licitis et honestis ut asseruit extra nostram diocesim proficisci cupiat et morari supplicaveritque nobis ut sibi litteras dimissorias concedere dignaremur, idcirco, paternitatem et discrecionem vestram rogamus attente quatenus cum dictum presbiterum ad ecclesias vestrarum civitatum et diocesim pro divinorum celebracionem contingerit declinare ipsum quem nescimus excommunicatum suspensum vel alicuius irregularitatis macula irretitum benigniter admitendo et caritative tractando permitatis in vestris ecclesiis divina officia celebrare et in suis susceptis ordinibus libere ¶^{121v} ministrare, nos enim in quantum humana fragilitas nosse sunt de ipso presbitero laudabile testimonium perhibemus.

Data Valencie, XXVIII^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[58] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo regenti curam animarum in ecclesia de Lombay¹⁰² nostre diocesis, salutem in Domino. Cum nos universitatem dicti¹⁰³ loci inspecta neccessitate illius ad faciendum fieri ad opus dicte ecclesie unam custodiam argenteam hinc ad festum Pasche Resurreccionis Domini presentis serie prorogamus, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus huius prorogacionis termino, perdurante in predicta ecclesia divina officia more solito celebretis, lapso vero dicto termino nisi ipsa universitas fecerit et compleverit supradicta cessetis in eadem ecclesia penitus a divinis. <Alio mandato nostro minime expectato.>

Data Valencie, prima die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.¹⁰⁴

[59] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Guillelmo Ferrarii,¹⁰⁵ presbitero, beneficiato in ecclesia de Riola nostre diocesis, salutem in Domino. Cum redditus dicti vestri beneficii adeo sint modici valoris quod ex ipsis vitam vestram sustentare comode non¹⁰⁶ potestis, idcirco, ad humilem supplicacionem pro parte vestra propterea nobis factam, vobis licenciam absentandi a predicto vestro beneficio et como-

¶¹⁰² En 1356 era rector de Llobai Ramon Carbonell. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 509).

¶¹⁰³ *Esberrat* et probos. ¶¹⁰⁴ Ed. *Visitas pastorales*, p. 459. ¶¹⁰⁵ En la documentació trobem un Gui-

llem Ferrer, que el 22-6-1351 féu resignació del seu benefici de l'Esperit Sant instituït en el monestir de St. Vicent. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 187). ¶¹⁰⁶ *Esberrat* possitis.

randi in civitate Valencie celebrandique in Sede vel in quibusvis ecclesiis dicte civitatis missas votivas, tricennaria annualia substituta et quovis alia divina officia hinc ad unum annum continue numerandum, ducimus presentis serie concedendam. Proviso tamen per vos attente quod interim memorato vestro beneficio, prout vobis possibilibus fuerit, faciatis per idoneum substitutum in divinis debite deserviri.

Data Valencie, ultima¹⁰⁷ die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[60] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Andree de Podio,¹⁰⁸ vicario perpetuo ecclesie maioris civitatis Xative nostre diocesis, salutem in Domino. De discrezione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes ut quoscumque parochianos vestros vobis sua¹⁰⁹ peccamina revelantes a quibuscumque casibus penitentialibus vobis a iure vel consuetudinibus aut alias quomodolibet reservatis absolvere valeatis et de commissis penitentiam iniungere quotiens opportunum extitere valeatis, vobis presentis serie licenciam im- ¶^{122r} partimur et quo ad hoc comittimus vices nostras. Sed, ut sit differentia inter dantem et recipientem quodque vultus ovium que circa maiora peccaverunt penes nos cognoscamus, retinemus nobis absolucionem casuum penitentialium qui sequuntur: de decimis et primiciis nisi facta prius restitutione, de sacrilegio, de sententia excommunicationis lata ab hominem vel a iure, de commutatione vel dispensatione voti, de restitutione ablatorum vel male adquisitorum incertorum vel certorum si non extant hii quibus est restitutio facienda vel heredes eorum dumtamen quantitatem quinque solidorum excedant. Ceterum pro aliqua relevationis laboris¹¹⁰ vestri et ut cura animarum dicte ecclesie et alia inibi divina officia melius et solemnus expleantur ut quodcumque vos et subvicarium ac sacristam vestros fueritis occupati seu ad aliquos dies vos aliunde absentare contigerit unum vel duos de presbiteris beneficiatis dicte ecclesie ad audiendas confessiones et missas celebrandum in altari maiori ecclesie supradicte vice nostra deputari et animarum curam eis comitere quociens oportunum fuerit valeatis, nobis tenore presentis licenciam ducimus concedendam nos etenim eisdem beneficiatis audiendi confessiones et absolvendi confitentes et eisdem penitentiam salutarem iniungendi vices nostra potestatem plenariam inpertimur. Ita tamen quod dum ipsi beneficiati predictis missarum celebratione aut animarum cure exercicio taliter propediti persaltim duobus diebus missam in suis beneficiis et propriis altaribus non desinant septimana qualibet celebrare. Nostre tamen intencionis existit per

¶¹⁰⁷ *Esberrat* prima. ¶¹⁰⁸ El 19-9-1351 hom atorgà llicència a a Andreu Dez-Puig, diaca, beneficiat de la catedral, perque es poguera

ordenar de prevere. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 271). ¶¹⁰⁹ *Esberrat* pecca. ¶¹¹⁰ *Esberrat* ad exoneratione.

predicta vos dictum vicarium non eximere quem in dicta ecclesia certum teneatis subvicarium si vos ultra mensem continuum abesse contigerit ab ecclesia antedicta cum onus dicte ecclesie postulet tres esse continue in regimine dicte cure.

Data Valencie, ultima die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[61] Die quinta mensis augusti fuit concessa licencia celebrandi¹¹¹ ad III menses de missis votivis *etc.* in ecclesia de Cocentayna LX solidos Eneco Ortiç, diocesis Tirasonensis, qui de suis literis dimissoriis legitime fidem fecit.

Data Valencie.

[62] Die ultima mensis septembris fuit concessa licencia absentandi a suo beneficio Anthonio Ferrarii, presbitero, beneficiato in ecclesia de Riola, comorandi in civitate Valencie et inibi celebrandi missas votivas *etc.* cuiusque ad summam XX librarum proviso quod memorato vestro beneficio faciatis debite deserviri.

Data Valencie.

[63] Die XX^a mensis septembris fuit data licencia celebrandi C solidos ultra beneficium Exemino de Darocha, presbitero, beneficiato in ecclesia Sancte Crucis ad annum.

Data Valencie.

[64] ¶^{122v} Jacobus, *etc.* Dilectis nobis in Christo Arnaldo Bresconi et Guillelmo Juliani, presbiteris, manumissoribus et exequitoribus ultimi testamenti Johannis de Gramero quondam, salutem in Domino. Cupientes saluti anime dicti deffuncti providere quantum cum Deo possumus vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus de bonis et rebus dicte manumissorie que ad manus vestras perverunt aut pervenient, faciatis fieri ac celebrari pro anima dicti deffuncti semel tantum unum anniversarium quinquaginta solidorum distribuendorum inter clericos qui celebracioni anniversarii interfuerunt antedicti. Non obstantibus quibuscumque emparis, sequestracionibus ipsorum bonorum et rerum huiusmodi manumissorie monitionibusque et mandatis ac sentenciarum et promulgacionibus per nos et¹¹² quoscumque officialis nostris ad instanciam partis vel pro

¶¹¹¹ Ja al sínode celebrat pel bisbe Andreu d'Albalat en 1261 hom disposa que no es permeta a cap clergue foraster celebrar a les esglésies parroquials o d'altres sense la llicència

obtinguda del bisbe o de l'oficial, de la qual farà fer per lletres que demostren que aquests li l'han atorgada. (*Sínodos med.*, pp. 100-101).

¶¹¹² Esborrat aut.

interesse iuris nostri sub quacumque forma vel expressione verborum facitis et habitis quomodolibet vel processis, nos etenim emparas, sequestraciones, moniciones et mandata predicta quo ad dictam quantitatem quinquaginta solidorum tenore presentis ex certa sciencia revocamus, cassamus et penitus annullamus ac pro nullis cassis et irritis haberi volumus et mandamus. Ceterum confitemur vobis dictis manumissoribus quod ad mandatum et districtum nostrum et pro exoneracione anime dicti deffuncti dedistis et solvistis Guillelmo Rausell, vicino loci Popule de Beniguazir CXVI solidos dicte monete restantes sibi ad solvendum ex illis dicte vestris, quas dictus deffunctus dimissit sibi in testamento racione servicii seu laborum predictam itaque quantitatem CXVI solidorum solvistis eidem Guillelmo per modum qui sequitur, videlicet quasdam cuxerias et camberias ferreas et quasdam perpuntas caballi in precium et extimacionem centum solidorum et residuos XVI solidos in peccunia numerata. Unde mandamus cuicumque a vobis de predicta manumissoria computum audituro quatenus predictas quantitates que summa capiunt CLXVI solidorum VI denariorum in vestro computo recipere non obmitat.

Data Valencie, ultima die iulii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[65] *Jacobus, etc.* Dilecto in Christo Vincencio Taybalos, rectori ecclesie loci nostri de Xullella, salutem in Domino. Cum sicut facti experientia nos edocuit puer ille quem vos geritis pro scolari ecclesie antedicte sit modice etatis ita quod vix octavum annum attingit nesciens legere nec cantare nec alias facere quo de cetero, idcirco, volentes super hos debite providere vobis tenore presentis dicimus et mandamus, sub pena centum solidorum de bonis vestris exigenda et nostris erariis aplicanda, quatenus hinc ad festum Nativitatis Domini proxime venturum habeatis et extunc continue teneatis in servicio dicte ecclesie unum scolarem etatis quatuordecim vel quindecim annorum scientem legere pistolas et qui vobiscum cantet in missa et ministret in altari circa officium divinorum. Verum si contingat eundem scolarem a servicio vestro et dicte ecclesie absentari nolumus vobisque sub eadem pena centum solidorum. Mandamus quatenus infra duos menses a die quo dictus scolaris se absentaverit computandos procuretis et habeatis in continuo servicio eiusdem ecclesie alium consimilem scolarem, ita quod sive semel sive pluries scolaris ipse servicium vestrum recusavit dum modo sine fraude attemptatum fuerit vos spacium duorum mensium ad habendum alium habeatis.

Data Valencie, prima die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

Die sabbati, III^a mensis predicti octobris, fuit presentata atque tradita dicta littera ex parte dicti domini episcopi in palacio episcopali Valencie dicto rectori eam recipienti et gratanter acceptanti.

[66] ¶^{123r} *En Jacme, per la gràcia de Déu bisbe de València. Als amats e feels nostres los justícia, jurats e consell del loch nostre de Xul·lèlla. Salut e dilecció. Com la esgleya del dit loch sia molt ruïnosa e en molts lochs affreture de necessària reparació, e nosaltres per ço entenats, segons que es pertany e sots tenguts reparar e millorar la sgleya dessusdita, per tal, nós, atenents los càrrechs als quals sots tenguts en lo temps present, e volents aximateix donar loch que la dita sgleya sia obrada e en son degut estament reduhida, per tenor de la present carta nostra atorgam a vós dits justícia, jurats e consell, e encara volem e manam que tots e qualsevol quints del dit loch deguts del temps de la guerra de Castella, vulla's que pertanguen a nós, vulla's que pertanguen a vós, per qualsevol causa, manera e rahó convertats e despengats en obra e reparació de la sgleya dessusdita, no contrastant qualsevol donació o atorgament per nós feyt a qualssevol vehins del dit loch de certa part dels quints dessusdits. Manants a vós dits justícia qui ara sots e per temps serets, que foragitades totes e qualsevol excepcions en contrari proposades e proposadores, façats de feyt satisfèr e integrar a l'obrer de la dita sgleya tot ço e qualque cosa que serà deguda per rahó dels dits quints.*

*Data a València, lo primer dia del mes d'octubre, de l'any de la Nativitat de nostre Senyor M CCC LXXII.*¹¹³

[67] *Jacobus, etc. Religioso ac dilecto nobis in Christo fratri Jacobo de Sancto Martino, vicario perpetuo ecclesie Beate Marie de Podio nostre diocesis, salutem in Domino. Cum vos circa iuris canonici scienciam hauriendam perhibeamini apud Tholosanum studium totis conatibus insudare, idcirco, attendentes quod volentibus in sciencia proficere que sanctam Dei Ecclesiam reddat multipliciter decoratam. Decet nos benignos ac propicios exhibere ad humilem supplicacionem pro parte vestri propterea nobis factam, vobis licenciam absentandi a vestra ecclesia et tota nostra diocese supradictas et non residendi in eis insistendique predicto seu alteri studio generali ex causa dicte sciencie adiscende hinc ad unum annum continue numerandum ducimus presentis serie concedendam. Proviso tamen quod interim memorata vestra ecclesia in cura animarum aliisque suis officiis et serviciis debite nullatenus defraudetur.*

Data Valencie, prima die octobris, anno a Nativitate Domini M° CCC° LXX° secundo.

[68] *Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Dilecto in Christo Francho de la Volta, clerico, beneficiato in ecclesia monasterii Çaydie suburbii civitatis Valencie, salutem in Domino. Cum vos circa iuris canonici scienciam hauriendam cupiatis totis conatibus insudare, idcirco, attendentes quod cupientibus in sciencia proficere que sanctam Dei Ecclesiam reddit multipliciter decoratam. Decet nos*

¶¹¹³ Ed. *Lengua vulgar*, p. 60.

qui decorem domus Dei tenemur diligere cum ¶^{123v} propheta utiliter providere vobis licenciam absentandi, ab eodem beneficio vestro totaque diocesis Valencie et insistendi alicui generali studio litterarum et recipiendi in absencia ex causa premissa medietatem fructuum et reddituum, prelibati vestri beneficii a prima die madii proxime venienti ad duos annos continue computandos presentis serie ducimus concedendam. Proviso tamen quod de residua medietate dictorum fructuum et reddituum faciatis eidem beneficio iuxta facultates illorum per aliquem presbiterum idoneum in divinis debite deserviri.

Data Valencie, prima die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[69] Jacobus, *etc.* Honorabili et religioso viro domino Arnaldo,¹¹⁴ abbati Vallisdigne, ordinis cisterciensis, Valentine diocesis, salutem in Domino Iesu Christo. Litteras reverendisimi in Christo patris domini Petri, divina providencia archiepiscopi Bituricensi, domini nostri Pape camerarii, patentes et sigillo sui Camerarius officii in cera coloris virmilii que apponita erat in alia cera coloris albi impresso, cum cordono de serico viridis coloris impendenti munitas, non viciatas, non cancellatas, non abollitas nec in aliqua parte corruptas, sed omni carentes prorsus vicio et suspicione presentatas nobis pro parte vestra coram notario publico et testibus infrascriptis recepimus sub hac forma:

«Petrus, miseracione divina archiepiscopus Bituricensis, domini Pape camerarius, reverendo in Christo patri domino .. episcopo Valentino, salutem in Domino. Noveritis quod sanctissimus in Christo pater et dominus noster, dominus Gregorius, divina providencia Papa undecimus, volens venerabilem et religiosum virum dominum Arnaldum, abbatem monasterii Vallisdigne, ordinis cisterciensis, Valentine diocesis, favore prosequi¹¹⁵ gracie specialis et supplicacionibus pro parte ipsius domini Arnaldi porrectis, super hoc inclinatus nobis oraculo vive vocis precepit quatenus ipsum dominum Arnaldum, a presenti Romana Curia absente, mandaremus recipi auctoritate sua apostolica in capellanum honoris eiusdem domini nostri Pape et Apostolice Sedis ac capellanorum honorariorum prefati domini nostri Pape et Sedis iamdicte numero agregari, cum libertatibus, franchisiis ins[...] et aliis in talibus consuetis, nos itaque volentes mandatum eiusdem domini nostri Pape exequ[...], reverenter de interinitate vestra plenam in domino fiduciam obtinentes, recipiendi eundem dominum Arnaldum in capellanum honoris eiusdem domini nostri Pape et sedis Apostolice predictorum ipsumque roquetum, capa et birreto insigniendi et consorcio aliorum capellanorum dicti domini nistri et Sedis Apostolice prefate, cum graciis, libertatibus, exemptionibus

¶¹¹⁴ Arnau Saranyó. Abat del monestir de Sta. Maria de Valldigna (1357-1387). (*DHMRV*, t. IV, p. 83).

¶¹¹⁵ *Esberrat* gracieose.

et aliis privilegiis et immunitatibus consuetis agregandi et ab ipso iuramentum primitus in forma annotata inferius tactis Evangeliiis recipiendi et certa agendi vice nostra que in recepcione capellanorum similium per nos racione nostri camerariati ¶^{124r} officii fieri consueta sunt, potestatem dicte paternitati vestre auctoritate apostolica supradicta concedimus et quo ad ea comittimus vices nostras. Volumus autem quod predicto domino Arnaldo de hiis que in hac parte feceritis vestras concedatis litteras oportunas nosque per vestras <etiam> alias litteras super receptionem et prestacionem iuramenti¹¹⁶ predicti faciatis exinde cerciores ut exinde ipsum dominum Arnaldum in libro quo scribuntur alii capellani valeamus conscribere manu nostra forma autem iuramenti per dictum dominum Arnaldum prestandi talis est:

«Ego, Arnaldus, abbas monasterii Vallisdigne, ordinis cisterciensis, Valentine diocesis, domini Pape capellanus ab hac hora in antea fidelis ero beato Petro sanctaque Romane Ecclesie et domino meo domino Gregorio Pape undecimo eiusque successoribus canonice intransibus non ero in facto consilio vel consensu quod vitam perdant aut membrum vel capiantur mala capcione consilium quod per se vel nuncium suum seu litteras michi credituri sunt signo, verbo vel nutu me sciente ad eorum dampnum seu periudicium nulli pandam si dampnum eorum tractari [...] vero pro posse meo impediam ne fiat. Quod si per me impedire non possem per nuncium aut per litteras eis significare curabo vel illi per quem citius ad eorum noticiam deducatur papatum Romanum et regalia beati Petri et omnia iura Romane Ecclesie que habet ubique manutenebo totis iuribus et deffendam negocia et officia michi a domino Pape vel eius camerario comissa vel comitenda fideliter geram et fideliter procurabo manutenerere [...]ess que mee custodie comittentur <ad> Cameram vel quoscumque alios pertinentes fideliter custodiri et nichil defraudabo de eis nec permittam ab aliquo defraudari, supradicta omnia et singula promitto et iuro attendere et observare sine omni dolo et fraude ac malicia sicut me Deus adiuvet et hec sancta Dei Evangelia.» In quorum omnium et singulorum testimonium ac fidem premissorum presentes litteras sigillo nostri Camerariatus officii impendenti comunitas eidem domino Arnaldo concessimus vestre paternitati predicte dirigendas.

Data Avinione, die quinta mensis iulii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo, indiccione decima, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Gregorii, divina providencia Pape undecimi anno secundo».

Post quarumquidem litterarum presentacionem et recepcionem nobis et per nos ut premittitur factas nos Jacobus, episcopus prefatus, volentes iustis requisicionibus vestri dicti domini abbatis parere et comissa vobis in hac parte exequi reverenter auctoritate dicti domini camerarii seu verius apostolica vos eundem dominum abbatem recepto iurius a vobis ad sancta Dei Evangelia in forma

¶¹¹⁶ *Esborrat* prefati.

annotata superius corporaliter iuramento, in capellanum honoris domini nostri Pape et Sedis Apostolice predictorum recepimus nosque roqueto, capa et birreto presencialiter insignimus ac consorcio aliorum capellanorum dicti domini nostri et Sedis Apostolice prefate ¶^{124v} cum graciis, libertatibus, exempcionibus et aliis privilegiis et consuetis immunitatibus agregamus. In quorum testimonium presentes litteras seu publicum instrumentum per notarium publicum infrascriptum recipi et fieri mandavimus nostrique sigilli fecimus appensione muniri.

Actum et Data Valencie, in palacio episcopali Valencie, quarta die septembris, anno a Nativitate Domini Millesimo CCC^o LXX° secundo.

Presentibus reverendo patre domino Gregorio, episcopo Marrochitano et venerabilis et discretis viris dominis Petro Oliverii, archidiacono Vallensis in ecclesia Oscensis, ac Petro Bordet, rectore ecclesie de Alcoy, diocesis Valentine, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Sig (*en blanco*) num mei Ludovici de Fenollosa, auctoritate regia notarii publici Valencie ac scribe reverendissimi domini nostri episcopi Valentini prefati, qui preinsertarum litterarum [...] requisicioni, iuramenti, recepcioni roqueti ac cape assignacione omnibus aliis et singulis per dictum dominum episcopum et coram eo sic ut premittitur actis et processis una cum prenominitis testibus presens fui eaque omnia de mandato dicti domini episcopi et ad requisicionem dicti domini abbatis recepi et de ipsis presentes litteras publicum instrumentum licet per alium scriptum confeci, cum dicionibus rasis et rescriptis in lineis XII^a ubi videtur «undecimo», XIII^a ubi continetur et res que mee custodie clausique et meo consueto signo signavi cum appensione sigilli prefati domini Valentini episcopi eius iussu, loco, die et anno prefixis, requisitus et rogatus per dictum dominum abbatem in fidem et testimonium premissorum.

[70] Reverendissimo in Christo patri ac domino, domino Petro, divina providencia archiepiscopo Bituricensi, domini nostri Pape camerarii, Jacobus, per eandem episcopus Valentinus, salutem et sinceram in Domino caritatem. Litteras vestre reverendissime paternitatis patentes et sigillo vestri Camerariatus officii in cera coloris virgili que apponita erat in alia cera coloris albi impresso, cum cordono de serico viridis coloris <impendenti> munitas, non viciatas, non cancellatas, non abolitas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, nobis per venerabilem et religiosum virum dominum Arnaldum, abbatem monasterii Vallisdigne, cisterciensis, diocesis Valencie, presentatas¹¹⁷ nos noveritis recepisse quarum tenor sequitur in hunc modum:

«Petrus, etc.».

Iam est in precedenti littera.¹¹⁸

¶¹¹⁷ *Esborat* presentes. ¶¹¹⁸ *Subr.* Iam est in precedenti littera.

Post quarumquidem litterarum presentacionem et recepcionem nobis et per nos ut premititur factas fuimus per antedictum venerabilem dominum Arnaldum instancia debita requisiti ut ad exequcionem dictarum litterarum vestrarum ¶^{125r} procuraremus iuxta traditam in eisdem literis nobis formam. Nos igitur, Jacobus, episcopus supradictus, volentes mandatum et comissionem huiusmodi exequi reverenter auctoritate vestra seu verius apostolica supradicta, ad exequcionem ipsarum litterarum et contentorum in eis processimus in hunc modum: primo enim tactis ab ipso venerabili domino Arnaldo sacrosanctis Evangeliiis recepimus iuramentum ab eo ipseque illud prestitit [*sic*] in forma in preinsertis literis annotata, quo siquidem prestito auctoritate supradicta dictum dominum Arnaldum recepimus in capellanum honoris domini nostri Pape et Sedis Apostolice predictorum ipsumque roqueto, capa et birreto insignimus et consorcio aliorum capellanorum dicti domini nostri Pape et dicte Sedis Apostolice cum graciis, libertatibus, exempcionibus et aliis privilegiis et immunitatibus consuetis duximus agregandum *etc.* fecimus vice nostra que in recepcione capellanorum similium per nos racione vestri Camerariatus officii fieri consueta existunt. De quibus predicto domino Arnaldo nostras concessimus litteras oportunas et presentis vestre reverendissime paternitati transmittimus ut de recepcione et prestacione dicti iuramenti et aliis que vice vestra in hac parte fecimus efficcimini penitus certiores.

Data Valencie, sub sigillo nostro maiori, die quarta mensis septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[71] Die quinta mensis octobris fuit comissa cura animarum ad annum <ecclesie de Cocentayna> Guillelmo Porta, presbitero beneficiato in ecclesia maiori et in capella Sancti Anthonii castri de Cocentayna, ad instanciam venerabilis Petri de Monteforti, canonici Valencie, ipsius ecclesie rectoris, ita quod regendo cum possit dictis suis beneficiis deservire.

Data Valencie.

[72] Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo Johanni Borrell et Guillelmo Vitalis, presbiteris nostre diocesis, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentis curam animarum ecclesie civitatis Xative nostre diocesis et eius parrochie regendam et debite exercendam hinc ad duos annos continue numerandos vobis, ad instanciam dilecti Andree de Podio, vicarii perpetui eiusdem, ducimus harum serie comitendam, circa cuius cure regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudine adhibere quod de aimabus vobis comissis dignam eidem in die iudicii possitis reddere racionem. Non intendentes propterea dictum vicarium eximere ab honore dicte cure nec a residencia

personali in dicta ecclesia facienda, ceterum volentes vobis gratiam facere specialem, ut non obstante salario seu pensione que datur vobis pro regimine dicte cure possitis quilibet vestrum de missis votivis, tricennariis, annualibus et quibuslibet aliis divinis officiis, excepto de substitutis centum solidos regalium celebrare in ecclesia supradicta licencia vobis concedimus per presentes.

Data Valencie, secunda die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[73] ¶^{125v} Die III^a mensis octobris fuit concessa licencia celebrandi ad annum missas votivas, *etc.* Petro de Alcalano, presbitero, beneficiato in ecclesia Sancti Bartholomei civitatis Valencie, ut posit celebrare ad complementum viginti librarum computatis redditibus dicti sui beneficii, qui summam capiunt X libras XVI solidos.

Data Valencie.

[74] Die III^a dicti mensis fuit comissa curam animarum ecclesie Sancti Bartholomei Valencie ad annum fratri Laurencio Rocha, ordinis Sancti Sepulcri, loco et vice fratris Francisci Ribalta, ipsius ecclesie rectoris.

Data Valencie.

[75] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, *etc.* Dilecto in Christo rectori ecclesie de Maçamagrello, diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum nos auctoritate ordinaria et ex comisione generali eiusdem domini episcopi in talibus nobis facta, providerimus Jacobo Solaner, presbitero, de beneficio in dicta ecclesia, per Guillelmum Pinet quondam, sub invocacione Sancti Michaelis instituto,¹¹⁹ vacante per puram et liberam resignacionem Arnaldi Pellicer, presbiteri, ultimi beneficiati illius ipsumque Jacobum rite et canonice investimus de beneficio memorato, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus incontinenti cum per dictum Jacobum Solaner vel procuratorem suum fueritis requisitus ipsum in corporalem possessionem vel quasi illius et omnium iurium et pertinenciarum suorum auctoritate nostra inducatis et deffendatis, inductum faciatisque sibi de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus, proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis, prout interest integre reponderi. Contradictores et rebelles siqui fuerint auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos vobis super hiis et dependentibus seu emergentibus ex ipsis eaque quovis modo tangentibus plenarie comittimus vices nostras. In quorum testi-

¶¹¹⁹ Fundat el 8-3-1340. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 698).

monium presentes fieri iussimus et sigilli officii Vicariatus nostri fecimus impressione muniri.

Data Valencie, III^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.¹²⁰

[76] Jacobus, *etc.* Venerabili et dilecto nostro Petro de Monteforti, canonico Valencie ac rectori parrochialis ecclesie de Cocentayna nostre <Valentinensi> diocesis, salutem in Domino. Cum vos succentoria ecclesie Elnensis et dilectus Fortunius de Congostina, predictam parrochiam de Cocentayna, quas obtinere nuper in manibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Guidonis, divina providencia Portuensis episcopi cardinalis, Apostolice Sedis in hiis partibus legati duxeritis ex causa permutacionis ¶^{126r} huiusmodi resignandas sicque vobis de parrochiali ecclesia de Cocentayna et dicto Fortunio de prelibata succentoria ecclesie Elnense sic vacantibus per eundem dominum cardinalem auctoritate Sedis Apostolice promissum extiterit, prout in literis dicti domini cardinalis inde confectis et sigillo suo inpendenti sigillatis plenius vidimus contineri, idcirco, receptis a vobis in forma solita manuali obediencia et de indemnitatem dicte ecclesie, tactis Evangeliiis, corporaliter iuramento curam animarum dicte ecclesie et parrochie ipsius regendam et debite exercendam, vobis comittimus per presentes. Circa cuius cure *etc.*

Data Valencie, XIII^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[77] Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis et curam animarum regentibus per civitatem et diocesem Valencie constitutis vel eorum locatentibus, salutem in Domino. Ad extollendas discrecionum materias que cotidie oriuntur propter quartas que de iure debitas ecclesiis parrochialibus ex legatis que fuerunt per parrochianos earum in ultimis voluntatibus ordinibus et fructibus ipsorum vobis et cuilibet vestrum in virtute sancte obediencie dicimus et mandamus expresse quatenus in vestris ecclesiis, dum in eis maior convenerit multitudo populi ad divina, publice et alta voce ex parte nostri moneatis generaliter omnes et singulos heredes, manumisores et bonorum deffunctorum detentores quatenus de legatis factis per ipsos deffunctos in eorum ultimis voluntatibus ordinibus fratruum predicatorum, minorum, sancti Augustini et Beate Marie de Carmelo et aliorum fratruum et dominarum monialium dicatarum civitatis et diocese sive ecclesiis eorundem coniunctim seu dimissi quali-

¶¹²⁰ *Al marge esquerre:*

Literam collacionis istius beneficii invenies retro in XLIX cartis sub tali signo (*ma*).

tercumque et quomodocumque quartam partem ipsorum legatorum penes et retineant eamque solvant et tradant dictis parrochialibus ecclesiis sive rectoribus earundem quibus debeat pro iure parrochiali sive canonica porcione et non dictis fratribus nisi alicui eorum alias si secus fecerint imputabitur eis et ab eis et eorum bonis propriis repeteretur eciamque in non parentes huiusmodi nostre monitioni et inobedientes ex nunc ut ex tunc et econtra dictaque canonica monitione premissa in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus.

Data Valencie, VI^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[78] Die XXII^a octobris fuit concessa licencia celebrandi Petro Rovira, presbitero, beneficiato in ecclesia loci de Xàbea, diocesis Valencie, ut posit celebrare in ecclesia de Beniça, dicte diocesis,¹²¹ ultra suum beneficium <ad unum annum> de missis votivis, *etc.* decem libras.

Data Valencie.

[79] ¶^{126v} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Honorabili et religioso viro domino .. priori¹²² monasterii Beate Marie de <Portaceli,¹²³> ordinis cartusiensis, diocesis Valentine, salutem in Filio Virginis gloriose. Noveritis quod die datum ut infra venerabili Johanne Roiç, cive Valencie, et domina Anthonia, uxore sua, in palacio episcopali Valencie, coram nobis personaliter constituit. Cum ipse venerabilis Johannes cupiens ut asseruit in religiosorum consorcio perpetuum Altissimo impendere famulatum et finire utique laudabiliter dies suos, peteret ibidem ab ipsa uxore sua licenciam ingrediendi unam de religionibus approbatis, ipsa in seculari habitum permansura. Ipsa ideo Anthonia volens, ut exposuit dictum Johannem, maritum suum, in suo huiusmodi laudabili proposito confovere gratis, scienter et deliberata mente licenciam et consensum legitimum dicto suo marito prebuit, quod posset ingredi et eciam proficere unam de religionibus antedictis. Et nichilominus prestita predictam Anthoniam eidem Johanni viro suo dicta licencia et per dictum virum ab ipsa uxore sua liberaliter acceptatam, ipsa eadem Anthonia celebravit votum perpetue continencie in posse nostro vovendo, scilicet Domino Deo nostro necnon et iurando ad sancta quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta omnibus diebus vite sue se vivere continenter. Ad hec autem nos habito respectu quod dicta mulier integre oppinionis ita erat, quod nullo marito suspicio habere eam ad secunda vota velle mi-

¶ ¹²¹ *Esberrat* ut possit. ¶ ¹²² Arnau d'Escapulat, profès de Scala-Dei, prior de Porta-Coeli (1366-1376). (Francisco TARIN Y JUANEDA: *La Cartuja de*

Porta-Coeli (Valencia). Apuntes històrics, València, Establecimiento tipográfico de Manuel Alufre, 1897, p. 298). ¶ ¹²³ *Esberrat* Podio.

grare vel quiminus deberet vivere continenter, ut ipsa in seculo remanente et castitatem promissam serviente dictus eius vir ad religionem transire posset, auctoritatem nostram prestitimus et decretum. De quibus omnibus fecimus fieri dictis coniugibus per dilectum Ludovicum de Fenollosa, notarium publicum et scribam dicti domini episcopi, publicum instrumentum ad habendum memoriam in futurum.

Data Valencie, VII^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[80] Secunda die mensis septembris, anni predicti Mⁱ CCCⁱ LXX secundi, fuit comissa curan animarum ecclesie de Moncada ad unum annum, Jacobo de Boniamici, presbitero diocesis Valencie, nullum beneficium obtinenti.

[81] Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Dilecto in Christo Garsie Ferrarii,¹²⁴ rectori¹²⁵ ecclesie loci de Foyos nostre Valentine diocesis, salutem in Domino. Desideria iusta pettentium favore congruo prosequentes votis eorum qui a iuris tramite non discordant libenter nos benignos ac propicios exhibemus. Cum itaque [...] de Albayda et quoddam simplex perpetuum beneficium in altari <beati Andree¹²⁶> Sedis nostre Valencie, per <venerabilem Jacobum de Spelluncis, canonicum in dicta Sedis>, institutum, et dilectus noster Guillelmus Mathei,¹²⁷ prelibatam ecclesia de Foyos et quoddam simplex beneficium per¹²⁸ ¶^{127r} Octavianum de Malferit quondam, sub invocacione Sancte Lucie <institutum,¹²⁹> ecclesias parrochiales ac beneficia que obtinebatis volentes illa ex certis licitis causis ad invicem permutare, die presenti et subscripta in manibus nostris libere duxeritis resignandi. Nosque sub futuro consensu et firma honorabilibus capituli eiusdem Sedis, qui una nobiscum collacionem et provisionem habet prefati beneficium Sancte Lucie <necnon et sub consensu venerabili Jacobi d'Esplugues, patroni ut fertur dicti beneficii Sancti Andree,> resignaciones has gratanter duxerimus admittendas, idcirco, antedictam ecclesiam de Foyos vacantem modo premissis¹³⁰ ad collacionemque nostram et quamvis aliam dispositionem pleno iure spectantem vobis dicto Garsie tanquam bene merito conferimus et assignamus et vos instituimus in eadem vobisque de illa providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis, et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus. Proviso tamen quod in dicta ecclesia faciatis residenciam

¶¹²⁴ En 1359 apareix a la documentació un Garcia Ferrer com a rector de Cocentaina. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 690). ¶¹²⁵ *Esberrat* parrochialis. ¶¹²⁶ *Esberrat* Lucie. ¶¹²⁷ En 1359 apareix a la documentació un Guillem Matheu, domèstic

del bisbe i beneficiat de la catedral en el benefici de Sta. Llúcia. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 622). ¶¹²⁸ *Esberrat* venerabilem Jacobum de Spelluncis, canonicum dicte Sedis. ¶¹²⁹ *Esberrat* Andree. ¶¹³⁰ *Esberrat* vobis.

personalem ei debitum et assuetum officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit. Nobisque et successoribus nostris¹³¹ sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicte ecclesie vendere seu alias quovis modo alienare presumatis absque nostri vel successorum nostrorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicte ecclesie reducatis et illam manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus omnibus et singulos parrochianis dicte ecclesie et aliis quibusvis personis que eidem ecclesie in aliquo quomodolibet teneantur presentibus et futuris, quatenus vos de cetero in rectorem dicte ecclesie habeant et teneant vobisque integre et complete respondeant de omnibus eiusdem ecclesie fructibus, redditibus, proventibus, oblationibus et obventionibus cunctisque aliis iuribus et pertinentiis universis, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes prenominato Guillelmi Mathei,¹³² vestro immediato predecessori, nuncque rectori dicte ecclesie de Albayda, quatenus una vobiscum ad dictam ecclesiam et alia loca de quibus expediens fuerit personaliter accedat et vos in corporalem possessionem vel quasi dicte ecclesie et omnium eius iurium et pertinentiarum inducat inductuque deffendat ac faciat vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem ecclesie fructibus, redditibus, proventibus, oblationibus et obventionibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis, <prout interest> integre responderi. Contradictores et rebelles siqui fuerint auctoritate nostra iamdicta per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos eidem Guillelmo Mathei super hiis et dependentibus seu emergentibus ex ipsis ||^{127v} eaque quovis modo tangentibus plenarie comittimus vices nostras. Ceterum de discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes curam animarum dicte ecclesie de Foyos et parrochie ipsius regendam et debite exercendam¹³³ vobis¹³⁴ ducimus comittenda. Circa cum cure et regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere quod de animabus vel commissis dignam eidem in die iudicii valeatis et reddere rationem. In quorum testimonium presentes vobis fieri et sigilli nostri appensione iussimus comuniri.

Data Valencie, prima die ianuarii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[82] Universis et singulis presentes litteras inspecturis. <Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis reverendissimi> Jacobi, miseracione divina episcopi Valentini, salutem et gaudium consequi sempiternum. Universitati vestre notum facimus per presentes quod die iovis que fuit VI^a dies decembris, anno a

¶¹³¹ *Esberrat* sis. ¶¹³² *Esberrat* olim aptus.
 ¶¹³³ *Esberrat* ducimus. ¶¹³⁴ *Esberrat* presentes.

Nativitate Domini M^o CCC^o LIX°, reverendus in Christo pater dominus Vitalis, <bone memorie episcopus Valentini,> predecessor noster, <dicti domini episcopi loci> ecclesia de Xàbea diocesis Valencie visitacionis officium exercens, contulit primam tonsuram Guillelmo Cardona, filio Guillelmi Cardona, dicti loci de Xàbea, litterato et de legitimo matrimonio procreato, prout habet in <libro seu> registro Ordinum¹³⁵ dicti¹³⁶ domini <Vitalis,> in quo nomina illorum qui ad tonsuram et alios ordines <eius tempore et vita> promoti fuerunt scripta et continuata, sicut legimus et vidimus contineri. In cuius rei testimonium presentes litteras fieri fecimus nostri sigilli¹³⁷ appensione munitas.

Data Valencie, XVI^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.¹³⁸

[83] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini. Universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis Valencie eorumque locatenentibus ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino Iesu Christo. Cum pro parte reverendissimi in Christo patris et domini, domini Petri, sancte Terraconensis ecclesie archiepiscopi, fuerint nobis presentate transsumpto autentico taliter quod eis potest et debet fides plenaria adhiberi quedam littere reverendissimi in Christo patris et domini, domini Egidii, divina providencia episcopi Tusculanensis, sancte romane Ecclesie cardinalis, auditoris et comissarii per dominum nostrum Papam specialiter delegati, in et cum quibus idem dominus cardinalis in effectu mandat dicto archiepiscopo et aliis dominis episcopis suffraganeis suis, vicariusque et officialibus eorum ac universis et singulis prelati et personis ecclesiasticis provincie Terrachonensis, quod denuncient et denunciari faciant excomuni- ¶^{128r} catum venerabilem Francischum Rome,¹³⁹ vicecancellarium domini regis, pro eo quia licet pluries monitus, requisitus et citatus in terminis sibi ad hoc peremptorie ac pro monicione canonica assignatis, noluit respondere quibusdam capitulis coram

¶¹³⁵ Tot i que tenim notícia de l'existència de llibres d'Ordes ja en el s. XIV, que eren guardats a l'Arxiu de la Cúria episcopal, actualment només es conserven a l'Arxiu Diocesà de València dos d'aquests llibres, però d'època posterior, l'un que comprén des de 1402 fins 1421 i l'altre des de 1522 fins 1532. Sobre el primer s'han fet dues tesis de llicenciatura dirigides per mi: Luisa TOLOSA ROBLEDÓ: «El «Liber Ordinum» (1402-1406) de la diócesis de València», València, Universitat de València, 1983, i Vicenta GARCÍA JUAN: «El «Liber Ordinum» de la diócesis de

Valencia (1407-1411)», València, Universitat de València, 1985 A l'Arxiu del Baró de Llaurí i al Fons de Documentació Eclesiàstica s'ha conservat un altre llibre que comprén des de 1463 fins 1478. ¶¹³⁶ *Esborrat* predecessoris. ¶¹³⁷ *Esborrat* impr. ¶¹³⁸ Ed. *Visitas pastorales*, pp. 459-460. ¶¹³⁹ Francesc Roma, vicecanceller de Pere IV (1357-1374). (Francisco SEVILLANO COLOM: «Apuntes para el estudio de la cancellería de Pedro IV el Ceremonioso», *Anuario de Historia del Derecho Español*, XX (1950), pp. 137-241, en concret p. 199).

dicto domino cardinali, iudici et comissario, qui supra per venerabilem et discretum virum magistrum Albertholum de Mediolano, procuratorem fiscalem domini nostri Pape, contra dictum venerabilem Francischum datis super oppressionibus, dampnis et gravaminibus que inferunt dictis dominis archiepiscopo, episcopis, prelatiis et aliis personis ecclesiasticis dicte provincie Terrachonense et ecclesiis, beneficiis, locis et bonis eorumdem, idcirco, volentes vobis iniuncta et mandata exequi ut tenemur et nichilominus vitare penas et sentencias latas in illos qui non fecerint que mandantur vobis et cuilibet vestrum tenore presentis in virtute sancte obediencie et sub excommunicationis penam, dicimus et mandamus quatenus prenominatum venerabilem Francischum Rome, racione premissa, excommunicatum in ecclesiis vestris singulis diebus dominicis et festivis, dum populus ad divina convenerit, publice nuncietis, evitetisque ac faciatis ab aliis arcus evitari tantum et tamdiu donec de predictis absolutionis beneficium a dicto domino cardinale, auditore et comissario, qui supra vel eius superiore obtinuerit de predictis et aliud receperitis in mandatis.

Data Valencie, XV^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[84] Die XXVIII^a septembris, fuit concessa licencia absentandi Johanni Gonçalveç, presbitero, rectori ecclesie de Vilamarxant, diocesis Valencie, ut possit se absentare a dicta sua ecclesia et in civitate Valencie persistere et ibidem celebrare quinque librarum de missis votivis, *etc.* hinc ad duos annos continue numerandos.

Data Valencie.

[85] Die predicta fuit comissa cura animarum dicte ecclesie de Vilamarxant Petro de Tavascant, presbitero diocesis Valencie, ad instanciam dicti rectoris, hinc ad unum annum *etc.*

Data Valencie.

[86] Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Dilectis in Christo universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis nostre Valencie eorumque locatinentibus, salutem in Domino. Querelam gravem dilecti Petri Bramon, rectoris ecclesie de Luxén¹⁴⁰ dicte diocesis, accepimus continentem quod nonnulli parrochiani vestri, qui elemosinas et alia grata caritatis subsidia, quas devocio fidelium ad capellam Corporis Christi de Luxén transmittit, nomine eiusdem vel procuratoris sui cum bacino colligunt in dictis vestris eccle-

¶ ¹⁴⁰ *Esbornat* nostre.

siis sive extra, elemosinas ¶^{128v} occupare dampnabiliter non verentur et ut eorum protervia religio reputetur dicunt quod dictas elemosinas propriis manibus ad dictam capellam volunt adducere vel illam pro illis certis iocalibus honorare. Propter quod <idem rector> nobis humiliter supplicavit ut cum sibi nimis onerosum esset pro singulis querelis ad presentiam <nostram> habere recursum providere sibi super hoc de opportuno iusticie remedio deberemus. Nos itaque suplicationem humilimus rationi non dissonam reputantes, vobis et cuilibet vestrum tenore presentis dicimus et mandamus quatenus si quando dictus rector vel eius procurator pro eo apud vos querimoniam <deposuerit> de predictis, illos quos dictus rector vel eius procurator vobis nominaverit, prout vobis¹⁴¹ parrochiani <suberunt> ex parte nostra diligentius et attentius moneatis eisque nichilominus sub excommunicationis pena districtius iniungatis quatenus quidquid ex questu seu elemosinis supradictis nomine dicte capelle Corporis Christi pro eas habitis et collectis <habuerint>¹⁴² seu <apud eos remanserint>, omni fraude et dolo cessantibus, tradant et deliberent dicto rectori vel procuratori suo integraliter cum effectu nec aliquid proinde <pectent vel> retineant, nisi ab eodem rectore vel procuratore suo liberaliter sit concessum. Certificantes nobis pro vestras litteras si et, prout ac quando per dictum rectorem vel procuratorem ipsius fueritis requisiti quidquid egeritis in predictis.

Data Valencie, XXI^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[87] Bernardus, *etc.* Dilecto in Christo Bartholomeo d'Aliaga, vicino Valencie, detentori bonorum que quondam fuerunt Francische d'Aliaga, mulieris, comorantis in parrochia Sancte Crucis civitatis predictae, defuncte, salutem in Domino. Cum dicta defuncta debitum nature persolvens, diem extremum clauserit nullo pro eam condito testamento; et nos velimus eius saluti anime <de remedio> providere vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus de bonis predictae defuncte faciatis celebrari in ecclesia Sancte Crucis predictae missas pro anima ipsius defuncte usque ad quantitatem seu summam quindecim solidorum. Nos enim mandamus cuicumque et vobis de bonis predictis conpotum audituro quatenus vos ei exhibente <presentis et> albaranum pro quod apareatis vos alicui presbitero dictorum missarum celebrandarum exsolvisse in vestro compoto recipere non omitat.

Data Valencie, prima die octobris anno predicto.

¶¹⁴¹ *Esberrat suberunt.* ¶¹⁴² *Esberrat remanserint.*

[88] ¶^{129r} Jacobus, *etc.* Venerabilibus et discretis viris abbatis, abbatissis, prioribus, decano, prepositis, archidiaconis, rectoribus, vicariis perpetuis et aliis ecclesiarum et monasteriorum prelati, ipsorumque vicesgerentibus capitulis quoque ac conventibus ecclesiarum et monasteriorum, ceterisque personis ecclesiasticis, secularibus et regularibus, exceptis et non exceptis, cisterciensis, cartusiensis, sanctorum Benedicti et Augustini et aliorum ordinum et domorum Hospitalis Sancti Iohannis Ierosolimitani, Sancte Marie de Muntesia, Sancti Iacobi et Calatravensis magistris, prioribus, comendatoribus et preceptoribus per civitatem et diocesem nostram Valencie constitutis seu in ea bona et redditus ecclesiasticis obtinentibus, eorumque camerariis, procuratoribus, administratoribus negociorum suorum, gestoribus et peccuniarum receptoribus ac locatentibus eorundem quibuscumque nominibus et officiis censeantur, salutem in Domino Iesu Christo. Cum reverendissimus in Christo pater et dominus Petrus, sancte Terrachonense ecclesie archiepiscopus, per suas litteras, quarum copiam vobis mitimus, nostro sigillo sigillatam, mandaverit nobis ut infra viginti dierum spacium solvamus sibi vel solvi faciamus in civitate Terracone nostris fortuna periculo et expensis duos mille octingentos septem solidos et decem denarios barchinonenses, in quibus talliavit nos et vos et clericis nostre diocesis exemptum et non exemptum in quantitate viginti quatuor milium sexcentorum quadragintaquinque solidorum ipsum dominum archiepiscopum et alios suffraganeos suos et clerum ipsorum necnon capitula, collegia, conventus et monasteria, universasque alias personas ecclesiasticas, seculares et regulares exemptas et non exemptas ac episcopos Maioricarum et Elnensis contingentis solvere in maiori suma florenorum quam reverendissimus in Christo pater et dominus, dominus Bernardus, divina providencia Portuensis episcopus cardinalis,¹⁴³ in Castella et Legionis, Aragonum, Portugalie et Navarre regnis ac terris et locis aliis huiusmodi regnorum regibus subiectis Apostolice Sedis legatus per dictum dominum Terrachonensem archiepiscopum necnon et per dominum archiepiscopum Cesaraugustanum pro se aliisque prelati et personis, collegiis et conventibus supradictis infra regni Aragonum limites constitutis, mandavit sibi exsolvi pro procuracione seu provisione sua trium mensium seu nonaginta dierum a die XIII^a mensis augusti, que fuit ultima nonaginta dierum seu trium mensium immediate precedencium exclusive continue et immediate computandorum, per quod tempus intendit in huius sua legatione sine dubio remanere, prout in copia dicti executorii processus domini legati nobis per dictum dominum archiepiscopum Terraconensem transmissa videbatis contineri. Et nos Jacobus, episcopus Valentinus prefatus, volentes ¶^{129v} vitare penas et sententias contentas tam in dicto processu exequatorio quam in dictis literis

¶¹⁴³ Bernard de Albià. Bisbe de Rodez (*Ruthe-*
nen.). El 18-12-1338 fue promogut cardenal del
títol de St. Ciriac *in thermis*. Després bisbe Por-

tuen. (1349). Anomenat generalment «Ruthe-
nensis». Morí el 23-XI-1350. (*Hierar. Catholica*,
p. 17).

domini archiepiscopi, dictam sumam seu quantitatem duorum milium octingentorum septem solidorum et decem denariorum procuraverimus dicto domino archiepiscopo vel cetero per eum colectorum ad hoc designato Terraconense infra tempus debitum transmitendam, sicque pro huiusmodi quantitatis et pro sumptibus hac occasione iam factis et de cetero faciendis talliam inter nos et vos indixerimus ad rationem XVII denariorum pro libra secundum taxationem decime decimate, idcirco, auctoritate dicti domini legati seu verius apostolica nobis in et cum dicto processu exequutorio nobis in hac parte comissa vos omnes et singulos supradictos tenore presentis requirimus et monemus, vobisque dicimus et mandamus quatenus hinc ad quintam decimam diem mensis novembris proxime sequenti, quem terminum nobis et cuilibet vestrum uno edicto pro tribus et pro monitione canonica peremptorie assignamus ut parcatur laboribus et expensis solvatis vel solvi faciatis in civitate Valencie vestris periculo dilecto Berengario de Rebullo, presbitero in Sede nostra Valencie celebrante, colectorum ad hoc deputato, partem vos et quemlibet vestrum in predicta tallia solvere cotingentem, non obstantibus quibusvis privilegiis, indulgenciis, literis apostolicis vobis dictis dominis abbati, abbatissis, prioribus, capitulis, conventibus, magistris, preceptoribus et comendatoribus, aliis personis ecclesiasticis exemptis ab Apostolica Sede concessis, que dominus noster Papa in et cum suis literis in copia dicti processus exequutorii insertis, que ad contributionem premissorum voluit non obstare. Alioquin, in omnes et singulos vestrum qui mandatis et monitionibus vestris huiusmodi non pervenerint cum effectu nunc ut extunc et econtra hac nostra canonica monitione premissa in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus et ecclesias ac monasteria nostra ecclesiastico supponimus interdicto. Redditis litteras portitori diem quam vobis presentatas fuerint in dorso manu propria rescribentes alias relationi latoris fidem adhibebimus pleniorum.

Data Valencie, XX^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[89] Jacobus, misericordie divina episcopus Valencie. Attendentes quod in loco de Quart, nostre Valentine diocesis, est quedam confratria sub vocabulo beati Michaelis et ad ipsius honorem ac reverentiam <instituta fuit dataque operibus> caritates,¹⁴⁴ cuius confratres semel in anno in festivitate, scilicet dicti beati Michaelis¹⁴⁵ consueverunt apud dictam ecclesiam in unum convenire, et festum predictum solemniter celebrare. Et propterea, pro parte vestri venerabilis et religiosi fratris Johannis Arbucii, maioris dicti loci de Quart, et confratrum ipsorum fuerit nobis humiliter supplicatum ut littere aliquem in dicta ecclesia ¶^{130r} consignare et concedere dignemur pro erigendo quodam altari sub invocacione dicti

¶¹⁴⁴ *Esberrat* operibus quod est fundata. ¶¹⁴⁵ *Esberrat* consueverunt et.

sancti, in quo iidem confratres missas ad honorem ipsius facere valeant celebrari, idcirco, supplicacioni huiusmodi benigniter admissa ut devotis dictorum confratrum circa opera laudabilia augeatur damus et concedimus <licenciam> vobis dicto maioralis et confratribus supradictis quod in loco congruo, ad noticiam rectoris dicte ecclesie, posses intus eandem ecclesiam unum altare sub dicto vocabulo et propter et in eo missam ac missas <quotiens ac quando eis videbitur> facere decantari. Quibuscumque ordinationibus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo. Mandantes predictis rectori <eiusque locumtenenti> ex certa sciencia et expresse quatenus locum competentem vobis consignare debet in quo predictum altare erigi valeat et, erecto, missas inibi permittat¹⁴⁶ enim alta voce et solemniter¹⁴⁷ celebrari. Et alias premisa omnia teneat firmiter et observet et contra non veniat aut aliquem contravenire faciat aut permittat aliqua racione. In cuius rei testimonium presentes fieri et sigillo nostro appensione iussimus comuniri.

Data Valencie, XVII die octobris, anno a Nativitate Domini M° CCC° LXX° secundo.

[90] Bernardus, *etc.* Dilectis in Christo vicario perpetuo <ac beneficiatis> ecclesie maioris ville Algezire diocesis Valencie <et beneficiatorum loco substitutis,> salutem in Domino. <Pervenit> ad audienciam nostram¹⁴⁸ veridica sed utique admodum displicibili relacionem et conquestionem ex parte iuratorum et proborum hominum dicte ville quod vos¹⁴⁹ voluntates et ordinationes defunctorum, qui beneficia vestra instituerunt, et vos ad interesendum omnibus horis divinis ad diuturnis <vos> coartasse noscuntur te[...] violantes et usum et bonos mores et antiquam observantiam eiusdem ecclesie delere si potueritis acceptantes, et vestram in hiis desidiam ac inhervam anpliantes cessastis diu est et cessatis ad matutinas consurgere¹⁵⁰ et matutinorum divina officia decantare et tantam audaciam non sine vestrarum animarum periculo presumsistis, quod ianuis ipsiusque ecclesie clausis tota nocte remanentibus divine laudis organa amituntur, ex quo beneficiorum contempnitur institutio ¶^{130v} murmur subsequitur et crescit indevocio plurimorum, idcirco, volentes super hoc de salutari remedio providere et vos quos rumor Domini non compescit ad hoc pene formidine cohibere volumus, ordinamus et mandamus vobis dictis beneficiatis et beneficiatorum loco substitutis quatenus vestrum, qui per dictum vicarium aut subvicarium requisiti, deputati et consignati fueritis, una die et alii sex altera die ad matutinam consurgere studeatis easque alta voce et solemniter in predicta ecclesia hora solita decantare sic quod alternis vicibus per suos vestrum simul cum dicto vicario vel subvicario

¶¹⁴⁶ *Esberrat modo debito celebrari et divinum.* ¶¹⁴⁷ *Esberrat fieri.*

¶¹⁴⁸ *Esberrat displicibili.* ¶¹⁴⁹ *Esberrat non verentes.*

qualibet die in septimana matutinorum iubilum decantetur et fiat ipsorum officium sicut decet. Alioquin, quemcumque vestrum dictorum beneficiatorum et substitutorum, qui taliter moniti et electi sunt deputati, ad dictas matutinas consergere et eis interere neglexeritis penam duodecim denariorum pro qualibet vice qua in hiis deffeceritis incurrere volumus ipso facto, nisi infirmitas vel alia inevitabilis causa vos ab inde reddiderit excusatos. Mandantes vobis dicto vicario et subvicario quatenus de anniversariis et aliis percaciis dicte ecclesie puniatis eos qui in premissis deliquerint retinendo dictam penam duodecima denariorum eamque distribuendo inter alios qui matutinis interfuerint, illa die certificantes nos dictos vicarium et subvicarium quod nisi dictam penam retinueritis et distribueritis ut est dictum pro unaquaque vice qua in hiis culpabilis repertus extiteritis pena condigna de rebellione et obediencia puniemus, quam ullam reperta venia de bonis vestris propriis faciemus exigere et levare.

Data Valencie, XXIII^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[91] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Martino Sancio d'Oblites, rectori ecclesie de Pardines nostre diocesis, salutem in Domino. Cum vos, prout nobis aseruistis de redditibus ipsius ecclesie qui summa quadraginta librarum regalium anno quolibet non excedunt non positis vitam vestram comode supportare accentis omnibus et aliis que pro ipsa vestra sustinere oportet, idcirco, ad humilem vestri supplicationem ac eciam ex quibusdam iustis causis que ad faciendum vobis gratiam infrascriptam merito non inducunt ut unam missam tantum quamlibet septimana in ecclesia Sancte Caterine ville Algezire celebrare positis tenendo et regendo ipsam vestram ecclesiam pro quodam beneficio quod obtinetis in dicta ecclesia Algezire et nullum aliud servicium propter dictam missam teneamini facere presertim cum ipsius benefiici redditus vix ad¹⁵¹ <quatuordecim> libras, prout intelleximus anno quolibet ascendant et pro ipsis non poset inveniri presbiter qui continue in dicta ecclesia Algezire residere nec vitam suam comode sustentare; vobis tenore presentis licenciam impertimur et concedimus facultatem quas durare volumus quamdiu fuimus episcopus Valentinus.

Data Valencie, XX die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

¶¹⁵⁰ Al sínode celebrat en 1298 pel bisbe Ramon Despont llegim en la constitució 24 que amonesten als rectors i vicaris que descuren d'alçar-se a l'hora escaient per a matines i tocar per a l'ofici de

matines i són negligents en el compliment de tots els deures del seu ofici perquè a l'hora escaient vagen a la seua església a complir aquestes matines. (*Sínodos med.*, pp. 212-214). ¶¹⁵¹ *Esbordat* decem.

[92] ¶^{131r} Nos Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Attendentes quod Johannes de Bayona, senior, quondam vicinus ville Algezire, in testamento per eum condito et nobis ad oculum hostenso inter alia instituit sibi universalem heredem Caterinum de Bayona, filium suum, <hoc> adiecto quod si forte dictus Caterinus obierit infra annos pupillaris etatis vel sine filiis legitimis, voluit dictus testator quod de bonis que dicto filio suo dimitebat foret in monasterio Sancti Augustini dicte ville Algezire quendam capellam, ad cuius dotacionem et construcionem idem testator duos mille solidos regalium dimisit seu eciam assignavit, de quibus duobus mille emerentur centum solidos censuales, qui semper et annuatim darentur pro missis celebrandis in dicta capella pro ipsius anima testatoris. De residuo autem dictorum bonorum testator antedictus voluit et ordinavit emi censualia que semper darentur et distribuerentur pro anima sua puellis maritandis de parentela sua dum invenirentur sin autem darentur et distribuerentur aliis puellis maritandis extraneis, prout hec et alia in testamento testatoris antedicti vidimus lacius contineri. Scientes insuper ac certi existentes quod post dicti testatoris obitum decessit dictus Caterinus de Bayona, filiis legitimis non relictis, propter quod capella antedicta habet et debet construi et de residuo dictorum bonorum sunt empta et habent eciam emi censualia, que distribui habent et dari puellis maritandis, prout dictus testator disposuit et mandavit. Verum quia pro parte vestri dilecti in Christo Anthonii Boqueti,¹⁵² vicini ville Algezire, sit nobis expositum reverenter, quod cum vos sitis de affinitate et parentela dicti testatoris et habeatis duas filias ex legitimo matrimonio, quarum altera maior que Caterina nuncupatur in pupillari etate tamen constituta queque in brevi annuente Domino erit satis ydonea ad matrimonium contrahendum; et quod vobis non suspetunt facultates de quibus habito respectu ad vestri statum et condicionem competentem dotem dicte filie vestre comode constituere non¹⁵³ possetis propter quod nobis humiliter supplicastis quatenus de censualibus elemosine antedicte per dictum testatorem ordinate et deputate erogari puellis de parentella sua maritandis amore Dei et intuitu pietatis et pro anima testatoris antedicti aliquam competentem quantitatem in adiutorium matrimonii dicte filie vestre dignaremur concedere sive dare. Nos vero dicta vestra supplicacione benigne admissa cum nobis constet plenarie per informacionem per nos inde habita de premissis et signanter quod vos et dicte ¶^{131v} filie vestre estis dicto testatori affinitatis debito et sanguinis nexu fatis propinquo gradu coniuncti. Propterea hiis et aliis moti que ad huiusmodi gratiam concedendam nos racionabiliter induxerunt triginta libras regalium Valencie ex censualibus dicte elemosine, ut premititur deputatis iam collectis vel in futurum colligendis amore Dei et intuitu in

¶¹⁵² Antoni Boquet, justícia d'Alzira en 1369 i 1390, jurat en 1351, 1352, 1355 i 1359 i conseller en 1370, 1379, 1381, 1384, 1391, 1395

i 1396. (*Llibre statuts*, pp. 34, 35, 37, 45, 51, 57, 58, 65, 83, 85, 88, 101, 102, 116, 120, 121).

¶¹⁵³ *Esberrat* potestis.

etatis et pro anima dicti testatoris vobis dicto Anthonio Boqueti in adiutorium matrimonii dicte Caterine, filie vestre, cum presenti ducimus concedendos. Volentes et expresse harum serie declarantes quod si dicta Caterina, filia vestra, quod absit decessit ante quam nubat. quod dicte triginta libre in adiutorium matrimonii altera filie vestre que tunc vivet sint et intelligantur esse concesse, eidemque dicto casu concedimus atque damus, mandamus presentis tenore manumissoribus¹⁵⁴ testamenti dicti Johannis de Bayona et procuratoribus, regentibus seu administratoribus dicte elemosine seu censualium predictorum presentibus et qui pro tempore fuerint, quatenus predictas triginta libras de censualibus iam collectis vel quasi primo colligendis, statim vobis tribuant et exolvant, ullo alio mandato a nobis nullatenus expectato. Quoniam ipsis manumissoribus seu adminiaturatoribus exhibentibus seu hostendentibus presentem et apocham seu cautelam de triginta libris antedictis. Mandamus procuratori Christi pauperum vel alii seu aliis ab ipsis manumissoribus seu administratoribus computum audituro seu audituris, quatenus dictam quantitatem peccunie in eorum computo recipiant ad admittant. In cuius rei testimonium presentem litteram papiream nostram vobis fieri iussimus sigillo nostro munitam.

Data Valencie, XX prima die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[93] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Berengario de Podio, presbitero diocesis Gerundensis, salutem in Domino. Quamvis vos litteras comendaticias seu dimissorias diocesano vestro non duxeritis obtinendas, quia tamen relacionem fidedignorum testium et alias nobis constat vos esse in sacerdocio constitutum et bone conversacionis et vite, idcirco, ad humilem supplicacionem vestri propterea nobis factam vobis licenciam celebrandi in quibusvis ecclesiis civitatis et diocesis Valencie, hinc ad unum annum continue numerandum missas votivas, tricennaria, annualia substituta et quemlibet alia divina officia usque ad summam viginti librarum regalium ducimus presentis serie concedenda. Mandantes per easdem universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis predictarum eorumque locatentibus ¶^{132r} quatenus cum ad eorum ecclesias declinaveritis presentes comittimus permittant vos libere susceptis ministrare ordinibus ac divina officia celebrare.

Data Valencie, VI^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

¶¹⁵⁴ A diversos sínodes s'insisteix als rectors i vicaris que amonesten en les seues esglésies a tots els marmessors i hereus que no compleixen la

voluntad dels difunts, com podem llegir a la constitució 5 del sínode celebrat pel bisbe Vidal de Blanes en 1368. (*Sínodos med.*, pp. 275-276).

[94] *Jacobus, etc. Dilecto in Christo Guillelmo Mathoses, diacono, beneficiato in capella Sancti Bartholomei parrochie ecclesie loci de Xàbea nostre diocesis, salutem in Domino. Cum tu circa litterarum scienciam hauriendam cupias, ut percepimus, totis conatibus insudare et non habeas unde tibi in libris et aliis necessariis providere habeas bono modo, idcirco, attendentes quod volentibus in sciencia proficere que sanctam Dei Ecclesiam reddit multipliciter decoratam decet nos qui decorem domus Dei tenemur diligere cum propheta benignos ac propicios exhibere, ad humilem supplicationem pro parte tua propterea nobis factam tibi licenciam recipiendi in ausencia fructus et redditus beneficii prelibati presentis serie ducimus concedendam. Proviso tamen quod pro servicio dicti beneficii sexaginta solidos regalium solvere tantum modo tenearis, verum cum dicta capella distet quasi unam leucam a loco predicto et occasione guerre Castelle suis debitis ornamentis fuerit destituta et alias in ipsa divinum officium de presenti non posset comode celebrari, concedimus tibi dicto Guillelmo Mathoses quod servicium et celebracionem dicti beneficii usque ad summam dictorum LX solidorum facere fieri valeas in parrochiali ecclesia antedicta, presentibus post <tres> annos minime valituris.*

Data Valencie, ultima die madii, anno a Nativitate Domini M° CCC° LXX° secundo.

[95] *Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus. Dilectis in Christo universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis Valencie vel eorum locatenentibus ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino. Cum venerabilis Arnaldus de Avicenda, clericus, bacallarius in utroque iure, iudex et comisarius in causa seu questione que inter procuracionem fiscalem nostrum ex parte una, et Eximinum Luppi de Pomario,¹⁵⁵ habitorem ville Algezire nostre diocesis, de usurarum¹⁵⁶ termine difamatum ex altera, vertebatur per nos specialiter delegatus sentencialiter pronunciaverit et declaraverit dictum Eximenum Lupi de Pomario tamquam usurarium manificium et publicum incidisse in incurrisse penis in Lateranense consilio esset contra usurarios¹⁵⁷ editas ac eciam promulgatas decernens ipsum ad comunionem altaris non esse ulatenus*

¶ ¹⁵⁵ Eximén López de Pomar, conseller d'Alzira en 1370, justícia en 1379 i jurat en 1380. (*Llibre statuts*, pp. 65, 83, 108). ¶ ¹⁵⁶ En el sínodo celebrat en 1296 pel bisbe Ramon Despont hom ordena a la constitució 34 que quisevulla que fora trobat usurer públic i manifest, *ipso facto* quede vinculat amb sentència d'excomunicació, i no siga admés a sepultura eclesiàstica fins que, en la mesura que ho permeten les seues pos-

sibilitats, haja satisfet plenament de les usures a aquells als quals ha de ser feta la restitució. En açò mateix insiteix el sínodo celebrat pel bisbe Vidal de Blanes en 1368, en la constitució 4. (*Sínodos med.*, pp. 200–202 i 273–274 respectivament). ¶ ¹⁵⁷ Concilium Lateranense IV. Const. 67. «De usuris Iudaeorum». (*Conciliorum Oecumenicorum Decreta, Bolonya*, Istituto per le scienze religiose, 1973, pp. 165–166).

ad intendum nec eius oblationes aliquis recipere audeat quovis modo et casu quo ipsum ante penitentiam et satisfactionem ab hoc seculo migrari contingant ipsum nullus¹⁵⁸ audeat ad ecclesiasticam sepulturam admitere sub penis in dicto Lateranense concilio stantis, prout hec et alia in sententia sive procuracione predicta laicius et serius sunt contenta, idcirco, exequentes pronunciacionem sive sententiam supradictam volumus vobisque in virtute sancte obediencie tenore presentis dicimus et mandamus quatenus predictum Eximinum Luppi tanquam usurarium manifestum excommunicatum ¶^{132v} in ecclesiis vestris singulis diebus dominicis et festivis in missa, quando maior pars populi ad divina conveniret publice nunciantes nec enim ad comunionem altaris admitere nec eius oblationes recipere aliquatenus presumatis. Et si ante penitentiam et satisfactionem decesserit non tradatis eum ecclesiastice sepulture. Insuper cum dictus comisarius cum eadem sententia pronunciaverit et decreverit quodcumque testamentum a dicto Eximinio factum vel imposterum faciendum ante emendacionem et satisfactionem predictas vel psaltem ante primam caucionem super hoc a iure ordinatam non esse recipiendum vel admittendum ab aliquo iuris ipsum cause ipso iure irritum ex inane, idcirco vobis per hac easdem dicimus et mandamus quatenus singulis diebus dominicis et festivis in missa hora in talibus assueta hec populo vobis comisso publice intimantes quoscumque notuit parrochiarum vestrarum generaliter moneatis semel II°, III° et peremptorio [termino] vice nostra ne quivis eorum sub excommunicationis pena testamentum a dicto Eximino fiendum recipere quovis modo presumat, et si iam forsitan receptum est non conficiant quinimo habeant illis tanquam inane irritum atque nullum.

Data Valencie, XVIII^a die marci, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[96] Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus. Dilectis nobis in Christo universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis Valencie eorumque locatenentibus ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino Iesu Christo. Nuper transmissimus vobis quandam litteram nostram moris et continencie subsequenteris:

«Jacobus, *etc.*»

Iam est supra.

Verum cum crescente malicia crescere debeat et pena cum alias parum prodesset obedienciam humilibus si contemptus et rebellibus non obtent, idcirco, vobis harum serie dicimus et mandamus quatenus prenominatum Eximinum López tanquam manifestum usurarium excommunicatum singulis diebus festivis et

¶¹⁵⁸ *Esberrat* nullatenus.

non festivis in ecclesiis vestris, dum maior in eis afuerint populi multitudo, publice nuncietis campanis pulsatis et candelis incensis pariter extinctis evitensque et ab aliis evitari faciatis tantum et tamdiu donech penitentiam egerit et satisfaccione previa absolucionis beneficium a nobis meruerit obtinere et a nobis aliud habueritis in mandatis.

Data Valencie, quinta die aprilis, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[97] Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus. Dilecto in Christo vicario perpetuo ville Algezire vel eius locumtenentibus ¶^{133r} nostre diocesis, salutem in Domino. Cum Eximinus López de Pomar, habitator ville Algezire, vigore cuiusdam sentencie sive pronunciacione per venerabilem Arnaldum de Avicenda, bacallarium in utroque [iure], iudicem et comissarium nostrum, late fuerit in ecclesiis et per ecclesias civitatis et diocesis Valencie tanquam usurarius manifestus excommunicatus publice nunciatus et evitatus campanis etiam pulsatis et candelis incensis pariter et scientis ipsemque Eximinus dictam excommunicationis sentenciam diu sustinuerit animo indurato ad gremium sancti matris Ecclesie redire dampnabiliter postponendo et crescente contumacia crescere debeat et pena alias parimus prodecet obediencia humilibus si contemptibus rebellibus non obtent, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus ex parte nostra moneatis Aznarium de Exea,¹⁵⁹ Luppum Eximeniz de Tolsana, maior dierum et eius filium,¹⁶⁰ Bernardum Ça-Fàbrega, notarium,¹⁶¹ Guillelmum Nadal, notarium, Arnaldum Valls,¹⁶² Ferrarium Morisca,¹⁶³ Anthonium Boquet, Sancium de Moya,¹⁶⁴ Petrum Dez-Torrent,¹⁶⁵ Jacobum Martorell,¹⁶⁶ Bernardum Costejà,¹⁶⁷ Bernardum Comella,¹⁶⁸ Marcium Galindo,¹⁶⁹ Blasium d'Oscha,¹⁷⁰ Petrum Enyech, Guillelmum Mir,¹⁷¹ Berengarium Venrell,¹⁷² Berengarium de Carca-

¶ ¹⁵⁹ Aznar d'Exea, conseller d'Alzira en 1370. (*Llibre statuts*, p. 65). ¶ ¹⁶⁰ Llop, pare i fill, foren tots dos jurats d'Alzira en 1370, 1374 i 1375 i justícies en 1353, 1373 i 1395. (*Ibidem*, p. 12). ¶ ¹⁶¹ Bernat Ça-Fàbrega, jurat en 1373, 1374, 1377, 1378 i 1389 i justícia en 1394. (*Ibidem*). ¶ ¹⁶² Arnau Valls, justícia en 1376, jurat en 1382 i 1393 i conseller en 1379, 1381, 1384, 1394 i 1399. (*Ibidem*, pp. 64, 77, 85, 88, 101, 103, 108, 109). ¶ ¹⁶³ Ferrer Morisca, conseller en 1370. (*Ibidem*, p. 66). ¶ ¹⁶⁴ Sanxo de Moya, jurat en 1377, 1390, 1391 i conseller en 1370, 1372, 1379, 1381 i 1384. (*Ibidem*, pp. 65, 67, 81, 83, 85, 88, 101, 102). ¶ ¹⁶⁵ Pere Dez-Torrent, jurat en 1360, 1369, 1381, 1386, 1387 i 1389. (*Ibidem*, p. 12). ¶ ¹⁶⁶ Jaume Martorell, jurat en 1369 i 1377 i

justícia en 1382 i, de nou, jurat en 1384 i 1395. (*Ibidem*, p. 12). ¶ ¹⁶⁷ Bernat Costejà i un fill seu, també de nom Bernat, foren jurats en 1367, 1376, 1377, 1384 i 1396. (*Ibidem*, p. 12). ¶ ¹⁶⁸ Bernat Comella, jurat en 1426. (*Ibidem*, p. 153). ¶ ¹⁶⁹ Març Galindo, jurat en 1370, 1377, 1389 i 1393. (*Ibidem*, p. 12). ¶ ¹⁷⁰ Blasco d'Osca, jurat en 1367, 1377 i 1378 i justícia en 1372 i 1393. (*Ibidem*, p. 12). ¶ ¹⁷¹ Guillem Mir, justícia en 1377, 1392, jurat en 1399 i conseller en 1359, 1365, 1370, 1381, 1391, 1394, 1395, 1396. (*Ibidem*, pp. 45, 51, 66, 78, 80, 81, 85, 99, 100, 102, 109, 112, 116, 117, 120). ¶ ¹⁷² Berenguer Venrell, conseller en 1384, 1372, 1373, 1377, 1384, 1387, 1395, 1396. (*Ibidem*, pp. 39, 67, 72, 80, 87, 88, 93, 117, 119, 120).

sona,¹⁷³ Petrum de Santa Creu alias de Morrals,¹⁷⁴ Michaellem Nulla, Bernardum Cleriana,¹⁷⁵ Anthonium Martorell,¹⁷⁶ Jacobum de Olit, Bernardum de Jacha,¹⁷⁷ Raymundum Gilabert, notarium,¹⁷⁸ Bartholomeum Delmer, Bernardum Sanç, Jacobum Ponç, notarium,¹⁷⁹ Franciscum Tèrmens, notarium,¹⁸⁰ Petrum Serra, notarium,¹⁸¹ Bartholomeum Enyech d'Aràndiga,¹⁸² Bartholomeum Carbonell, sartorem, Petrum Mir,¹⁸³ Vincencium d'Esplugues,¹⁸⁴ Garsiam de Calatayu,¹⁸⁵ Guillelmum Badia, Franciscum Domingo, Bernardum Domingo, Jacobum Ramis, Petrum Agut, Berengarium Yvorra, Johannem Abbat, Berengarium Badia, Petrum Aymar,¹⁸⁶ Garsiam Serra, Bartholomeum Camarasa, Na Elsa, Franciscum Monblanch, Petrum d'Albesa, Berengarium Rocha,¹⁸⁷ vicinos et habitatores ville iamdicte. Et nos ipsos per presentes nichilominus amonemus quatenus infra quatuor dies primo venturos a monicione vestra huiusmodi continue computandos, quos eis et cuilibet ipsorum pro primo, II°, III° et preemptorio termino ac pro monicione canonica asignamus et vos eciam asignetis ut parcatur laboribus et expensis, desistant a participacione dicti excommunicati ita quod a modo eundo, stando, loquendo, comedendo et bibendo aut alio quolibet participacionis genere non participent cum eodem. Alioquin, in omnes et singulos supradictos et omnes alios qui cum predicto excommunicato participaverunt ut est dictum dicta quatuor dierum canonica monicione premissa in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus. Rescribite nobis in dorso dies quibus monicionem feceritis supradictis.

Data Valencie, XVI^a die aprilis, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[98] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo vicario perpetuo ecclesie maioris ville Algezire, diocesis Valencie, eiusque locumte-

¶ ¹⁷³ Berenguer de Carcassona, jurat en 1373 i 1374 i justícia en 1370. (*Ibidem*, p. 12). ¶ ¹⁷⁴ Pere de Santa Creu, jurat en 1367, 1372 i conseller en 1370, 1373. (*Ibidem*, pp. 56, 65, 67, 97). ¶ ¹⁷⁵ Bernat Cleriana, notari escrivà de la sala del *consell* en 1377, (*Ibidem*, p. 81). ¶ ¹⁷⁶ Antoni Martorell, jurat en 1369 i conseller en 1390, 1394, 1395, 1396. (*Ibidem*, pp. 58, 101, 112, 116, 117, 119, 120, 121). ¶ ¹⁷⁷ Bernat de Jaca, conseller en 1373, 1379. (*Ibidem*, pp. 83, 97). ¶ ¹⁷⁸ Ramon Gilabert, conseller en 1372, 1379, 1381, 1384, 1391, 1394. (*Ibidem*, pp. 67, 83, 85, 88, 102, 109). ¶ ¹⁷⁹ Jaume Ponç, jurat en 1382 i conseller en 1372, 1379, 1381, 1384. (*Ibidem*, pp. 67, 83, 85, 88, 108). ¶ ¹⁸⁰ Francisc Tèrmens, jurat en 1354, 1369, 1373, 1375. (*Ibidem*, pp. 39,

57, 72, 73, 74, 77, 97). ¶ ¹⁸¹ Pere Serra, jurat en 1353, 1359, 1376 i 1377 i justícia en 1386. (*Ibidem*, p. 12). ¶ ¹⁸² Bartomeu Enyech d'Aràndiga, jurat en 1369, 1373, 1374, 1377, 1395 i 1396 i justícia en 1384. (*Ibidem*, p. 12). ¶ ¹⁸³ Pere Mir, jurat en 1360, 1377, 1379, 1391 i 1396. (*Ibidem*, pp. 47, 80, 83, 98, 102, 120). ¶ ¹⁸⁴ Vicent d'Esplugues, jurat en 1390 i conseller en 1372, 1379, 1384, 1394, 1395, 1396. (*Ibidem*, pp. 67, 83, 88, 101, 109, 116, 117, 119, 120). ¶ ¹⁸⁵ Garcia de Calatayud, conseller en 1373 i 1379. (*Ibidem*, pp. 83, 97). ¶ ¹⁸⁶ Pere Aymar, jurat en 1384, 1391, 1393 i conseller en 1359, 1360, 1379, 1384, 1390, 1395, 1396. (*Ibidem*, pp. 45, 47, 83, 88, 89, 101, 102, 105, 107, 116, 120). ¶ ¹⁸⁷ Berenguer Roca, justícia en 1360. (*Ibidem*, p. 47).

amenti, salutem in Domino. Cum nos die presenti auctoritate dicti domini episcopi et ex generali comissione per ipsum in talibus nobis facta, contulerimus dilecto Nicholao Paschasi, ¹⁸⁸ presbitero, beneficiato in ecclesia supradicta, licet absenti beneficium noviter institutum ¹⁸⁹ in ecclesia Beate Marie dicte ville per dominam Suavem, uxorem ¶ ^{133v} Guillelmi Vitalis, ¹⁹⁰ ville predictae, et dilectum Petrum Cleriana, presbiterum, loco dicti Nicholai investiverimus de beneficio antedicto, quam quidem collacionem et investituram fecimus iure devoluto ad dictum dominum episcopum ex eo quia patronus ipsius beneficii non presentavit personam ydoneam infra tempus debitum propter quod huiusmodi presentacio fuit penitus denegata, idcirco, nobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus incontinenti cum per dictum Nicholaum fueritis requisitus una secum ad dictam ecclesiam Sancte Marie accedatis et ipsum in corporalem possessionem vel quasi eiusdem beneficii auctoritate nostra iudicatis et deffendatis inductum faciatisque sibi de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus, proventibus et iuribus integre reponderi. Contradictores et rebelles siqui fuerint auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos vobis super hiis et dependentibus seu emergentibus ex ¹⁹¹ ipsis plenarie per presentes comittimus vices nostras.

Data Valencie, XXV^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[99] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo vicario perpetuo ecclesie maioris civitatis Xative, diocesis Valencie, eiusque locumtenenti, salutem in Domino. Cum venerabilis soror Cilia de Peralta, abbatissa monasterii minorissarum civitatis predictae fuerit et sit excommunicationis vinculo innodata eiusque monasterium ecclesiastico suppositum interdicto et ut excommunicata eciam campanis pulsatis et candelis <incensis pariter et> extinctis in ecclesiis et per ecclesias civitatis Valencie publice nunciata <pro eo quia noluit solvere et contribuere in tallis in civitate et diocesi Valencie in dicta ratione procuracionum sive expensarum reverendarum patrum in Christo ac dominorum domini Bertrando, divina providencia presbiteri cardinalis, olim episcopi «Convenarum», et domini Agapiti, episcopi Brixienis, ¹⁹² Apostolice Sedis legatorum ad istas partes destinorum ¹⁹³>, <quymo> huiusmodi excommunicationis sentenciam ac interdictum diu sustinuerit ac sustineat animo indurato ad gremium sancte

¶ ¹⁸⁸ En 1351 Nicolau Pasqual ja era beneficiat d'Alzira i el 28 d'abril d'eixe any li fou atorgada una llicència per exercir la cura d'ànimes en la seua església. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 141). ¶ ¹⁸⁹ És el benefici de St. Tomàs, apòstol.

(*Visitas pastorales*, p. 326). ¶ ¹⁹⁰ Guillem Vidal, jurat de Alzira en 1370. (*Llibre statuts*, pp. 64, 65). ¶ ¹⁹¹ *Esberrat* eisdem. ¶ ¹⁹² Agapito Colonna. Bisbe de Brescia (*Brixien.*) (1369-1371). (*Hierar. Catholica*, p. 147). ¶ ¹⁹³ *Afegit al marge inferior.*

matris Ecclesie redire dampnabiliter postponendo et crescente contumacia crescere debeat et pena cum alias parum prodesset obediencia humilibus si contemptus contumacibus non obsesset, idcirco, auctoritate apostolica nobis in hac parte comissa, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus memorata dominam abbatissam et ipsius monasterium excommunicatis et interdictis racione predictis in dicta vestra ecclesia publice nunciando, moneatis ex parte nostra venerabiles Berengarium de Valflor, Durandum de Listo, Andream Jovell, rectorem de Murla, Francischum Natera, Poncium de Pertusa, Francischum Gorchs, Johannem Hugueti, carniffices, Johannem Simonis, Guillelmum Arnaldi de Listo, Philipum Baró, Michaellem Sorió, Bernardum Baró, Berengarium Foltra, Bernardum Scolà, Petrum Sepulcre,¹⁹⁴ <Raymundum> d'Almenar, <sartorem,> Petrum Colent, Johannem de Gallach, Johannem Laurencii, Johannem Martíneç et Guillelmum Salanova ac Johanem Solzina, notarium, cives et habitatores civitatis iamdicte, et nos ipsos et quemlibet ipsorum nichilominus amonemus quatenus infra quatuor dies primo venturos a monicione vestra ¶^{134r} ac pro monicionem canonica assignamus et vos eciam asignetis ut parcatur laboribus et expensis, desistant a participando cum dicta domina abbatissa et extunc non participent cum eadem loquendo eundo, stando, comedendo, bibendo aut alio quolibet participacionis genere conversando. Alioquin, in omnes illos qui monicionibus nostris huiusmodi non pervenerint cum effectu nunc ut extunc et econtra hac nostra canonica monicione premissa in hiis scriptis excommunicationis sentenciam promulgamus. Rescribite nobis in dorso diem et nomina illorum quos monueritis per predictus.

Data Valencie, XXV^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[100] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Galcerando Selva,¹⁹⁵ presbitero, beneficiato in ecclesia loci de Raffalbunyol nostre diocesis, salutem in Domino. Cum ad audienciam nostram noviter pervenerit quod vos non facitis in dicto vestro beneficio residenciam nec alias eidem divinum officium impenditis, ut de cetero quinyimo beneficium penitus deserviendo hinc inde incenditis evagando, propter quod ipsum beneficium suis debitis officiis et serviciis deffraudatur et clerici in beneficiis suis residere teneantur iuxta canonicas sanctiones cum propter officium beneficium conferatur, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus infra quatuor dies primo venturos a presentacione harum vobis facta continue computandos, quos vobis ad hoc pro primo, secundo, tercio [et] peremptoriis terminis assignamus ut parcatur laboribus et expensis redeatis ad

¶¹⁹⁴ *Esbornat* Francischum. ¶¹⁹⁵ El 20-1-1356 Galcerà Selva obtingué llicència per exercir la cura d'ànimes

com a coadjutor en l'església de Museros durant vuit dies. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 461).

memoratum vestrum beneficium ex tunc faciatis in eo residenciam personalem ei debitum et assuetum officium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit. Alioquin, si mandatis nostris huiusmodi non proveritis cum effectu procedemus contra vos ad privacionem prefati beneficii et alias, prout de iure inveniimus faciendum redditis litteras portitori litteras portitori diem quam vobis presentate fuerint in dorso manu propria rescribentes.

Data Valencie, XXV^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.¹⁹⁶

[101] ¶^{134v} Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Mollani, presbitero, beneficiato in ecclesia loci de Albayda nostre Valentine diocesis, salutem in Domino. Cum nos attendentes idoneitatem persone discreti Philipi Dez-Bach, bacallarii in decretis, vicarii ecclesie antedecte et industriam ac scienciam quam sibi Dominus comendavit eidem Philipus scholas litterarum dicti loci duxerimus concedendas, idcirco, vobis presentis serie in virtute sancte obediencie dicimus et mandamus quatenus huiusmodi nostram concessionem in ecclesia vestra supradicta dum populus et maior clericorum multitudo ad divina convenerint publice intimantes <Petrum Dezquer, presbiterum dicte ecclesie, et generaliter> universos et singulos tam clericos quam laicos ex parte nostra <publice> moneatis <sub excommunicationis pena> et nos per easdem nichilominus amonemus quatenus de cetero de scolis predicti loci se nullatenus intromittant.

Data Valencie, sub sigillo Vicariatus nostro officii, XXVI^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[102] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo vicario ecclesie loci de Albayda,¹⁹⁷ diocesis nostre Valencie, salutem in Domino. Cum ad audienciam nostram noviter pervenerit quod clerici dicte ecclesie circa missas et alia divina officia in eadem ecclesia celebranda negligentes reperiuntur plurimum et remissi et presertim quo ad horas canonicas in dicta ecclesia celebrandas cum rari ipsorum officio terciarum, meridiei, misse maioris et vesperorum intersint, prout ad hoc ex debito sunt astricti, idcirco, volentes super hoc de opportuno remedio providere vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus ex parte nostra moneatis et iniungatis firmiter¹⁹⁸ omnibus et singulis clericis ecclesie antedecte et nos eis iniungimus per presentes quatenus de cetero terciarum, meridiei, misse maioris et vesperorum de cantacioni seu officio qualibet die studeant interesse sub pena duorum denario-

¶ ¹⁹⁶ *Al marge inferior* XXVI octobris. Testes Arnaldus Brescò et Bernardus d'Uch. Fuit preceptum Antonio Tibalt. ¶ ¹⁹⁷ En 1356 era rector d'Albai-

da Guillem Esteve al qual el bisbe li havia atorgat la rectoria el 6 de febrer d'eixe any. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 475). ¶ ¹⁹⁸ *Esberrat* clericis.

rum pro qualibet vice qua terciis, meridiei et misse maiori defferent <antedictis>, similem penam si vesperis et completis non affuerint incursum. <Volentes> et mandantes vobis dicto vicario quatenus punctuetis illos qui <ad> horas deffererint antedictas eosque de percanciis dicte ecclesie puniatis sic quod qui terciis, meridiei et misse maiori non affuerint dictam penam duorum denariorum incurrant et similem pro defectu vesperorum et completorii ut est dictum. Quamquidem penam de predictis percanciis quociens per dictos clericos comissa fuerit per vos [...] ¶^{135r} et inter alios clericos qui predictis officiis interfuerint illa vice distribui volumus et iubemus <nisi causa> rationabilis et inevitabilis excusavit dictorum clericorum ausencia seu defectum.

Data Valencie, XXVI^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[103] Noverint universi, quod die martis que fuit XXVI^a dies mensis octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo, venerabilis et circumspectus vir dominus Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini, in palacio episcopali Valencie personaliter constitus, ad instanciam et requisicionem nobilis virii domini Anthonii de Villariacuto, domini castri de Olocau,¹⁹⁹ diocesis Valencie, et vallis eiusdem, in presencia mei Ludovici de Fenollosa, auctoritate regia notarii publici Valencie, et testium infrascriptorum, mandavit viva voce discreto Anthonio Tibalt, presbitero, beneficiato in loci de Pardines et in capella loci de Torres, infra dictam valle constitutis, ibidem presenti, quod qualibet septimana celebraret missam tribus diebus in dicto loco de Pardines et duobus diebus in dicta capella de Torres, sub pena duorum solidorum de bonis suis exigenda et fisco dicti domini episcopi applicanda, quamquidem penam dictus dominus vicarius generalis pro qualibet vice que dictus Anthonius dictam missam celebrare deffecerit incurrere voluit ipso facto nisi infirmitas vel alia causa inevitabilis ipsum Anthonium ab inde <rederit excusatum.²⁰⁰> Et dictus Anthonius Tibalt dixit quod in dicto mandato nullatenus consentiebat, petebatque de ipso copia sibi tradi ac instrumentum publicum confecto per me notarium antedictum si et quando petierit et habere voluerit ad conservacionem sui iuris et in fidem ac testimonium premissorum.

¶¹⁹⁹ Antoni de Vilaragut (Sicília, 1336-València, 1400). Noble valencià. Fill de Diana Visconti, germana del duc de Milà. Per herència paterna posseïa la baronia de Dos Aigües i altres terres. En contreure segones núpcies amb la filla del vicealmirall Mateu Mercer incorporà als seus béns la baronia d'Olocau. Fou conseller de Pere IV el

Cerimoniós, qui l'anomenà en 1375 alcaid dels dos castells de Xàtiva, amb un salari anual de 7500 sous, càrrec que ocupà fins la seua mort. Fou majordom de Joan I. Fou soterrat a la capella de St. Jaume en el convent dels franciscans de València. (*DHMRV*, t. IV, p. 383). ¶²⁰⁰ *Esbornat* detenerit excusandum.

Que fuerunt acta loco, die et anno prefixis.

Presentibus discretis Arnaldo Bresconi, rectore ecclesie de Sollana, diocesis Valencie, et Bernardo d'Uch, cive Valencie, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

[104] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Martino Sancii d'Oblites, rectori ecclesie de Pardines nostre diocesis, salutem in Domino. Cum vos, prout nobis asseruistis de redditibus ipsius ecclesie, qui summam quadraginta librarum regalium anno quolibet non excedunt, non possitis vitam vestram comode supportare attentis oneribus et aliis que pro ipsa nos sustinere oportet, idcirco, ad humilem vestri supplicationem ac etiam ex quibusdam iustis causis que ad faciendum vobis gratiam infrascriptam merito nos inducunt ut unam missam tantum qualibet septimana in ecclesia Sancte Caterine ville Algezire celebrare possitis, ¶^{135v} tenendo et regendo ipsam vestram ecclesiam pro quodam beneficio quod obtinetis in dicta ecclesia Algezire et nullum aliud servicium preter dictam missam teneamini facere, presertim cum ipsius beneficii redditus vix ad decem libras, prout intelleximus anno quolibet non ascendant et pro ipsis non possit inveniri presbiter qui continue in dicta ecclesia Algezire residere nec vitam suam comode sustentare, vobis tenore presentis licenciam impertimur et concedimus facultatem quas durare volumus quamdiu fuerimus episcopus Valentinus.

Data Valencie, XX^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[105] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo regenti curam animarum in ecclesia ville de Alcoy, diocesis Valencie, salutem in Domino. Constitutus in presencia nostra venerabilis et religiosus frater Dominicus Scribe, prior conventus fratrum ordinis heremitarum Sancti Augustini ville predicte, sua nobis conquestione monstravit quatenus licet nobilis domina Margarita de Loria, comitissa quondam Terrenove, in suo ultimo testamento disposuerit, voluerit et mandaverit de redditibus dicte ville dari et exsolvi priori et conventui supradictis quatuor mille solidos regalium, convertendos per eosdem priorem et conventum videlicet tres mille solidos in constructione et opere ecclesie monasterii predictorum et residuos mille solidos in neccesariis alimentis, fructum eiusdem monasterii videlicet tantum et tam diu donech ipsum monasterium et eius ecclesia effectualiter sint perfecta; Geraldus tamen Doménech, baiulus dicte ville, et Bernardus Correger, pretensus operarius dicti monasterii, venientes contra voluntatem et ordinationem dicte deffuncte et eidem plurimum detrahentes denegant eidem priori de cetero solvere et deliberare annuatim sicut actenus observatum extitit quatuor mille solidos memoratos asserentes pocius zelo cum indicatis et avaricie quod ipsi per se possunt et volunt distribuere ma-

nuali seu expendere per minutum dictam quantatem in reparacione sive constructione et alimentacione superius expresatum, unde de anno Domini M CCC LXX primo detinent quos utique deliberare recusant dicto priori tres mille DCCC LXX solidos in animarum suorum periculum et ipsius prioris ac conventus preiudicium non modicum et iacturam. Cum autem nichil tam debitum tamque naturale existat, quam supremas defunctorum voluntates servare et ea pro iuribus exequi et complere, idcirco, instante et requirente dicto priore et iusticia exigente vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus ex parte nostra moneatis prenominatos Geraldum Doménech et Bernardum Correger et nos eos per presentes nichilominus amonemus, quatenus de cetero annis singulis in festo sancti Michaelis solvere dicto priori dictos quatuor mille solidos expediendos et convertendos per ipsum et eius conventum ¶^{136r} in reparacione et alimentacione antedictas, et nichilominus infra unum mensem a monicione vestra huiusmodi continue computandum quem terminum eis et cuilibet eorum uno edicto pro tribus et peremptorie assignamus et vos eciam assignetis ut parcatur laboribus et expensis solvant, tradant et deliberent dicto priori dictos tres mille DCC LXX solidos debitos et ad solvendum et deliberandum illi restantes ut asseritur de anno LXX primo superius antedicto vel decima die primo ventura a dicta monicione vestra continue computanda si feriata non fuerit alias sequenti die non feriata hora vesperorum. Quam diem ad hoc pro termino peremptorio sibi asignamus ut eisdem parcatur laboribus et expensis compereant coram nobis in palacio episcopali Valencie proposituri iustas si habent causas propter quas teneantur minime ad premissa. Alioquin, in ipsos et quemlibet ipsorum qui monicionibus nostris huiusmodi non perentes dictos tres mille DCCC LXX solidos non exsolverint cum effectu nunc ut extunc et econtra hac nostra canonica monicione premissa in hiis scriptis et lapso dicto mense excommunicationis sententiam promulgamus. Rescribite nobis in dorso presentis diem quam monicionem feceritis antedictam.

Data Valencie, XXVI^a die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[106] Die XXX^a mensis octobris fuit concessa licencia celebrandi Petro Calp,²⁰¹ presbitero, beneficiato in ecclesia ville Algezire, beneficium quod venerabilis Miquael de Apiaria, in legibus licenciatus, de novo instituit in ecclesie Beate Marie²⁰² dicte ville ad annum tamen ultra suum beneficium.

¶²⁰¹ El 25-10-1351 el bisbe manà al vicari d'Alzira que de les rentes que es recaptaren en els pròxims dos anys del benefici regentat per Pere Calp li entregaren a aquest 100 sous per a pal·liar

la seua pobresa, puix que estava estudiant. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 322). ¶²⁰² És el benefici de Nostra Senyora de la Humilitat. (*V. más adelante doc. 109*).

[107] Die predicta fuit concessa licencia celebrandi Bernardo Darocha, presbitero, beneficiato in ecclesia ville Algezire, ut possit celebrare ad annum ultra suum beneficium, de missis votivis, *etc.*, usque ad quantitatem XV libras regalium.

[108] Die mercurii intitulata XXVII^a dies mensis octobris, anno a Nativitate Domini M CCC LXX secundo, venerabilis et providus vir dominus Bernardus de Candello, vicarius generalis dicti domini Valentine episcopi, in palacio episcopali Valencie personaliter constitutus, ad supplicacionem sibi factam per discretum Anthonium Tibalt, presbiterum beneficiatum in ecclesia Sancti Salvatoris civitatis Valencie, de beneficio ibidem instituto per Guillelmum Conill quondam, prorogavit ipsum Anthonium presentem et acceptantem hinc ad festum Nativitatis Domini proxime venturum ad²⁰³ expendendum et convertendum in ornamentis sui beneficii <illas> duodecim libras quas in visitacione proxime preterita fuit sibi mandatum quod expenderet sub certa pena ut in visitacione inde facta in ecclesia Sancti Salvatoris continetur.

Testes discretus Dominicus Doménech, notarius, et Berengarius Vincencii, canonicus Sedis Valencie.²⁰⁴

[109] ¶^{136v 205} In nomine Domini et eius divina gracia. Noverint universi presens instrumentum publicum inspecturi quod ego Miquael de Apiaria, licenciatus in legibus, civis Valencie, attendens quod pro humane condicionis status motu multiplici variatur spiritualiter ecclesia, iustus septies cadit in die et temporaliter moritur, docens pariter et indoctus corpus dum sanitate utitur mens de salute animo cogitare tenetur et eterna pro celestibus ac transitoria pro eternis felici commercio, Deo propicio coniurare, considerans eciam quod ea deolvere de bonis temporalibus retinentur que pro Christi nomine largiuntur, volensque propterea extremum diem iudicii cum Altissimi adiutorio sic missericordie operibus pervenire, quod securus eum venientem supremum iudicem valeam intuerii, idcirco, ad honorem, laudem et gloriam omnipotentis Dei et beatissime Virginis Marie genitricis eiusdem netuens [...] universorum celestis curie[...] supernorum est et pro salute specialiter animarum parentum meorum ad mee ac proienitorum meorum generaliter omnium aliorum benefactorum meorum et fidelium christianorum, instituo et tenore presentis publici instrumenti ordino et statuo in presencia et pose vestri venerabilis et prudentis viri domini Bernardi de Candello, prioris de Ulmo, vicarii generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia

¶²⁰³ *Esborrat emendum.* ¶²⁰⁴ Ed. *Visitas pas-torales*, p. 460. ¶²⁰⁵ *Al marge superior, com a títol i de mà posterior*: Institucio beneficii

Sancte Marie Humilitatis in ecclesia Virginis Marie Algezire per Michaellem de Apiaria instituti.

episcopi Valentini, quamdam capellaniam sive presbiteralem post obitum meum celebrandi in ecclesia Beate Marie ville Algezire, diocesis Valencie, sub invocacione Sancte Marie Humilitatis. In qua incontinenti post obitum meum continue in eternum unus plurem [*sic*] qui pro heredes meos aut pro illum <vel> illos cui vel quibus de iure patronatus dicte capellanie duxero providendum fuerint presentatus et assignatus ad dictam capellaniam obtinendam et deservendam, unus post alium succesive celebret continue missas pro animabus predictis et intersit ac interesse teneatur in predicta ecclesia Beate Marie Algezire horis diurnis pariter et nocturnis pro cuiusquidem presbiteri sive capellani, qui dictam capellaniam pro tempore celebraverit, vita, caritate et sustentacione doto dictam capellaniam super omnibus et singulis bonis meis mobilibus et immobilibus de quindecim libris censualibus, ¶^{137r} rentalibus, annualibus, perpetualibus, que pro heredes meos solvantur franche, libere et [...] ne ab omni peyta, questia et alia qualibet contribucionem et exaccione laicali et ab onere regali et eciam vitali. Et que eciam tales quales supradicuntur incontinenti post obitum meum emanantur de bonis meis cum licencia regia super possessionibus idoneis et securis intra vilam Algezire vel eius terminum consistentibus et assignentur cum dicta licencia regia capellanie predictae nisi ego [...] in vita mea aut in ultram voluntate de et super emencione dictarum XV librarum censualium et de ac super consignacione ipsarum duxero providendum. Ita tamen pro ego ex debito sine ut dum michi fuit vita tomes [*sic*] non tenear <emere> et consignare dictas XV libras censuales aut aliquam partem ipsarum nisi de mea processerit libera voluntate post obitum autem meum heres meus, qui tunc fuerit posit compelli et eciam pro curiam et censuram ecclesiasticam ad emendum et consignandum cum dicta licencia dictas XV libras censuales et, casu quo ego in vita aut in ultram voluntate non emero et consignavero, cum effectu dictas XV libras censuales ut prefertur. Nichilominus dictus heres meus teneatur ad presentacionem et solucionem annuam dicti censualis donech dicte XV libre fuerint ad opus dicte capellanie empte et ad opus dicte cappellanie consignate. emptis autem et consignatis dictis quindecim libris censualibus alia bona mea desobligata remaneant penitus et existant. Ius patronatus vero eiusdem capellanie retineo mihi de tota vita mea saluum pariter et illesum et post obitum meum heredibus et successoribus meis quos duxero eligendos. Ita quod si ego voluero vel alias michi bene visum fuerit possim in vita mea presentare presbiterum ad capellaniam antedictam et, casu quo dictam capellaniam vacare contingat per recessum vel decessum primi capellani sive beneficiati, quem forte ego ad ipsam capellaniam celebrandam et obtinendam presentavero in vita mea vacare contingat non tenear neque sibi astrictus alium capellanum successorem presentare nec deserviri facere capellanie predictae, sic que per actum unius vel plurium presentacionum per me faciendarum aut tunc factarum non possit dici quod ex debito tenear decetero presentare dum michi fuerit vita comes, cum intencio mea sit esse locum institucioni huiusmodi capellanie et presentacioni beneficiati illius post obitum tantum meum et

non alias neque a me nisi hoc ego expresse aliter mutaverimus vel super inde per aliam formam duxero providendum. Et sub ¶^{137v} premissis pactis, condicionibus et retencionibus instituo dictam capellaniam sive presbiteralem et per me ad meos promito ac fide bona convenio vobis venerabili domino vicario generali antedicto et notario infrascripto hec a me, ut publica persona legitime stipulante et recipiente, loco, vice et nomine omnium et singulorum quorum interest vel poterit interere, quomodolibet in futurum premissa omnia rata et firma habere, attendere et servare et contra non facere aliqua ratione vel modo, obligando scienter ad hec, vobis dicto domino vicario, omnia bona mea mobilia et immobilia ubique habita et habenda. Ad hec autem nos Bernardus de Candello, vicarius generalis prefatus, huiusmodi capellanie institutionem et omnia alia et singula supradicta sub pactis, condicionibus et retencionibus per expressis de certa sciencia aprobamus, ratificamus et confirmamus. Concedentes vobis dicto venerabili Miquaeli de Appiaria presenti licenciam et plenum posse quatenus apud locum parte sive situm in quo proponitis facere, erigere et construere capellam et altare sub dicto vocabulo Beate Marie Humilitatis ad opus dicte capellanie sive presbiteralis pro tempore celebrandi possitis et vobis licite sit intra dictam ecclesiam Sancte Marie ville Algezire facere ydoneam sepulturam, in qua incontinenti cum vobis placuerit possitis translatare cadavera sive ossa parentum vestrorum et aliorum de parentela vestra, prout nunc sunt ponita et incinerata simul in uno vase apud cimiterium dicte ecclesie Beate Marie, necnon et vos ac omnes desidentes a vobis ac sex alie persone de genere vestro quas vos elegeritis sepeliri et inhumari cum vos et eos vel eas mori contigerit et ab hoc seculo ad Deum transmigrare. Quibuscumque ordinacionibus, constitucionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo. Mandantes nichilominus tenore presentis publici instrumenti quod vicem et vim epistole obtinere, volumus in hac parte vicario perpetuo dicte ville Algezire qui nunc est et pro tempore fuerit eiusque locumtenenti, quatenus huiusmodi nostram licenciam et concessionem firmiter teneant et observent et contra non veniant aliqua ratione vel modo. Dignum enim existit, quod hii qui ecclesiam sanctam Dei beneficiis et donis spiritualibus decernunt de suis facultatibus honorare graciam favoris congrui reportare videant pro meritis in eadem. In quorum testimonium sigillum officii Vicariatus nostri per notarium publicum infrascriptum apponi iussimus impendenti.

Actum et datum Valencie, in palacio episcopali, die XXX^a mensis iulii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

Presentibus discretis viris Bartholomeus Blanch,²⁰⁶ rectore ecclesie de Xalò, diocesis Valencie, Raymundo Riba, clerico, beneficiato in ¶^{138r} ecclesia Sedis Dertuse, ac Raymundo Mir, cive Valencie, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

¶ ²⁰⁶ El 13-2-1352 Bartomeu Blanch rebé llicència per exercir la cura d'ànimes durant mig

any a l'església de Xaló. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 427).

Sig (*cruz*) num mei Michaelis de Appiaria. Sig (*cruz*) num nostri Bernardi de Candello, vicarii generalis predictorum, qui premissa laudamus, concedimus et firmamus.

Sig (*cruz*) num mei Ludovici de Fenollosa, auctoritate regia notarii publici Valencie, qui premissis omnibus et singulis dum sic ut premittitur agerentur, una cum prenomatis testibus, presens fui eaque recepi et publicavi et in hanc publicam formam redigendo per alium scribi feci, cum dictionibus rasis et rescriptis in lineis prima ubi videtur «multiplici variatur» et XVI ubi ponitur «alia bona mea» clausique et meo signo signavi, cum appensione sigilli dicti domini vicarii generalis, loco, die et anno prefixis, rogatus et requisitus per dictum venerabilem Michaellem de Appiaria in fidem et testimonium premissorum. Et constat michi de raso in presenti linea ubi legitur «venerabilem Michaellem».

[110] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Michaeli Cardona, clerico, beneficiato in ecclesia loci de Oliva nostre diocesis, familiari et domestico nostro, salutem in Domino. Cum tu circa iuris canonici scienciam hauriendam perhibearis apud Montisepulani studium totis conatibus insudare et non habeas unde tibi in libris et aliis necessariis valeas providere, idcirco, attendentes quod cupientibus proficere in sciencia que sanctam Dei Ecclesiam reddit multipliciter decoratam decet nos qui decorem domus Dei tenemur diligere cum propheta benignos ac propicios exhibere ut fructum in ipsa Ecclesia afferre valeant suo tempore opportunum, ad humilem supplicationem pro parte tua propterea nobis factam tibi licenciam recipiendi ab integro in absentia ex causa dicte sciencie adiscende fructus et redditus prelibati beneficii tui hinc ad quatuor annos continue numerandos ducimus presentis serie concedendam.

Data Valencie, XIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[111] ||^{139r} *Nós En Jacme, per la gràcia de Déu bisbe de València. Com vós, maestre Johan Vidal, habitant en la ciutat de València, hajats proposades davant nós algunes queeles dels greuges, missions e dampnatges per vós sostenguts, segons affermàvets en fadiga e colpa de l'honrat religiós frare Arnau, prior de la casa de Santa Maria de Portaceli, del bisbat de València, per rahó de la obra de un aljub, lo qual és estat començat per vós en lo dit monestir. Com segons que per vós és estat affermat, lo dit prior nos haja fallit e vengut a menys en los pactes, covinences e condicions feytes e fermades entre vós e lo dit prior, e lo dit prior sia estat diverses vegades citat de manament nostre que comperegués e fos present denant nós, ne en altra manera fer ço que tengut era de dret, emperamordaçó, nós, dit bisbe, vista la carta dels pactes e convinences feytes entre vós, dit maestre Johan, e lo dit prior sobre la obra dessusdita, en la qual entre les altres coses és contengut, promés e fermat que si eren alscons dubtes e contrasts s'esdevendrien entre les dites parts o qüestions sobre e per*

la rahó de la dita obra e pactes, covinences e emperniments de la carta dessusdita e coses en aquella contengudes, e sobre los dits dubtes, contrasts o qüestions les dits parts no's podrien avenir o concordar bonament, que aquells dubtes, contrasts e qüestions fossen interpretades, declarades, diffinides e determenades a sola dita determenació e coneguda nostra, axí que al juhí, dit o pronunciació nostra, cascuna de les dites parts hagen a estar, fer e complir e enseguir ab acabament, sots certa pena en la dita carta contenguda, vits e atesa una requisició e protestació feyta per vós, dit mestre Johan, al prior dessusdit e la resposta per aquell feyta, segons apar per carta pública feyta a València lo segon dia del mes de setembre del present any M CCC LXXII, closa e subsignada per En Goçalbo Lòpiz,²⁰⁷ per auctoritat reyal notari públich de València, segons que en aquella molts e diverses greuges, requisicions e protestacions per vós, dit mestre Johan, foren al dit prior demostrats, dites e feytes largament eren contengudes; ateses encara les dites citacions e contumàcies al dit prior, per tenor de la present carta nostra, en absència e contumàcia del dit prior, pronunciam e declaram vós, dit mestre Johan, ésser absolt, e per tenor de la present absolvem e quitam de la obra dessusdita, com segons per les dites requisicions e protestacions apar, no haja estat per vós de continuar e acabar aquella. E noresmenys salvam a vós, dit mestre Johan, tot vostre dret en ||^{139v} detriment recobrar e haver dels dits prior e convent totes restes de pagues del deute principal e missions e dampnantges per rahó de les dites coses sostengudes. En testimoni de la qual cosa, fem la present carta signada de mà pròpria nostra e segellada ab nostre segell.

Data a València, a XXII dies de octubre de l'any de la Nativitat de nostre Senyor M^o CCC^o LXX° II.²⁰⁸

[112] Noverint universi quod die²⁰⁹ <mercurii> que fuit XXVII^a dies mensis octobris, anno a Nativitate Domini millesimo CCC LXXII°, venerabilis Matheus Carbonelli, civis Valencie, constitutus personaliter in palacio episcopali Valencie ante presencia venerabilis et circumspecti viri domini Bernardi de Candello, vicarii generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini, in presencia mihi Ludovici de Fenollosa, auctoritate regia notarii publici Valencie, et testium subscriptorum ad exoneracionem consciencie sue volensque agnoscere veritate confessus fuit se habuisse habere et tenere quatuor mille solidos monete regalium Valencie, tanquam bona que fuerunt venerabilis Guillelmi Crespí, <civis Valencie,> quos habuit et recepit ex illis decem novem mille solidis eiusdem monete quos nobilis Petrus de Exèrica²¹⁰ debebat et in testamento suo recog-

¶ ²⁰⁷ Gonçal Lòpiz era parroquià de St. Pere. (*Antropon. valenciana*, núm. 4.483). ¶ ²⁰⁸ Ed. *Lengua vulgar*, p. 60. ¶ ²⁰⁹ *Esbornat veneris*. ¶ ²¹⁰ Pere de Xèrica (regne de València, segle XIV–Castell de Garcí Muñoz, Conca, 1361). Era fill segon de Jaume II de Xèrica i Beatriu de Lloria, besnet, per tant, de Jaume I. En 1331 es casà amb Bonaventura d'Ar-

borea, filla d'Hug, famós jutge d'Arborea, una de les famílies més importants de Sardenya. Exercí en moltes ocasions el càrrec de procurador del regne de València. En morir sense successió el seu germà Jaume III de Xèrica el succeí en tots els seus estats, en virtut del testament de son pare. Alfons IV li atorgà la jurisdicció del mer imperi sobre la vila i

novit se debere dicto Guillelmo Crespí et mandavit illi exsolvi de bonis suis. Et facta dicta confessione iudiciali idem venerabilis Matheus Carbonell, nomine suo proprio promisit dicto domino vicario et sponte se obligavit in posse suo ac nostri dicti notarii hec ab ipso ut publice persone legitime stipulantis et recipientis loco, vice et nomine omnium illorum quorum interest vel intererit quomodolibet in futurum dotare de decem et septem libris censualibus beneficium institutum per dictum Guillelmum Crespí in suo ultimo testamento in ecclesia beati Johannis de Buatella, civitatis Valencie, sub invocacione Sancti Georgii, necnon et unum anniversarium et unam lampadam <perpetuam> que idem defunctus instituit in ecclesia antedicta, videlicet dictum beneficium de quindecim libris censualibus et anniversarium et lampadam <perpetuam> de quadraginta solidos inter ambo, promisit nichilominus et se obligavit dictus Matheus Carbonelli quod donech dictum²¹¹ beneficium, lampadamque et anniversarium supradicta dotaverit de predictis decem septem libris faciet fieri annis singulis et continue debitum servicium in beneficio, lampada et anniversario supradictis et exsolvet annuatim iuxta premissam formam dictas decem septem libras annuales. Et pro premissis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis obligavit dictus venerabilis Matheus in posse dicti domini vicarii omnia bona sua mobilia et immobilia habita et habenda ubique renuncians super hiis ex certa sciencia foro suo seculari et submitit se quoad hec ¶^{140r} foro et iurediccioni ecclesie protestatus tamen fuit ipse venerabilis Matheus, quod emptis et consignatis dictis decem et septem libris ad opus beneficii, anniversarii et lampade predictorum bona sua desobligata remaneant a presenti obligacione et ab aliis quibusvis obligacionibus per eum factis in vita domini Vitalis, bone memorie episcopi Valencie, et tempore eciam dicti domini Jacobi, moderni episcopi, tam in vitacione quam alias, cum intencio sua esset dotare dictum beneficium et ipsum anniversarium et lampadam de predictis quatuor mille solidos quos iam alias confessus fuit se tenere et convertere in empcionem et dotacionem predictas.

Testes fuerunt ad premissa vocati et rogati venerabilis et providi viri domini Michael de Appiaria, licenciatus in legibus, cives Valencie, et Johannes Riera, bacallarius in decretis, beneficiatus in Sede Valentine.²¹²

[113] Noverint universi, quod die lune que fuit V^a dies mensis septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo, Bartholomeus Ferrarii, clericus obtinens beneficium institutum in ecclesia de Benigànim diocesis Valencie, sub

baronia de Cocentaina. Pere IV, en recompensa dels seus serveis a la guerra de la Unió li donà en 1355 entre altres coses la potestat sobre Cocentaina, els castells del Puig i Corbera, la plena jurisdicció sobre Margarida, Llombo i altres llocs. (DHMRV,

t. II, pp. 529-530. Vid. també M. MERCÉ COSTA I PARETAS: *La casa de Xèrica i la seva política en relació amb la monarquia de la Corona d'Aragó (segles XIII-XIV)*, Barcelona, 1998. ¶²¹¹ *Esborrat* anniversarium. ¶²¹² *Al marge esquerre, de mà posterior* Obliga^o. (*Obligatio*).

invocacione Beate Marie, per *En Franquea*, rectorem quondam ecclesie supradicte, existens personaliter in palacio episcopali Valencie, ante presenciam venerabilis domini Bernardi de Candello, vicarii generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini, cum assereret quod huiusmodi beneficium erat sibi potius dampnosum quam utile, ideo in presencia mei Ludovici de Fenollosa, auctoritate regia notarii publici Valencie, et testium subscriptorum, gratis et deliberata mente renunciavit in posse et manibus dicti domini vicarii suo beneficio antedicto et omni iuri sibi in illo pertinenti, quamquidem resignacionem idem dominus vicarius ad supplicacionem sibi factam per dictum Bartholomeum gratanter admisit ut de predictis per me dictum notarium publicum instrumentum fieri requisivit.

Presentibus venerabili et discreto Petro Bordeti, rector ecclesie de Alcoy diocesis Valencie, et magistro Johanne Çalom, Valencie comorante.

[114] Eodem die Francischus Maleti,²¹³ presbiter Valencie, renunciavit in manibus dicti domini vicarii generalis cuidam beneficio quod obtinebat in ecclesia Carleto.

Testes predicti.

[115] ¶^{140v} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Francischo Maleti, presbitero, beneficiato in ecclesia Sancti Bartholomei, civitatis Valencie, salutem in Domino. Attendentibus bonum et laudabilem testimonium quod de te a fidedignis audivimus perhiberi beneficium institutum in ecclesia <loci> de Benigànim, diocesis Valencie, per *En Franquea*, quondam rectorem ecclesie dicti loci, sub invocacione Beate Marie, vacans per puram et liberam resignacionem die presenti in posse nostro factam per Bartholomeum Ferrarii, clericum, ultimum beneficiatum illius, ad presentacionem de persona nostra die predicta nobis factam per discretum Francischum Maça,²¹⁴ presbiterum, civitatis Valencie, procuratorem venerabilis Poncii de Malferit, maioris dierum, civis civitatis Xative, patroni ut asseritur beneficii antedicti constitutisque ab eodem Poncio ac speciale mandatum et plenariam facultatem habentem cum publico procuracionis instrumento, acto Xative, prima die mensis septembris anni infranotadi Mⁱ CCCⁱ LXX secundi ac clauso per Berengarium Serra, auctoritate regia

¶ ²¹³ El 30-6-1350 Francesc Malet, clergue, obtingué la col·lació del benefici de St. Vicent, St. Donís i Sta. Maria en l'església de St. Bartomeu de València. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 19).

¶ ²¹⁴ El 11-12-1350 Francesc Maça, escolar, obtingué llicència del bisbe per rebre l'orde de la tonsura. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 89).

notarium publicum, quodquidem procurator exhibuit, vobis tanquam benemerito auctoritate <dicti domini episcopi> et generali comissione per ipsum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque providemus de illo, cum suis iuribus et pertinentiis universis, et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus vobiscum ut huiusmodi beneficium simul cum dicto <beneficio,> quod in <predicta> ecclesia Sancti Bartholomei obtinetis <simul> retinere valeatis licite et habere, scienter auctoritate predicta dispensantes, proviso quod dicto domino episcopo et suis successoribus sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii nunc vobis collati sicut nec alterius vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sunt ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatibus et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis et non beneficiatis infra diocesis Valencie constitutis quatenus ¶^{141r} incontinenti <quocumque eorum> cum per vos fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinentiarum ponat et inducant ac deffendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre responderi. Contradictores *etc.* Nos enim *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, quinta dia mensis septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²¹⁵

[116] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Nicolai Paschassii, presbitero, beneficiato in ecclesia maiori ville Algezire, diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum propter aliquas inimicias quas vos habere scimus in villa predicta non possitis absque periculo de matutinorum officia consurgere, que in eadem ecclesia alta voce et solemniter nuper cum literis nostris providimus continue decantari, idcirco, ad humilem supplicacionem pro parte vestra propterea nobis factam concedimus

¶²¹⁵ *Al marge esquerre, de mà posterior Benigànim.*

vobis quatenus non obstante littera supradicta vos non teneamini ad dictas matutinas consurgere aut earum de cantacione personaliter interesse presertim cum infirmitas oculorum vestrorum procurante senio [*sic*] vos ad legendum proporcionata distancia iam reddat plurimum impotentem. Unde mandamus vicario perpetuo dicte ecclesie eiusque locumtenenti quatenus huiusmodi concessionem adque gratiam firmiter teneant et observent et contra non veniant aliqua ratione. In quorum testimonium presentis vobis fieri et sigilli officii nostri impresioni iussimus comuniri.

Data Valencie, IIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[117] Bernardus de Candello, prior *etc.* Dilecto in Christo Bartholomeo²¹⁶ Benet, notario, vicino ville²¹⁷ <Muriveteris,> manumissori et executori ultimi testamenti venerabilis Thome Vives de Canemars,²¹⁸ militis, salutem in Domino. Cum dictus deffunctus in suo ultimo testamento voluerit et mandaverit quod de bonis suis fieret et construeret <infra tres annos> quedam capellam in²¹⁹ alcarea sua vocata Benifayró, situata in valle de Segon, in quaquidem capella celebraretur perpetuo beneficium institutum per eundem Thomam in testamento prefato et quamquam <iam> beneficiatus presentatus et admissus extiterit atque eciam institutus in beneficio memorato²²⁰ diversa tamen honera, que vos ratione dicte exequacionis oportuit subire <ad> construccionem ¶^{141v} dicte capelle vos infra dictum triennium reddiderit <plurimum> inpotentem, idcirco, ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam vos ad faciendum fieri et construi capellam superius expressatam hinc ad unum²²¹ annum continue numerandum presentis serie prorogamus quibuscumque ordinacionibus, constitucionis vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo.

Data Valencie, VIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[118] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Eximino de Pomar, vicario perpetuo ecclesie de Ruçafa, orte Valencie, salutem in Domino. Cum fructus et redditus dicte vestre ecclesie adeo sit tenues quo ad sustentacionem vite vestre sufficere nequeant bono²²² modo, idcirco, ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam vestre inopie et senio compacientes vobis licenciam celebrandi vel deserviendi una cum dicta vestra ecclesia sive vicaria quoddam beneficium

¶ ²¹⁶ *Esborrat Soler.* ¶ ²¹⁷ *Esborrat Algezire.*

¶ ²¹⁸ Tomàs Vives de Canyamàs (Morvedre, segle XIV). Patge. Fou justícia de Morvedre en 1388.

(*DHMRV*, t. IV, p. 421). ¶ ²¹⁹ *Esborrat loco de B.*

¶ ²²⁰ *Esborrat vos tamen.* ¶ ²²¹ *Esborrat ad.* ¶ ²²² *Esborrat bono.*

vestrum institutum in ecclesia Sancti Johannis Ierosolimitani civitatis Valencie, sub invocacione Sancte Caterine,²²³ hinc ad tres annos continue numerandos ducimus presentis serie concedendam. Proviso tamen per nos quod in prelibata vestra ecclesia personaliter et continue residendo missam in prelibato beneficio Sancti Johannis duobus diebus adminus missam qualibet ebdomada celebretis, quosquidem duos dies donech a dicta ecclesia Sancti Johannis interdictum cui supponita est relevatum fuerit in predicta vestra ecclesia de Ruçafa celebrare licite valeatis.

Data Valencie, VIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[119] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo²²⁴ <Johanni Ferran,> clerico tonsurato, filio²²⁵ <Raymundi Ferran,> civis civitatis Xative, nostre diocesis, salutem in Domino. Quamvis iuvenis existas sic tamen incipis ut audivimus bonis moribus ac virtutibus insigniri quod dignum est ut te prosequamur favoribus graciosis. Cum itaque Ferdinandus de Sent Ramon, clericus, obtinens beneficium institutum in ecclesia Sancte Teclæ dicte civitatis, per Mariam uxorem quondam Dominici Geraldi, sub invocacione Sancti Marchii, ac clericali ordine retrocedens. dinoscitur ad matrimonium convolasse. <et ab hodie> tam de iure quam de facto vacaverit ¶^{142r} atque vacet beneficium antedictum, idcirco, idem ipsum beneficium vacans modo provisso ad presentacionem de persona tua de presenti nobis factam per dilectum Ludovicum Lôpeç, notarium, civem Valencie, procuratorem et nomine procuratorio dicti Ferdinandi de Sent Ramon, patris tui, patroni ut fertur beneficii supradicti, qui eidem Ludovico, procuratori suo, presentacionem huiusmodi et alia faciendi plenam tribuit potestatem cum instrumento procuracionis acto Valencie, in posse dilecti nostri Ludovici de Fenollosa, auctoritate regia notarii publici Valencie, IIII^a die pesentis mensis septembris, ut in eo plenius vidimus contineri, tibi dicto Ferdinando et qui es de parentela dicti instituentis, conferimus et assignamus et te instituimus in eodem tibi que de illo providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde te per nostri anuli tradicionem presencialiter investimus. Proviso tamen quod successive et statutis a iure temporibus te facias ad quatuor minores et ad sacros subdiaconatus, diaconatus et presbiteratus ordines promoveri et donech presbiter fueris facias eidem beneficio per ydoneum presbiterum debite deserviri cum autem fueris presbiter facias in dicto beneficio residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius instituo exigit et requirit nobisque et succesoribus nostris sis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu

¶²²³ Fundat per Sanç d'Alvar. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 704).

¶²²⁴ *Esborrat* Ferdinando de Sent Ramon. ¶²²⁵ *Esborrat* Ferdinandi de Sent Ramon.

alienare quovis modo presumatis absque nostri vel successorum nostrorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducās, et illud manuteneas et deffendas pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per te nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant tibi que de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris dicte civitatis, quatenus incontinenti quicumque eorum cum a te inde fuerit requisitus te in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac deffendant inductum faciantque tibi ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. Contradictores et rebelles siqui fuerint auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos eidem presbiteris et cuilibet eorum insolidum et per se super hiis et dependentibus seu emergentibus ex eisdem plenarie per presentes comittimus vices nostras. In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XVI^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²²⁶

[120] ¶^{142v} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Petro Mataredona, presbitero diocesis Valencie, salutem in Domino Iesu Christo. Nuper siquidem vacante beneficio dudum instituto in ecclesia loci de Cocentayna dicte diocesis, per Bernardum de Podio et Maria, coniuges, quondam vicinos dicti loci, sub invocacione Beate Lucie. Franciscus de Podio, vicinus loci predicti, patronis in dimidia iuris patronatus beneficii supradicti per partem, scilicet dicti Bernardi institutoris, presentavit nobis ad obtinendum ipsum beneficium Bernardum de Podio, clericum simplicem tonsuratum, filium suum in etate quatuordecim vel XV annorum constitutum, petens eundem filium suum presentatum per nos admitti seu recipi ad beneficium antedictum. Deinde Petrus Daries, civis Valencie, tutor et curator Francische, pupille, filie quondam Nicholai de Podio, draperii Valencie, ac patrone in alia dimidia beneficii antedicti pro parte, scilicet dicte Marie instituentis, utens iure dicte pupille presentavit nobis eidem vicario vos dictum Petrum ad obtinendum beneficium memoratum, petens et requirens nos dictum vicarium quatenus presentacionem de persona vestra fac-

¶²²⁶ Al marge esquerre, de mà posterior Xàtiva.

tam ut predicatur admitendo ipsum beneficium vobis conferre et assignare cum plenitudine iuris deberemus. Cum autem nos die presenti, visa altercacione inter dictas presentantes, habita super inde causa, cognita et per nostram sentenciam presentacionem de persona vestra factam per dictum Petrum Daries antedicto tanquam de persona magis ydonea, admissimus, presentacionem de persona dicti Bernardi de Podio tanquam de persona minus idonea repellendo, idcirco, memoratum beneficium ad presentacionem dicti Petri Daries et alio eciam quovis iure ad dictum dominum episcopum spectante per devolucionem aut alias vobis dicto Petro tanquam benemerito licet absenti auctoritate et generali comissione eiusdem domini episcopi in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus de illo cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per venerabilem et discretum dominum Petrum de Monteforti, canonicum Sedis Valencie, procuratorem vestrum et nomine vestro seu verius ipsum pro vobis, per tradicionem birreti nostri investimus. Proviso tamen quod in dicto beneficio faciatis residenciam personalem ei debitum, officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit dictoque domino episcop et successoribus suis sitis semper bonus, hoberiens [*sic*] et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Ymo, alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et manuteneatis et defendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per dictum procuratorem nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis ¶^{143r} et singulis emphiteotis dicti beneficii et aliis quibusvis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comittentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in dicta ecclesia quatenus incontinenti cum per vos fuerint requisiti vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac defendant inductum faciaturque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. Contradictores *etc.* Quoniam nos *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XXIII die octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²²⁷

¶²²⁷ *Al marge esquerre, de mà posterior Cocentayna.*

[121] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Berengario Escampa, bacallario in decretis, diacono, rectori ecclesie de Bocayren nostre diocesis, salutem in Domino. Quamvis in sacris canonibus provida sit deliberacionem promissum ut ad regimen parochialium ecclesiarum assumpti se ad sacerdocium promoveri faciant infra annum a sibi comissi regiminis tempore numerandum et personaliter resideant in eisdem; alioquin, si infra idem tempus promoti fuerint huiusmodi ecclesiis absque monicione alia sint privati. Nos tamen attendentes quod si vos ad huiusmodi sacerdocii officium promoveri nos facere haberetis et in ipsa ecclesia residere legendi et proficiendi cum vobis facultas non suspeteret opportunitas etiam sublata in eisdem ecclesie vestre dispendium et iacturam, considerantisque quod cupientibus in sciencia proficere ut fructuum in sancta Dei Ecclesia que viris litteratis quod maxime indigere noscitur afferre valeant suo tempore opportunum de ceteri, nos utiliter providere ad humilem supplicacionem pro parte vestra propterea nobis factam, ut hinc ad tres annos continue numerandos alicui generali studio insistere et legendo ac audiendo in sciencia proficere valeatis et huiusmodi triennio quod durante non teneamini vos ad sacerdocium facere promoveri nec utique residere in ecclesia antedicta licenciam et facultatem plenariam impartimur, et vobiscum super hoc scienter et auctoritate ordinaria dispensamus quibuscumque ordinationibus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quoquomodo. ¶^{143v} Proviso tamen quod interim memorate vestre ecclesie in cura animarum et aliis suis officiis et serviciis debite faciatis laudabiliter deserviri. In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, VIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[122] Noverint universi, quod die mercurii que fuit X^a die mensis novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo, Petrus Miravet, presbiter, beneficiatus in ecclesia loci *de la Alcúdia*, diocesis Valencie, procurator discreti Johannis Serra, presbiteri, beneficiati in ecclesia loci de Pego, dicte diocesis, de beneficio ibidem instituto sub invocacione Corporis Christi, per Berengarium <Suau>, quondam²²⁸ et ab eo legitime constitutus ac mandatum specialem habens cum publico procuracionis instrumento quod producit in sua presencia forma tenoris sequentis:

«Noverint universi, quod ego Johannes Serra, presbiter, beneficiatus in ecclesia loci de Pego, capellania vocata Corpore Christi, institutam per Berengarium Suau quondam, vicinum dicti loci, deffuncti, scienter et ex certa sciencia

¶ ²²⁸ *Esbornat* existens personaliter in palacio episcopali Valencie ante presenciam venerabilis et prudentis viri domini Bernardi de Candello, prioris de

Ulmo, vicarii generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini.

facio, constituo et ordino procuratorem meum certum et specialem videlicet vos discretum Petrum Miravet, presbiterum et beneficiatum in ecclesia loci *de la Alcúdia*, presentem videlicet ad comperendum pro me coram domino episcopo Valencie vel eius locumtenentem ad renunciandum pro me et loco mei dictum meum beneficium sive capellaniam et loco mei et pro me in dicto meo beneficio Dominicum Mezquita, presbiterum ville Algezire, induendum, mitendum sive ponendum. Ego vero dictus Johannes Serra, protestor et protestando notifico sive dicto quod propter presentem renunciacionem dicti beneficii bulla quam habeo a Summo Pontifice domino nostro Papa in aliquo non frangatur et ad faciendum super hiis quamcumque solempnitatem presens negocium postulat et requirit et que ego facere possem personaliter constitutus, promitens habere nutum et firmum quicquid per vos in predictis actum fuerit seu eciam procurantis et nullo tempore revocabo.

Quod est actum Alcudie, VIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

Sig (*cruz*) num Johannis Serra, presbiteri, qui hec concedo et firmo.

Testes huius rei sunt Bernardus Monbuy, vicarius Alcudie, et Dominicus Vicent, vicinus ville Algezire.

Sig (*cruz*) num Ferdinando Milla, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, qui hec scripsit et clausit loco, die et anno prefixis». ²²⁹

Existens personaliter in palacio episcopale <Valencie²³⁰> ante presenciam venerabilis et pru- ¶^{144r} dentis viri domini Bernardi de Candello, priori de Ulmo, vicarii generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini, nomine procuratorio supradicto, in presenciam mei Ludovici de Fenollosa, notarii publici Valencie, et testium infrascriptorum, renunciabit pure et libere in manibus dicti domini vicarii generalis beneficio dicti principalis sui et omni iuri sibi in dicto beneficio pertinenti. Quamquidem resignacionem dictus dominus vicarius generalis ad petitionem et supplicacionem instantem dicti procuratoris, gratanter admisit et de predictis instrumentum publicum fieri requisivit per me notarium antedictum.

Que fuerunt acta loco, die et anno predictis, presentibus venerabilis et discretis Petrus²³¹ <Vitalis,> de Beniguazir et Petrus Bordeti, de Alcoy, ecclesiarum diocesis Valencie rectoribus ad premissa pro testibus specialiter convocatis.

[123] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Dominico Mezquita, presbitero ville

¶²²⁹ *Esberrat* constitutus. ¶²³⁰ *Esberrat* palacio. ¶²³¹ *Esberrat* Franqua.

Algezire, diocesis Valencie, salutem in Domino. Morum et conversacionis honestas laudabiliaque virtutum et merita probitatis quibus personam vestram fidedignorum testimonio didicimus multipliciter insignita, merito nos inducunt ut vos prosequamur²³² <favoribus graciosis>. Eapropter beneficum in ecclesia loci de Pego, dicte diocesis, per Berengarium Suau, quondam vicinum dicti loci institutum, vacans per puram et liberam resignacionem, in posse et manibus nostris per Petrum Miravet, presbiterum beneficiatum in ecclesia *de la Alcúdia*, predictae diocesis, procuratorem et nomine procuratorio Johannis Serra, presbiteri, ultimo beneficiati illius, die presenti et subscripta nobis factam, vacans modo premissis, vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali commissione per ipsum in <talibus> nobis facta iure ordinario conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus. Proviso tamen quod in dicto beneficio facias residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit dominoque episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manutenetis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus ¶^{144v} eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris infra diocesis Valencie constitutis cum per vos quicumque eorum fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinentiarum inducant ac deffendant inductum faciantque faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre responderi. Contradictores *etc.* <Quoniam> *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, X^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²³³

¶²³² *Esborrat ad gratiam liberales.* ¶²³³ *Al marge esquerre, de mà posterior Pego.*

[124] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Alier, presbitero, beneficiato in ecclesia ville Gandie, diocesis Valencie, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes concedentesque tibi <licenciam> arrendandi fructus et redditus ecclesie loci de Palma dicte diocesis hinc ad duos annos continue numerandos, curam et regimen animarum dicte ecclesie et parochie eiusdem regendam <una cum dicto vestro beneficio> et debite exercendam per durante dicto tempore loco et vice Berengarii Company, ipsius ecclesie rectoris, presentis serie ducimus comittendam. Circa cuius cure regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere quod de animabus vobis commissis dignam eidem in die iudicii valeatis reddere rationem. Proviso per vos ¶^{145r} attente quod durante dicto tempore <unam ad minus missam qualibet septimana celebretis in beneficio memorato> faciatis eidem beneficio tuo per idoneum presbiterum debite dserviri.

Data Valencie, XII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[125] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Berengario Company, rectori ecclesie de Palma, nostre diocesis, et beneficiato in ecclesia de Gandia dicte diocesis, salutem in Domino. Cum propter aliquas iustas et rationabiles causas coram nobis expositas in predicta vestra ecclesia residere comode nequeatis, idcirco, ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam vobis licenciam absentandi a predicta vestra ecclesia comorandique in dicta villa de Gandia et ibidem dictum vestrum beneficium celebrandi hinc ad duos annos continue numerandos presentis serie ducimus comittendam, proviso per vos attente quod predictae vestre ecclesie dicto tempore perdurante per ydoneum vicarium faciatis debite dserviri.

Data Valencie, XII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[126] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Petro Oliverii, presbitero diocesis Appamiarum, salutem in Domino. Cum vos litteras dimissorias seu comendaticias a vestro diocesano obtentas nobis, prout decuit. Presentaveritis, idcirco, ad humilem <vestri> supplicacionem propterea nobis factam vobis licenciam celebrandi infra diocesis Valencie missas votivas, tricennaria, annualia substituta et quemlibet alia divina officia usque ad quantitatem viginti librarum regalium presentis serie concedendam, presentibus post unum annum minime valituris.

Data Valencie, XIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[127] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Vitali de Pulcro Castro, presbitero, beneficiato in ecclesia loci de Alfofar, diocesis Valentine, salutem in Domino. < conversacionis honestas *etc.* Dudum siquidem nos attendentis quod Guillelmus Carbonelli, presbiter, obtinens tunc beneficium sub invocacione Sancti Bernardi, in ecclesia Sancti Vincencii, suburbii civitatis Valencie, institutum, ab ipso beneficio totaque diocesis Valentina absens fuerit diu et erat adhuc per diocesim Segobricensem remere evagando ipsum Guillelmum in loco de Noguera, dicte Segobricensis diocesis, personaliter adinventum moneri fecimus per nostras litteras et citari quod infra certum preceptorium terminum sibi ad hoc in eiusdem literis assignatum ¶^{145v} rediret ad beneficium supradictum facturus in eo residenciam personalem eique debitum et assuetum servicium impensurus, prout eius institucione exigit et requirit. Quoquidem termino lapso cum dictus Guillelmus moniciones et mandata nostra pertransiens aure surda ad beneficium predictum redire aliquatenus non curasset circa hoc contumaciter se habendo, nos contra eum vite et canonice sentenciam privacionis protulimus amoventes et privantes eundem a beneficio memorato, prout hec omnia in processu inde accitato lacius et serius sunt contenta. Unde cum venerabilis frater Johannes Arboç, maioralis de Quart, et ipso nomine patronus ut fertur beneficii antedicti, nobis ad obtinendum dictum beneficium vacans ex causa privacionis pretacte vos dictum Vitalem die presenti infra scripta duxerit presentandum, idcirco, nos presentacionem huiusmodi benigne admissa ipsum beneficium vacans modo premissa ad presentacionem prenominati maioralis vobis dicto Vitali tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi a generali comissione per ipsum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobique providemus de illo cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus vobiscum ut ambo prelibata beneficia que modice valoris existunt insimul retinere et habere positis eisque per vosmet pariter deservire scienter et auctoritate iamdicta meritum vestrorum intuitu dispensantes, proviso quod dicto domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, obediens, fidelis et nil de proprietate dicti beneficii per nos novityer vobis collati sicut nec alterius vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu; ymmo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis qui ad presentacionem reddituum et iurium sepedicti beneficii quomodolibet teneantur presentibus et futuris, quatenus vos in beneficiatum illius habentes et tenentes vobis de²³⁴ ipsius beneficii fructibus, redditibus et iuribus aliisque pertinenciis quibus-

¶²³⁴ *Esberrat omnibus.*

cumque integre respondeant et complete, alio ¶^{146r} mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in quibuscumque ecclesiis civitatis et diocesis predictarum quatenus quicumque eorum a vobis inde fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac defendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque ipsius beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus integre responderi. Contradictores *etc.* Quoniam nos *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XX^a die madii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²³⁵

[128] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Ferran, presbitero <Terrachonensis²³⁶> diocesis, salutem in Domino. Cum vos de literis comendaticii seu dimissoriis a venerabile fratre Bernardo Terreni, <officiali²³⁷> Terrachonesi, obtentis, nobis feceritis plenam fidem, idcirco, ad humilem supplicationem vestri propterea nobis factam vobis licenciam celebrandi in quibusvis ecclesiis civitatis et diocesis nostre Valencie, missas votivas, tricennaria, annualia substituta et quemlibet alia divina officia usque ad summam viginti librarum regalium hinc ad unum annum continue numerandum ducimus harum serie concedendam. Mandantes universis et singulis rectoribus et vicariis ecclesiarum civitatis et diocesis predictarum quatenus cum ad eorum ecclesias declinaveritis presentibus comunitus permitant vos libere in susceptis ministrare ordinibus ac divina officia celebrare.

Data Valencie, XV^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[129] Reverendis in Christo patribus universis et singulis ecclesiarum prelatiis eorumque vicariis et officialibus vel locatenentibus eorundem. Jacobus, miseratione *etc.*, salutem et sinceram in Domino caritatem. Cum Petrus de Tavascant, presbiter nostre diocesis, ex certis et iustis causis habeat extra diocesis Valencie proficisci, idcirco, paternitatis et prudentias vestras [...] actentis quatenus ab Dei et ordinis sacerdotalis reverenciam prefatum Petrum Tavascant, quem nescimus excommunicatum nec irregularitatis macula aut alio impedimento canonico irretitum, benigne recipiatis et permitatis in susceptis ordinibus divina officia libere ministrare.

Data Valencie, XV^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo. Vidit Bernardus.²³⁸

¶²³⁵ *Al marge esquerre, de mà posterior S.Vincencii.* ¶²³⁶ *Esberrat thesaurario.*

¶²³⁷ *Esberrat patensis.* ¶²³⁸ *Bernat Candell, vicari general.*

[130] ¶^{146v} Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Guillelmo Valentí, rectori ecclesie ville Gandie, nostre diocesis, salutem in Domino. Attendentes presenciam nostram venerabilis Raymundus Castellani, miles,²³⁹ dominus alcaree vocate Xeresa, constitute in termino dicte ville, et dilectus Exeminus Sancii, presbiter, obtinens beneficium institutum per Raymundum Camell, habitorem Gandie quondam, in capella alcaree predicte, sua nobis expositione mostrarunt quod dictum beneficium dotatum existit de XX libris rendalibus et annualibus sine laudimio et faticha habendis et percipiendis super redditibus et iuribus dicto venerabili Raymundo pertinentibus in alcaream desuper expressata. Quorumque ipse venerabile Raymundo dictam alcaream a dictis XX libris exonerare intendens paratus est assignare viam permutacionis beneficio supradicto alias XX libras perpetuales, rendales et annuales super possessionibus sive redditibus certis, idoneis et securis infra villam et terminum supradictarum. Unde [...] iidem miles et beneficiatus supplicaverint nobis humiliter ut huiusmodi permutacioni que opportunam et utilis fore asseritur <beneficio> memorato nostrum prebere dignaremur assensum, idcirco, nos de hiis noticiam non habentes vobis de cuius discrecione plenam in Domino fiduciam obtinemus tenore presentis comittimus quatenus habita informacionem plenaria de predictis si permutatio ipsa utilis dicto beneficio et alias [...] expediencia videatur eam vice et auctoritate nostri laudetis, firmetis et etiam aprobetis faciendo nostro nomine et firmando quevis publica instrumenta inde necessaria seu quomodolibet opportuna. Quem nos *etc.*

Data in villa Gandie, II^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[131] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Andree Marqués, presbitero diocesis Valencie, salutem in Domino. Morum et constitutionis honestis laudabiliaque virtutum et probitatis merita quibus personam nostram fidedigna testimonio didicimus multipliciter insignitam merito nos inducunt ut vos prosequamur favoribus graciosis. Eapropter beneficium in ecclesia de Çuecha, sub invocacione Corporis Christi, per Arnaldum Simó quondam institutum,²⁴⁰ vacans per puram et liberam resignacionem Bernardi Olives,²⁴¹ presbiteri, ultimi beneficiati illius²⁴² <a tanto tempore citra, quod eius collatio et provisio ad dictum dominum episcopum iure devoluto pertinet ista

¶ ²³⁹ Ramon Castellà (València, segle XIV). Fill de Ramon Castellà. Jutge en el plet sobre si Jumilla i Villena pertanyien a Aragó o a Castella (1362). Pere IV li donà tota la jurisdicció de Picassent (1378). Jurat de València (1380). Es casà amb una germana de mossén Joan de Bellví i en segones noces amb

Sibília Mercer, filla de Joan Mercer (1375). Fou senyor de Picassent, Llombai, Catadau i Millares. (*DHMRV*, t. I, p. 470). ¶ ²⁴⁰ Fundat el 5-7-45. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 788). ¶ ²⁴¹ *Esborrat* rectori ecclesie de Albalato. ¶ ²⁴² *Esborrat* die presentis subscriptis nostris factam vacans modo premissis.

vice vobis tanquam benemerito>²⁴³ auctoritate a domini episcopi et generali commissione per ipsum in talibus nobis ¶^{147r} facta,²⁴⁴ <iure devoluto> confirmamus et assignamus et vos instituimus in eodem nobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus proviso quod in dicto beneficio faciatis residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit, dictoque domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quovis modo presumatis absque sui vel suorum successorum speciali licencia et permisso. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato.²⁴⁵ <Mandantes insuper et comitentes> universis et singulis presbiteris beneficiatis et non beneficiatis infra diocesis Valencie constitutis, quatenus incontinenti quicumque eorum cum per vos <inde> fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac inductum deffendant faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre responderi. Contradictores *etc.* Quoniam nos *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XIII^a dies novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²⁴⁶

[132] Jacobus, *etc.* Dilecto nobis in Christo Michaeli Dionisii, bacalario in decretis, rectori ecclesie de Navarrés nostre diocesis et beneficiato in Sede nostra Valencie, salutem in Domino. Adiuti meritis probitatis et qui dono sciencie predicti studiis virtute insistunt non indigne favoris benigni gratiam promerentur et eo benignius decet honestis ipsorum annuere animi desideriis quo maior ex eorumdem meritis potest hutilitas [*sic*] provenire sa[...], sicut accepimus, vos qui adeo in sciencia iuris canonici divina vobis sufragant gracia proffecistis, quod gradum bacallariatus meruistis ut predicatur obtinere cupiatis per leccionem ¶^{147v} exercicium sciencia magis inibui prelibata, idcirco nos vocis [...] percurrentes affectu

¶²⁴³ Añadido en margen izqdo. ¶²⁴⁴ *Esborrat* quoque mandamus uni. ¶²⁴⁶ *En margen izqdo. de vobis tanquam benemerito.* ¶²⁴⁵ *Esborrat* nos *mano posterior Co. (Collacio).*

vobis licenciam absentandi a vestris ecclesia et beneficio tota nostra diocese prelibatis et insistendi alicui studio generali ac recipiendo ab integro ex causa pretacta fructus, redditus et proventus ecclesie et beneficii predictorum hinc ad sex annos continue numerandos duximus presentis serie concedendam, provisso tamen quod interim memorate vestre ecclesie in cura animarum aliisque officiis et serviciis debitis laudabiliter deserviri ac in dicto beneficio duas missas per presbiterum quem ad hoc duxeritis eligendum celebrarii qualibet ebdomada faciatis.

Data Valencie, XVI^a dies novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[133] Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Dilecto in Christo Johanni de Castellsent, filio Raymundi de Castellsen, civitatis Valencie <oriundo,> salutem in Domino. Ut a quocumque malueris antiste catholico gratiam et communionem Sedis Apostolice obtinentis primam tonsuram recipere ac clericali caractere valeas insigniri, tam eidem antistiti quem propterea adieris conferendi quam tibi suficiendi et idoneo in sciencia et etate ac ex legitimo matrimonio, ut percipimus, procreato, recipiendi tonsuram predictam facultatem et licenciam tenore presentis impertimur.

Data Valencie, VIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[134] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Guillelmo de Plano, presbitero diocesis Gerundensis, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes, curam animarum ecclesie de Vila Joyosa, nostre diocesis regendam et debite exercendam hinc ad duos annos continue numerandos loco, vice et nomine venerabilis et dilecti nostri Bernardi Palací, bacalarii in decretis, ipsius ecclesie rectoris, presentis serie ducimus comitendam. Circa cuius cure et regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere quod de animabus vobis comissis dignam eidem in die iudicii valeatis reddere rationem.

Data Valencie, III^a die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[135] ¶^{148r} Universis et singulis presentes litteras inspecturis. Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie, [salutem] et sinceram in Domino caritatem. Quia piam existit et debitum veritatis testimonium perhibere universitati vestre tenore presentis innotescat nos vidisse, tenuisse et relegisse quasdam testimoniales litteras reverendi in Christo patris domini Gregorii,²⁴⁷ eadem miseracione episcopi Mar-

¶²⁴⁷ *Esberrat divina.*

rochitanus²⁴⁸ et regni Granate totiusque Affrice legati patentes et sigillo ipsius episcopi, ut prima facie apparebat et in ipso sigillo claris literis legebatur in cera coloris virmilii que apposita erat in alia cera coloris albi in vetis de sirico rubei crocei albi et nigri colorum appendicio sigillatas tenoris et continencie subsequentes:

«Noverint universi, quod nos frater Gregorius, miseracione divina episcopus Marrochitanus et regni Granate totiusque Affrice legatus, die dominica que erat XXVI^a dies octobris in ecclesia catalanorum Almaria nostre diocesis divina audientes officia dilectum Jacobum Periz, filium Martinum Pèriç, de tenebra ad primam clericalem tonsuram rite duximus promovendum tanquam idoneum et capacem. In quorum omnium testimonium litteras sigilli nostri aposicione munitas eidem tradi iussimus in patenti.

Data in dicto loco de Almeria, nostre diocesis, anno Domini millesimo CCC^o LXX° primo die prefixa».

Unde nos Jacobus, episcopus Valencie prefatus eidem Jacobo Periç, civitatis Valencie oriundo, presentes sigillo nostro sigillatas duximus concedendas.

Data et acta [Valencie], XVIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[136] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Berengario Pujol, presbitero, beneficiato in ecclesia ville Algezire, diocesis Valencie, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes curam et regimen animarum ecclesie de Albalato de Pardines, dicte diocesis regendam et debite exercendam hinc ad duos annos continue numerandos, loco et vice Bernardi Olives, ipsius ecclesie rectoris, presentis serie ducimus comitendam. Circa cuius cure regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere quod de animabus vobis comissis dignam eidem in die iudicii valeatis reddere rationem. Concedentes nicholominus vobis quod durante tempore dictorum duorum annorum fructus et redditus dicte ecclesie possitis licite arrendare. Proviso tamen quod memorato vestro beneficio per idoneum presbiterum faciatis debite deserviri.

Data Valencie, II^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[137] ¶^{148v} Jacobus, *etc.* Dilecto nobis in Christo Bernardo Olives, rectori ecclesie de Albalato de Pardines, nostre diocesis, salutem in Domino. Adiuti meritis probitatis et qui dono sciencie predicti studiis virtute insistunt non indigne favoris benigni gratiam promerentur et eo benignius decet honestis ipsorum annuere

¶²⁴⁸ *Esberrat* toti.

animi desideriiis quo maior ex eorumdem meritis potest utilitas provenire. Cum igitur vos circa iuris canonici scienciam hauriendam cupiatis totis conatibus insudare, idcirco, ad humilem <vestri> supplicacionem propterea nobis factam vobis licenciam absentandi a prefata vestra ecclesia totaque nostra diocese Valentine residendique in aliquo studio litterarum in sciencia antedicta hinc ad duos annos continue numerandos presentis serie ducimus concedendam. Provisso tamen quod interim memorate vestre ecclesie in cura animarum aliisque officiis et serviciis debitis faciatis per idoneum presbiterum laudabiliter deserviri.

Data Valencie, secunda die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[138] Universis et singulis presentes litteras inspecturis. Jacobus, miseracione divina episcopus Valentinus, salutem et sinceram in Domino caritatem. Quia piam existit et debitum veritati testimonium perhibere universitati vestre, tenore presentis innotescat nos vidisse, tenuisse et legisse quasdam testimoniales litteras reverendi in Christo patris et domini Gregorii, eadem miseracione episcopi Marrochitani et regni Granate totiusque Affrice legati patentes et sigillo ipsius episcopi, ut prima facie aparebat et in ipso sigillo claris literis legebatur in cera coloris virmilii que apposita erat in alia cera coloris albi in vetis de serico rubei crocei albi et nigri colorum appendicio sigillatas tenoris et continencie subsequentis:

«Noverint universi, quod nos frater Gregorius, miseracione divina episcopus Marrochitanus et regni Granate totiusque Affrice legatus, die dominica que erat XXVI dies octobris in ecclesia catalanorum Almeria nostre diocesis divina audientes officia dilectum Guillelmum Ministrol, filium Berengarium Ministrol, ad primam clericalem tonsuram rite duximus promovendum tanquam idoneum et capacem. In quorum omnium testimonium litteras sigilli nostri aposicione munitas eidem tradi iussimus in patenti.

Data in loco de Almeria, nostre diocesis, anno Domini millesimo CCC^o LXX° primo die prefixa».

Unde nos Jacobus, episcopus Valencie prefatus eidem Guillelmo [Ministrol] presentes sigillo nostro sigillatas duximus concedendas.

Data Valencie, XVIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[139] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Petro Vitalis rectori ecclesie de Beniguzir nostre diocesis, salutem in Domino. Cum vos apud Curiam Romanam accedere vel alias in servicio reverendi patris ¶^{149r} domini Ferdinandi, electi Oscensis,²⁴⁹

¶²⁴⁹ Fernando Pérez Muñoz, doctor en lleis. Bisbe d'Osca (1372-1383). (*Hierar. Catholica*, p. 379).

insistere habeatis sicque non positis in predicta vestra ecclesia residenciam facere personalem, idcirco, ad instanciam et preces per prenominatum dominum electum in hac parte litteratorie nobis factis, vobis licenciam absentandi ab ecclesia vestra totaque nostra diocesi supradictis et non residendi in eis in sestendique obsequiis domini electi preffaci hinc ad tres annos datis presentis computandos ducimus harum serie concedendam. Proviso tamen quod interim memorate cclesie vestre faciatis in cura animarum aliisque suis debitis serviciis et officiis laudabilem deserviri.

Data Valencie, XII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[140] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Dominico Albero, acolito <Valencie²⁵⁰> diocesis, salutem in Domino. Morum et conversacionis honestas laudabiliaque virtutum merita probitatis quibus personam vestram fidedignorum testimonio didiscimus multipliciter insignitam merito nos inducunt ut vos prosequamur favoribus graciosis. Eapropter beneficum in ecclesia loci de Xiva dicte diocesis per dominam Teresiam, uxor²⁵¹ Bertrandi Despès, sub invocacione Beate Caterine institutum, vacans per puram et liberam resignacionem die presenti et subscripta per Bernardum de Pomar, presbiterum, ultimum beneficiatum, illius in posse et manibus nostris factam, ad presentacionem de persona vestra <nobis factam²⁵²> per Petrum de Camarasa, vicinum dicti loci, patronum ut asseritur predicti beneficii²⁵³ vacans modo premissis, vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali comissione per ipsum in talibus nobis facta,²⁵⁴ conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus, proviso quod successive et statutis a iure temporibus faciatis vos ad quatuor minores et ad sacros subdiaconatus, diaconatus et presbiteratus ordines promoveri et donech presbiter fueritis faciatis eidem beneficio per idoneum presbiterum debite deserviri cum autem fueritis presbiter faciatis in dicto beneficio residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit, dictoque domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi et successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis ¶^{149v} et deffendatis pro viribus illibatum sub

¶²⁵⁰ *Esborrat* nostre. ¶²⁵¹ *Esborrat* quondam.
¶²⁵² *Esborrat* predicta die infrascripta. ¶²⁵³ *Esborrat* nobis factam cuius collatio et omnimoda

disposicio ad dictum dominum episcopum iure ordinario noscitur. ¶²⁵⁴ *Esborrat* predicto iure ordinario.

virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris infra diocesis Valencie constitutis quatenus quicumque eorum cum per vos inde fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinentiarum inducant ac deffendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre responderi. Contradictores *etc.* et rebelles siqui fuerint auctoritate nostra predicta per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos eidem presbiteris et cuilibet ipsorum insolidum super hiis et dependentibus seu emergentibus ex eisdem per presentes plenarie committimus vices nostras. In quorum *etc.*

Data Valencie, XIII^a die madii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²⁵⁵

[141] Bernardus de Candello, prior [de] Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Guillelmo Salat,²⁵⁶ presbitero diocesis Valencie, salutem in Domino. De discrezione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes, curam animarum ecclesie Sancti Andree et parrochie eiusdem regendam et debite exercendam hinc ad prima dies mensis januarii proxime venienti et a prima die predicta mensis predicti ad unum annum continue numerandum ducimus loco, vice et nomine dilectis Garsie de Heredia, ipsius ecclesie rectoris presentis serie duximus comitendam. Circa cuius cure regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere quod de animabus vobis commissis dignam eidem in die iudicii valeatis reddere rationem.

Data Valencie, XXX^a die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[142] Bernardus de Candello, prior [de] Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Laurencio d'Alpanyés, pesbitero olim beneficiato in ecclesia Sancte Tecele civitatis Xative, beneficii²⁵⁷ instituti per Mariam, uxorem quondam Arnaldi Margalit,

¶ ²⁵⁵ *Al marge esquerre, de mà posterior* Chiva.

¶ ²⁵⁶ Fins 1351 Guillem Salat havia estat beneficiat de St. Llorenç. (*Registro Hug de Fe-*

nollet, reg. núm. 326). ¶ ²⁵⁷ És el benefici de St. Bernat, confessor. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 775).

salutem in Domino. Morum et conversacionis honestas laudabiliaque virtutum et probitatis merita quibus persona vestra multipliciter insigniri merito nos inducunt ut vos prosequamur favoribus graciosis. Eapropter beneficcium²⁵⁸ institutum in ¶^{150r} ecclesia Beate Marie civitatis Xative, per Bernardum de Podio quondam, sub invocacione Sancti Mathie, vacans per liberam resignacionem in manibus nostris die presenti factam per Petrum d'Altés, presbiterum, immediatum beneficiatum eiusdem, ex causa permutacionis vobiscum facte <cum> vestro beneficio antedicto vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali comissione per ipsum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinentiis universis, et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus. Proviso tamen quod in dicto beneficio faciatis residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius institucio exigit et requirit dictoque domino episcopo et successoribus suis sitis semper [bonus,] obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in ecclesia supradicta, quatenus incontinenti cum per vos fuerint requisiti vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac deffendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre responderi. Contradictores *etc.* Quoniam nos *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²⁵⁹

[143] Bernardus *etc.* Dilecto in Christo Petro d'Altés, presbitero <olim> beneficiato in ecclesia Beate Marie civitatis Xative, beneficii instituti per Bernardum de Podio quondam, sub invocacione Sancti Mathie, salutem in Domino. Eapropter

¶²⁵⁸ Fundat en maig de 1334. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 628).

¶²⁵⁹ *Al marge esquerre, de mà posterior Co. (Collació).*

beneficium institutum in ecclesia Sancte Teclae dicte civitatis, per Mariam, uxorem quondam Arnaldi Margalit, vicini predictae civitatis, vacans per liberam resignationem in manibus nostris ¶^{150v} die presenti factam per Laurencium d'Alpanyés, presbiterum, immediatum beneficiatum eiusdem, ex causa permutacionis vobiscum facte cum vestro beneficio antedicto, vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali commissione per ipsum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo provideamus cum suis iuribus et pertinenciis universis, et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus. Proviso tamen quod in dicto beneficio faciatis residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit dictoque domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii reducatis illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus vos de cetero in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in ecclesia supradicta, quatenus incontinenti cum per vos fuerint requisiti vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac deffendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. *Contradictores etc. Quoniam nos etc. In quorum testimonium etc.*

Data Valencie, XII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²⁶⁰

[144] Bernardus *etc.* Dilecto in Christo Jacobo d'Aliaga, presbitero, vicario ecclesie de Benidorm, parrochie ecclesie de Polop, diocesis Valencie, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes, curam animarum ecclesie de Altea, de parrochia prelibata, et habitatorum illius regendam et debite exercendam simul cum dicta vicaria hinc ad unum annum continue numerandum ducimus vobis, de voluntate et expresso consensu Jacobi Stephani, rectoris dicte matricis ecclesie, cum circa hec vacare comode nequeat presentis serie comittendam. Circa cuius cure talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere quod de animabus vobis commissis dignam eidem in die iudi-

¶²⁶⁰ *Al marge esquerre, de mà posterior Xàtiva.*

cii valeatis reddere ¶^{151r} racionem. Concedentes vobis quod in quatuor festivitatibus anni precipuis possitis celebrare duas missas, unam in predicta ecclesia de Benidorm et reliquam in ecclesia de Altea superius expressata.

Data Valencie, XXII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[145] Bernardus *etc.* Dilecto in Christo <Jacobo²⁶¹> Ratera, presbitero, beneficiato in ecclesia Sedis Valencie, de beneficio²⁶² instituto in altari Beate Lucie per Petrum Petri de Taraçona, canonicum quondam dicte Sedis, salutem in Domino. Morum et conversacionis honestas²⁶³ aliaque laudabilia virtutum super quibus persona vestra fidedignorum testimonio multipliciter insignitur exigencia digna requirunt ut vos prosequamur graciaram favoribus ac presidiis opportunis. Volentes siquidem nos prerogativa gracie prosequi specialis auctoritate quam fungimur in hac parte et ex speciali comissione dicti domini episcopi in talibus bonis generaliter facta ut prelibatum beneficium²⁶⁴ cum uno quod ex illis beneficiis institutis in capella regalis civitatis Valencie obtinuisse vos asseritis et pacifice possidere simul retinere, possidere et habere licite valeatis, vobis licenciam concedimus et facultatem plenariam impertimur vobiscum super hiis scienter auctoritate ordinaria dispensantes, quibuscumque ordinacionibus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo. Proviso tamen quod in dicto beneficio Sedis faciatis residenciam personalem ei debitum officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit. In cuius rei testimonium presentes vobis fieri et sigillo officii Vicariatus nostri impendenti iussimus comuniri.

Data Valencie, XII^a die novembris,²⁶⁵ anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[146] Die XXIII^a novembris fuit concessa licencia celebrandi ad unum annum inffra civitatem Valencie Petro Verdú, presbitero, beneficiato in ecclesia Sancti Johannis de Mercato ut possit celebrare ultra suum beneficium usque ad summam decem librarum de missis votivis *etc.*

Data Valencie.

[147] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo universis et singulis christifidelibus per civitatem et diocesim nostram Valencie constitutis ad quos presentes pervenerint,

¶²⁶¹ Esborrat Ludovico. ¶²⁶² Fundat el 21-11-1279, davant el notari Giner Rabassa. (*Catedral*

Valencia, p. 495). ¶²⁶³ Esborrat laudabi. ¶²⁶⁴ Esborrat simul. ¶²⁶⁵ Esborrat octobris.

salutem in Domino et bonis semper operibus habundare. Tanto ¶^{151v} vos ad pietatem opera libentius invitamus quanto ad ea exercenda vos invenire credimus promptiores. Cum igitur in villa Algezire nostre diocesis sit constructa quendam capellam sub invocacione Sancte Lucie virginis, contigua hospitali, ibidem ad honorem dicte virginis constructo, que in luminaribus, pannis, libris et aliis suis ornamentis maximum patitur deffectu cum nullos habeat redditus, ex quibus capellanus eiusdem sibi et dictis ornamentis valeat providere nisi christifidelium elemosinis adinventur, idcirco, universitatem vestram accente requirimus et in Domino exortamur ad vobis remissionem vestrorum peccaminum dicimus iniungentes quatenus de bonis et Deo vobis collatis pias eidem capelle elemosinas et alia grata caritatis subsidia misericorditer erogetis, ut per subvencionem vestram eius necessitati et inopie salubriter succuratur et vos pro hec et alia bona que Domino inspirante feceritis ad eterna possitis gaudia pervenire. Vobis autem rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis predictarum vel vestrum locatenentibus dicimus et mandamus quatenus cum Michaellem Polo, procuratorem dicte capelle vel eius nuncium ad vos vel ecclesias vestras declinare contingerit, presentibus comunitis ipsum benigne recipiatis et caritative tractetis ac necessitatem dicte capelle populo vobis comisso libere exponatis, ipsumque populum ad benefaciendum sibi monicionibus et exortacionibus salubribus inducatis perperantes ab illo premium qui in centuplum re[...] omne bonum. Et si nuncius prefate capelle in die Omnium Sanctorum et in sequenti die qua celebratur comemoracione pro deffunctis in ecclesia vel extra ecclesiam, in cimiterio vel extra cimiterium, elemosinas querere et in solemnitate Corporis Christi et in die Veneris Sancta bacina in dictis ecclesiis vestris ponere voluerit pro elemosinis fabrice dicte capelle congregandis seu eciam colligendiis, hoc pacienter sustineatis nec in hoc eum aliquo modo impediatis seu eciam perturbetis nec eciam per aliquos perturbari sustineatis. Nos enim de omnipotentis Domini nostri Iesu Christi missericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi omnibus vere penitentibus et confessis qui dicte capelle manus porrexerint adiutrices quadraginta dies de iniunctis eis legitime penitenciis per gratiam Sancti Spiritus in Domino misericorditer relaxamus presentibus post [unum] annum minime valituris.

Data Valencie, XXIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²⁶⁶

[148] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Bartholomeo Blanch, presbitero, rectori ecclesie de Xaló diocesis Valencie, salutem in Domino. Redditus dicte vestre ecclesie adeo tenues existant quod ad susten-

¶²⁶⁶ *Al marge esquerre, de mà posterior Cosessio. (Concessio).*

tacionem vite vestre sufficere nequeant bono modo et tam ob hoc quam ex quibusdam aliis causis expositis coram nobis in memorata ¶^{152r} ecclesia residere personaliter nequeatis. Ideo ad humilem vestri supplicationem propterea nobis factam, vobis licenciam absentandi a prefata vestra ecclesia et non residendi in ea hinc ad unum annum continue numerandum et celebrandi interim infra civitatem et diocesim nostram Valencie missas votivas, tricennaria, annualia substituta et quemlibet alia divina officia usque ad quantitatem viginti librarum regalium tenore presentis graciose duximus concedendam. Proviso tamen quod per hoc memorata vestra ecclesia suis debitis et assuetis officiis et serviciis non fraudetur, sed eidem in cura animarum per aliquem idoneum presbiterum in ipsa ecclesia ad minus duobus diebus in ebdomada quorum unus sit dies dominica celebret deserviri laudabiliter faciatis.

Data Valencie, XXIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[149] Bernardus *etc.* Dilecto in Christo Bartholomeo Blanch, rectori ecclesie de Exaló <diocesis> Valencie, salutem in Domino. Cum nos ex quibusdam iustis causis vobis licenciam absentandi a dicta vestra ecclesia comorandique in civitate Valencie duxerimus per alias nostras litteras concedendam, idcirco, ad humilem supplicationem propterea nobis factam et de industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentis curam animarum in ecclesia Sancte Caterine civitatis predictae et eius parrochie regendam et debite exercendam hinc ad unum annum continue numerandum, vobis ad instanciam rectoris eiusdem ecclesie ducimus harum serie comitendam. Circa cuius cure regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere, quod de animabus vobis commissis dignam <possitis> eidem in die iudicii reddere rationem. Ceterum cum pro regimine sive exercicio dicte cure non recipiatis nisi victum tantummodo sive mensa et id quod vonis super est de fructibus ecclesie vestre predictae non sufficiat ad ea que vobis incumbunt onera expensarum, idcirco, ad humilem supplicationem vestri propterea nobis factam vobis licenciam celebrandi hinc ad unum annum continue numerandum missas votivas, tricennaria, annualia substituta et quemlibet alia divina officia usque ad sumam viginti librarum regalium in ecclesia Sancte Caterine predicta ducimus harum serie concedendam.

Data Valencie, XXIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[150] Die XXVI^a novembris fuit concessa licencia celebrandi ad annum VIII° libras regalium de beneficio <Petri Celer,> instituto in ecclesia de Vila Joyosa, Bernardo Ribera, presbitero, beneficiato in dicta ecclesia ultra suum beneficium.

Data Valencie.

[151] ¶^{152v} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Guillelmo Cabot, rectori ecclesie de Gandia diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum vos propter aliquas iustas causas coram nobis exponitis in predicta vestra ecclesia residere comode non possitis, idcirco, ad humilem vestri supplicationem propterea nobis factam vobis licenciam absentandi a predicta vestra ecclesia et non residendi in eadem, comorandique in civitate Valencie hinc ad duos annos a festivitate Nativitatis Domini proxime sequente ex tunc continue numerandos presentis serie ducimus concedendam. Proviso tamen quod memorate vestre ecclesie in cura animarum et aliis dicte ecclesie necessariis per idoneum presbiterum faciatis laudabiliter deserviri.

Data Valencie, XXVI^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[152]²⁶⁷ In nomine Domini. Amen. Noverint universi presens instrumentum publicum inspecturi, quod <ego> Simona, uxor quondam venerabilis Arnaldi de Valleriola, mercatoris, civis Valencie, attendens quod humane condicionis status motu multiplici variatur et spiritualiter eciam iustus sepcies cadit in die et temporaliter moritur doctus pariter et indoctus; considerans eciam quod ea solum de²⁶⁸ bonis temporalibus retinentur, que pro Christi nomine largiuntur, volensque propterea eterna pro celestibus transitoria pro eternis felici comercio comutare ac²⁶⁹ diem extremum iudicii <sic> cum Altissimi adiutorio misericordie operibus pervenire quod segura eum venientem super me iudicem valeam intueri, eapropter ad honorem, laudem et gloriam omnipotentis Dei et altissime Virginis Marie genitricis eiusdem, necnon universorum celestis curie civium supernorum et pro salute specialiter anime mee et anime dicti viri mei et animarum eciam parentum ac proienitorum meorum et generaliter omnium aliorum fidelium christianorum, instituo et tenore presentis publici instrumenti ordino, statuo in presencia et posse vestri venerabilis et prudentis viri domini Bernardi de Candello, prioris de Ulmo, vicariis generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini, quandam capellaniam sive presbiterale post obitum meum celebrandi in ecclesia beati Johannis de Buatella, civitatis Valencie, in capella, scilicet et altari beate Elene, per me sive de bonis meis constructis, hedifficatis et erectis²⁷⁰ iuxta portale ecclesie antedicte. In quibusquidem capella et altari <incontinenti post²⁷¹> obitum meum continue in eternum unus presbiter, qui per heredes meos aut per illum vel illos cui vel quibus de iure patronatus dicte cape-

¶ ²⁶⁷ *Al marge superior, a manera de títol i de mà posterior* «Institució beneficii Sancte Elene per Simonam, uxorem Arnaldi de Valleriola, mercatoris,

in ecclesia Sancti Johannis de Mercato». ¶ ²⁶⁸ *Esborrat* quod. ¶ ²⁶⁹ *Esborrat* ad. ¶ ²⁷⁰ *Esborrat* in. ¶ ²⁷¹ *Esborrat* beati per nos.

llanie duxero disponendo fuerit presentatus et admissus ad dictam capellaniam ¶^{153r} obtinendam et deserviendam, unus post alium successive celebret continue missas pro animabus predictis et intersit ac interesse teneatur in predicta ecclesia Sancti Johannis horis diurnis pariter et nocturnis, quod cuiusquidem presbiteri sive capellani dictam capellaniam pro tempore celebrantis, rata caritate et sustentatione doto dictam capellaniam super omnibus et singulis bonis meis mobilibus et immobilibus <de quindecim libris censualibus, rentalibus et annualibus,> que per heredes meos quos ad hec efficaciter obligo emanatur incontinenti post obitum meum de bonis meis, cum licencia regia super possessionibus idoneis et securis et assignentur realiter cum effectu cum dicta licencia regia capellanie predictae nisi ego iam in vita <mea> vel in ultima voluntate dictas quindecim libras censuales assignavero cum effectu, ad quamquidem consignacionem ego in vita mea non possim cogi vel aliquialiter cohartari. Post obitum vero meum heres mei <vel heredes> compellantur et compellit possint eciam per censuram ecclesiasticam ad emendum et consignandum dictas XV libras censuales et ad solvendum caritatem et pensionem ipsarum ac servicium animum dicte capellanie donech predictae quindecim libre empte, et dicte capellanie consignare fuerint, ut est dictum. Ius patronatus vero dicte capellanie retineo michi et meis saluum pariter et illesum. Et [...] per me et per meos promito et fide bona convenio vobis venerabili domino vicario generali antedicto et notario infrascripto licet a me ut publice persone legitime stipulante et recipiente loco, vice et nomine omnium et singulorum quorum interest vel intererit ac poterit interesse quomodolibet in futurum premissa omnia rata et firma habere, attendere et servare et contra non facere vel venire aliqua racione vel modo. Obligans scienter ad hec vobis dicto domino vicario omnia bona mea mobilia et immobilia ubique habita et habenda. Reuncians quantum ad hec omni legi et auxilio muliebri in aliquo repugnantibus supradictis.²⁷² Ad hec autem nos Bernardus de Candello, vicarius generalis prefatus, huiusmodi capellanie institutionem et omnia alia et singula supradicta sub pactis, condicionibus et retencionibus per expressis, de certa sciencia acceptamus, laudamus et confirmamus, concedentes vobis dicte domine Simone licenciam et plenum posse, quod intus dictam capellam vestram Sancte <Elene> possitis et vobis licitum sit ydoneam eligere <et facere> sepulturam, in qua incontinenti cum vobis videbitur possitis translatare ossa sive cadavera parentum vestrorum, prout simul cum aliis ossibus proximorum vestrorum incinerata existunt in quodam vaso sive <cimiterio²⁷³> extra ecclesiam antedictam possitisque nichilominus vos et possint eciam <vestri²⁷⁴> omnes descendentes a vobis <cum> vos et eos aut alterum ipsorum mori contigerit ¶^{153v} <sepeliri et inhumari in capella et sepultura superius expresata> et ad Dominum transmigrare, quibuscumque

¶²⁷² *Esberrat* necnon foro meo. ¶²⁷³ *Esberrat* tumulo infra cimiterium. ¶²⁷⁴ *Esberrat* sepeliri.

ordinacionibus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo. Mandantes nichilominus tenore presentis publici instrumenti quod vicem et vim epistole obtinere volumus in hac parte de vicario perpetuo dicte ecclesie qui nunc est et qui pro tempore fuerit eiusque locumtenenti, quatenus huiusmodi nostram licenciam et concessionem firmiter teneant et observent et contra non veniant aliqua ratione vel modo. Dignum enim existit quod hii qui Ecclesiam sanctam Dei beneficiis et donis spiritualibus decernunt de suis facultatibus honorare gratiam favoris congrui <se> reportare videant pro meritis in eadem. In quorum testimonium <presentibus> sigillum officii Vicariatus nostri per notarium publicum infrascriptum apponi iussimus impendenti.

Actum et datum in ecclesia Sedis Valencie, die XXIII^a octobris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

Presentibus venerabilis et discretis viris Petro de Monteforti, <canonico,> Johanne Riera, beneficiato ecclesie Sedis²⁷⁵ Valencie, et Petro Cleriana, presbitero,²⁷⁶ <testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.>

Sig (*cruz*) num mei Simone.²⁷⁷

Sig (*cruz*) num nostri Bernardi de Candello, vicarii generalis predictorum, qui premissa laudamus, concedimus et firmamus.²⁷⁸

[153] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Bernardo Perpiniani, presbitero, olim beneficiato in ecclesia Sancti Johannis Hospitalis Ierosolimitani civitatis Valencie, beneficii instituti per dominam Arnaldam de Romanino, uxorem quondam venerabilis Raymundi Gostantí, militis, in capella Sancte Marie *Magdalenes*, salutem in Domino. *Morum etc.* Eapropter, <unum ex illis tribus> beneficiis institutis in ecclesia de Iffach, <diocesis Valencie,> per nobilem dominam Margaritam de Loria,²⁷⁹ vacans per liberam resignationem in manibus nostris die presenti factam per Petrum Galve, presbiterum, immediatum beneficiatum eiusdem, ex causa permutacionis vobiscum facte cum vestro beneficio antedicto, vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali comissione per ipsum in talibus ¶^{154r} nobis facta conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde te per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus, proviso quod in dicto beneficio faciatis residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit, dictoque domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quovis

¶ ²⁷⁵ *Esberrat* predictae. ¶ ²⁷⁶ *Esberrat* civitatis Valencie. ¶ ²⁷⁷ *Esberrat* predictae. ¶ ²⁷⁸ *Al marge esquerre, de mà posterior Ftm. (Factum).* ¶ ²⁷⁹ *Esberrat*

comitissam quondam Terranove, ex illis tribus que dicta nobilis in predicta ecclesia de Iffach instituit.

modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus vos de cetero in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in dicta ecclesia et aliis quibusvis presbiteris per civitatem et diocesim supradictas constitutis tam curatis quam non curatis quatenus incontinenti, cum per vos fuerint requisiti, vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac deffendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. Contradictores *etc.* Propterea, volentes vos vestrorum meritorum intuitu favore prosequi gracie specialis ut prelibatum beneficium quod nunc vobis conferimus valeatis simul cum quodam beneficio quod obtinetis in ecclesia de Pego dicte diocesis retinere licite et habere auctoritate et comissione predictas ex certa sciencia dispensantes quibuscumque ordinationibus *etc.* Proviso tamen quod per hoc neutrius ipsorum beneficiorum debita officia et servicia aliquatenus defraudentur. In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, ultima die augusti, anno a Nativitate Domini M° CCC° LXX° secundo.

[154] ¶^{154v} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Petro Galve, presbitero olim beneficiato in ecclesia de Iffach diocesis Valencie ex uno de illis tribus beneficiis que nobilis domina Margarita de Lauria, comitissa quondam Terrenove <instituit> in²⁸⁰ ecclesia²⁸¹ antedicta, salutem in Domino. Morum *etc.* Eapropter, beneficium institutum in ecclesia hospitalis Sancti Johannis Ierosolimitani civitatis Valencie per dominam Arnaldam de Romanino, uxorem quondam venerabilis Raymundi Gonstantí, militis, in capella Sancte Marie *Magdalenes*, vacans per liberam resignacionem in manibus nostris die presenti factam per Bernardum Perpiniani, presbiterum, immediatum beneficiatum eiusdem, ex causa permutacionis vobiscum facte cum vestro beneficio antedicto vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali comis-

¶²⁸⁰ *Esberrat dicta.* ¶²⁸¹ *Esberrat de Iffach dicte diocesis.*

sione per ipsum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos institui-
 mus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinenciis uni-
 versis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus,²⁸²
 vobiscum ut huiusmodi beneficium simul cum quodam alio simplici beneficio,
 quod in ecclesia maiori civitatis Xative dicte Valentine diocesis obtinetis,²⁸³ reti-
 nere licite et habere <valeatis> meritorum vestrorum obtentu auctoritate predi-
 ca dispensantes. Proviso tamen quod propter dispensacionem huiusmodi neutrius
 dictorum beneficiorum suis debitis, officiis et serviciis aliquatenus defraudetur,
 dictoque domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, hoberdiens et
 fidelis et nil de proprietate dicti beneficii nunc vobis collati sicut nec alterius
 vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel
 successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius
 et proprietatem dicti beneficii reducat, illud manuteneatis et deffendatis pro
 viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et
 corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et
 singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid
 pro eodem presentibus et futuris, quatenus vos de cetero in beneficiatum dicti
 beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et
 futuris quatenus vos de cetero in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant
 vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus
 aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio
 mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et
 singulis presbiteris beneficiatis in dicta ecclesia quatenus incontinenti cum per
 vos fuerint requisiti vos in corporalem possessionem vel quasi ¶^{155r} dicti beneficii
 et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac deffendant inductum
 faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus,
 redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respon-
 deri. Contradictores *etc.* Quoniam nos *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, ultima die augusti, anno a Nativitate Domini M° CCC° LXX°
 secundo.

[155] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Ma-
 theo Bolea, presbitero²⁸⁴ Valencie, salutem in Domino. Morum *etc.* Eapropter,
 beneficium institutum in ecclesia Sancti Johannis Hospitalis Ierosolimitani dicte
 civitatis per venerabilem Poncium de Bondia, iurisperitum quondam predicte ci-
 vitatis, vacans a tanto tempore citra <propter negligenciam patroni aliquem pres-
 biterum ad dictum beneficium minime presentantis,> quod eius collatio et om-

¶²⁸² *Esberrat* proviso tamen. ¶²⁸³ *Esberrat* simul.

¶²⁸⁴ *Esberrat* beneficiato in ecclesia Gandie, suburbii civitatis.

nimoda dispositio ad dictum dominum episcopum hac vice de voluntate noscuntur, vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali commissione per ipsum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus.²⁸⁵ Proviso tamen quod²⁸⁶ <in dicto beneficio faciatis residenciam personalem, debitum illi officium et servitium impendendo, ut eius institutio exigit et requirit> dictoque domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii nunc vobis collati²⁸⁷ vendere seu alienare quovis modo presumatis abque <dicti domini episcopi> vel successoribus suorum speciali licencia et permissu. Immo, alienata sique sint ad ius et proprietatem dicte capellanie reducatas et manuteneatis et defendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per nos vobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris quatenus vos de cetero in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper ¶^{155v} et comittentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in predicta ecclesia Beate Marie de Podio in quibus aliis ecclesiis civitatis et diocesis Valencie quatenus incontinenti cum per vos fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac defendant inductum faciantque tibi ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre responderi. Contradictores *etc.* Quoniam nos *etc.* In quorum testimonium <presentes vobis fieri et sigilli dicti domini episcopi appensione²⁸⁸ iussimus comuniri>.

Data Valencie, VI^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²⁸⁹

[156] Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie. Dilecto in Christo Raymundo Fusterii, presbitero, beneficiato in²⁹⁰ Sede nostra Valencie et in ecclesia Sancti Laurentii civitatis Valencie, salutem in Domino. Morum *etc.* Eapropter, be-

¶²⁸⁵ *Esberrat* vobiscum ut huiusmodi simul cum dicto beneficio Çaydie predicte retinere valeatis licite et habere meritorum vestrorum obtentu auctoritate predicta favorabiliter dispensantes.
¶²⁸⁶ *Esberrat* propter dispensacionem huiusmodi

neutrius dictorum beneficiorum suis debitis, officiis et serviciis aliquatenus defraudetur. ¶²⁸⁷ *Esberrat* nec alterius. ¶²⁸⁸ *Esberrat* munitas. ¶²⁸⁹ *Al marge esquerre, de mà posterior* S. Johannis Hospitalis. ¶²⁹⁰ *Esberrat* in ecclesia nostra.

neficiam noviter institutum in ecclesia de Burgaçot, diocesis nostre Valencie, per Arnaldum Ça-Font quondam, vacans a tanto tempore citra propter negligenciam patroni aliquem presbiterum ad dictum beneficium minime presentantis, quod eius collatio et omnimoda dispositio ad nos ac vice devoluta noscuntur,²⁹¹ vobis tanquam benemerito iure devoluto conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde vos per anuli tradicionem presencialiter investimus.²⁹² Nobisque et successoribus nostris sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii nunc vobis collati sicut nec aliorum vendere seu alienare quovis modo presumatis abque nostri vel succesorum nostrorum speciali licencia et permissu. Immo, alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatas et manuteneatis et defendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per te nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris quatenus de cetero <vos> in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comittentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in predicta ecclesia vel infra nostram diocesim constitutis quatenus incontinenti, cum per <vos> fuerint requisiti, vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinentiarum inducant ac defendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre responderi. ¶^{156r} *Contradictores etc.* Quoniam nos *etc.* Preterea, volentes vos vestrorum intuitu meritorum amplius prosequi favoribus graciosis ut prelibatum beneficium quod nunc vobis conferimus simul cum predictis duobus quod in Sedis et Sancti Laurentii ecclesiis prelibatis ut predicatur obtinetis valeatis simul retinere licito et habere vobis licenciam concedimus et facultatem plenariam impertimur, quibuscumque ordinationibus, *etc.* Ita tamen quod quamprimum fructus et redditus beneficii nunc vobis collati pro quibus eripiendis seu abstrahendis de manibus manumisorum vel heredum aut detentorum bonorum dicti Arnaldi Ça-Font, institutoris, vos litigare manifeste et neccessario oportebit integre et pacifice perceperitis aut per vos steterit comittimus percipiatis eodem

¶²⁹¹ *Esberrat* tecum ut huiusmodi beneficium simul dictis duobus beneficiis retinere valeas licite et habere meritorum tuorum obtentu auctoritate predicta dispensantes. Proviso tamen quod propter dispensacionem huiusmodi neutrius dictorum beneficiorum suis debitis,

officiis et serviciis aliquatenus defraudetur.

¶²⁹² *Esberrat* vobiscum ut huiusmodi simul cum dicto beneficio Çaydie predictae retinere valeatis licite et habere meritorum vestrorum obtentu auctoritate predicta favorabiliter dispensantes.

alterum de predictis duobus beneficiis Sedis et Sancti Laurentii ecclesiarum predictarum omnino teneamini dimittere. Alioquin, pesens dispensacio quo ad ipsa beneficia simul cum presenti obtinenda vobis nullatenus suffragetur. Quinymo ipsa viribus prorsus careat et effectum. In quorum testimonium *etc.*

Data <Valencie,> XIII^a [dies] septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²⁹³

[157] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Berengario Cebrià, presbitero civitatis Valencie, salutem in Domino. Attendentes bonum et laudabile testimonium quod de vobis apud nos fidedigna relacio perhibet plurimorum, unam ex illis quatuor vel quinque capellaniis in ecclesia monasterii Beate Marie de Podio civitatis Valencie, pro anima nobilis domine Margarite de Loria, comitisse quondam Terranove institutis, que tanto tempore vacarunt quod earum collacio, provisso et omnimoda dispositio ad dictum dominum episcopum hac vice fuerunt proculdubio devolute, vobis tanquam benemerito quomodocumque eam vel eas vacare contingat et collacio ipsius vel ipsarum ad ipsum dominum episcopum pertineat vel possit modo quolibet pertinere tam iure devoluto quam alias auctoritate et generali comissione dicti domini episcopi in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos institui-
mus in eadem vobisque de illa providemus, cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus. Proviso tamen quod in dicto beneficio faciatis residenciam personalem debitum ei officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit dictoque domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicte capellanie vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo, alienata sique sint ad ius et proprietatem dicte capellanie reducatis et manuteneatis et defendatis pro viribus illibatam sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicte capellanie et aliis quibusvis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris quatenus de cetero vos in beneficiatum dicte capellanie habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem capellanie fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comittentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in predicta ecclesia Beate Marie de Podio et in quibus aliis ecclesiis civitatis et diocesis Valencie quatenus incontinenti quicumque eorum a vobis inde fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dicte cape-

¶ ²⁹³ *Al marge esquerre, de mà posterior posterior Buriàçot.*

llanie et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac defendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque ¶^{156v} eiusdem²⁹⁴ capellanie fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. *Contradictores etc. Quoniam etc. In quorum testimonium etc.*

Data Valencie, XXVIII^a die iulii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.²⁹⁵

[158] Die martis intitulata VII^a dies mensis decembris anni predicti LXXIIⁱ Petrus Augustini, presbiter, beneficiatus in ecclesia Sancti Johannis Ierosolimitani civitatis Valencie, confitens et recognoscens se debere mihi ratione discreto Petro Pellicerii,²⁹⁶ beneficiati in ecclesia de Çuecha, diocesis Valencie, sex florenos auri comunis sive de *Aragó*, promissit ac se obligavit dare et solvere dicto Petro Pellicerii predictos sex florenos hinc ad festum Carniprimi Quadragesime proxime sequentis, sub pena quarta aplicanda fisco domini episcopi, et obligavit omnia bona sua.²⁹⁷

Testes Raymundus Rosselli et Dominicus Arnaldi, Valencie comorantes.

Post hec die veneris, XXVIII ianuarii anno LXXIII°, dictus Petrus Pellicerii reputans se contentum et paccatum a predicto Petro Augustini, mandavit cancellari oblacionem predictam que statim fuit cancellatam in presencia sua.

Testes Raymundus Blanch, rector de Xàbia, et Raymundus Pahó, scriptor Valencie.

[159] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Johanni Ximènez, presbitero, beneficiato in ecclesia Sedis Valencie, salutem in Domino. *Morum etc. Morum etc.* Eapropter, beneficium institutum in ecclesia Sancti Martini²⁹⁸ civitatis Valencie per Bernardam, uxorem quondam Januarii Rabaça, civis Valencie, deffuncti, vacans a tanto tempore cura per mortem Ferrarii Truytol, ultimi beneficiati eiusdem, quod eius collacio, provisio et omnimoda dispositio ad dictum dominum episcopum hac vice devoluto noscuntur, vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali comissione per ipsum in talibus nobis facta devoluto iure conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde te per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus, vobiscum ut huiusmodi beneficium simul cum dicto beneficio Sedis rerti-

¶²⁹⁴ *Esbornat beneficii.* ¶²⁹⁵ *Al marge esquerre, de mà posterior Puig.* ¶²⁹⁶ El 11-3-1356 Pere Pellicer, clergue, beneficiat de Sta. Caterina de València, obtingué llicència del bisbe per ordenar-se de

prevere. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 555).

¶²⁹⁷ L'assentament apareix barrat amb dues ratlles paral·leles creuades. ¶²⁹⁸ És el benefici en l'altar major d'aquesta església. (*Vid. más adelante doc. 162*).

nere valeas licite et habere vestrorum intuitu meritorum auctoritate ordinaria dispensantes, proviso tamen quod propter dispensacionem huiusmodi neutrius dictorum beneficiorum suis debitis, officiis et serviciis nullatenus deffraudetur dictoque domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, hobediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii nunc vobis collati sicut nec alterius vendere seu alienare quovis modo presumatis absque <sui> vel ¶^{157r} successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes <regenti curam animarum,²⁹⁹> presbiteris beneficiatis³⁰⁰ ecclesie supradicte quatenus incontinenti cum per vos quicumque eorum fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii *etc.* Contradictores *etc.* Quoniam *etc.* In quorum *etc.*

Data Valencie, XV^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³⁰¹

[160] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo vicario vel subvicario ecclesie loci de Sollana diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum ex plurimum fidedignorum testium crebus relatibus et facti eciam evidencia invenerimus quod Petrus Amiguet, presbiter, beneficiatus in ecclesia supradicta, divino timore postposito et in anime suo periculum manifestum ad detrimentum sui beneficii prelibati valde rarus segnis et negligens existit circa debitum, officium et servicium eidem suo beneficio inpendendum magis secularibus actibus, illicitis negociis quam ecclesiasticis et honestis se dapnabiliter inmiscendo et querendo modos, per quos possit diffugere et servicio proprii beneficii et ecclesia predictorum super quo diversas a nobis quod se corrigere et mandare deberet cominaciones et mandata recolimus suscepisse, quibus spretis magis autem suam in ordinatam audaciam condemonstrat cum vix tribus vicibus missam celebret intra mensem alio divino officio ad quod ex institutionem sui beneficii restringitur quasi penitus derelicto. Eapropter, nolentes predicta ambo-

¶²⁹⁹ Esborrat et singulis. ¶³⁰⁰ Esborrat in dicta.

¶³⁰¹ Al marge esquerre, de mà posterior S. Martini. Al

marge dret, al final del document: Require possessionem in subsequenti pagina in tali sig (*creu*) no.

bus sub consciencia tolerare ipsumque beneficium ex quo timor dominicus non compescat psaltim pene formidinem cohibere in alias. Circa hec pro ut ex debito officii nostri tenemur utiliter et salubriter providere vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus adhibitis vobis duobus vel tribus testibus ex parte nostra eidem Petro firmiter iniungatis et nos eidem iniungimus per presentes quatenus de cetero singulis³⁰² septimanis celebret [*sic*] tribus vel ad minus duobus diebus missam in suo beneficio memorato et singulis diebus dominicis et festivis intersit in predicta ecclesia toti divino officio ipsum alta voce [*sic*] et solemniter a principio usque ad finem, prout expedit decantando. Alioquin, si contra predicta venerit et ea non adimpleverit cum ¶^{157v} effectu pro qualibet vice seu actu quo in predictis defficitur premissa dimissa duorum pro divino [...] neglecto quinque solidos penam ipsum in propriis bonis incurrere volumus ipso facta [*sic*] de bonis suis exigenda et fisco dicti domini episcopi applicanda. Mandantes nichilominus vobis dicto vicario et subvicario quatenus redetis in scriptis dies quibus ipse Petrus defecerit in predictis ut facere valeamus que pena dignus multa valeat vel puniri.

Data Valencie, X^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[161] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilectis in Christo Matheo Yvanyes et Petro Garsie, civibus Valencie, manumissoribus et executoribus ultimi testamenti Johannis Navarro, civis quondam Valencie, salutem in Domino. Ex parte Arnaldi Torres, presbiteri, nomine procuratorio vicarii perpetui et beneficiatorum ecclesie Sancti Johannis dicte civitatis Valencie fuit nobis expositum, cum querela quod licet nuper ex parte dicti domini episcopi fuit facta quadam generalis monicio in ecclesiis et pro ecclesias civitate predicte ad universos et singulos manumissores, heredes vel detentores bonorum quorumcumque defunctorum civitatis predicte quod de legatis factis per ipsos defunctos in testamentis vel ultimis voluntatibus quibuscumque ordinibus efunctibus et personis religiosis civitatis iam dicte, de quibusquidem legatis debeatur et competat quarta sive canonica porcio rectoribus parrochialibus antedictis, excommunicationis sentenciam in dictos manumissores, heredes vel detentores bonorum, si contra egerint, per dictum dominum episcopum canonica promulgata, vos tamen quartam seu canonicam porcionem eisdem vicario et beneficiatis de iure debitam ex illis quatuordecim libris annualibus pro quibus secundum dispositionem et voluntatem ac legatum factum per dictum Johannem Navarro, defunctum, in sua ultima voluntate conventui dominarum monasterii Sancte Marie Magdalene

¶ ³⁰² *Esberrat* diebus dominicis et festivis.

infra parrochiam dicte ecclesie Sancti Johannis constituti, celebrantur misse et anniversaria in predicto monasterio pro anima dicti deffuncti solvere contradicitis pro anno presenti, cum eisdem vicario et beneficiatis nichil de dicta quarta pro anno presenti per nos extiterit exsolutum, unde licet vigore dicte generalis monicionis possemus vos excommunicatos nunciari, cum non sit dubium vos dictam excommunicationis sententiam incurrisse, verumtamen ad maiorem cautelam ad instanciam dicti procuratoris vos et quemlibet vestrum tenore presentis requirimus et monemus quatenus infra VI dies primo venturos a presentacione seu noticia harum vobis facta continue computandos, quos vos ad hoc pro primo, secundo, tercio et peremptorio termino assignamus ut parcatur laboribus et expensis solvatis eidem procuratori pro anno presenti dictam quartam quatuordecim librarum predictarum, scilicet septuaginta solidos monete regalium Valencie vel interim *etc.* Alioquin, *etc.*

Data Valencie, X^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[162] Noverint universi quod die martis, intitulata XVI^a dies mensis novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo, in mei notarii publici et testium subscriptorum presencia, discretus Bernardus Lillet, regens curam animarum in ecclesia Sancti Martini, civitatis Valencie, executor ad hec assumptus per discretum Johanem Ximèneç, beneficiatum in altari maiori dicte ecclesie, de beneficio instituto per Bernardam, uxorem quondam Januarii Rabaça, matrem venerabilis Januarii Rabaça, licenciati in legibus, civis Valencie, existens personaliter in predicta ecclesia Sancti Martini coram dicto altari maiori, instante et requirente dicto beneficiato exequendo mandatum et comissionem venerabilis et circumspecti viri domini Bernardi de Candello, prioris de Ulmo, vicarii generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini, sibi in hac parte directis in et cum literis eiusdem domini vicarii generalis patentibus et sigillo suo appendicio sigillatis, que data fuerunt Valencie, XV die presentis mensis novembris, induxit eundem Johannem, beneficiatum qui supra veniente, tradicente seu impendente in veram corporalem, realem et actualem vacuumque possessionem vel quasi beneficii antedicti et omnium iurium et pertinenciarum eiusdem, tradendo sibi in signum dicte possessionis calicem argenteum, librum missalem et candellas altaris predicti, de quibus dicti beneficiati petiit et requisivit per me notario sibi fieri publicum instrumentum.

Presentis ad hec pro testibus vocatis specialter et rogatis Johanne Suau, clericus, et Johanne Martíneç ac Bernardo Lópeç, lapicidis, vicinis Valencie.

[163] ¶^{158r} Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo rectori ecclesie de Puçolio³⁰³ nostre diocesis, salutem in Domino. Cum nuper ecclesiam antedictam more solito visitantes invenerimus quod tempore preterite guerre Castelle fuerunt occupata, surrepta et abscondita omnia ornamenta altaris beati Jacobi in dicta ecclesia constructi sive hedificati, scilicet quidam calix argenteus cum patena, vestimentum sacerdotale completum, linee, corporalia, pallium, frontale et duo candelabra ac missale. Sicque propter deffectum dictorum ornamentorum misse in predicto altari celebrari nequeant et alias expleri³⁰⁴ divinum officium ut decet, idcirco, volentes super hoc debite providere vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus ex parte nostra moneatis generaliter in ecclesia vestra dum populus ad divina convenerit sub excommunicationis pena omnes et singulos habitatores loci predicti quod infra VIII° dies a monicione nostra huiusmodi continue computandos, si habent vel dolo habere desierint vel sciunt aliquem vel aliquos habuisse vel habere vel dolo desiisse habere, aliqua de ornamentis et rebus superius declaratis, illa dicant et denuncient Jacobo Vila, beneficiato in altari superius expressato.

Data Valencie, XI^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³⁰⁵

[164] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo rectori ecclesie de Puçolio nostre diocesis, salutem in Domino. Cum nos anno proxime preterito ecclesiam antedictam more solito visitantes mandaverimus iusticie, iuratis, operario et sacriste dicte ecclesie quod infra certos terminos iam elapsos facerent fieri et complerent infrascripta, scilicet unum vestimentum sacerdotale completum et pulcrum, cum quo celebraretur missa in altari maiori diebus festivis et maxime in festivitibus anni precipuis, facerentque fieri unam consuetam et unum psalterium et duas stolas cum manipulis, facerentque ligari ordinarium dicte ecclesie, necnon ornarent seu de omnibus ornamentis, scilicet lineis, vestimento sacerdotali et missali, providebant beneficio et altari Sancti Jacobi³⁰⁶ in predicta ecclesia instituto, emerentque unum calicem argenteum cum patena, qui serviat et sit comunis ad servicium et celebracione altaris maioris dicte ecclesie et altaris Sancti Jacobi prelibati, et nichilominus repararent tectum dicte ecclesie in capite, scilicet ubi est scala sive gradarium per quod ascenditur ad campanile, taliter quod ex tunc tempore pluviali aqua stillans ligna dicti tecti magis non posset destruere quam destruxit. Et ultimo clauderent sive circuerent parietibus cimiterium dicte ecclesie quod patens existit fere penitus indecenter, ipsique iusticia, iurati, operarius et sacrista nichil de predictis facere curaverint seu complere, idcirco, vobis ¶^{158v} tenore presentis dicimus et mandamus quatenus in predicta ecclesia cessetis penitus a divinis

¶ ³⁰³ En 1350 era rector de Puçol Pere de l'Abadia, canonge. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 88). ¶ ³⁰⁴ *Esborrat con.* ¶ ³⁰⁵ Ed. *Visitas*

pastorales, p. 462. ¶ ³⁰⁶ Instituit per Maria, esposa d'Antoni Pinyana. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 31).

tantum et tandiu donech predicta adimpleverint cum effectu vel a nobis aliud receperitis in mandatis.

Data Valencie, VI^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³⁰⁷

[165] Die XIII^a mensis decembris, fuit comissa curam animarum ecclesie Popule de Beniguazir, diocesis Valencie, ad annum tamen Michaeli Sánxez, presbitero, incole diocesis Valencie, ad instanciam dilecti Petri Vitalis, ipsius ecclesie rectoris.

Data Valencie.

[166] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Berengario Ça-Torre, presbitero, beneficiato in ecclesia maiori Xative, diocesis Valencie, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentes, arrendandique fructus et redditus ecclesie de Lutxén, dicte diocesis, hinc ad tres annos continue numerandos harum serie concedendam curam animarum eiusdem ecclesie, regendam et debite exercendam durante dicto termino, loco, vice et nomine dilecti Petri Bramon, ipsius ecclesie rectoris, vobis ducimus presentis serie comitendam. Circa cuius cure regimen talem Deo propicio studeatis sollicitudinem adhibere, quod de animabus vobis commissis dignam eisdem in die iudicii valeatis reddere rationem. Proviso tamen quod interim memorato vestro beneficio per idoneum presbiterum faciatis debite deserviri.

Data Valencie, XIII^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[167] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Petro Berga, presbitero, beneficiato in Sede et in ecclesia Sancti Johannis Hospitalis Ierosolimitani civitatis Valencie, salutem in Domino. Cum vos propter aliquas iustas causas coram nobis exponitas in predictis vestris beneficiis residere comode non possitis, idcirco, ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam, vobis licenciam absentandi a predictis vestris beneficiis et a tota diocesi Valencie et non residendi in eisdem hinc ad unum annum continue numerandum presentis serie ducimus concedendam, quibuscumque ordinacionibus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quoquomodo. Proviso tamen quod pro servicio beneficii dicte Sedis sex libras et pro servicio beneficii ecclesie Sancti Iohannis quatuor libras ad minus teneamini exhibere sive dare presbitero sive presbiteris qui illa celebraverint dicto anno.

Data Valencie, XIII^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

¶ ³⁰⁷ Ed. *Visitas pastorales*, p. 461.

[168] ¶^{159r} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum Bernardus Geraldus, presbiter Elnensis diocesis, lator presentis litteras dimissorias sive comendaticias a suo diocesano obtentas, nobis, prout expedit, duxerit presentandas, idcirco, ad humilem supplicationem pro parte dicti presbiteri propterea nobis factam vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus quatenus cum dictus Bernardus ad ecclesias vestras declinaverit, ipsum in dictis ecclesiis divina celebrare et in suis susceptis ordinibus ministrare libere permitatis presentibus post annum minime valituris.

Data Valencie, XIII^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[169] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Bernardo Perpiniani, presbitero, beneficiato in ecclesia loci de Pego, diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum vos propter aliquas inimicicias quas habetis in loco predicto et ex aliis quibusdam causis coram nobis expositis, non possitis in dicto loco comode residere, idcirco, ad humilem vestri supplicationem propterea nobis factam vobis licenciam absentandi a predicto vestro beneficio et residendi in villa Gandie diocesis supradicte et in ecclesia ipsius ville celebrandi vestrum beneficium prelibatum hinc ad tres annos continue numerandos licenciam et facultatem plenariam vobis concedimus per presentes, quibuscumque ordinacionibus, constitucionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo.

Data Valencie, XIII^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[170] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Jacobo Prats, rectori parrochialis ecclesie de Ontinyén, diocesis Valencie, salutem in Domino. Cum vos vigore rescripti sive gracie apostolice sanctissimi ac beatissimi in Christo patris et domini nostri domini Gregorii, digna Dei providencia Pape undecimi, vobis facte sub expectatione beneficii ecclesiastici vacante in diocesi supradicta usque ad certam summam spectanteque ad collacionem, et quamvis aliam dispositionem prefati domini episcopi Valentini acceptaveritis, supradictam ecclesiam de Ontinyén et ipsius³⁰⁸ nobis per executores ad hoc auctoritate Sedis Apostolice deputatos <collate> possessionem adeptus fueritis corporalem, idcirco, de discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam

¶³⁰⁸ Esborrat ecclesie.

obtinentes, curam et regimen animarum predicte ecclesie et parrochie eiusdem ¶^{159v} regendam et debite exercendam presentis serie vobis ducimus comitendam. Circa cuius cure regimen talem propicio Deo studatis sollicitudinem adhibere quod de animabus vobis comissis dignam possitis eidem in die iudicii reddere rationem.

Data Valencie, XIII^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[171] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilectis in Christo Andree Donat et Berengario Francisci, presbiteris, beneficiatis in ecclesiis loci de Ontinyén, diocesis Valentine, salutem in Domino. De discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentis curam animarum dicte ecclesie de Ontinyén et parrochie eiusdem regendam et debite exercendam hinc ad unum annum continue numerandum ad instanciam dilecti Jacobi Prats, ipsius ecclesie rectoris, presentis serie vobis ducimus comitendam. Circa cuius cure regimen talem Deo propicio studatis sollicitudinem adhibere, quod de animabus vobis comissis dignam eidem possitis in die iudicii reddere rationem. Proviso tamen quod durante tempore supradicto facistis dictis beneficiis per substitutos idoneos laudabiliter deserviri.

Data Valencie, XV^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[172] Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie, dilecto in Christo Guillelmo Salat, fusterio, civi Valencie, salutem in filio Virginis gloriose. Attendentes quod Dominicus Salat, presbiter quondam avunculus vestri <dicti Guillelmi,> ad augendum³⁰⁹ cultum divinum in ecclesia sancta Dei et ad decus ecclesie parochialis Sancti Laurentii civitatis Valencie necnon ad reverenciam et gloriam Domini nostri Iesu Christi et pro salute anime sue instituit, fundavit ac dotavit tria presbiteralia sive tres capellanas perpetuas,³¹⁰ que per tres presbiteros celebrarentur in capella et altari Beate Marie Virginis, per ipsum eundem institutorem herectis et fundatis³¹¹ in ecclesia antedicta. Considerantes *etc.*, quod vos dictus <Guillelmus³¹²>, vestigiis dicti avunculi vestri inherendo, proponitis et obtulistis vos unum anniversarium perpetuum XV solidorum instituere, <quod³¹³> post mortem vestram celebretur in ecclesia antedicta necnon et reformare duo de predictis tribus beneficiis per dictum Dominicum Salat, ut predicatur, institutis litigando pro redditibus atque censualibus ipsorum beneficiorum que sunt infra

¶³⁰⁹ *Esberrat* divin. ¶³¹⁰ Una d'aquestes sota la invocació de la Mare de Deu de les Febres. (*Dióc.*

beneficiados, II, p. 356). ¶³¹¹ *Esberrat* ad. ¶³¹² *Esberrat* Dominicus. ¶³¹³ *Esberrat* quos.

terminum <sive> populacionem de Beniguazir, occupata et detenta per dominum dicte populacionis et alias occasione unionis; quequidem censualia mediante iusticie creditis de manibus illicitorum detentorum eripere et ad ius et proprietatem pro viribus reducere ¶^{160r} <beneficiorum predictorum³¹⁴> aliaque nichilominus facere circa dictam³¹⁵ capellam Sancte Marie per quem devotio vestra debeat et poterit merito comendari, idcirco, ex evisis premissis et ad humilem supplicacionem pro parte vestra propterea nobis factam et vos et uxor vestra et filii eciam vestri tam nati quam nascendi in predicta capella Sancte Marie cum vos et eos vel alterum ipsorum mori contingerit ab hoc seculo ad Deum transmigrare, sepeliri et inhumari licite valearis et valeant vobis et ipsis et uxori et filiis vestris licenciam et facultatem plenariam impertimur, quibuscumque ordinationibus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo. Mandantes ex certa sciencia et expresse rectori dicte ecclesie Sancti Laurentii, qui nunc est et qui pro tempore fuerit eiusque locumtenenti ac universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris quatenus huiusmodi nostram gratiam et licenciam firmiter teneant et observent et contra non veniant aut aliquem vel aliquos contravenire faciant aut permitant aliqua racione. In quorum testimonium presentes vobis fieri et sigilli nostri appensione iussimus comuniri.

Data Valencie, XVI^a dies decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[173] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo rectori ecclesie de Calp nostre diocesis, salutem in Domino. Cum nos universitatem dicti loci inspecta necessitate illius ad faciendum fieri ad opus dicte ecclesie aliquos libros et alia super quibus dudum a nobis mandatum litteratorium receperunt hinc ad festum Pasche Resurrectionis Domini proxime venienti presentis serie prorogemus, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus huiusmodi prorogacionis termino perdurante in predicta ecclesia divina officia more solito celebretis. Lapsa vero dicto termino nisi ipsa universitas fecerit et compleverit supradicta cessetis in eadem ecclesia penitus a divinis alio mandato nostro minime expectato.

Data Valencie, XVI^a dies decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³¹⁶

[174] Jacobus, *etc.* Dilectis in Christo Paschasio Ferri et Andree de Pujaçons, vicinis loci de Penàguila nostre diocesis Valencie, manumissoribus et exequutoribus ultimi testamenti Petri Garcés de Masones quondam dicti loci, salutem in Domi-

¶³¹⁴ *Esberrat* beneficij prelibati. ¶³¹⁵ *Esberrat* ecclesiam. ¶³¹⁶ Ed. *Visitas pastorales*, p. 462.

no. Cum intellexerimus quod vos annis singulis tenemini dare et distribuere ad opus captivorum christianorum redimendorum certam pecunie quantitatem sumam centum solidorum nullatenus excedentem et nos quantitatem ipsam sive sumam Petro de Colle, vicino Valencie, latori presentis ¶^{160v} in aliqualem subventionem solvendi certam quantitatem pecunie quam cupiens Petrum de Colle, filium suum, de captivitate sarracenorum in quorum posse tenebantur redimere pro redemptione huiusmodi, quamvis eam non haberet, obtulit se daturum et quam eciam nullo modo poterit solvere absque christifidelium elemosinis, concesserimus amore Dei et per nos sibi censuerimus fore dandam, idcirco, vobis tenore presentis dicimus et mandamus quatenus dictam sumam seu quantitatem quam de et pro anno presenti ad usum predictum captivorum, scilicet redimendorum pro anima dicti defuncti erogare sive distribuere debebatis ut predictur [...] eidem Petro de Colle ratione predicta dare atque solvere nullatenus dubitetis, cum, ut accepimus, ad id propositum vestrum pronum existat pariter et consensus, et facta solutione recuperetis ab eo presentem cum apocha de soluto.

Data Valencie, XVIII^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[175] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis *etc.* Dilecto in Christo Petro Ossinyani,³¹⁷ rectori ecclesie de Cortes, diocesis Valentine, salutem in Domino. Attendentes bonum et laudabilem testimonium quod de vobis perhibuit apud nos fidedigna relacio plurimorum <antedictam> ecclesiam parrochiale de Cortes vacantem per liberam resignationem die presenti in manibus nostris factam per Johannem Xativar, inmediateum rectorem ipsius, ex causa permutacionis vobiscum facte pro duobus beneficiisque obtinebatis, unum videlicet in altari Sancti Georgii Sedis,³¹⁸ et aliud in ecclesia Sancti Johannis Hospitalis Ierosolimitani civitatis Valencie, vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali comisione per ipsum in talibus nobis facta, ad presentacionem de persona vestra die presenti nobis factam per venerabilem Jacobum Scribe,³¹⁹ militem, habitorem Valencie, procuratorem et nomine procuratorio egregii domini Johannis, comitis de Prades,³²⁰ domini

¶³¹⁷ Pere Osinyà era en 1352 beneficiat de St. Martí. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 398).

¶³¹⁸ *Esborrat* Valencie. ¶³¹⁹ Jaume Escrivà (València, segle XIV). Justícia civil de València en 1351. En 1354 fou justícia criminal i jurat en 1361, 1366 i 1369, en què apareix esmentat ja com a cavaller. De nou és documentat un Jaume Escrivà com a justícia criminal de València en 1384 en morir Pere Mercader mentre exercia el

càrrec. Ho fou de nou en 1392. Fou senyor d'Alginet, i en 1393 era procurador de la reina Violant en el regne de València. (*DHMRV*, t. II, p. 162). ¶³²⁰ Joan I, comte de Prades (1364-1396). Segon fill de l'infant Pere de Ribagorça i de Joana de Foix, heretà el comtat de «les montanyes de Prades» i la baronia catalana d'Entença. Era germà del bisbe Jaume d'Aragó. (*Barons Catalunya*, pp. 135 y 140).

dicti loci de Cortes parochianisque ecclesie supradicte, prout de procuracione et mandato dicti venerabilis Jacobi nobis constat cum publico instrumento confecto Valencie, VII^a die decembris, anni a Nativitate Domini Mⁱ CCCⁱ LXⁱ noni, et clauso per Raymundum Gayani, regia auctoritate notarium publicum, conferimus et assignamus et vos instituimus in eadem vobisque providemus de illa cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus. ¶^{161r} Proviso quod in dicta ecclesia faciatis residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius institutio exigit et requirit, dictoque domino episcopo et successoribus sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicte ecclesie vendere seu alienare quovis modo presumatis absque sui vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Ymmo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicte ecclesie reducatas et illam manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis parochianis dicte ecclesie et aliis quibusvis personis que illi in aliquo <quomodolibet> teneatur, presentibus et futuris, quatenus vos de cetero in rectorem dicte ecclesie habentes et tenentes, vobis de³²¹ ipsius ecclesie redditibus, proventibus, oblacionibus et obvencionibus aliisque iuribus et pertinenciis quibuscunque integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis <rectori de Villeformose, vicario de Çuquayna et Anthonio Garsie, presbitero, beneficiato in dicta ecclesia Villeformose,> universis et singulis rectoribus et presbiteris beneficiatis ecclesiarum civitatis et diocesis predictarum quatenus quicumque ipsorum a vobis inde fuerit requisitus una vobiscum ad dictam ecclesiam et alia quevis loca de quibus expediens fuerit, personaliter accedat et vos in corporalem possessionem dicte ecclesie et omnium eius iurium et pertinenciarum <ponant,> inducant ac defendant, inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscunque ipsius ecclesie fructibus, redditibus, oblacionibus aliisque quibusvis obvencionibus, iuribus et pertinenciis universis integre reponderi. Contradictores *etc.* Quoniam nos *etc.* Ceterum, de discrecione et industria vestri plenam in Domino fiduciam obtinentis curam animarum dicte ecclesie de Cortes et eius parrochie regendam et debite exercendam <vobis> ducimus³²² comitendam. Circa cuius cure regimen *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XIX die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³²³

¶³²¹ *Esberrat universis et singulis.*

¶³²² *Esberrat harum serie.*

¶³²³ *Al marge esquerre, de mà posterior Cortes.*

[176] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Johanni Sahuch, presbitero, beneficiato in ecclesia parrochiali Sancti Laurentii,³²⁴ civitatis Valencie, salutem in Domino. Laudabilia virtutum et merita probitatis super quibus persona vestra multipliciter comendamine inducunt nos merito ut vos prosequamur favoribus graciosis. Eapropter, ||^{161v} beneficium institutum in capella et altari <Beate Marie Magdalene,> ecclesie Sancti Johannis Ierosolimitani civitatis Valencie, per <nobilem dominam Teresiam Ximèneç de Burriol,³²⁵ uxorem quondam nobilis³²⁶ Francisci Carroci,³²⁷> vacans³²⁸ de iure et de facto per ademptionem et possessionem pacificam, quam discretus Jacobus Prats, immediatus beneficiatus illius, expectans beneficium ecclesiasticum in civitate et diocesi Valencie vacaturum ad collacionemque et quamvis aliam dispositionem eiusdem domini episcopo Valentini spectans, vigore gracie apostolice inde sibi facte per sanctissimum dominum nostrum Papam, habuit et habet de parrochiali ecclesia loci de Ontinyén, cuius collacio ad eundem dominum episcopum noscitur pertinere³²⁹ ad presentationem de persona vestra die presenti nobis factam per discretum Petrum Torrella, notarium, civem Valencie, procuratorem et nomine procuratorio nobilium Johannis de Villariacuto,³³⁰ tutoris et curatoris, et Berengarii de Villariacuto,³³¹ viri nobilis domine³³² Alamande,³³³ heredis³³⁴ <succedentis in bonis instituentis predictæ> ac patrone beneficii prelibati. De cuius procuracione et mandato constat per instrumentum publicum, actum Xative, XVIII^a die julii, anno a Nativitate subscripte M CCC LX° sexto ac clausum et subscriptum

¶³²⁴ *Esberrat* monasterii Sancte Elisabethi. ¶³²⁵ Teresa Ximénez de Borriol. Esposa de Francesc Carroç i Lloria, senyor de Rebollet. Atorgà testament el 4-1-1349 pel qual deixà hereva la seua filla Alamanda Carroç, que es casà amb Berenguer de Vilaragut. (*DHMRV*, t. I, p. 456). ¶³²⁶ Francesc Carroç i Lloria (Regne de València, segle XIV-1349). IV senyor de Rebollet, fou el fill primogènit de Francesc Carroç i Cruïlles i d'Estefania de Lloria, i molts historiadors el confonen amb son pare. No degué tenir descendència, car el senyoratge de Rebollet passà a una altra branca. Armà al port de València una nau que, sota el seu comandament, salpà cap a les Balears per ajudar a Pere IV en la recuperació de l'illa, i portà en les seues naus els embaixadors del rei de Castella. (*DHMRV*, t. I, p. 456). ¶³²⁷ *Esberrat* nobiles honorabiles Raymundum de Boxadós et Johannam Carroci, coniuges. ¶³²⁸ *Esberrat* ex. ¶³²⁹ *Esberrat* vobis tanquam benemerito. ¶³³⁰ Joan de Vilaragut (València, segle XIV). Noble valencià, es casà en 1345 amb Isabel Carroç, filla dels quals fou Carroça de Vilaragut. Serví a Pere IV en la guerra contra Castella, tot participant, amb Pere Galcerà

de Pinós, Pere Centelles i Rodrigo Díez, en un atac frustrat contra Requena. També participà en una expedició contra el castell d'Alacant amb Garcia de Loris, governador de València. En 1369 fou ambaixador de Pere IV el Cerimoniós a la cort de Ferran de Portugal, per tractar el matrimoni de Beatriu, infanta de Portugal, germana del rei, amb l'infant Joan, fill de Pere IV. (*DHMRV*, t. IV, pp. 386-387). ¶³³¹ Berenguer de Vilaragut (València, segles XIV-XV). En 1392 anà a Sicília en l'expedició dirigida per l'infant Martí, futur rei. Actuà com a testimoni en la confirmació de la pau amb Gènova, en 1403. En 1406-1408, a València estant i amb Joan de Vilaragut escrigué cartes de batalla al seu parent llunyà Pere Pardo de la Casta, contra el qual combaté a Requena. Acompanyat de Ponç Despont fou ambaixador del Parlament valencià a Tortosa, on es reunia el Parlament català. Era senyor d'Ontinyent, Bocairent, Biar, Albaida i la seua vall, Olocau, Corbera, Carrícola i Alaquàs. (*DHMRV*, t. IV, p. 384). ¶³³² *Esberrat* filie quondam. ¶³³³ Alamanda Carroç, esposa de Berenguer de Vilaragut. (*DHMRV*, t. I, p. 456). ¶³³⁴ *Esberrat* dictorum coniugum inserentium.

per Andream de Solbes, auctoritate regia notarium publicum,³³⁵ <vos tanquam benemerito> auctoritate et generali comissione per dictum dominum episcopum in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque providemus de illo, cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus vobiscum ut huiusmodi beneficium simul cum predicto beneficio, ecclesie Sancti Laurentii obtinere possitis licite et habere scienter et auctoritate iamdicta misericorditer dispensantes. Proviso quod propter dispensacionem huiusmodi neutrum ipsorum beneficiorum suis debitis et assuetis officiis et serviciis defraudetur, dictoque domino episcopo et successoribus suis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii sicut nec alterius vendere seu alienare quovis modo presumatis absque sui vel successorum suorum speciali licencia et permissu ymmo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatam sub virtute manualis obediencie *etc.* Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii *etc.* Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in quibusvis ecclesiis civitatis Valencie, quatenus quicumque eorum a vobis inde fuerit requisitus vos in corporalem possessionem *etc.* Contradictores *etc.* Cum nos *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, VII^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[177] ¶^{162r} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Francisco Mançanet, presbitero, beneficiato in ecclesia hospitalis Jacobi Sanç, civitatis Xative, diocesis Valentine, salutem in Domino. Attendentes bonum et laudabilem testimonium quod de vobis a fidedignis audivimus perhiberi, beneficium in ecclesia loci *de la Olleria*, dicte diocesis, per Francischum Quintana quondam rectorem eiusdem ecclesie noviter institutum,³³⁶ cuius collacio, provisio et omnimoda dispositio est ad dictum dominum episcopum hac vice penitus devolute propter negligenciam patroni clericum aliquem infra tempus sibi a iure concessum cessante ad huiusmodi beneficium presentare, vobis tanquam benemerito auctoritate dicti domini episcopi et generali comissione per ipsum in talibus nobis facta, iure devoluto conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem, vobisque providemus de illo cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus, proviso quod dicto domino episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, hobediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii sicut nec alterius vendere seu alienare quovis

¶³³⁵ *Esberrat conferimus.* ¶³³⁶ *És el benefici de St. Miquel. (Dióc. beneficiados, III, p. 838).*

modo presumatis absque sui vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Ymmo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatas et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et aliis quibusvis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de vestri ipsius beneficii fructibus, *etc.* Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in quibusvis ecclesiis civitatis et diocesis Valencie quatenus quicumque eorum et inde fuerit requisitus vos in corporalem possessionem *etc.* Contradictores *etc.* Quoniam *etc.* Ceterum cum redditus dictorum beneficiorum adeo sint exigui quod inter ambo summam XX librarum regalium non attingunt, idcirco, ut ambo ipsa beneficia insimul retinere et habere licite valeatis eisque per vos met pariter deservire scienter et auctoritate iamdicta misericorditer dispensamus sic tamen quod in unoquoque ipsorum beneficiorum iuxta exigenciam et facultatem suarum reddituum debitum officium et servicium impendatur. In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, X^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³³⁷

[178] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Bernardo Dez-Coll, rectori ecclesie de Ternils, nostre diocesis, salutem in Domino. Laudabilia virtutum et probitatis merita super quibus persona vestra didiscimus fidedignorum testimonio decoratam merito nos inducunt ut vobis reddamur ad gratiam liberales. Eapropter, beneficium in ecclesia Beate Marie civitatis Xative nostre diocesis sub invocacione beati Gregorii, per Guillelmum Ça-Parra, civem quondam eiusdem ¶^{162v} civitatis institutum, vacans per mortem Martini *dels* Archs, presbiteri, vobis tanquam benemerito ad presentacionem de persona vestra die presenti nobis factam per Guillelmum Ça-Parra, filium et heredem prenominati instituentis patronumque beneficii antedicti, conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque providemus de illo cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus vobiscum ut huiusmodi beneficium simul cum vestra ecclesia prelibata obtinere possitis licite et habere scienter et auctoritate ordinaria meritorum vestrorum obtentu favorabiliter dispensantes. Proviso quod propter dispensacionem huiusmodi neutrum beneficii et ecclesie predictorum suis debitis et assuetis officiis et serviciis ullatenus defraudetur, nobisque et sucessoribus nostris sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quovis modo presumatis

¶³³⁷ *Al marge esquerre, de mà posterior Olleria.*

absque nostri vel successorum nostrorum speciali licencia et permissu. Ymmo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatas et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in predicta ecclesia quatenus quicumque eorum a vobis inde fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi *etc.* Contradictores *etc.* Quoniam nos *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XVI^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³³⁸

[179] <Jacobus, miseracione divina episcopus Valencie.³³⁹> Dilecto in Christo Berengario de Podio, presbitero, beneficiato in capella Sancti Pauli palatii episcopalis Valencie et in ecclesia Sancti Nicholai dicte civitatis, salutem in Domino. Laudabilia virtutum et probitatis merita super quibus persona vestra, ut ab experto didiscimus, multipliciter insignitur merito nos inducunt ut vos prosequamur favoribus graciosis. Attendentes³⁴⁰ siquidem quod beneficium institutum in ecclesia Sancti Johannis de Mercato civitatis predictae, per Mariam, uxorem ¶^{163r} quondam Petri Vilarii, vacavit a magno citra tempore et destitutum extitit proprio beneficiato et servitore cum a decem annis citra nullus apparuerit in eo beneficiatus nec alias aliquis ius habere credens in beneficio prelibato, idcirco, memoratum beneficium vacans et destitutum, ut predicatur, vobis tanquam benemerito ad presentacionem de persona vestra nobis factam per <Berengarium³⁴¹> Olives, civem Valencie, patronum, ut asseritur, beneficii memorati, necnon et iure devoluto et quovis eciam alio iure collatio ipsius ad nos³⁴² pertineat, vobis tanquam benemerito conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde vos per nostri anuli tradicionem presencialiter investimus vobiscum ut huiusmodi beneficium simul cum dictis duobus retinere licite et habere valeatis auctoritate ordinaria dispensantes. Proviso tamen quod propter dispensacionem huiusmodi neutrius dictorum beneficiorum suis propriis debitis, officiis et serviciis nullatenus

¶³³⁸ *Al marge esquerre, de mà posterior Xàtiva.*

¶³³⁹ *Esberrat Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius etc.* ¶³⁴⁰ *Esberrat eapropter.*

¶³⁴¹ *Esberrat Bernardum.* ¶³⁴² *Esberrat ipsum beneficium dominum episcopum.*

negligatur nobisque et successoribus nostris sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii sicut nec aliorum beneficiorum vendere seu alienare quovis modo presumatis absque nostri vel successorum nostrorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatam sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis³⁴³ iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes vicario perpetuo dicte ecclesie ac universis et singulis presbiteris beneficiatis in eiusdem quatenus quicumque eorum a vobis inde fuerit requisitus vos in corporalem possessionem *etc.* Contradictores *etc.* Quoniam nos *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XVII^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³⁴⁴

[180] Die jovis, XXIII mensis decembris, dominus vicarius generalis ad supplicationem Anthonii Tibalt, presbiteri, beneficiati in ecclesia Sancti Salvatoris Valencie, prorogavit eundem Anthonium ad faciendum fieri unum calicem argenteum cum patena ad opus altaris Sancti Georgii³⁴⁵ dicte ecclesie Sancti Salvatoris, ubi dictum beneficium celebratur, uque ad festum Pasche Resurreccionis Domini proxime venturum, suspendendo interim penam sibi ad hoc impositam per dominum episcopum in visitacione Sancti Salvatoris.³⁴⁶

[181] ¶^{164r} Die dominica, intitulata XIX^a dies mensis decembris, anno predicto millesimo CCC^o LXX secundo, discretus Petrus Basella,³⁴⁷ notarius, civis Valencie, nomine procuratorio nobilis domine Eligendis, uxoris nobilis Eximini Petri de Arenosio,³⁴⁸ habitatoris Valencie, tamquam heredis domine Caterine, uxoris quondam Arnaldi Ça-Morera, avie dicti nobilis domine Eligendis, et nomine eciam proprio suo et utroque ipsorum,³⁴⁹ gratis et de certa sciencia promisit et se

¶ ³⁴³ *Esberrat* aliis personis tenentibus aliquis.

¶ ³⁴⁴ *Al marge esquerre, de mà posterior* S. Johannis de Mercato. ¶ ³⁴⁵ Fundat per Guillem Maymó àlias Conill. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 762).

¶ ³⁴⁶ Ed. *Visitat pastorales*, p. 463. ¶ ³⁴⁷ *Esberrat* presbiter. ¶ ³⁴⁸ Ximén Pérez d'Arenós (*Regne de València, segle XIV*). Fou un dels compro-

missaris en la pau d'Almazan (1375). Pertanyé al seguici i consell de Joan I, com a camarleng privat. Estigué a les Corts Generals de Monsó. Substituí a Bernat Senesterra com a governador de Sardenya (1387), aconseguint la pau amb els sards rebels. (*DHMRV*, t. I, p. 228). ¶ ³⁴⁹ *Esberrat* promisit.

obligavit in presencia honorabilis viri domini Bernardi de Candello, prioris de Ulmo, officialis et vicarii generalis reverendissimi domini episcopi Valentini, in palacio episcopali Valencie existentis, dare et solvere <huic ad festum sancti Johannis mensis iunii proxime [...]> discreto Petro Clariana, presbitero, olim beneficiato in ecclesia Sancti Johannis Hospitalis Ierosolimitani Valencie beneficii ibidem instituti, sub invocacione Sancti Michaelis, per dictam dominam Cate-
rinam, ibidem presenti, quos dictus Petrus cum iuramento quod sibi per dictum Petrum Basolls super hoc delatum fuit, asseruit sibi debere per dictam nobilem et heredem, de et pro servicio unius anni et VI mensium <ac XIII dies> de tempore quo ipse obtinebat beneficium antedictum,³⁵⁰ viginti tres libras III solidos et VI denarios et hoc sub pena tercii. Quamquidem penam statim lapso dicto termino si ipsas XXIII libras et II solidos ac VI denarios non solverint, incurrere voluit ipso facto, et pro hiis obligavit omnia bona sua propria et dicte principalis sue et renunciavit foriis predictis diey [...] in foro suo seculari et submisit se et dictum eius principalem foro et iurediccioni ecclesie et nichilominus renunciavit benefi-
cio dividende accionis et nove ac veteris constitucionis et epistole divi Adriani et foro ac legi loquentibus de principali prius conveniendo.

Testes Petrus Barrera, presbiter, et Michael Giner, Valencie comorantes.

[182] ¶^{164v} Jacobus, *etc.* Dilecto nobis in Christo Petro Saragoçans, beneficiato in ecclesia Muriveteris sub invocacione Sancti Blasii,³⁵¹ nostre diocesis, salutem in Domino. Cum tu circa scienciam hauriendam cupias, sicut asseris, totis conatibus insudare, idcirco, attendentes quod volentibus in sciencia proficere decet nos qui decorem domus Dei tenemur diligere. Cum propheta utiliter providere ut fructuum in ipsa Dei ecclesia afferre valeant suo tempore graciosum, ut a tuo benefi-
cio absentare et eciam si volueris a tota nostra diocesi Valencie et insistere alicui studio litterarum, et ex causa predicta in ausencia centum solidos ex redditibus dicti tui beneficii per unum tantum proximo sequiturum cum maiorem quanti-
tatem ut asseris anno quolibet non excedant recipere valeas, ad humilem supplica-
cionem pro parte tua propterea nobis factam, tibi tenore presentis licenciam impertimur et concedimus facultatem constitutione sinodali statuto et ordina-
cione nostre ecclesie Valencie in contrarium factis et editis sique sint non obsta-
tibus quibuscumque super quibus tecum misericorditer dispensamus.

Data Valencie, XXVIII^a die augusti, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

¶³⁵⁰ *Esborrat* sub pena.

¶³⁵¹ Fundat per Doménec O. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 651).

[183] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, divina providencia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Bernardo Scribe, notario, civi civitatis Xative diocesis Valencie, salutem in Domino. Nuper vacante beneficio <instituto> per Anthonium Jovelli quondam in ecclesia maiori civitatis predictae,³⁵² venerabilis Vincencius Serra, medicus, civis Valencie, nomine procuratorio Petri Serra, fratris sui, coram nobis comparens proposuit quedam capitula sive rationes concludencia in effectu quod cum Petrus de la Raga, notarius, civis eiusdem civitatis, curator Andree Jovelli, furis sive mentecapti, et patroni ut asseritur beneficii antedicti, <iam³⁵³> vacante <dicto³⁵⁴> beneficio, promississet ipsi Vincencio quod³⁵⁵ ipse curator presentaret ad illud dictum Petrum Serra, fratrem suum, et nunc ipse Petrus de la Raga recusaret dictam facere presentationem. Ideo, ipsum ad hoc compellere deberemus, prout in ipsis capitulis quorum copiam correctam et examinatam ac sigillo officii nostri sigillatam nobis mitimus largius et serius continetur. Cumque postmodum comparuerint coram nobis dictus Vincencius dicto nomine ex una parte et Petrus de Alcanyz, civis memorate civitatis, asserens se esse procuratorem dicti Petri de la ¶^{165r} Raga, curatoris qui supra ex parte altera, et idem Petrus de Alcanyz presentaverit nobis ad huiusmodi beneficium obtinendum quendam puerum vocatum Petrus Montalber, et huiusmodi presentacioni dicto magistro Vincencio se opponente, et hinc inde super predictis aliquantulum altercato fuerit inter dictas partes concorditer diffinitum atque conventum quod vos, ad interrogacionem iudicalem medio iuramento, interrogetis dictum Petrum de la Raga super capitulis sive positionibus predictis, et si aliqua negata fuerint super ipsis testis recipiatis et infra, idcirco, nobis tenore presentis, de cuius fide plenam in Domino fiduciam gerimus, comittimus et mandamus quatenus vice et loco nostri et pro nobis interrogetis super eisdem capitulis dictum Petrum de la Raga nomine supradicto et quidquid ad ea responderit faciatis scribi et continuari in fine cuilibet eorumdem. Et si aliqua de memoratis capitulis per dictum Petrum de la Raga negata fuerint super illos recipiatis illos testes quos pars dicti magistri nobis duxerit nominandos adhibito nobis aliquo notario qui predicta fideliter recipiat et conscribit. Que omnia cum receperitis nobis clausa et sigillo nostro sigillata taliter quod eis fides adhiberi valeat transmitatis, significantes nobis per vestras patentes litteras harum seriem seu designacionem continentis quanta fides fuerit eisdem testibus adhibenda et quicquid egeritis in premissis.

Data Valencie, XVII^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

¶ ³⁵² Es pot referir al benefici del Corpus Christi o al de l'altar major, ambdós instituïts per Antoni Jovell. (*Visitas pastorales*, pp. 357-

358). ¶ ³⁵³ *Esborrat* ante quam. ¶ ³⁵⁴ *Esborrat* dictum. ¶ ³⁵⁵ *Esborrat* prima vice que vacaret dictum beneficium.

[184] Bernardus de Candello, *etc.* Dilecto in Christo Vincencio de Castre, presbitero, beneficiato in ecclesia Sancti Martini civitatis Valencie, salutem in Domino. Laudabilia virtutum et probitatis merita quibus persona vestra multipliciter insignitur merito nos inducunt ut vos prosequamur favoribus graciosis. Attendentes siquidem olim in ecclesia fratrum predicatorum civitatis predictae fuisse institutum unum perpetuum beneficium per Petrum Lópeç, civem quondam Valencie, illudque dotatum de certis redditibus sive censualibus que dictus defunctus de bonis suis emi mandavit et dicto beneficio assignari; considerantes etiam quod dicti fratres nolunt in eorum ecclesia et monasterium admittere clericum qui extranee professionis existat; considerantes etiam quod secundum regulam et professionem dictorum fratrum non licet habere beneficium aut redditus antedictos; precaventes etiam quod venerabilis Filippus de Boil,³⁵⁶ dominus loci de Manitzes, ad augmentum et utilitatem ipsius beneficii intentum propositum convertendo est paratus dictum beneficium in suis redditibus sive censualibus de centum solidis adaugere si ipsum beneficium ad ecclesiam parrochiam dicti loci transferatur ibidem perenniter celebrandum. Ea propter nos attentis predictis et quia utilitatem et augmentum ipsius beneficii tenemur totis iuribus procurare auctoritate qua fungimur et de speciali mandato dicti domini episcopi vive vocis oraculo nobis facto de prelibata ecclesia fratrum predicatorum ex causis et motivis et aliis abstrahimus et ad dictam parrochiam ecclesiam de Manitzes transferimus et mutamus, ordinantes et mandantes quod huiusmodi beneficii^{165v} cium ibidem et non alibi perennibus temporibus celebretur. Et huiusmodi beneficium taliter translatum et mutatum vobis dicto Vincencio tanquam benemerito auctoritate et generali commissione prefati domini episcopi in talibus nobis facta, iure devoluto conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque providemus *etc.* Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus, hoc cum proviso quod domino episcopo antedicto et suis successoribus sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii nunc vobis collati sicut nec alterius predicti vendere seu alienare quovis modo presumatis absque nostri vel successorum nostrorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducat et illud manuteneatis et defendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos

¶ ³⁵⁶ Felip Boil della Scala, segon senyor de Manises. Fill primogènit de Pere Boil i d'Aragó, i heretà el senyoraatge de Manises. Es casà amb Teresa Bellví. Ocupà càrrecs palatins com el de mestre racional (1320-1330), càrrec en el qual succeï a son pare, i també arribà a ser conseller i tresorer reial (1330-1336) de Jaume II i Alfons el Benigne. Participà en la conquesta de Sardenya, on seria ano-

menat, en 1326, reformador amb Bernat de Boixadors, amb el qual hagué de fer front a la revolta sarda contra la dominació catalanoaragonesa. Anys després, participaria en la conquesta de Mallorca i del Rosselló per part de Pere IV. Fou anomenat governador de Perpinyà (1344) i de Mallorca (1345), on morí el 1348 mentre dirigia la repressió contra els seguidors de Jaume III. (*Catàleg Boil*, p. 23).

quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes dilecto Bartholomeo de Foix, rectori ecclesia de Manizes, quatenus incontinenti cum per vos fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac deffendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. Contradictores et rebelles siqui fuerint auctoritate nostra iamdicta per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos eidem rectori super hiis et dependentibus seu emergentibus ex eisdem plenarie cum presenti comittimus vices nostras. Preterea, volentes vos vestrorum intuitu meritorum amplius prosequi favoribus graciosis ut prelibatum beneficium quod nunc vobis conferimus simul cum predicto beneficio quod in dicta ecclesia Sancti Martini, ut predicatur, obtinetis valeatis retinere licito et habere vobis licenciam concedimus et facultatem plenariam impertimur, quibuscumque ordinacionibus, constitucionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo. In quorum testimonium presentes vobis fieri et sigilli Vicariatus nostri appensione iussimus comuniri.

Data Valencie, XVII^a dies decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³⁵⁷

[185] Noverint universi quod die iovis, intitulata XXIII^a dies, dicti mensis novembris, anni preexpressi millesimi CCCⁱ LXX secundi, discretus Bartholomeus de Fox,³⁵⁸ rector dicte ecclesie parrochialis loci de Manizes, deputatus ad hoc exequutor per venerabilem et providum virum dominum Bernardum de Canello, priorem de Ulmo, vicarium generalem in spiritualibus et temporalibus dicti domini Valentini episcopi, in et cum literis preinsertis exequendo mandatum et comissionem eiusdem domini vicarii generalis ad instanciam et requisicionem dicti Vincencii de Castre, presbiteri, beneficiati in predicta ecclesia beneficii instituti per dictum Petrum López, in presencia mei notarii et testium subscrip-

¶ ³⁵⁷ *Al marge esquerra, de mà posterior* Manizes.

¶ ³⁵⁸ El 17-10-1351 Bartomeu de Foix, prevere de la diòcesi de Saragossa, obtingué llicència del bisbe per exercir la cura d'ànimes de l'església de Xiva per un any. (*Registro Hug de Fenollet*, reg. núm. 303). El 2-3-1370 el

bisbe li atorgà l'església de Manises, havent-lo presentat Pere Boil, procurador de son pare Felip Boil, actuant com a executors en la presa Romeu de Soler, rector de Paterna, i Guillem Cabot, vicari de St. Joan del Mercat. (*Liber licentiarum*, f. 41r).

torum induxit eundem beneficiatum in corporalem posesionem beneficii antedicti et ¶^{166r} omnium eius iurium et pertinenciarum tradendo sibi in signum vere corporalis, realis, actualis vacueque possessionis vel beneficii antedicti et omnium iurium et pertinenciarum eiusdem librum missalem et calicem argenteum cum patena et candelabra altaris maioris ecclesie antedecte cum adhuc dictum beneficium proprium non habeat altare que omnia idem beneficiatus accepit et tenuit in manibus suis in signum tradite sibi per dictum exequorem et per se accepte possessionis beneficiis supradicti. De quibus dictus beneficiatus petiit et requisivit mihi notario sibi fieri atque tradi publicum instrumentum.

Que acta fuerunt in dicta ecclesia de Manizes die et anno prefixis.

Presentis Guillelmo Carcasona, Sancio Roiz et Petro Cenceloni ad premissa pro testibus specialiter convocatis.

[186] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Vincencio Garrigosa, presbitero, beneficiato in ecclesia Sedis nostre Valencie, salutem in Domino. Laudabilia virtutum et probitatis merita super quibus persona vestra multipliciter comendatur merito nos inducunt ut vos prosequamur favoribus graciosis. Eapropter, beneficium in ecclesia Sancti Stephani civitatis Valencie per Jacobum Strany, cive quondam Valencie, et Elviram, eius uxorem, sub invocacione beatorum Johannis Babtiste et Johannis Evangeliste institutum, vacans per obitum Petri Ferrarii, ultimi beneficiati illius, ad presentacionem de persona vestra die presenti vobis factam per Petrum Rabaça, civem Valencie, ad <quem> ius patronatus dicti beneficii tanquam proximiozem in gradu sive <linea> parentele Guillelmi Rabaça, cives Valencie, ut per informacionem sumariam testium et alia legitima documenta legitime nobis constat noscitur pro eterne, vobis tanquam benemerito conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus vobiscum ut huiusmodi beneficium quod nomine vobis conferimus simul cum beneficio quod obtinetis in altari Sancti Laurencii Sedis predicte, positis retinere licitis et habere scienter et auctoritate ordinaria dispensantes. Ita tamen quod propter dispensacionem nostram huiusmodi neutrius et ipsorum beneficiorum debita officia et servicia ullatenus defraudetur, nobisque et successoribus nostris sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii sicut nec alterius vendere seu alienare quovis modo presumatis absque nostri vel successorum nostrorum speciali licencia et permissu. Ymo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud [*sic*] manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatam sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis³⁵⁹ dicti beneficii et quibusvis

¶ ³⁵⁹ *Esberrat et defendatis.*

aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus vos de cetero in beneficiatum dicti beneficii habentes et tenentes vobisque de ipsius beneficii fructibus, redditibus et iuribus aliis pertinentiis universis integre respondeant et complete, alio mandato [nostro] minime expectato. Mandantes insuper et comitentes singulis presbiteris beneficiatis in ecclesia Sedis et Sancte Stephani supradictis quatenus quicumque eorum a vobis inde fuerit requisitus ¶^{166v} vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinentiarum inducant ac defendant, inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque ipsius beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque iuribus, pertinentiis et obventionibus integre reponderi, contradictores et rebelles qui fuerint auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos eisdem beneficiatis et cuilibet ipsorum insolidum et per se super hiis et dependentibus seu emergentibus ex eisdem comittimus plenarie vices nostras. In quorum testimonium presentes litteras vobis fieri fecimus nostro sigillo appendicio comunitas.

Data Valencie, XVII^a die decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[187] Die VIII^a mensis novembris, anni predicti, fuit comissa cura animarum ecclesie de Gorga ad tres annos sequentes Nicholao Revert, presbitero diocesis Valencie, nullum beneficium assequuto.

[188] Die VIII^a predicta fuit comissa cura animarum ecclesie de Gallinera ad annum Dominico Rey, presbitero diocesis Valentine, nullum beneficium obtinenti.

Data Valencie.

[189] Universis presentes litteras inspecturis, Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini, in Domino sempiternam. Litteras reverendissimi in Christo patris et domini, domini Stephani, divina providencia Sancti Eusebii presbiteri cardinalis,³⁶⁰ domini nostri Pape Penitenciarum, patentes et sigilli ipsius domini Penitenciarum, ut prima facie apparebat et in ipso sigillo prospicue videbatur et legebatur in filis albis et rubei colorum appendicio sigillatas, omni vicio et suspicione carentes, nobis per partem Petri

¶ ³⁶⁰ Étienne de Poissy. Bisbe de París (*Parisien.*). El 22-9-1368 fue promogut cardenal del títol de St. Eusebi. L'any següent entrà en la Cúria, on

exercí el càrrec de Penitenciar major. Anomenat generalment «Parisiensis». Morí a Avinyó el 17-10-1373. (*Hierar. Catholica*, p. 21).

Michaelis, scholaris Valencie diocesis, presentatas, nos cum ea qua decuit reverencia recepit noveritis in hac venerabili in Christo patri, Dei gracia episcopo Valentino, vel eius vicario in spiritualibus:

«Stephanus, miseracione divina tituli Sancti Eusebii presbiter cardinalis, salutem et sinceram in Domino caritatem. Ex parte Petri Michaelis, scholaris vestre diocesis, nobis fuit humiliter supplicatum ut cum eo qui sicut asseruit ascribi desiderat milicie clericali super deffectum natalium³⁶¹ quem patitur de soluto genitus et coniugata, quod huiusmodi non obstante deffectu possit ad omnes ordines promoveri et beneficium ecclesiasticum obtinere, eciam si curam habeat animarum, Sedes Apostolica quam propter guer[r]arum pericula et viarum discrimina visitare non potest dispensare misericorditer dignaretur. Nos, igitur, auctoritate domini Pape, cuius Penitenciarie curam gerimus, et de eius speciali mandato vive vocis oraculo super hoc nobis facto circumspeccioni vestre comittimus quatenus si est ita consideratis diligenter circumstanciis universis que circa idoneitatem persone fuerint accedendo, si paterne non est incontincencie imitator, sed ¶^{167r} bone conversacionis et vite sufficientisque super quibus vestram intedimus conscienciam onerare aliasque sibi merita suffragantur ad huiusmodi dispensacionis gratiam obtinendam secum super petitis misericorditer dispensetis. Ita tamen, quod inde scholaris, prout requiret onus beneficii quod eum post dispensacionem ipsam obtinere contigerit se faciat statutis a iure temporibus ad ordinis promoveri et personaliter resideat in eodem. Alioquin, dicte dispensacionis gracia quo ad ipsum beneficium nullius penitus sit momenti.

Data Rome, apud Sanctum Petrum, X kalendas aprilis, pontificatus domini Urbani Pape quinti anno octavo».

Post quarumquidem litterarum presentacionem et recepcionem, fuit nobis per partem dicti Petri Michaelis humiliter suplicatum ut ad exequcionem dictarum litterarum procedere dignemur. Nos, igitur, Bernardus, vicarius prefatus huiusmodi suplicacionibus inclinati volentesque presentatas litteras ut tenemur exequcioni debite demandare, consideratis diligenter circumstanciis universis que circa ydoneitatem persone ipsius Petri vidimus, attendendo quia ipsum Petrum ydoneum esse reperimus et testimonio plurium fidedignorum testium per nos receptorum et diligenter examinatorum nobis constitit evidenter eundem Petrum Miquaelis non esse imitorem incontincencie paterne sed bone conversacionis et vite sufficientisque litterature aliasque sibi merita suffragari ad huiusmodi dispensacionis gratiam obtinendam, auctoritate dicti domini Penitenciarii

¶ ³⁶¹ Per accedir a els ordes sagrats hom requeria que l'aspirant fóra fill legítim, en cas contrari havia de presentar davant la Penitenciaría Apostòlica una súplica per obtenir una dispensa, la qual era comunicada a l'interessat amb una lletra («lit-

tera Poenitentiarie»), tramesa a l'autoritat eclesiàstica. (Filippo TAMBURINI: *Santi e peccatori. Confessioni e suppliche dai registri della Penitenzieria dell'Archivio Segreto Vaticano (1451-1586)*, Milà, Istituto di Propaganda Libreria, 1995, p. 11).

seu verius apostolica nobis in hac parte comissa cum eodem Petro Michaelis, super defectum natalium quem patitur de soluto genitus et coniugata quod huiusmodi non obstante defectu possit ad omnes ordines promoveri et beneficium ecclesiasticum obtinere, eciam si curam habeat animarum misericorditer dispensamus. Ita tamen, quod idem scholaris, prout requiret onus beneficii quod eum post dispensacionem ipsam obtinere contigerit se faciat statutis a iure temporibus ad ordines promoveri et personaliter residere in eodem. Alioquin, dicte dispensacionis gracia quo ad ipsum beneficium nullius penitus sit momenti. In quorum omnium testimonium et certitudinem pleniorum has patentes nostras litteras eidem Petro fieri mandamus et sigilli officii nostri fecimus appensione muniri.

Acta et data Valencie, in palacio episcopali, die XX^a mensis decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[190] Die XV^a novembris fuit comissa cura animarum ecclesie de Vilamarxant diocesis Valencie ad annum Guillelmo de Vilamalur, presbitero diocesis Urgellensis, ad instanciam Johannis Gonçalveç, ipsius ecclesie rectoris.

Datum³⁶² Valencie.

[191] ¶^{167v} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Matheo Noguera, presbitero, beneficiato in ecclesia loci de Lutxén, salutem in Domino. Attendentes bonum et laudabilem testimonium quod de vobis apud nos fidedigna relacio perhibet plurimorum, unam es illis quatuor vel quinque capellaniis in ecclesia monasterii Beate Marie de Podio, dicte diocesis Valencie, pro anima nobilis domine Margarite de Loria, comitisse quondam Terrenove, institutis, que tanto tempore vacarunt, quod earum collacio, provisio et omnimoda dispositio ad dictum dominum episcopum hac vice fuerunt proculdubio devolute, vobis tanquam benemerito quomodocumque eam vel eas vacare contingant et collacio ipsius vel ipsarum ad ipsum dominum episcopum pertineat vel possit modo quolibet pertinere tam iure devoluto quam alias, auctoritate et generali commissione dicti domini episcopi in talibus nobis facta, conferimus et assignamus et vos instituimus in eadem vobisque de illa providemus cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus vobiscum ut huiusmodi <capellaniam seu beneficium³⁶³> simul cum predicto beneficio de Lutxén valeatis licite retinere et habere auctoritate et commissione predictis ex certa sciencia dispensantes. Proviso tamen quod propter dispensacionem huiusmodi neutrum dictorum beneficiorum suis debitis officiis et serviciis defraudetur, dominoque episcopo antedicto et successoribus suis sitis

¶³⁶² *Esberrat* Valencie. ¶³⁶³ *Esberrat* beneficio quod nunc vobis conferimus.

semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii nunc vobis collati sicut nec alterius vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel suorum successorum speciali licencia et permissu. Immo, alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatu et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et aliis quibusvis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comittentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in predicta ecclesia Beate Marie de Podio in quibusvis ecclesiis civitatis et diocesis Valencie quatenus incontinenti quicumque eorum a vobis inde fuerit requisitus vobis in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac deffendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. Contradictores et rebelles *etc.* Quoniam nos eisdem presbiteris et cuilibet ipsorum insolidum et per se super hiis *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XXVII^a die aprilis, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³⁶⁴

[192] ¶^{168r} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Arnaldo Ripoll, rectori ecclesie de Guadalest ac beneficiato in Sede Valencie beneficii per Egidium Martinez d'Entença³⁶⁵ quondam, dominum loci de Nàquera, instituti,³⁶⁶ salutem in Domino. Cum permutacionis beneficiorum ecclesiasticorum ex causis licitis et honestis licite fieri posse iuris ambiguum non existit et vos quoddam beneficium in ecclesia loci de Vila Joyosa sub invocacione Beate Marie Virginis institutum cupientes illud cum dilecto Bernardo Ribera, presbitero, obtinente beneficium Sedis predictum, ex causis licitis et rationabilibus permutare, ex causa huiusmodi permutacionis die presenti in manibus nostris libere duxeritis resignandum; nosque resignacionem hanc facta per dictum Bernardum Ribera de prelibato beneficio Sedis resignacionem consimili

¶ ³⁶⁴ *En margen izqdo. de mano posterior Puig.*

¶ ³⁶⁵ Gil Martínez d'Entença II. (Regne de València, segle XIV). Fill de Gil Martínez d'Entença i Mallada Atrosillo. Succeí a son pare en el senyoratge de Nàquera. Es casà amb una dama anomenada Francesca. Disputà amb Hug de

Bellpuig, senyor de Serra, pels límits entre ambdós senyoratges. En 1341 fundà un benefici a la capella de St. Antoni en la catedral de València (avui capella de Sant Bult). (*DHMRV*, t. III, p. 40). ¶ ³⁶⁶ És el benefici de St. Antoni, fundat el 23-6-1341. (*Catedral València*, p. 494).

duxerimus admitendam venerabilis Vitalis de Blanes, domini dicti loci de Nàquera, et ipso nomine patroni ut fertur beneficii Sedis sepius expressati in hiis interveniente consensu, idcirco, ipsum idem beneficium Sedis vacans modo premissis vobis dicto Arnaldo tanquam benemerito ad presentacionem dicti venerabilis Vitalis de Blanes, auctoritate dicti domini episcopi et generali comissione in talibus nobis facta, per ipsum conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem specialiter investimus vobiscum ut huiusmodi beneficium³⁶⁷ simul cum vestra ecclesia supradicta obtinere possitis licite et habere scienter et auctoritate iamdicta misericorditer dispensantes. Proviso quod propter dispensacionem huiusmodi neutrum beneficii et ecclesie predictorum suis debitis et assuetis officiis et serviciis defraudetur, quodque dicto dominoque episcopo et successoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii nunc vobis collati sicut nec ecclesie supradicte vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo, alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos vobis comisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comittentes universis et singulis rectoribus et vicariis perpetuis ecclesiarum civitatis et diocesis Valencie quatenus quicumque eorum a vobis inde fuerit requisitus vobis in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum inducant ac deffendant ac inductum faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. *Contradictores etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XII^a die aprilis, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[193] ¶^{168v} Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Francisco Ça-Costa, subdiachono, rectori ecclesie de Carpesa, nostre diocesis, salutem in Domino. Cum vos circa iuris scienciam hauriendam perhibeamini apud Avinionem studium totis conatibus insudare, idcirco, attendentes quod volentibus in sciencia proficere, que sanctam

¶³⁶⁷ *Esberrat* quod nunc nobis conferimus.

Dei Ecclesiam reddit multipliciter decoratam, decet nos qui decorem domus Dei tenemur diligere, cum propheta benignos et propicios exhibere ut fructum in Dei Ecclesia afferre valeant opportunum, ad humilem supplicationem vestri propterea nobis factam vobis licenciam absentandi a vestra ecclesia totaque nostra diocese prelibatas et insistendi predicto seu alteri generali studio ex causa dicte sciencie adiscendi, hinc ad quatuor annos continue numerandos ducimus harum serie concedendam vobiscum ut durante perfinito tempore non teneamini ad sacrum presbiteratus ordinem nisi alias de vestra voluntate processerit promoveri scienter et auctoritate ordinaria dispensantes. Proviso tamen quod interim memorate vestre ecclesie per substitutum idoneum deserviri taliter faciatis quod ipsa in cura animarum aliisque suis debitis officiis et serviciis nullatenus defraudetur.

Data Valencie, XVIII^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[194] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Dominico Beneyto, beneficiato in ecclesia ville Gandie, nostre diocesis, salutem in Domino. Ex parte tua fuit nobis expositum reverenter quod, licet tu in diachonatus ordinem constitutus, eidem beneficio in ordinis deservias antedicto in tantam etatem agtigeris [*sic*] quod infra annum predictis in presbiterum promoveri de redditibus eiusdem beneficii, tibi nullatenus est responsum, propter quod nisi de infrascripto provideatur remedio oportebit te vitam ductos mendicando.³⁶⁸ Cum igitur hoc indecens et incongruum reputemus et qui altario servit debent vivere de altari, idcirco, tuis supplicationibus inclinati, tuique cecitatis compascentes plurimum in hac parte fructus, redditibus dicti tui beneficii recipiendos per te hinc ad unnum annum continue numerandum ducimus tibi presentis serie concedendam. Mandantes patrone dicti beneficii quod de fructibus antedictis tibi respondeat integre et complete, quacumque ordinatione per nos in contrarium et dica non obstantibus. Tu vero in predicta ecclesia Gandie singulis diebus canonicis horis studeas interere. Alioquin, presentem gratiam nullius ex volumus firmitatis.

Data Valencie, XVIII^a die iunii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[195] ¶^{170r} Jacobus *etc.* Dilecto in Christo Guillelmo Amat, presbitero, beneficiato in ecclesia Sancti Johannis Hospitalis Ierosolimitani civitatis Valencie, salutem in filio Virginis gloriose. Dignum profecto existit ac congruum rationi ut hiis qui

¶³⁶⁸ Per eviat la penúria econòmica en què pogueren veure's alguns beneficiats, s'estableix en la constitució 11 del sínode celebrat pel bisbe Ra-

mon Gastó en 1320 que no s'admenta fundació d'un benefici, si no arriba almenys a la xifra de 20 lliures. (*Sinodos med.*, pp. 242-243).

divinum cultum augentes Ecclesiam sanctam Dei beneficiis et anniversariis discernunt de propriis facultatibus honorare gratiam favoris congrui in eadem ecclesia pro meritis consequantur. Attendentes igitur quod vos dictus Guillelmus ad laudem et gloriam omnipotentis Dei et Beate Virginis et omnium celestis curie supernorum et pro salute anime vestre peremptorie et beneficiorum vestrorum instituistis in ecclesia beati Thome, civitatis Valencie, tria anniversaria perpetua LX solidorum, quorum unum, scilicet viginti solidorum statim et in vita vestra et post mortem eciam vestram simul cum aliis duobus annuatim et perpetuo celebrentur bona vestra omnia ad hec specialiter obligando, prout in institutione seu obligatione per vos die presenti in presencia mea et in posse notarii curie dicti domini episcopi confecta plenius continetur; considerantes preterea quod, sicut pro parte vestra fuit vobis expositum, domina Saurina, uxor quondam Arnaldi Gay, amicci vestri dicti Guillelmi, et dotavit in eadem ecclesia Sancti Thome unum beneficium perpetuum XV librarum, quod in altari Beate Anne ipsius ecclesie celebratur instituitque nichilominus ibidem unum anniversarium XX solidorum et lampadam, ob quod ipsa et omnes de parentela sua dicitur habere licenciam sepeliendi intus ecclesiam supradictam, licet dicta licencia comode inveniri non possit, idcirco, hiis et aliis consideratis, ad humilem vestri supplicacionem propterea nobis factam, vobis habendi sepulturam intus dictam ecclesiam Sancti Thome coram dicto altari Beate Anne, et in qua vos et omnes de parentela vestra utriusque sexus sepeliri valeatis et valeant, ac traslatandi ossa parentum vestrorum, facultatem et licenciam impertimur, quibuscumque ordinationibus et constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo. Mandantes vicario perpetuo dicte ecclesie Sancti Thome eiusque locumtenenti quatenus huiusmodi gratiam seu licenciam firmiter teneat et observet et contra non veniat aliqua racione vel causa. In cuius rei testimonium presentes vobis fieri et sigilli nostri inpressione iussimus comuniri.

Data Valencie, XIII^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° ³⁶⁹ secundo.

[196] Bernardus *etc.* Dilecto in Christo Johanni Xativar, presbitero, beneficiato in ecclesia Sedis nostre Valencie, de beneficio³⁷⁰ per dominam Raymundam, uxorem quondam Bonafonati Munionis, et Munium Martinez, civem quondam Valencie, <sub invocacione Sancti Georgii,> et in ecclesia Sancti Johannis Hospitalis Ierosolimitani civitatis Valencie, per dominam Geraldam de Thous, quondam, sub invocacione Sancti Jacobi institutis, salutem in Domino Iesu Christo. Cum concessione iuris uti volentibus pius assensus non debeat denegari et³⁷¹ vos ecclesiam

¶³⁶⁹ Esborrat tercii. ¶³⁷⁰ Esborrat institui. ¶³⁷¹ Esborrat dilecti.

parrochiale de Cortes, nostre Valentine diocesis, <quam obtinebatis,> et dilectus Petrus Ossinyà, presbiter, <beneficiatus dictorum duorum beneficiorum,> ipsa duo beneficia³⁷² volentes³⁷³ ¶^{170v} huiusmodi ecclesiam et beneficia ex certis causis rationabilibus ad invicem permutare, die presenti et subscripta in manibus nostris ex causa permutacionis huiusmodi duxeritis resignanda, idcirco, ipsa duo beneficia Sedis et ecclesie Sancti Johannis per antedictam resignacionem vacancia ad presentacione de persona vestra die presenti nobis factam per venerabilem Arnaldum Scribe,³⁷⁴ militem, habitatorem Valencie, nomine suo proprio, pro beneficio instituto in dicta Sede per dominam Raymundam, cum huiusmodi beneficii ius patronatus seu presentacio ad episcopum pertinet, prout [...] et nomine eciam procuratorio Nicholai de Moraria, alias de [...], pro dicto alio beneficio ecclesie Sancti Johannis, per dominam Geraldam instituto, qui quidem Nicholaus asserens se habere ius patronatus et patronum esse prelibati beneficii Sancti Johannis, eidem venerabili Arnaldo³⁷⁵ <eidem> mutacionis assensu pro parte sua prestandi et presentacione hanc faciendi plenam tribuit potestatem, prout in instrumento procuracionis pretacte acto Gandie, duodecima die ianuarii anni presentis et infradicendi Mⁱ CCCⁱ LXXIIIⁱ [*sic*], clauso et subsignato per Bernardum Botí, notarium publicum, liquidum est videre, vobis tanquam benemerito <auctoritate domini episcopi et speciali comissione per ipsum in talibus nobis facta,> conferimus et assignamus et vos instituimus in eisdem vobisque de illis providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per nostri birreti tradicionem presencialiter investimus.³⁷⁶ Vobiscum ut eadem duo beneficia simul retinere et habere valeatis <eaque petitur per vos metipsum celebrare et eosdem in divinis deservire> auctoritate et potestate premissis vestrorum meritorum intuitu dispensantes, dictoque domino episcopo et sucessoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dictorum beneficiorum vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi et suorum successorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dictorum beneficiorum reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatam sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus universis et singulis emphiteotis dictorum beneficiorum et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eidem presentibus et futuris, quatenus³⁷⁷ de cetero vos in beneficium dictorum beneficiorum habeant et teneant vobisque de omnibus eorundem beneficiorum fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime ex-

¶ ³⁷² *Esberrat* sua. ¶ ³⁷³ *Esberrat* illa. ¶ ³⁷⁴ Arnau Escrivà (València, segle XIV). Cavaller. Justícia criminal de València en 1372-1373. (*DHMRV*, t. II, p. 160). ¶ ³⁷⁵ *Esberrat* prefatis. ¶ ³⁷⁶ *Esberrat* pro-

viso. ¶ ³⁷⁷ *Esberrat* quicumque eorum a te inde fuerit requisitus vos in corporalem possessionem vel quasi dictorum beneficiorum et omnium iurium pertinenciarum induc.

pectato. Mandantes insuper et comitentes dilecto Jacobo Vitalis, presbitero beneficiato in Sede et in ecclesia Sancti Nicholai, quatenus incontinenti, cum per vos fuerit requisitus, vos in corporalem possessionem vel quasi dictorum beneficiorum et omnium eorum iurium et pertinenciarum inducant ac deffendant inductum faciantque vobis ab ¶^{171r} omnibus de quibuscumque eorundem beneficiorum fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi.³⁷⁸ *Contradictores etc.* Quoniam nos *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, XX^a die septembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[197] ¶^{171r} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius *etc.* Dilecto in Christo Berengario Font,³⁷⁹ <presbitero,> beneficiato in ecclesia Sancti Johannis Hospitalis Ierosolimitani et in ecclesia domus ordinis militaris Beate Marie de Muntesia civitatis Valencie, salutem in Domino. Morum et honestatis decor laudabilia virtutum et merita probitatis super quibus persona vestra multipliciter comendatur merito nos inducunt ut vos congruis atollamus graciis et prosequamur favoribus opportunis. Cum ita venerabilis discretus Raymundus Petri, rector ecclesie parrochialis et curate loci de Museros,³⁸⁰ diocesis Valencie, canonicatum et prebendam certo modo vacantes obtinuerit in ecclesia Valencie et tempore adepti per ipsum possessionis corporalis et pacifice huiusmodi canonicatus et prebenda antedictam ecclesiam suam de Museros, prout tenebatur omnino dimisserit et in manibus reverendi domini episcopi antedicti et honorabilis capituli eiusdem ecclesie duxerit pure et libere resignandam ipsaque resignacio admissa fuerit per episcopum et capitulum antedictos, idcirco, ipsam eandem ecclesiam de Museros promisso vel alio quocumque modo vacante ad presentacionem de persona vestra die presenti nobis factam per discretum Jacobum Pérez de Burgos, notarium, procuratorem honorabilis viri domini Ferdinandi Gomiz d'Albornuç, comentatoris maioris in Aragonia, ordinis militaris Sancti Jacobi de Uclesio, et domini dicti loci de Museros, ad que ius patronatus dicte ecclesie ratione dicte comande pertinet et spectat; quiquidem comentator eidem Jacobo Perez, procuratori suo, presentandi vos ad quodcumque beneficium vacans <vel vacarunt> in locis dicte comande, quorum ius patronatus seu presentacio ad ipsum spectaret plenam tribuit potestatem, prout in instrumento procuracionis huiusmodi, acto in civitate Calataiubii, quintadecima die mensis aprilis, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXVII°, clauso et subsignato per Petrum Moçaraf, notarium publicum dicte

¶³⁷⁸ *Esborrat et complete.* ¶³⁷⁹ El 22-10-1359 Berenguer Font prengué possessió de la unió dels seus beneficis en l'altar de Sta.

Maria en l'església de St. Martí. (*Registro Hug de Fenollet, reg. núm. 690*). ¶³⁸⁰ *Esborrat nostre.*

civitatis Calataiubii, quodquidem procurator coram nobis exhibuit plenius continetur, vobis dicto Berengario tanquam benemerito auctoritate qua fungimur in hac parte et ex commissione et potestate dicti domini episcopi in talibus generaliter nobis data sine iuris <tamen> alicui periudicio, conferimus et assignamus et vos instituimus in eadem vobisque de illa providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis. Et inde vos per birreti nostri tradicionem presencialiter investimus. Proviso tamen quod in dicta ecclesia faciatis residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo, prout eius onus exigit et requirit ||^{171v} dominoque episcopo antedicto et successoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicte ecclesie vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi vel successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo, alienata sique sint ad ius et proprietatem dicte ecclesie reducatis et illam manuteneatis et defendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Unde mandamus omnibus et singulis parrochianis dicte ecclesie presentibus et futuris et aliis quibusvis personis que illi in aliquo quomodolibet teneantur, quatenus vos de cetero in rectorem dicte ecclesie habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem ecclesie fructibus et redditibus et proventibus oblacionibus cunctisque aliis iuribus et pertinenciis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comittentes dilecto Berengario de Podio, presbitero, beneficiato in capella Sancti Pauli palacii episcopalis Valencie, quatenus incontinenti cum per vos fuerit requisitus una vobiscum ad dictam ecclesiam et alia loca de quibus expediens fuerit personaliter accedat et vos in corporalem possessionem vel quasi dicte ecclesie et omnium eius iurium et pertinenciarum inducat inductumque defendat ac faciat vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem ecclesie fructibus, redditibus et proventibus oblacionibus et obventionibus integre responderi, contradictores et rebelles siqui fuerint auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos eisdem Berengario super hiis et dependentibus seu emergentibus ex eisdem plenarie per presentes comittimus vices nostras. Preterea volentes vos vestrorum intuitu meritorum amplius prosequi favoribus graciosis ut prelibata duo beneficia simplicia que, in Sancti Johannis et Sancte Marie Muntessie ecclesiis antedictis obtinetis et unum beneficium institutum in ecclesia Sedis Valencie, per <nobilem dominum> Jacobum Petri, quondam, pro quo cum Francisco Siurana, qui illud possidet litigatis si vos in huiusmodi causa obtinere contigerit simul cum dicta ecclesia vestra retinere et habere valeatis auctoritate et potestate pmissis ex certa sciencia dispensantes ac salvantes vobis totum ius quod vobis pertinet in litigioso beneficio antedicto. <Ceterum, de discrecione et industria vestris plenam in Domino fiduciam obtinentes, curam animarum regendam et debite exercendam vobis ducimus comittendam. Circa cuius cure et regimen talem propicio die studeatis sollicitudinem adhibere, quod de animabus gregis

vobis comissis dignam eidem in die iudicii valeatis reddere rationem. In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, III^a die aprilis, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[198] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius <generalis> in spiritualibus et temporalibus³⁸¹ reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Anthonio Fillach, scolari Valencie, salutem in Domino.³⁸² Litteras reverendisimi in Christo patris et domini, domini Stephani, tituli Sancti Eusebii presbiteri cardinalis, domini nostri Pape Penitenciarum, patentes et sigillo ipsius ¶^{172r} domini Penitenciarum, ut prima facie³⁸³ videbatur et legebatur, cum cordono³⁸⁴ morati coloris appendenti sigillatas,³⁸⁵ presentatas nobis³⁸⁶ <pro parte tua recepimus tenorem qui sequitur continentes:

«Venerabili in Christo patri .. Dei gracia episcopo Valentino vel eius vicario in spiritualibus. Stephanus, miseracione divina tituli Sancti Eusebii presbiter cardinalis, salutem et sinceram in Domino caritatem. Ex parte Anthonii Fillach, scolaris vestre diocesis, nobis fuit humiliter supplicatum ut cum eo qui sicut asseritur scribi desiderat milicie clericali, super deffectu natalium quem patitur de soluto genitus et soluta, quod ipso non obstantibus deffectu³⁸⁷ possit ad omnes ordines promoveri et ecclesiasticum beneficium obtinere eciam si curam habeat animarum, Sedes Apostolica quam propter guerrarum et viarum pericula non potest personaliter visitare, dispensare misericorditer dignaretur. Nos, igitur, auctoritate domini Pape, cuius Penitenciarie curam gerimus et de eius comissione in talibus generaliter nobis facta circumspeccioni vestre comittimus quatenus si est ita consideratis diligenter circumstanciis universis que circa ydoneitatem persone fuerint accedendo, si paterne non est incontencie imitator, sed bone coversacionis et vite sufficientisque litterature super quibus vestram intedimus conscienciam onerare aliasque sibi merita suffragantur ad huiusmodi dispensacionis gratiam obtinendam, secum super petitis misericorditer dispensetis. Ita tamen, quod inde scolaris, prout requiret onus beneficii quod eum post dispensacionem ipsam obtinere contigerit se faciat statutis a iure temporibus ad ordinis promoveri et personaliter resideat in eodem. Alioquin, dicte dispensacionis gracia quo ad ipsum beneficium nullius penitus sit momenti.

Data Avinione, VIII kalendas iunii, pontificatus domini Gregorii Pape XI anno secundo».

¶³⁸¹ *Esberrat* generalis. ¶³⁸² *Esberrat* sempiterno. ¶³⁸³ *Esberrat* apparebat in ipso sigillo, videbatur et legebatur. ¶³⁸⁴ *Esberrat* de serico. ¶³⁸⁵ *Esberrat* omni vicio et suspicione carentis nobis per partem Anthonii Fillach,

clerici Valencie. ¶³⁸⁶ *Esberrat* nos cum ea qua decuit reverencia recepisse noveritis in hac verba. ¶³⁸⁷ *Esberrat* quem patitur de soluto genitus et soluta quod ipso non obstantibus deffectu.

Post quarumquidem³⁸⁸ presentacionem et recepcionem, fuerimus³⁸⁹ pro parte tua instancia debita requisiti ut ad exequcionem dictarum litterarum procedere curaremus.³⁹⁰ Nos, igitur, Bernardus, vicarius prefatus huiusmodi supplicationibus inclinati volentesque presentatas litteras ut tenemur exequcioni debite demandare, consideratis diligenter circumstanciis universis que circa idoneitatem persone ipsius Anthonii vidimus attendendo quia ipsum Anthonium idoneum esse reperimus et testimonio plurium fidedignorum testium per nos receptorum et diligenter examinerum nobis constitit evidenter, eundem Anthonium de soluto esse genitum et soluta et non esse imitatore incontinencie paterne set [sic] bone conversacionis et vite sufficientisque litterature aliasque sibi merita suffragari ad huiusmodi dispensacionis^{172v} gratiam obtinendam auctoritate dicti domini Penitenciarum seu verius apostolica nobis in hac parte comissa cum eodem Anthonio super defectum natalium quem patitur de soluto genitus et soluta quod huiusmodi non obstante defectu possit ad omnes ordines promoveri et beneficium ecclesiasticum obtinere eciam si curam habeat animarum misericorditer dispensamus. Ita tamen, quod idem scholaris, prout requiret onus beneficii quod eum post dispensacionem ipsam obtinere contigerit, se faciat statutis a iure temporibus ad ordines promoveri et personaliter resideat in eodem. Alioquin, dicte dispensacionis gracia quo ad ipsum beneficium nullius penitus sit momenti. In quorum omnium testimonium et certitudinem pleniorum has patentes nostras litteras eidem fieri mandamus et sigilli officii nostri fecimus appensione muniri.

Data Valencie, XXX^a die iulii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³⁹¹

[*En margen izqdo.:*] Vacat.

[199] ¶^{173r} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini. Dilecto in Christo Bartholomeo Romaguera, presbitero, beneficiato in³⁹² ecclesia Sedis³⁹³ Valencie, salutem in Domino. Morum et conversacionis honestas laudabilia virtutum et probitatis merita super quibus persona vestra multipliciter comendatur merito nos inducunt ut vos prosequamur favoribus graciosis. Eapropter, unum ex decem beneficiis que nobilis Jacobus de Xèrica³⁹⁴ quondam instituit in ecclesia monasterii de la Çaydia, suburbii civitatis

¶³⁸⁸ *Esborrat* litterarum. ¶³⁸⁹ *Esborrat* nobis dicti Anthonii humiliter supplicatum. ¶³⁹⁰ *Esborrat* dignaremur. ¶³⁹¹ El document apareix anul·lat amb una línia ondulada. ¶³⁹² *Esborrat* Sede nostra. ¶³⁹³ *Esborrat* civitatis. ¶³⁹⁴ Jaume II de Xèrica (Aragó, 1275-1321). Fill únic de Jaume I de Xè-

rica i d'Elfa Àlvarez d'Azagra, filla del senyor d'Albarracín, heretà els seus estats. Es casà amb Beatriu de Lloria i Lanza, filla de Roger de Lloria, en 1296. Beatriu aportà com a dot la vila de Cocentaina i els llocs de Llombo, Penella, Ibi i altres. Fou destacat cavaller de l'època i conseller

Valencie, que tanto tempore vacaverunt, quod ipsorum collatio seu provisio ad dictum dominum episcopum hac vice fuit penitus devoluta, vobis tanquam benemerito auctoritate qua fungimur in hac parte ex commissione et potestate dicti domini episcopi in talibus generaliter nobis facta conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde vos per birreti nostri tradicionem presencialiter investimus.³⁹⁵ Ideoque dicto domino episcopo et suis successoribus sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quovis modo presumatis absque dicti domini episcopi et suorum successorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus omnibus universis et singulis emphiteotis dicti beneficii et quibusvis aliis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris, quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre respondeant et complete, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comitentes universis et singulis presbiteris beneficiatis et non beneficiatis in dicta ecclesia <et aliis ecclesiis civitatis iam dictis,> quatenus incontinenti cum vos fuerint requisiti vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinentiarum inducant inductumque deffendant faciantque vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis iuribus et pertinentiis integre responderi, contradictores et rebelles siqui fuerint auctoritate nostra iamdicta per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos eisdem beneficiatis et cuilibet eorum insolidum et per se super hiis et dependentibus seu emergentibus ex eisdem plenarie per presentes comittimus vices nostras. Preterea, volentes vos vestrorum meritorum intuitu amplius prosequi favoribus opportunis ut huiusmodi beneficium quod nunc vobis conferimus simul cum dicto beneficio³⁹⁶ <quod in predicta Sede, sub invocacione Sancti Dionisii,³⁹⁷ ut premittitur,³⁹⁸ obtinetis retinere et habere licite valeatis <vobis licenciam concedimus et facultatem plenariam impertimur, vobiscum super hoc> auctoritate predicta ex certa sciencia dispensantes. Quibuscumque ordinacioni-

del monarca. El 9 d'abril de 1298 Jaume II li atorgà l'exercici de la Procuració en els regnes de València i Múrcia. Com a premi als serveis prestats al monarca, aquest li concedí el títol de *vexillarius* —portaestendard— perquè custodiara l'estendard reial. També rebé diverses donacions territorials en Aragó. Al seu testament manifestà el desig de ser soterrat en el monestir de la Saidia de València, en

una capella expressament construïda. (*DHMRV*, t. II, pp. 527–528). ¶³⁹⁵ *Esbornat* proviso tamen quod in dicto beneficio faciatis residenciam personalem debitum illi officium et servicium impendendo prout eius onus exigit et requirit. ¶³⁹⁶ *Esbornat* que in Sede, in ecclesia. ¶³⁹⁷ Fundat per Jaume Pertusa, xantre i canonge de la catedral, el 4–6–1348. (*Catedral de València*, p. 502). ¶³⁹⁸ *Esbornat* obtinetis.

bus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis non obstantibus quovis modo. In quorum testimonium presentes vobis fieri et sigilli Vicariatus nostri appensione iussimus comuniri.

Data Valencie, XIII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.³⁹⁹

[*En margen izqdo.:*] Iam est in registro anni LXXⁱ tercii.

[200] ¶^{173v} Bernardus de Candello, prior de Ulmo, vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, episcopi Valentini. Dilecto in Christo Andree Marqués, presbitero, beneficiato in ecclesia de Çuecha, diocesis Valencie, salutem in Domino Iesu Cristo. Laudabilia probitatis et virtutum merita super quibus per persona vestra fidedignorum testimonio⁴⁰⁰ <apud nos> multipliciter comendatur merito nos inducunt ut vos prosequamur favoribus graciosis. Eapropter, unum ex duobus beneficiis institutis in ecclesia loci de Picacén per venerabilem Raymundum de Boil⁴⁰¹ quondam, que tanto tempore vacaverunt, quo eorum collatio et quevis alia dispositio per devolucionem ad dictum dominum episcopum hac vice pertinent et spectant vobis dicte Andree tanquam benemerito auctoritate qua fungimur et ex speciali mandato et comissione dicti domini super talibus generaliter vobis facta sine iuris alieni periudicio conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde vos per birreti nostri tradicionem presencialiter investimus. Mandantes omnibus et singulis emphiteotis dicti beneficii et aliis quibusvis personis tenentibus aliquid pro eodem presentibus et futuris quatenus de cetero vos in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant habeant et teneant vobisque integre <et complete> et respondeant⁴⁰² de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus ac aliis quibusvis iuribus et pertinentiis quibuscumque, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comittentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in Sede et quibusvis aliis ecclesiis civitatis et diocesis Valencie quatenus ipsi vel eorum <alter> qui a vobis inde fuerint requisiti vos in corporalem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinentiarum inducant inductumque defendant et faciant vobis ab omnibus de quibuscumque eiusdem beneficii fructibus, redditibus et proventibus aliisque quibusvis

¶³⁹⁹ El document apareix barrat amb dues línies.

¶⁴⁰⁰ *Esborrat coram nobis.* ¶⁴⁰¹ Ramon Boil fou el segon fill baró de Pere Boil i d'Aragó. Per una part heretà els senyoratges d'Albalat, Bètera i l'originari castell de Boil, en la vall de l'Ena, en

el Sobrarb aragonés, que havia deixat de pertànyer a la família i que Pere IV els tornaria en 1364, i per altra, el de Borriol. Es casà amb Berenguera de Castellar. (*Catàleg Boil...*, p. 22).

¶⁴⁰² *Esborrat complete.*

iuribus et pertinenciis integre responderi, contradictores et rebelles siqui fuerint auctoritate nostra predicta per censuram ecclesiasticam compescendo. Quoniam nos ipsis beneficiatis et cuilibet eorum insolidum super hiis et dependentibus seu emergentibus ex eisdem per presentes comitimus vices nostras. Preterea, volentes vos vestrorum intuitu meritorum amplius prosequi favoribus graciosis ut huiusmodi beneficium quod nunc vobis conferimus et beneficium quod in predicta ecclesia de Çuecha ut premititur obtinetis simul retinere et habere valeatis vobis tenore presentis licenciam concedimus et vobiscum super hec auctoritate et potestate premissis ex certa sciencia dispensamus, quibuscumque ordinationibus, constitutionibus vel statutis in contrarium editis quovis modo. Proviso tamen quod propter dispensacionem nostram huiusmodi neutrius ipsorum beneficiorum suis officiis et serviciis debitis defraudetur, sed in beneficio per nos vobis noviter collato et in dicta ecclesia de Picacén instituto personaliter et continue residere teneamini et alteri faciatis per substitutum idoneum debite deserviri. In quorum testimonium presentes fieri⁴⁰³ et sigillo officii Vicariatus nostri appensione iussimus comuniri.

Data Valencie, XVII^a die novembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[201] Bernardus de Candello, prior de Ulmo, *etc.* Dilecto in Christo Raymundo Riba, clerico, beneficiato in ecclesia ville Muriveteris, diocesis Valencie, de beneficio instituto quondam per Guillelmum Busqueti, sub invocacione Sancti Jacobi, salutem in Domino Iesu Christo. Permutaciones beneficiorum ecclesiasticorum ex causis licitis fieri posse, ut qui uni loco utiles non sunt alteri ¶^{174r} prodesse valeant iuris ambiguum non existit. Cum itaque vos beneficiatus in ecclesia Sancti Martini civitatis Valencie, de beneficio instituto per Guillelmum Magistri quondam <et dilectus Dominicus de [...] obtinere prelibatum beneficium Sancti Jacobi> volentes et cupientes huiusmodi beneficia ex certis licitis causis invicem permutare, illa duxeritis die presenti et subscripta in nostris manibus resignanda; nosque resignaciones has⁴⁰⁴ ex causa et intencione prefatis in ausencia et contumacia Violantis, uxoris <Mathei⁴⁰⁵> Miralles, vicini dicte ville, filie et heredis quondam dicti Guillelmi Busquet, quem licet per nos seu litteras nostras monita et requisita fuerit ad consentiendum huic permutacioni <seu concambio> consentire noluit seu <causas> proponere, propter quas ipsa permutacio fieri non deberet, resignaciones et permutaciones huiusmodi duxerimus admittendas, idcirco, prelibatum beneficium Sancti Jacobi, per dictum Guillelmum Magistri, ut premititur institutum et per eundem dominum <ex ipsa causa> resignatum,

¶⁴⁰³ *Esberrat* iussimus. ¶⁴⁰⁴ *Esberrat* gratanter. ¶⁴⁰⁵ *Esberrat* Raymundi.

vobis dicto Raymundo tanquam benemerito auctoritate qua fungimur et ex comissione dicti domini episcopi super talibus generaliter nobis facta conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinenciis universis Et inde vos per birreti nostri tradicionem presencialiter investimus. Proviso tamen quod successive et statutis a iure temporibus faciatis vos ad sacros subdiaconatus, diaconatus et presbiteratus ordine spromoveri. Dicto domino episcopo et sucessoribus suis sitis semper bonus, obediens et fidelis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quovis modo presumatis absque sui et successorum suorum speciali licencia et permissu. Immo alienata sique sint ad ius et proprietatem dicti beneficii⁴⁰⁶ reducatis et illud manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatum sub virtute manualis obediencie per vos nobis promisse et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Nos quoque mandamus⁴⁰⁷ omnibus et singulis emphiteotis dicti beneficii et aliis quibusvis personis que illi in aliquo quomodolibet teneantur presentibus et futuris, quatenus vos de cetero in beneficiatum dicti beneficii habeant et teneant vobisque integre respondeant de omnibus eiusdem beneficii fructibus, redditibus et aliis quibusvis iuribus et pertinenciis universis, alio mandato nostro minime expectato. Mandantes insuper et comittentes universis et singulis presbiteris beneficiatis in dicta ecclesia Muriveteris, quatenus incontinenti cum a vos inde fuerint requisiti <vel alter ipsorum fuerit requisitus> vos in corpo- ¶^{174v} ralem possessionem vel quasi dicti beneficii et omnium eius iurium et pertinenciarum eiusdem auctoritate nostra ponant et inducant et deffendant inductum faciantque vobis ab omnibus de quibusvis iuribus et pertinenciis integre responderi. Contradictores et rebelles *etc.* In quorum testimonium *etc.*

Data Valencie, sexta die iulii, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX° secundo.

[202] Jacobus, *etc.* Dilecto in Christo Bartholomeo Ferrarii, acolito, perpetuo beneficcato in ecclesia monasterii Sancte Elisabet, ordinis sancte Clare, civitatis Valencie, de beneficcio⁴⁰⁸ stabilito per nobilem Eximum Petri de Arenosio quondam, salutem in Domino Iesu Christo. Permutaciones beneficciorum ecclesiasticorum ex causis licitis fieri posse ut qui uni loco utiles non sunt altero prodesse valeant iuris ambiguum non existit. Cum itaque vos beneficcatus⁴⁰⁹ perpetuus in ecclesia loci de Carleto, diocesis Valencie, de beneficcio stabilito per Bernardum Sancii de Bou quondam, et dilectus Franciscus Malet, presbiter, obtinens prelibatum beneficcium in dicta ecclesia Sancte Elisabet, volentes et cupien-

¶⁴⁰⁶ *Esberrat* vendere. ¶⁴⁰⁷ *Esberrat* universis.

¶⁴⁰⁸ És el benefici de St. Bartomeu. (*Reg. Curia Episcopal*, reg. núm. 192). Fundat el 13-11-1341. (*Reg. Ramón Gastón*, II, p. 728). ¶⁴⁰⁹ *Esberrat* in ecclesia monasterii.

tes huiusmodi beneficia ex certis licitis causis invicem permutare illa duxeritis⁴¹⁰ die presenti et subscripta in manibus nostris libere resignanda; nosque resignacionem vestram et dicti Francisci Maleti ex ipsa causa permutacionis libere duxerimus admittendas maxime quia per venerabilem Bernardum de Candello, vicarium generalem nostrum in spiritualibus causa cognita extitit declaratum et pronunciatum permutacionem ipsam fieri posse et debere non obstantibus rationibus⁴¹¹ per dominam abbatissam dicti monasterii <proponitis> ad impendendam permutacionem predictam, idcirco, memoratum beneficium per predictum Franciscum Maleti, ut predicatur, resignatum et vacans per resignacionem eandem vobis tanquam benemerito conferimus et assignamus et vos instituimus in eodem vobisque de illo providemus cum suis iuribus et pertinentiis universis. Et inde vos tradicionem⁴¹² cuiusdam birreti presencialiter investimus. Hoc tamen proviso quod successive et statutis a iure temporibus faciatis vos ad sacros subdiaconatus, diaconatus et presbiteratus ordines promoveri, et cum presbitero fueritis faciatis in dicto beneficio residenciam personalem debitum illi et consuetum officium et servicium impendendo. Et interim illud faciatis illud fieri per idoneum substitutum. Nos enim mandamus venerabili abbatisse et conventui monasterii supradicti quatenus de cetero vos in beneficium habeant et teneant vobisque ut vero beneficiato provideant in victu et vestitu, libris, ornamentis et aliis debitis alimentis iuxta formam institucionis beneficii supradicti, alio mandato <nostro> minime expectato. Vos vero nobis et successoribus nostris [...]⁴¹³

[203] ¶^{175v} Noverint universi quod die martis, intitulata quatuordecima dies mensis decembris, anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXX secundo, discretus Guillelmus Amat, presbiter, beneficiatus in ecclesia Sancti Johannis Hospitalis Ierosolimitani civitatis Valencie, constitutus in presencia venerabilis et prudentis viris Bernardi de Candello, prioris de Ulmo, vicarii generalis in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo patris et domini, domini Jacobi, Dei gracia episcopi Valentini. Attendens, ut dixit, quod idem dictus dominus vicarius generalis, pro bono et utilitate ecclesie beati Thome, dicte civitatis ac pro divino cultu augendo, promisserat et concesserat facere licenciam ipsi Guillelmo Amat et omnibus de parentela sua habendi sepulturam in eadem ecclesia Sancti Thome ante altare, scilicet Beate Anne ibidem constructum et hedificatum, in quoquidem altari domina Saurina, uxor quondam Arnaldi Gay, soror avie ipsius Guillelmi, instituit olim unum perpetuum beneficium XV librarum et unum eciam anniversarium viginti solidorum in dicta ecclesia celebrandum, ita tamen quod

¶⁴¹⁰ *Esberrat illa duxer.* ¶⁴¹¹ *Esberrat proponitis.*
¶⁴¹² *Esberrat birreti.* ¶⁴¹³ *El document queda incomplet.*

ipse Guillelmus faceret obligacionem infrascriptam. Ideo, in presencia mei Ludovici de Fenollosa, auctoritate regia notarii publici Valencie, et testium subscriptorum, gratis et delliberate [*sic*] ad honorem laudem et gloriam omnipotentis Dei et gloriose Beate Marie et omnium civium supernorum ac pro salute anime sue et parentuum ac benefactorum suorum instituendo die presenti promisit et se obligavit in posse eiusdem domini vicarii generalis et mei dicti notarii hec ab ipso ut publice persone legitime stipulantis et recipientis loco, vice et nomine omnium illorum quorum intersit vel interesse poterit quomodolibet in futurum facere annis singulis et perpetuo tria aniversaria sexaginta solidorum quodlibet, scilicet de viginti solidis celebranda in huic modum, videlicet unum ipsorum pro anima dicte Matheue, matris quondam dicti Guillelmi in crastino beate Lucie statim et annuatim in vita ipsius Guillelmi et post obitum eciam suum in perpetuum, et duo alia quadraginta solidorum inter ambo post obitum suum. Ita quod statim ipso Guillelmo mortuo dicta duo aniversaria simul cum dicto tercio celebrentur continue annis singulis in ecclesia Sancti Thome predicta die de qua idem Guillelmus duxerit disponendum. Voluit tamen et ordinavit dictus Guillelmus Amat quod in et pro celebracione cuiuslibet dictorum trium aniversariorum die qua illa celebrari contigerit, vicarius perpetuus ecclesie supradicte Sancti Thome qui nunc est et qui pro tempore fuerit, habeat de dictis viginti solidis sive de unoquoque aniversario pro offertorio sive *ofrena* sex solidos. Quodquidem offertorium sive ofrenam habeat et teneat facere pro hunc modum, videlicet quod teneat ibi quatuor cereos qui ardeant dum missa aniversarii celebrabitur et fient absoluciones supra fossam et quod teneatur dare et offerre duos solidos in pane et unam anphoram vini et mediam libram candelarum cere et tus, prout opus fuerit. Item quod in celebracione misse sint diaconus et subdiaconus in eorum officio ministrantes et quilibet habeat pro sua porcione sex dineros vicarius. Autem et beneficiati ipsius ecclesie, qui celebracioni fuerint aniversariorum predictorum habeant de porcione sua duodecim denarios. Tamen pro campanis dentur duodecim denarii sicut vero [...] beneficiati non fuerint in dicta ecclesia qui ad hoc sufficiant habeantur et fiat complementum de aliis beneficiatis sive clericis extraneis sive de alia ecclesia et intersit celebracionibus ¶^{176r} aniversariorum et detur unicuique ipsorum, si extraneus vel de alia ecclesia fuerit, sex denarii. Tamen ita quod, si beneficiatus fuerit in dicta ecclesia qui celebracioni ipsorum aniversariorum interfuerit habeat pro porcione duodecim denarios, si vero extraneus fuerit habeat sex denarios. Sic tamen quod beneficiati semper aliis preferantur. Et sic idem Guillelmus promisit et se obligavit dicta aniversaria facere et complere illaque de dictos sexaginta solidis censualibus dotare et dictos sexaginta solidos censuales emere et cum licencia domini regis per ipsum et ad superius bonorum suorum obtinenda assignare super possessionibus idoneis et securis aniversariis antedictis. Et pro hiis atendendis et complendis obligavit omnia bona sua mobilia et immobilia habita et habenda ubique. Et

dictus dominus vicarius generalis obligacionem et institutionem atque ordinationem pretactas accepit sub modis et condicionibus antedictis. De quibus tam dictus dominus vicarius generalis quam idem Guillelmus Amat instituat et qualibet pro se petierunt et requisiverunt pro me notario eis et cuilibet ipsorum fieri et tradi publicum instrumentum in fidem et testimonium premissorum.

Acta fuerunt hec in palacio episcopali Valencie, die et anno prefixis.

Presentibus discretus Guillelmo Sabadelli⁴¹⁴ et Bernardo Perpiniani, presbiteris civitatis Valencie, ad premissa pro testibus specialiter convocatis.⁴¹⁵

[204] Noverint universi quod ego Guillelmus Salat, fusterius, civis Valencie, considerans quod reverendissimum in Christo patrem et dominum, dominum Jacobum, divina providencia episcopum Valencie, fecisse mihi graciosse concessum cum littera sua, que data et confecta fuit Valencie die presenti et subscripta et sigillo dicti domini episcopi in pendenti munita, quod ego et uxor mea et omnes filii mei possimus sepeliri in ecclesia Sancti Laurencii civitatis Valencie et intra tumullos capelle ibidem constructe sub invocacione Beate Marie, et in concessione dicte gracie fuerit inter dictum dominum episcopum et me conventum et in pactum specialem deductum, quod ego instituum et dotem et instituere, dotare teneat et habeam in predicta ecclesia anniversarium perpetuum XV solidorum in redditibus perpetuis, idcirco, scienter et gratis et de toto iure meo certificatus, cum presenti publico instrumento instituo in predicta ecclesia Sancti Laurencii anniversarium perpetuum supradictum. Et promito ac convenio bona fide reverendissimo patri domino episcopo supradicto licet absentem et vobis honorabili viro domino Bernardo de Candello, priori de Ulmo, dicti domini episcopi vicario in spiritualibus generali, presenti et notario infrascripto [sic], ut publice persone legitime stipulanti et recipienti vice et nomine omnium et singulorum quorum interest vel intererit aut interesse poterit quomodolibet in futurum, ex hinc ad duos annos ab ista die computandos meis propriis sumptibus et laboribus habebam licenciam a domino nostro rege et vigore ipsius emam et assignabo dicto anniversario et doti eiusdem in loco et locis ydoneis et securis quindecim solidos monete regali Valencie censuales, ¶^{176v}, rendales et perpetuales sine laudimio et faticha sed cum toto dominio et pleno iure emphiteotico et percipiendi eiusdem. Volo tamen et retineo michi quod etiam facta per me empzione et consigna-

¶⁴¹⁴ En 1350 Guillem Sabadell apareix com a clergue i beneficiat de la catedral, a partir de juliol d'eixe any fins 1359 apareix esmentat com a prevere i sotssagristà de la catedral i el bisbe li encomanà en diverses ocasions que donara possessió als nous beneficiats. (*Reg. Hug de Fenollet*, reg. núm. 2, 10, 19, 34, 52, 97, 302, 350, 368 i 661). ¶⁴¹⁵ *El do-*

cument apareix copiat entre els folis 168v i 169v, creuat per dues ratlles en forma d'aspa, amb la següent anotació al final del document: «Fuit factum in forma et clausum per me Ludovicum de Fenollosa, auctoritate regia notarium publicum, ad instanciam dicti domini vicarii generalis et traditum»; i esta altra al marge: »Insuper est registrata».

cione dicte dotis, hoc est ipsorum XV solidorum censualium, ipsa anniversaria non celebrentur, quod fiant et dictos ipsos non recipiatur per rectorem et clericos dicte ecclesie Sancti Laurentii aut alios eorum nomine, donech ego [...] dies meos. Tunc enim et non antea volo, retineo et dispono ipsa anniversaria fieri et ex tunc annis singulis in eternum. Ipsi vero XV solidos censuales semper remaneant cum eorum onere regali et eciam vicinali. Et pro hiis omnibus attendendis et complendis obligo scienter omnia bona mea mobilia et immobilia, habita et habenda ubique, renuncians quantum ad hec omni iuri, legi, foro, privilegio, beneficio et auxilio quibus me contra predicta deffendere possem quomodolibet vel tueri.

Quod est actum Valencie, XVI die decembris, anno a Nativitate Domini Millesimo CCC^o LXX secundo.

Sig (*cruz*) num mei Guillelmi Salat, predicti, qui hec concedo et firmo.

Testes huius rei sunt.

Índex onomàstic

A

- Abat (*Abbat*), Joan (*Iohannes*), veí d'Alzira 331
- Abella, Bartomeu (*Bartholomeus*) d', veí de Castalla 235
- Agostí (*Augustini*), Doménec (*Dominicus*) 209
- Agostí (*Augustini*), Pere (*Petrus*), pvre., bt. de St. Joan de l'Hospital 376
- Agrifolio, de* → Aigrefeuille
- Aguiló, Felip (*Philippus*), escolar de Xàtiva 296
- Agut, Pere (*Petrus*), veí d'Alzira 331
- Aigrefeuille (*de Agrifolio*), Guillaume (*Guillelmus*) de, card. pvre. 250
- Alemaný (*Alamani*) de Cervelló (*de Cervilione*), Ramon (*Raymundus*) 256, 258
- Albero, Doménec (*Dominicus*), escolà, bt. de Xiva 361
- Albesa, Pere (*Petrus*) d', veí d'Alzira 331
- Albià, Bernard (*Bernardus*) d', card., llegat papal 322
- Alcalà (*Alcalano*), Pere (*Petrus*) d', pvre., bt. de St. Bartomeu 314
- Alcanyz, Pere (*Petrus*) d', ci. de Xàtiva 393
- Alfons (*Alfonsi*), Joan (*Iohannes*), vic. de Vilallonga 270, 296
- Aliaga, Bartomeu (*Bartholomeus*) d', veí de València 321
- Aliaga, Francesca (*Francisca*) d', esp. de Bartomeu d'Aliaga 321
- Aliaga, Jaume (*Jacobus*) d', pvre., vic. de Benidorm 364
- Alier, Pere (*Petrus*), pvre., bt. de Gandia, 353
- Almenar (*de Almenario*), Ramon (*Raymundus*), oficial de Xàtiva 191, 209, 267, 269
- Almenar, Ramon (*Raymundus*) d', sastre, veí de Xàtiva 333
- Alpanyés, Llorenç (*Laurencius*) d', pvre. bt. de Sta. Tecla 362, 364
- Alpicat, Antoni (*Anthonius*) d', can., obrer major de la cat. 280, 282, 283
- Altés, Pere (*Petrus*) d', pvre., bt. de Xàtiva 363
- Amat, Gabriel (*Gabrielis*), escolar, fill de Guillem Amat, de València 226
- Amat, Guillem (*Guillelmus*) 226
- Amat, Guillem (*Guillelmus*), pvre., bt. de Sant Joan de l'Hospital 402, 403, 413-415
- Amiguet, Pere (*Petrus*), pvre., bt. de Sollana 377, 378
- Anglés, Joan (*Iohannes*), convers 169
- Antonia (*Anthonia*), esp. de Joan Roïç 294, 316
- Apiera (*Appiaria*), Miquel (*Michaelis*) de, llic. en lleis 337, 338, 340, 341, 343
- Aragó, Alfonso (*Alfonsus*) d', marquès de Villena, comte de Ribagorça i Dènia 185, 228, 254, 271, 277
- Aragó, Elionor d' 253
- Aragó, Jaume (*Iacobus, Jacme*) d', bbe. de València 162-176, 179-181, 183-186, 188, 190, 193, 195, 197-201, 205, 206, 208-223, 225-241, 243-246, 248, 249, 252-260, 263, 266-278, 279, 281, 285, 290-293, 295, 296, 303, 305-, 306-313, 315, 318-320, 322, 323, 325, 326, 328-330, 333-336, 338, 341-347, 350, 351, 353, 355, 356, 358-360, 365, 373, 380, 384, 386, 389, 390, 392, 393, 396, 397, 401, 407, 410, 412, 413, 415

- Aragó, Pere (*Petrus*) d', comte de Ribagorça i d'Empúries, pare de Jaume d'Aragó 187, 255
- Aragó i d'Arenós, Pere, marquès de Villena 259
- Aragonia* → Luna, Pere de
- Arbúcies (*Arboç*, *Arbuci*), Joan (*Iohannes*), majoral de Quart 323, 354
- Arborea, Mariano IV d' 233
- Archs, Martí (*Martinus*) dels, pvre., bt. de Xàtiva 389
- Arnau (*Arnaldí*), Doménec (*Dominicus*) 376
- Arnau (*Arnaldí*) de Llistó, Guillem (*Guillelmus*), veí de Xàtiva 333
- Atgerius*, Bertrand (*Bertrandus*), card. pvre. 250
- Auria, Banxo de, cav. 266
- Avicenda, Arnau (*Arnaldus*) d', cg., br. en decrets 328, 330
- Avinionensis* → Grimoaldi
- Aymar, Pere (*Petrus*), veí d'Alzira 331
- B**
- Badia, Berenguer (*Berengarius*), veí d'Alzira 331
- Badia, Guillem (*Guillelmus*), veí d'Alzira 331
- Balaguer (*Balaguerii*), Bernat (*Bernardus*) 292
- Baró, Bernat (*Bernardus*), veí de Xàtiva 333
- Baró, Felip (*Philippus*), veí de Xàtiva 333
- Barrera, Pere (*Petrus*), pvre. 392
- Basella, Pere (*Petrus*), not., ci. de València 391
- Basolls, Pere 392
- Bayona, Caterí (*Caterinus*) de, fill de Joan de Bayona 326
- Bayona, Joan (*Iohannes*) de, veí d'Alzira 326, 327
- Bearn, Pere (*Petrus*) de 257
- Belvacensis* → Dormans, Jean de
- Bellera, Ramon (*Raymundus*) de, bbe. de Vic 299, 301, 302
- Bellví, Bernat (*Bernardus*) de 238
- Bellví, Guillem (*Guillelmus*) de 293
- Bellví, Ramon de, tresorer del bbe. 218
- Benet, Bartomeu (*Bartholomeus*), not., veí de Morvedre 346
- Beneyto, Doménec (*Dominicus*), bt. de Gandia 229, 402
- Benverguda, esp. de Pere Ça-Torre 181
- Berga, Pere (*Petrus*), pvre., bt. de la cat. i de St. Joan de l'Hospital 381
- Bernada (*Bernarda*), esp. de Giner Rabassa 376, 379
- Bernat (*Bernardus*), bbe. Carsonensis (?) 175, 222
- Bernat (*Bernardus*), de Menorca 176
- Bernat (*Bernardí*), Tomàs (*Thomas*), can. de Norton 201
- Bertran, vescomte d'Illa i Canet 257
- Besaldú, Joan de (*Iohannes*), pvre., bt. de Lliria 273
- Bituricensis* → Estaing, Pierre d'
- Blancafort, Pere (*Petrus*) de 172
- Blanch, Bartomeu (*Bartholomeus*), ror. de Xaló 340, 366, 367
- Blanch, Ramon (*Raymundus*), ror. de Xàbia 376
- Blandiaco, Jean (*Iohanes*) de, card. pvre. 250
- Blanes, Vidal (*Vitalis*) de, bbe. de València 175, 222, 227, 293, 319, 343
- Blanes, Vidal (*Vitalis*) de, sr. de Nàquera 401
- Bolea, Mateu (*Matheus*), pvre., bt. de St. Joan de l'Hospital 372
- Bolonia, Guido de, card., llegat papal 296, 315
- Bonamic (*Boniamici*), Jaume (*Iacobus*), pvre., bt. de Montcada, 317
- Bonastre, Bernat (*Bernardus*) de, senyor d'On-dara 204
- Bondia, Pere (*Petrus*), pvre. 267
- Bondia, Pere (*Petrus*) de, jurista 372
- Bonet, Bernat (*Bernardus*), ci. de València 289
- Bonet, Pere (*Petrus*), pvre., vic. de Guadalest 190
- Boquet, Antoni (*Anthonius*), veí d'Alzira 326, 327, 330
- Boquet, Caterina, filla d'Antoni Boquet 327
- Bordet (*Bordeti*), Pere (*Petrus*), ror. d'Alcoi 284, 312, 344, 351
- Borrell, Joan (*Iohannes*), pvre. 313
- Botí, Bernat (*Bernardus*), not. 404
- Boyl, Felip (*Filippus*), senyor de Manises 394
- Boyl, Ramon (*Raymundus*) de 410

- Bramon, Pere (*Petrus*), ror. de Llutxent 320, 381
- Brescó (*Bresconi*), Arnau (*Arnaldus*), pvre., bt. en la cat. 265, 307, ror. de Sollana 336
- Burguera, Francesc 253
- Busquet (*Busqueti*), Guillem (*Guillelmus*) 411
- C
- Ça-Coma (*de Cumba*), Pere (*Petrus*), not. 193
- Ça-Costa, Francesc (*Franciscus*), subda., ror. de Carpesa 401
- Ça-Fàbrega, Bernat (*Bernardus*), not., veí d'Alzira 330
- Ça-Font, Arnau (*Arnaldus*) 374
- Ça-Font, Gabriel, bt. en St. Joan de l'Hospital 269
- Ça-Morera, Arnau (*Arnaldus*) 391
- Ça-Noguera, Guillem (*Guillelmus*), sr. de Pardines 220
- Ça-Paiça, Bernat (*Bernardus*) 299, 300, 302
- Ça-Parra, Guillem (*Guillelmus*), ci. de Xàtiva 389
- Ça-Pujada, Arnau (*Arnaldus*), da., bt. en la cat. 285
- Ça-Sala, Pere (*Petrus*), ror. d'Agres i bt. en Ontinyent 286
- Ça-Torre, Bartomeu (*Bartholomeus*), pvre., bt. de Xàtiva 172, 181
- Ça-Torre, Berenguer (*Berengarius*), pvre., bt. de Xàtiva 300, 381
- Ça-Torre, Pere (*Petrus*) 181
- Ça-Vila, Arnau (*Arnaldus*), veí de València 274
- Ça-Vila, Bernat (*Bernardus*), ci. de València 172
- Ça-Vila, Pere (*Petrus*), pvre. 221
- Cabassole, Filippo (*Philippus*), card. bbe. 251
- Cabot (*Caboti*), Guillem (*Guillelmus*), ror. de Gandia 199, 276, 368
- Cabrera, Bernat (*Bernardus*) de 245
- Calataiud (*Calatayu*), Garcia (*Garsias*) de, veí d'Alzira 331
- Calderer, Jordà (*Iordanus*) 198
- Çalom, Francesc (*Franciscus*) 206
- Çalom, Joan (*Iohannes*) 344
- Calp, Pere (*Petrus*), pvre., bt. d'Alzira 337
- Camarasa, Bartomeu (*Bartholomeus*), veí d'Alzira 331
- Camarasa, Pere (*Petrus*) de, veí de Xiva 361
- Camell, Ramon (*Raymundus*), hab. de Gandia 356
- Candell (*Candello*), Bernat (*Bernardus*), prior de l'Olm, vic. gral. 176, 179, 188, 190, 269-272, 275, 276, 277, 285, 286, 288, 289, 292, 294, 295-300, 314, 316, 318, 319, 321, 324, 327, 331, 332, 335, 336, 338, 340-342, 344, 345, 346, 348, 351, 353, 354, 356, 361-371, 372, 375-379, 381, 382, 383, 385, 387, 388, 392-395, 397-400, 403, 405, 407, 408, 410, 411, 413, 415, oficial de València 274
- Canillac, Raymond (*Raymundus*) de, card. bbe. 251
- Canturien → Langham, Simon de
- Capdet, Eximén (*Eximinius*) de, cg. ton., bt. de Pego 173
- Carbonell, Bartomeu (*Bartholomeus*), sastre, veí d'Alzira 331
- Carbonell, Guillem (*Guillelmus*), pvre., bt. del mtir. St. Vicent 354
- Carbonell, Mateu (*Matheus*), ci. de València 342, 343
- Carbonell, Pere (*Petrus*) 222
- Carcasona, Berenguer (*Berengarius*) de, veí d'Alzira 330
- Carcasona, Guillem (*Guillelmus*) 396
- Carcí (*de Carcino*), Bernat (*Bernardus*), llic., can. i vic. general 168, 190-193, 197, 199, 200, 202, 206, 208, 225
- Carcí (*de Carcino*), Jaume (*Jacobus*), cg., bt. en la cat. 197
- Cardona, Guillem (*Guillelmus*) 319
- Cardona, Guillem (*Guillelmus*), fill de Guillem Cardona 319
- Cardona, Hug de, comte de Cardona 257
- Cardona, Miquel (*Michaelis*), cg., bt. d'Oliva 341
- Carrión (*Carriò*), comte de 259
- Carroç, Alamanda 387
- Carroç, Francesc (*Franciscus*), noble 387
- Castellà, Ramon (*Raymundus*) del, cav., senyor de Xeresa 356
- Castellar, Bartomeu (*Bartholomeus*) de, pvre., capellà de la reina d'Aragó, bt. de la cat. 295

- Castellar (*de Castellario*), Pere (*Petrus*), can. de Barcelona, subcol·lector apostòlic 263
- Castellaulí, Antoni (*Anthonius*) de, pvre., bt. en el castell de Cocentaina 288
- Castellbisbal (*de Castroepiscopali*), Berenguer de (*Berengarius*), domèstic i familiar del bbe. Jaume d'Aragó 194
- Castellbò, vescomte de 187
- Castellbò, Bardolet 187
- Castellsent, Joan (*Iohannes*) de, fill de Ramon de Castellsent 358
- Castellsent, Ramon (*Raymundus*) de 358
- Castellvell (*Pulcro Castro*), Vidal de (*Vitalis*), pvre., bt. d'Alfàfar 354
- Castre, Vicent (*Vincencius*) de, pvre., bt. de St. Martí 394, 395
- Caterina, esp. d'Andreu Pisano 291
- Caterina, esp. d'Antoni Martí 232
- Caterina, esp. d'Arnau Ça-Morera 391, 392
- Caterina, esp. de Pere de Blancafort 172
- Caterina, esp. de Pere Martí 206, 207, 208
- Cazaloni, Gregorio (*Gregorius*), bbe. del Marroc, llegat papal en Àfrica 162, 312, 358, 359, 360
- Cebrià, Berenguer (*Berengarius*), pvre. 375
- Celer, Pere (*Petrus*) 367
- Cenceloni, Pere (*Petrus*) 396
- Cerdà (*Cerdani*), Bartomeu (*Bartholomaeus*) → Prignano
- Ceriol, Francesc (*Franciscus*) 274
- Cervelló (*de Cervilione*), Lluís (*Ludovicus*) 258
- Çes-Comes (*de Cumbis*), Guillem (*Guillelmus*), paborde de Tarragona 193
- Çes-Olles, Ramon (*Raymundus*), ror. de Musersos 221
- Chanaco, Guillaume (*Guillelmus*) de, card. pvre. 251
- Cima, Pere de, bbe. d'Elna 264
- Clasquerí, Pere de, arqb. de Tarragona 263, 319, 322
- Clariana (*Cleriana*), Bernat (*Bernardus*), veí d'Alzira 331
- Clariana, Pere (*Petrus*), pvre. 370, bt. de St. Joan de l'Hospital 332, 392
- Clement, Pere (*Petrus*), not. 224
- Clivo, Nicolau (*Nicholaus*) de, tresorer, llic. en lleis 263
- Colent, Pere (*Petrus*), veí de Xàtiva 333
- Colonna, Agapito (*Agapitus*), bbe. de Brescia, llegat papal 332
- Collbató, Jaume (*Iacobus*), ror. de Càrcer 267
- Comella, Bernat (*Bernardus*), veí d'Alzira 330
- Company, Berenguer (*Berengarius*), ror. de Palma 353
- Congostina, Fortuny (*Fortunius*) de 315
- Conill, Guillem (*Guillelmus*) 338
- Conill, Jaume (*Iacobus*), pvre., sotsobrer de la cat. 280, 282, 283
- Constança (*Constance*), esp. de Jordà Calderer 198
- Convenarum* → Cosnac, Bertrand de
- Corsini, Pietro (*Petrus*), card. pvre. 250
- Cortés, Eximén (*Exeminus*) 171
- Cortés (*Cortesi*), Guillem (*Guillelmus*), vic. perp. de Lliria 273
- Correger, Bernat (*Bernardus*), obrer del mtir. de St. Agustí 336, 337
- Cosnac, Bertrand de, card., llegat papal 268, 272
- Costejà, Berenguer (*Berengarius*), escolà d'Alzira 231
- Costejà, Bernat (*Bernardus*), veí d'Alzira 330
- Crespí, Guillem (*Guillelmus*), ci. de València 342, 343
- Croso, Jean (*Iohannis*) de, card. pvre., penitenciarí papal, 225, 251
- Cuch, Joan (*Iohannes*), veí de Xàtiva 163
- D**
- Dalmau, Felip, vescomte de Rocabertí 257
- Daries, Pere (*Petrus*) ci. de València 348, 349
- Daroca (*Darocha, Daroqua*), Bernat (*Bernardus*), bt. d'Alzira 338, ror. de Murla 204
- Daroca (*Darocha*), Eximén (*Exeminus*) de, pvre., bt. de Sta. Creu 307
- Delmer, Bartomeu (*Bartholomeus*), veí d'Alzira 331
- Dénia, comte de → Aragó, Alfons d'
- Despès, Bertran (*Bertrandus*) 361
- Dez-Bach, Felip (*Philippus*), br. en decrets 334

- Dez-Blada, Pere (*Petrus*), pvre., bt. en Xàbia 269
- Dez-Canós, Jaume (*Iacobus*), ror. de Montcada 230
- Dez-Coll, Bernat (*Bernardus*), ror. de Ternils 389
- Dez-Coll, Guillem (*Guillelmus*), veí d'Albaida 195
- Dez-Coll (*de Colle*), Pere (*Petrus*), fill de Pere Dez-Coll 385
- Dez-Coll (*de Collé*), Pere (*Petrus*), veí de València 385
- Dez-Fraus, Llorenç (*Laurencius*), pvre. 208, 245, 249
- Dez-Graus (*de Gradibus*), Vicent (*Vincencius*) 237
- Dez-Pla, Francesc (*Franciscus*) 239
- Dez-Pla (*de Plano*), Guillem (*Guillelmus*) de, pvre. de la diòc. de Girona 358
- Dez-Puig (*de Podio*), Andreu (*Andreas*), vic. perp. de Sta. Maria de Xàtiva 306, 313
- Dez-Puig (*de Podio*), Berenguer (*Berengarius*), pvre., 327 bt. a la capella de St. Pau en el palau episcopal 194, 390 i en St. Nicolau 406
- Dez-Puig (*de Podio*), Bernat (*Bernardus*), cg. 348, 349
- Dez-Puig (*de Podio*), Bernat (*Bernardus*) 363
- Dez-Puig (*de Podio*), Bernat (*Bernardus*), veí de Cocentaina 348
- Dez-Puig (*de Podio*), Francesc (*Franciscus*), veí de Cocentaina 348
- Dez-Puig, Francesca (*Francisca*) 348
- Dez-Puig (*de Podio*), Nicolau (*Nicholaus*), mercader de teles de València 348
- Dez-Quer, Pere (*Petrus*) de, pvre. 334
- Dez-Quer (*de Querio*), Ramon (*Raymundus*), ror. de Dénia 185, 186
- Dez-Torrent, Pere (*Petrus*), veí d'Alzira 330
- Dez-Torrents, Ginés (*Genesisius*) 204
- Dez-Vilar (*de Vilario*), Francesc (*Franciscus*) 172
- Doménech, Guerau (*Gualdus*), batlle d'Alcoi 336, 337
- Doménech, Doménec (*Dominicus*), not. 338
- Doménech, Doménec (*Dominicus*), pvre., bt. de Benifairó de les Valls 192
- Domingo, Bernat (*Bernardus*), veí d'Alzira 331
- Domingo, Francesc (*Franciscus*), veí d'Alzira 331
- Domínguez, Vicent (*Vincencius*), pvre. 214
- Donat, Andreu (*Andreas*), pvre., bt. d'Ontinyent 383
- Donís (*Dionisi*), Miquel (*Michaelis*), br. en decrets, ror. de Navarrés 357
- Dosa → Doso
- Dormans, Jean (*Iohannes*) de, card. pvre. 250
- Doso (*Dosa*), Pere (*Petrus*), vic. de Sueca 223, 224, 270
- Dosona, Pere (*Petrus*), cg. 292
- E**
- Elicsén (*Eligsendis*) esp. de Eximén Pérez d'Arenós 391
- Elicsén, esp. de Francesc Ceriol 274
- Elionor, reina de Xipre 254
- Elsa, veïna d'Alzira 331
- Elvira 233
- Elvira, esp. de Jaume Strany 396
- Empúries, Pere (*Petrus*) I d' → Aragó, Pere d' Enric II, rei de Castella 260
- Ényego (*Ignaci*), Joan (*Iohannes*) 201
- Enrique II, rei de Castella i León 189
- Entença, Mallada d', esp. de Garcia Lòpiz de Cetina 288
- Entença, Mallada d', esp. de Guillem de Bellví 293
- Enyech, Pere (*Petrus*), veí d'Alzira 330
- Enyech d'Aràndiga, Bartomeu (*Bartholomeus*), veí d'Alzira 331
- Erill, Berenguer d', bbe. d'Urgell 301
- Escapulat, Arnau d', prior de Porta-Coeli 316, 341
- Escampa, Berenguer (*Berengarius*), br. en decrets, da., ror. de Bocairant 350
- Esclarmonda (*Sclarmonda*) 235
- Escrivà (*Scribe*), Arnau (*Arnaldus*), cav., hab. de València 404
- Escrivà (*Scribe*), Bernat (*Bernardus*), not., ci. de Xàtiva 393
- Escrivà (*Scribe*), Domènec, fra de l'orde de St. Agostí 336

- Escrivà (*Scribe*), Guillem (*Guillelmus*) 195
 Escrivà (*Scribe*), Jaume (*Jacobus*), cav. 385
 Esplugues, Francesc (*Franciscus*) d', cav. 170, 171, 220
 Esplugues (*Spelluncis*), Jaume (*Iacobus*) d', can. 317
 Esplugues, Vicent (*Vincencius*) d', veí d'Alzira 331
 Estaing, Pierre (*Petrus*) d', card. pvre., cambrer papal 250, 310, 311, 312
 Esteve (*Stephani*), Jaume (*Jacobus*), ror. d'Altea 364
 Estrany (*Strany*), Jaume (*Iacobus*), ci. de València 396
 Exea, Aznar (*Azenarius*) d', veí d'Alzira 330
 Eximèniç (*Eximini*) de Montornés (*Montetornesio*), Joan (*Iohannes*), cav., hab. de València 284, 291
 Eximéniz de Tolsana, Llop (*Lupus*), mayor, veí d'Alzira 330
 Eximéniz de Tolsana, Llop (*Lupus*), menor, veí d'Alzira 330
- F*
- Feliçà, Andreu (*Andreas*), vic. gral. de Tortosa 162
 Feliu, Bernat (*Bernardus*), setmaner de la cat. 201
 Feliu, Pere (*Petrus*), cg. tons. 289
 Fenollet, Hug (*Hugo, Ugo*) de, bbe. de València 240, 279, 280, 292
 Fenollosa, Lluís (*Ludovicus*) de, not. i esc. del bbe. Jaume d'Aragó 192, 193, 263, 291, 294, 312, 317, 335, 341, 342, 344, 347, 351, 414
 Fernández de Luna, Lope, arqb. de Saragossa 264
 Ferran, Joan (*Iohannes*), cg. tons., fill de Ramon Ferran 347
 Ferran, Pere (*Petrus*), pvre. de la diòc. de Tarragona 355
 Ferran, Ramon (*Raymundus*), ci. de Xàtiva 347
 Ferrández, Alfonso (*Alfonsus*), de Toledo 237
 Ferrer (*Ferrarii*), Andreu (*Andreas*), escolar de València 225
 Ferrer (*Ferrarii*), Antoni (*Anthonius*), pvre., bt. de Riola 307
 Ferrer (*Ferrarii*), Antoni (*Anthonius*), bt. de Sueca, est. 270
 Ferrer, Bartomeu (*Bartholomeus*), escolà, bt. del mtir. de Sta. Isabel 412
 Ferrer, Bartomeu (*Bartholomeus*), cg., bt. de Benigànim 343, 344
 Ferrer, Bonifaci (*Bonifacius*), dr. en ambdós drets 174
 Ferrer (*Ferrarii*), Garcia (*Garsias*), ror. de Foios 317
 Ferrer (*Ferrarii*), Guillem (*Guillelmus*), pvre., bt. de Riola 305
 Ferrer (*Ferrarii*), Joan (*Iohannes*), ci. i merc. de Barcelona 263
 Ferrer, Pere (*Petrus*), bt. de St. Esteve 396
 Ferri, Bartomeu (*Bartholomeus*), pvre., bt. de Sueca 223
 Ferri, Bernat (*Bernardus*), veí de Sueca 224
 Ferri, Borrás (*Borracius*) 223
 Ferri, Francesc (*Franciscus*), fill de Guillem Ferri 224
 Ferri, Guillem (*Guillelmus*) 224
 Ferri, Jaume (*Iacobus*) 223
 Ferri, Maimó (*Maymonus*) 223, 224
 Ferri, Pasqual (*Paschasius*), veí de Penàguila 384
 Ferriç, Pere (*Petrus*), ror. de Morvedre 192
 Fillach, Antoni (*Anthonius*), escolar 407, 408
 Flandrin (*Flandrini*), Pierre (*Petrus*), card. da. 251
Flandrini → Flandrin, Pierre
 Florentinus → Corsini, Pietro
 Flors (*de Floris*), Benditxo (*Benditxo*), escuder, familiar i comensal del bbe. Jaume d'Aragó 188
 Foix (*Fox*), Bartomeu (*Bartholomeus*) de, ror. de Manises 395
 Foix, Margarida de, comtessa d'Osona 256
 Foltra, Berenguer (*Berengarius*), veí de Xàtiva 333
 Fonos, Bartomeu (*Bartholomeus*), pvre., bt. de Sueca 200

- Font, Berenguer (*Berengarius*), pvre., bt. de St. Joan de l'Hospital i de Sta. Maria de Montesa 405, 406
- Formentera, Joan de, bbe. auxiliar del bbe. Jaume d'Aragó 211, 212, 230
- Fortià, Sibil·la de, reina d'Aragó 254
- Francesca 193
- Francesca, esp. de Nadal Ruboi 274
- Francesca, esp. de Pere de Tous 248
- Francesch (*Francisci*), Berenguer (*Berengarius*), pvre. i bt. d'Ontinyent 383
- Franch, Pere (*Petrus*), franciscà 183
- Franquea, ror. de Benigànim 344
- Frígola, Bernat (*Bernardus*), eremita de St. Agustí 169
- Fuster (*Fusterii*), Guerau (*Gualdus*), ci. de València 282-284
- Fuster, Pere (*Petrus*), bt. d'Almassora 212
- Fuster (*Fusterii*), Ramon (*Raymundus*), pvre., bt. de la cat. i de St. Llorenç 373
- G
- Galiana, Antoni (*Anthonius*) de, bbe. de Mallorca 264
- Galindo, Marc (*Marcus*), veí d'Alzira 330
- Galve, Pere (*Petrus*), pvre., bt. d'Ifac 271, 370, 371
- Gallach, Joan de (*Iohannes*), veí de Xàtiva 333
- Garcés (*Garcesii*) Calataiud (*Calataiubio*) de, Gil (*Egidius*), pvre., bt. 286, 287, 292, 296
- Garcés de Masones, Pere (*Petrus*), veí de Penàguila 384
- García (*Garsie*), Alfonso (*Alfonsus*), de Còrdova 247
- Garcia (*Garsie*), Antoni (*Anthonius*), pvre., bt. de Vilafermosa 386
- Garcia (*Garsie*), Pere (*Petrus*), ci. de València 378
- Garcia (*Garsie*), Pere (*Petrus*), cg. tons. 285
- García de Albornoç (*Albornoç*), Álvaro, coper major del rei de Castella 259
- Garrigosa, Vicent (*Vincencius*), pvre., bt. de la cat. 396
- Gasto III, comte de Foix 256
- Gastó (*Gastoni*), Ramon (*Raymundus*), bbe. de València 175, 223
- Gavarda, Doménec (*Dominicus*), veí del Vilar 208, 232
- Gay, Arnau (*Arnaldus*) 403, 413
- Gayà (*Gayani*), Ramon (*Raymundus*), not. 386
- Gebennensis* → Gebennis, Robert de
- Gebennis, Robert (*Robertus*) de, card. pvre. 251
- Gerp, Doménec (*Dominicus*) de 199
- Gerp, Doménec (*Dominicus*) de, fill de Doménec de Gerp 199
- Gil, Doménec (*Dominicus*), fra. de l'orde de St. Joan de Jerusalem 269
- Gil (*Egidii*), Vicent (*Vincencius*), pvre., bt. de Xàtiva 220
- Gilbert, Ramon (*Raymundus*), not., veí d'Alzira 331
- Giner, Miquel (*Michaelis*) 392
- Gizbert (*Gizberti*), Jaume (*Jacobus*), ror. de St. Salvador 193, 194
- Gizbert, Pere (*Petrus*), ror. d'Agres 286
- Glandatensis* → *Atgerius*, Bertrand
- Gómez de Barroso Albornoç, Pedro (*Petrus*), card. pvre. 251
- Gomiz de Albornoç (*Albornoç*), Fernando, comanador major en Aragó de l'orde de Sant Jaume d'Uclès i senyor de Museros 405
- Goçalbo, Llorenç (*Laurencius*), bt. de Oliva 290
- Gonçalveç, Joan (*Iohannes*), tor. de Vilamarxant 300, 320, 399
- Gorchs, Francesc (*Franciscus*), veí de Xàtiva 333
- Gorda, Ramon (*Raymundus*), pvre. de Xàtiva 209
- Gostantí, Ramon (*Raymundus*), cav. 271, 370, 371
- Gramero, Joan (*Iohannes*) de 307
- Gregori XI, Papa 158, 177, 241, 266, 310-312, 382
- Grimoaldi, card. bbe. 251
- Gualbes, Bernat (*Bernardus*) de, ci. i merc. de Barcelona 266
- Guerau, Bernat (*Bernardus*), pvre. de la diòc. d'Elna 382
- Guerau (*Geraldii*), Domènec (*Dominicus*) 347

Guerau (*Geraldí*), Jaume (*Iacobus*), pvre., bt. hosp. la Reina 229
 Guerau (*Geraldí*), Pere (*Petrus*), vic. de St. Bartomeu 221
 Guerau (*Geraldí*), Pere (*Petrus*), de la ciutat de Mallorca 168
 Guerau (*Geraldí*), Ramon (*Raymundus*), pvre. 210
 Guillem (*Guillelmí*), Pere, pvre., bt. de Xàtiva 238
 Guillem de Bearn, Arnau (*Arnaldus*) 257
 Guillemona, esp. de Doménec Vilar 238
Guillelmus → Jugée, Guillaume de

H

Heredia, Garcia (*Garsias*) de, ror. de St. Andrés 362
Hivanyes → Ibanyes
 Huguet (*Hugetí*), Joan (*Iohannes*), carnisser 333

I

Ibanyes (*Hivanyes*, *Yvanyes*), Jaume (*Iacobus*), prior del mtir. de St. Jeroni de Dénia 168
 Ibanyes, Mateu (*Matheus*), ci. de València 378
Iherosolimitanus → Cabassole, Filippo
Ispalensis → Gómez de Barroso Alborno, Pedro
Ivarç → Ivars
 Ivars (*Ivarç*), Francesc (*Francischum*), not. de València 274

J

Jaca (*Jacha*), Bernat (*Bernardus*) de, veí d'Alzira 331
 Jauma (*Jacma*), esp. d'Antoni de Montblanch 291
 Jaume (*Iacobi*), Miquel (*Michaelis*), veí de Montpot 233, 234
 Joan, comte d'Empúries 253
 Joan (*Iohannes*) I, comte de Prades 184, 254, 385
 Joan (*Iohannis*), Doménec (*Dominicus*), ror. de Seta 294
 Joana, comtessa d'Empúries 255
 Jovell, Andreu (*Andreas*), ror. de Murla, veí de Xàtiva 333

Jovell, Andreu (*Andreas*) 393
 Jovell, Antoni (*Anthonius*) 210, 393
 Joan I, rei d'Aragó 167, 252
 Joan I, rei de Castella 252, 260
 Joana, reina de Castella 260
 Jugée, Guillaume (*Guillelmus*) de, card. pvre. 250
 Julià (*Iuliani*), Guillem (*Guillelmus*), ror. de Castelló de la Ribera 189, 274, 307, ror. de Sta. Caterina 165
 Just (*Iusti*), Jaume (*Iacobus*), religiós de la tercera regla de St. Francesc, regent de l'hosp. dels Beguins 279, 280, 281, 283

L

Langham, Simon (*Simon*) de, card. pvre. 205
Lemovicensis → Croso, Jean de
 Lillet, Bernat (*Bernardus*) 379
 Listo, Durand (*Durandus*) de, veí de Xàtiva 333
 Llobregat (*Lobregat*), Francesc (*Franciscus*) 176
 Llobregat (*Lobregat*), Francesc (*Franciscus*), fill de Francesc Llobregat 176
 Llopis (*Lòpiz*), Gonçal (*Goçalbo*), not. de València 342
 Llorenç (*Laurentii*), Jaume (*Iacobus*), de Barcelona 244
 Llorenç (*Laurentii*), Joan (*Iohannes*), veí de Xàtiva 333
 Lluís, fill de Joan d'Aragó 184
 Lloria (*Lauria*, *Loria*), Margarida (*Margarita*) de, comtessa de Terranova 271, 285, 336, 370, 371, 375, 399
 López, Bernat (*Bernardus*), escultor, veí de València 379
 López, Lluís (*Ludovicus*), not. i ci. de València 347
 López, Pere (*Petrus*), ci. de València 394, 395
 Lòpiz de Cetina, Garcia (*Garsias*), hab. de València, uixer del rei 288
 Lòpiz (*Luppi*) de Pomar (*de Pomario*), Eximén (*Eximinius*), hab. d'Alzira 328-330
 Luna, Joan (*Iohannis*) 291
 Luna, Pere (*Petrus*) de, card. da. 252
 Lusignan, Pere (*Petrus*) de, rei de Jerusalem i Xipre 153, 187, 255

M

- Maça, Francesc (*Franciscus*), pvre. 344
- Malet (*Maletí*), Francesc (*Franciscus*), pvre.,
bt. de St. Bartomeu, del mtir. de Sta. Isabel 344, 412, 413
- Malet, Pere (*Petrus*), ermità 231
- Malferit, Octavià (*Octavianus*) de 317
- Malferit, Ponç (*Poncius*) de, major 344
- Mamblella, Jaume (*Iacobus*), subda., bt. en Sta. Caterina 202
- Mançanera → Mançanet
- Mançanet (*Mançanera*), Francesc (*Franciscus*),
pvre., bt. del hosp. dels Sanç 210, 388
- Manresa, Berenguer (*Berengarius*) de 175
- Manresa, Lluís (*Ludovicus*) de 175
- Manyes, Pere (*Petrus*), pvre. 213
- Marco, Bernat (*Bernardus*), mustassaf d'Alzira 213
- March, Ginés (*Genesisius*), de Mallorca 229, 230
- March (*Marchi*), Pere (*Petrus*), proc. gral. del marqués de Villena 202, 271, 277
- March (*Marchi*), Raimunda (*Raymunda*), abadessa electa del mtir. de la Saidia 279
- Margalit, Arnau (*Arnaldus*) 362, 364
- Maria, esp. d'Arnau Margalit 362, 364
- Maria, esp. de Bernat Dez-Puig, veïna de Cocentaina 348
- Maria, esp. de Doménec Guerau 347
- Maria, esp. de Francesc Çalom 206
- Maria, esp. de Pere Vilar 390
- Marina, esp. d'Alfonso García 247
- Marqués, Andreu (*Andreas*), pvre., bt. de Sueca 200, 356, 410
- Marqués, Bartomeua (*Berthomeua*), filla de Bertran Marqués 190
- Marqués, Bertran (*Bertrandus*) 190
- Martí (*Martini*), Antoni (*Anthonius*), veí d'Algesires 232
- Martí (*Martini*), Aznar (*Acenarius*), prior de la província carmelita d'Hispania 275
- Martí (*Martini*), Bernat (*Bernardus*), de Mallorca 246
- Martí (*Martini*), Jaume (*Iacobus*) 239
- Martí (*Martini*), Pere (*Petrus*) 206
- Martí de Luna (*Martini de Luna*), Joan (*Johannes*) 179
- Martí I, rei d'Aragó 253
- Martina, esp. de Llorenç de Sandelines 208, 232
- Martíneç, Joan (*Iohannes*), escultor, veí de València 379
- Martíneç, Joan (*Iohannes*), veí de Xàtiva 333
- Martínez, Munio (*Munius*), ci. de València 403
- Martínez, Roderic (*Rodericus*), cg. ton. 171, 172
- Martínez, Rodrigo (*Rodericus*), d'Écija 242
- Martínez d'Entença, Gil (*Egidius*), senyor. de Nàquera 400
- Martínez d'Entença, Jaume (*Iacobus*) 292
- Martínez d'Oblites, Sanç (*Sancius*) 297
- Martorell, Antoni (*Anthonius*), veí d'Alzira 330, 331
- Martorell, Berenguer (*Berengarius*), de Xàtiva 239
- Martorell, Jaume (*Iacobus*), veí d'Alzira 330
- Mas (*de Manso*), Jaume (*Iacobus*), ci. de València, obrer major de la cat. 280, 282, 283
- Mascó (*Masconi*), Doménec (*Dominicus*) 183
- Massiliensis → Sudrie, Guillaume de la Mataredona, Pere (*Petrus*), pvre., bt. de Cocentaina 170, 348
- Mateu, Antoni (*Anthonius*), llic. en decrets i vic. gral. 196, 204
- Mateu (*Mathei*), Bernat (*Bernardus*), ci. de València 209
- Mateu (*Mathei*), Guillem (*Guillelmus*), bt. 317, 318
- Mateua (*Matheua*), mare de Guillem Amat 414
- Matoses (*Mathoses*), Guillem (*Guillelmus*), da. 328
- Mestre (*Magistri*), Guillem (*Guillelmus*) 411
- Mezquita, Doménec (*Dominicus*), pvre. d'Alzira, bt. de Pego, 351
- Milano, Albertoldo (*Albertholum*) da, procurador fiscal del Papa 320
- Millà, Ferran (*Ferdinandus*), batlle de l'Alcúdia de Carlet 295
- Milla, Ferran (*Ferdinandus*), not. de l'Alcúdia 351
- Mimatensis → Chanaco, Guillaume de Ministrol, Berenguer (*Berengarius*) 360

- Ministrol, Guillem (*Guillelmus*), fill de Berenguer Ministrol 360
- Miquel (*Michaelis*), Pere (*Petrus*) 197
- Miquel, Pere (*Petrus*), escolar 398, 399
- Mir, Guillem (*Guillelmus*), veí d'Alzira 213, 330
- Mir, Pere (*Petrus*), veí d'Alzira 331
- Mir, Ramon (*Raymundus*), ci. de València 340
- Miracle (*de Miraculo*), Bartomeu (*Bartholomeus*) del, pvre., bt. d'Almàserra 270
- Miralles, Mateu (*Matheus*) 411
- Miravet, Pere (*Petrus*), pvre., bt. de l'Alcúdia 350, 351
- Miró, Pere (*Petrus*), pvre., bt. en St. Llorenç 167, capellà de l'infant Joan, bt. de St. Bartomeu 202
- Moçaraf, Pere (*Petrus*) 405
- Moles, Sanç (*Sancius*) 205
- Mollà (*Mollani*), Pere (*Petrus*), pvre., bt. d'Albaida 334
- Monar (*Monarii*), Bonanat (*Bonanatus*), not. de València 280, 281
- Monblanch, Francesc (*Franciscus*), veí d'Alzira 331
- Monbuy, Bernat (*Bernardus*), vic. de l'Alcúdia 351
- Monreal, Miquel (*Michael*), pvre. 203
- Montaigu, Aycelin de, card. bbe., comissari papal 251, 319
- Montalber, Pere (*Petrus*) 393
- Montblanch (*de Montealbo*), Antoni de (*Antho-nius*), ci. de València 291
- Montblach, Pere (*Petrus*), fill de Pere Montblanch 175
- Montblanch, Pere (*Petrus*), jurista 175
- Montcada (*de Muncada*), Ot (*Octonus*) de, noble 165
- Montçó (*de Montessono*), Gabriel (*Gabriel*) de, ror. de Peníscola, domèstic i servidor del bbe. 162
- Monteruco, Pierre (*Petrus*) de, card. pvre. 250
- Montfort (*Monteforti*), Pere (*Petrus*) de, can. de València i ror. de Cocentaina 313, 315, 349, 370
- Montroig (*Monte Rubeo*), Pere (*Petrus*) de, religiós carmelita 274, 275
- Morera (*Moraria*), Nicolau (*Nicholaus*) de 404
- Morinensis* → Montaigu, Aycelin de
- Morisca, Ferrer (*Ferrarius*), veí d'Alzira 330
- Morisca (*Morisca*), Ramon (*Raymundus*), cg. tons. d'Alzira, fill de Romeu Morisca 213, 240, 241
- Morisca, Romeu (*Romeus*) 240
- Morisca* → Morisca
- Morlans, Andreu (*Andreas*) de, veí de Llorca 234
- Morrals, de → Santa Creu, Pere
- Moya, Sanç (*Sancius*) de, veí d'Alzira 330
- Munyoç (*Munionis*), Bonanat (*Bonafonatus*) 403
- Mur (*de Muro*), Martí (*Martinus*), cg. 193, 194
- N
- Nadal, Guillem (*Guillelmus*), not., veí d'Alzira 330
- Nadal, Vicent (*Vincentius*), escolar, de València 244
- Natera, Francesc (*Franciscus*), veí de Xàtiva 333
- Navarro, Doménec (*Dominicus*), jur. d'Ontinyent 287, 297
- Navarro, Joan (*Iohannes*), ci. de València 378
- Navarro, Marieta, esp. de Sanç Martínez d'Oblites 297
- Nemausensis* → Blandiaco, Jean de
- Noeleti* → Noëllet, Guillaume
- Noëllet (*Noeleti*), Guillaume (*Guillelmus*), card. da. 252
- Noguera, Mateu (*Matheus*), pvre., bt. d'On-dara i de Llutxent 203, 399
- Nom de Déu, Pere (*Petrus*), jur. d'Ontinyent 287
- Novella, esp. de Bernat Balaguer 292
- Nulla, Miquel (*Michaelis*), veí d'Alzira 331
- O
- Obrer, Montalt (*Montalti*), bt. de Sta. Tecla 194
- Olit, Jaume (*Iacobus*) d', veí d'Alzira 331
- Oliver (*Oliverii*), Guillem (*Guillelmus*), pvre., bt. de la cat. 265

- Oliver (*Oliverii*), Pere (*Petrus*), ad. de les Valls 294, 312
- Oliver, Pere (*Petrus*), pvre. de la diòc. de Pamiers 353
- Olives, Berenguer (*Berengarius*), ci. de València 390
- Olives, Bernat (*Bernardus*), pvre., bt. de Sueca 356, ror. d'Albalat de la Ribera 359
- Orsini (*De Ursinis*), Giacomo (*Iacobus*), card. da. 252
- Orsini (*De Ursinis*), Rinaldo (*Reginaldus*), card. da. 251
- Ortí, Pere (*Petrus*), pvre. 304
- Ortiç, Enyego (*Enecus*), pvre. de la diòc. de Tarassona 307
- Orriols, Pere d', reboster del marquès de Villena 185
- Oscha, Blay (*Blasius*) d', veí d'Alzira 330
- Osinyà (*Ossinyani*), Pere (*Petrus*), ror. de Cortes 194, 385, 404
- P*
- Pagés (*Pagesii*), Bernat (*Bernardus*), pvre. 198
- Pahó, Ramon (*Raymundus*), esc. 376
- Palací, Bernat (*Bernardus*), br. en decrets, ror. de la Vila Joiosa 358
- Pallarés, Pasqual (*Paschasius*), cg. ton. 179
- Pampilonensis* → Monteruco, Pierre de
- Pardo, Bernat (*Bernardus*) 214
- Pardo, Macià (*Mathias*), fill de Bernat Pardo 214
- Pasqual (*Paschasi*), Nicolau (*Nicholaus*), pvre., bt. d'Alzira 332, 345
- Pasqual (*Paschasi*), Pere (*Petrus*), veí de Puçol 227
- Pastor (*Pastoris*), Miquel (*Michael*) 184, 185
- Pere I, rei de Castella 197, 293
- Pere IV, rei d'Aragó 252, 293
- Pedrós (*Pedrosi*), Vicent (*Vincencius*), pvre., bt. de la Saidia 197
- Pellicer, Arnau (*Arnaldus*), pvre., bt. de Massamagrell 314
- Pellicer (*Pellicerii*), Pere (*Petrus*), bt. de Sueca 376
- Peralta, Cília de, abatesa del mtir. de Sta. Clara de Xàtiva 332
- Pere, bbe. de Lleida 162
- Pérec, Joan (*Iohannes*), fill de Pere Pérec, veí de València 211
- Pérec, Pere (*Petrus*) 211
- Pérec, Rodrigo (*Rodericus*), veí de Múrcia 235
- Pereta, filla de Berenguer de Vallflor 163
- Pérez d'Arenós (*de Arenosio*), Eximén (*Eximimus*), hab. de València 391, 412
- Pérez de Burgos, Jaume (*Jacobus*), not. 405
- Pérez Muñoz, Fernando, bbe. de Huesca 360
- Pèriç (*Petri*), Jaume (*Iacobus*) 406
- Pèriç (*Periz*), Jaume (*Iacobus*), fill de Martí Pèriç 359
- Pèriç, Martí (*Martinus*) 359
- Pèriç (*Petri*), Ramon, ror. de Museros 405
- Pèriç de Taraçona, Pere (*Petrus*) de, can. 365
- Perpinyà (*Perpiniani*), Bernat (*Bernardus*), pvre. 415, bt. en el mtir. de St. Doménec 271, bt. de St. Joan de l'Hospital 370, 371 bt. de Pego 382
- Pertusa, Ponç (*Poncius*) de, veí de Xàtiva 333
- Pinet, Guillem (*Guillelmus*) 314
- Pisa, Garcia (*Garsias*) de, pvre., bt. de St. Esteve 183, 184
- Pisano, Andreu (*Andreas*) 291
- Pla, Pere del (*Petrus*) 181
- Planella, Pere de, bbe. de Barcelona 301
- Poissy, Etienne (*Stephanus*) de, card., penitenciarí papal 397, 398, 407
- Polo, Miquel (*Michaelis*), nunci de Sta. Llúcia d'Alzira 366
- Polo, Pasqual (*Paschasius*), pvre. 270
- Pomar, Bernat (*Bernardus*) de, pvre. de Xiva 361
- Pomar, Eximén (*Eximinus*) de, vic. perp. de Russafa 346
- Ponç (*Ponci*), Guillem (*Guillelmus*), pvre., bt. d'Alzira 204
- Ponç, Jaume (*Iacobus*), not. 331
- Ponç (*Ponci*) de Fenollet, Francesc (*Franciscus*), hab. de Xàtiva 210
- Pontils, Doménec (*Dominicus*), de casa del bbe. Jaume d'Aragó 250, 291
- Porta, Guillem (*Guillelmus*), pvre., bt. de Co-centaina 313

- Porter (*Porterii*), Ramon (*Raymundus*), merc. 185
- Prades, Pere de, comte 260
- Prats, Jaume (*Iacobus*), bt. de St. Joan de l'Hospital 387, 184 ror. d'Ontinyent 382, 383
- Prignano, Bartolomeo (*Bartholomaeus*), arqb. de Bari 152, 177
- Pròixida (*Pròxida*), Olf (*Olfus*) de, vicegerent del governador en el regne de València 213
- Prullans, Bartomeu (*Bartholomeus*) de ror. de Bèlgida 299-303
- Pujaçons, Andreu (*Andreas*) de, veí de Penàguila 384
- Pujol, Berenguer (*Berengarius*), pvre., bt. d'Alzira 359
- Q
- Quintana, Francesc (*Franciscus*), ror. de l'Ollerria 388
- Quintavall, Joan (*Iohannes*) de, veí de Gandia 229
- R
- Rabassa (*Rabaça*), Giner (*Januarius*) 376
- Rabassa (*Rabaça*), Giner (*Januarius*), llic. en lleis 274, 379
- Rabassa (*Rabaça*), Guillem (*Guillelmus*), ci. de València 396
- Rabassa (*Rabaça*), Pere (*Petrus*), ci. 396
- Radido, Joan (*Iohannes*), flaquer 214
- Raga, Pere (*Petrus*) de la, not., ci. de Xàtiva 393
- Raimunda (*Raymunda*), filla de Pere del Pla 181
- Ramis, Jaume (*Iacobus*), veí d'Alzira 331
- Ramon (*Raymundi*), Berenguer (*Berengarius*), ror. de Benigànim 208
- Ramona, esp. de Bonanat Munyoç 403, 404
- Ramonet (*Raymundetus*), fill d'Arnalda de Romaní 271
- Ratera, Jaume (*Iacobus*), pvre., bt. de la cat. 365
- Rausell, Guillem (*Guillelmus*), veí de la Pobla de Benaguasil 308
- Rebull (*de Rebullo*), Berenguer (*Berengarius*), pvre. 268, 323
- Renardes, Bartomeu (*Bartholomeus*) de → Renardes, Ramon de
- Renardes, Ramon (*Raymundus*) de, oficial de Xàtiva 276, 278
- Revert, Bartomeu (*Bartholomeus*), jur. d'Ontinyent 287
- Revert, Nicolau (*Nicholaus*), pvre. 397
- Rey, Doménec (*Dominicus*), pvre. 397
- Riba, Pere, not. 189
- Riba, Ramon (*Raymundus*), cg., bt. de Morvedre 411, 412
- Riba, Ramon (*Raymundus*), cg., bt. en la cat. de Tortosa 340
- Ribalta, Berenguer (*Berengarius*) de, ror. de St. Bartomeu 221
- Ribalta, Francesc (*Franciscus*), ror. de St. Bartomeu 314
- Ribagorça, comte de → Aragó, Alfons d'
- Ribera, Bernat (*Bernardus*), pvre., bt. de la Vila Joiosa 367, 400
- Ribera, Miquel (*Michaelis*), not. de València 287
- Riera, Joan (*Iohannes*), br. en decrets, bt. de la cat. 343, 370
- Ripoll, Arnau (*Arnaldus*), ror. de Guadalest 208, bt. de la cat. 400, 401
- Rius, Guillem (*Guillelmus*) de, fill de Joan de Rius 211
- Rius, Joan (*Iohannes*) de 211
- Roca (*Rocha*), Berenguer (*Berengarius*), veí d'Alzira 331
- Roca, Doménec (*Dominicus*) 229
- Roca (*Rocha*), Llorenç (*Laurencius*), fra 314
- Rocha* → Roca
- Rodella, Pere (*Petrus*), pvre. 198
- Rodríguez (*Rodericá*) de Pagarra, Joan (*Iohannes*) 247
- Roïç, Joan (*Iohannes*), ci. de València 294, 316
- Roig (*Rubei*), Ramon (*Raymundus*), capellà, de la casa del bbe. Jaume d'Aragó 187, 293
- Roiz, Sanç (*Sancius*) 396
- Roma (*Rome*), Francesc (*Franciscus*), vicecanceller del rei 319, 320

- Romaguera, Bartomeu (*Bartholomeus*), pvre., bt. de la cat. 408
- Romaní (*Romanino*), Arnalda (*Arnalda*) de, esp. de Ramon Gostantí 271, 370, 371
- Rossell (*Rosselli*), Ramon (*Raymundus*) 376
- Rovira, Pere (*Petrus*), pvre., bt. de Xàbia 316
- Ruboi, Nadal 274
- Rull, Miquel (*Michael*), pvre., bt. en St. Joan de l'Hospital i en Vilafermosa 191
- Ruxol, Ramon (*Raymundus*), ror. d'Oliva 265, 274, 295
- S
- Sabadell, Guillem (*Guillelmus*) 415
- Sabastià, Guillem (*Guillelmus*), cg. ton., veí de València 214
- Salanova, Guillem (*Guillelmus*), veí de Xàtiva 333
- Salat, Domènec (*Dominicus*), pvre. 383
- Salat, Guillem (*Guillelmus*), carpintero, ci. de València 383, 415, 416
- Salat, Guillem (*Guillelmus*), pvre. 362
- Salvador, Domènec 293
- Salvo, Pere (*Petrus*), pvre. 305
- Salzadella, Eximeno 293
- San Clemente, Pere (*Petrus*) de, bbe. de Lleida
- Sanç, Berenguer (*Berengarius*), hab. de Xàtiva
- Sanç (*Sancii*), Bernat (*Bernardus*) 331
- Sanç (*Sancii*), Bernat (*Bernardus*), pvr., bt. de Sueca 224
- Sanç, Eximén (*Eximinius*), pvre., bt. de Xeresa 356
- Sanç (*Sancii*), Ramon (*Raymundus*), pvre. 204
- Sanç (*Sancii*) de Bou, Bernat (*Bernardus*) 412
- Sanç de Forç (*Sancii de Forç*), Pasqual (*Pasquasius*), ror. de Silla 196
- Sanç de Forç (*Sancii de Forç*), Pasqual (*Pasquasius*), padre de Pasqual de Sanç 196
- Sanç (*Sancii*) d'Oblites, Martí (*Martinus*), ror. de Pardines 325, 336
- Sancti Martialis* → Sant Martial, Hugues de
- Sancti Petri* → Teobaldeschi, Francesco
- Santdelines (*Sandelines*), Llorenç (*Laurencius*) de 208, 232
- Sant Joan (*de Sancto Johane*), Bernat (*Bernardus*), pvre., bt. de Càrcer 267
- Sant Martí (*Sancto Martino*), Jaume (*Iacobus*) de, fra, vic. perp. del Puig 309
- Sant Martial (*Sancti Marcialis*), Hugues (*Hugo*) de, card. da. 251
- Sant Ramon (*Sent Ramon*), Ferran (*Ferdinandus*), cg. 347
- Santa (*Sancta*), Jaume (*Iacobus*) de, pvre., bt. en el castell de Rebollet 265
- Santa Creu (*Sancta Cruce*), Eximén (*Exeminius*) de, eremita de St. Agustí 166
- Santa Creu, Pere (*Petrus*) de, alias de Morrals, veí d'Alzira 331
- Santo Silo (*Sancto Silo*), Vicent (*Vincentius*) de, ci. i merc. de Gènova 266
- Sánxez, Miquel (*Michaelis*), pvre. 381
- Saragoçans, Pere (*Petrus*), bt. de Morvedre 392
- Saranyó, Arnau (*Arnaldus*), abat de Valldigna 310-313
- Saüc (*Sahuc*), Joan (*Iohannes*), pvre., bt. de St. Llorenç 387
- Saura, Domènec (*Dominicus*) 222
- Saura, Salvador (*Salvator*), fill de Domènec Saura, veí de València 222
- Saurina, esp. d'Arnau Gay 413
- Sclarmonda* → Esclarmonda
- Scolà, Bernat (*Bernardus*), veí de Xàtiva 333
- Seguer, Bernat (*Bernardus*), fill de Pere Seguer, de València 244
- Seguer, Pere (*Petrus*) 244
- Selva, Galcerà (*Galcerandus*), pvre., bt. de Rafelbunyol 333
- Sent Lir (*Sent Lere*), Raimunda de (*Raymunda*), abadessa electa del mtir. de la Saidia 279
- Sepulcre, Pere (*Petrus*), veí de Xàtiva 333
- Serra, Berenguer (*Berengarius*), not. de Xàtiva 344
- Serra, Garcia (*Garsias*), veí d'Alzira 331
- Serra, Joan (*Iohannes*), pvre., bt. de Pego 350-352
- Serra, Pere (*Petrus*), cg. ton., bt. de Gandia 174
- Serra, Pere (*Petrus*), not., veí d'Alzira 331
- Serra, Pere (*Petrus*), pvre. 199, 393
- Serra, Vicent (*Vincencius*), metge, ci. de València 393

Sescomes, Romeu, bbe. de Lleida 301
 Sicília, Elionor de, reina d'Aragó 254, 295
 Simó, Arnau (*Arnaldus*) 356
 Simó (*Simonis*), Joan (*Iohannes*), veí de Xàtiva 333
 Simona, esp. d'Arnau de Valleriola 368, 370
 Siurana, Francesc (*Franciscus*) 406
 Solaner, Jaume (*Iacobus*), pvre., bt. 192, 314
 Solbes, Andreu (*Andreas*) de, not. de Xàtiva 388
 Soldevila, Miquel (*Michaelis*), pvre., bt., bt. en el mtr. de Sta. Clara de València i en el de la Saidia 275
 Soler, Bernat (*Bernardus*), veí de València 234
 Solzina, Joan (*Iohannes*), not., veí de Xàtiva 333
 Soriano, Gil (*Egidius*) 190
 Soriano, Gil (*Egidius*), fill de Gil Soriano 190
 Sorió, Miquel (*Michaelis*), veí de Xàtiva 333
 Suau (*Suavis*), esp. de Guillem Vidal 332
 Suau, Berenguer (*Berengarius*), veí de Pego 350, 352
 Suau, Joan (*Iohannes*), cg. 379
 Sudrie, Guillaume (*Guillelmus*) de la, card. bbe. 251
 Sutrià, Jaume de, bbe. de Girona 301

T

Tavascant, Pere (*Petrus*) de, pvre. 320, 355
 Taybalos, Vicent (*Vincencius*), ror. de Xulilla 290, 291, 308
 Teresa, esp. de Bertran Despès 361
 Térmens, Francesc (*Franciscus*), not., veí d'Alzira 331
 Terrats, Guillem (*Guillelmus*), nunci de la cúria episcopal 265
 Terreny (*Terreni*), Bernat (*Bernardus*), oficial de Tarragona 355
 Teobaldeschi, Francesco (*Franciscus*), card. pvre. 250
Thous → Tous
 Tibalt, Antoni (*Anthoni*), pvre., bt. en St. Salvador 338, bt. de Pardines i Torres 203, 270, 335, 391
Tolosanus → Canillac, Raymond de

Tolsà (*Tolsani*), Ramon (*Raymundus*), llic. en lleis 274
 Tomàs (*Thomas*), Bernat (*Bernardus*) 209
 Torrella, Pere (*Petrus*), not., ci. de València 387
 Torrelles, Guillem de, bbe. de Tortosa 301
 Torres, Arnau (*Arnaldus*), pvre. 378
 Torres, Bartomeu (*Bartholomeus*) de, de la diòc. de Saragossa 223
 Tour (*de Turre*), Jean (*Iohannes*) de la, card. pvre. 251
 Tous (*Thous*), Gueralda (*Geralda*) de 403, 404
 Tous (*Thous*), Pere (*Petrus*) de, cav. 248
 Treserres (*Tresseris*), Berenguer (*Berengarius*) de, not. de Manresa 299
 Truytol, Ferrer (*Ferrarius*), bt. de St. Martí 376
Turre, de → Tour, Jean de la
 Tutxó, Joan (*Iohannes*) 206

U

Uch, Bernat (*Bernardus*) d', ci. de València 336
 Urbano V, Papa 398
 Urbano VI, Papa 225
 Urgell, Pere II d' 253
 Urgellés, Domènec (*Dominicus*) 243
Ursinis, de → Orsini, Giacomo
Ursinis, de → Orsini, Rinaldo

V

Valentí, Guillem (*Guillelmus*), ror. de Gandia 356
Vallebrera → Vall-llebrera
 Valleriola, Arnau (*Arnaldus*) de, merc., ci. de València 368
 Vallflor (*Válfloor*), Berenguer de (*Berengarius*), veí de Xàtiva 163, 333
 Vall-llebrera, Bernat de (*Bernardus*) 202
 Vall-llebrera (*Vallebrera*), Joan (*Iohannes*), pvre. de Morvedre 245
 Valls, Arnau (*Arnaldus*), veí d'Alzira 330
 Valls, Bartomeu (*Bartholomeus*) de, pvre., bt. de la cat. 220
 Venrell, Berenguer (*Berengarius*), veí d'Alzira 330
 Verdú, Pere (*Petrus*), pvre., bt. de St. Joan del Mercat 365

- Vergne (*de Vermio*), Pierre (*Petrus*) de, card. da. 252
- Vernio, *de* → Vergne, Pierre de
- Veyà, Llorenç (*Laurentius*), vic. temporal de St. Esteve 194
- Vicent (*Vincenci*), Berenguer (*Berengarius*), can. de la cat. 302, 338, vic. general 188, 267, 268, 269, 299
- Vicent, Doménec (*Dominicus*), veí d'Alzira, 351
- Vidal, Guillem (*Guillelmus*) 332
- Vidal (*Vitalis*), Guillem (*Guillelmus*), pvre. 313
- Vidal (*Vitalis*), Jaume (*Jacobus*), dominic 291
- Vidal (*Vitalis*), Jaume (*Jacobus*), pvre., bt. de la cat. i de St. Nicolau 405
- Vidal, Joan (*Iohannes*), veí de València 341, 342
- Vidal (*Vitalis*), Pere (*Petrus*) 238, ror. de la Pobla de Vallbona 381
- Vidal (*Vitalis*), Pere (*Petrus*), de Benaguasil 351
- Vidal (*Vitalis*), Pere (*Petrus*), pvre., bt. de Dénia 249
- Vila, Jaume (*Iacobus*), bt. de Puçol 380
- Vilamalur, Guillem (*Guillelmus*) de, pvre. de la diòc. d'Urgell 399
- Vilar, Doménec (*Dominicus*) 238
- Vilar (*Vilarii*), Francesc (*Franciscus*), pvre., bt. de Xàtiva 298
- Vilar (*Vilarii*), Pere (*Petrus*) 390
- Vilaragut (*Vilariacuto*), Antoni (*Anthוניus*) de, senyor del castell d'Olocau 335
- Vilaragut (*Vilariacuto*), Berenguer (*Berengarius*) de 387
- Vilaragut (*Vilariacuto*), Joan (*Iohannis*) de 387
- Vilarovir, Bernat (*Bernardus*), pvre. de Vic 219
- Villena, marquès de → Aragó, Alfons d'
- Violant, esp. de Ferran Millà 295
- Violant, esp. de Mateu Miralles 411
- Violant, marquesa de Villena i comtessa de Ribagorça i Dénia 164, 255
- Vives de Canemars, Tomàs (*Thomas*), cav. 346
- Volta, Franch de la, cg., bt. del mtr. de la Saidia 309
- X
- Xativar, Joan (*Iohannes*), pvre., bt. de la cat., ror. de Cortes 385, 403
- Xèrica, Jaume (*Iacobus*) de, noble 408
- Xèrica (*Exèrica*), Pere (*Petrus*) de 342
- Ximènec d'Arenós, Sança, comtessa de Prades 255
- Ximènec de Borriol (*Burriol*), Teresa, esp. de Francesc Carroç 387
- Ximènec de Lomberri, Pere (*Petrus*), cav. 275
- Ximénez, Joan (*Iohannes*), pvre., bt. d'Albaida 195, bt. de la cat. 376
- Ximènec, Joan (*Iohannes*), bt. de St. Martí 379
- Y
- Yvorra, Berenguer (*Berengarius*), veí d'Alzira 331

Índex toponímic

A

Àfrica 162, 359, 360

Agres (el Comtat) 286, 287, 288, ben. St. Mateu 286, 287

Albaida (*Albayda*) (la Vall d'Albaida), vila 195, ben. de St. Joan 195, 287, 317, 318, 334

Albalat de la Ribera (*Albalato de Pardines*) (la Ribera Baixa) 359

Albalato → Albalat de la Ribera

Albayda → Albaida

Alcoi (*Alcoy*) (l'Alcoià) 284, 312, 336, 344, 351, mtir. St. Agustí 336

Alcoy → Alcoi

l'Alcúdia de Carlet (*Alcúdia de Carleto*) (la Ribera Alta) 240, 295, 350, 351, 352

Alcúdia de Carleto → l'Alcúdia de Carlet

Alexandria (*Alexandrie*) (Egipte) 266

Alexandrie → Alexandria

Alfàfar (*Alfofar*) (l'Horta Sud), lloc 354

Alfofar → Alfàfar

Algesires (*Algezira de Alfadre*) (Càdis) 232

Algezira de Alfadre → Algesires

Almàçera → Almàssera

Almaçora → Almassora

Almaria → Almeria

Almàssera (*Almàçera*) (l'Horta Nord) 270

Almassora (*Almaçora*) (la Plana Alta) 212

Almenara (la Plana Baixa) 193, capella de St. Joan 193

Almeria (*Almaria*), lloc 359, 360

Altea (la Marina Baixa) 364, 365

Alzira (la Ribera Alta) 186, 188, 204, 213, 231, 240, 241, 297, 298, 324, 325, 326, 328,

330, 331, 336-340, 345, 359, 366, esgl. de Sta. Maria 186, 204, 332, 337, 339, 340,

351, 352, capellania Sta. Maria de la Humilitat 339, 340, esgl. de Sta. Caterina

188, 324, 325, 336, 345, hosp. 366, capella de Sta. Llúcia 366, mtir. de St. Agustí 326

Aragó (*Aragonia*), regne 165, 188, 264, 293, 322, 351, 376, 405

Avinione → Avinyó

Avinyó (*Avinione*) (França) 242, 311, 401, 407

B

Babilònia (*Babilonie*) (Egipte) 266

Babilonie → Babilonia

Barberia → Berberia

Barcelona (*Barchinone*), ciutat 193, 244, 263, 266 diòc. 301

Barcheta → Barxeta

Barchinone → Barcelona

Bari (*Barensi*) (Itàlia) 177

Barxeta (*Barcheta*) (la Costera), lloc 240

Benimerins (*Benamarine*) (Magreb), regne 234, 246, 263

Beauvais (*Belvacensis*) (França) 250

Bèlgida (la Vall d'Albaida), lloc 299, 302, 303

Bèlic → Vélez

Bellpuig (*Pulcro Podio*) (Pla d'Urgell, Lleida) 299-301, esgl. de St. Nicolau 299-302

- Benaguasil (*Beniguzir*) (el Camp de Túria) 351
 Beniarjó (la Safor), lloc 202
Beniça → Benissa
 Benidorm (la Marina Baixa) 364, 365
 Benifairó de Valldigna (*Benifayró*) (la Safor)
 Benifairó de les Valls (*Benifayró*) (el Camp de Morvedre) 192, 346
Benifayró → Benifairó
 Benigànim (la Vall d'Albaida) 208, 343, 344, ben. de Sta, Maria 344
Beniguzir → Benaguasil
 Benissa (*Beniça*) (la Marina Baixa), lloc 172, 227, 228, 316
 Berberia (*Barberia*) (Alger i Tunísia) 229
 Bocairent (*Bocayrén*) (la Vall d'Albaida) 350
Bocayrén → Bocairent
 Bourges (*Bituricensis*) (França) 250, 310, 312
 Braga (*Bracarensis*) (Portugal) 214
 Brescia (*Brixienis*) (Itàlia) 332
 Bugia (Alger) 239
Burğaçot → Burjassot
 Burjassot (*Burğaçot*) (l'Horta Nord) 374
- C
- Calataiubii* → Calataiud
 Calataiud (*Calataiubii*) (Saragossa), ciutat 405, 406
 Calp (la Marina Baixa) 384
 Canals (la Costera), lloc 191
 Canet d'En Berenguer (*Quaneto*) (el Camp de Morvedre), lloc 190
 Canterbury (*Cantuariensis*) (Anglaterra) 205
 Carcassona (*Carsonensis?*) (França) 175, 222
 Càrcer (*Carcre*) (la Ribera Alta) 267
Carcre → Càrcer
 Carlet (*Carleto*) (la Ribera Alta), lloc 412
Carleto → Carlet
 Carpesa (l'Horta Nord) 401
 Cartagena (*Cartaginensis*) (Múrcia), diòc. 234
 Castalla (l'Alcoià), lloc 235, 292, 296
 el Castell de Guadalest (*Godalest*) (la Marina Baixa) 190, 208
 Castella, regne 189, 197, 247, 248, 252, 259, 260, 293, 309, 322, 380, 400
- Castelló de Xàtiva (*Castilionis Xative*) (la Ribera Alta) 189, 210, 274
Castilionis Xative → Castelló de Xàtiva
Cilla → Silla
 Cocentaina (*Cocentayna*) (el Comtat), lloc 170, 287, 288, 307, 313, 315, 348, ben. de Sta. Llúcia 348, capella de St. Antoni 288, 313
Cocentayna → Cocentaina
 Comminges (*Convenarum*) (França)
 Còrdova (*Cordubensis*), diòc. 242, 247
 Cortes d'Arenós (Alt Millars) 194, 385, 386, 404
Cuecha → Sueca
Çuecha → Sueca
 Cullera (la Ribera Baixa), vila 206
Çuquayna → Sucaina
- D
- Dènia (la Marina Alta), vila 168, 185, 203, 245, 249, mtir. de St. Jeroni 168
- E
- Écija* (*Hécija*) (Sevilla), lloc 242
 Elna (*Elnensis*) (França), diòc. 264, 315, 322, 382
 Empúries (*Impuriarum*) (Girona) 253, 255
 Enguera (la Canal de Navarrés) 267, 269
Exaló → Xaló
- F
- Feç* → Fes
 Fes (*Feç*) (Marroc) 246
 Florència (*Florentinus*) (Itàlia), diòc. 250
 Foios (*Foyos*) (l'Horta Nord), lloc 317, 318
 Foix (*Fuxensem*) (França), comtat 197, 256
Foyos → Foios
 La Font 265
 Frascati (*Tusculanensis*) (Itàlia) 251, 319
- G
- Gallinera* → la Vall de Gallinera
 Gandia (la Safor), vila 174, 180, 181, 199, 229, 247, 271, 276, 298, 299, 353, 356, 368, 382, 402, ben. St.
 Doménec i St. Honorat 229, confraria de

Ntra. Sra. 180, hosp. 158, 247, 248, sinagoga 276, 277, 278
Gènova (*Jannue*) (Itàlia) 266
Girona (*Gerundensis*) 252, diòc. 183, 239, 301, 327, 358
Glandèves (*Glandatensis*) (França), diòc. 250
Godalest → el Castell de Guadalest
Gorga (el Comtat) 286, 397
Granada (*Granate*), regne 233–235, 242, 247, 359, 360
Granate → Granada

H

Hécija → Écija
Hora → Orà

I

Ifac (*Ifach*, *Iffach*) (la Marina Baixa) 271, 370, 371
Iffach → Ifac
Iffach → Ifac
Impuriarum → Empúries

J

Jannue → Gènova
Jerusalem, regne 187, 231, St. Sepulcre 187, 231, 254

L

Lichfield (*Lieffellensis*) (Anglaterra), diòc. 201
Limoges (*Lemovicensis*) (França), diòc
Lirie → Lliria
Lleida (*Ilerdense*) 162, 250 diòc. 301
Lleó, regne 189, 322
Lliria (*Lirie*) (el Camp de Turia), vila 198, 203, 273, ben. de St. Joan Baptista i Evangelista 199
Llombai (*Lombay*) (la Ribera Alta), lloc 305
Llorca (Múrcia), vila 234
Llutxent (*Lutxén*, *Luxén*) (la Vall d'Albaida) 320, 381, 399, capella de Corpus Christi 320, 321
Lombay → Llombai
Lutxén → Llutxent
Luxén → Llutxent

M

Maçamagrello → Massamagrell
Mallorca (*Maioricanum*, *Maioricensis*), ciutat 168, 229, 246 diòc. 183, 264, 322
Manises (*Manitzes*) (l'Horta Sud), lloc 394–396
Manitzes → Manises
Manresa (*Minorisse*) (Pla de Bages, Barcelona) 299, 302
Marroc (*Marrochitanus*) 162, 312, 360
Marsella (*Massiliensis*) (França), diòc. 251
Marines (*Pardines*) (Alt Palància), lloc 203, 335
Massamagrell (*Maçamagrello*) (l'Horta Nord) 314, ben. de St. Miquel 314
Mende (*Mimatensis*) (França), diòc. 251
Menorca (*Minoricensis*), illa 176
Minorisse → Manresa
Moncada → Montcada
Monforte del Cid (*Monpot*) (Vinalopó Mitjà), lloc 233
Monpot → Monforte del Cid
Montcada (*Moncada*, *Muncada*) (l'Horta Nord) 220, 230, 317
Montpeller (*Montispesulani*) (França) 341
Montispesulani → Montpeller
Morvedre (*Muriveteris*) (el Camp de Morvedre), vila 191, 192, 202, 346, 392, 411, 412, ben. St. Blai 392, ben. St. Jaume 411, cap. de Sta. Caterina 203
Muncada → Montcada
Múrcia (*Murçie*), ciutat 235
Murçie → Múrcia
Muriveteris → Morvedre
Murla (la Marina Alta) 204, 333
Museros (l'Horta Nord), lloc 221, 405

N

Nàquera (el Camp de Túria), lloc 400, 401
Navarra, regne 322
Navarrés (la Canal de Navarrés) 356
Nîmes (*Nemausensis*) (França) 250, 266
Noguera, lloc (diòc. de Segorb) 354
Norton (Anglaterra) 201, esgl. de Sta. Maria 201

O

Oliva (la Safor), lloc 173, parròquia 173, 265, 274, 290, 295, 341

Olocau de Carraixet (*Olocau*) (el Camp de Túria), castell 335, lloc 203

l'Olleria (la Vall d'Albaida), lloc 388

Ondara, (la Marina Alta), lloc 203, 204

Ontinyén → Ontinyent

Ontinyent (*Ontinyén*) (la Vall d'Albaida), lloc 184, 286, 287, 297, 298, 382, 383, 387, capella St. Bartomeu i St. Antoni 297, 298, ben. St. Mateu

Orà (*Hora*) (Alger) 229

Osca (*Oscensis*) 294, 312, 360

P

Palma de Gandia (*Palma*) (la Safor), lloc 353

Pamiers (*Apamianum*) (França) 353

Pamplona (*Pampilonensis*) 250

Paníscola → Peníscola

Pardines → Marines

Pardines, lloc 220, 325, 336

Pego (la Marina Alta), lloc 173, 350, 352, 371, 382, ben. de Corpus Christi 350

Penàguila (l'Alcoià), lloc 384

Penestrina (*Penestrinensis*) 225

Peníscola (*Paníscola*) (el Baix Maestrat) 163

Picacén → Picassent

Picassent (*Picacén*) (l'Horta Sud), lloc 410, 411

Planes (el Comtat) 170

la Pobla de Vallbona (*Popule de Benaguazir*, *Popule de Benaguazirio*, *Popule de Beniguazir*) (el Camp de Túria) 170, 308, 381, 384

Podio → el Puig

Polop (la Marina Baixa) 364

Popule de Benaguazir → la Pobla de Vallbona

Popule de Benaguazirio → la Pobla de Vallbona

Popule de Beniguazir → la Pobla de Vallbona

Porta-Coeli, cartoixa (el Camp de Túria) 316, 341

Portugal, regne 322

Porxena → Purchena

Prades, comtat (Priorat, Tarragona) 254

Puçol (*Puçolio*) (l'Horta Nord), lloc 227, 236, 380, esgl. 380, altar de St. Jaume 380

Puçolio → Puçol

el Puig de Santa Maria (*Podio*) 163, esgl. de Sta. Maria 163, 239, 286, 309, 373, 375, 400, mtir. de Sta. Maria 285, 399

Pulcro Podio → Bellpuig

Purchena (*Porxena*) (Almeria), lloc 233

Q

Quaneto → Canet

Quart de Poblet (*Quart*) (l'Horta Sud), lloc 323, 354, confraria de St. Miquel 323

R

Rafelbunyol (*Raffalbunyol*) (l'Horta Nord), lloc 333

Raffalbunyol → Rafelbunyol

Rebollet (la Safor), castell de 265

Requena (la Plana d'Utiel) 159

Riba-roja de Túria (*Ribarroja*) (el Camp de Túria) 199

Ribarroja → Riba-roja

Riola (la Ribera Baixa) 224, 305, 307

Roma (*Urbe*) (Itàlia) 178, 225, 398, Cambra Apostòlica (*Camera Apostolica*) 263, 264, 266, 311, 312, 313, Cúria Romana 153, 187, 250, 310, 360, Palau Apostòlic (*Apostolicus palacium*) 177, 225, Penitenciària Apostòlica 225, 398, 407, Santa Seu (*Sedes Apostolica*) 167, 169, 177, 179, 190, 201, 214, 216, 230, 231, 239, 249, 268, 272, 276, 278, 296, 310, 312, 313, 315, 322, 323, 332, 358, 382, 398, 407

Ruçafa → Russafa

Russafa (*Ruçafa*) 346, 347

S

Saceri → Sassari

Sagunt. → Morvedre

Saragossa (*Cesarauguste*), diòc. 223, 263, 264, 322

Sardenya (*Sardinie*), illa 233

Sassari (*Saceri*) (Sardenya), ciutat 233

Sta. Maria de l'Olm (*Ulmo*) (Girona) 269, 271, 272, 276, 277, 285, 286, 294, 295, 298, 300, 314, 316, 318, 319, 327, 331, 332,

335, 336, 338, 344, 345, 348, 351, 353,
354, 356, 361, 362, 366, 368, 370-372,
375-379, 381-383, 385, 387, 388, 392, 393,
395, 397, 399, 400, 405, 408, 410, 413,
415
Segó (*Segon*) (el Camp de Morvedre), vall 346
Segorb (*Segobricensis*), diòc. 354
Segon → Segó
Seta (la Ribera Baixa) 294
Sevilla (*Hispalensis, Ispalensis*), diòc. 251
Silla (*Cilla*) (l'Horta Sud) 196
Sogorb (*Segobricensis*) (Alt Palància)
Sollana (la Ribera Baixa) 377
Sucaina (*Çuquayna*) (l'Alt Millars) 386
Sueca (*Cuecha, Çuecha*) (la Ribera Baixa) 200,
223, 224, 270, 356, 376, 410, 411, ben.
Corpus Christi 356, ben. Sta. Maria 223,
224

T

Tànger (*Tager*) 205
Tarassona (*Tirasonensis*) (Saragossa), diòc. 307
Tarragona (*Terracona, Terrachone*), ciutat 234,
264, diòc. 164, 181, 193, 263, 264, 301,
319, 320, 322, 323, 355
Ternils (la Ribera Alta) 389
Terol 258
Terracona → Tarragona
Teulada (la Marina Baixa), lloc 227, 228
Thérouanne (*Morinensis*) (França), diòc. 251,
319
Tholosan → Tolosa
Toledo, ciutat 237
Tolosa (*Tolosan, Tholosan*) (França) 309 diòc
Tolosan → Tolosa
Tortosa (*Dertusensis*) (Ribera de l'Ebre,
Tarragona) 254, diòc. 163, 212, 301, 340
Torres (Alt Palància), lloc 203, 335
Tremecén (*Tremice*) (Alger) 234
Tremice → Tremecén

U

Ulmo → Sta. Maria de l'Olm
Urgell (*Urgellensis*) (Pla d'Urgell, Lleida) 253,
diòc. 301, 399

V

València (*Valentinum*), ciutat 162-168, 171-177,
179, 183, 185, 188-190, 193, 196, 197, 199,
200, 202-209, 212, 213, 214, 216, 218,
221-223, 225-227, 229-232, 235, 237,
239-244, 246, 249, 253, 265-275, 277-280,
282, 285-300, 302-309, 310, 312-321,
323-349, 352-355, 357-373, 375-393,
395-404, 405, 407-416, regne 233, 236;
camí de la Mar 206; cap. Sta. Tecla 194;
casa de les Repenedides 160; cat. 197, 201,
211, 212, 220, 253, 265, 267-269, 280, 282,
283, 285, 295, 299, 302, 304, 306, 317,
323, 338, 349, 350, 357, 365, 369, 370,
373-375, 376, 381, 396, 397, 400, 401,
403-406, 408, 409, altar de St. Andrés 317,
altar de St. Jordi 385, 403, altar de St.
Llorenç 396, ben. St. Donís 409, capella
de St. Pere 175, 211, capella de Sta. Llúcia
220, 304, 317, 365, sagristia 212, 280; sgl.
de St. Andreu 200, 206, 207, 208, 231, 362,
ben. de Sta. Clara 207, cementiri del
Trabuquet 208; esgl. de St. Bartomeu 202,
221, 314, 344, 345; esgl. de St. Esteve: 183,
194, 396, 397, ben. de St. Francesc 183,
ben. St. Joan Baptista i St. Joan Evangelista
396; esgl. de St. Joan de l'Hospital 191,
269, 271, 289, 322, 347, 371, 372, 376,
381, 385, 387, 392, 402-406, 413, ben. St.
Jaume 403, ben. St. Miquel 392, ben. Sta.
Bàrbara 289, ben. de Sta. Caterina 347,
capella de Sta. Maria Magdalena 370, 371,
387; esgl. de St. Joan del Mercat (*Boatella*,
Buatella) 238, 343, 365, 368, 369, 378, 379,
390, ben. St. Jordi 343, capella de Sta.
Helena 368; esgl. de St. Llorenç 167, 373-
375, 383, 384, 387, 388, 415, 416, capella
de Sta. Maria 383, 384, 415; esgl. de St.
Martí 376, 379, 394, 395; esgl. de St.
Nicolau 390, 405, 406; esgl. de St. Salvador
193, 270, 338, 391, altar de St. Jordi 391;
esgl. de St. Tomàs 403, 413, 414, altar de
Sta. Anna 403, 413; esgl. de Sta. Caterina
165, 202, 220; esgl. de Sta. Creu 235, 307,

- 321; esgl. de Sta. Maria de Montesa 322, 405, 406; hosp. d'En Clapés 295; hosp. de la Reina (*Regina*) 229; hosp. dels Beguins 279-284; hosp. de Sta. Maria; mtir. del Carme 315; mtir. de la Saidia (*Çaydia*) 197, 275, 279, 309, 408; mtir. de St. Agustí 166, 169, 315; mtir. de St. Antoni 288; mtir. de St. Doménec (predicadors) 271, 291, 315; mtir. de St. Francesc 183, 315; mtir. de St. Vicent 354, ben. de St. Bernat 354; mtir. de Sta. Clara (minorisses) 275; mtir. de Sta. Isabel (clarisses) 412; mtir. de Sta. Maria Magdalena 378; palau episcopal 174, 193, 194, 210, 226, 272, 284, 294, 316, 335, 337, 342, 344, 351, 392, 406, 415, arxiu 176, 222, 223, capella de St. Pau 194, 390, 406, cúria episcopal 164, 171, 176, 208, 218, 223, 263, 265, escrivania 263, presó episcopal 279
- la Vall de Gallinera (*Gallinera*) (La Marina Alta) 397
- Valldigna (*Vallisdigne*) (la Safor), mtir. 310-312
- les Valls (*Vallensis*) (Osca) 294, 312
- Vélez (*Bélic*), lloc 235
- Vic (*Vicensis*) (Plana de Vic, Barcelona), diòc. 219, 299-303
- Vilafermosa (*Vilaformosa, Villefermose*) (Alt Millars) 191, 386
- Vilaformosa* → Vilafermosa
- la Vila Joiosa (*Vila Joyosa*) (la Marina Baixa), lloc 358, 367, 400, ben. de Sta. Maria 400
- Vila Joyosa* → la Vila Joiosa
- Vilalonga* → Vilallonga
- Vilalongua* → Vilallonga
- Vilallonga (*Vilalonga, Vilalongua*) (la Safor) 270, 296
- Vilamarxant (el Camp de Túria) 300, 320, 399
- el Villar (*Vilario*) (els Serrans), lloc 208, 232, 303
- Vilario* → el Villar
- Villeformose* → Vilafermosa
- X
- Xàbea* → Xàbia
- Xàbia (*Xàbea*) (la Marina Baixa), lloc 269, 316, 319, 328, 376, esgl. de St. Bartomeu 328
- Xaló (*Exaló*) (la Marina Alta) 340, 366, 367, esgl. de Sta. Caterina 367
- Xàtiva (*Xative*) (la Costera), ciutat 163, 172, 181, 191, 209, 210, 220, 238, 239, 240, 267, 269, 272, 276, 278, 293, 296, 297, 300, 306, 313, 332, 344, 347, 362, 363, 372, 381, 388, 389, 393; esgl. mayor 220, 298, 300, 306, 363, 381, 389, ben. de St. Jordi, ben. de St. Gregori 389, ben. de St. Maties 363, ben. de St. Simó i St. Judes 210, ben. Sta. Bàrbara y Sta. Llúcia 181; esgl. de Sta. Tecla 347, 362, 364, ben. de St. Marc 347; hosp. d'En Bellví 238, 388, ben. de St. Bernat 238; hosp. de Jaume Sanç 210; mtir. de Mont Sant 298; mtir. de Sta. Clara (minorisses) 272, 332
- Xative* → Xàtiva
- Xeresa (la Safor), alqueria 356
- Xipre, regne 153, 187, 254, 255
- Xiva de Bunyol (*Xiva*) (la Foia de Bunyol), lloc 219, 239, 361, ben. Sta. Caterina 361
- Xulilla (*Xul·lèlla*) (els Serrans) 209, 236, 259, 290, 293, 308, 309, castell 293
- Xul·lèlla* → Xulilla
- Xúquer (*Xuquarum*), riu 209, 267, 269, 276, 278

Índex

<i>Estudi introductori</i>	9
Introducció	9
Bibliografia	12
Formularis i registres: llibres al servei de les cancelleries	20
La casa, la cort i la cancelleria del bisbe Jaume d'Aragó	24
La <i>littera</i> episcopal	32
Descripció del formulari	47
Descripció del registre	53
Criteris d'edició	55
Sigles i abreviatures	55
<i>Regestes del Formulari de Jaume d'Aragó</i>	59
<i>Regestes del Registre de Jaume d'Aragó</i>	89
<i>Text del Formularius litterarum</i>	149
<i>Text del Liber litterarum collacionum beneficiorum ac aliorum negotiorum communium Curie Episcopalis Domini Jacobi, episcopi Valentini</i>	261
<i>Índex onomàstic</i>	417
<i>Índex toponímic</i>	433

LAUS DEO VIRGINIQUE MATRI

S'acabà d'imprimir
a la Impremta Palàcios de Sueca
el 27 de novembre de 2004,
festivitat de la Mare de Déu
de la Medalla Miraculosa,
i fou editat
per la Universitat de València

